

HOMEROS

İLYADA

ASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ESKİ YUNANCA ASLINDAN ÇEVİRENLER:
AZRA ERHAT – A. KADİR

Genel Yayın: 2983

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyuluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de-şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

HOMEROS
İLYADA

ÖZGÜN ADI
'Ιλιάς

ESKİ YUNANCA ASLINDAN ÇEVİRENLER
AZRA ERHAT - A. KADİR

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2014
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
KORAY KARASULU

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA I. BASIM, 1958-1962 (4 CİLT)
SANDER YAYINLARI'NDA I. BASIM, 1967
CAN YAYINLARI'NDA I. BASIM, 1984

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA
II. BASIM, MART 2014, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-102-6 (CİLTİLİ)
ISBN 978-605-332-104-0 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

HASAN
ÂLİ
YÜCEL
KLASİKLER
DİZİSİ

CCXIX

HOMEROS

İLYADA

ESKİ YUNANCA ASLINDAN ÇEVİRENLER:
AZRA ERHAT - A. KADİR

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

ÖNSÖZ	vii
Homeros	ix
Troya	xxiii
İlyada	xxxv
İlyada'da Tanrılar Dünyası	xliv
İlyada'da İnsanlar Dünyası	lvii
Homeros Nasıl Anlatır?	lxix
İlyada Çevirisi	lxxxix
İLYADA	1
I. Bölüm	3
II. Bölüm	23
III. Bölüm	53
IV. Bölüm	69
V. Bölüm	87
VI. Bölüm	119
VII. Bölüm	139
VIII. Bölüm	157
IX. Bölüm	177
X. Bölüm	201
XI. Bölüm	221
XII. Bölüm	251
XIII. Bölüm	269
XIV. Bölüm	299
XV. Bölüm	317
XVI. Bölüm	341
XVII. Bölüm	371
XVIII. Bölüm	397

XIX. Bölüm	419
XX. Bölüm	433
XXI. Bölüm	451
XXII. Bölüm	473
XXIII. Bölüm	491
XXIV. Bölüm	521
İLYADA'DA GEÇEN ADLAR	549

ÖNSÖZ

Homeros

Homeros kimdir? İnsanlar yirmi beş yüzyıldır bu soruyu evirdiler çevirdiler, araştırdılar durdular, yine de bir sonuç alamadılar. Homeros bir bilmece olarak kaldı: Onu hiç bilmiyoruz, hiçbir zaman bilemeyeceğiz desek de yeri, biliyoruz, hiçbir şairi bilmediğimiz gibi biliyoruz desek de yeri. İnsanlık tarihinde bir gün geldi ki sanatçının kimliğini kestirmek için eserine bakmakla yetinmez oldu insanoğlu. Kimdi bu sanatçı, ne zaman doğdu, nerede doğdu, nasıl yaşadı diye bir sürü soru sormaya girişti. İşte o gün Homeros gürültüye gitti, çünkü hiç hazırlıklı değildi bu sorulara cevap vermeye. O gün bilim doğdu diyeceksiniz, evet ama bilim Homeros'un üstüne üstü karalı kâğıtları öyle bir yığdı ki altından Homeros'u bulup çıkarmak güç iş oluverdi. Bir üniversite profesörü, "Homeros sorunu mu? 40.000 cilt kitap!" derdi bana. Yani enikonu bilgin olmadan girişilmez Homeros'u anlatmaya demek isterdi. Bu iş koyun çokluğundan sürüyü görmemeye varır. Kitapların altında az daha Homeros kayboluyordu, hem birçokları için kaybolmuştur bile. Bugün okuyucu Homeros destanlarının tadına varmak için bilimden ne kadar arınmaya çalışsa boşuna uğraşır, bilime ne kadar dalsa, o kadar çıkmaza girer, kısacası bilimle de yapamaz, bilimsiz de edemez. Ama Homeros'u bilime başvurmadan dinleyen çağlar varmış. Onlardan başlayalım.

İlkçağda Homeros

Yunan ilkçağında Homeros'un adı da MÖ yedinci yüzyıldan beri geçer. İonya filozofları, ozanları, tarihçileri sözünü ederler. Kimi onu över, kimi onu yerer, ama tek olduğuna kimsenin kuşkusu yok gibidir.

Çağı, yurdu, yaşayışı, şusu busu üzerinde fazla durmamaları acaba bunları bilmediklerinden mi, yoksa Homeros gibi “ulusal” bir oza-
nın yüceliği karşısında artık şusu busu söz konusu olamayacağından
mı? Yurttaşımız Halikarnaslı Herodotos, “Hesiodos’la Homeros Yu-
nanlıların tanrı soylarını kurdular, ad ve ek adlarını taktılar tanrılara,
yetkilerini ve işlerini ayırdılar, görünüşlerini belirttiler,” diyor. Hesio-
dos’la Homeros Yunan dinini ve efsanesini kurdular demeye varan bu
söze Herodotos şu bilgiyi de ekliyor: “Onlar benden dört yüzyıl önce
yaşadılar.” Herodotos MÖ 450 sularında yaşadığına göre, Homeros
da 850 sularında yaşamıştır demek. Platon’a değin Homeros’u anma-
yan bir tek Yunan yazarı yok gibidir, ne var ki bu anılar birbirini pek
tutmaz. Kimi “Khioslu adam”, kimi “Khioslu ve İzmirli” der ona,
kimi bütün Yunan destanlarını onun yazdığına inanır, kimi birkaç
dizesini eserine alır, kimi de bütün eserinin Homeros’tan çıktığını söy-
ler. *İlyada* ve *Odyseia*’nın birçok sahnesi yedinci yüzyıldan beri vazo
resimlerine konu olmakta, Homeros destanları İonya’da olduğu gibi
Yunanistan yarımadasında da tanınmaktadır.

Homeros ve Platon

Homeros tartışması Platon’la başlar. Platon’un Homeros üzerine
görüşü bir bakımdan Herodotos’unkinden farklı değildir, ona göre de
Homeros Yunan dünyasında bütün inanışların babasıdır, bu dünyada
dile gelen ne varsa onunla dile gelmiştir. Platon beğenmediği eğitim
sisteminin temelinde Homeros’u görmekle bir çığır açmış sayılamaz.
Yunanistan’da eğitimin Homeros destanlarının üstüne kurulmuş
olduğu herkesçe bilinen bir gerçektir, yani yalnız Atina değil, bütün
Yunan devletleri Homeros’u bir çeşit kutsal kitap gibi, her türlü bil-
ginin özü diye benimsemişlerdi. Yunan insanı din olsun, politika ya
da askerlik olsun, gemicilik ya da hekimlik olsun, çeşitli bilgileri öğ-
renmek için Homeros destanlarına başvurur, daha doğrusu a’dan z’ye
kadar ezbere bildiği bu destanları canlı bir kitaplık gibi içinde taşırdı.
Eserleri Homeros’un dizeleriyle dolup taşan Platon da Homeros’un
okulunda yetişmiş, ne var ki ilk olarak bu eğitime karşı başkaldırma-
ya yeltenmiştir. Filozofun bu yöndeki yergisi geleneğin ta kendisine
karşı bir ayaklanma olmakla kalmadı. Homeros anlayışında acayip
diyeceğim bir çığır açtı. Devlet’in üçüncü kitabını okurken Sokrates’e

kızılmaktan alamayız kendimizi. Platon Homeros'u anlamamış, şiiri-
nin tadına varamamış diye içerleriz biz yirminci yüzyıl okuyucuları.
Unuturuz ki Homeros Platon'un zamanında yalnız şiir değil, kutsal
kitaptı. Bu sarsıntı bilimin doğmasına yol açtı. Meme gibi çocukla-
rımıza emzirdiğimiz bu süt nedir diye sormaya, araştırmaya başladı
bilginler. İlkçağın metin açıklamaları bu andan sonra başlar. Home-
ros'un adını kendi uluslarının adı gibi nereden gelip nasıl olduğunu
araştırmadan anan, eserini safça okuyup benimseyen çağ sona ermiş-
tir. Herodotos'un tarihlemesi doğru ise, bu çağ dört yüzyıllık kısa bir
zaman sürdü demektir.

Homeros ve Bilim

Gelsin Hellenistik çağ. Adı üstünde Hellen çağı değil de, Hellen
varlığı üstüne düşünen, kuran bir çağ. İskenderiye Kitaplığı, Berga-
ma Kitaplığı. Bolluk, zenginlik, lüle lüle Mısır ve Bergama kâğıtla-
rına yazılı deste deste kitap. Araştırmalar birbirini kovalar. Başlıca
konu Homeros'tur. Bu araştırmalarla filoloji dediğimiz bilim kolu
meydana gelir. İskenderiye ve Bergama okullarından tutun da, Roma
ve Bizans'ın son demlerine kadar sürececek filolojinin temsilcileri
öyle çok, çalışmaları öyle çapraşık ki kim olduklarını, ne yaptıkları-
nı bu önsözde anlatmaya girişemem. Yalnız şunu söyleyeyim ki geç
ilkçağın filologları bugünkü filologlardan ayrı bir alanda çalışmıyor-
lardı, onların da bizim gibi amacı önce metin araştırmaları yapmak,
sonra da metnin yazarı üzerinde incelemelere girişmekti. Ele alınan
metin, incelenen yazar da hep Homeros destanları ve Homeros'tu.
Bu alandaki çalışma kuşaklarca bilgini uğraştıracak çapta büyüktü
doğrusu.

Homeros'un "Yaşamöyküleri"

Bir Aiskhylos, bir Pindaros, bir Platon Homeros destanlarını ez-
bere bilirlerdi gerçi, ama Homeros üstüne ne bilirlerdi? İşte bunu
ne biz kesince biliyoruz, ne de bizden önceki ilkçağ filologları. İs-
kenderiye, Bergama, Miletos, Roma, Bizans bilginleri önce bunu
araştırmaya girişmişler. Kaynakları karıştırıp Homeros'un nerede
ve nasıl yaşadığını görmeye koyulmuşlar. Elde ettikleri bilgilerle bir-

çok *vita*'lar (yaşamöyküleri) yazmışlar. Bunların bazıları bize kadar kalmıştır; kimini Herodotos, kimini Plutarkhos, kimini Hesychius, kimini Proklos adlı yazarlar yazmış derler. Ne var ki ikinci elden ve çoğu İsa'dan sonraki yüzyıllarda kaleme alınmış bu yaşamöyküleri birbirini tutmayan karışık, temelsiz bilgiler vermekten öteye gidemez. Bakın, MS beşinci yüzyılda *Edebiyat Üzerine Bir El Kitabı*'nı yazan Proklos kısaca ne diyor: "Homeros kimin oğluydu, nerede doğdu yaşadı? Bunu açıklamak kolay değil. Çünkü kendisi bu yönde bize hiçbir bilgi vermediği gibi, ondan söz edenler de kesin bir sonuca varamamışlar ve bir sürü hayale kapılmışlardır. Kimi Kolophon'da doğduğunu, kimi Khios'ta, kimi İzmir'de, kimi de İos'ta ya da Kyme'de dünyaya geldiğini söyler. Kısacası hiçbir kent yoktur ki Homeros'u kendi oğlu gibi benimsemiş olmasın. Bu yüzden Homeros'a dünya yurttaşı desek yeridir."

Güzel söylüyor Proklos. Gerçi asıl yedi kent Homeros'un yurdu olmakla övünürmüş, ama bunların beşi Anadolu'da ya da adalarda, yani İonya'da olduğuna göre, Argos, Atina, Pylos ya da İthaka'nın, yani Yunanistan kentlerinin iddiaları göz önünde tutulmaya bile değmez. Homeros İonyalıdır, buna hiç kuşku yok. Homeros İzmirlidir, kaynakları karşılaştırdıkça bu sonuca varılır. "Babasının adı Mai-on'muş, Meles Irmağı'nın kıyılarında doğmuş da onun için Melesigenes denmiş ona, ama sonra tutsak olarak Khioslulara verildiğinden ona Homeros adını takmışlar," diyor Proklos. Bu üç cümle üzerinde ne çok tartışmalar oldu! Homeros ne demek? Proklos'a göre "tutsak" anlamına gelen *homereia*'dan, kimine göre Aiol lehçesinde "gözü görmeyen" anlamına gelen bir sözcükten çıkmaymış bu ad ve onu Homeros'a kör olduğu için takmışlar. Homeros doğuştan kör olabilir mi, sorarım size. Proklos bile köpürüyor bu iddiaya. "Homeros'a kör diyenlerin kendileri kördür, çünkü kafadan sakattırlar," diyor. "Dünyada Homeros kadar çok şey gören bir adam var mı?" *Odyseia*'da ozan Demodokos kör olarak canlandırılır.

Musalar bu ozanı gözden yoksun etmişler, ama ona tatlı dil vermişler karşılığında. Efsanenin babası Homeros üzerine efsaneler, masallar uydurmak çekici bir işti. Bu körlük masalı da meraklı doğrusu! Gözleriyle gördüğünü bu kadar iyi anlatan şair ya gerçekten kör idiyse? Ama babasının ve soyunun adı neden uydurma olsun? Birçok çağdaş bilginin bu yöndeki kanısını anlamak güç. Maion, Lydia'nın

doğusunda Maionia bölgesine adını veren kurucu kahramanın ve Kybele'nin babasının adı olduğuna göre, Homeros'un da babası olamazmış; Melesigenes soyadı ve Homeros'un Meles'ten, yani bir ırmaktan doğduğu inancı da bir efsane imiş.* Proklos ırmaktan doğduğunu değil de ırmak kıyısında olduğunu söylüyor. Bu adın kuruluşunda dil bilgisi bakımından bir pürüz varsa da uydurma olmayabilir, Homeros'un Meles, yani Pınarbaşı Suyu ile bir ilişiği olup İzmir'de doğduğu kanısını pekiştiriyor bu ad. Maion ise, hem Maionia'nın kurucusunun, hem de Anadolu bir kişinin adı olamaz mı? Latin ozanlarının Homeros'a sık sık Maion'un oğlu demeleri boşuna değildir herhalde. Kaldı ki *Smyrna vetus*, yani eski İzmir'de yapılan son kazılar buranın çok erken çağlarda İonya'nın en önemli kültür merkezi olduğunu göstermiştir. Aiol ve İon lehçelerinin kaynaşmasından meydana gelen Homeros destanlarının doğması için İonya ve Aiolya'nın kavşağında bulunan İzmir'den daha uygun bir yer düşünülemez. İlkçağ kaynakları böyle deyince, gelin artık Homeros'un İzmirli olduğundan kuşku duymayalım.

Homerosoğulları

Ama Khios, yani Sakız Adası ne oluyor? Birçok kaynak Homeros'un gerçi İzmir'de doğduğunu, sonra da Sakız'a yerleştiğini söyler. Homerosoğulları adını taşıyan torunları da bu adada yaşamış. Homerides denilen bu Homerosoğulları kimdi? Sakız'da okul kurmuş bir ozan topluluğu. MÖ altıncı yüzyıldan beri bütün Yunanistan'da ün saldıkları, Homeros destanlarını okumayı tekellerinde bulundurdıkları, hatta Homeros'la akrabalığı manevi bağdan da ileri götürüp Homeros'un oğulları, torunları olmakla övündükleri biliniyor. Bunlara Yunanca *rhapsodoi* deniyordu, yani ellerinde *rhabdos* değneğini tutarak destan okuyan ozanlar. Asıl Homeros destanlarında ozana *aoidos* dendiğine bakılırsa, *aoidos* ile *rhapsodos* arasında bir ayrım gözetmeli, *aoidos*'u Homeros'un kendisi ve destanlarında canlandığı yaratıcı ozan, *rhapsodos*'u yazılı değilse de sözlü bir destan geleceğini sürdüren meslekten ozan olarak anlamalı.

* P. Mazon. *Introduction à l'Illiade*. Les Belles Lettres, Paris 1948, s. 162, not 1. ve 2. Melesigenes Mazon'a göre "melein" fiilinden gelip "soyunu düşünen, soyuna onur veren" demekmiş.

Sözlü Gelenek, Yazılı Gelenek

Destanların metinlerine gelince, burada da çetrefil bir sorunla karşılaşmış bilginler. Homeros destanları yazılı mıydı, değil miydi? *İlyada*'nın bir yerinde (VI, 169) yazı yazmaktan dem vurulur: Karısı Anteia'yı Bellerophon'tes'in baştan çıkardığına inanan Kral Proitos yiğide "birbiri üzerine katlanan bir levhaya yazılmış ölüm işaretleri" verip onu Lykia'ya gönderir. Buna biz mektup deriz. Homeros mektup sözcüğünü henüz bilmediği için meramını anlatmakta sıkıntı çekiyor besbelli, ama katlanan levha dediği de Hitit dünyasında rastladığımız tabletler olsa gerek. Troya Savaşı ve ondan daha önceye ait Bellerophon'tes efsanesi zamanında yazı diye bir şey bilinmiyorsa bile –ki neden bilinmesin, Troya Savaşı 1200'lü yıllarda olmuşsa, Anadolu'da çok önce Hititler yazı yazmış değiller miydi?– Homeros'un yaşadığını sandığımız 850 sularında İonya'da herhalde yazı yazılıyordu. Nitekim altıncı yüzyılın başında Atina İon alfabesini benimserken, onu Atina'da kullanılan eski yazıdan çok daha üstün, gelişmiş bir yazı türü diye benimsemişti. Bu yazı da İonya'ya Fenikeliler yoluyla gelmişti. İonya'da çok eskiden beri yazı yazılmasından Homeros'un destanlarını kaleme aldığı, yani yazı ile yazdığı sonucu çıkarılamaz. *İlyada* ile *Odyseia* hiç kuşku yok ki sözlü bir geleneğin ürünleridir, ama bu gelişmenin içinde Homeros destanları bir başlangıç mı, bir bitim mi, bu sorunu aşağıda inceleyeceğiz. İlkçağdan kalma bir tek metnin Ortaçağda çeşitli kopyaları olarak elimize geçen *İlyada* ve *Odyseia*'nın sözlü eser halinden yazılı eser haline nasıl ve ne zaman geçtiklerini inceleyelim şimdi.

Homeros Metni Yunanistan'a Nasıl Geldi?

Bu konuda da Hellenistik filoloji bugünkü bilim gibi varsayımlara dayanmak zorundaydı. Bir tek metin dedik, evet, Homeros destanlarını biz Avrupa kitaplıklarında bulunan birçok elyazmasından, arkeolojik kazılarla ortaya çıkarılan birçok *papyrus*'tan tanıdığımız halde, bütün bu yazmaları birbirleriyle karşılaştırdığımız zaman görüyoruz ki hepsi bir tek kaynağa dayanıyor, hepsi bir öz metinden geliyor. Bilim diliyle *vulgata* deniyor bu öz metne. Homeros *vulgata*'sı ne zaman oluştu? İlkçağ sonlarından kalma çeşitli ve birbirini

pek tutmayan kaynaklardan özet olarak şunu çıkarabiliriz: Yedinci yüzyıl sularında Homeros destanları İonya'dan Yunanistan'a getirildi. Bu "getirildi" sözü önemli; kaynaklar destanları kimin getirdiği üzerinde ayrılıyorsa da bunların getirildikleri sözünde birleşiyor hepsi. Yok destanları ilkin Sparta'ya Kral Lykurgos getirmiş, yok ilkin Atina'ya Solon ya da tiran Peisistratos, yahut da oğlu Hipparkhos getirmiş... Atina'da iş bununla da kalmamış, Atina'nın en büyük bayramı Panathenaia Yortusu'nda Homeros destanlarının okunacağı ve yalnız bu destanların okunacağı da karar altına alınmış. İster Solon'un olsun, ister Peisistratos'un olsun, bu karar Homeros'u Atina devlet dinine, devlet eğitimine sokuyordu. Atina devletinin sonuna kadar bu böyle kaldı. Ne var ki Atinalı devlet başkanlarının bu kararını bilim bakımından da yorumlamaya girişenler oldu. Romalı hatip Cicero şöyle diyor: "Önce karmakarışık bir halde olan Homeros metinlerini ilk düzenleyen ve elimizde bulundukları biçime sokan Peisistratos'tur."* Ne Herodotos'ta, ne İskenderiye bilginlerinde izine rastlanan bu iddia zamanımızda çok tutundu ve Homeros metninin kaleme alınışı konusunda karanlık kalan birçok noktayı açıklamak yolunda yorumlandıkça yorumlandı.** Şöyle bir sonuca varıldı: Peisistratos metinleri İonya'dan getirtip Atina'da kopya ettirdi; elimizdeki *vulgata* o zaman kaleme alınmış bir yazmadır. Yazıcılar aslında İon-Aiol lehçesiyle yazılmış destanları Attika lehçesine uyguladılar. Metinde görülen Attika lehçesi özellikleri ve örneğin ikinci bölümünde (II, 546-558) Atina ve Salamis'e özel bir yer ayrılması oradan gelmedir. Peloponez Savaşı'nda Atina ile komşu Megara kentinin arası açılınca Megaralı tarihçiler Solon ve Peisistratos'un *İlyada*'nın bazı dizelerini kendilerine göre değiştirdiklerini bile ileri sürmüşlerdir. İki önemli iddia ile karşı karşıyayız: Peisistratos tıpkı çağdaş bir yayıncı gibi Homeros destanlarını yayınladı, ikincisi Peisistratos Homeros metninde değişiklikler yaptı. Peisistratos'un bir bilirkişi komisyonu topladığı, bunlara büyük bir bütün olan destan metinleri arasından bir seçme yaptırıp *İlyada* ve *Odyseia*'yı bugün elimize geçtikleri biçimde kaleme aldırıldığı kanısı da yukarıdaki iddialara hemen eklendi. Biraz daha ileri gidip Peisistratos'un Homeros metnini sansür ettiği de söylenebilir. Nitekim Homeros'tan

* *De Oratore* (III, 34-137).

** P. Mazon, loc. cit. s. 269-278.

başka destanlarda ele alınan efsanelerin de, tanrılara övgülerin de Homeros'un eseri arasında yer aldıklarına, ancak sonra Peisistratos'un yaptığı *İlyada-Odyseia* seçmesiyle bütün metnin iki destana indirildiğine inananlar var. Birçok bilginle birlikte Halikarnas Balıkçısı da bu görüşü savunmaktadır.* Halikarnas Balıkçısı'nın Avrupa bilginlerinden ileri gittiği bir nokta var ki bizim için çok önemlidir: Peisistratos zamanında yapılan bu sansürde Akhaların tarafı tutulmuş, bir Anadolulu olarak Homeros asıl Troyalılarından yana olduğu halde, Akhaları vahşi, kan dökücü gösteren parçalar eserinden çıkarılmıştır; eserden çıkarılan parçalar arasında Akhilleus'un ırzına geçip de öldürdüğü Troilos, alçakça aldatılıp öldürülen Palamedes, kurban edilen Polyksene, Amazon Penthesileia efsaneleri de vardır. Bu noktada kendi görüşümüzü savunmakla Homeros sorununu da açıklamış olacağımıza inanıyoruz.

Homeros ve Destanlar Çemberi

İonya'da bütün Troya efsanelerini ele alıp işleyen birçok destan meydana geldiğini ve klasik Yunanistan'da bunlara *kyklos*, yani çember dendiğini biliyoruz. Homeros'un adını taşıyan *İlyada* ve *Odyseia*'dan gayri bütün destanlar kayıptır. Ancak bazı kaynaklardan adlarını öğrendiğimiz bu destanlardan birkaçının yazarları da biliniyor, kimi Kıbrıslı Stasinos'tan, kimi Miletoslu Arktinos'tan, kimi de Midillili Leskhes'ten olduğu söyleniyor. Eserleri kaybolan bu yazarlar bizim için yalnız birer ad olarak kaldığı halde, hepsinin Homeros'tan sonraki çağlarda yaşadıkları anlaşılıyor. Anadolu'dan ve adalardan doğan destan efsanelerini hiç kuşku yok ki birçok ozan işlemiştir. Bu ozanların işledikleri destana kendi adlarını koymamaları destan türünün bir gerekçesidir. Kişisel çağlar başlayıp her esere bir yaratıcı arandığı zaman *İlyada* ve *Odyseia* için bir ozan adı bulunmuş, bu iki destan Homeros'undur denmiş. İki destanı da bir tek kişi mi yazdı? Ama *İlyada* ile *Odyseia*'nın Homeros'tan olduklarını kabul etsek bile, bütün destan çemberinin bir elden çıktığına inanmak güçtür. Bir tek insanın otuz bin dizelik iki eseri yazması bizi şaşırtırken, yüz binlerce dizeyi kaleme aldığına nasıl inanabiliriz? İşin doğrusu şu olsa

* Halikarnas Balıkçısı bu tezini yüz sayfalık bir mektup olarak yazmıştır. Bu ilgi çekici çalışma Halikarnas Balıkçısı'nın *Düşün Yazıları* adlı kitabında yer almaktadır.

gerek: İonya'da Troya efsaneleri destanlık konular idi, her ozan da bu konular arasında bir şu konuyu, bir bu konuyu işlemiş, ezbere okumuş ya da yazı ile kaleme almıştır. Biz *İlyada*'yı okuduğumuz zaman bu destanda baştan sona kadar tutarlı bir akış sezdiğimizden onu bir tek ozanın, Homeros'un eseri diye benimsiyoruz; kaldı ki bu eserde bile birçok bilginin sonradan eklenmiş saydıkları parçalar var. Böyle olunca Peisistratos çağında Homeros'un destanları arasında belli bir görüş, belli bir hedefle bir seçme yapıldığı iddiası inanılır bir iddia görünmüyor. Komisyon kurmaya gelince, bu MÖ altıncı yüzyılda olacak şey değil de ancak çok sonraları, yani Hellenistik çağlarda rastlanan olaylardandır. Peisistratos'un sansürü bu bakımdan *İlyada*'ya yalnız bir iki dize eklemekle kalmış olsa gerek. Nitekim Homeros destanlarındaki hava bozulmamış, Homeros'un Akhaları yiğit ama kaba, Troyalıları ise daha yumuşak ve daha insan saydığı elimizdeki metinden de anlaşılmaktadır.

Bütün bu varsayımlardan çıkan sonuç bence şudur: *İlyada* ve *Odyseia*'yı Yunanistan'a kim getirmiş olursa olsun, destanları yazılı metin olarak getirmiş ve Atina'da kopya ettirmiştir. Bu kopyalar düzenlenirken metinde ufak tefek değişiklikler yapılmıştır. Aslının İon-Aiol lehçesi elden geldiğince ve ölçü kurallarını bozmamak koşuluyla Attika diline uydurulmuştur. Hepsi bu kadar.

Metin Eleştirmenleri

Hellenistik çağda üç büyük eleştirmen; Epheoslu Zenodotos, Bizanslı Aristophanes ve Aristarkhos Homeros metinlerini incelemişler, kimi dizeleri sonradan eklenmiş sayarak atmışlar, kimilerini düzeltmişler, kimi dizelerin iki ayrı okunuşu arasında bir seçme yapmışlar, kısacası bizim bugün yaptığımız gibi eleştirilmiş bir yayın (édition critique) ortaya çıkarmışlardır. Ne var ki bu yayınlar olduğu gibi elimize geçmemiştir. Zenodotos, Aristophanes ve Aristarkhos'un düzeltmelerini biz yalnız elyazmalarının kenarlarına yazılmış *schoi-lia*'lardan, yani açıklamalardan biliyoruz. Bu açıklamaları göz önünde tutarak Homeros metninin yeni yeni yayınlarını yapmak on dokuzuncu yüzyıldan bu yana Avrupa bilginlerini uğraştıran bir iştir. Nitekim her gün daha güzel, daha tamam *İlyada* ve *Odyseia* yayınları basılmaktadır.

Dün ve Bugün Homeros Sorunu

Bu arada Avrupa bilimi Homeros problemi diye bir sorun ortaya atmış ve bu da dal budak salıp zihinleri büsbütün karıştırmıştır. Homeros sorunu Frederic-August Wolf adlı bir Alman bilgininin 1795'te yayınladığı *Prolegomena ad Homerum* eseriyle bilim dünyasını altüst etti. Wolf Homeros destanlarının bir bütün olmadığını, bunların birbirine eklenmiş *lied*'lerden (şarkılardan) meydana geldiğini, Homeros adında bir ozanın yaşamadığını ileri sürüyordu. On dokuzuncu yüzyılın eşiğindeyiz. Romantizmin doğmasıyla halkın dehasına, halktan, doğadan fışkırmış doğal sanat eserlerinin varlığına inanmak bir moda haline gelmiştir. İngiltere'de Ossianlar uydurulur, Almanya'da Herderler geçmiş zamanların sisli ufuklarında halk ozanlarını saraydan saraya dolaşan Tanrı'dan esinli romantik kişiler gibi tasarlarlar, şiirin de tanrı esiniyle doğup fışkırdığına inanırlardı. Dünyanın en bilinmeyen şairi Homeros'u da kuzeyin *barde* denilen ozanları arasına yerleştirip İskandinavya'dan Akdeniz'e uzanan bir halk şiiri ağı örebilmek Romantiklerin duygularını coşturacak bir olaydı. Derken bu görüşle açılan çığıra bilginler de katıldı ve şiir coşkunu on dokuzuncu yüzyılın kuru mantığa dayanan filolojisine yer verince Homeros'un didik didik edilmesine başlandı. Aristarkhos şu dize, şu parça Homeros'tan olamaz demişti ya, on dokuzuncu yüzyıl filologları her dizeyi, her parçayı gerek mantık, gerekse tarihsel bilgiler süzgecinden geçirip kimini attılar, kimini tuttular, her parçayı dilinin, konusunun özelliklerini inceleyerek tarihlendirdiler, sonunda Homeros destanları çok çeşitli çağlarda, çok çeşitli ozanların birbirine ekledikleri şiir parçalarından bir yamalı bohça haline geldi. *Liederjager*, yani şarkı avcılarını diye anılan Wolf'çuların şu ya da bu dizenin eklenmiş olduğunu göstermek için ne bilgince çarelere, ne mantık oyunlarına başvurdıklarını anlatsam gülersiniz. Dizeler, beyitler üstüne aforoz yağdırmak bir zevk olmuş, moda haline gelmiş, öyle ki Schliemann Troya'ya gidip Homeros'un anlattığı kenti ortaya çıkarmaya girişince, var olmayan bir destanın var olamayacak çevresini aramak gafletine düşen arkeolog bilim dünyasının alaylarıyla karşılanmıştır. *Einheitshirten* denilen, yani destanların bütünlüğüne inanıp onu birer çoban gibi

korumaya çalışan bilginler, avcılara habire karşı koyuyorlardı. Bu iki grup, bilim tarihinde eşine az rastlanan bir kavgaya tutuşup her biri kendi görüşünü savunan yazıları, kitapları üst üste yağdırıyordu. Bugünkü durum çobanların avcıları yendiklerini gösteriyor. Yirminci yüzyıl filolojisi artık bir dize yüz satır önceki başka bir dizeye tıpatıp uymuyor, şurada burada ufak tefek zıtlıklar var diye bir eseri parçalamanın yersiz olduğunu anladı. Yine de avcılarının destanları didik didik ederken açığa vurdukları kimi özlü çelişkiler ortadan kaldırılamadı. Tarih ve arkeoloji araştırmaları Homeros destanlarında anlatılan birçok gerçeğin birbirinden ayrı çağlara ait olduklarını gösteriyor, dilde de daha eski öğelerle daha yenilerinin karıştığı açıkça belirliyor, *İlyada*'da ana olaya birçok ek olayın karışmasıyla anlatımda tam tutarlı bir akış olmadığı, üstelik *İlyada* ile *Odyseia* arasında köklü bir ayrılık bulunduğu, *Odyseia*'nın *İlyada*'dan çok daha yeni tarih, sanat ve dil özellikleri taşıdığı apaçık görülür. O halde *İlyada* Homeros'un, *Odyseia* Homeros'un değil mi diyeceğiz, yoksa her iki destan da çeşitli bölümlerin birbirine eklenmesinden meydana geldi deyip Wolf'un savına mı döneceğiz? Bilginlerin zihnini kurcalayan bir nokta da şu: Atina'nın Panathenaia bayramında Homeros destanları okunurmuş. 30.000 dizenin bir iki günde okunmasına olanak var mı? Haydi ozanlar sıra ile çeşitli bölümleri okurdu diyelim, dinleyicide bu kadar büyük bir eseri dinleyecek hal mi kalırdı? Her bayramda birkaç bölümün okunduğunu kabul edersek, destanların meydana geldiği eski çağlarda da aynı şey yapıldığını, yani Homeros gibi ozanların bir oturuşta 1.500-2.000 dizelik bir destan okuduklarını kabul etmek gerek. Paul Mazon gibi büyük bir bilgin *İlyada*'yı bir bütün olarak incelerken, birinciden yirmi dördüncü bölüme kadar bir ana olayın süregeldiğini gösteriyor ve şu sonuca varıyor ki her biri tutarlı bir bütün olan bölümler önemlidir; *İlyada*'nın aslı, yani Homeros'un destanı Akhilleus'un öfkesini ele alan bölümlerden oluşur, ek olayları anlatan öbür bölümler ise belki Homeros'un eseridir, ama *İlyada* destanına yabancısıdır. Homeros yaklaşık 1.500 dize tutan asıl *İlyada* destanını yarattıktan sonra, onu eklemelerle genişletip 16.000 dizelik bugünkü metin haline getirmiş olabilir. Ama bu işi başka bir ozan da yapmış olabilir.

Bizce Homeros

Homeros araştırmaları bugün aşağı yukarı bu durumdadır. Sorun tartışma konusu olmaktan çıkmamıştır.* Ne var ki tartışmada ileri sürülen kanıtlar yalnız kuru mantığa dayandırılmıyor, sanata, şiire de hakkını vermeye alışıyor. Homeros destanlarını inceleyen her bilgin, her okuyucu bir izlenim edinir. Bu izlenim önemlidir, öne süreceği görüş ister istemez ona dayanır, herkes kanıtlar bolluğu içinde kendi görüşünü destekleyecek kanıtlar seçer. Bu yüzden en doğrusu izlenimini önceden açığa vurmaktır. Ben de *İlyada*'yı okumuş, Türkçeye çevirmeye uğraşmış bir insan olarak şöyle derim: " *İlyada* Homeros adında Anadolu'lu bir ozanın MÖ dokuzuncu yüzyıl sularında yarattığı bir destandır.

Görüşümü de şöyle özetleyebilirim: Homeros yaşamış büyük bir ozandır. O büyük bir destan geleneğinin başlangıcında değil, ortasında bulunuyordu, yani Troya efsanelerini kendi yaratmamış, yalnızca biçimlendirmiştir. Bu efsaneler arasında bir seçme yapmış ve seçtiği destan olaylarını sıkı bir düzen içinde, bir bütün olarak kurmuştur. Troya'nın kuruluşundan yıkılışına kadar giden uzun sürenin bir parçası, yani Akhilleus'un öfkesiyle başlayıp Hektor'un ölümüyle biten olayları almış, işlemiştir. Daha öncesine, daha sonrasına ait efsaneleri de elbet biliyordu, nitekim destanının birçok yerinde onlara değinmiş ya da kısaca özetlemiştir. Seçtiği bu ana olayı kuru kuru anlatmaması, destanını bir ana olay ve birçok ek olayla örmesi sanatının gerekçesidir. Destan, roman değildir, Homeros da *İlyada*'yı anlatırken adsız bir ozan olarak koca bir efsane denizinin içinde yüzüyordu. Destan türünün geleneklerine uyarak, belli bir amaçla bu kadar tutarlı bir seçme yapabilmesi onun yineleyici sıradan bir ozan değil de bilinçli, yaratıcı bir ozan olduğunu gösterir. Bu yolda bir adım daha ileri gitmesi bence düşünülemez bile.

* Geçenlerde Paris'te çıkan *Le Monde* gazetesinde okuduğum bir haberde bir Sovyet bilgininin Karadeniz kıyılarında bulduğu bazı yazı anıtlarına dayanarak *İlyada* ve *Odysseia*'nın bir tek ozanın elinden çıktığı ve bu ozanın Homeros olduğunun kesince kanıtlanabildiği yazılmaktaydı. Bu haberin kaynağına gidip doğruluğunu araştırmak bizim için mümkün olmamıştır.

** Bu davranışı en beğendiğim davranış olarak A. Séveryns'in *Homère, II. Le poète et son oeuvre*, s. 12'den alıyorum.

Homeros sözlü geleneği sürdüren bir ozandı. Sonraları adını taşıyacak Sakız ozanları gibi o da herhalde saraydan saraya dolaşıp destan okurdu. Yaşadığı dokuzuncu yüzyılın İonya'sında Troya Savaşı dört beş yüzyıllık geçmiş olan ve dinleyicilerce çok iyi bilinen bir konuydu. Ne var ki Troya yenilmiş, efsanenin süslediği bu olay Akhalar dediğimiz Yunanistan'dan gelme boyların zaferiyle sonuçlanmıştı. Homeros Anadolu'da egemenliği ele geçirmiş Yunanistanlılara anlatıyordu destanını. Sevgisi Troya'ya olsa da Akha yiğitlerini üstün göstermek dinleyicilere kendisini beğendirmenin koşullarındandı. Bu konuya ileride de değineceğiz.

Homeros destanları gerçek bir dünyayı anlatır. Bu gerçeğin iki tarih tabakası üzerine yayılmasına şaşmamalı: Ozan bir kendi gördüğü, yaşadığı çağı anlatır, bir de eski çağlar üzerine bildiklerini. Gördüğü ile duyduğunu birleştirirken kimi çelişkilere düşmesi olağan değil de nedir?

İlyada'da bir ve bölünmez bir dünya görüşü, bir ve bölünmez bir sanat, bir ve bölünmez bir üslup vardır. Ama bir tek kişinin kişisel bilinçle yaratmayıp uzun bir geleneğin ürünü olarak dile getirdiği dünya görüşünde, sanatta, üslupta çeşitli öğelerin yer almasına şaşmamalı. Homeros yaratıcı, büyük bir ozandı diyoruz, ama bunu bugün biz söylüyoruz, kendi zamanında değeri geleneğe uyması, ezbere bildiği destanların çokluğu ve anlatışının tatlılığı ile ölçülürdü herhalde. Onu değerlendirirken çağların değer ölçülerinden sıyrılmazsak, doğru bir sonuca varamayız. Homeros bütün kişiliği ile destanlarında yaşar, onu eserinden ayıramayız, ama onun kadar kişiliği olan bir eser yaratmış başka bir sanatçıyı da zor buluruz.

Homeros *İlyada*'yı yazdı mı, yazmadı mı? *İlyada*'yı yarattı ya, eserini kendisinin ya da bir başkasının kaleme alması o kadar önemli değildir. Kaldı ki efsane geleneği içinde bu bilinçli seçmeyi yapan ozanın yazının bilindiği bir çağda aslında okunmaya yarayan destanını yazı ile yazması da akla uygun geliyor. Ama öyle değilse, yani destanları Homeros kendi kaleme almamış da bir başkası almışsa, bu başkası da kimi eklemeler yapmışsa, bundan ne çıkar? Homeros problemi bilimin yersizce şişirdiği bir çıkmazdır. Homeros'u anlamak için 40.000 cilt kitap okumamalı, tersine yalnız *İlyada* ile *Odysseia*'yı okumalı, tadına vara vara.

Troya

Çanakkale'den bir kaptıkaçtıya binersiniz. Kentten çıkıp biraz yükseldiniz mi, boğaz rüzgârı püfür püfür eser. Bir yanınız deniz, bir yanınız çamlık, zeytinlik; alabildiğine maviler, yeşiller, sarılar, küme küme kırmızı gelincikler. İçiniz bir hoş olur, çünkü bu toprak başka toprak, kahramanlık destanları anlatılır size karış karış. Yüzyılları birbirine katmış da hep Doğu ile Batı arasında kavgaya, dövüşe sahne olmuş bu toprak. Çanakkale Boğazı'na baktıkça bir kıtayı bir kıtaya bağlayan su köprüsünün ne demek olduğunu anlarsınız. Hellespontos derlermiş ilkçağda ona, küçük Helle'nin boğulduğu deniz. Efsane en eski çağlarda bile kana boyamış bu su geçidini. Yığın yığın insanlar bir bu kıyıdan o kıyıya, bir o kıyıdan bu kıyıya geçmişler Boğaz'ı; göçler, ordular, donanmalar... Hepsi de iki dünyanın kapısını açan bu kilidi ele geçirelim diye uğraşmış. Boğaz'a baktıkça Batı uygarlığının ilk büyük destanı neden burada doğdu diye şaşmazsınız artık. Bu destan Troya destanıdır.

Bir varmış, bir yokmuş, Troya diye bir kent varmış. Bu kentin alinyazısı ta kuruluşundan beri belliymiş, çünkü kurucuları onu insanoğlunu şaşırtan Ate (Gaflet) tanrının hüküm sürdüğü tepeye kurmuşlar, diyor masal. Masal ne desin, Boğaz'ın kilit noktasında kurulan bu kentin başına gelenleri nasıl anlatsın başka türlü? Bu kent zengindi, arkasında bolluk, uygarlık kaynağı koca Anadolu vardı da ondan boyuna saldırılara uğradı demek masalın değil, tarihin işi. Masalcı ipuçlarının hepsini veriyor, alsın tarihçi anlatsın bize Troya destanının gerçeklerini.

Troya ve Hisarlık

Hisarlık Tepesi'ne çıktığınız zaman karşınızda iri gümüşü taşlarla örülmüş bir duvar görürsünüz. Bu duvar bir iki saatte dolaşabileceği-

niz bir höyüğü çevreler. Koca Troya kenti bu mudur demekten alamazsınız kendinizi. Bu kuşkucu tavrı sizden önce birçok insan takınmış, ama bugün Hisarlık Tepesi'ndeki dokuz katlı oturma yerinin Homeros destanlarının anlattığı Troya olduğuna hiçbir kuşku kalmamıştır. Bu sonuca varıncaya dek ne kavgalar oldu, ne çok mürekkep döküldü, ne çok mürekkep yalandı! Troya'nın savaş dolu alinyazısı bir otuz yüzyıl sonra bilim dünyasında kopan kavgayla bir daha canlandı sanki. Homeros'un Troya'sı efsanelik bir kenttir gerçi; Homeros destanlarını yazdığı zaman Troya beş yüzyıldan beri yıkılıp gitmişti. Ama ozan bu kenti İda, yani Kazdağı'nın eteğinde, Skamandros ya da Ksanthos (Küçük Menderes) ile Simoeis (Dümrek) Çayı'nın sınırladıkları ve bir yanı Ege Denizi'ne, bir yanı Boğaz'a bakan üçgen biçimli ovaya egemen yüksekçe bir kale olarak öylesine yerleştirir ki Troya'yı Hisarlık'ta elinizle koymuş gibi bulursunuz. Ne var ki Homeros Troya'sının bir gerçek olabileceğini geçen yüzyılın ortasına kadar kimse aklından bile geçirmemişti. Büyük buluşlar âşıkların işidir.

Homeros Âşığı

Geçen yüzyılda bir Homeros âşığı çıkmış, adı Heinrich Schliemann, yurdu Almanya'nın Mecklenburg bölgesinde bir köy. Heinrich Schliemann çocukluğunda babasından Noel hediyesi olarak aldığı bir resimli tarih kitabını okurken vurulmuş Homeros'a, ona ulaşabilmek için de dünyada hiçbir âşığın aşamayacağı engelleri aşmış. Köylü çocuğu önce gemi tayfası, sonra ticarethane kâtibi, sonra tüccar, sonra altın arayıcısı, sonra milyoner olur, bu arada kırk düvelin dilini öğrenir, en sonunda Latince ve eski Yunancayı da söküp emeline kavuşmak, yani Homeros'un Troya'sını bulmak üzere yola çıkar. Yıl 1870. Schliemann elinde bir *İlyada*, bir de *Odysseia* metni, Çanakkale'ye varır. Cebinde bütün engelleri yenebilecek kadar çok para vardır. Amerikan konsolosunun kendisine gösterdiği Hisarlık Tepesi'nde hemen kazıya başlar. Höyük bir define kuyusudur. Kazıdıkça bir kent, bir kent daha, bir kent daha çıkıverir ortaya; dokuz kat yerin dibine iner de bu soğan gibi kentin hangisi Homeros'un Troya'sıdır diye düşünür Schliemann. Arkeoloji bilgileri de derme çatmadır, bütün bilgileri gibi. Mantık der ki destan Troya'sı en eski Troya olduğuna göre en alt katta olmalı. Homeros âşığı üst katlarda bulduklarına pek önem vermeden kazı-

dıkça kazır, indikçe iner. Priamos'un ülkesine varayım diye ana toprağa ulaşır. Homeros'un Troya'sı hangisidir? Derken bir iz, bir parıltı... Altın arayıcısına yolu yine altın gösterir. Schliemann bir define bulur: Altın gerdanlıklar, altın iğneler, altın bilezikler, kucak dolusu altın. Helena gibi Yunanistan'dan alıp getirdiği genç karısı Sophia'nın şalına sığmaz olur altınlar. Schliemann, Priamos'un definesini bulduğundan emindir. Defineyi de kentin alttan ikinci katında bulduğuna göre, ikinci Troya Homeros'un Troya'sıdır demek. Buraya kadar hepsi iyi hoş; kazı yaparken Schliemann'ın birçok değerli buluntusu Homeros'un Troya'sına ait değil diye bozması, o zamanlar arkeolojik kazılar bilgisi henüz pek ilerlememişti diyerekten bağışlanabilir, ama bundan sonrası hoş değil. Heinrich Schliemann altın parıltısını görür görmez, işçilerini paydos eder, karısıyla birlikte çıkarırlar altınları, gizli gizli barakalarına saklarlar, sonra binbir dalavereyle Yunanistan'a, oradan da Almanya'ya kaçırlar. Haram maldan hayır gelmezmiş, İkinci Dünya Savaşı'nda bir köye saklanan Berlin Müzesi hazinesinin yerinde yeller eser bugün. Bu hazine üstüne bir bildiğimiz varsa, Priamos'a ait olmadığıdır, çünkü Schliemann'ın Homeros Troya'sı sandığı Troya II. Homeros Troya'sı değildir.

Schliemann ve Bilim

Hisarlık Höyüğü'nde Troya'nın kalıntıları bulunmuştur. Schliemann bu haberi dünyaya saldıği zaman bilim dünyası önce inanmak istemedi, bir sürü tartışma başladı. Keyfine göre kazı yapan bu adamın araştırmaları ciddiye alınamazdı ki. Troya'nın Hisarlık'ta değil de Pınarbaşı'nda olduğunu ileri sürenler çıktı. Gerçi Hisarlık'ta önemli bir oturma yerinin kalıntıları görülüyordu, ama bunca efsaneler, destanlar doğuran Priamos'un kalesi bu kadar küçük bir alana sığabilir miydi? Bilim dünyası ölçüleri şaşırmıştı, üstelik de Homeros'un *İlyada*'da Troya'nın pek o kadar kalabalık bir kent olmadığını, ovada kamp kurmuş Akhalarla Troyalılar sayılacak olursa, on Akhaya bir Troyalı bile düşmeyeceğini, Troya'nın Anadolu'dan gelen yardımcılarıyla güçlü olduğunu söylediğini de (II, 125-133) unutupyorlardı. Her neyse, Schliemann'dan sonra Troya kazıları daha derin bir bilgiyle yürütüldü. Schliemann'ın son kazılarına Wilhelm Dörpfeld adlı genç bir mimar da katılmıştı. Dörpfeld araştırmalara düzen verdi. Kazı so-

nunda yayınladığı *Ilion und Troja* adlı kitabı bilim dünyasını inandırır gibi oldu. Bu eserde Troya kazıları planlarla, haritalarla sistemli bir biçimde gözler önüne serilmektedir. Troya’da İsa’dan önce 3000 yılından beri insanlar oturmaktaydı; ne var ki Homeros Troya’sının ortaya çıkarılan dokuz kat kentin ikincisi değil, Schliemann’ın Hellenistik çağa ait sanıp üzerinde durmadığı Troya VI olduğunu ileri sürdü. Dörpfeld burada Mykene çağından kalma seramikler bulmuştu. Hisarlık’ta yapılan iki bilim konferansından sonra Schliemann-Dörpfeld kazıları sona erdi. 1932’de Cincinnati Üniversitesi profesörlerinden Amerikalı arkeolog Blegen yeni baştan kazıya başladı ve 1938’e kadar süren bu kazılara Türk arkeologları da katıldı. Blegen’in kazılarından amaç yalnız Homeros Troya’sını bulmak değil, Ege havzasında önemli bir uygarlık merkezi olduğu açıkça görülen bu kentin –ki buna Homeros’a uyarak Troya diyoruz ve Troya diyeceğiz*– tarih öncesi ve tarihsel çağlarda yerini ve yaşayışını belirtmek, böylece Anadolu ile Balkanlar, Ege ve Akdeniz arasında önemli bir kilit noktası olan bu merkezde yapılacak arkeoloji araştırmalarıyla geniş bir tarih alanını aydınlatmaktır. Öyle oldu.

Dokuz Kat Kent

Dokuz tabaka üzerinden yapılan araştırmalardan şu sonuçlar çıkarıldı: Troya I, İsa’dan önce 2000 yıllarında kurulmuş önemsiz bir oturma yeridir, 2300 ya da 2200 yıllarına kadar süregelen Troya II ise, Mykene çağından önceki bronz kültürüne ait önemli bir merkezdir. 2000 yıllarında insan eliyle yok edilmesi o zamanlarda Balkanlar’dan gelip Orta Anadolu’ya göçen Hititlerle ilgili olabilir. Bu güçlü kalenin yıkılması efsanede iz bırakmadıysa, nedenini bu kenti yıkanların gelip geçtiklerinde aramak doğru olsa gerek. Troya III, IV ve V; Troya II’nin önemsiz birer devamıdır. Gelelim Troya VI’ya, on sekizinci yüzyılda kurulduğu anlaşılan bu kent Mykene’den çok farklı bir Anadolu ka-

* Bugün gerek Hisarlık’ta, gerekse Türkçe tarih kitaplarında kullanılan “Truva” ya da “Trova” yazılışı yanlıştır. Homeros destanlarında bu kent “Troia” diye yazılmaktadır. Fransızca “Troie” (Trua okunur) sözcüğünü biz Truva, Trova biçimine sokmuşuz, kullanıyoruz. Oysa biz bu kentin adını Yunanca aslından alıp Troya diye yazsak, hem dilimize daha uygun düşer, hem de ikinci elden uydurma bir ad olmaz. Biz öyle yazdık, Hisarlık’ta da öyle yazılmasını candan dileriz.

lesidir. Bu kentte ölümler yakılır ve külleri toprak çanaklarda sur dışındaki mezarlıklara konulurdu. Buluntular burada Akhalardan çok ayrı bir kavmin oturduğunu belli etmekte; ne var ki bunların Mykene seramiğinden farksız bir seramik kullanmaları dikkati çekmektedir. Bu nokta ve bu kentin şimdi de ayakta duran güçlü bir surla çevrilmiş olması Dörpfeld'de Troya VI'nın Homeros Troya'sı olduğu kanısını uyandırmıştı. Troya VI 1300 sularında yıkılmıştır; bu tarih Homeros Troya'sının yıkılışı üzerine başka kaynaklardan da edindiğimiz bilgilere uymaktadır. Ama işin tuhaf yanı Troya VI'nın insan eliyle değil, büyük bir yer sarsıntısı sonucunda yok olduğuna arkeoloji buluntularının hiçbir kuşku bırakmamasıdır. O halde? Surları, kapıları, Athena Tapınağı ve bunca güzel evleriyle Troya VI değil midir destan Troya'sı? Blegen, Troya VI'nın yıkılışından sonra hemen üzerine kurulmuş iki tabakayı ortaya çıkardı ve bunlara VII a ve VII b adını verdi. VII a kültür bakımından Troya VI'dan farksızdır ve bu kent 1200 sularında insan eliyle yıkılmıştır. Homeros'un Troya'sı bu olsa gerek. Son bilim kitaplarında da şöyle deniyor: "Bu kentin fatihleri Mykeneli Yunanlılardır. Troya Savaşı efsanesinin bu tarihsel temelden çıktığı artık kuşku götürmez." Tarihsel çağlarda Troya yine kurulmuş; nitekim Herodotos, Serhas'ın Yunanistan'a yaptığı seferde Boğaz'ı ordularına gemilerden meydana getirilmiş bir köprü üstünde geçirttikten sonra Troya'ya geldiğini ve Athena Tapınağı'nda 1000 sığırılık kurban kestiğini anlatır. İki yüzyıl sonra İskender de Troya'ya uğramış, bir söylentiye göre orada Akhilleus'un kalkanını görmüştür. Hellenistik çağda Troya *Nea İlion*, yani Yeni İlyon adıyla bir daha kurulmuş ve Roma zamanına kadar yaşamıştır. Kentin bu çağlardan kalma anıtları bugün de Hisarlık Tepesi'nde görülür.

Açılan Çığır

Schliemann'ın açtığı çığır verimli oldu: İki bilim kolunun birleşmesine yol açtı. Bugün *İlyada*'nın efsaneye dayanan bir destan olduğunu bilmekle birlikte bu destanın tarihsel temellere dayandığına ve filoloji ile arkeoloji araştırmalarını el ele yürüterek bu temelleri bir gün aydınatabileceğimize inanıyoruz. Araştırmalar en canlı aşama-

* F. Matz, *Kreta, Mykene, Troja. Die minoische und die homerische Welt. Grosse Kulturen der Frühzeit*, Stuttgart 1956.

ya varmıştır. Amaç Troya efsanesinin tarihsel arka planını aydınlatmaktır ki bu da bize Anadolu tarihinin çok önemli bir sayfasını açacaktır. Bu aydınlık Hitit araştırmalarıyla yayılmıştır bilime. Avrupa ile Asya'nın kilit noktasında bulunup Batı ile Doğu arasında böyle büyük bir efsane doğurabilecek kadar önemli olan Troya'nın bütün çevredeki kültürlerle alışverişi olması gerek. Bu yolda Homeros'tan çıkarılabilecek kesin bilgiler vardır, yeter ki efsaneye karışmış bu bilgileri tarihsel verilerin ışığında arayabilelim, gerçeği sınırlandırabilelim. Bilimin henüz araştırmalar çağında bulunduğu bir zamanda bu sınırları güvenle çizmek güçtür. Ama bu güç işten kaçınmaktansa, aşağıda çizmeye çalışacağım tablo varsın yanılmalı olsun diyor ve işe girişiyorum.

Troya Savaşı 1200 yıllarında oldu. 1200 sularında Yunanistan, Trakya, Boğazlar, Batı-Orta-Güney Anadolu, Girit ve adaları sınırlayan çemberin içinde neler olup bitiyordu?

Girit

2400'den 1400'e bir yandan Mısır ve Mezopotamya'nın eski kültürleriyle, öte yandan Yunanistan ve Anadolu'yla alışverişi sağlayan ve bin yıl boyunca Akdeniz'e ışık saçan Minoen Girit uygarlığı sona ermişti. İngiliz arkeologu Sir Arthur Evans'ın Schliemann'dan birkaç yıl sonra yaptığı kazılar ilkçağın en modern diyeceğim kültürünü bize açmakla kalmamış, bütün Akdeniz alanı üzerindeki bilime yeni bir yön vermiştir. Minoen Giritlilerin Anadolu'dan gelme bir kavim olduğuna bugün hemen de hiç kuşku kalmayışı bir yana, Troya Savaşı'nın olduğu çağda Anadolu'nun ve Yunanistan'ın bu kültürün etkisi altında bulunduğu da bir gerçektir. Girit için "yüz kentli ada" deniyor *İlyada*'da (II, 649). Homeros'un bazı anlatışları Evans'ın Knossos'ta, Phaistos'ta ya da Gortyn'de topraktan çıkardığı eserlerde görülen resimlere öyle uyuyor ki ozanın bunları o resimlere bakarak anlattığına inanası geliyor insanın. Homeros destanlarında raks sahneleri mi istersiniz, oyun, güreş, av ya da çalgı sahneleri mi, hepsi tıpkı Girit resimlerinde görüldüğü gibidir; insanların silahları, evleri, yaşayışları, yıkanmaları, giyinmeleri hep Girit'ten. Girit etkisi altında. Gerçi *İlyada*'da Girit donanması Akhalardan yana gösteriliyor. Giritli İdomeus seksen gemisiyle katılmış Agamemnon'un seferine (II, 652), ama

bu hem adanın o zaman da çok güçlü olduğunu gösteriyor, hem de kültürünü Yunanistan ve Anadolu'ya yaydıktan sonra, Troya Savaşı zamanında Mykene krallığının buyruğu altına geçtiğini, Minoen Girit, Anadolu'dan gelmiş ana tanrıça tapımı ile birlikte kadının egemen unsur olduğu anaerkil düzeni de uzun zaman yaşatmıştı. Yunanistan'dan gelme kavimlerle bu düzen bozulduysa bile *İlyada*'da birçok izine rastlıyoruz. Bir kadının kaçırılmasıyla başlayıp yıllarca süren Troya Savaşı buna örnek; Homeros'un anlattığı Troya'da kadının çok önemli, çok üstün tutulması da buna örnektir.

Akhalar

Ama düzen bozulmuştur. Bu düzeni kim bozdu? *İlyada*'nın anlattığı çağlardan önceki zamanlarda Ege çevresinde oturanlara çok çeşitli adlar veriliyordu. İlkçağ tarihlerinin Leleg ya da Pelasg dedikleri bu Yunan öncesi kavimleri üstüne pek bir şey bilmiyoruz; yalnız şunu biliyoruz ki konuştukları diller Hint-Avrupa ya da Sami dillerinden değildir. Bu çağdan kalma yer adlarında görülen -nd-, -nth-, -ss- gibi iç eklerin kaynağı bilimi çok uğraştırmıştır, sonunda bunların Anadolu kökleri olduğu kanısına varılmıştır. (Örneğin Anadolu'da: Karyanda, Lindos, Alinda; Yunanistan'da: Erymanthos, Korinthos, Kynthos; Larissa, Kephissos, Knossos.) Hellen öncesi kavimleri Ege çevresinde Girit uygarlığını benimseyip rahat rahat yaşarken, yirminci yüzyıla doğru ilk Hellen kavimlerinin akını başladı. Kuzeyden gelen bu ırk kuşkusuz Egelilere göre çok ilkel. Madeni bilmiyor, izbe gibi kulübelerde oturuyor, çok basit bir biçimde giyiniyordu. Fatihlerin fethettikleri ülkelerin uygarlığına yenildikleri çok kez görülmüştür tarihte. Hellenler için de öyle oldu. Kuzeyin soğuk iklimine uygun megaron tipi evlerini esas olarak değiştirmedikleri halde, Minoen kültürünün verilerini yavaş yavaş benimsediler. Mykene'de Tiryns'te kurdukları kaleleri bu sert ve yumuşak kültür öğelerinin birbiriyle karıştığını gösterir; bir yandan koca surlar, aslanlı kapı, yabandomuzu dişlerinden yapılmış tolğalar, öte yandan süslü püslü kadın resimleri ile freskler, işlemeli kumaşlar, altın bezekler. On altıncı yüzyılda bu Hellenler merkezi Mykene olan bir uygarlık kurmuşlardır. Hellenlere *Akhaioi* (Akhalar diye çevirdik) deniyor Homeros destanlarında. Ama *Danoi* (Danaolar diye çevirdik) ve Argoslular adları da kullanılıyor. Akhalar

bu ilk Hellen ırkının ancak bir kavmi olsa gerek; zaten Homeros'un bu adları rasgele ve karmakarışık biçimde kullanışından da bunların iyice kesinleşmedikleri anlaşılır.

Ege'de Kaynaşma

Hellenler çeşitli kavim adları ile bütün Yunanistan'a yerleşmişler, küçük kentler kurup her bölgeyi güçlü bir kaleyle egemenlikleri altına almışlardı. Mykene, Pylos, Sparta, Phthie bu kalelerin birkaçıydı; her birinin başında bir kral vardı. En güçlü kral Mykene kralı (efsanele adı Agamemnon'dur) olduğuna göre, öbür krallar ona savaşta hizmet borçludurlar. Kral en çok sürüsü, en çok tarlası olan adamdır. Tanrı vergisi sayılan *skeptron*, yani asa bu çoban kralların elinde bir değnekten ibaret olduğundan, biz bunu Türkçe "değnek" diye çevirdik. Akhalar atı da yanlarında getirmiş olacaklar. Ata ne büyük bir önem verildiğini Homeros destanlarında görürüz: At tanrısal bir hayvandır, ikinci bölümde yiğitlerden hemen sonra atların adı sayılır, ne var ki dikkati çeken bir nokta atların hep iki tekerlekli arabalara koşulduğu, hiçbir zaman binek hayvanı olarak kullanılmadığıdır. Akhalar Ege'nin kültürüyle birlikte din ve tanrı görüşlerini benimsemiş olacaklar ki en büyük tanrıları Zeus'un adı bile Hellence değildir, 2000'den 1000 yılına kadar süren bu ırk kaynaşmasında Ege ve Anadolu'nun tanrı efsanelerini, tanrı kültlerini Akhaların nasıl kendilerine göre uydurduklarını görüyoruz. Giritli tanrı Zeus, Anadolulu ana tanrıça Kybele, Anadolulu tanrı Apollon Akhaların din düzenine girip özlerini değiştirmişlerdir. Homeros destanlarında onlar bu ad ve biçimlerle karşımıza çıkarlar, ama bir yandan da bu destanlarda Hellenlerin ilkel dinlerinden kalma insan kurbanlarına rastlarız.

Tunç Uygarlığı

Bu kaynaşmanın sert çarpışmalara yol açtığına hiç kuşku yoktur. Çarpışmaların biri Girit'te Minoen uygarlığının yıkılmasıyla sonuçlanmış, biri de Troya Savaşı olmuştur. Anadolu ve Girit'in üstün uygarlığı Hellenleri en eski çağlardan beri güneydoğuya doğru çekmiş olacak. Bugün Hititlerin bir Hint-Avrupa kavmi olduğuna inanan bilim bu akının Hititler zamanından başladığını ve Troya II'nin de bu akınların

birinde yok edildiğini ileri sürüyor. İlk Hellenleri Anadolu'ya çeken başlıca öge maden olsa gerektir. Homeros destanlarında “tunç” sözcüğü iki dizede bir geçer. Ama tunçtan da daha değerli sayılan bir maden demirdir. Efsanenin şiir öğeleriyle süsleye süsleye Homeros destanları haline getirdiği seferin ya da seferlerin gerçek amacı bu madenleri elde etmek değil de nedir? Troya seferi bir çapulculuk seferidir, nitekim Troya önünde dokuz yıl beklerken Akhaların boş durmadıkları, ta Güney Anadolu'ya kadar sokulup Lykia gibi zengin bölgeleri yağma ettikleri *İlyada*'da sık sık anlatılır. Bu seferlerde gelişmiş uygarlıkları yıkan Akhalar zamanla Anadolu kıyılarında ve adalarda tutunmak yolunu bulmuşlar ve kendi egemenliklerini kurmuş olacaklar ki destan onlardan “üstün ırk” diye söz ediyor. İlk Hellenlerin bu başarısı Hitit kaynaklarında da iz bırakmışa benziyor. On dördüncü yüzyıldan kalma Hitit yazılarında Akhijava diye adı geçen Anadolu kenti acaba Troya ya da Miletos mudur, Kral Atarsijas acaba Atreus mudur, Lazpa Lesbos mu, Hitit Kralı Muvattali'nin Vilusa Kralı Alaksandu ile yaptığı antlaşma metninden Aleksandros (Alaksandu), İlyon (Vilusa), Aiolos (Akhijava kralının kardeşi diye gösterilen Ayavalaş), Apollon (antlaşmayı koruyan tanrı Apaliuna) adlarını çıkaramayız mıyız? Bilim bu yönde bir karara varmış değildir. Ama 1500 ile 1000 yılları arasında biri Orta Anadolu'da, öteki Batı ve Güney Anadolu'da yerleşmiş iki kavmin aralarında hiçbir ilgi bulunmadığına inanmak da güçtür doğrusu. Bütün bu sorunların bir gün aydınlanacağını, hatta etimolojisi bilimsel olarak henüz açıklanamayan Kyklopsların kaynağını Halikarnas Balıkçısı'nın ileri sürdüğü gibi Hitit kabartmalarında hep tek bir yuvarlak gözle gösterilen figürlerde aramak gerektiği savının da doğru çıkacağını umabiliriz. Bu sorunların çözülmesi Anadolu'da yapılan araştırmaların sonuç vermesiyle mümkün olacaktır; ne var ki ancak son yıllarda gözlerini Anadolu'ya çeviren bilim bu alanda çok verimli sonuçlar elde etmişse bile, bunları iyice değerlendirmenin henüz yolunu bulamamıştır.

İlyada'da anlatılan durum açıktır: Boğazların kilit noktasında bulunmakla bütün hinterlanda egemen olan olan Troya Yunanistan'dan gelme birleşmiş kavimlerin saldırısına uğramıştı. Bu saldırıya Troya tek başına değil, Trakya ve Anadolu'da oturan kavimlerin birleşmiş kuvvetleriyle karşı koyuyor. Troas ve Mysia gibi komşu bölgeler de, Trakya, Paphlagonia, Lykia, Phrygia gibi uzak bölgeler de Troya'ya

yardımcı göndermişlerdir. Böylece Yunanistanlı orduyla Anadolu ordusu arasındaki ayrım Yunanistanlı birliklerin önderleriyle birlikte bir büyük kralın buyruğunda oluşları, Anadolu ordularınca Troya'nın yardımına gelmiş özgür kuvvetlerden oluşmasıdır. Homeros'un bu iki topluluk arasındaki çatışmayı anlatırken davranışı üstünde de durmalıyız.

Destanlar Kimin İçin?

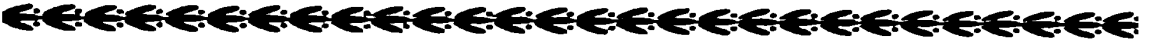
İlyada'da Homeros bir tarafı tutuyor, ama destanı dikkatlice okursanız, tutar görüldüğü tarafı gerçekten tutmadığı sonucuna varırsınız. Homeros Akhaları Troyalılardan daha yiğit, daha güçlü gösterir. Gerçi her iki taraf kahramanları üstün adamlardır ve birinin öbürünü alt etmesi her zaman tanrıların kararlarıyla olur; mertlik, güzellik, zenginlik dile getiren kalıp sıfatlar her iki tarafın savaşçılarına bol keseden dağıtılır, ama savaşta olsun, kurultayda olsun Akhalar her zaman daha soylu, daha yürekli, daha akıllıdır, öyle ki Troyalılar bile onlara hayran hayran bakarlar. Savaşlarda ölenlerin bir bilançosunu yapacak olursak, Akhaların daha çok Troyalı öldürdüğünü görürüz, ikinci bölümde Akhaların ordusu, donanması, atlarına varıncaya kadar üç yüz dize boyunca anlatıldığı halde, Troyalılar ve yardımcıları kırk dizede sayılır. Kısacası bu destan Akhalara ya da Akha soyundan olan dinleyicilere okumak için yazıldığı izlenimini verir. Bu durumun Atina'da Peisistratos zamanında yapılan bir sansür sonucu meydana geldiğine bizim niçin inanmadığımızı yukarıda açıkladık. *İlyada*'da Akhaların üstünlüğü yalnız şu ya da bu parçada değil, bütün destan boyunca belirtilmiştir. Bunun nedenini de Homeros'un dinleyicilerinde aramak gerek. Troya Savaşı'ndan beş yüzyıl kadar sonra Homeros *İlyada*'yı bu savaşı kazanmış, Anadolu'ya yerleşmiş, orada sömürgeler kurmuş ve atalarının kahramanlık destanlarıyla övünen, bunları uzun uzun dinlemekten zevk duyan Hellenler için söylüyordu. Ne var ki kendisi Hellen olsa bile İonyalı idi, Anadolu'nun Girit uygarlığı ile karışmış kültürü içinde yetişmişti. Destanını meydana getirdiği çağlarda Troya yıkılmış bir kent olduğundan, onu gidip görmediyse de İzmirli Homeros Çanakkale bölgesini, Troya Ovası'nı çok iyi bilirdi. Efsanelik kent üzerine verdiği bilgiler kesindir, topografyasında hiç yanılmaz, ama Schliemann gibi arkeologların elde bir *İlyada* metni ile şu pınarı

şurada aramaları, Troya surunu çepeçevre dolaşmanın kaç kilometre tutacağını hesaplamaları ve buna göre arkeoloji bakımından sonuçlar çıkarmaya uğraşmaları yersizdir. Homeros destanlarının kaleme alındığı zamanda Priamos kentinin yıkık olduğunu söyledik. Bu yüzden destanların verileri harfi harfine değil de, ancak kuşbakışı bir görüntü edinmek için değerlendirilebilir.

Homeros Kimden Yana?

Dinleyicilerin ulusal onurunu alabildiğine okşamakla birlikte, Homeros Anadolu toprağını övmek, Troyalıların Akhalardan çok daha insan, çok daha uygar olduklarını belirtmekte hiçbir fırsatı kaçırmaz. Benzetmelerde Akhalardan dem vurunca hep üstün benzetme öğeleri seçer, örneğin Akhaları aslanlara, Troyalıları sineklere benzetir, ama bu benzetmelerin her biri Anadolu gerçeğinden alınmış, Anadolu'nun doğasını dile getiren ve her defasında da ozanın duygularını, sevgilerini taşıyan özgün şiir parçalarıdır. Homeros Hektor'dan, Andromakhe'den, Priamos'tan söz ettikçe ciğerini söyler, efendileri için Akhilleus'ları, Agamemnon'ları övmek zorunda kalan Anadolulu ozan onların bir yandan kavgalarını, sövgülerini, acımasızca adam öldürmelerini canlandırır, bir yandan da oturmuş, ağır, onurlu bir toplumun başına gelen belalara yanar, *İlyada* boyunca kulaklarımızda çınlayan "Bir gün gelir, yok olur kutsal İlyon," dizesinde içimizi ürperten bir acılık vardır. Destan sonunda da Homeros bu canım kenti gelip yıkan Akhalara öyle bir insanlık dersi verir ki Hektor'a ağıtlarla kapanan *İlyada* Akhilleus'un değil, Hektor'un destanı oluverir. Ama bu kadar. Homeros'un hangi gerçekler içinde, hangi geleneklere uyarak *İlyada*'yı dile getirdiğini unutmayalım ve şu ya da bu tarafı tutmak için kendi zamanının bilmediği ya da biliyorsa da anlatmaktan hoşlanmadığı facia ve vahşet sahnelerini eserine alabileceğini sanmayalım.

İlyada ile *Odyseia* gerçekçilikle örülmüş iki destandır. Canlandırdıkları çağları aydınlatmak için onlardan daha aydın bir belge bulunamaz. Gönül ister ki bilimin bu destanlarla el ele giden araştırmaları *İlyada* ve *Odyseia*'nın kapladığı gerçeklik alanını bize büsbütün açıklayabilsin bir gün.

İlyada

Homeros'un Yunanca *İlias* adını taşıyan destanı İlyon ya da Troya olarak anılan kentin destanıdır. Konusu Troya Savaşı olmakla birlikte, hem bu savaşın ancak kısa bir dönemini kaplar, hem de Troya efsaneleri diye andığımız büyük bir efsane ve masal çemberinin küçük bir bölümünü içine alır. *İlyada*'da bütün bir savaşın öncesi ve sonrasıyla bir otuz yıl süreyle uzanan öyküsünü arayan okuyucu büyük bir hayal kırıklığına uğrar. Aslında *İlyada* Troya'nın destanı değil, Akhilleus'un destanı sayılmalıdır. Konusu sınırlıdır: Akhilleus'un Akha ordularının başkomutanı Agamemnon'a karşı öfkesi yüzünden savaşı bırakıp barakasına çekilmesiyle başlayan destan, arkadaşı Patroklos'un ölmesi yüzünden savaşa geri dönmesi, Troyalı kahraman Hektor ile çarpışması, onu öldürmesi, ölüsünü Troya surları çevresinde arabasına bağlı olarak sürüklemesi ve sonunda insafa gelerek Hektor'un ölüsünü babası Kral Priamos'a geri vermesi ile biter. 24 bölümlü ve 16.000'i aşkın dizeli bu koca destan Troya Savaşı'nın dokuzuncu yılında tam 51 günlük bir süreyi kaplar. Oysa Troya Savaşı'nın kendisi de savaştan önceki ve sonraki olaylarla birlikte Homeros'un yapıtlarını çok aşan dallı budaklı bir efsane bütünüdür. Bu efsaneleri tek tek olarak Homeros'un iki yapıtında da, Homeros destanlarının dışında çeşitli destan ve öykülerde de bulabiliriz. Troya savaşlarıyla ilgili efsaneler öyle çok ve çeşitlidir, Yunan yazınının her türüne öylesine yansımıştır ki ilkçağ Yunan öykü ve söylencelerinin kökeninden elimize geçen yüzlerce efsane bu gür ağacın kökenleriyle karışmış, dallarına dal uzatmış, yaprak ve ürünlerini birbirine karıştırmıştır. Yunan ve Roma uygarlıklarından doğma Latin ve Cermen dillerinin de efsaneleri aynı kökenden türemiş olduğuna göre, burada ne görkemli bir öykü, inanç ve söylence topluluğunun ortaya çıktığı kolayca anlaşılır. İlkçağ efsanelerinin "klasik" olarak nitelendirebileceğimiz bir başka yönü de var,

her çağ, her dönem ve her yerde yeni yeni yorumlarla işlenmeye elverişlidir bunlar. Batı sanat ve yazını kimi dönemlerde bu akıma karşı koymaya çalışmışsa da, mitolojiden ve mitolojik konuların etkisinden kurtulamamıştır, ilerde kurtulacağı da pek olası değildir. Yani dönüp dolaşıp vurgulamak istediğimiz yön şu: Troya Savaşı efsanesi dünya mitolojisinde önemli yer tutan bir konudur. Bu konuyu *İlyada* destanında canlı bir biçimde bulabiliriz gerçi, ama onu yalnız *İlyada*'da arayan yanılır. Troya Savaşı'nın destanı *İlyada* ile ne başlar, ne de biter. Bu efsanelere ve genellikle Yunan-Latin mitolojisine biraz olsun bilimsel bir yaklaşım mitolojiyi konu edinen yapıtları –hangi türden olursa olsunlar– kendi sınırları içinde incelemeyi gerektirir. Sözelimi tanrı Zeus'tan genel olarak söz edilemez. Homeros'un *İlyada*'sındaki Zeus'un niteliklerinden, yerinden ve rolünden dem vurulur. Her tanrı simgesi ya da her kahraman için anlatılan söylenceler için de aynı şeyi yapmalı, yani mitos ve mitolojiyi soyut olarak değil, somut örnekleriyle ve bu örnekler içindeki görüntüleriyle incelemeli.

Böyle bir incelemeye girdik mi, Troya Savaşı konusunun Yunanca *kyklos* (çember) diye adlandırılan birçok destanda ele alındığını görürüz; bu destanları sayabiliriz ancak, çünkü çoğu adlarından başka bir şey bırakmadan yitip gitmiştir. Efsanenin gelişmesi içinde şöyle sıralanurlar:

1. *Kypria*, yani Kıbrıslı destan (11 bölüm); adının neden Kıbrıslı olduğu bilinmez, yazarı Kıbrıslı Stasinos'tu da ondan olabilir.
2. *İlyada* (24 bölümlü Homeros destanı).
3. *Aithiopsis* (Etiopya destanı, 5 bölümlü).
4. *Küçük İlyada*.
5. *Iliupersis*, yani İlyon'un yıkılışı.
6. *Nostoi*, yani dönüş destanları; Troya'nın yıkılışından sonra kahramanların yurtlarına dönüşlerini konu edinen destanlar ki *Odyseia* da bunlardan biridir.

İlyada ve *Odyseia*'dan başka bu destanların yalnız adları bilinir. Bu bilgilerin çoğunu da Hellenistik çağlardan kalma derleyicilerin yapıtlarına borçluyuz. *Kypria*'yı Kıbrıslı Stasinos, *Aithiopsis* ile *Iliupersis*'i Miletoslu Arktinos, *Küçük İlyada*'yı Midillili Leskhes, *Nostoi* adlı bir destanı da Troizenli Agias adlı ozanlar yazmış deniyor. Dikkat edilirse, *Nostoi* destanının yazarından başka Stasinos, Arktinos ve Leskhes adlı ozanlar Egelidir. Bu destanlar neden kaybolmuş da yalnız *İlyada* ile *Odyseia* kalmış? Bu soruya yanıt verecek durumda değiliz. Ho-

meros'tan sonra yazılmış olan bu destanlar herhalde değerli yapıtlar değildi de ondan elemeye uğramışlardır. Ve *İlyada* ile *Odyseia*'nın ta ortaçağa kadar kopyaları yapıldığı halde, öbür destanlar başka yapıtlara konu olduktan sonra unutulup gitmişlerdir. Aristoteles'e göre *Kypria* birçok tragedyaya esin olmuş, yalnız *Küçük İlyada*'daki efsanelerinden sekiz tragedyaya yazılmış, oysa *İlyada* ile *Odyseia*'nın konuları ancak iki tragedyaya aktarılmıştır. Anlaşılan bu destanlar facia öyküleriyle dolup taşmaktaydı. Homeros'un destanlarıysa ele aldıkları konuları artık başka bir ozanın işlemesine olanak vermeyecek bir sanat düzeyine ulaşmıştır.

Troya Savaşı öncesi efsanelerini buraya almak çok uzun olur, bunları Troya'nın kuruluşu ve Troyalı kral soyunun efsaneleri ile Akha kahramanlarının çeşitli efsaneleri diye ikiye ayırabiliriz. Dardanos, Laomedon, Priamos, Ankhises ile Aineias, Hektor, Paris, Hekabe, Kassandra ve Helenos, Troilos ve daha başka Troyalı efsane kişileri ve onların öyküleri birinci gruba; Argos ve Pelopsoğulları, yani Tantalos, Niobe, Pelops, Atreus ve Thyestes, Agamemnon ve Menelaos, Klytaimnestre ve Helena bir yandan, Hellas ve Aiakosoğulları, yani Akhilleus, Patroklos, Nestor, iki Aiaslar, Diomedes ile Odysseus diğer yandan ikinci gruba girer. Bu kişiler üstüne çeşitli mitoslar, efsaneler ve öyküler anlatılır. *İlyada* ve *Odyseia*'daki rolleri üstüne bilgi edinmek isteyen okuyucuların mitolojiyi işleyen kitaplara başvurmaları gerekir. Bunlar için salık vereceğim kitap kendi *Mitoloji Sözlüğü*'mdür. Bu çalışmamda hangi öykünün kimin tarafından işlendiğini belirtmeye ve elden geldiğince çok örnek ve çeviri örnek vermeye çalıştım, *İlyada*'yı okuyan kişilere kolaylık olsun diye büyük destanın bölüm bölüm bir özetini de aşağıya ekliyorum. Bu özet okuyucunun kılavuzu olabilir, nerede ne bulabileceğini kendisine gösterebilir, aradığı efsaneyi bulup incelemesine yardım edebilir.

Destanın 24 bölümü elyazmalarında Yunan alfabesinin harfleriyle gösterilmiştir, okuyucuların bu saymaya rastlayabilecekleri düşünceyle bölümlerin Yunanca sayılarını da parantez içinde gösteriyoruz:

I. Bölüm (Alpha) Sesleniş – Akhilleus'un Öfkesi

Ozan, Musalara seslenip konusunu belirtir: Akhilleus'un öfkesi, bu yüzden Akhalar arasında beliren veba salgını.

Akhaların Troya Ovası'ndaki gemi ordugâhındayız. Tanrı Apollon'un rahibi Khryses gelir, Agamemnon'un tutsak olarak alıkoyduğu kızı Khryseis'i geri ister. Agamemnon kızı vermediği için tanrı Apollon Akha ordusuna veba salar, dokuz gün dokuz gece ordu hastalıktan kırılır. Bilici Kalkhas kızı geri vermesini buyurur. Agamemnon kızı vermeye razı olur, ancak onun yerine Akhilleus'un tutsağı Briseis'i alacaktır. Agamemnon Briseis'i alır, ama Akhilleus da barakasına çekilir, savaşa artık katılmayacaktır... Anası Deniz tanrıçası Thetis'ten öcünü almasını ister. Thetis Olympos'a çıkıp Zeus'a yalvarır: Akhilleus savaştan uzak durdukça Akhalar zaferi kazanamamasınlar diye Zeus söz verir, Akhalardan yana olan karısı tanrıça Hera ile kavga ederler. Hephaistos tanrı onları yatıştırır.

II. Bölüm (Beta)

Agamemnon'un Düşü – Toplantı – Gemilerin Sayımı

Zeus Agamemnon'a yalancı bir düş gönderir: Troya'yı alabileceğini bildirir. Agamemnon Akhaları toplantıya çağırır, onları denemek ister. Herkesin dokuz yıllık savaştan bıktığını, yurtlarına dönmek istediklerini anlar. – Thersites olayı. – Ordu savaş düzenine girer. – Ozan bir daha Musa'ya seslenir ve Akha ordularının komutanlarını ve kentlerini ve gemilerini saymaya koyulur. Aynı sayım Troyalılar için de yapılır. Troya ordusu da safa dizilir.

III. Bölüm (Gamma)

Antlar – Surların Üstündeki Sahne Paris ile Menelaos'un Teke Tek Dövüşü

İki ordu karşı karşıyadır: Paris Menelaos ile teke tek dövüşe girişmeyi önerir. Dövüşü kazanan Helena'yı alacaktır. Öneri kabul edilir. Priamos'u çağırmaya giderler. Sahne değişir: Priamos'la ihtiyarlar kurulu surların üstünde dizilip teke tek dövüşü gözlerler. Helena gelir, onlara Akha yiğitlerini tanıtır. Teke tek dövüş başlar. Menelaos Paris'i alt etmek üzereyken tanrıça Aphrodite araya girip Paris'i kaçıtır, Helena'yı kocasının yanına götürür. Helena'nın Aphrodite'ye, sonra da kocasına çıkışması.

IV. Bölüm (Delta)

Antların Bozulması – Agamemnon’un Orduları Denetlemesi

Olympos’ta Zeus, Hera ve Athena arasında çatışma. Hera Lykialı Pandaros’un savaşmama andını bozmasını sağlar. Menelaos’un yaralanması. – Yine silaha sarılan orduyu Agamemnon gözden geçirir. – Savaş başlar: Akha yiğitlerinden Antilokhos, Aias ve Odysseus birçok Troyalıyı öldürürler.

V. Bölüm (Epsilon)

Diomedes’in Kahramanlıkları

Bütün bölüm Akha yiğidi Diomedes’in kahramanlıklarına ayrılmıştır: Korkunç bir boğuşma başlar, tanrılardan Ares, Athena ve Aphrodite de savaşa karışırlar. Aineias ile Diomedes arasındaki savaş. – Aphrodite’nin araya girip yaralanması... Diomedes savaş tanrısı Ares’i yaralar.

VI. Bölüm (Zeta)

Hektor’la Andromakhe’nin Buluşması

Hektor kente gelir, anası Hekabe’ye Athena Tapınağı’na sunular koymasını söyler. Bu arada Diomedes Lykialı Glaukos ile çarpışırken aralarında konukluk bağları olduğu anlaşılır, savaştan vazgeçip silahlarını değiş tokuş ederler. – Bellerophontes efsanesinin anlatılması. – Hektor Batı surlarının önünde karısı Andromakhe ile küçük oğlu Astyanaks’a rastlar. Aralarındaki aile sahnesi.

VII. Bölüm (Eta)

Hektor ile Aias Arasındaki Çarpışma – Ölülerin Kaldırılması

Hektor Akhaların en seçkin yiğitlerinden biri Telamonoğlu Aias ile teke tek savaşır. Başa baş gelip ayrılırlar. Ölülerini toplamak için savaşa ara verilir. Akhaların ordugâhı bir sur ve bir hendekle çevirmeleri. – Olympos’ta tanrılar arasında tartışma.

VIII. Bölüm (Theta)

Zeus'un İda Dağı'ndan Savaşı Yönetmesi

Zeus Troya Savaşı'nın yönetimini ele alır, bunun için de gelir İda Dağı'nın doruğuna yerleşir. Üstünlük Troyalılardadır, Akhalar hendeğe kadar çekilirler.

IX. Bölüm (İota)

Akhilleus'a Gönderilen Elçiler – Yiğidin Barakasındaki Tartışma

Akhalar toplantısında Akhilleus'un savaşa dönmesini sağlamak için ona elçiler gönderme kararı verilir. Aias ile Odysseus elçi seçilirler. Akhilleus onları iyi karşılar, ağırlar, ama savaşa dönmeme kararını bildirir. Lalası Phoiniks'in bütün yalvarmaları boşa gider. Haberi alınca Akhalar arasındaki üzüntü.

X. Bölüm (Kappa)

Odysseus'la Diomedes'in Keşfe Çıkmaları – Dolon

Gece toplanan kurultay: Akhaların en yaşlı önderi Nestor Troyalılar kampına gözcü gönderilmesini salık verir. Odysseus'la Diomedes görevlendirilirler. Yolda Troyalıların gözcüsü Dolon'a rastlarlar, ağzından birçok bilgi aldıktan sonra onu öldürüp dönerler. Trakyalıların cins atlarını kaçırmaları.

XI. Bölüm (Lamda)

Agamemnon'un Kahramanlıkları

Destanın yirmi altıncı gününde üçüncü büyük çatışma. – Hektor'la Agamemnon'un karşılaşması, Agamemnon, Diomedes ve daha birçok Akha yiğidinin yaralanması. – Akhalarda telaş. Nestor Akhilleus'un arkadaşı Patroklos'a dert yazar.

XII. Bölüm (Mü)

Duvar Dibiindeki Savaş

Troyalılar duvara saldırır. Kıyasıya çarpışma. Lykialıların duvarda delik açmaları. Korkunç boğuşma. Akhaların gemilere doğru kaçışması.

XIII. Bölüm (Nü) **Gemilerin Önündeki Savaş**

Akhalardan yana olan tanrı Poseidon savaşı Semendirek Adası'ndan gözler. İki Aias'ı Troya saldırısına karşı koymaya kışkırtır. Her iki tarafta da yararlık gösterenler olur, ama Troyalılar gemilere kadar sokulurlar.

XIV. Bölüm (Ksi) **Zeus'un Aldatılması – Akhalarda Şaşkınlık**

Hera Zeus'u baştan çıkarmak için bir düzen kurar. Tanrıça Aphrodite'den cinsel istek uyandıran memeliğini alır, süslenir püslenir ve İda Dağı'nda Zeus'u bulup onunla sevişmeyi başarır. Tanrı sevişmeden sonra uykuya dalar, o sırada Poseidon Akhaların yardımına koşar.

XV. Bölüm (Omikron) **Duvara İkinci Saldırış**

Zeus uyanır, Hera'ya çıkışır. Poseidon uzaklaşır, Zeus Apollon tanrısı Hektor'a gönderir. Hektor yine duvara saldırır. Akhalar yine gemilere kadar gerilerler. Durum Akhalar için çok kötüdür.

XVI. Bölüm (Pi) **Patroklos Destanı**

Patroklos gelir Akhilleus'a bu korkunç durumu bildirir, Akhilleus gitmeyecekse, kendi savaşa gidip dövüşmeye karardır. Yiğitten silahlarını ister. Akhilleus arkadaşına silahlarını verir. Patroklos Akhilleus'un silahlarıyla karşılarına dikilince Troyalılar önce bozguna uğrar, sonra Lykialı önder Sarpedon Patroklos'la dövüşür ve ölür. Baştanrı Zeus'un kadere boyun eğerek oğlu Sarpedon'u feda etmesi. Sarpedon'un ölüsü çevresinde çarpışma. Patroklos Hektor'u Batı kapılarına kadar kovalar. Apollon'un kışkırttığı Hektor Patroklos'u vurur. Patroklos'un ölümü.

XVII. Bölüm (Ro)

Menelaos'un Kahramanlığı

Akha yiğitleri Patroklos'un ölüsünü Hektor'un elinden kurtarmak için dövüşürler, ama Hektor ölüyü silahlarından soymayı başarır. Akhilleus'un ölümsüz atlarının ağlaması. Zeus Troyalılara zaferi müjdeler. Akhaların bozgunu. Patroklos'un ölüsü alınır ve kara haber Akhilleus'a götürülür.

XVIII. Bölüm (Sigma)

Akhilleus'a Yeni Silahlar Yapılması

Akhilleus'un korkunç yası. Deniz tanrıçası Thetis'i çağırıp yeni silahlar istemesi. Thetis'in demirci tanrı Hephaistos'a başvurması. Silahlar destanı.

XIX. Bölüm (Tau)

Akhilleus'la Agamemnon Arasındaki Barışma

Thetis silahları oğluna götürür. Akhaların toplantısında Akhilleus ile Agamemnon barışırlar. Ordular silah kuşanır. Savaş hazırlıkları. Akhilleus için kara belirtiler: Hektor'u öldürdükten sonra kendi ölümü de yakındır.

XX. Bölüm (Ypsilon)

Tanrıların Savaşa Karışması

Olympos'ta tanrılar toplantısı: Zeus izin verir, her tanrı istediği gibi yardım edebilecektir savaşa. Tanrılar iki cepheye ayrılır: Hera, Athena, Poseidon, Hermes, Hephaistos Akhalardan; Ares, Apollon, Artemis, Leto, Aphrodite ise Troyalılardan yanadır. – Akhilleus'un Aineias'la karşılaşması, Aineias'ın savaş alanından kaçırılması.

XXI. Bölüm (Phi)

İrmak Kıyılarında Savaş

Akhilleus kudurmuş gibidir, önüne gelen Troyalıyı insafsızca tepeleyip Troya Ovası'nda akan Skamandros ve Simoeis ırmaklarına

atar. Kanlarla kızıla boyanan ırmaklar kabardıkça kabarır. Irmak tanrı Skamandros öfkelenir, yatağından çıkıp Akhilleus'u kovalamaya başlar. Derken ateş tanrı Hephaistos ırmakların karşısına dikilip alevleriyle onları durdurur. – Sahne Olympos'a yükselir: Tanrılar arasında kavga dövüş. Akhilleus Troyalıları püskürte püskürte Troya'nın surları önüne gelir. Troyalılar surların içine sığınır.

XXII. Bölüm (Khi) Hektor'un Ölümü

Bir Hektor surların dışında kalır. Priamos'la Hekabe yalvarırlar içeriye girip korunsun diye, ama yiğit anasına babasına aldırılmaz. – Hektor'un iç tartışması. – Korkuya kapılması. Tanrılar seyircidir. Sonunda Zeus kader tartışını kaldırır: Hektor'un ölüm kefesi ağır basar. Apollon bile onu korumaktan vazgeçer. Tanrıça Athena Troyalı yiğit Deiphobos'un kılığına girip Hektor'u aldatır. Hektor Akhilleus'un karşısına dikilir. Çarpışırlar. Hektor ölür. Akhilleus Hektor'un ölüsünü yedi kez Troya surlarının çevresinde sürükler. Troya surlarından izlenen korkunç sahne. Andromakhe'nin bayılması.

XXIII. Bölüm (Psi) Patroklos'un Ölüsüne Düzenlenen Yarışmalar

Akhilleus'un ordugâhında Patroklos'a yapılan ölü törenleri. Akhilleus'un yası. Patroklos'un yakılması. Yarışmalar.

XXIV. Bölüm (Omega) Priamos'un Hektor'un Ölüsünü Geri Alması – Hektor'a Ağıtlar

Gece. Kral Priamos tanrı Hermes'in kılavuzluğunda Hektor'un ölüsünü geri almak için Akhilleus'un barakasına gelir. Priamos'la Akhilleus arasındaki konuşma. Akhilleus yumuşar: Hektor'un ölüsünü babasına geri verir. Priamos ölüyle Troya'ya döner. Hektor'a ağıtlar yakılır. Dokuz gün Hektor'un ateş yığını için odun taşınır. Onuncu günü yapılan cenaze töreni ile Ilyada kapanır.

İlyada'da Tanrılar Dünyası

Olympos

Homeros tanrıları belli bir yerde otururlar: Olympos Dağı'nda. Yunan ilkçağı Ege çevresinin birçok dağına Olympos adını vermişti, nitekim “yüksek dağ” anlamına gelen bu adı bizim Uludağ da taşırdı. Ama tanrıların ülkesi Teselya'daki Olympos olsa gerek. Homeros'a göre tanrılar buraya yerleşmişlerdi. Binbir doruklu, hep karlarla örtülü (I, 420), pırıl pırıl ışıldayan (I, 532) bu dağ öylesine sarp ve yüksektir ki göklere karışır. Doruğuna atları uçan arabalarıyla ancak tanrılar ulaşabilirler (V, 367). En yüksek tepesinde Zeus taht kurmuştur, oradan dünyada olup biteni gözler. Tanrıların sarayları biraz daha aşağıda olsa gerek. Bu sarayı ya tunçtan ya da altından avlusuyla tanrı Hephaistos'un yaptığı çeşit çeşit daireleriyle tıpkı bir kral sarayı gibi tasarlar Homeros. Zeus bu sarayın kralı, Hera kraliçesidir. Hera'nın da tahtı Zeus'un ki gibi altındandır (I, 611). Şölende yiyip içtikten sonra tanrıların uykusu gelir, yatmaya giderler (I, 605 vd.). Ömürleri şölenlerle geçer bu tanrıların. Akhilleus Agamemnon'la kavga edip tutsağı Briseis'i elden kaçırdıktan sonra, annesi Thetis'ten Zeus'a gitmesi ve tanrının kendisi için öç alması için yalvarınca, Thetis tanrıların Olympos'ta olmadıklarını, Yüzüyanıklara şölene gittiklerini söyler (I, 423). Tam on iki gün sürer bu şölen. Bitince gül parmaklı Şafak'la birlikte tanrılar da Olympos'a dönerler (I, 493). Zeus Thetis'le konuşur, sonra yine şölene oturur. Ama tanrıların yediği içtiği insanlarınkine benzemez. Ölümsüz olduklarından onlar şarap yerine nektar içer, ekmek yerine ambrosia yerler. Altın taslarına nektar dökmek tanrıça Hebe'ye (IV, 2), bir de Tros'un oğlu Ganymedes'e düşer

(XX, 232-235). Tanrılar şerefe kadeh kaldırırlar (IV, 4), tatlı konuşmalarla şölende iyi vakit geçirmeye bakarlar. Hephaistos çok üzülür Hera ile Zeus arasında çıkan kavga yüzünden şölenin tadı kaçtı diye (I, 575-576), ahengi yeniden kurmak için uğraşır durur, öyle ki topal ayağıyla kendi koşuştur tanrılara içki sunmaya. Tanrı şölenlerinde neşe hiç eksik olmaz. Ölümsüzler Apollon ve Musaların çalgıları, şarkılarıyla şenlenirler, bir de kahkaha attılar mı, sonu gelmez bu kahkahanın (I, 599).

Ölümsüzler

Tanrılar ölümsüzdür. Gerçi insanlar gibi giyinirler kuşanırlar, öfkelenirler, üzülürler, acı çekerler, ama yine de bir şey olmaz onlara. Durmadan insan savaşlarına karıştıkları için yaralandıkları da olur: Savaş tanrısı Ares'in etine silah işler (V, 855), Diomedes Aphrodite'yi incecik bileğinden yaralar (V, 335 vd.), her iki yaradan da *ikhor* denilen bir öz akar. Homeros ölümsüz tanrıların damarlarında kan değil de bu *ikhor* varmış diyor. Yaralandılar mı, güzel tenleri kararır (V, 401), acılar içinde kıvranırlar, ağlarlar, sızlarlar, ama ölüm yoktur bunun sonunda, hekim tanrı Apollon yaranın üstüne biraz ilaç serpti mi, bir şeyleri kalmaz.

Tanrılar ve Troya Savaşı

Tanrıların birbirleriyle alışverişi Troya Savaşı'yla doğrudan doğruya ilgilidir. İki cepheye ayrılmıştır onlar. Neden derseniz, pek belli değil. *İlyada*'da üç tanrıça arasındaki güzellik yarışmasından söz edilmez. O halde tanrılar arasında neden bu ikilik, niçin Aphrodite ile Ares Troyalılardan yana, niçin Hera ile Athena Akhalara bu kadar dost da Troyalılara bu kadar düşman? Bunu tanrıların en büyüğü Zeus bile bilmiyor sanki. Bakın ne diyor (IV, 31 vd.):

“A şeytan karı, ne diye kızarsın onlara böyle?
Düzenli İlyon'u yerle bir etmek hırsı da ne?
Priamos'la çocuklarının sana ettikleri ne ki?
Bir girebilseydin kapılardan, koca surlardan,
Priamos'u, çocuklarını, Troyalıları yerdin çiğ çiğ.”

Tanrılar dünyasında bu sorun sonsuz bir tartışma konusudur. İki cephe arasında hakem görevi yapan Zeus bile bazen bıkmış usanmışa benziyor bu yüzden (I, 518). Bütün destan boyunca Zeus ne derse o olduğu halde, Troya'nın yıkılması konusunda Zeus'tan da üstün bir istem, bir yazgı vardır. Savaşlarda talihi bir o yana, bir bu yana çeken Hera, Athena, Ares, Apollon, Aphrodite gibi tanrılar gerçi Zeus'un elinde birer kukla gibidirler, ama Zeus bunları neden böyle oynatır da öyle oynatmaz? Bunu anlamak için *İlyada*'nın büyük bir efsane bütününün bir parçası olduğunu unutmamak gerek. Destanın başında şu önemli sözlere rastlıyoruz: "Buyruğu yerine geliyordu Zeus'un", *İlyada*'nın konusu olan bu istemin gerçekleşmesi de doğrudan doğruya Akhilleus'un öfkesi ile ilgilidir. Briseis'i elinden kapam Agamemnon'a öfkelenen Akhilleus anası Thetis yoluyla Zeus'tan söz alır: Akhilleus savaştan uzak durdukça talih Troyalılara gülecek, Akhalar bir sonuç alamayacaklar. Ama Zeus'un bu buyruğu hemen yerine gelseydi, destan destan olmazdı. Zeus tanrıların birbirine zıt istekleri arasında bir denge kurar, böylece olay uzayıp gider, *İlyada* da yirmi dört bölümlük bir destan, meraklı bir dram haline gelir.

İki Katlı Sahne

İlyada'da sözü geçen tanrıları bir bir ele almadan, Homeros'un tanrı dünyasıyla insan dünyası arasındaki alışverişi nasıl tasarladığını görelim. Olympos'ta geçen bir sahne Troya Savaşı'yla ilgilidir. Doğrudan doğruya bir ilişkisi yoksa da, bu savaşla ilgili tanrıların ya da insanların ağzından bir anı gibi anlatılır, *İlyada* dramı iki katlı bir sahnede oynanır. Troya kenti, Troya surlarından da denize kadar uzanan koca savaş alanı ve kıyıda Akhaların gemileri, barakaları, Troya Savaşı'na katılmak için Yunanistan'dan, adalardan gelmiş bütün bir ordu: İşte sahnenin alt katı. Üst katta ise tanrıların dünyası, yani Olympos var. Göz bu iki sahne arasında gider gelir. Homeros bizi bir yeryüzüne indirir, bir gökyüzüne çıkarır, bir Troya önünde olup biteni gösterir, bir Olympos'ta verilen kararları duyurur. Hemen her bölümün bir parçası Olympos'taki bir sahneye ayrılmıştır, yeryüzünde bulunduğumuz zaman da tanrıları gözden kaçırmayız, çünkü onlar insanların her işinde, her sözünde var oldukları gibi, yeryüzüne inmekten de hiç çekinmezler. Homeros'un destan dünyası tanrı varlığıyla dolup taşar. Homeros'tan

birkaç yüzyıl sonra Atina'da doğup gelişen tragedya son demlerini yaşarken, ozanlar sahnede gösterdikleri faciayı sonuçlandırmak için *deus ex machina* denilen çareye başvurulardı, yani bir makineyle gökten bir tanrı indirir, sorunu ona çözdürürlermiş. Homeros destanlarındaki tanrılara *deus ex machina* bile denemez, çünkü onlar yalnız belli bir anda karışmıyorlar olaya, her zaman olup bitenin içindedirler.

Tanrılar ve İnsanlar

Ozan için tanrısal varlıkları insan olaylarına hep karışır göstermek öyle kolay bir iş de değil. *Deus ex machina* beşinci yüzyıl Atina'sında sırtıydı. *İlyada*'da ise hiçbir zorlama sezilmez bu yolda. İnsan dünyası ile tanrı dünyasının gerçekleri belli bir efsane havası içinde rahatça birbirine karışıyor. Agamemnon düş mü görür, bilin ki Zeus düş tanrısını ona öğüt vermek için göndermiştir (II, 1). Akhilleus öfkesinden kabına sığamayıp kılıcını çekmek, Agamemnon'u öldürmek üzere midir, hemen tepesinde Athena belirir, onu bu işten alıkoyar (I, 194). Pergamos Kalesi'ndeki tapınağında savaşı gözleyen Apollon Troyalıların gevşek davranmasına içerler, seslenir onlara (IV, 509).

Tanrılar gerek gördükçe işe karışırlar, ama bazen de çağrıldıkları için gelirler, Pandaros'un oku ile yaralanınca Diomedes Athena'yı çağırır, tanrıça hemen gelir, yarasını iyi eder, çok sevdiği yiğide öğütler verir (V, 115 vd.). Haberci tanrı İris'in ödevi zaten tanrıların buyruklarını insanlara ulaştırmaktır: Gelir Helena'yı evinden alır, Troya surlarından savaşı görmeye götürür (III, 121 vd.). Tanrılar öylesine güçlüdür ki bir silahı istedikleri hedefe yöneltebilirler, hedeften uzaklaştırırlar, insanları dumanlarla örtüp gizlerler, iş sarpa sardı mı, havalara uçurup kaçırlar. Aphrodite Paris'i öyle kaçıır Menelaos'un elinden (III, 373, vd.), oğlu Aineias'ı da öyle kurtarır Diomedes'in pençesinden (V, 311 vd.). İnsanları gizlemek için dumana, Homeros'un deyimiyle "koyu bir buluta" sardıkları gibi, kendilerini de belli etmemek için binbir çareye başvurlar. Bu çarelerin biri Hades başlığıdır. Athena onu başına geçirir geçirmez görünmez hale gelir, böylece Diomedes'i arabasına alıp tanrı Ares'e karşı sürer (V, 845 vd.). Tanrıların hep bulutlarla işleri var zaten: V, 356'da Ares arabasını ve silahlarını bir buluta dayamıştır. Tanrılar çoğu zaman insan kılığına girerler. Aphrodite Helena'ya bir zamanlar Mykene'de kendisine

yün eğiren yaşlı bir kadın kılığında görünür (III, 386), İris Helena'nın görümcesi Laodike oluverir, Hera Stentor'un, (V, 785), Athena da Laodokos'un (IV, 86) kılığına girerler. Biçim ve kimlik değiştirmek ölümsüzler için işten bile değildir, ama kılık kıyafet seçerken de dikkatli davranırlar, görünecekleri kimseye söz geçirebilsinler diye onun sevdiği, saydığı bir insanın kimliğine bürünürler. Tanrının gelişi bazen belli olur, bazen olmaz. Athena binlerce ışın saçan bir yıldız gibi akar yeryüzüne, şaşakalır tek mil ordular (IV, 75 vd.), ama çoğu zaman tanrı yalnız bir şey söylemek istediği insana belli eder kendini, ötekiler gelişinin farkına bile varmazlar. Akhilleus hemen tanır Athena'yı (I, 199), Helena da yanılmaz (III, 396):

“Dillere destan gerdanından tanıdı Helene tanrıçayı,
insanın içini bir hoş eden göğsünden,
ateş saçan gözlerinden tanıdı onu.”

Zeus

Uranos ve Kronos soylarından sonra, üçüncü tanrı kuşağı olarak Olympos'ta hüküm süren tanrıların en büyüğü, en güçlüsü Zeus'tur. Kronosoğlu Zeus'u Homeros doğa güçlerini elinde tutan, insan dünyasına egemen bir tanrı olarak gösterir. “Bulutları devşiren”, “göklerde gürleyen”, “şimşek savuran” gibi sıfatlarının yanında Zeus aklın ta kendisidir.

Zeus'un gücü öylesine sonsuzdur ki başının bir işmarı ile koca Olympos'u titretir, en olamayacak şeyi gerçekleştirir (I, 524). Sarayının eşğine ayak basınca bütün tanrılar ayağa kalkarlar, onu karşılamaya çıkarlar (I, 533). Tanrıların hepsinden üstün olduğu için hiçbiri ona karşı gelmeye yeltenemez. Karısı Hera bile dayak yemekten korkar (I, 587). Zeus bir şey söyledi mi, tanrılar suspus olurlar (IV, 22). Hephaistos babasına karşı annesini tuttuğu için başına gelenleri yana yakıla anlatır (I, 590 vd.): Zeus onu bacağından tutup Olympos'tan aşağı atmıştı, ünlü demirci tanrının topal olması da bu yüzden. Aynı maceranın Hera'nın başına gelmesinden korkar Hephaistos. Öbür tanrılar Zeus'u ancak tatlı sözlerle, yalvarmalarla kandırabilirler. Thetis yalvarıcı pozuna girer önünde. Ressamlara esin kaynağı olan bu pozu Homeros şöyle anlatır:

“(Thetis) en yüksek yerinde çok doruklu Olympos’un,
 öbür tanrılardan uzakta,
 oturur buldu iki gözlü Kronosoğlu’nu.
 Çöktü önünde, tuttu dizlerini sol eliyle,
 okşadı sağ eliyle de çenesini,
 yakardı Kronosoğlu tanrılar kralı Zeus’a.”

Zeus bu egemenliği dünyanın kuruluşuyla birlikte ele geçirmiş değildir. Olymposlu tanrılardan önce başka tanrılar vardı. Dünyanın kuruluşuyla birlikte tanrı kuşaklarının doğuşunu –Hellenler buna *theogonia* derlerdi– çetin savaşlardan sonra yeni kuşakların eskileri alt edip başa geçmelerini Homeros değil de, ondan bir yüzyıl kadar sonra yaşadığı sanılan ozan Hesiodos anlatır. Uranos-Gaia (Gök-Toprak) soyunu Kronos-Rhea soyu izlemiş, ama Kronos krallığı elden kaçırmamak için bütün çocuklarını doğar doğmaz yermiş. Rhea oğlu Zeus’u doğurunca Girit Adası’na saklamış, Kronos’a da kundaklanmış bir taş yedirmiş. Zeus da büyüyünce Kronos’un soyundan olan bütün devleri, azmanları yer altı ülkesi Tartaros’a kapatmış. Hesiodos’a göre tanrıça Aphrodite tanrı Uranos’un Kronos’ça kesilen erkeklik organı denize düşünce saçtığı köpüklerden doğmuştur. Ama Homeros böyle bir efsaneden söz etmez, *İlyada*’da Aphrodite Zeus ile Dione’nin kızı olarak gösterilir.*

Zeus’a karşı koyanlar da olmuş. Thetis onu günün birinde Hera, Poseidon ve Pallas Athena’nın kurdukları bir tuzaktan kurtarmış. Bunlar tanrıların babasını zincire vurmuşlar, Thetis de yüz eli olan dev Briareus’u Olympos’a getirmiş, zincirlerini ona çözdürmüştür. Bu öyküyü Thetis’in ağzından duymuş olan Akhilleus, Zeus’tan yardım istemek için anasına hatırlatır (I, 394-406).

Tanrılarının insan elinden çektikleri de olmuştur. Diomedes kudurup da, insan olsun, tanrı olsun her karşısına çıkana saldırınca, onu görenler Zeus’tan bile çekinmeyeceğini söylerler (V, 457). Yaralı kızı Aphrodite’yi avutmak için Dione insan elinden tanrılarının çektiklerini sayar döker (V, 383 vd.): Otos ile Ephialtes adlı devler tanrı Ares’i on üç ay bir küpe kapatmışlar, Herakles Hera’yı okla memesinden yaralamış, yine Herakles Hades’in omzuna bir kargı saplamış. Tan-

* Bkz. Hesiodos, *Eseri ve Kaynakları*. Çev.: Sabahattin Eyüboğlu - Azra Erhat. T.T.K. Ankara, 1977.

rıların en güçlüsü olduğu halde Zeus öbür tanrılardan çekinir. Aralarında bir yatıştırma politikası gütmek zorundadır. Şu ya da bu tanrıyı gücendirmemek için kararlarını gizler. Hele karısı Hera'dan bayağı korkar. Herhangi bir ölümlü gibi evinde hırgür çıkarmasına canı sıkılır (I, 518 vd.). Karısının hırçınlığından, kavgacılığından yakınıır, oğlu Ares'te aynı huyları görünce sinirlenir, sen de annene çektin diye hayıflanır (V, 892).

Hera

Ak kollu, inek gözlü tanrıça Hera Zeus'un soyundan ve Zeus'un karısı olduğu için tanrıların babası kadar saygı görmekle övünür (IV, 58). *İlyada*'da Hera'nın körü körüne Akhalardan yana gösterilmesi onun yalnız Yunanistan'da tapınılan bir tanrıça olduğundandır herhalde. Hera kendisi söylüyor ki (IV, 51):

“Doğru, üç kent var benim gözbebeğim.
Argos, Sparta, uçsuz bucaksız Mykene.”

Troyalılara “yıkımlar kurması” (IV, 21), Paris'in Helena'yı kaçırdığı ya da Athena gibi kimi Akha yiğitlerini üstün görüp sevdiği için değil de, yalnız bir ırk, bir memleket davası gözettiğindendir. Homeros Hera'yı Yunanistan'dan gelme bütün yiğitlerin, orduların desteği olarak canlandırır. Hera bu ordunun yenmesi, Troya'nın yenilmesi için yıllarca uğraşmış, didinmiş, alinteri dökmüştür (IV, 26). İlyon'un yıkılıp yok olacağı sözünü de zorla Zeus'un ağzından koparmıştır (IV, 43).

Apollon

Hera nasıl Yunanistan toprağına bağılı ise, Apollon da Anadolu ile ilgisi yüzünden Troyalıları tutan bir tanrıdır. Troya'nın Pergamos Kalesi'nde bir tapınağı bulunan Apollon'un *İlyada*'da başlıca sıfatı Lykialı'dır. Sonraları kültü Delphoi'da merkezlenip Yunanistan'ın ve Yunan varlığının baş temsilcisi sayılacak olan ışık ve güneş tanrısı Phoibos Apollon'un Anadolu kaynaklı bir tanrı olduğu *İlyada*'da anlaşılır. Apollon'un iki büyük niteliğı vardır: Okçuluk ve hekimlik.

İlyada'nın başında Akha ordusunun kırılmasına yol açan salgın Apollon'dan gelmedir (I, 43-53). Tanrı dokuz gün, dokuz gece ordunun üstüne zehirli oklarını yağdırıp rahibinin öcünü alır. Rahibi Khryses'le tanrı arasında bölgesel bir bağlılık var. Adı Khryseli anlamına gelen Khryses, Apollon tanrıya şöyle yakarıyor:

“Ey Khryse'yi, kutsal Killa'yı koruyan, gümüş yaylı,
Tenedos'un güçlü kralı, Smintheus, dinle beni!”

Khryse ve Killa kentlerinin nerede olduklarını iyice bilmiyorsa da bunlar herhalde İda Dağı'ndan çok uzak olmayan Anadolu kentleriydi. Tanrı Bozcaada'nın kralı olarak gösteriliyor. *İlyada*'da Apollon yalnız Troyalıları değil, asıl Lykialı yiğitleri korur. Pandaros, Sarpedon, Glaukos ona ulusal tanrıları gibi güvenirler, seslenirler. Pandaros'a ok atmayı Apollon öğretmiştir. Apollon ve Artemis'in anaları Leto'nun da efsanesi Anadolu'ya bağlıdır. Troya efsanesinin başlangıcından beri Apollon'un adına rastlıyoruz. Demek oluyor ki Hera gibi Apollon da ulusal, bölgesel bir tanrıdır; şu farkla ki *İlyada*'da Apollon'un bu bölgeye bağlılığı apaçık ortaya çıkıyor. Bunun nedeni de Homeros'un Anadolu'da merkezlenen Apollon kültünü Yunanistan'daki Hera kültüründen daha iyi bilmesi, tanıdığı bir ortamı anlatmasıdır.*

Ares

İlyada'da Ares'in rolü üstünde de durmak gerek. Bu tanrı öbürlerinden çok daha simgesel bir nitelik taşıyor. Ares gerçi ismi cismi olan bir tanrıdır, ama bir de savaşın ta kendisi olarak canlandırılır. Varlığı destanda bir boydan bir boya sezilir, hem kişi olarak savaşa karışır, hem de simgelediği savaş gücü olarak her zaman varlığını duyurur. Ares peşinden bir sürü simgesel tanrılar sürükler, bunların kimi dişi, kimi erkektir: Deimos (korku, dehşet), Phobos (korku, bozgun), Eris (kavga, Ares'in kız kardeşi), Enyo (savaş, savaşta kaynaşma, boğuşma). Ares gibi bu varlıklar da karşımıza ya belli bir cisim ya da sadece bir kavram olarak çıkarlar. İyi savaşan yiğitlere Homeros “Ares'in

* Tanrı Apollon üstüne daha çok bilgi için bkz. Azra Erhat. *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1972, s. 54-61.

sevdiği”, “Ares’in dalı, filizi” sıfatlarını takar. Bu yiğitlerin Ares’in öz oğulları oldukları sanılmamalı. Ares savaş gücünün ta kendisi olduğuna göre, bir ağaç biçiminde imgelendirilen bu güç dal ve filiz verir. Tanrı Ares için Homeros birçok ve hepsi de korku ve nefret uyandıran sıfat kullanır: “İnsanların baş belası”, “dönek”, “surları yıkan”, “azgın, kızgın”, “insafsız”, “elleri kana bulanmış”, “savaşa doymaz”, “insan öldüren” vb. Ares’in bir başka adı diye geçen Enyalios ses taklidi yoluyla savaş narasından gelme bir ad olsa gerek (tıpkı yukarıda sözü geçen kız kardeşi Enyo gibi). *İlyada* bir savaş destanıdır. Ama bu savaş destanında savaş ve savaş tanrısı nefretle anılır. Zeus, Ares’ten tiksindiğini açık açık söyler (V, 890), Troya’da savaşmak için ordularını Yunanistan’dan getiren ve savaş güçlerini artırmak için uğraşıp didinen Agamemnon da bakın Akhilleus’a ne diyor (I, 176):

“Hep kavga dövüş, savaş işin gücün,
en iğrendiğim sensin Zeus’un beslediği krallar içinde.”

Demek ki insanlar da, tanrılar da savaştan iğreniyorlar. Homeros’un savaş için kullandığı sıfatlar da öyle: Savaş kötü, uğursuz, korkunç, öldürücü, zorlu ve gözyaşı döktüren diye nitelenir. Bu kötü sıfatlar kalıplaşmıştır. Savaşın en kızgın anında bile yiğitler savaşı bu sıfatlarla anarlar.

Savaştan iğreniyorsa, tiksiniyorsa, Homeros bu savaş destanını neden yazdı diyeceksiniz. Bu soruya kestirme bir yanıt verilemez. Yalnız şunu unutmayalım ki Homeros uzun bir destan geleneğinin bir halkasıdır, konularını kendi seçmez, ancak biçimlendirir. Ares ve savaş için kullandığı sıfatları destan geleneğinden almış olabilir, ama kendi de kurmuş olabilir. Bu da Homeros’un savaştan hoşlanmadığını söylemeye varır. Öyle ya *Odyseia*’yı okumadan bile, *İlyada*’yı okuyan kişi, ozanın savaş sahnelerinden çok Troya’da ya da Olympos’ta geçen günlük hayat sahnelerini anlatırken, doğadan aldığı gerçek öğelerle benzetmeler yaparken en çok özendiğini ve sanatının en yüksek düzeyine buralarda ulaştığını görür. Homeros savaştan hoşlanmıyordu. Ama mesleği onu destan konularının en önemlisi olan Troya Savaşı’nı işlemeye zorlamış, o başka. Bu savaş konusunu böyle barışçı bir dille işlemesi de ayrı bir sorun.

İnsan Gibi Tanrılar

Homeros tanrı dünyasını insan dünyasında gördüğü gerçeklerle canlandırmıştır. Tanrıları pek ciddiye almadığı öteden beri okuyucuların dikkatini çekmiştir. Tanrıyı kusursuz bir varlık olarak tasarlayan tektanrılı dinlerden geçen bizler, Homeros'un tanrıları tıpkı insanlar gibi zayıf ve kusurlu göstermesini ister istemez yadırgarız. Bizden çok önce Platon da Homeros'un bu alanda yalan söylediğine inanmış, nitekim ideal devletinde bu ozana yer vermemiş. Ama bir yandan da Herodotos Homeros'u Yunan dininin kurucusu sayar. Herodotos ile Platon arasında bir yüzyıllık zaman ayrılığı bile yoktur. O halde? Sorun şu ki Yunan ilkçağında şiir ile felsefe arasındaki ayrılık Homeros kadar eskidir denebilir, yani yedinci yüzyıl İonya'sında doğaya bakmakla kurulan gerçekçi düşünüş, ozanların malı olan tanrı efsanelerini hiçe saymıştır. Bir yandan bu masal dağarcığı halk arasında yaşayadururken, Yunan toplulukları bunları birer din gibi benimserken ve bu gelenek Yunan ilkçağının sonuna kadar destan, lirik, şiir, tragedya gibi yazın türlerinde durmadan yenilenerek filiz verirken, felsefe ayrı yollar tutmuş ve başından sonuna kadar bu ayrı yollarda yürümüştür. Bir Platon Homeros'u ciddiye almayabilir. Ondan sonraki filozoflar da Homeros destanlarını alegorik biçimde yorumlayarak, Zeus havadır, Poseidon sudur diyerek destanlarda gizli anlamlar bulmaya çalışmışlar. Bütün bu görüşlerden felsefenin Homeros'u artık anlamadığı sonucu çıkar. Ne var ki ozanlar, yani Homeros da, Pindaros da, Aiskhylos ve Sophokles de anlattıkları tanrı dünyasının ve efsane geleneğinin gerçekliğine inanmış kişilerdi. Yeni efsaneler yaratırken, eski efsanelere yeni biçimler vererek bu geleneği zenginleştirirken hiç kuşkusuz dinlerine hizmet ettiklerine, topluma olan borçlarını ödediklerine inanıyorlardı. Ama şiir yoluyla akıl yolu birleşmemiş. Ne yapalım ki çoğu zaman birleşmez bu ikisi.

Homeros'un tanrı dünyasına dönecek olursak, ozanın bu dünyayı insan dünyasının tıpkısı gibi canlandırırken, ona tadına doyumaz bir renk ve çeşni verdiğini de görürüz. Koca *İlyada*'da şiir oluk olur akar, ama en tatlı aktığı parçalar da tanrı dünyasını anlatanlardır. Troya Savaşı'nın suçlusu Aphrodite için Homeros ölmez bir sıfat yaratmıştır: *philommeides*. Türkçe "gülümser" ya da "cilveli" sözleri ile karşılamaya çalıştığımız bu sıfat aslında "gülüşmeyi seven" anlamına gelir.

Oyunlarıyla dünyayı altüst eden bir tanrıça için bunun kadar uygun bir sıfatı ancak çok sonra kadın ozan Sappho aşk tanrısı Eros'a "acı tatlı" demekle bulmuştur.

İlyada'da tanrı dünyasını bize yakın, aydın kılan nedenlerden biri de Homeros'un insanca sevgiyi ondan hiç eksik etmemiş olmasıdır. Tanrılar hep sever; birbirlerini severler, insanları severler. Troya önünde çarpışan yiğitlerin hemen hepsi Zeus'un veya Ares'in sevgisini kazanmış mutlu kişilerdir. Hera Akhaları toptan sever, Athena Akhilleus'a ya da Diomedes'e sevgisini bu iki yiğidi her an ve her fırsatta korumakla gösterir. Apollon Hektor'u, ulusal tanrısı olduğu Lykia'nın erleri Pandoros'u, Sarpedon'u tutar. Hele Aphrodite ölçüsüz, aşırı bir sevgi besler gözdelerine. Paris gözdelerinden biridir, tanrıça onu hoşnut etmek için neler yapmaz! Onu savaştan kaçırır, yatak odasına götürüp süsler püsler, karısını çağırır yanına, Helena'nın ağır sözlerine bakmayarak onu kocasının karşısına oturtur, karı kocanın içine bol arzu dökerek bırakır onları sevişsinler (III, 374-477). Bu tanrılarda ana-çocuk sevgisinin de en içlisi bulunur. Çocuklarına düşkün analar yalnız Aphrodite değil, bir de Thetis'tir, Dione'dir. Çocuklarıyla aralarında dünyanın en tatlı sevgi sahneleri geçer (I, 348-428; V, 311-417).

Tanrı dünyası böyle. Geçelim insan dünyasına.

İlyada'da İnsanlar Dünyası

İlyada'da karşımıza çıkan kişiler belli bir dünyanın insanlarıdır. Homeros bu dünyayı en ufak çizgilerine varıncaya dek anlatır, gözümüzün önünde canlandırır. Troya Savaşı'nda iki toplum karşı karşıya gelir: Yurtları Anadolu'da bulunan Troyalılarla yardımcıları ve Yunanistan'dan gelmiş Akhalar topluluğu. Binden fazla gemiyle ve Troyalıların ordusundan on kat büyük bir orduyla Troya'ya saldırdıkları söylenen Akhalar bu sefere niçin çıkmışlardır? Karısı kaçırılan Menelaos'un öcünü almak için diyor Homeros. Bir kraliçenin kaçırılması *İlyada*'nın geçtiği çağlarda savaşa yol açabilecek önemli bir olaysa da, efsanenin bu olayı fazla şişirip Troya Savaşı'nın öbür gerçek nedenlerini gölgede bıraktığına hiç kuşku yok. Bu savaşın nasıl çıktığını, Akha ordularının nasıl toplandıklarını *İlyada*'da anlatılan toplum düzeninden iyice anlıyoruz. Akha ordusu Yunanistan'ın çeşitli bölge krallıklarından oluşmuş bir ordudur. Her kral kendi gemileri, kendi adamlarıyla yola çıkmıştır. Troya Ovası'nda da her kral ve ordunun ayrı yeri, ayrı barakaları vardır, ordular hep birlikte savaşa yürüyünce her birlik ayrı safa dizilir. Bu ayrılık içindeki topluluk feodal bir düzene dayanıyor. Mykene Kralı Agamemnon 1200 yıllarında bütün Yunanistan ve adaların en güçlü kralı olsa gerekti. *İlyada*'da "erlerin başbuğu", "orduların güdücüsü" diye anılan Agamemnon kralların kralıdır. Ona bu üstün gücü altın değneği ile birlikte Zeus vermiştir diye inanır Homeros. Krallık Zeus'un bir armağanıdır, tanrıların en büyüğü de buyruklarını doğrudan doğruya krala ulaştırır. Zeus'un alışverişi hep Agamemnon veya Priamos'ladır; oysa Agamemnon'un buyruğundaki küçük krallara yol göstermek, haber ulaştırmak, Zeus'un buyruğundaki öbür tanrılara düşer.

Feodal Düzen

Mykene Kralı Agamemnon kardeşi Menelaos'un davasını benimseyince bir ordu toplamaya koyulur. Başkomutanı olacağı bu ordunun bir araya gelmesi için bütün Akha dünyasına haber salar. Bölge krallarının gemileri ve adamlarıyla hazır bulunmaları bir borç, bir görev, içinde yaşadıkları feodal düzenin gereğidir. Akhilleus Agamemnon ile kavgasında iyice dile getirir bunu (I, 149-171): Kuzey Yunanistan'da Myrmidon kavmine krallık eden Akhilleus'un Troya ile hiçbir alıp veremediği yoktur, sefere çıkmışsa, sırf Mykene kralının davasını savunmak zorunda olduğu içindir. Sefere Agamemnon 100, yani en üstün gemi sayısı ile katıldığı halde, hizmete görevli bölge krallarının her biri gücüyle orantılı sayıda gemi ve asker toplayıp gelmiştir. Kimi 90 (Pylos kralı Nestor), kimi 80 (Argos Kralı Diomedes ve Girit Kralı İdomeneus), kimi 60 (Sparta Kralı Menelaos), kimi 50 (Phthie kralı Akhilleus), kimi 40 (Lokris Kralı Aias ve daha başkaları), kimi daha az gemi çıkarabilmişler, hiç donanması olmayan Arkadia kralına da Agamemnon 60 gemi armağan etmiştir. Bu kralların hepsi Akhaların kurultayında söz sahibi olmakla birlikte, sonunda Agamemnon'un buyruğuna baş eğmek zorundadırlar. Krallar kralı, Briseis'i elinden alınca Akhilleus çok içerler, ama karşı koyamaz; küsüp çekilmekten başka çaresi yoktur.

Aynı değişmez düzen ele geçirilen malların paylaşılmasında da görülür. Asıl Troya Savaşı başlamadan önceki yıllarda Akhalar birçok yağma seferine çıkmışlar, bir sürü köle ve mal toplamışlar, bunları Agamemnon'un önüne dizip en üstün payı ona vermekte kusur etmemişler. Bölge kralları aralarında eşitseler de, Agamemnon'la aralarında eşitlik yoktur ve olamaz (I, 182-187).

Çoban Krallar

Akha kralları bizim dünyamızdaki krallara hiç benzemezler bir bakıma. Bu krallar saraylarda yan gelip oturmazlar, işleri güçleri de yalnız savaşmak değil. Dağa çıkıp sürülerine çobanlık ederler, atlarını ahırlarda tımar ederler, onlara yem vermek hem kendilerinin, hem karılarının işidir. Saban sürerler, yemek pişirirler, silahlarını kendileri bilerler. Homeros onlara *poimen laon*, yani halkların çobanı, erlerin

güdücüsü diyor. Bu sözü tam anlamında almalı: Bu krallar birer çoban, birer çiftçidir. Şu ya da bu dağda sürülerini beklerken bir tanrının dikkatini çekmiş birçok kral ve yiğidin sözü geçer *İlyada*'da, Ankhises'le tanrıça Aphrodite'nin oğlu Aineias böyle bir kır sevişmesinin ürünüdür. Kralların varlığı da sürülerinin sayısı ile ölçülür. Odysseus'un *Odyseia*'da anlatılan sürüleri 30.000 baş hayvan tutuyor.* Kralın günlük işleri dışında bir de dinsel görevleri var: Tanrılara adak adamak, yalvarmak, kurban kesmek ona düşer. Bu görev bütün görevlerinin başında gelir. Hayvan sürüleri de bol olduğundan, tanrılara yüz sığırlık, yüz koyunluk kurbanlar kesmesi işten bile değildir. Homeros dünyasında başrahip kralın kendisidir. Öbür rahipler ya kralın oğulları ya da akrabalarıdır.

Yiğitler ve Yoldaşları

Kralın buyruğundaki orduda güçlü, atılgan yiğitlerin, arabacıların, seyislerin ve habercilerin adları geçer. Savaşta kralları hep bir tanrı koruduğu için üzerlerine atılan kargılar çoğu zaman arabacılarının göğsüne saplanır. Arabacı ölür, kral kurtulur, ama kral çok sevdiği arabacısına üzülür. Çünkü kral seyis, arabacı, haberci gibi adamlarına candan bağlıdır. Ordular bir sürü yoldaştan, arkadaştan meydana gelir. Gerçi Homeros *therapon* (hizmetçi, uşak) ile *hetairos* (yoldaş) arasında bir fark gözetir; yoldaşlar arkadaşları kralın yanı başında savaşır, hizmetçilerse ancak onlara hizmetle görevlidir. Ama Homeros'un feodal düzeninde büyüklerle küçükler arasındaki duygu bağlarının derinliğine şaşmamak elde değil.

Sürgün ve Konuk

Alalım en özlü örneği ile Akhilleus ve Myrmidon ordusunu. Akhilleus bu ordunun başkomutanıdır. Yanı başında bir de kardeş gibi sevdiği Patroklos var. Akhilleus'la Patroklos arasında kardeşliği de aşan bağın nedeni Akha toplumunda derine giden bir kurala dayanıyor. Patroklos sürgündür. Yurdunda işlediği bir suçun cezası olarak kendine başka bir yurt aramak zorunda kalmıştır. Adam öldürdükleri

* E. Mireaux, *La vie quotidienne au temps d'Homère*, Hachette, 1954, s. 61.

için sürgüne giden Akha yiğitlerinin sayısı hayli kabarıktır *İlyada*'da. Bu sürgünler bir toplum cezasından değil de, ölünün kan davası güdecek akrabalarından, arkadaşlarından kaçarlar. Başka bir ülkeye sığındıkları zaman yalvarıcı durumuna girip ora kralının tıpkı tanrılar gibi sahip olduğu koruyuculuk haklarından yararlanırlar. Sürgünü korumak kralın kutsal bir ödevidir. Nitekim Patroklos'u Peleus evine alır, oğlu ile birlikte yetiştirir. Akhilleus da onu bir kardeştan çok sever, çünkü aralarında kan bağlarından da üstün kutsal bir bağ vardır. Patroklos artık onun adamıdır. Akhilleus dövüşmedikçe Patroklos da savaşa katılamaz. Akhalara çok üzüldüğü halde, efendisinden izin almadan, yardımlarına koşamaz. Ama bu efendilik ne tatlı, ne insanca şeymiş Homeros dünyasında! Akhilleus titrer Patroklos'un üstüne, onu korumak için yiğit ağzına hiç yakışmayan öğütler verir arkadaşına: "Çok fazla ileri gitme, Hektor'dan sakın, kent surlarına kadar sokulma," diye ne diller döker! Patroklos ölünce de öfke möfke ne varsa hepsini unuttur, yalnız dostunu yitirmiş bir dost oluverir. O haliyle anası Thetis'i bir daha çağırarak, gözyaşı döke döke ondan yeni silahlar istemesi, Agamemnon'a kızdığı zamanki acısından ne kadar daha büyük, daha derindir! Bu duygu Akhilleus'u hem zıvanadan çıkarır, hem de sonunda düşmanı Priamos'a saygı gösterecek, ona oğlunu geri verecek kadar insanlaştırır. Akhilleus'un ikinci öfkesi ırmak tanrılarını ayaklandıracak kadar korkunçtur, ama Priamos yalvarıcı olarak barakasına geldi mi yatıştır. Homeros'un dünyasında insanlığın temel taşlarından olan yalvarıcıya saygı geleneğini yeni baştan benimser.

Yalvarıcılık bir, konukluk iki, hiçbir yiğit bu kuralların dışına çıkmaz. Yunanistanlılarla Anadolulular bir kadın için mi, mal mülk için mi, ne için çarpıştırlarsa çarpışsınlar, aralarında konukluk bağları yoksa amansız düşmandırlar birbirlerine, ama bu bağlar varsa akan sular durur, düşmanlığın yerini dostluk alır. İşte size altıncı bölümdeki Glaukos'la Diomedes sahnesi (VI, 119-236).

Yolculuk

Homeros dünyasında insanlar epey yolculuk ederler. İş için olsun, konukluk için olsun, gemiyle, arabayla Ege çevresindeki ülkelere gidip

gelirler. Homeros destanları bu yolculuk öyküleriyle doludur. Tanrı misafirliği o eski zamanlardan kalma olsa gerek bu çevrede. Bir eve konuk geldi mi, kılığına kıyafetine bakılmaz, adı sanı sorulmaz, hemen içeriye alınır, eli ayağı yıkanır, sırtına temiz rubalar giydirilir, ocak başına oturtulur ve yemek ikram edilir. Fırsat düşerse, kim olduğu, nereden gelip nereye gittiği sorulur, ama fazla da ısrar edilmez. Odysseus gibi kimliğini gizlemek istiyorsa, sırrına saygı gösterilir. Konuğun şerefine oyunlar, şölenler düzenlenir, çalgı çalınır, ozanlar çağrılır, sonra da yoluna devam etmesi için bir arabaya, bir gemiye ihtiyacı varsa, o da sağlanır, armağanlar verilir, böylece ev sahibi ile konuk arasında kuşaktan kuşağa süregelecek konukluk bağları kurulur. *İlyada*'da da, *Odysseia*'da da bu geleneğin çeşitli belirtilerini görürüz. Ant bozan insanlar vardır da, yalvarıcıya saygı ya da konukluk geleneğine karşı gelen Paris'ten başka bir tek kişi yoktur destanlarda. Ama Paris'in de bu suçu ne kadar pahalı ödediği belli.

Av, Denizcilik

Yiğitlerin hayatı hiç de tek yönlü değildir. Yurtlarında sürüleriyle, topraklarıyla uğraşmasalar, ava giderler. Her iki destanda da yaman avcılık öyküleri vardır. O zamanlar aslan, pars, yılan, yabandomuzu gibi vahşi hayvanlar Yunanistan ve Anadolu'da bol olsa gerek ki Homeros bunlar için yapılan avları doya doya anlattığı gibi, benzetmelerinde de boyuna onlardan dem vurur. Bir de buna tanrıların insanları cezalandırmak için denizden çıkardıkları efsanelik canavarları katacak olursak, Homeros yiğitlerinin bu alanda ne kadar çok uğraşıp didinmek zorunda kaldıklarını anlarız.

Denizciliğin de Homeros dünyasında hayli ilerlemiş olduğunu *İlyada*'dan ve hele *Odysseia*'dan anlarız. Homeros denizciliği, gemiciliği en usta bir denizci gibi bilir. Ozanın bu alandaki bilgisine şaşmamak elden gelmez. Gerçi ozanın her alanda teknik terimleri yerinde ve yalınmaz bir dakiklikle kullanması öteden beri okurlarını şaşırtmıştır, ama denizcilik bilgisi kendisine özgü değil de, zamanın ve çevresinin bir özelliği olsa gerek. Gemiye en ufak parçasına kadar nasıl sayıp anlattığına okurlarımız *İlyada*'nın birinci bölümünde iki örnek bulacaklardır (I, 432-439; 480-484).

Savaş

İlyada savaş sahneleriyle doludur. On binlerce insanın cenkleştiği bu savaş sahnelerinde Homeros'un kalabalıktan yalnız benzetmelerde (bkz. II, 469-483; III, 1-20; IV, 422-456) ya da "Ares'in boğuşması", "korkunç kargaşalık" gibi kalıplaşmış deyimlerde söz etmesi ve çoğu zaman adıyla soyuyla tanıttığı iki yiğidi karşı karşıya getirip dövüştürmesi sanatının yetersizliğinden, yani çok kişili tablolar çizmeye eli yatmadığından olmasa gerek. Tersine Homeros tıpkı bir teleobjektif gibi önce savaş alanını bütünüyle veriyor, ama bunu benzetmelerde yapıyor, sonra da iki yiğide yaklaşıp onların cenkleşmesini inceden inceye anlatması zamanındaki savaşma biçiminin bir gerekçesidir. Homeros yiğitleri düello eder gibi dövüşürler. Bu savaşma belli kurallara göre olur. Bazen ordular bir kenara çekilip iki yiğidin karşılaşmasını izlerler. Öyle olunca kargısını kimin peşin atacağına kura çekilir. İkili savaş olmasa bile, yiğitler her zaman yöntemince karşı karşıya gelirler, kalkanlarını kaldırır, kargılarını salarlar. Savaş iki türlü olur: Yaya ya da arabayla. Arabaya iki savaşçı biner (V, 218-296), biri arabayı sürer, öbürü kargıyı atar. Çoğu zaman arabacı vurulur, devrilir ve yine teke tek savaşa dönlür. Her yiğidin bir ya da iki kargısı, bir kalkanı, bir kılıcı vardır. Düşmanını bunlarla alt edemezse, yerden bir taş alıp üstüne atar. Homeros bu taşların büyüklüğü üzerinde durur, "Bugün o taşı zor kaldırır iki insan," (V, 303) demeden geçmez. Yiğitler savaşırken hep konuşurlar, karşı karşıya gelince birbirlerine meydan okurlar, kendi yiğitliklerini överler, bir sürü anılar anarlar, tehditler savururlar, tanrılara yalvarırlar ve işe ancak sonra girişirler. Biri düşmanını vurdu mu, zafer çığlıkları atar, vurulan da hemen ölmemişse, düşmanından canına kıymamasını ve kurtulmalıklar karşılığında kendisini arkadaşlarına geri vermesini diler. Savaş sahnesi iki yüz dizelikse, asıl savaş birkaç dizede anlatılır, geri kalan dizeler konuşmalara ayrılır. *İlyada*'nın 16.000 dizesi boyunca ancak dört büyük savaş gününün anlatılması işte bu yüzdendir.

Silahlar

Silahlar inceden inceye betimlenir. Kalkanlar iki türlü olur: Homeros'un yusyuvark dediği küçük kalkan, bir de bütün bedeni ör-

ten kule gibi büyük bir kalkan. Büyük kalkanı Telamon'un oğlu Aias kullanır, yürüdükçe kalkanı ayak bileklerine çarpar. Üst üste gerilmiş birkaç kat sıgır derisinden yapılan kalkan bir kat tunçla örtülüdür. Küçük Aias'ın kalkanı da, zırhı da kendirden yapılmıştır. Homeros altın kakmalı, kabartmalarla süslenmiş eşsiz bazı kalkanları anlatmakla bitiremez (Akhilleus'un kalkanı: XVIII, 478-606). Kargı kalkan kadar önemlidir. Her zaman tunçtan olduğu için Homeros kargı yerine bazen sadece tunç der. Kargının nasıl uçup düşmanın neresine saplandığı da uzun uzun anlatılır, çoğu zaman kargının eti delmesiyle ölümün insanın gözlerine inmesi bir olur.

At yelesi ile süslü miğfere gelince, bu silahın parıltılı güzelliğinden Homeros sanat etkisi yaratmak için ustaca yararlanır. Dizlikler, karınlıklar, bedeni örten zırhlar da aynı gerçeklikle, aynı plastik zevkle betimlenmiştir.

Araba

Homeros'un gemiyi anlatırken kullandığı teknik dakikliği savaş arabasının anlatılmasında da görürüz. Olympos'tan savaşa inmeye hazırlanan Hera ile Athena'nın altın arabalarını koşmaları *İlyada*'da tadına doyumaz bir parçadır (V, 722-732). Ölümlülerin arabaları tanrılarındaki kadar parlak değilse de, her zaman çift atlı, iki kişilik yeri olan pahalı ve değerli bir savaş aracı olarak betimlenir.

Arabaları süren atlara gelince, bunlar yiğitler kadar önemli sayılır *İlyada*'da. Tanrıların Tros'a verdikleri atlar olsun, Akhilleus'un atları olsun, Troya Savaşı'na katılan bu atların çoğu ölümsüzdür. Bazıları dile gelir: Akhilleus'un atı Ksanthos yiğide Hektor'u öldürdükten sonra kendi ecelinin de geleceğini bildirir (XIX, 404-424); bu ölümsüz atlar Patroklos'un ölümüne ağlarlar (XVII, 426-455), kuvvetten düşerler, ta ki Zeus onlara acıyıp da yeni bir hızla savaşa atılmalarını sağlayana kadar. Homeros çağı insanının ata bağlılığına bir başka örnek ancak Türk destanlarında bulunabilir.

Ev

Ama Homeros insanlarını yalnız savaş alanlarında görmeyiz. Ozan bu insanlara günlük hayatlarını da yaşatır, en güzel, en gerçek, en insanca sahneleri de bunlardır *İlyada*'nın.

Homeros'un insanları nerede oturur?

Gelin Priamos'un sarayını gezelim. Ev için Homeros'un en çok kullandığı söz, *domata* evler anlamına gelen çoğul bir sözcüktür. Ama Priamos'un elli oğlu, bir düzine kızı, bir düzine de damadı olduğuna göre, bunlar bir evde değil, birçok evde barınabilirlerdi ancak. Homeros'un "evler" dediği gerçekten birçok evin yan yana dizilmesiyle meydana gelen bir yapı topluluğu idi. Priamos'un evi, *Odyseia*'da anlatılan Odysseus'un İthake'deki, Menelaos'un Lakedaimon'daki ve Phaiak Kralı Alkinoos'un evlerinin betimlenmesi ile bu yapıların nasıl şeyler olduğunu iyice tasarlayabiliriz. Avlulardan, oturma ve yatak odalarından, ahırlardan, kiler ve ambarlardan meydana gelen bu evler yalnız bir sürü insan ve hayvan barındırmakla kalmaz, aynı zamanda topluluğun bütün ihtiyaçlarını sağlayacak, kapalı bir ekonomi sistemini yaşatıp sürdürecektir. Buğdayın, arpanın öğütüldüğü, unun elenip ekmek yapıldığı, yün ve kendirin bükülüp dokunduğu bu konakların dışarı ile hiçbir ilişkisi yoktur. Her iş evin içinde görülür ve bu işleri bir sürü hizmetçi ve uşağın yardımıyla evin hanımı ve efendisi yaparlar. Bu evlerin tek katlısı da, Girit saraylarında görüldüğü gibi iki katlısı da var. Kendi işlerini kendileri görmeye alışmış Homeros yiğitleri evlerini de kendileri yaparlar. Paris Helena ile oturduğu evi Priamos'un evine bitişik olarak yapı ustalarının yardımıyla kendi yapmıştır. Priamos'un evine (VI, 242-250) cilalı sütunlardan bir revakla çevrilmiş bir avludan girilir, avlunun bir yanında Priamos'un ve elli oğlunun karıları ile birlikte oturdukları evler yan yana dizili olarak görülür, avlunun karşı tarafında da kızlarının ve damatlarının evleri vardır. Bunlar da cilalı taştandır, her biri taraça biçiminde bir çatı ile örtülüdür. Ev diyoruz, ama bunlar herhalde birer oda idi. Homeros bu odalara *thamos* der. *Thamos*'ta yiğitler karıları ile birlikte otururlar, yatıp kalkarlar. Konağın en büyük odası *megaron* denilen yerdir. Tavanı dört büyük tahta direğe dayanan bu dört köşeli odanın her yanı beş altı metre uzunluğundadır. *Megaron*'un ortasında büyük bir ocak vardır, ocağın dumanı tavanda açılmış bir delikten çıkar, gün ışığı da odaya aynı delikten ve kapıdan girer. Ev sahibi misafirlerini *megaron*'da kabul eder, yemekler ocakta pişer; ocakta yanan ateş hem ısınmaya, hem aydınlanmaya yarar. *Megaron*'da üst kata çıkan bir merdivenle ev sahibinin yatak odasına çıkılır, bir koridorla harem ve hizmetçi dairelerine gidilir. Priamos'un koca bir haremi olsa gerek ki on dokuz oğlu asıl karısı Hekabe'den,

öbürleri de haremdeki kadınlardandır deniyor. Bir büyük oda etrafına kurulmuş bu gibi evlere Troya kazılarında da, Yunanistan'da da çok rastlanmıştır, öyle ki *megaron* tipi yapı Yunan ilkçağı başlangıcına özgü yapı tipi sayılmıştır. Bugün Troya kazı yerinde görülen *megaron* tipi evler kentin en iyi korunmuş anıtlarından olmakla birlikte yüksek bir uygarlık düzeyinin de belirtileri sayılır.

Eşya

Odalardaki eşyalar basittir. Homeros ev sahibi ile ev hanımının oturdukları tahtlardan, bir de *diphros* denilen iskemlelerden söz eder. Tahtlar Girit saraylarında görülen yüksek arkalı koltuklar gibi olsa gerek. *Odysseia*'da bir de *klinter* ile *klismos*'un adları geçer ki bunların ilki bir sedir, ikincisi de ev hanımının kullandığı arkalı bir iskemledir. Her ikisi de epey yüksek olduğundan, önlerinde *threnys* denilen bir tokmak dururdu. Sedir ve iskemlelerin üstüne postlar veya örtüler serilir. Yatak odalarında da tahta sedirlerden ve iskemlelerden başka eşya yoktu herhalde.

Megaron'da devamlı olarak masa bulundurulmaz, yemek vakti hizmetçiler küçük masalar getirip misafirlerin önüne koyarlar. Masa üstüne sepetle ekmek ve şarapla dolu bir tas konur, kızartılıp doğranan etler, tahta veya madenden tabaklar içinde getirilir. Herkes yemeğini elleriyle yer, yemekten sonra ibrikle leğen gelir, eller yıkanır.

Sarayın birçok kileri ve sandık odası vardır. Bunlar yüksek tavanlı ve güzel kokulu olarak tanımlanır. Troya'da ve Girit saraylarında örneklerini gördüğümüz bu kilerlerde kocaman toprak küpler içinde zeytinyağı, buğday veya şarap, sandıklar içinde de dokumalar, örtüler, altın, tunç veya demirden yapılmış değerli silahlar bulundurulur. Sımsıkı kapalı olan kilerin anahtarı ev hanımının elindedir. *İlyada*'da Hekabe tanrıça Athena'ya armağan edeceği işlemeli örtüyü almak için hizmetçileriyle kilere iner (VI, 286-296).

Kadın

Homeros dünyasında kadınların hayatı da uzun uzun anlatılır. Her yiğidin kız olarak aldığı bir karısı vardır. Evinin hanımı diye sever ve sayar onu. Ayrıca Priamos gibi ya da Troya önündeki Akha yiğit-

leri gibi kral ve önderlerin birçok da tutsakları olur. Yağma ettikleri kentlerden aldıkları bu kadınlar güzel, soylu ve hamaratsalar, yiğitler onları asıl karıları gibi sever ve sayarlar. Agamemnon Khryseis'i karısı Klytaimnestre kadar üstün tuttuğunu, kocayıncaya dek ondan ayrılmayacağını söyler (I, 29-31). Akhilleus Briseis'e bağlılığını hiç gizlemez, sevgili karısını elinden aldığı için Agamemnon'u affedemez (IX, 335-345). Kadın yüzünden çıkan bir savaşı anlatan *İlyada*'da birbirinden güzel, birbirinden ilginç kadın tipleri vardır. Bunları incelemeden önce kadını içinde yaşadığı ve hiçbir zaman dışına çıkmadığı düzen içinde görelim.

Giyim

Kadının hayatı erkeğinkinden ayrıdır, ama kadın kapalı yaşamaz. Evinin hanımıdır, evindeki yetkileri erkeğinkileri de geçer. Ev düzenini o yönetir, hizmetçilere, kâhya kadınlara o buyurur. Onlara bir iş yaptırmak gerekirse, erkek karısına başvurur. Kadının ilk işi bütün ev halkının giyimini sağlayacak kumaşlar dokumaktır. Günü tezgâh başında geçer. Bu işte ne kadar usta ise, kadınlık değeri o kadar yüksektir. Fildişi üzerinde ince nakış işleri yaptığı da olur (IV, 141-147). *İlyada*'da bu işi bir Maionialı kadın yapıyor. Maionia, Lydia'nın doğusunda bir Anadolu bölgesidir. İşlemede, nakışta Anadolulu kadınlar, kuşku yok ki daha basit bir hayat süren Akha kadınlarından çok üstündü. Homeros Troyalı kadınlar için *helkesipeplos* sıfatını kullanır, bu sözcük “elbisesi yerde sürünen” demek. Homeros'un anlattığı çağda çok üstün bir uygarlığın ürünlerini toplamış olan Anadolulu kadın giyim kuşam bakımından Akhaları çok aşmaktadır. Kıyafeti Knossos fresklerinde gördüğümüz ince belli, uzun kabarık etekli, göğsü açan işlemeli giysi olsa gerek. Homeros'un bu giysiler için kullandığı *peplos* veya *khiton* gibi sözcükleri sonradan, yani klasik çağda geldikleri anlama almamalıyız. Kadın kıyafetinde kemere çok önem verilir: *Euzonos*, *kallizonos* gibi sıfatlar kemerin özelliğini belirtiyorsa da, *bathyzonos* (derin kuşaklı) deyimi işlemeli, püsküllü kuşağın sımsıkı sarılıp bele derinlik verdiği ve tıpkı Girit fresklerinde görüldüğü gibi, göğsü yukarıya kaldırdığı anlaşılır. Şimdiye kadar “kemere üstünde geniş kıvrımlarla düşen” anlamında anlaşılan *bathykolpos* sıfatı da “derin göğüslü” demek olsa gerek; Séveryns de kadınların memelerini

daha iri göstermek için bir çeşit korse taktıklarını belirtir.* Séveryns *tanyepelos* sıfatının da “gergin elbiseli” anlamına geldiğini ileri sürüyor ve kadınların eteklerini balinalı veya çemberli bir alt etekle gerdiklerine inanıyor, ki bu modaya da Girit'te rastlanır.

Süs

İlyada'da kadınlar süslerine çok düşkündür. Saçlarının güzelliği üstünde uzun uzun durulur. Destanda çok kullanılan “güzel örgülü”, “güzel lüleli” sıfatları kadınların klasik çağlarda olduğu gibi saçlarını bir kurdele ile sadece yukarıya kaldırmadıklarına, Giritli Minoenler gibi lüleli, dalgalı bir saç tuvaleti yaptıklarına delildir. Takıp takıştırmaktan da pek hoşlandıkları Hisarlık kazılarında topraktan çıkarılan o güzelim altın gerdanlıklardan, yüzüklerden, iğnelerden anlaşılır. Bunları görmek için İstanbul ve Çanakkale arkeoloji müzelerine uğramaya değer.

Homeros insanları temizliğe de çok meraklıdır. Yoldan geldikleri zaman ellerini ayaklarını hizmetçilere yıkatmakla kalmazlar, banyo yaparlar, *İlyada*'da olsun, *Odysseia*'da olsun boyuna bu banyolardan söz geçer. Yolculuk dönüşü, savaş dönüşü banyo yapar erkekler, günün saatine bakmazlar, örneğin Diomedes'le Odysseus (*İlyada*, X, 572-579) gece yarısı Troyalıların kampına gidip bir hayli iş gördükten, adam öldürdükten sonra, sabaha karşı barakalarına dönünce denize girip kaba kirlerini alırlar, sonra da iyi parlatılmış teknelerde banyo yaparlar. Kadınlar ayrı banyolarda yıkanır, ama erkekleri yıkamak da çoğu zaman onlara düşer. Bu işi yalnız hizmetçiler değil, kral kızları da yapar. *Odysseia*'da Nausikaa babasının sarayına konuk gelen yabancıyı kendi yıkar. Bu güzel kız daha önce babasının, ağabeylerinin çamaşırlarını yumak için hizmetçileri ile deniz kıyısına inmiş ve Odysseus'la orada karşılaşmıştı.

Kadınların ev içinde de, ev dışında da bir sürü işleri vardır. Ama çocukları, hizmetçileri ile dışarıya çıkıp gezmeye de vakit bulurlar. Helena görümcesi Laodike kılığına girmiş İris'le surlara çıkar, orada yaşlılarla oturup konuşur. Andromakhe'yi de Hektor evinde ararken, kent kapılarında bulur (III, 121 vd.; VI, 369 vd.). Kadının karışmadığı bir iş varsa Homeros dünyasında, o da yemek pişirmektir. Hayvan-

* A. Séveryns, *Homère I, Le cadre historique*, s. 47-49.

ları erkekler keser, etlerini şişleyip onlar pişirirler. Erkeklerin şölenine katılmayan kadın yemeğini kadınlar katında yer. Yalnız tanrıçalar bu kurala uymaz, Olympos'ta kurulan sofralarda erkeklerin yanında yer alırlar, onlarla yiyip içerler.

Kadına Saygı

Kadının, hele ananın Homeros destanlarında hep “ulu” sıfatıyla anılması ana-oğul, ana-kız arasında tadına doyumaz sevecenlik ilişkilerinin canlandırılması merkezi Anadolu'da olduğu kuşku götürmeyen anaerkil bir toplum düzeninin kalıntılarıdır. Kocalarını öldüren, kendilerine yüz vermeyen sevgililerini yalan dolanla öldürtmeye kalkışan kadınlar üzerine korkunç öykülerin yankısı Yunanistan'dan Troya'ya ulaşırken, Anadolu'da aileler yıkan, yaşlı başlı kadınları, körpe kızları köleliğe sürükleyen Akha yiğitlerinin tüyler ürpertici vahşilikleri anlatılırken, Troya'nın aile hayatı ne tatlı, ne ahenkli geliyor bize! İhtiyar Priamos oğulları, gelinleri, kızları, damatları ile birbirini candan seven, sayan, destekleyen bir topluluk meydana getirir. Kıyılarda Akhalar ağız dolusu küfürlerle kavga ettikleri halde, en ufak bir kötü söz geçmez Troyalılarla yardımcıları arasında. Troya'nın baş belası Helena'ya bile kimse bir şey demez; suç senin değil, istersen kal, istersen git derler ona. Helena'yı bütün kral ailesi bağrına basmıştır. Helena da Hektor'la ya da Priamos'la konuşurken ya da *İlyada*'nın sonunda kaynına ağıt yakarken, yaptığından pişmanlık duyar ve kendini kucaklamış olan o sıcak aile çevresini nasıl benimsemiş olduğunu gösterir. Bu parçaları duygulanmadan okuyan bir tek *İlyada* okuyucusu yoktur.

Homeros Nasıl Anlatır?

Kim anlatır?

İlyada'yı anlatan adam bu öyküyü kendi ağzından anlatsa, herhalde kendinin kim olduğunu daha kesince belirtir, biz de Homeros var mıydı, yok muydu, destanı bir ozan mı, birçok ozan mı yarattı diye sonuçsuz, verimsiz tartışmalara girişmezdik. Ama Homeros destanına Musa'ya bir seslenişle başlar:

“Söyle tanrıça, Peleusoğlu Akhilleus'un öfkesini söyle”

der ve bu öfkenin nasıl doğup ne sonuçlar doğurduğunu hemen anlatmaya başlar. Bunları anlatan kendisi mi, tanrıça mı? Metinden belli olmaz, yalnız sekizinci dizede bir soru sorulur:

“Onları birbirine düşüren hangi tanrı?”

Bu sorunun da yanıtı hemen gelir:

“Apollon, Leto ile Zeus'un oğlu.
Krala kızıp orduya kıran salan o.

Öyle ki soruyu Musa'ya ozan mı sordu, yanıtını Musa mı verdi, bunu bile anlayamayız.

İkinci bölümde daha sağlam bir ipucu bulabilecek gibi oluruz. Ozan “ben” sözünü ağzından geçirir (II, 484-493):

“Olympos’ta oturan Musalar, haydi söyleyin bakayım şimdi *bana*; tanrısınız, her yerde varsınız, bilirsiniz her şeyi, *bizimse* hiçbir şey bildiğimiz yok, yalnız şurdan burdan bir şeyler duyarız; söyleyin *bana*, Danaoların başbuğları, komutanları kimlerdi? Olymposlu Musalar, kalkanlı Zeus’un kızları, İlyon’u saranları bir bir hatırlatmazsanız *bana*, adıyla sanıyla sayamam yığınla insanı *ben*, on tane ağzım olsa, on tane dilim, hiç kısılmayacak bir sesim olsa, göğsümde tunçtan bir yüreğim.”

Bu Homeros’un *ben* diye konuştuğu tek parçadır *İlyada*’da. Ne var ki ikinci bölümün ortasında başlayıp 400 dize kadar tutan bu parça Homeros’tan mı, değil mi, pek bilinmez. Gemi Kataloğu diye anılan bu 400 dize *İlyada* metnine sonradan katılmış gibi görünüyor. Çünkü ikinci bölümün başında birinci bölümde başlamış olan olay anlatılırken, 483’üncü dizede birdenbire bir kesinti olur ve yukarıda metnini verdiğimiz Musalara seslenişle Troya Savaşı’na katılan orduların sayılmasına girilir. Üstelik bu saymada Troya Ovası’nda deniz kıyısı boyunca dizilmiş olan gemilerin ve barakaların sırası değil de, bambaşka bir sıra gözetilir. Bu sıra Akha donanmasının sefere çıkmadan önce, Euboia Adası ile Boiotia arasındaki boğazda, yani Aulis Limanı’ndaki dizilişi olabilir. Tarihsel çağlarda bilinmeyen birçok kentin adlarını sayan Gemi Kataloğu *İlyada*’ya eklenmiş bir parça olsa gerek. Destan geleneğinde olduğu gibi bulunan bu parçayı acaba Homeros mu alıp *İlyada*’ya koydu, yoksa başka bir ozan mı? Bunu bilmiyoruz, ama Troya seferinde büyük bir rol oynaması tarih bakımından olanaksız görünen Atina’ya katalogda önemli bir yer verilmesi, bu parçanın Peisistratos zamanında *İlyada*’ya eklendiği varsayımını pekiştirmektedir. Böyle olunca *İlyada*’nın kendisi gibi katalogun da Musalara bir seslenişle başlamasını anlar gibi oluyoruz. Parçayı ekleyen ozan kimse, Homeros gibi yapmak istemiş, ne var ki Homeros’tan daha yeni bir zamanda, ozanların kendilerinden söz etmeye alışık oldukları bir zamanda yaşadığı için, seslenişte “ben” demekten çekinmemiş. Bütün bu yazdıklarımızdan çıkarılacak sonuç da şu: İkinci bölümdeki

sesleniş *İlyada*'yı anlatanın kim olduğunu açıklamıyor, bize bu bakımdan en ufak bir ipucu vermiyor. Eser boyunca bu böyle gider. Destanda anlatan kişi üstüne kesin bilgiler aramak boşunadır. Ama kim anlatıyor sorusundan vazgeçip nasıl anlatıyor diye sorarsak, Homeros üstüne kucak dolusu bilgi edinebiliriz *İlyada*'dan.

Düz Akışlı Anlatma

İlyada düz akışlı bir anlatmadır. Yolculuğunun bir anında Phaiak'ların ülkesine varıp da, Alkinoos'un sarayında başından geçen türlü serüvenleri anlatan Odysseus'un geriye dönen, anılara dayanan anlatışı gibi değildir. Akhilleus'un öfkesi ile başlayıp Hektor'un cenazesi ile sona eren olaylar *İlyada*'da zaman sırasına göre anlatılır. Ne var ki düz akışlı değildir diyelim geldi. Bu iki cümle de az çok doğrudur. *İlyada*'ya kuşbakışı bakın, peşi sıra dizilmiş birçok olay görürsünüz; gözünüzü yaklaştırıp inceleyin, zamanda bir geriye, bir ileriye gidildiğini, hal ile geçmişin alt alta, üst üste geldiğini görürsünüz. Homeros'un anlatışına özgü bir ikilik çağdaş okuyucuyu şaşırtır belki, ama sanatının en tatlı yönlerindendir.*

Olayların zamanda dizilişi öylesine düzdür bir bakıma ki *İlyada*'da olup bitenin 51 güne sığdığını kolayca hesaplayabiliriz. Ama Homeros bize yalnız 51 günlük bir savaş anlatsa, bunu anlatmak için de 16.000 dizelik bir destan düzse, *İlyada* yirmi sekiz yüzyıllık süreyi aşıp da Batı edebiyatının en büyük bir eseri olarak ulaşamazdı bize kadar. *İlyada*'da bu birkaç günlük savaştan başka neler var, neler! *İlyada*'nın kuruluşunda bir ana olayın, birçok da ek olayın yer aldığını görürüz. Akhilleus'un Agamemnon'la kavga edip de savaştan çekilmesi ve bu yüzden Zeus'un buyruğu üzerine talihin Troyalılara gülmesi, sonra Akhaların yardımına koşan Patroklos'un öldürülmesi ile Akhilleus'un yine savaşa karışması ve Hektor'u öldürmesi, *İlyada*'nın asıl konusu, ana olayı budur ve destanın yirmi dört bölümü boyunca bu olayın akışını izleyebiliriz. Ne var ki bu ana olayın yanı başında değişik önem ve uzunlukta ek olaylar anlatılır, yerine göre de bunlar kendi kendilerine küçük birer destan olup ana olayın gözden kaçırıl-

* Homeros'un bu anlatışı üzerine çok yazı yazılmıştır. En güzel incelemeyi E. Auerbach'ın *Mimesis* adlı kitabında buldum. Bkz. Erich Auerbach, *Mimesis, Dargestellte Wirklichkeit in der abendlaendischen Literatur*, Bern, 1946, s. 7-30.

masına yol açarlar. Ek olay anlatılışına en iyi örnek beşinci bölümde bulunur. İskenderiye bilginlerinin “Diomedes’in yiğitliği” başlığını koydukları bu bölüm baştan başa Diomedes’e ayrılmış, onun yiğitliklerini anlatan, övgüleyen bir Diomedes destanı olmuştur. *İlyada*’da bu gibi ek olaylar on sekizi bulur. Kimi bütün bir bölümü kaplayacak kadar uzundur, kimi bir bölümün içinde iki-üç yüz dize tutar. Özgür destancıklar gibi *İlyada*’ya serpiştirilmiş bu ek olaylar birçok bilginde destanın bir bütün değil de birbirine eklenmiş parçalardan meydana geldiği kanısını uyandırmıştır. Bizce ek olayların çokluğu destanın bütünü bozmak şöyle dursun, *İlyada*’nın Yunan destan geleneği içinde bir destan sayılmasını sağlamaktadır. Bir tek olayı kuru kuru anlatsa *İlyada* destan olmazdı, kaldı ki bütün kuruluşundaki bu ek olayı anlatış parçalardaki anlatış tarzına tıpatıp uymaktadır.

Yineleme, Gerileme

Birinci bölümde Akhilleus’la Agamemnon kavga ederler ya, bu kavga sonunda Akhilleus deniz kıyısına oturup ağlar, annesi Thetis’e dert yanar. Bu parça (I, 348-428) aynı bölümde 11’inci dizeden 350’nci dizeye kadar anlatılan olayların bir daha anlatılmasıdır. Akhilleus rahibin kızını istemek için nasıl Akha ordusuna geldiğini, Agamemnon’un kızı vermeyip onu nasıl kovduğunu, Apollon’un orduya nasıl kıran saldırdığını, kralın kızı babasına vermek zorunda kaldığını, ama karşılığında Briseis’i aldığını annesine kısaca anlatır. Gerçi bütün bu olayları özetleyerek anlatmadan önce, annesinin ne olup bitiği sorusuna şöyle karşılık verir:

“Biliyorsun ya, ne diye baştan anlatayım bildiğin şeyi” (I, 365).

Ama yine de anlatır. Yineleme Homeros üslubunun göze çarpan özelliklerindendir. Yineleme bu parçada olduğu gibi özet halinde olur, ama çoğu zaman bir parçanın, hele konuşmaların hiç değiştirilmeden yinelendiğini görürüz. Örnek olarak ikinci bölümün başlangıcını alalım: Tanrı Zeus gece uyuyamayıp Agamemnon’a buyruklarını Düş tanrıyla ulaştırmaya karar verir Düş’ü çağırıp şöyle der:

“Kalk git Akhaların tez giden gemilerine, uğursuz Düş.
Atreusoğlu’nun barakasına var,
buyurduklarımı tamamı tamamına ona söyle.

*Hep birden zırh giymelerini buyursun gür saçlı Akhaların,
alacaklar Troyalıların koca ülkesini şimdi hemen,
Olympos'taki tanrılar arasında kalmadı ikilik,
uydu hepsi Here'nin dileğine,
verecek Zeus Troyalılara acılar.”*

İtalik dizilmiş dizeleri Düş, Agamemnon'a olduğu gibi aktarır (II, 28-33). Agamemnon kalkıp giyinir, kurultayı toplantıya çağırır ve Düş'ün kendisine söylediklerini bir daha olduğu gibi söyler (II, 60-70). Öykü böylece geriye döne döne, bir söyleneni yineleye yineleye ilerler.

Öyle anlar gelir ki anlatışta bir hayli geriye atlanır, geçmişte olan bir şey hatırlatılır. *İlyada* bu gibi anılarla doludur. Akhilleus Thetis'e bir zamanlar tanrıların zincire vurdukları Zeus'u nasıl kurtardığını hatırlatır (I, 390-406), Nestor bir söze başladı mı, gençken neler yaptığını, hangi yiğitlerle birlikte ne yaman işlere giriştiklerini uzun uzun anmadan edemez. *İlyada*'nın bu üslup özelliği destanda yalnız Akhilleus'un öfkesiyle başlayıp Hektor'un ölümüyle biten olayları öğrenmemizi değil, çok daha önceye ait bir sürü olayı, koca bir efsane bütünü tanımamızı sağlar. Troya efsanelerinin hemen hepsi *İlyada*'da bu çeşit geriye dönmelerle anlatılmıştır. Böylece ozan ele aldığı konunun mantıklı akışını bozmamakla birlikte, destanını koca bir efsane çemberinin çeşitli masalları ile süslemek, zenginleştirmek, derinleştirmek fırsatını bulur.

Kaynak Bildirme

Homeros yalnız anılar anmakla da kalmaz. Bir kişinin, bir yerin, bir eşyanın sözünü etti mi, onun kaynağını da inceden inceye tanımlar, bildirir. Diomedes savaş alanında Glaukos'la karşılaşınca kim olduğunu sorar (VI, 123):

“Arkadaş, ölümlü insanlardan kimsin ki?”

Glaukos da tıpkı Akhilleus'un Thetis'e yaptığı gibi, şöyle karşılık verir (VI, 145-152):

“Ulu canlı Tydeus'un oğlu, soyumu ne sorarsın?
Yapraklar gibidir insan soyu.

Bir yandan rüzgâr bakarsın onları döker yere,
 bir yandan bakarsın bahar gelir,
 yenilerini yetiştirir, yeşertir orman,
 böylece soyların biri göçer, biri doğar.
 İyicene bilmek istersen soyumuzu
 –bilir onu çok kişiler–
 at besleyen Argos’un bir bucağında Ephyre ili vardır.”

Böyle der Glaukos ve atası Bellerophontes’in doğduğu yeri, başından geçen serüvenleri, Anadolu’ya göçmesini, yiğitliklerini, kiminle evlenip kaç çocuğu olduğunu ve onların yetiştirdikleri çocukları sayıp döker. Böylece Troya Savaşı ile ilişkisi olmayan başka bir efsaneyi, Bellerophontes efsanesini öğrenmiş oluruz. Anılarla, kaynak bildirmelerle Homeros okuyucusuna Troya efsaneleri çemberinin dışında kalan Thebai, Herakles ve daha başka efsaneleri açmış olur.

Bir yerden, bir kentten dem vurdu mu, onu kim kurdu, kim yönetir, özelliği nedir, hepsini söyler. Aynı şeyi hayvanlar için de yapar. Aineias arabası ile öne atılınca hemen atları anlatılır (V, 265-272):

“Gür sesli Zeus’un Tros’a verdiği soydandır onlar,
 oğlu Ganymedes’e karşılık vermişti onları,
 güneşin altında yaşayan atların en iyileridir.
 Erlerin başbuğu Ankhises bu soydan çalmıştı bir iki tane,
 çiftleştirmişti kısıraklarını Laomedon’dan gizli,
 evinde altı tay gelmişti dünyaya,
 kendisi yetiştirdi ahırda dördünü,
 Düşman püskürtmekte usta Aineias’a verdi ikisini.”

Atlara çok değer veriliyor diyelim Homeros dünyasında, ama silahlar için başka türlü mü? Silahların da, kral değneklerinin de bir soyağacı var. Agamemnon’unki şöyle anlatılıyor (II, 101-108):

“Hephaistos yapmıştı didine didine o değneği,
 vermişti onu Kronosoğlu Kral Zeus’a,
 Zeus da Argos’u öldüren yol gösterici Hermes’e vermişti,
 atları kamçılayan Kral Pelops’a vermişti o da,
 Pelops da erlerin güdücüsü Atreus’a vermişti,

Atreus da bol sürüsü olan Thyestes’e bırakmıştı ölüerken, Thyestes de onu taşısın diye Agamemnon’a bırakmıştı, bunca adalarda, Argos’ta boydan boya sözünü geçirsin diye.”

On sekizinci bölümde Hephaistos’un Akhilleus için yaptığı silahların anlatılması üç yüz dizeye yakın bir parça tutar.

Konuşma

Anlatmanın akışını bir de konuşmalar keser, daha doğrusu anlatmadan çok konuşma vardır *İlyada*’da. Yiğitler savaşta olsun, toplanıda olsun, hep konuşurlar. Bu konuşmalar da hep ikili konuşmadır, birçok kişinin bulunduğu sahnelerde bile kişiler ikişer ikişer konuşur. Çoğu zaman yirmi otuz dize tutan bu konuşmaların yüz dizeyi de geçtiği olur. Konuşmalardan önce ve sonra kalıplaşmış birer dize vardır, örneğin:

“Kalktı yaşlı at sürücüsü Nestor, dedi ki...”

“Karşılık verdi ona kral Agamemnon, dedi ki...”

“Seslendi şu kanatlı sözlerle, dedi ki...”

ve konuşmadan sonra:

“Böyle dedi, bıraktı onları, geçti öbürlerine.”

“Çok kızdı ona bulutları devşiren Zeus, dedi ki...”

“İnek gözlü Here karşılık verdi, dedi ki...”

“Böyle dedi o, dinledi onu insanların, tanrıların babası.”

Özü ve biçimi pek az değişen bu kalıp cümleler olmaksızın konuşmaya başlandığı ve konuşmanın bitirildiği hemen de hiç görülmez.

Benzetmeler

Homeros şiirinin bir özelliği de destanına serpiştirdiği benzetmelerdir. Ozan her fırsatta benzetmeye başvurur: Ordunun yürüyüşünü, bir yiğidin davranışını canlandırmak için onu doğanın bir manzarasına ya da günlük hayatın bir sahnesine benzetir. Kalabalık ya da ha-

reketli sahneleri olduğu gibi anlatmak için Homeros'un dil olanakları yetmez, daha doğrusu kalıplaşmış destan dili Homeros'a bu yolda hiçbir olanak sağlamaz. Ama büyük ozan Homeros buna da bir çare bulur, gözüyle görmediği, destan geleneğinin de kendisine biçimlendirip vermediği sahneleri, gözüyle gördüğü, içinde yaşadığı gerçek sahnelere benzetmekle sorunu çözümler. Ordunun yürüyüşünü, örneğin bir kuş sürüsünün uçmasına, başakların rüzgârda sallanmasına, bulutların yığılışına, denizin dalgalarına benzetir ve bu benzetmelerde gerçeği bütün rengiyle, hareketiyle, sesiyle vermekle kalmaz, benzettiği şeyi anlatmanın tadına öylesine kapılır ki kendi başına gerçeklik taşıyan bağımsız küçük sahneler çizer. Bu benzetmelerde ozanın kendine özgü sanatıyla karşılaşır ve onun büyüklüğüne şaşmaktan kendimizi alamayız.

Homeros'un Dili

Homeros destanlarının dili hiçbir zaman olduğu gibi konuşulmamış, birçok lehçeden katışık bir sanat dilidir. Bu lehçeler: İonya-Attika, Aiolya ve Arkadya-Kıbrıs lehçeleridir.* *İlyada* metninin Peisistratos zamanında Atina'da ele alınıp kopya edildiğini biliyoruz. Atinalı yazıcılar metni kopya ederken, onu dil bakımından Atina diline uydurmuşlardır. Aslında İonya lehçesiyle yazılmış olan *İlyada* ve *Odysseia*'ya böylece bir çeşit Attika cilasası sürülmüş, öyle ki İskenderiye çağında Aristarkhos gibi büyük bir bilgin Homeros'un Atinalı olduğuna inanabilmiştir.

Atina'da konuşulan Attika dili İonya lehçesinin bir dalıdır ve Atinalı yazıcılar destanları kopya ederken, çok ileriye gitmemişler, metnin aslında taşıdığı İonyalı çeşniyi bozmamışlardır. İonya lehçesinin başlıca özelliği Attika dilinde -a- diye kullanılan seslinin -e- (uzun e, yani eta) diye kullanılmasıdır, Homeros Hera, Athena, Helena demez de Here, Athene, Helene der. Biz de Homeros dilinin bir çeşnisini vermek için bu adları çevirimizde olduğu gibi bıraktık. Ama Homeros'un kullandığı İonya lehçesi Bodrumlu Herodotos'un eserindeki İonya dilinden çok başkadır. Destanın dili bir şiir dili olmakla tarihsel çağlarda konuşulan İonya lehçesine hiç benzemez.

* A. Séveryns. *Homère II, Le poète et son œuvre*, s. 27 vd. Destan dili üstüne yazdıklarım Séveryns'un bu kitabındaki aydın açıklamalara dayanmaktadır.

Bu dil İonya lehçesinin temeli üzerine eklenmiş daha birçok lehçe grubunun özelliklerini taşımaktadır. Bunlar da yukarıda saydığımız Aiolya, Arkadya ve Kıbrıs lehçelerinden öğelerle karışmıştır. Yapılan araştırmalar ve Homeros metinlerinin tarihsel çağlarda bu üç lehçeyle kaleme alınmış yazı anıtlarıyla karşılaştırılması Aiolya ve Arkadya-Kıbrıs öğelerinin metinde İonyalı öğelerden de daha eski olduklarını ortaya koymuştur. En eski destan dili bu üç lehçeden katışık olsa gerekti. Ama Homeros’la ve belki daha başka ozanlarla destan üzerinde yaratıcı çalışmalar başlayınca, destan dili de gitgide İonyalılaştı. Ne var ki eski dil tabakasının bazı biçimleri de büsbütün ortadan kalkmamıştır. Destanda görülen Arkadya-Kıbrıs lehçe öğeleri yazılı anıt bırakmadığı için bilmediğimiz Akha dilinin kalıntıları olabilir; destan dili de biri Aiolya çevresine, öteki İonya çevresine ait olmak üzere, iki yaratıcılık aşamasında bu Akha temeli üstüne kurulmuş olsa gerektir. Dil ikinci ve asıl yaratıcılık aşamasını Homeros’la yaşadığından, İonyalı Homeros’un damgasını taşır. Bütün bu dil araştırmalarından destan dilinin kuruluşunda Homeros’un bir başlangıç noktası değil de, ilerlemiş bir dönemi gösteren bir bitim noktası olduğu sonucu çıkmaktadır.

Kalıp Sıfatlar

Aynı sonuca Homeros destanlarında rastladığımız kalıplaşmış sözlerden de varabiliriz. Homeros’un *İlyada* ve *Odyseia*’ya serpiştirdiği birçok sıfatın çok daha eski bir dil tabakasından geldiğine hiç kuşku yok. Öyle ki Homeros bunları destan dilinin ve vezninin gerekçesi olarak kullanırken, ne anlama geldiklerini artık bilmez ya da düşünmezdi. “İnek gözlü Here”, “baykuş gözlü Athene” tanrılara hayvan biçiminde tapınıldığı Homeros öncesi çağlardan kalma sıfatlardır. Bu arkaik sözcük kalıplarını Homeros öyle mekanik bir biçimde kullanır ki biz bugün hangi anlama geldiklerini anlayamadığımız gibi, destanları inceleyen İskenderiye bilginleri de bunları çözememişler ve birbirini tutmayan birçok açıklamada bulunmuşlardır. Örneğin Hermes tanrının adına eklenen *Argeiphontes* sıfatı ne demek? İskenderiye bilginleri bunu “Argos’u öldüren” anlamında anlamışlar; bu açıklamaları da İo efsanesine dayanır: Kıskanç Hera, Zeus’un sevgilisi

İo'yu inek kılığına sokmuş, başına da yüz gözlü Argos'u bekçi dikmiş, Hermes Zeus'un buyruğu üzerine Argos'u öldürmüş, *Argeiphontes* adı tanrıya buradan gelmiş. Ama *Argeiphontes* sözcüğünün kuruluşundan bu anlamı çıkartmak çok güçtür. Modern bilginler bu sözcüğün *arges* (ışık) ve *phan-*, *phainomai* (görünmek) köklerinden katışık olup “ışıkta parlayan, ışıkla ışıldayan” anlamına geldiğini ileri sürmüş ve *Argeiphontes*'i Hermes'in bir ışık tanrısı olarak özellikleriyle ilgili görmüşlerdir. Hangisi doğru? Bilmiyoruz. Ne var ki Homeros'un da bunu bilmediğine, daha doğrusu bu kalıplaşmış sözcüğü gerçek anlamını araştırmadan, olduğu gibi destanına aldığına inanabiliriz.

Homeros destanındaki sıfatlar duruma uysun uymasın, değişmez. Örneğin gemi her zaman, karaya çekilmişken bile “tez giden”dir, gök güpegündüz “yıldızlı”dır, Aigisthos birçok suç işlediği halde “kursuz”dur, fırtına varsa da, yoksa da deniz her zaman “uğuldayan deniz”dir, isteklerine boyun eğmediği için Bellerophontes'i yalan düzenle kocasına öldürtmeye kalkışan Anteia “tanrısal”dır vb. Bir kişiye sıfat takarken Homeros'un onun anlattığı andaki durumuna hiç bakmadığı, destan geleneğinde o kişinin sıfatı ne ise, onu yinelediği apaçık görülür.

Kalıp sıfatların, kalıp cümlelerin uyumla yinelenmesi Homeros destanlarına eski bir çeşni vermekle kalmaz, tadına doyumaz bir şiir, bir müzik de katar. Homeros bize yalnız kendi diliyle, kendi şiiriyle seslenmez, efsanenin gerçekdışı sisli çağlarına karışan konusunu mantık ve anlamdan arınmış bir dille, tıpkı bir tekerleme gibi kulaklarımıza fısıldar durur.

Vezin

Dil uyumuna bir de vezin uyumunu katın, Homeros'u Yunanca aslından okumanın, dinlemenin ne zevk olduğunu sezersiniz belki. İlkçağ vezni ne heceye, ne de kafiyeyle dayanır. Yunancada a, e, i, o, u gibi sesli harfler yerine göre uzun veya kısa olabilir, giderek aynı harf kısaysa başka, uzunsa başka türlü yazılır: Örneğin -e- sesinin kıyası epsilon, uzununu eta harfi ile, -o- sesinin kıyası omikron, uzununu omega ile gösterilir. Bir de daima uzun sayılan ai, au, ei, eu, oi, ou, ui gibi çift sesliler vardır. Aslında kısa olan bir seslinin arkasında iki sessiz harf

gelirse, o sesli uzun sayılır. Yunancada vezin bu dil özelliğine dayanır. Uzun ve kısa hecelerin sözcükte dizilişine göre bir ölçü kalıbı, Yunanca deyiimiyle bir *metron* oluşur. Bu ölçü kalıplarının da çeşitli dizelere göre dizilişinden çeşitli vezinler ortaya çıkar.

Heksametron denilen destan vezni altı ölçü kalıbından katışıktır, her kalıpta bir uzun, iki kısa hece (buna *daktylos*, yani parmak denir) ya da iki uzun hece (buna *spondaios* denir) vardır. Altılı veznin biçimi şudur:

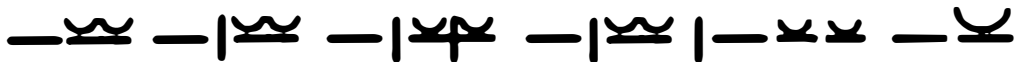

Her *daktylos* yerine bir *spondaios* gelebileceğine göre, biçim şöyle de olabilir:

Güzel bir dizede *daktylos* ve *spondaios* kalıplarının yan yana dizilişinde yeknesaklık olmamasına, yani bütün dizenin *daktylos* veya *spondaios*'tan katışık olmayıp ölçü kalıplarının değişmesine önem verilir.

Dizede birçok durak da vardır. Duraklar ölçü kalıplarının içinde sözcük bitimlerinde olur. Durakları da katacak olursak altılı vezin şu biçimi alır:

Homeros destanlarında altılı veznin en güzel, en değişik biçimlerine rastlanır. Ne var ki Homeros'un kalıp sıfat ve kalıp cümle kullanması bu veznin gerekçesidir. Düşünmeden ya da ezbere okuyan ozana bu kalıplar çok yardım eder, uydurduğu zaman dizesini hazır formüllerle doldurmayı, ezbere söylediği zaman da bellekte yer eden formüllerle şaşırmamayı sağlardı.

İlyada Çevirisi

İlyada'yı Yunanca aslından çevirdik.

Çağdaş dillerin hiçbiri Yunanca altılı vezni vermeye elverişli olmadığından önümüzde iki yol vardı: Ya destanı düz bir nesir diliyle çevirmek ya da vezinsiz olmakla birlikte bir çeşit nazım uyumu tutturacak dize kalıplarına gitmek. İkinci yolu seçtik. Hiç değilse, dedik, okuyucu Homeros dizelerinde sözcüklerin nasıl sıralandığını duysun, bir ses tekerlemesinin tadına varsın. Bu çeşit çevirinin başarılı olup olmadığı yargısını okuyucuya bırakıyoruz. Yalnız şunu söyleyelim ki Türkçe sözcüklerin bu sıra içinde Yunancalarına epey uyduğunu ve elimizde bulunan Fransızca, Almanca ve İngilizce çevirilerle karşılaştırılınca Türkçe çevirinin Homeros metnine daha yakın geldiğini gördük.

Homeros dilini vermek sorundur. Kimi onu çevirirken eskimiş bir dilin sözlerini yeniden canlandırmaya kalkışmış, kimi uydurma kelime kurmuş, kimi Homeros destanlarını kendi dilinin destan diline aktarmaya çalışmış. Hiçbirinden iyi bir sonuç alınamamıştır.

Homeros destanı içine kapalı bir dstandır, dünyanın başka hiçbir destanına benzemez. Öyle ki başka destanlarla karşılaştırılırsa, ona destan bile denemez. Nitekim bizim çevirimizi okuyan bazı kimseler “Bunda destan havası yok,” dediler. Hakları var bir bakıma, yalnız hataları şu ki Homeros’a peşin yargılarla yaklaşılmaz, şöyle olacak, böyle olacak denemez.

Homeros hiçbir ozana benzemez, ama şiirin tadını almayagörsün insan, doyamaz tadına. Bir çeviride tat alıp tat vermeye çalışmaktan başka ne yapılabilir? Öyle yaptık. Bu arada Homeros’un kalıplaşmış diline elden geldiğince uymaya, yineleme olan yerde yineleme yapma-

ya, böylece destanın hem kesik, hem akıcı üslubuna sadık kalmaya çalıştık. Bir sözlük dizdik, onun yardımıyla çevirimizin başıboş gitmesini önlemek istedik. Öyle sanıyoruz ki bu çeviri okuyucunun metni aslından izlemesini de kolaylaştıracaktır.

Seçtiğimiz Türkçe ne uydurmadır, ne de belli bir sanat dili. İlk iş Homeros'un ne demek istediğini açık seçik anlatmaktır diye düşündük ve Türkçenin çok yenisi ile çok eskisi arasında ortalama bir konuşma dilinde karar kıldık. Çevirimiz "daha güzel" olsun diye Homeros'un söylediğine bir sözcük bile eklemedik, çevrilmedik bir tek sözcük bırakmamaya da aynı ölçüde önem verdik. Çeviri Yunanca aslıyla birçok kez karşılaştırıldı. Yine de içinde yanlışlar kaldıysa, okuyucularımızın bunları bize göstermesini bekleriz. Çevirimizi yüksek sesle birçok dostumuza okuduk, yazılı metni birçok kimseye okuttuk, fikirlerinden yararlandık.

Çevirimiz için esas olarak kullandığımız metinlerin adlarını aşağıda veriyoruz.* Paul Mazon'un *İlyada* metni ve Fransızca çevirisi yararlandığımız kitapların başında gelir. Bir sözcük ya da bir dize üzerinde kuşkuya düştükçe Mazon'un yorumlamasını çoğu zaman benimsemeyi uygun bulduk.

İlyada metnini Hellenistik çağın bilginleri yirmi dört bölüme ayırmışlardır. Bu bölümler Yunanca alfabenin bir harfini taşır, yani alpha, beta, gamma... diye sıralanır. Aynı sıra *Odysseia* için de izlenir, şu farkla ki bilim kitaplarında *İlyada*'dan söz edildi mi, bölümler büyük harfle, *Odysseia*'dan söz geçti mi, küçük harfle gösterilir. Biz bu harf sayısı yerine bölümleri numaralamayı uygun bulduk, her sayfanın başına bölümün numarasını koyduk.

Dize sayılarını belirtmeye çok önem verdik. Bundan amaç, okuyucunun metni Yunanca aslıyla her zaman karşılaştırabilmesini ve başka kitaplarda *İlyada*'dan bir alıntı görürse, onu bizim çevirimizde de dize numarasıyla bulabilmesini sağlamaktır. Çeviride dizeler beşer beşer numaralanmıştır. Ne var ki bazen çeviri aslından daha az veya daha

* – Homère, *Illiade*, Tomes I, II, III, IV. Texte établi et traduit par Paul Mazon, Les Belles Lettres, Paris.
 – *Homers Ilias*, von Paul Cauer, 8. Auflage, Leipzig.
 – *Homers Ilias*, erkläert von F. Ameis und C. Hentze, B. G. Teubner, Leipzig und Berlin 1913.
 – *The Iliad of Homer*, edited by W. Leaf and M. A. Bayfield, London 1955.
 – *Homer, Iliad*, by D. B. Monro, Oxford 1953.

çok dize tutar, o zaman numarayı çevirinin sırasına göre değil, aslının karşılığı olan dizeye bakarak verdik.

* * *

İlyada'yı Türkçeye çevirmek çoktan beri emelimdi. Ama bu emelin bir gün gerçekleşeceğine inanamıyordum. Bugün gerçekleşiyorsa, bunu şair A. Kadir'e borçluyum. A. Kadir eşsiz bir çalışma arkadaşıdır. *İlyada*'nın aslına bakarak sözcük sözcük, cümle cümle yaptığım çeviriyi o ender görülen bir anlayışla kavrar, aydınlatır, kusursuz bir Türkçeye ve bence çok değerli bir şiir diline koyar. Yıllar yılı her gece *İlyada*'ya çalışmak ve okuyucularımıza sunduğumuz bu çeviriyi meydana getirmekle kültürümüze hizmet eden A. Kadir'in yalnız benim şükranımı değil, bir ulusun şükranını kazanacağına inanıyorum.

İlyada çevirisi çalışmaya başladığımız ilk günden beri eşine az rastlanan bir ilgi ile karşılanmıştır. Kitap göndermekle, çevirimizi zaman zaman okuyup eleştirmekle, metni temize çekmekle bize yardım eden, bizi her fırsatta destekleyip bu güç işin altından kalkabilmemizi sağlayan dostlarımıza minnetimiz sonsuzdur.

Azra Erhat
İstanbul, 1958

* * *

İlyada çevirisi bugün dördüncü baskısını yapmaktadır. A. Kadir ile birlikte 1956-57 yıllarında başladığımız bu çeviri Hasan Âli Yücel'in isteği üzerine İş Bankası Kültür Yayınları'nca satın alınmış ve 1958 ile 1962 yılları arasında dört cilt halinde yayınlanmıştı. Yine Hasan Âli Yücel çeviriye ayrıntılı bir açıklama eklenmesini istemiş ve uzun bir çalışmanın ürünü olan yukarıdaki önsöz hazırlanarak birinci cildin başında yer almıştı. İş Bankası Kültür Yayınları arasında dört cilt olarak çıkmış olan çevirinin tümü 1968 yılında Sander Yayınları'nca tek cilt halinde basılmış ve piyasaya sürülmüştür. Bu ikinci basımın ön-

sözünde “Troya Savaşı Efsaneleri” bölümü çıkartılmış, buna karşılık kitabın arkasına özel adlardan açıklamalı bir dizin eklenmiştir. Kitabın dördüncü baskısına Homeros’un *İlyada* destanının büyük destanlar çemberi içindeki yerini saptayıp 24 kitap ya da bölümden her birinin kısa bir özetini sunan bir incelemeyi “İlyada” adı ile eklemeyi uygun gördük. Ayrıca çeviri bir daha gözden geçirildi ve gereken düzeltmeler yapıldı.

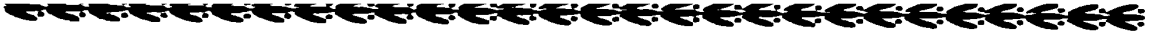
İlyada çevirisi iki ödül kazanmıştır: 1959 yılında Habib-Edib Törehan Bilim Ödülü ile 1961 yılında Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü.

Çevirimizin etkileri üstüne söz etmek elbette ki bize düşmez. Ancak şu kadarını belirtelim: Batı yazınının ilk büyük şiir yapıtının bu çeviri ile Türk dil ve edebiyatına kazanılmış olması bir yana, *İlyada* destanının Türkiye’nin eşsiz önemde bir kazı yeri ve uygarlık merkezi olan Troya ile ilişkisi köklü biçimde saptanmış, tarihsel gerçeklerin gün ışığına çıkması ve bilimsel kökenler üzerinde günü ve geleceği kapsayan sürekli bir gelişimin başlamasına yol açmıştır. Homeros destanları, yani *İlyada* ve *Odyseia* yalnız Çanakkale yöresinin değil, bütün Ege ve Anadolu’daki tarihsel anıt ve merkezlerin canlanmasını sağlamıştır. Gerek bilim adamlarımız, gerekse gezen ya da okuyan yurttaşlarımız Troya’yı *İlyada*’sız ve *İlyada*’yı da Troya’sız düşünemez olmuşlardır. Bir yazın yapıtı için bundan mutlu bir sonuç olamaz. *İlyada* destanının bugüne dek kazandığı parlak başarılardan daha da aydın ve verimli yarınlara doğru yol alacağına biz inanıyoruz. Bu inanç ve güven de uzun, çetin çalışmamızın değeri biçilmez ödülüdür.

Azra Erhat
İstanbul, 1981

İLYADA

I. Bölüm

Söyle tanrıça, Peleusoğlu Akhilleus'un öfkesini söyle.
Acı üstüne acıyı Akhalara o kahreden öfke getirdi,
ulu canlarını Hades'e attı nice yiğitlerin,
gövdelerini yem yaptı kurda kuşa.

- 5 Buyruğu yerine geliyordu Zeus'un,
ilk açıldığı günden beri araları
erlerin başbuğu Atreusoğlu'yla tanrısal Akhilleus'un.

Onları birbirine düşüren hangi tanrı?
Apollon, Leto ile Zeus'un oğlu.

- 10 Krala kızıp orduya kıran salan o;
Atreusoğlu tanrının duacısı Khryses'i saymadı diye
insanlar kırılıp gidiyordu birbiri ardı sıra.
Khryses kurtarmak için Akhaların elinden kızını
bir yığın kurtulmalıkla gelmişti tez giden gemilerine dek.
Elinde okçu tanrı Apollon'un şeritleri sarılı altın değneği,
15 bir bir yalvarıyor tekmi Akhalara,
daha çok orduları dizen Atreusoğlu'na yakarıyordu:
“Güzel dizlikli Akhalar, Atreusoğulları,
Olympos'taki yüce tanrılardan dilerim,
Priamos'un ilini yerle bir edesiniz,
sonra sağ salim dönesiniz evinize.
20 Alın bu kurtulmalıkları, kızımı verin bana,
korkun Zeus'un oğlu Apollon'dan, sayın onu.”

Tekmil Akhalar bağrııştılar bir ağızdan:
Alınsın değerli kurtulmalıklar, duacıya saygı gerek.

- Ama Atreusoğlu Agamemnon'un gönlünce değildi bu;
25 tersleyip kovdu mu onu, şöyle buyurdu:
“Bir daha sakın görmeyeyim ihtiyar,
şu koca karınlı gemilerin yanında seni,
haydi kır boynunu, düşmesin buralara yolun,
yoksa ne değneğinden hayır görürsün,
ne de şeritlerinden tanrının.
Şurdan şuraya bırakmam kızını,
30 orda, Argos'ta, yurdundan uzak,
tezgâhına gide gele, yatağıma gire çıka,
benim yuvamda kocayacak.
Kızdırma kafamı, kendi canını düşün, dön evine.”

- Böyle deyince o, ihtiyarın korku düştü içine,
sesini çıkarmadı, eğdi boynunu,
yürüdü uğuldayan denizin kıyıları boyunca.
35 Gitti uzakta bir yerde yalvardı durdu
yüce Apollon'a, güzel saçlı Leto'nun doğurduğu:
“Ey Khryse'yi, kutsal Killa'yı koruyan, gümüş yaylı,
Tenedos'un güçlü kralı, Smintheus, dinle beni,
bir gün sana yaraşır bir tapınak yaptıysam,
40 boğaların, keçilerin yağlı butlarını yaktıysam senin uğruna,
şu dileğimi tezelden yerine getiriver:
Gözyaşlarımın öcünü al Danaolardan, oklarınla.”

- Böyle yakardı o, Phoibos Apollon da dinledi onu,
indi Olympos'un doruklarından, köpürmüş öfkeli.
45 Omuzlarında yayı, iki ucu kapalı okluğu.
Kımıldandı mı, oklar omuzlarında çangırdıyordu.
Kızgın tanrı yürüyordu gece gibi.
Yerleşti gemilerin ardına, saldı okunu,
bir vınlama çıktı gümüş yaydan, korkunç, acı.
50 Önce katırların, köpeklerin düştü peşine.
Sonra saldı bir sivri ok insanların üstüne.
Kavruluyordu birbiri peşi sıra bir yığın ölü.

Ordu içine tanrının okları yağdı tam dokuz gün.
Akhilleus çağırdı meydana halkı onuncu günü;

- 55 bunu ak kollu tanrıça Here koydu onun aklına,
ölüp giden Akhalara içi yanıyordu.
Halk toplanıp gelince bir araya
ayağı tez Akhilleus kalktı, dedi ki:
“Atreusoğlu, birazdan geri döneceğiz herhal,
60 yurdumuza gideceğiz, kurtarırsak ölümden canımızı;
bak yiyor Akhaları, bir olmuş savaşı salgın.
Gel bir duacıya, bir biliciye başvuralım,
ya da bir düş yorumcusuna, bilirsin Zeus getirir düşü.
O söylesin, Phoibos Apollon’un bu büyük öfkesi neden?
65 Adak mı adamadık, yüzlük kurbanlar mı kesmedik?
Uzaklaştırması için başımızdan şu salgını
koyunların, lekesiz keçilerin razı mı yağ dumanlarına?”

- Bunları söyleyip oturdu o, kalktı Kalkhas,
Thestor’un oğlu, düş yorumcularının en büyüğü,
70 biliyordu her şeyi, geçmekte olanı, geçmiş, geleceği.
Phoibos Apollon vermişti bu hüneri ona,
bu hünerle gelmişti ta İlyon’a Akhaların gemileri.
Kalkhas söz aldı, düşünce taşına dedi ki:
“Ey Akhilleus, Zeus’un canı ciğeri,
75 Apollon’un öfkesini açıklamamı buyurdun bana,
anlatayım ama, sen de iyi dinle beni,
yardım et canla başla, ant ver,
benden yana ol hem sözünle, hem işinle.
Kızdıracağım biliyorum Akhaların saydığı adamı,
o adamın bütün Argoslulara her yerde sözü geçer.
80 Kızınca pek fena olur kral ayaktakımından birine,
bir zaman öfkesini yenerse de, unutamaz kinini,
dışarı vurana dek taşır yüreğinde onu.
Öyle bir günde beni korur musun nasıl?”

- Ayağı tez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
85 “Korkma, söyle bakalım şu tanrı buyruğu ne?
Danaolara tanrı buyruklarını bildirmen için
sığındığın Apollon adına ant olsun Kalkhas,
başbuğlukla övünen Agamemnon bile olsa lafını edeceğin,

ben ayakta sağ salim gördükçe gün ışığını,
şu koca karınlı gemilerin yanında sana
90 yumruk indiremez bir tek Argoslu.”

Rahatladı usta yorumcu, dedi ki:

“Yok yok, ne adak için kızdı o,
ne de yüz sığırlık kurbanı.

Saygısızlık etti Agamemnon duacıya da ondan.

95 Kurtulmalıkları istemedi, salmadı kızını.

Çok acılar çekti okçu tanrı bu yüzden size,
bundan böyle de çektireceği var.

Vermezse kurtulmalık almadan, pazarlıksız,
oynak gözlü kızı sevgili babasına Agamemnon,
kurban etmezse bir de yüz kutsal sığır Khryse’ye,
bu kötü salgından Danaoları kurtaramaz o,

100 bunlar olursa tanrı yola gelir, yatıştır.”

Böyle konuşup oturdu o, kalktı hırsla
gücü yaygın Agamemnon, yiğit Atreusoğlu,
kapkara bir öfkeyle doluydu yüreği,
yanıyordu iki gözü yalım yalım.

105 Dik dik baktı Kalkhas’a, dedi ki:

“İyi bir söz duymadım senden, yomsuz haberci,
hep kara haber verir, gönül eğlersin.

Ne tatlı bir sözün var, ne hayırlı bir işin.

Tutmuş yorumlarsın tanrı buyruğunu Danaolara.

Değerli kurtulmalıklarını almadım diye Khryseis’in,
ne yapıp yapıp evime götürmek istiyorum kızı diye

110 başlarına bela getirdi diyorsun okçu tanrı.

Doğrusunu isterseniz,

asıl karım Klytaimnestre’den üstün o kız,
ondan aşağı değil yapısı, boyu bosu,

115 akli fikri yerinde, üstelik ev kadını.

Geri vermeye razıyım yine de,

ne yapayım, yok derseniz başka çaresi,

yeter ki armağan verin bana, şimdi hemen,
bir ben kalmayayım armağansız komutan,

benim için yakışık alır şey değil bu.

120 İşte bakın, benim armağan gidiyor başka yere.”

Ayağı tez tanrısak Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:

“Ünlü Atreusoğlu, ey doymak bilmez adam!

Ulu canlı Akhalar armağanı nerden bulsun versin sana,
elimizde yedeğe alınmış mal mı var ki.

125 İllerden ne yağma ettiyse hep bölüşüldü
doğru olur mu toplamak bu malları yeniden?

Haydi durma, sun tanrıya sen şu kızı,
biz Akhalar veririz sana üç dört katını;
İş ki güzel surlarla çevrili Troya ilini
talan etmeyi buyursun Zeus bize.”

130 Kral Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:

“Tanrıya benzer Akhilleus, yiğitliğine yiğitsin ama
beni kandıramazsın, boş yere saklama fikrini,
niyetin ne, senin armağanın olsun, benim olmasın, öyle mi?
Onu geri vermeme istemen bunun için demek.

135 Ulu canlı Akhalar, tam istediğim gibi, ona denk
bir armağan verirlerse başım üstünde yeri var,
yok vermezlerse kendim alacağım gidip onu,
ya seninkini alacağım, ya Aias’ın, ya Odysseus’unkini.
Biliyorum, kime gitsem o kızacak bu kez de.

140 Neyse, durmayalım bunun üstünde, sırası değil.

Tanrısak denize kara bir gemi sürelim,
kaç kürekçi gerekse arayıp bulalım,
yüzlük kurbanları koyalım içine,
güzel yanalı Khryseis’i de gemiye bindirelim,
sözü geçen biri olsun geminin kaptanı,

145 ya Aias, ya İdomeneus, ya tanrısak Odysseus,
ya da sen Peleusoğlu, erlerin en korkuncu, ya da sen,
kessin kurbanları, koruyucu Apollon’u yatıştırın, öylesine biri.”

Şöyle bir yan baktı ayağı tez Akhilleus, dedi ki:

“Seni gidi edepsiz, çıkarına düşkün yürek!

150 Senin sözlerini bir Akhanın nasıl kaldırır içi,

- savaşa nasıl gider o, nasıl dövüşür erkekçe?
Kargı salan Troyalılarla savaşa gelmiş değilim ben,
hiçbir şey yapmadılar, dokunmadılar bana onlar;
ne sığırlarımı çaldılar, ne atlarımı götürdüler,
155 ne de bereketli Phthie’de ekinlerimi çiğnediler.
Gölge veren dağlar var aramızda, uğuldayan deniz var.
Geldik buraya, utanmaz herif, senin ardından,
tek gönlün olsun diye senin, köpek suratlı,
tek Menelaos’la sen, Troyalıların sırtından ün alasınız diye.
160 Ama hiç de umurunda değil bu.
Gelmiş gözdağı veriyorsun, alasın diye payımı,
bana Akhaoğulları verdiydi onu, bunca sıkıntılara karşı.
Bakımlı, zengin bir ilini Troyalıların
talan ettiklerinde Akhalar
senin payın kadar bir pay almadım ben.
165 Oysa kıyasıyla savaşa benim kollarım görür en büyük işi,
ama bölüşmede payın en okkalısı sana gider,
benimse savaşa canım çıkar,
küçük bir şeyle yine de hoşnut dönerim gemilerime.
Şimdi artık benim için en iyisi,
kıvrık burunlu gemilerimle Phthie’ye, eve dönmek.
170 Hem onur payımdan olayım, hem burada kalayım ha,
mal mülk sahibi edeyim diye seni?”

- Erlerin kralı Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
“Canın öyle istiyorsa, yalvarmam, buyur git,
çok adam var benim yanımda, beni sayan,
175 akıllı Zeus işte en başta.
Hep kavga dövüş, savaş işin gücün,
en iğrendiğim sensin Zeus’un beslediği krallar içinde.
Çok güçlüsün, ama bil ki tanrı verdi sana bu gücü.
Durma, gemilerinle, yoldaşlarınla git evine,
180 var git Myrmidonların başına geç.
Ne sen umurundasın, ne de öfken umurunda.
Ama şunu da kafana ko iyicene:
Phoibos Apollon istiyorsa Khryseis’i ille de,

şu gemimle, yoldaşlarımla göndereceğim onu.
Ama barakandan alacağım kendim gelip
senin onur payını, güzel yanaklı Briseis'i.
185 Senden ne güçlü olduğumu o zaman anla gör.
Korksun boy ölçüşmekten, ibret alsın
kim benimle eşit görmek isterse kendini.”

Böyle dedi o, Peleusoğlu'nu bir kaygı aldı,
kıllı göğsü içinde yüreği bir o yana aktı, bir bu yana:
190 Sivri kılıcını baldırı boyunca kınından çeksin miydi?
Herkesi ayağa kaldırıp onu öldürsün müydü?
Yoksa öfkesini yatıştırsın mıydı, dişini sıkıp?
Canında bu iki şey bir orda bir burda kaynadı durdu.
Kocaman kılıcını kınından çıkaracakken tam
iniverdi Athene gökten aşağı
195 onu ak kollu tanrıça Here göndermişti;
iki yiğidi de bir tutuyor, seviyor, koruyordu.
Durdu Peleusoğlu'nun arkasında, ayakta,
görmedi onu ordakilerden hiçbiri,
göründü yalnız Peleusoğlu'na, kavradı sarı saçlarından.
Sarsıldı Akhilleus, döndü baktı arkasına,
200 Pallas Athene'yi tanır tanımaz parladı gözleri.
Kanatlı sözler söyledi ona, dedi ki:
“Ne diye geldin yine, kalkanlı Zeus'un kızı?
Atreusoğlu Agamemnon'un taşkınlığını görmeye mi?
Birazdan ne olacak ben söyleyeyim sana:
205 Canıyla ödeyecek böyle caka satmayı o.”

Gök gözlü tanrıça Athene karşılık verdi, dedi ki:
“Ben seni yatıştırmak için indim gökten,
ak kollu tanrıça Here gönderdi beni,
ikinizi de bir tutar o, sever, korur ikinizi de.
210 Beni dinlersen kavgayı bırak, kılıçtan çek elini,
anlat ona başına geleceği, söv say yeter.
Dinle bak, bu dediğim gerçekten olacak:
Bir gün gelecek, onun bu cakasına karşılık

üç kat değerli armağanlar verilecek sana.
Tut kendini, güven bize.”

- 215 Ayağı tez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
“Öfkeden içim içime sığmıyor, ama
neyleyim ki sözünüzden çıkamam.
Benim için böylesi daha iyi tanrıçam;
tanrılar dinlerler tanrıları dinleyeni.”

- Böyle dedi, ağır elini gümüş kabza üstünde tuttu.
220 Soktu koca kılıcını kınına, dinledi Athene’yi.
Athene de Olympos’a doğru yola çıktı,
kalkanlı Zeus’un evine, öbür tanrılar arasına.

- Peleusoğlu tutamadı öfkesini yine,
köpürdü, Atreusoğlu’na yağdırdı küfürleri:
225 “Seni şarap fıçısı, seni it gözlü, seni geyik yürekli seni.
erlerinle bir olup savaşa gitmek için sen
silah kuşanmadın tek bir gün,
en seçkin Akhalarla bile yatmadın pusuya,
gücün kurudu, getirdin aklına ölümü.
Akhaların ordusunda böyle sana kafa tutanın
230 onur payını almak herhal daha iyi.
Halkını kemiren bir kralsın sen,
buyruğundaki insanlar aşağılık olmasaydılar
bu küfürler son küfürlerin olurdu senin.
Bak sana diyeyim, ant içeyim bu değnek üzerine ki,
235 dağlarda gövdesinden kesildi alındı bu değnek,
üstünde bundan böyle ne bir dal, ne bir yaprak bitecek,
ne de bir tek çiçek açacak bundan böyle;
bir bıçak aldı götürdü yaprağını, kabuğunu.
Şimdiyse Zeus adına hak koruyanlar,
Akhaogulları taşırlar ellerinde onu.
İşte bir büyük ant sana bu değnek üzerine:
240 Bir gün gelecek, Akhaogulları tekmil
dövünüp duracaklar Akhilleus gitti diye.
İster kız, ister kızma, geçmiş ola,

senin onlara yardımın dokunamaz,
kırılıp gidecekler Hektor'un karşısında dalga dalga,
neden saymadın diye sen de Akhaların en iyisini
yırtın dur bakalım, kendini ye.”

- 245 Peleusoğlu böyle dedi, oturdu,
attı yere altın kakmalı değneğini.
Atreusoğlu da öte yandan köpürmüştü.
Kalktı ayağa güzel konuşan Nestor,
Pylos'un gür sesli sözcüsü.
Dilinden sözler akardı baldan tatlı,
- 250 ölümlü iki insan kuşağının yaşayıp göçtüğünü görmüştü,
tanrısal Pylos'ta büyümüşlerdi birlikte.
Şimdi üçüncü kuşağın başındaydı o.
Düşüne taşına başladı söze, dedi ki:
“Amanın! Bir büyük yas kaplayacak Akha toprağını,
- 255 Priamos'la oğullarını bir sevinç alacak,
sizin bu kavgalarınızı duyar duymaz,
teknil Troyalılara da gün doğacak.
Oysa sizsiniz kurultayda, savaşta Danaoların en üstünü.
Dinleyin beni, gençsiniz benden ikiniz de,
- 260 ben eskiden öyle adamlarla birlikteydim ki, bizden çok yığittiler,
yine de küçümsemediler beni, hor görmediler.
Ne gördüm, ne göreceğim bundan böyle onlar gibisini,
ne Peirithoos gibisini,
ne erlerin güdücüsü Dryas, ne Kaineus, ne Eksadios gibisini,
ne tanrısal Polyphemos gibisini,
- 265 ölümsüzlere benzeyen Aigeusoğlu Theseus gibisini ne de.
En güçlü insanlardı onlar yeryüzünde,
savaşlırdı en güçlülere karşı.
Kapıştılar dağ azmanlarıyla, öldürdüler böğürte böğürte,
- 270 çağırdılardı beni, ben de ta uzaktan,
Pylos'tan, yurdundan gelip katıldıydım onlara,
dövüştüydim kendi çıkarım için.
Baş edemez onlar gibilerle bugün bir tek kişi.
Hep bana danıştırlardı, çıkmazlardı sözümünden.
Siz de dinleyin beni, en hayırlısı bu.

- 275 Sen Agamemnon, çok soylu da olsan, bırak o kızı,
Akhaogullarının Akhilleus'a verdiği ilk onur payı o.
Bir krala kafa tutmaya kalkma sen de Peleusoğlu,
değnek taşıyan bir kralla bir değil onurun senin;
Zeus verdi değnek taşıyan krala o onuru.
- 280 Güçlüsün gerçi, tanrıça bir anadan doğdun, ama
senden de güçlü o, buyruğunda çok adam var.
Yatıştır öfkeni Atreusoğlu, haydi,
Akhilleus'a karşı tut öfkeni, yalvarırım,
uğursuz savaşta teknil Akhalara sağlam bir kale o.”

- 285 Kral Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
“Doğru ihtiyar, hakkın var yerden göğe.
Ama bu adam herkesten üstün olmayı komuş aklına,
herkese sözünü geçirmeyi, buyurmayı,
herkesin kralı olmayı komuş.
Ona boyun eğmeyecek elbet biri var,
- 290 ölümsüz tanrılar onu neden dövüşçü yarattılar,
hep sövsün saysın, bağırsın çağırsın diye mi?”

Tanrısak Akhilleus kesti onun sözünü, dedi ki:
“Hep sana uysam, sözünden hiç çıkmasam,
alçak derlerdi bana, ciğeri beş para etmez derlerdi.

- 295 Git başkalarına buyur, sözünü geçiremezsin bana,
sanmam bundan böyle sana boyun eğceğimi.
Sana şunu da diyeyim, iyice kafana ko:
Madem hem verir, hem geri alırsınız,
şu ellerimle dövüşmeyeceğim ben o kız için
ne sana karşı, ne başkalarına karşı.
- 300 Ama tez giden kara gemi yanında başka nem varsa
ben vermeden alamazsın hiçbirini.
İstersen haydi bir dene de gör:
Kargımın iki yanından kara kanın nasıl fışkırır.”

- İşte böyle düşmanca dalaşıp kalktılar,
305 dağıttılar gemilerin yanındaki toplantıyı.
Peleusoğlu gitti barakalarına, gemilerine doğru,

- yanında Menoitios'un oğlu ve yoldaşları.
Atreusoğlu tez giden bir gemiyi sürdürdü denize,
seçti yerleştirdi yirmi kürekçiyi,
tanrı için yüzlük kurban koydu içine,
310 sonra bindirdi güzel yanaklı Khryseis'i.
Çok akıllı Odysseus da geçti başlarına.
- Hep bindikten sonra gittiler suyun üstünde.
Ordunun arınmasını buyurdu Atreusoğlu,
ordular arındı, attı denize kirlerini,
315 kurbanlar kesildi Apollon'a en iyi boğalardan, keçilerden,
ekin vermeyen denizin kıyıları boyunca.
Kızaran yağlar dumanlarla dolana dolana göklere ağıdı.
- İşte bu gibi işler görülüyordu orduda,
ama Agamemnon'un Akhilleus'a inadı inattı.
320 Döndü Talthybios'la Eurybates'e,
hamarat iki adamına, habercilerine, dedi ki:
"Gidin barakasına Peleusoğlu Akhilleus'un,
güzel yanaklı Briseis'i elinden tutun getirin,
vermezse daha çok adamla alırım kendim gider,
325 karışmam çok kötü olur sonu."
- Ağır sözlerle buyurdu, yolladı onları.
İsteksiz yürüdüler ekin vermeyen denizin kıyıları boyunca.
Vardılar Myrmidonların barakalarına, gemilerine.
Barakasıyla kara gemisi yanında oturur buldular Akhilleus'u.
330 Onları görünce Akhilleus'un sıkıldı canı.
Haberciler ne bir şey sordular, ne bir şey söylediler,
kralın karşısında saygıyla durdular öylece.
Ama o yüreğinde anladı her şeyi, dedi ki:
"Selam haberciler, Zeus'un, insanların sözcüleri.
335 Beri gelin, sizin bir şeyiniz yok, suçlu Agamemnon asıl,
Briseis kızı alaissez diye o gönderdi sizi.
Haydi tanrısız Patroklos, getir ve götürsünler,
ama ordudan uzaklaştırmak için kötü salgını
bir gün yine iş düşerse benim ellerime,

- 340 mutlu tanrılar, ölümlü insanlar, o inatçı kral önünde
şu iki adam tanıgım olsun benim.
Baksana, onun kara yüreği hep öfkeli,
ne ilerisini görür, ne gerisini,
gemilerinin yanında Akhalar sağ salim
nasıl dövüşecekler, bundan haberi yok.”
- 345 Böyle dedi o, dinledi sevgili arkadaşını Patroklos,
çıkardı güzel yanaklı Briseis’i barakadan,
götürsünler diye verdi onlara.
Haberciler Akhaların gemileri boyunca gittiler.
Kadın da gitti arkalarından istemeye istemeye.
Çekildi Akhilleus, kırçıl denizin kıyısına oturdu.
- 350 Mor engine dikip gözlerini, boşandı birden,
uzattı anacığına ellerini, yalvardı biteviye:
“Anam! Kısacık bir ömür sürmek için doğurdunsa beni,
bari göklerde gürleyen Olymposlu Zeus
ün bağışlasaydı bana, ne olurdu.
Oysa azıcık bir değer bile verdiği yok.
- 355 Gücü yaygın Agamemnon densizlik etti bana,
aldı onur payımı, küçük düşürdü beni.”

- Akhilleus böyle dedi boşana boşana,
ulu ana, ta dipte, babasının yanında, onu duydu,
fırladı kırçıl denizin üstüne bir duman gibi,
- 360 oturdu gözyaşı döken oğlunun önüne,
eliyle okşadı onu, konuştu, diller döktü:
“Ne diye ağlarsın oğul, yüreğine giren acı ne?
Derdini anlat bana, ben de bileyim.”

- Ayağı tez Akhilleus içini çeke çeke dedi ki:
- 365 “Biliyorsun ya, ne diye baştan anlatayım bildiğin şeyi:
Gittik Thebai’a, Eetion’un kutsal iline,
yağma ettik, ne varsa aldık getirdik buraya.
Akhaogluları hepsini aralarında bölüştüler,
ayırdılar Atreusoğlu’na güzel yanaklı Khryseis’i.
- 370 Ama Khryses, okçu tanrı Apollon’un duacısı, hemencecik

- geldi bir yığın kurtulmalıkla, kurtarmaya kızını,
geldi tunç zırlı Akhaların tez giden gemileri yanına.
Elinde Apollon'un şeritleri sarılı altın değneği,
bir bir yalvardı Akhalara tekmi,
375 daha çok, yakardı orduları dizen iki Atreusoğlu'na.
Tekmil Akhalar bağrıştılar bir ağızdan:
Alınsın değerli kurtulmalıklar, duacıya saygı gerek:
Atreusoğlu Agamemnon'un gönlünce değildi bu,
tersledi kovdu onu, ağır konuştu.
380 İhtiyar da kaygılandı, geri döndü.
Dinledi yakarmalarını Apollon, çok severdi onu,
attı Argoslular üstüne uğursuz bir ok.
İnsanlar ölüyor, yığılıyordu üst üste.
Akhaların ordusuna tanrının okları yağdı durdu.
385 Açıkladı bize okçu tanrının buyruğunu usta yorumcu.
Tanrıyı yatıştıralım dedim ben önce.
Derken bir öfke aldı Atreusoğlu'nu,
kalktı, verdi gözdağı, getirildi isteği yerine.
Khryse'ye götürüyorlar kızı şu sıra
gözleri dört dönen Akhalar tez giden bir gemiyle,
390 yanlarında tanrı için armağanlar var.
Çıktı haberciler işte benim barakamdan demin,
bana Akhaların verdiği Briseis kızla.
Gücün varsa durma, yiğit oğluna uzat elini,
Olympos'a git, Zeus'a yalvar yakar,
bir gün sen hem sözünle, hem işinle,
395 onun gönlünü hoş ettiysen, durma haydi.
Babamın evinde övündüğünü çok duymuştum,
bir amansız yıkımdan karabulutlu Kronosoğlu'nu
ölümsüzler arasında sen kurtarmışsın bir başına.
Öbür Olymposlular zincire vurmak istemişler onu,
400 bir yandan Here, bir yandan Poseidon, bir yandan Pallas Athene,
Sen gelmişsin tanrıça, çözdürmüşsün zincirlerini,
çağırmışsın koca Olympos'a çarçabuk,
tanrıların Briareus, tekmi insanların Aigaion dedikleri
tam yüz tane eli olan dev
(o dev ki, babasından da üstündür güçte),

- 405 gelmiş oturmuş Kronosoğlu'nun yanına
göz kamaştıran çalımıyla.
Bağlamaktan vazgeçmiş mutlu tanrılar, korkmuşlar ondan.
Git söyle bunları, yanına otur, sarıl dizlerine,
istememez mi yardım etmek Troyalılara, sor bakalım,
gemilerinin ardına sürmek istemez mi Akhaları,
onları körfez çevresinde yok etmek istemez mi?
410 Bilirler krallarının kadrini Akhalar işte o zaman asıl,
anlar ne delilik yaptığını işte o zaman
Akhaların en iyisini saymayan gücü yaygın Agamemnon.”

- Thetis ağlaya ağlaya karşılık verdi, dedi ki:
“Ah oğul! Bu kara gün için mi doğurdum büyüttüm seni!
Uzun değil, kısacık bir ömür verdi kader sana,
415 ağlamadan, hep tasasız, gemilerinin yanında kalaydın, ne olurdu.
Hem ömrün kısa, hem de acınacak bir halin var.
Seni ben bu kara günler için doğurmuşum demek.
Yıldırımseven Zeus'a söyleyeyim dileğini,
420 gideyim karlı Olympos'a, bakalım beni dinleyecek mi?
Sen şimdi Akhaların tez giden gemileri yanında kal,
öfkeni açığa vur, ama savaştan da büsbütün çek elini.
Zeus Okeanos'un kıyılarına gitti dün,
kusursuz Yüzüyanıkların yanına, şölene,
onunla birlikteydi tanrılar teknil.
425 On iki gün sonra gelecek yine Olympos'a,
tunç eşikli sarayına gideceğim o zaman,
sarılacağım dizlerine, herhal yola getireceğim onu.”

- Böyle dedi gitti, Akhilleus'u bıraktı orda tek başına
zorla götürülen güzel kuşaklı kadını düşüne öfkelene.
430 Odysseus kutsal kurbanlarla Khryse'ye vardı tam bu sıra.
Körfeze girince dürdüler yelkenleri, kodular kara gemiye,
gevşettiler ön halatları çarçabuk,
indirdiler direği çatalın içine,
435 küreklere yapışıp yanaştırdılar kıyıya gemiyi,
denize delikli taşlar indirdiler,
gemiye halatlarla bağladılar,

çıktılar sonra deniz kıyısına,
okçu Apollon'un kurbanlarını çıkardılar karaya,
Khryseis de indi denizler aşan gemiden.

- 440 Çok akıllı Odysseus götürdü sunağa doğru onu,
verdi sevgili babasının eline, dedi ki:
“Ey Khryses, erlerin başbuğu Agamemnon gönderdi beni,
kızını sana getireyim diye,
Phoibos’a kutsal kurbanlar keseyim diye, Danaolar adına;
yatıştırmak isteriz hepimiz
445 Argoslulara hıçkırıklı acılar getiren tanrıyı.”

Böyle dedi, verdi sevgili kızını,
o da aldı sevine sevine.

- Değerli kurbanları dizdiler sunağın çevresine,
ellerini yudular, aldılar avuçlarına arpa taneleri,
450 kaldırdı Khryses ellerini, yüksek sesle yakardı:
“Ey Khryse’yi, kutsal Killa’yı koruyan, gümüş yaylı,
Tenedos’un güçlü kralı, dinle beni!
Yakarmalarımı nasıl dinlediysen bundan önce,
Akhaların ordusuna yumruğunu nasıl indirdiysen, beni sayıp,
455 şimdi de tezelden yerine getir şu dileğimi:
Uzaklaştır amansız salgını Danaolardan.”
Böyle yakardı, Phoibos Apollon da dinledi onu.
Hepsi yakardılar, arpa taneleri serptiler yere,
başlarını arkaya kaldırıp kurbanları kestiler,
derilerini yüzdüler, butlarını ayırdılar,
460 yağlı gömlekle sardılar butları iki kat,
sonra etler kodular üstüne çiğ çiğ.
Oyunların üstünde kızarttı ihtiyar onları.
Şarap döktü üzerlerine, ateş gibi, pırıl pırıl.
Beş dişli çatal tutuyordu yanında delikanlılar.
Butlar kızartıldı, ciğerler, yürekler yenildi,
465 kalan etler parçalandı, şişlere geçirildi,
kızartıldı iyiden iyi, çekildi hepsi ateşten.
İşler bitti, şölen hazır oldu, yenildi içildi.
Şölende eşit pay aldı her insan,
yakınmadı bir tek kişi.

- Yenilip içilince doyasıya,
470 delikanlılar şarapla doldurdular sağrakları,
taslarla dağıttılar, tanrılara sunmak için,
korolarla yatıştırdılar tanrıyı gün boyunca.
Koruyucu tanrıya şükürler edip
güzel bir övgü söyledi Akha delikanlıları.
O da duydu bunu, ferahladı, hoşnut oldu.
- 475 Gün battı, bastırdı gece.
Geminin halatları boyunca yerlere serildiler.
Gül parmaklı Şafak görününce sabahleyin erkenden,
Akhalanın büyük ordusuna doğru yol aldılar.
Gönderdi koruyucu Apollon onlara güzel bir yel.
480 Diktiler direği, ak yelkenleri açtılar.
Şişirdi yel alabildiğine yelkenleri.
Yol alan geminin teknesinde şakladı bir dalga,
dalgaları biçe biçe koştu gemi.
Akhalanın büyük ordusuna varır varmaz
485 çektiler kara gemiyi kıyıya, kumlar üstüne, ta yükseğe,
destekler kodular altına,
dağıldılar barakalara, gemileri boyunca, hep birden.
- Ayağı tez Akhilleus, Peleus'un tanrısal oğlu, o sıra
tez giden gemilerin yanında oturmuş, köpürüp duruyordu.
490 Ne ün veren toplantılara gidiyordu, ne savaşa,
olduğu yerde, öylece, yiyordu içi içini,
savaş naralarını, savaşı özleye özleye.
- Tanyeri ağarınca yine on ikinci günü
hep var olan tanrılar, başlarında Zeus, döndüler Olympos'a.
495 Thetis unutmamıştı oğlunun isteğini,
fırladı denizin üstüne,
yükseldi şafakla Olympos'a, yüce göklere.
En yüksek yerinde çok doruklu Olympos'un,
öbür tanrılardan uzakta,
oturur buldu iri gözlü Kronosoğlu'nu.
500 Çöktü önünde, tuttu dizlerini sol eliyle,
okşadı sağ eliyle de çenesini,

yakardı Kronosoğlu tanrılar kralı Zeus'a, dedi ki:
"Zeus baba! Bir gün ya sözümle, ya işimle
ölümsüzler arasında yararlı olduysam sana,
şimdi yerine getir şu dileğimi:

- 505 Kısa ömürlü oğluma değer ver.
Saygısızlık etti Agamemnon, erlerin başbuğu,
aldı onur payını, yoksun bıraktı onu.
Olymposlu yüce Zeus, bari onu sen say,
gücü Troyalılar tarafına koy, ne olur,
510 Akhalar saysınlar oğlumu, ününü yüce kılsınlar."

Böyle dedi o, bulutları devşiren Zeus karşılık vermedi,
öylece sessiz soluksuz durdu bir hayli.
Bırakmadı onu Thetis, yapıştı dizlerine, yakardı yeniden:
"Tam söz ver bana, başınla ya olur de, ya olmaz de.
Olmaz de de, tekmiölümsüzler arasında
515 bileyim ne değersiz tanrıçayım.
Senin benden korkacak sanki nen var?"

- Bulutları devşiren Zeus çok kızdı, dedi ki:
"Amma da belaya çattık,
bu iş aramı bozacak Here'yle benim,
konuşacak kötü kötü, çıkartacak çileden beni,
520 ölümsüzler arasında benimle hiç yoktan hır çıkarır,
söyler durur savaşta Troyalılardan yana olduğumu.
Haydi geri dön, sakın görmesin seni Here,
ne yapmak gerekse bulurum bir yolunu.
Başımı eğip bir işmar edeyim de rahat et,
525 benden gelme en büyük işmardır ölümsüzler arasında bu;
geri alınmaz, aldatmaz adamı, gerçekleşmeden olmaz."

- Kronosoğlu böyle dedi, çattı kapkara kaşlarını,
dalgalandı saçları tanrılar kralının ölümsüz başında,
530 tir tir titretti koca Olympos'u.

Bir karara varıp ayrıldılar böylece.
Thetis, ısıltılı Olympos'tan atladı derin denize.
Zeus da girdi evine, tanrılar kalktılar ayağa,

eşikte karşıladılar babalarını.

535 O da geldi oturdu tahtına.

Ama anlamıştı Here görür görmez onu,
denizler babasının kızı gümüş ayaklı Thetis'in
kendisiyle bir şeyler konuştuğunu.

Kronosoğlu Zeus'a hemencecik batırdı iğneyi, dedi ki:

540 "Hangi tanrıyla neler alıp verdin ey düzenbaz?

Hep bensiz gizli işler düşünür, karar verir, hoşlanırsın.
Şöyle candan söylemeye yanaşmazsın düşündüğünü."

Karşılık verdi insanların, tanrıların babası, dedi ki:

545 "Here, benim her kararımı bileceğini sanma,

karım olsan bile ağır gelir sana onlar,
duyman gereken şeyleri

senden önce duymaz ne bir tanrı, ne bir insan.

Öbür tanrılardan ayrı, düşünmek istediğim şeyler üstüne

550 sakın bana bir şey sorayım deme."

İnek gözlü ulu Here karşılık verdi, dedi ki:

"Korkunç Kronosoğlu, ne diyorsun böyle,
sordum araştırdım mı bugüne dek?

Sen canının istediğini yaparsın her zaman.

Gümüş ayaklı Thetis, denizler babasının kızı,

555 korkarım, kandırmış olmasın seni;

sabahtan geldi yanına, sarıldı dizlerine,

sen de eğdin başını herhal, verdin sözü,

dedin öldüreceğim Akhalar Akhilleus'un hatırı için."

560 Bulutları devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:

"Kur bakalım alık kadın,

gizli kalmasın senden hiçbir şeyim,

tek kazancın benden uzaklaşmak olacak sonunda.

Kötü bir şey olur senin için bu.

Doğruysa bütün bu dediklerin,

ben istedim böyle olmasını demek.

565 Sus, otur yerine, buyruğuma boyun eğ.

Üzerine yürür, indirirsem korkunç ellerimi,
Olympos'taki tanrıların hiçbiri yaramaz işine.”

Zeus böyle dedi, inek gözlü Here ürktü,
oturdu ses çıkarmadan, tuttu kendini.

- 570 Zeus'un evinde gök tanrıları üzüldüler.
Çıktı sevgili anası ak kollu Here'den yana
ünlü usta Hephaistos, konuştu, dedi ki:
“Ölümlüler yüzünden böyle dövüşürseniz,
böyle gürültü patırtı yaparsanız tanrılar arasında,
575 ortaya dayanılmaz, belalı işler çıkar.
İşin sonu varırsa daha da kötüye
canım şölenin kalmaz tadı tuzu.
Aklı başındadır, ben bilirim anamı,
ona öğüt vermeden edemem yine de:
Sevgili babam Zeus'u hoş tutsun, ne olur,
bir daha da böyle azarlamasın babam onu,
berbat etmesin şölenimizi.
580 Olymposlu ya atmak isterse onu bu ocaktan,
olur a, hepimizden güçlü o.
Tatlı konuş, onun gönlünü almaya bak ana,
Olymposlu hemen yumuşar, yâr olur bize.”

- 585 İki kulplu tası kaldırıp verdi anasına, dedi ki:
“Aldırma anacığım, sık dişini, bağrına taş bas,
Seni çok severim, görmek istemem dayak yediğini.
Tepem atsa bile koşamam yardımına;
ne yapayım, Olymposluya karşı gelmek çok zor.
590 Bir gün sana yardım etmek istedimdi hani,
yakaladıydı beni bacağımdan,
attıydı tanrısal eşikten aşağı,
yuvarlandım gittiydim tam bir gün.
Düştüydüm Lemnos Adası'na, batan günle,
birazcık canım kalmıştı, ha çıktı ha çıkacak.
Sintiler yerden kaldırdılardı orda beni.”

- 595 Hephaistos böyle dedi, ak kollu Here gülümsedi,
oğlunun elinden aldı tası,

Hephaistos boşalttı nektarı bir sağraktan
sundu tanrıların hepsine.

600 Koştı durdu ordan oraya, soluya soluya,
tanrılarda gürül gürül bir kahkaha koptu.

Şölen böylece sürdü gün batıncaya dek.
Ne eşit paylı şölenden yakındı bir tek kişi,
ne Apollon'un elindeki güzel çalgıdan,
Musaların karşılıklı söyledikleri şarkılardan ne de.

605 Güneşin parlak ışınları söndü,
hepsi birer birer yatmaya gitti,
ünlü topal Hephaistos'un usta elleriyle yaptığı evlere
Şimşek savuran Zeus da gitti doğruca
610 tatlı uykusu gelince girdiği yatağına çıktı uyudu.
Altın tahtlı Here de geldi uzandı yanına.

II. Bölüm

Öbür tanrılar, atlı arabalarda dövüşen insanlar
uyudular bütün gece.

Girmede Zeus'un gözüne bir türlü derin uyku,
şunları düşündü durdu içinden biteviye:
Nasıl geri verecekti onurunu Akhilleus'un,
Akhaları gemilerinin yanında nasıl öldürecekti?

- 5 Sonunda en güzel göründü ona şu düşünce:
Gönderecekti Atreusoğlu Agamemnon'a uğursuz Düş'ü.
Kanatlı sözlerle seslendi ona, dedi ki:
"Kalk git, Akhaların tez giden gemilerine, uğursuz Düş,
Atreusoğlu'nun barakasına var,
10 buyurduklarımı tamamı tamamına ona söyle.
Hep birden zırh giymelerini buyursun gür saçlı Akhaların,
alacaklar Troyalıların koca ülkesini şimdi hemen,
Olympos'taki tanrılar arasında kalmadı ikilik
uydu hepsi Here'nin dileğine,
15 verecek Zeus Troyalılara acılar."

Böyle dedi, Düş onu duydu, çıktı yola,
Akhaların tez giden gemilerine vardı çarçabuk,
gitti Atreusoğlu Agamemnon'a doğru,
uyur buldu onu barakasında.

Sarmıştı dört yanını ölümsüz uyku.

- 20 Durdu tepesinde, girdi Neleusoğlu Nestor'un kılığına,
Agamemnon yaşlılardan Nestor'u sayardı en çok.
Tanrısız Düş benzedi ona, dedi ki:

“Atları iyi süren yiğit Atreus’un oğlu, uyuyorsun demek,
kurultayda öğüt veren, orduları yöneten,
25 bunca işi gücü olan adamın
yaramaz uyuması bütün gece.
Kulak ver, tezelden dinle beni,
Zeus’tan haberci geldim sana ben,
dertlenir uzakta senin yüzünden, çok acır sana.
Hep birden zırh giymelerini buyurur gür saçlı Akhaların,
alacaksın Troyalıların koca ülkesini şimdi hemen,
30 Olympos’taki tanrılar arasında kalmadı ikilik,
uydu hepsi Here’nin dileğine,
verecek Zeus Troyalılara acılar.
Kafana koy sen bunu iyicene, unutayım deme sakın
bal gibi tatlı uyku uzaklaşınca senden.”

35 Düş böyle dedi, çekildi gitti,
bu olmayacak şeyleri gönlünde düşünür bıraktı onu;
Priamos’un ilini alacağını sanıyordu akılsız, hemen o gün,
oysa Zeus neler tasarlıyordu, yoktu bundan haberi.
Korkunç savaşta hem Troyalılara, hem Danaolara
40 nice iniltir hazırlıyordu, nice acılar.
Uyandı uykudan, tanrısal sesler kulağındaydı.
Doğruldu giydi güzel, yepyeni, yumuşak gömleğini,
attı harmanisini üstüne,
bağladı tertemiz ayaklarına güzelim sandallarını,
45 gümüş kakmalı kılıcını attı omuzlarına,
atalarından kalma ölümsüz değneğini aldı eline,
tunç zırhlı Akhaların gemilerine doğru gitti.

Şafak tanrı da yürüyordu koca Olympos’a doğru
Zeus’a, öbür ölümsüzlere günü haber vermeye.
50 Agamemnon buyurdu sesi güçlü habercilere,
Gür saçlı Akhaları toplantıya çağırın, dedi.
Verildi haber Akhalara, toplandı çarçabuk Akhalar.

Açtı Agamemnon yürekli uluların kurultayını
Pyloslu Kral Nestor’un gemisi yanında.

- 55 Çağırdı hepsini onların, döktü kafasının içini:
“Dinleyin dostlar beni, geldi tanrısız Düş
kutlu gecede, uykumda bana.
Tanrısız Nestor’a benziyordu tıpatıp
görünüü, boyu bosu, duruşuyla.
Durdu başucumda, dedi ki:
- 60 ‘Atları iyi süren yiğit Atreus’un oğlu, uyuyorsun demek,
kurultayda öğüt veren, orduları yöneten,
bunca işi gücü olan adamın
yaraşmaz uyuması bütün gece.
Kulak ver, tezelden dinle beni,
Zeus’tan haberci geldim sana ben,
dertlenir uzakta senin yüzünden, çok acır sana,
- 65 hep birden zırh giymelerini buyurur gür saçlı Akhaların,
alacaksın Troyalıların koca ülkesini şimdi hemen,
Olympos’taki tanrılar arasında kalmadı ikilik,
uydu hepsi Here’nin dileğine,
verecek Zeus Troyalıları acılar.
- 70 Koy sen bunu kafana iyicene.’
Böyle dedi, uçtu gitti,
tatlı uyku da uzaklaştı benden.
Akhaogullarına zırh giydirmeye bakalım şimdi.
Çok kürekli gemileriyle kaçmalarını buyuracağım ilkin ben,
deneyeceğim onları, en uygunu bu.
- 75 Alıkoymaya çalışın, diller dökün bir yandan siz de.”

- Böyle dedi, oturdu yerine,
kalktı Nestor, kumsal Pylos’un kralı,
konuştu soğukkanlı, düşünce taşına, dedi ki:
“Dostlar, Argosluların komutanları, öncüleri,
- 80 başka biri söyleseydi bize bu düşü,
yalandır der, kuşkulanırdık ondan,
ama Akhaların en üstünüdür bu düşü gören.
Akhaogullarını silah başına çağıralım, haydi.”

- Böyle dedi, ayrıldı kurultaydan önce o,
85 değnek taşıyan krallar da, uydular erlerin güdücüsüne.

- Ordular da toplanmaya başlıyordu beri yandan.
Hani oyuk bir kayadan kovan kovan çıkan arılar
nasıl dalga dalga gelir de dönerlerse kasırga gibi,
yaz çiçeklerinin üstünde salkım salkım,
90 bir dalga bir yana, bir dalga bir yana,
işte tıpkı onun gibi, sürü sürü,
gemilerden, çadırlardan çıktı halk,
aşağı kıyıya doğru, alana yürüdü.
Zeus'un habercisi Ulak tanrı,
kışkırtıyor, ateşliyordu onları bir bir,
onlar da geliyor, toplanıyorlardı.
- 95 Bir uğultu başladı alanda, bir ana baba günü,
oturmak için itişip kakışan insanların altında
inim inim inledi toprak.
Dokuz sözcü susturmaya bakıyordu halkı.
Zeus'un beslediği krallara kulak verir miydi halk,
kendini tutabilir miydi, toparlanabilir miydi ki?
Sonunda oturdu hepsi, çığlıklar durdu.
- 100 Güçlü Agamemnon, elinde değneği, kalktı.
Hephaistos yapmıştı didine didine o değneği,
vermişti onu Kronosoğlu Kral Zeus'a,
Zeus da Argos'u öldüren yol gösterici Hermes'e vermişti,
atları kamçılaman Kral Pelops'a vermişti o da,
- 105 Pelops da erlerin güdücüsü Atreus'a vermişti,
Atreus da bol sürüsü olan Thyestes'e bırakmıştı ölürken,
Thyestes de onu taşısın diye Agamemnon'a bırakmıştı,
bunca adalarda, Argos'ta boydan boya sözünü geçirsın diye.
Agamemnon dayandı değneğine, dedi ki:
- 110 "Ey Danaolar, Ares'in yiğit kulları,
Kronosoğlu Zeus kara belalar sardı başıma.
O zalim tanrı bana söz vermişti,
işmar etmişti İlyon'u yerle bir edip yurduma döneceğimi.
Şimdiyse aldatıyor beni pis bir düzenle,
kırılıp gittikten sonra bunca halk,
- 115 Argos'a yüzkarasıyla dönmemi buyuruyor bana.
Üstün güçlü Zeus'un demek bunu istedi şimdi de canı,
nice ülkelere baş eğdirdi bugüne dek,

daha da nice ülkelere baş eğdirecek,
ne çare, üstün bir gücü var onun.
Bizden sonrakiler bunu öğrenirse ne acı!

- 120 Akhaların böyle seçkin, kalabalık ordusunun
kendilerinden daha az insanlara karşı
böyle boşu boşuna savaşmaları, dövüşmeleri ne fena!
Akhalarla Troyalılar namusumuzla ant içsek,
iki yanı da bir bir saysak,
- 125 Troyalıları yurtlarında toptasak bir araya,
biz Akhalar onar onar sıra olsak,
her sıraya bir şarap sunan düşer Troyalılardan düşe düşe,
üstelik boşta kalır bir hayli sıra.
İşte böyle diyorum ben size,
- 130 şu ildeki Troyalılardan Akhaoğulları
işte bu kadar çok.
Ama çoğu illerden kargı atan adamlar yardıma gelmişler,
tutup uzaklara sürüyorlar onlar beni,
benim bu bakımlı İlyon'u almama
engel olan onlar işte.
- 135 Ulu Zeus'un dokuz yılı geldi geçti,
çürüdü gemilerin tahtaları, halatlar gevşedi.
Karılarımızla yavrularımız bekliyor bizi evlerimizde.
Bırakıyoruz biz de başarmaya geldiğimiz işi yüzüstü.
Haydi, hepimiz bu dediğime uyalım,
- 140 gemilerimize binelim, sevgili baba toprağına kaçalım;
Troya'yı almak artık bize hayal oldu.”

Böyle dedi, kalabalık boyunca bu dedikleri
işledi kurultayda bulunmayanların yüreklerine,
alan denizin koca dalgaları gibi çalkandı,

- 145 baba Zeus'un bulutlarından çıkan Euros'la Notos'un
İkaros Denizi'nde altüst ettiği dalgalar gibi
uçsuz bucaksız bir tarlanın üzerinde
batı yeli eser de hani,
başakları nasıl sallarsa kıyasıyla,
bütün alan işte öyle sallandı.
Saldırdılar gemilere Akhalar naralarla,

150 tabanlarının altında bir toz, bir duman.
Birbirlerine haydi diyorlardı, binin gemilere,
haydi, diyorlardı, çekin denize gemileri.
Yataklarını temizliyorlardı gemilerin,
çekip çıkarıyorlardı destekleri altından.
Evlerine dönmeye can atanların naraları
yükseliyordu ta göklere.

155 Here söylemeseydi Athene'ye şu sözleri
vakitsiz bir dönüş olacaktı Argoslulara:
“Kalkanlı Zeus’un gücü tükenmez kızı,
gördün mü başımıza gelenleri!
Bak nasıl kaçıyorlar evlerine,
sevgili baba toprağına Argoslular,
denizin engin omuzları üstünde.

160 Bir şanlı zafer belirtisi diye mi bırakacaklar
Priamos’la Troyalılara Argoslu Helene’yi?
Birçok Akha bu Troya’da,
baba toprağından, sevgili yurtlarından uzakta,
o Helene uğruna ölmedi miydi?
Haydi git, karış tunç zırhlı Akhaların arasına,
yumuşak konuş, yola getir her adamı.

165 Kıvrık burunlu gemileri denize sürmesinler.”

Here böyle dedi, dinledi onu gök gözlü tanrıça Athene,
fırladı indi Olympos’un doruklarından,
Akhaların tez giden gemilerine vardı çarçabuk.
Zeus gibi akıllı Odysseus’u buldu,

170 sağlam döşemeli kara gemisine ayak basmamıştı Odysseus,
acılar kaplamıştı yüreğini.

Gök gözlü Athene yaklaştı ona, dedi ki:
“Kurnaz Odysseus, Zeus’tan doğma Laertesoglu,
çok kürekli gemilerimize sığınıp da

175 böyle mi kaçacaksınız sevgili baba toprağına?
Bir şanlı zafer belirtisi diye mi bırakacaksınız
Priamos’la Troyalılara Argoslu Helene’yi?
Birçok Akha bu Troya’da,

baba toprağından, sevgili yurtlarından uzakta
o Helene uğruna ölmedi miydi?

Haydi git, karış tunç zırhlı Akhaların arasına,
180 yumuşak konuş, yola getir her adamı,
kıvrık burunlu gemileri denize sürmesinler.”

Athene böyle dedi, Odysseus da sesinden tanıdı onu,
başladı koşmaya, attı harmanisini omzundan.

Arkasından giden İthakeli haberci Eurybates yakaladı harmaniyi.
185 Odysseus çıktı Atreusoğlu Agamemnon’un karşısına,
atalarından kalma ölümsüz değneğini aldı elinden,
gitti tunç zırhlı Akhaların gemilerine doğru.

Yanında duruyor her kralın, ileri gelenin,
yumuşak konuşup bakıyordu yola getirmeye:

190 “Yahu, yakışık alır mı koymak seni korkak yerine,
sen gözü korkacak adam değilsin ki.
Hem kendin kal burada, hem durdur erleri,
bilemezsin Atreusoğlu’nun niyeti ne?
Akhaogullarını yokluyor şimdi o,
ama ezecek yakında başlarını.

Kurultayda ne dedi, hepimiz duyduk mu ki?
195 Öfkelenip de Akhalara yıkım getirmesin sakın,
Zeus’un beslediği kralların amansızdır öfkesi,
krallık yetkisi Zeus’tan gelir,
Akıllı Zeus kralları sever.”

Kimi bağırır çağırır bulduysa o,
dürttü değneğiyle, söylendi durdu:

200 “Çırpınma öyle sersem, otur yerine,
başkalarının da sözüne kulak ver,
daha güçlüdür onlar senden.

Sense savaştan anlamaz korkağın birisin.

Ne kurultayda geçer sözün, ne savaşta geçer.

Hem biz burada hepimiz kral değiliz ki.

Her kafadan bir ses çıkarsa iyi olmaz,
bir tek baş olmalı, bir tek kral.

205 Kurnaz Kronosoğlu şu değnekle bütün yetkileri
size krallık etsin diye verdi Agamemnon'a.”

Buyura buyura dolaştı bütün orduyu.
Gemilerden, barakalardan uzaklaştı onlar da,
gürültülerle geldiler alana yeniden;
homurdanan bir denizin dalgaları hani
kıyıları çarpar da gülerse nasıl,

210 tıpkı onun gibi işte.

Oturdu herkes yerine, öylece kaldı.
Yalnız Thersites kopardı yaygarayı, konuştu ileri geri,
o Thersites ki saçmalar dururdu biteviye,
kralları kızdırmak için laf ederdi, gelişigüzel,
215 Argosluları güldürsündü yeter ki.
İlyon'a gelen en çirkin kişiydi o,
bacakları çarpık, bir ayağı aksaktı,
sırtı kambur, göğsü çöküktü içeri,
kafası omuzlarının üstünde sivriydi,
tek tüktü başında saçı.

220 Akhilleus'la Odysseus'u tiksindirmişti en çok;
ikisine de biteviye söver dururdu.
Şimdiyse Agamemnon'a sövüp sayıyordu ağız dolusu.
Akhalar da krala çok içerliyorlar,
kin besliyorlardı içlerinden ona.

Ama Thersites çıkıştı, bağırdı avaz avaz:
225 “Yine mi bir isteğin var Atreusoğlu?
Barakaların tunçla, kadınla dolu.
Bir kenti alır almaz biz Akhalar
onları sana veriydik ilk önce.

Bir de altın mı ister yoksa canın şimdi?
Tutup getirelim Troyalılardan birini,
230 gelsin babası, kurtulmalık versin sana,
altınlar versin sana, öyle mi?

Taze bir kadın mı istersin yoksa, düşüp kalkmaya,
bütün gözlerden uzakta, kapatmaya kendine?
Başbuğsun, yakışık almaz Akhaoğullarını yıkıma sürüklemen.

- Size diyorum Akhaoğulları, hey,
 Akhaoğulları denmez size artık,
 235 Akha kadınları demeli,
 sizi aşağılık herifler sizi.
 Haydi yurda dönelim gemilerimizle,
 tek başına bırakalım Troya'da onu,
 otursun onur payının üstüne.
 Yardım etmeyelim de görsün sonunu.
 Saygısızlık etti Akhilleus'a, en üstün yiğidimize,
 240 aldı onur payını, yoksun bıraktı onu.
 Akhilleus'un içinde büyük bir kin yok yine de;
 hem o gevşek davranmasaydı sana Atreusoğlu,
 bu senin son küfrün olurdu ona.”
- Erlerin güdücüsü Agamemnon'a Thersites böyle çıkıştı.
 Tanrısız Odysseus da geldi yanına,
 245 baktı şöyle aşağıdan, payladı, ağır konuştu:
 “Gür sesli bir sözcüsün, ama boşuna,
 gevezelikten başka bir şey değil yaptığın.
 Bir daha tek başına krallara çıkışmaya kalkma.
 Senden aşağılık tek yaratık yok bence
 Atreusoğullarıyla İlyon'a gelenler arasında.
 250 Çok iyi edersin kralları diline dolamasan,
 sövüp saymasan biteviye,
 dönmemize önayak olmasan.
 Bilemeyiz bütün bu işler nasıl olacak?
 Akhaoğulları iyi mi dönecekler, kötü mü?
 255 Sen tutmuş sövüp sayıyorsun.
 Atreusoğlu Agamemnon'a, erlerin güdücüsüne.
 Argoslu yiğitler ona armağanlar verdi diye.
 Hem çatıyor, hem ağız kalabalığına boğuyorsun işi.
 Bak sana diyeyim, bu dediğim de olacak hani,
 böyle zıpırlık eder görürsem seni bir daha,
 varsın Odysseus'un omuzları üstünde durmasın başı,
 260 bana bir daha Telemakhos'un babası demesinler,
 tutup anadan doğma etmezsem seni, cırılçıplak,
 ayıp yerlerini örten gömleğini çıkarmazsam sırtından,

adamakıllı pataklamazsam seni,
göndermezsem tez giden gemilere ağlaya ağlaya.”

- 265 Böyle dedi, değneğiyle sırtına, omuzlarına vurdu,
Thersites oldu iki büklüm,
gözlerinden yaşlar aktı tane tane.
Sırtında altın değnekle vurulan yerde
kanlı bir şiş peyda oldu birdenbire.
Diz çöktü, baktı acı acı, sildi yaşlarını,
270 tatlı bir gülme aldı herkesi.
Herkes baktı yanındakine, şöyle dedi:
“Odysseus’un nice yararlıkları var bize,
iyi öğütler verdi, yönetti savaşı.
Ama en büyük işi şimdi gördü asıl,
275 ağız dolusu söven adamın kesti sesini.
Bir daha krallara sövüp sayamaz,
oraya dek götüremez erkekliği o.”

- Kalabalık işte böyle konuştu.
Kaleler alan Odysseus, elinde değneği, kalktı.
280 Gök gözlü Athene göründü haberci kılığında.
Odysseus’un öğütlerini dinlesinler diye
en büyüğünden en küçüğüne bütün Akhaoğullarını susturdu.
Odysseus düşüne taşına konuştu, dedi ki:
“Ey kral, Atreusoğlu, ölümlü insanlar arasında
285 seni onursuz görmek ister Akhalar tam şu sıra.
Güzel surlu İlyon’u almadan dönmeyiz diye
at besleyen Argos’tan çıkarken verdikleri sözü
tutmaya hiç niyetleri yok.
Yurda dönmek için ağlayıp dururlar bak işte
290 ufacık çocuklar gibi, dul kadınlar gibi.
Ama bıkmamak da insanın elinde değil,
bu iş de öyle zor bir iş ki hani.
Köpüren, taşan bir denizde sağlam gemisini
kasırgaların alıkomasına bile dayanamaz, patlar
karısından bir ay uzakta kalan adam.
295 Biz buraya geleli yıllar döne döne dokuza vardı oysa.

- Gemileri yanında bunalan Akhalara ne demeye hakkım var?
Ama bunca yıl kalıp boş elle dönmek yakışık almaz bize.
Azıcık daha kalın, dayanın dostlar,
300 bakalım Kalkhas'ın dedikleri gerçek mi, değil mi?
Hep hatırlarız onun dediklerini,
tanık olun ölüm tanrılarını görmeyen sizler de:
Priamos'la Troyalılara yıkım getirmek için, Aulis'te,
gemilerin toplandığı günün ertesi, daha ertesi günü
305 kutsal sunaklarda, bir kaynağın çevresinde,
güzel bir çınar ağacının altında,
ölümsüzlere kusursuz kurbanlar kesiyorduk hani.
Ağacın altında duru bir su akıyordu.
Büyük bir belirti göründüydü işte o zaman,
Olymposlu tanrının gün ışığına saldığı bir korkunç yaratık
310 sunağın altından çıkıp yürüdüydü çınara doğru,
sırtı kıpkırmızı bir yılan.
Orda ufacık serçe kuşları vardı, yavrular, minnacık,
yapraklar altında büzülmüşlerdi en yüksek dalında çınarın.
Hepsi sekiz taneydiler,
dokuzuncuları da yavrulayan anaydı.
Bağrıışan yavruları yutuverdiydi yılan,
315 döndü durduydı anaları yana yana,
yılan çörekleniydi önce,
sonra dikilip yakaladıydı çırpınan kanadından.
Serçe yavrularıyla analarını yutunca böylece,
onu var eden tanrı bir anda yok ettiydi,
niyetini gizleyen Kronosoğlu taş yapıydı onu.
320 Hepimiz donup kaldıydık bu olup bitene,
şölene nasıl karışmıştı bu belirtiler?
Kalkhas oracıkta yorumladı, dedi ki:
'Ne diye öyle kalakaldınız, gür saçlı Akhalar,
akıllı Zeus'un gösterdiği büyük bir belirti bu,
uzun zaman sonra gerçekleşecek, ama
325 akıldan çıkmayacak hiçbir zaman.
Serçe yavrularıyla analarını nasıl yuttuysa bu yılan,
onlar sekiz taneydiler,
dokuzuncuları da yavrulayan anaydı,

işte tıpkı onlar gibi biz de
savaşacağız orda dokuz yıl,
alacağız o koca ili onuncu yılda.’

- 330 İşte Kalkhas böyle konuştu.
Doğru çıkıyor bunlar bugün.
Kalın, güzel dizlikli Akhalar, kalın burda,
Priamos’un ilini alacağımız güne dek.”

- 335 Böyle dedi o, gürledi Argoslular bir ağızdan,
tanrısal Odysseus’u öven Akhaların naraları
gemilerin dört bir yanında çın çın çınladı.
Kalktı at sürücüsü yaşlı Nestor, dedi ki:
“Bakın hele, çocuklar gibi geveliyorsunuz nasıl,
savaştan hiç anlamayan çocuklar gibi.
Anlaşmalarınız, antlarınız nerede hani?

- 340 Güvendiğimiz erkekçe düşünceler, kararlar,
arı şarapla yapılan antlar, el sıkışmalar
hep yok oldu gitti demek.
Yerimizde saymadayız burda, çaresiz kalmışız,
birbirimize giriyoruz boş yere.

- 345 Haydi Atreusoğlu, göster kendini eskisi gibi,
zorlu savaşlarda Argoslulara kılavuz ol,
yesin dursun içini, kim isterse bırak,
bırak, Akhalardan uzakta bir köşede
kaptırsın kuruntulara kendisini,
bu kuruntuların bir sonu yok nasıl olsa,
sözde Argos’a gideceklermiş onlar,
yalan mı kalkanlı Zeus’un verdiği söz, doğru mu,

- 350 bunu bilmeden böyle nereye?
Ben derim ki, Argoslular tez giden gemileriyle
Troyalılara ölüm, yokluk getirmek için yola çıktıkları gün
üstün güçlü Kronosoğlu iyi bir işmar verdi bize,
sağdan şimşek çaktırdı, gösterdi kaderimizi.
Yurduna dönmeye yeltenmesin hiç kimse,
Helene’nin acılarına, iniltilerine karşılık
355 yatmadan bir Troyalı karısıyla.
Ama içinizden çıkar da biri,

ille de yurduma dönmek isterim derse,
kara gemisine bir el atsın görsün,
herkesten önce ölüme, yokluğa ermek ne demek.

- 360 İyice düşün taşın, ama ey Atreusoğlu,
başkasını da dinle, kulak ver,
dediğim yabana atılır şey değil,
soyuna sopuna göre adamlarını seç, diz,
destek olsun soyu soyuna, sopu sopuna,
soy soy savaşıacak onlar nasıl olsa,
işte o zaman görürsün sen de,
365 hangi komutan, hangi ordu korkak,
hangi komutan, hangi ordu yiğit.
Anlarsın kenti neden alamadığını,
tanrı buyruğundan mı,
erlerin ödleğinden mi yoksa,
yoksa beceriksiz olmalarından mı?”

Karşılık verdi Kral Agamemnon, dedi ki:

- 370 “Konuşmada yendin yine Akhaoğullarını ihtiyar,
ah Zeus, Athene, Apollon,
Akhalarından bunun gibi on danışmanım olaydı keşke,
Kral Priamos’un ili baş eğerdi çabucak,
alınır, yok edilirdi bizim ellerimizle.
375 Oysa kalkanlı Zeus, Kronosoğlu,
sonsuz kavgalar sardı başıma, verdi nice acılar.
Sövüştük Akhilleus’la, bir kız için girdik birbirimize,
benim önce kızmaya başlayan.
Ama onunla anlaşırsak günün birinde,
380 Troya ili ossaat yıkılacak.
Gidip önce doyurun karnınızı haydi,
sonra başlayalım savaşa.
Herkes kargısını iyice bilesin, hazır etsin kalkanını,
herkes çevik ayaklı atlarını doyursun iyicene,
herkes iyicene gözden geçirsin savaş arabasını,
385 boy ölçüşeceğiz kızgın Ares’le bütün gün.
Erleri birbirinden ayıran gece gelene dek
savaşa hiç ara vermek yok.

Göğüslerde, kalkanın altında kayışlar terleyecek,
yorulacak kargıyı tutan eller,
390 arabaları çeken atlar kalacak ter içinde,
kıvrık burunlu gemilerin yanında, savaştan uzakta,
görürsem başıboş dolaşıp duran birini,
kurttan kuştan kaçmanın yolunu bulamayacak.”

Böyle dedi, Argoslular da bastılar narayı.
395 Bu nara Notos’un bir dalgayı alıp çarpmasına benzerdi
denize doğru sivrilen kayalara,
yel nerden eserse essin,
dalgaların rahat ettirmediği bir burna.
Argoslular fırlayıp yayıldılar gemiler boyunca,
barakalarda ateş yaktilar, yemek yediler,
yalvardılar hep var olan tanrılara,
400 bir başka tanrıya her biri,
dilediler ölümden, bozgundan kurtulmayı.
Erlerin başbuğu Agamemnon güçlü Kronosoğlu’na
bir sığır kurban etti, beş yaşında, yağlı.
Çağırdı seçkin yaşlılarını tekmi Akhaların,
405 Nestor’u, Kral İdomeneus’u en başta,
sonra da iki Aias’la Tydeusoğlu’nu,
altıncıyı çağırdı en sonra,
Zeus gibi akıllı Odysseus’u.
Gür sesli Menelaos geldi kendiliğinden,
biliyordu kardeşinin ne çok yorulduğunu.
410 Sığırın dört bir yanını sardılar,
aldılar arpa tanelerini.
Başladı yakarmaya Kral Agamemnon, dedi ki:
“Ey ulu Zeus, göklerde oturan,
kara bulutlara sarınmış tanrı!
Altüst edip Priamos’un sarayını,
kapılarını kızgın ateşe vermedikçe,
415 yakıp, kapkara edip yıkmadıkça,
Hektor’un zırhını kılıcımın göğsünde paramparça etmedikçe,
yoldaşları toz toprak içinde, yüzüstü,

dişleriyle toprağı ısırmadıkça,
ne gün batsın, karanlıklar çöksün ne de.”

- 420 Böyle dedi o, Kronosoğlu getirmedi yerine dileğini,
aldı kurbanları, ama acılarına da acı kattı.
Yalvardılar, arpa taneleri döktüler yere,
başını arkaya kaldırıp kestiler sığırı,
derisini yüzüp butlarını ayırdılar,
yağlı gömlekle sardılar butları iki kat,
etler kodular üstüne çiğ çiğ.
- 425 Yaktılar onları yapraksız dallar üstünde.
Sakatatı şişlere geçirildi, ateşe tutuldu,
butlar kızartıldı, ciğerler, yürekler yenildi,
kalan etler parçalandı, şişlere geçirildi,
kızartıldı iyiden iyi, çekildi sonra ateşten.
- 430 İşler bitti, şölen hazır oldu, yenildi içildi,
şölende eşit pay aldı her insan, yakınmadı bir tek kişi.
Yenilip içilince doyasıya,
kalktı at sürücüsü yaşlı Nestor, dedi ki:
“Ünlü Atreusoğlu Agamemnon, erlerin başbuğu,
- 435 dalmayalım bir daha böyle gevezeliğe,
uzatmayalım tanrının elimize verdiği bu işi.
Gitsin haberciler, toplantıya çağırınsınlar
gemiler boyunca, tunç zırhlı Akha ordusunu.
Akhalanın büyük ordusuna gidelim biz de,
- 440 gidelim uyandıralım kızgın Ares’i.”
Böyle dedi o, erlerin başbuğu Agamemnon dinledi onu,
Akhaları savaşa çağırınsınlar diye
gür sesli habercilere buyurdu.
Çağrıldı Akhalar, onlar da toplandı çarçabuk,
- 445 Zeus’un beslediği krallar Atreusoğlu’nun çevresinde
sıra sıra dizmeye başladılar orduyu.
Gök gözlü Athene de didindi durdu onlarla,
elinde değerli, hiç eskimeyen, ölümsüz kalkanı,
som altın yüz püskül dalgalanıyordu kalkanda,
püsküller örülmüştü sımsıkı,
her biri yüz sığır değerindeydi.

450 Athene onunla ışıık saçıyordu dört yana,
Akha ordusunun üzerinden uçuyordu,
güç katıyordu erlerin gücüne,
Savaş özlemiyle yürekler başladı kaynamaya.
Onlara savaş daha tatlı göründü,
koca karınlı gemileriyle baba toprağına dönmekten.

455 Kavurucu ateş bir dağ doruğunda
büyük bir orman içinde ışıldar hani,
görölür parıltısı ta uzaktan,
yürüyen ordularda silahların parıltıları
öylece göklere ağıyordu yayıla yayıla.

Kanatlı kuşlar, kazlar, turnalar,
460 uzun boyunlu kuğular nasıl sürü sürü,
Asya çayırlarında, Kaystros'un iki yakasında,
sallayarak kanatlarını kibirli kibirli,
nasıl uçarlarsa bir o yana, bir bu yana,
çağırarak yere konunca çayır çın çın öterse nasıl,
öylece gemilerden, barakalardan pıtrak gibi insan
Skamandros Ovası'na aktı yayıldı;
465 insanların, atların ayakları altında inledi toprak.
Baharda yeşeren yapraklar gibi durdu binlerce kişi
çiçekli çayırlarında Skamandros Ovası'nın.

Sürülerle sinek koyun ağılının dört bir yanında hani
470 birbirlerine yapışıp nasıl uçuşurlarsa,
süt kapları doldurulurken bahar günleri,
gür saçlı Akhalar da işte öylece
Troyalıları yok etmek hırsıyla yana yana
bir anda doldurdular ovayı.

Oraya buraya dağılan keçi sürülerini çobanlar hani
475 otlakta kolayca seçip dizerlerse nasıl,
komutanlar da savaş için öylece
şu yana bu yana dizdiler erlerini.
Kral Agamemnon da içlerindeydi,

gözleriyle başı, gök gürleten Zeus'unkiler gibi,
kuşağı Ares'in kuşağı gibi,
göğsü Poseidon'un göğsü gibi.

- 480 Nasıl sürüde boğa bütün sığırlardan üstün, alımlı ise,
dört bir yanını çeviren inekler arasında
hemencecik göze çarparsa nasıl,
Zeus o gün öyle kıldı Atreusoğlu'nu,
dizi dizi yiğitler arasında öyle üstün, öyle alımlı.

Olympos'ta oturan Musalar, haydi
söyleyin bakayım şimdi bana;

- 485 tanrısınız, her yerde varsınız, bilirsiniz her şeyi,
bizimse hiçbir şey bildiğimiz yok,
yalnız şurdan burdan bir şeyler duyarız;
söyleyin bana, Danaoların başbuğları, komutanları kimlerdi?
Olymposlu Musalar, kalkanlı Zeus'un kızları,
İlyon'u saranları bir bir hatırlatmazsanız bana,
adıyla sanıyla sayamam yığınla insanı ben,
490 on tane ağzım olsa, on tane dilim,
hiç kısılmayacak bir sesim olsa,
göğsümde tunçtan bir yüreğim.
Ama bütün gemileri, komutanları sayacağım yine de.

Boiotialıların başında Peneleos, Leitos,

- 495 Arkesilaos, Prothoenor, Klonios var.
Onlar Hyrie'de, kayalık Aulis'te,
Skhainos'ta, Skolos'ta, çok vadili Eteonos'ta,
Thespeia'da, Graia'da, geniş alanlı Mykalessos'ta otururlar.
Yanlarında Harmalılar, Eilesioslular, Erytrailılar,
500 Eleonlular, Hyleliler, Peteonlular var.
Okalee'de, düzenli Medeon'da oturanlar var sonra,
Kopailılar, Eutreisliiler, bol güvercinli Thisbeliler,
sonra Koroneia'nın insanları, çimenli Haliartos'un insanları var,
sonra Plataia'da, Glisas'ta,
505 düzenli Hypothebai'da yaşayanlar,
Poseidon'un güzel bir koruluğu bulunan
kutsal Onkheston'un insanları var sonra,

bol salkımlı Arne'de, Mideia'da oturanlar,
tanrısai Nisa'da, ta uğta, Anthedon'da oturanlar var.
Yüz yirmi delikanlı binmişti Boioitaiılardan her gemiye,
510 bunlar elli tane gemiyle yola ęıkmiřlardı.

Aspledon'da, Minyoların ili Orkhomenos'ta oturanların başında
Ares'in oğulları Askalaphos'la İalmenos var.
Azeusoğlu Aktaros'un sarayında Astyokhe doğurmuştu onları;
saygıdeğer kızıoğlankız ęıkmiřti bir gún kadınlar katına,
515 gizlice ęiftleřmiřti güçlü Ares'le.
Gelmiş sıraya koymuşlar otuz tane kara gemiyi.

Phokislilerin başında Skhedios'la Epitrophos var,
ulu canlı Naubolosoglu İphitos'un oğludur ikisi de,
Phokisliler Kyparissos'ta, kayalık Pytho'da otururlar,
520 kutsal Krisa'da, Panopeus'ta, Daulis'te.
Yanlarında Anemoerialılalarla Hyampolisliiler var,
tanrısai Kephisos Irmağı kıyılarında oturanlar,
Kephisos'un kaynaklarında yaşayan Lilaialılar.
Bunlar gelmiş kırk tane kara gemiyle,
525 Boiotialıların yanında,
solda gemilerini dizmedeler.

Lokrisliilere Oileusoglu ęevik Aias komuta eder,
Telamon'un oğlu Aias'inki kadar değil boyu bosu,
ondan ufak, hem ęok ufak,
kendirden bir zırh giymiş kúęümencik bir adamdır ama
530 bütún Hellenleri, Akhaları kargı atmakta geçer.
Onlar Kynos'ta, Opoeis'te, Kalliaros'ta otururlar,
kentleri Bessa, Skarphe, şirin Augeiai'dır,
Tarphe'dir, Boagrius Irmağı kıyılarındaki Thronios'tur.
Gelmişler kırk tane kara gemiyle,
535 kutsal Euboia'nın karşısında oturan Lokrislilerindir bu gemiler.

Euboia'dan gelen Abantlar ateş içindeler,
kentleri Khalkis, Eiretria, bol salkımlı Histiaia,
deniz kıyısındaki Kerinthos, kayalık Dion'dur.
Onlar Karystos'ta, Styra'da otururlar,

- 540 komutanları Ares'in filizi Elephenor'dur,
yürekli Abantların güdücüsü Khalkodon'un oğludur o,
buyruğunda kargıcı, çevik Abantlar var,
enselerinde sarkıyor uzun saçları,
düşmanlarının zırhlarını kargılarıyla
delmek için yanıp tutuşuyorlar.
- 545 Onun da buyruğunda kırk tane kara gemi var.

Sonra Atinalılar, güzel Atina'nın insanları gelir,
verimli toprağın doğurduğu yiğit Erekhtheus'un halkı.
Zeus'un kızı Athene beslemişti Erekhtheus'u,
yerleştirmişti zengin tapınağına Atina'da.

- 550 Boğa ve koyun kurban ederler orda her yıl,
sevindirirler Erekhtheus'u Atina delikanlıları.
Atinalıların komutanı Menestheus'tur, Peteos'un oğlu,
arabaları, kalkan taşıyan erleri dizmededir,
yetişmemiştir onun gibisi bugüne dek,
bir Nestor var onunla boy ölçüşecek tek adam;
- 555 Nestor daha yaşlıdır ondan.
Menestheus'un buyruğunda elli tane kara gemi var.

Salamis'ten Aias getirmiştir on iki tane gemi,
tam da Atinalıların dizildiği yerde dururlar.

- Sonra sağlam Argos'un, sağlam duvarlı Tiryns'un yurttaşları,
560 derin bir körfezin ta ucunda, Asine'de, Hermione'de oturanlar,
Troizenliler, Eionailılar, bağlık Epidauroslular,
Aigina'da, Mases'te oturan Akhaoğulları.
Gür naralı Diomedes komuta eder onlara,
bir de ünü yaygın Kapaneus'un sevgili oğlu Sthenelos.
- 565 Üçüncü komutan Euryalos'tur, tanrıya denk bir adam,
Talasoglu Kral Mekisteus'un oğlu.
Ama gür naralı Diomedes hepsinin başbuğudur,
buyruğunda seksen tane kara gemi var.

- Sonra düzenli Mykene'nin insanları gelir,
570 zengin Korinthoslular, güzel Kleonailılar,

Orneiai'da oturanlar, şirin Araithyree'de oturanlar,
Adrestos'un ilk kral olduğu Sikyon'da oturanlar,
Hyperesie'nin, yüksek Gonoessa'nın insanları,
Pelleneliler, Aigionlular,
575 tekmi Aigialos'ta, geniş Helike dolaylarındaki kişiler.
Atreusoğlu Agamemnon komuta eder onların yüz gemisine,
onun buyruğunda en kalabalık, en seçkin erler.
Tunçtan pırıl pırıl zırhlar giymiştir o,
hep çalım saçar, üstündür tekmi yiğitlerden,
580 en çok halklara o hükmeder.

Sonra Lakedaimon'un derin vadilerinde, Pharis'te,
Sparta'da, bol güvercinli Messe'de oturanlar gelir.
Bryseai'da, şirin Augeia'da oturanlar,
Amyklai'nin, deniz kıyısındaki Helos'un insanları,
585 Laaslılar, Oityloslular.
Altmış tane geminin başında Agamemnon'un kardeşi
gür naralı Menelaos var.
Gemiler dizilmiş sıra sıra,
Menelaos en önde, yiğitliğine güvenir, yürür,
onları savaşa sürükler.
Almak için Helene'nin bunca acılarının öcünü
590 odur yüreği en çok yanan.

Sonra Pylos'ta, şirin Arene'de oturanlar,
Alpheios Irmağı'nın geçtiği yerde, Thryos'ta,
güzel Aipy'de, Kyparesseis'te, Amphigeneia'da,
Pteleos'ta, Helos'ta, Dorion'da oturanlar.
Musalar buluşmuşlardı eskiden Dorion'da,
595 keseceklerdi Trakyalı Thamyris'in şarkısını.
Oikhalia'dan gelmişti Thamyris, Oikhalialı Eurytos'un yanından,
kendine güveniyor, övünüyordu,
kalkanlı Zeus'un kızlarını, Musaları bile
yenerim diyordu şarkı söylemede.
Onlar da kızdılar, kör ettiler onu,
tanrısal şarkıyı aldılar elinden,

600 çalgı çalmayı unutturdular ona.
Başlarında atları iyi süren yaşlı Nestor var,
dizmiş doksan tane koca karınlı gemiyi.

Sonra Arkadialılar gelir,
yüksek Kyllene Dağı'nın eteğinde,
Aipytos'un mezarı başında oturan bu adamlar
ustadrlar teke tek dövüşmede.

605 Onlar Pheneos'ta, koyunları bol Orkhomenos'ta,
Ripe'de, Stratie'de, rüzgârlı Enispe'de otururlar,
kentleri Tegee, şirin Mantinee, Stymphelos, Parrasie'dir.
Başlarında Ankaios'un oğlu güçlü Agapenor var,

610 gelmiş altmış tane gemiyle.
İyi dövüşen Arkadialı yiğitlerle dolu gemiler,
erlerin başbuğu Agamemnon vermiştir
bu sağlam tekneli gemileri onlara
geçsinler diye şarap rengine denizi,
yoksa onlar denizci adamlar değildirler.

615 Sonra da Buprasion'da, tanrısal Elis'te oturanlar gelir,
yurtlarının bir ucu Hyrmine, öbür ucu Myrsinos,
bir yanında Alesion, bir yanında Olenie kayalığı.
Onların dört tane önderi var,
her önderin buyruğunda on tane tez giden gemi,
binmiş gemilere birçok Epeiolu,

620 bir takımına Amphimakhos'la Thalpios komuta eder,
biri Kteatos, biri Eurytos'un oğlu,
Aktor'un torunlarıdır ikisi de.
Amorynkheus'un oğlu güçlü Diores'tir öbürlerinin başındaki,
tanrıya benzer Polykseinos buyurur dördüncülere,
Augeias soyundan Kral Agathenes'in oğlu.

625 Sonra Dulikhion'da, denizaşırı Elis'in karşısında
kutsal Ekhinai adalarında oturanlar gelir.
Önderleri Phyleusoğlu Meges'tir, Ares'in dengi.
Zeus'un sevdiği at sürücüsü Phyleus bir zamanlar

babasına kızmış, göçmüştü Dulikhion'a.

630 Meges'in buyruğunda kırk tane kara gemi var.

Şimdi Odysseus'a geldi sıra.

Ulu canlı Kephallenlere buyurur o,

İthake'de, yaprakları hışırdayan Neriton Dağı'nda,

Krokyleia'da, sarp Aigilips'te otururlar,

Zakynthos'la Samos da onlarındır,

635 kimi içerlerde oturur, kimi kıyılarda, adalara karşı.

Zeus gibi akıllı Odysseus'tur önderleri,

buyruğunda on iki tane al yanaklı gemi.

Aitolialıları yöneten Thoas'tır, Andraimon'un oğlu.

Onlar Pleuron'da, Olenos'ta, Pylene'de,

640 deniz kıyısındaki Khalkis'te kayalık Kalydon'da otururlar.

Ama ulu canlı Oineus'un oğulları dünyada yok,

Oineus'un kendisi de yok, sarışın Meleagros da yok.

Thoas'ın elinde bütün egemenlik,

buyruğunda kırk tane kara gemi.

645 Kargısıyla ün salmış İdomeneus var Giritlilerin başında.

Onlar Knossos'ta, duvarlarla çevrili Gortyn'de,

Lyktos'da, Miletos'ta, kireçli Lykastos'ta otururlar.

Phaistos'la Rytios onların en güzel illeri.

Yüz kentli Girit'in yurttaşları var daha bir sürü,

650 bunlar kargısıyla ün salmış İdomeneus ile

adam öldüren Enyalios'a denk Meriones'in buyruğundalar.

Giritlilerin seksen tane kara gemileri var.

Heraklesoğlu soylu, alımlı Tlepolemos,

dokuz gemi getirmiş Rhodos'tan,

yiğit Rhodoslularla dolu.

655 Üç sıraya dizilmiş Rhodoslular:

Lindoslular, İelysoslular, sütbeyaz Kameirolular.

Onlar Herakles'e Astyokhe'nin doğurduğu,

kargısıyla ün salmış Tlepolemos'un buyruğundalar.

Tanrıların büyüttüğü delikanlıların illerini yok edince Herakles,

- 660 getirmişti Selleis Irmağı kenarındaki Ephyre'den Astyokhe'yi.
Ama Tlepolemos sağlam sarayında gelir gelmez yetişkin çağa
öldürdü babasının dayısını, kocalmaya başlayan Likymnios'u,
gemiler yaptı sonra çabucak,
topladı adamlarını, açıldı denize, kaçtı;
665 güçlü Herakles'in oğullarıyla torunları kovalıyordu onu.
Döndü dolaştı, çekti bir sürü acı,
sonra bir gün Rhodos'a vardı yolu.
Üç soy oldular, yerleştiler oraya,
tanrılara, insanlara buyuran Zeus hoşlandı onlardan,
670 bir tanrısal bolluk döktü adaya.

- Üç sağlam gemi getirmiş Syme'den Nireus,
Kral Kharops'la Agleie'nin oğlu,
kusursuz Peleusoğlu'ndan sonra, İlyon'a gelen Danaoların
en güzeli, en yakışıklısıdır o,
675 ama gücü yok, buyruğunda az adam var.

- Nisyros, Krapathos, Kasoslularda sıra şimdi,
Eurypylos'un adası Kos'tan,
Kalydnai adalarından gelenlerde.
Pheidippos'la Antiphos'tur onların önderleri,
Heraklesoğlu Kral Thessalos'un oğullarıdır ikisi de.
680 Sıraya dizmişler otuz tane gemiyi.

- Pelasgların kenti Argos'ta oturanlarda sıra şimdi de,
Alos, Alope, Treknis onlarıdır.
Phthie'de, güzel kadınlı Hellas'ta otururlar,
Myrmidon, Hellen, Akha derler onlara.
685 Akhilleus'tur komutanı elli tane geminin.
Ama acı veren savaşa kalmadı istekleri;
başlarında yürüyecek kimseleri yok,
ayağı tez Akhilleus içermiştir Briseis yüzünden,
ayrılmaz gemilerinin yanından bir türlü.
Lyrnessos'u, Thebai surlarını yıkmak için,
Selepioslu Kral Euenos'un oğulları
690 ünlü kargıcılar Mynes'le Epistrophos'u vurmak için

nice sıkıntılar çekmiş, Lyrnessos dönüşü de
o güzel saçlı kızı kendisine seçmişti.
Akhilleus öylece durup içini yer.
Yakında kalkacak ama.

- 695 Sonra Phylake'de oturanlar gelir,
Demeter tanrıçanın korusu çiçekli Pyrassos'ta,
koyunları bol İton'da, deniz kıyısındaki Antron'da,
çimenler üstüne yayılmış Pteleos'ta oturanlar.
Eskiden onlar cenkçi Protesilaos'un buyruğundaydılar,
kara toprak yuttu şimdi Protesilaos'u,
yarım kalmış bir saray bıraktı Phylake'de,
700 bir de iki yanağını yırtan bir karı.
Öbür Akhalardan çok önce atlayınca gemisinden karaya,
bir Dardanoslu öldürdü onu.
Önderlerine çok acıdılar, yandılar ama
Phylakeliler yine de öndersiz değil.
Onları sıraya dizdi Podarkes, Ares'in filizi,
705 bol sürüsü olan Phylakesoğlu İphiklos'un oğlu.
Protesilaos'un bir anadan kardeşi, küçüğüdür o,
yiğit Protesilaos büyüktü, üstündü ondan.
Erler çok özlediler o soylu önderi,
yine de öndersiz kalmadılar.
710 Podarkes'in buyruğunda kırk tane kara gemi var.

- Sonra Boibeis Gölü'nün karşısındaki Pherailılar gelir,
Boibe, Glaphyrai, düzenli İaolkos illerinde oturanlar.
Buyruğundadırlar on bir tane gemiyle
Admetos'un sevgili oğlu Eumelos'un.
Admetos'la sevişip doğurmuştu onu Alkestis,
715 Pelias kızlarının en güzeli, kadınların en tanrısali.

- Sonra Methone ile Thaumakie'de,
Meliboia da, sarp Olizon'da oturanlar gelir.
İyi ok atan Philoktetes'in buyruğundadır yirmi gemiyle.
Binmiş her gemiye elli kürekçi,
720 hepsi de okla savaşmasını iyi bilen erler.

Ama Philoktetes kutsal Lemnos Adası'nda
yatar korkunç acılar içinde;
Akhaogulları bıraktılar adada onu,
bacağında yara açmış uğursuz bir deniz yılanı,
kıvrır durur orda acıdan.

- 725 Özleyecekler birazdan Kral Philoktetes'i Argoslular.
Ordusu komutansız kalmış değil yine de,
sıraya dizmiş onları Medon, Oileus'un piçi,
Rene'nin iller yıkan Oileus'la çiftleşip doğurduğu.

- 730 Sonra Trikkeliler, kat kat kayalı İthome'de oturanlar,
Oikhalieli Eurytos'un kenti Oikhalie'de oturanlar gelir.
Onlar Podaleirios'la Makhaon'un buyruğundalar,
Asklepios'un iki oğlu, iyi hekim ikisi de.
Sıraya dizmişler otuz tane koca karınlı gemiyi.

- 735 Sonra Ormenion'da, Hypereia pınarı başında,
Asterion'da, ak doruklu Titanos'ta oturanlar var,
onlara Eurypolos komuta eder, Euaimon'un parlak oğlu.
Gelmişler kırk tane kara gemiyle.

- 740 Argissa'da, Gyrtone'de, Orthe'de,
Elone'de, sütbeyaz Oloosson'da oturanlar
yılmaz savaşçı Polypoites'in buyruğundalar.
Ölümsüz Zeus'un oğlu Peirithoos'tur onun babası.
Ünlü Hippodameia sevişmişti Peirithoos'la,
kılı azmanları tepeleyip Pelion Dağı'nda
Aithiklere doğru sürdüğü gün doğurmuştu onu.
O gün tek başına değildi o,
745 yanındaydı Ares'in filizi Leonteus,
Kaineusoğlu taşkın canlı Koronos.
Onların buyruğunda kırk tane kara gemi var.

- 750 Guneus gelmiş Kyphos'tan yirmi iki gemiyle,
buyruğunda Ainienlerle savaşçı Peraibolar var,
soğuk Dodone'de yurt kurmuşlardır onlar.
Bir de Titaresis Irmağı kıyılarını işleyenler var,

Peneios'a dökülür bu ırmağın tatlı tatlı akan suyu,
onun gümüşten akıntılarına karışmaz, ama
akar gider üstünden yağ gibi;

755 korkunç antlara tanık Styks Irmağı'nın koludur o.

Tenthredon'un oğlu Protheos komuta eder Magnetlere.
Peneios kıyılarında, yaprakları hışırdayan Pelion Dağı'nda otururlar.
Çabuk koşan Prothos önderleridir onların,
buyruğunda kırk tane kara gemi var.

760 Danaoların önderleri, başbuğları işte bunlar.
Haydi say bana şimdi de Musa,
Atreusoğullarıyla gelenler arasında
en iyi atları, erleri say.

Pheresoğlu'nun atlarıdır en üstün atlar,
Eumelos sürünce uçarlar kuş gibi.

765 İkisi de bir yaşta, ikisi de bir boy,
ikisinin de bir kıllarının rengi.
Pierie'de yetiştirdi onları Apollon, gümüş yaylı,
savaş korkusu veren kısraklardır onlar.
Telamon'un oğlu Aias'tır erlerin en üstünü,
ama bu Akhilleus'un öfkesi sürdüğünce böyle,
yoksa Akhilleus çok üstündür ondan.

770 Kusursuz Peleusoğlu'nu taşıyan atlar için de böyle bu.
Denizler aşan kıvrık burunlu gemileri yanındadır o,
erlerin başbuğu Atreusoğlu Agamemnon'a dargın.
Deniz kıyılarında oyalanır adamları,
disk atarlar, kargı atarlar, ok atarlar,
atlar arabaların yanında aknilüfer çiçeği yer,
775 arabalarsa efendilerinin barakaları yanında
öylece dururlar, sımsıkı bağlı.

Onları sürenlerse savaşa gideceklerine,
ordu boyunca ordan oraya dolaşırlar,
Ares'in sevdiği önderlerini özleye özleye.

İşte böyle yürüyordu Akhalar.

780 Ateş kaplamıştı sanki boydan boya yeryüzünü.

Gök gürleten Zeus'un öfkesinden toprak inliyordu;
hani bir zamanlar Arimos dağlarında kızmıştı Typheus'a,
Typheus'un ini ordadır derler,
şimdi de Zeus kamçılıyordu toprağı o günkü gibi.
Yürüyorlardı onlar işte böyle,
ayakları altında toprak inliyordu inim inim,
785 çabuk adımlarla yutuyorlardı sanki ovayı.

Troyalılara haberci geldi yel gibi giden İris,
kalkanlı Zeus acı haberle göndermişti onu.
Toplanıyor Priamos'un kapıları önünde Troyalılar,
geliyor bir araya yaşlısı genci,
790 ayağı tez İris sokulur, seslenir onlara,
Priamos'un oğlu Polites'e benzetir sesini,
Troyalıların gözcüsü olmuştur Polites, güvenip çevikliğine,
ulu Aisyyetes'in mezarı bulunan höyüğün tepesinde durmuş,
bekler Akhaların saldıracağı vakti.
795 İşte ayağı tez İris ona benzeyip dedi ki:
"Konuşur durursun boyuna ihtiyar,
ortada sanki barış varmış gibi.
Oysa çetin bir savaş koptu işte.
Bunca savaşlara katılmışım bugüne dek,
hiçbir ordu görmemiştim böyle kalabalık, böyle güçlü.
Kente doğru yürüdükleri zaman ovada
800 yapraklar kadar, kumsaldaki çakıllar kadar çok.
İşte sana söylerim Hektor, yap dediğimi,
Priamos'un geniş ülkesinde yardımcılarımız bir hayli,
çeşitli diller konuşur çeşitli soydan erler,
805 buyursun erlerine her soyun başındaki adam,
dizsin yurttaşlarını sıra sıra."

Böyle dedi, Hektor da dinledi tanrıçanın sözünü,
dağıttı toplantıyı çabucak, koştular silah başına,
açıldı teknil kapılar, fırladı ordu,
810 yayalar atlılar derken, bir gürültü bir uğultu.

Kentin önünde sarp bir tepe var.
Çıkılır ovanın dört bir yanından tepeye,

Batieia adını takmıştır ona halk,
ölümsüzlerse yüksek atlayan Myrrhine'in mezarı der.
815 Troyalılarla yardımcıları dizilirler orada.

Troyalılara oynak tolgalı büyük Hektor komuta eder,
yanında kalabalık, seçkin erler,
kargı atmak için yanıp tutuşurlar.

Dardanielilerin başında Aineias var, Ankhises'in oğlu,
820 tanrısız Aphrodite doğurdu onu Ankhises'ten;
bakmadı tanrıçalığına, birleşti İda eteklerinde bir ölümlüyle.
Arkhelokhos'la Akamas var yanında,
Antenor'un her savaşı iyi bilen iki oğlu.

Sonra Zeleia'da oturanlar gelir, İda'nın ta dibinde,
825 Aisepos'un kara sularını içen zengin Troyalılar.
Başlarında Lykaon'un ünlü oğlu Pandaros var,
Apollon kendisi vermiştir Pandaros'a yayını.

Adresteia'da, Apaisos ülkesinde oturanlar gelir sonra,
Pityeia'da, Tereie'nin sarp eteklerinde oturanlar,
830 başlarında kendirden zırh giymiş Adrestos'la Amphios var,
Perkoteli Mereops'un oğludur ikisi de.
Mereops bilirdi falcılığı herkesten çok iyi,
istememişti gitmelerini öldürücü savaşa,
ama alıkoyamadı oğullarını bir türlü,
onları kara ölüm tanrıçaları sürüklüyordu.

835 Perkote'de, Praktios'ta oturanlar gelir sonra,
Sestoslular, Abydoslular, tanrısız Arisbe'nin yurttaşları,
başlarında Hyrtakes'in oğlu erlerin başbuğu Asios var,
Selleis Irmağı kıyılarından, Arisbe'den,
kocaman kızıl atların getirdiği Hyrtakesoğlu Asios.

840 Ünlü kargıcı Pelasg soylarına komuta eder Hippothoos,
otururlar toprağı bereketli Larissa'da.

Başlarında Ares'in filizi Hippothoos'la Pylaios var,
Pelasg soyundan Teutamosoğlu Lethos'un oğlu ikisi de.

845 Akamas'la yiğit Peiroos var Trakyalıların başında,
hızla akan Hellespontos çevirir topraklarını.

Kargıcı Kikonların komutanıdır Euphemos,
tanrıların beslediği Keadesoğlu Troizenos'un oğlu.

Pyraikhmes komuta eder kıvrık yaylı Paionlara,
onlar ta uzaklardan gelmişler, Amydon'dan,
uzun kıyılarından Aksios'un.
850 Aksios yayılır tatlı bir suyla toprağa.

Erkek yürekli Pylaimenes komuta eder Paphlagonialılara,
gelmişler yabankatırlarıyla ünlü Enetlerin yurdundan,
Kytoros'ta, Sesamos'ta otururlar,
Parthenios Irmağı çevresinde kurmuşlardır ünlü saraylarını,
855 kentleri Kromna, Aigialos, yüksek Erythinoi'dur.

Odios'la Epistrophos komuta eder Alizonlara,
ta uzaklardan gelirler, gümüşün yurdu Alybe'den.

Mysialıların başında Khromis'le bilici Ennomos var,
biliciliği kurtaramaz onu kara ölümden,
860 çevik ayaklı Aiakos'un torunu öldürecek onu,
nasıl öldürecekse birçok Troyalıyı ırmak başında.

Phorkys'le tanrıya benzer Askanios yönetir Phrygialıları,
uzak Askania'dan gelmişlerdir onlar,
savaşa girmek için yanıp tutuşurlar.

Mesthles'le Antiphos'tur Maionialıların önderi,
865 Gygaie Gölü tanrıçasıyla Talaimenes'in oğullarıdır ikisi de.
Buyururlar Tmolos eteğinde büyümüş Maionialılara.

Nastes, kaba konuşan Karialıların başında yürür,
Miletos'ta otururlar, yaprağı bol Phthiron Dağı'nda,

Maiandros kıyılarında, yüksek doruklu Mykale'nin eteğinde.

870 Önderleri Amphimakhos'la Nastes'tir
Nomion'un alımlı iki oğlu.

Amphimakhos, kız gibi, altınlarla süslenip gelmiş savaşa,
altınlar o çılgından uzaklaştıramaz ölümü,

Aiakos'un çevik ayaklı torunu ırmak başında ezecek onu.

875 Altınları da koca yiğit Akhilleus alacak.

Lykialılara Sarpedon'la kusursuz Glaukos komuta eder,
gelmişler uzak Lykia ülkelerinden,
anaforlu Ksanthos'tan gelmişler.

III. Bölüm

- Her bir ordu, başta komutanları, sıra oldu.
Troyalılar yürüdüler kuşlar gibi, çığlık çığlığa,
turnalar göklere yükselir de hani,
kasırgadan, sağanak sağanak yağmurdan kaçıp
5 Okeanos akıntılarına doğru bağıra çağıra uçarlarsa nasıl
Pygme cücelerine korkunç bir savaş, ölüm,
yokluk getirerek şafak vakti.
Akhalar da ateş püsküre püsküre,
birbirlerine yardım için yana yana,
yürüyorlardı sessiz sedasız.
- 10 Notos yeli dağ doruklarını sisle örterse nasıl,
o sis çobanların hiç hoşuna gitmez hani,
hırsız içinse iyidir geceden bile,
görür insan görse görse bir atımlık yeri.
Kara tozlar bulut gibi yükseliyordu işte böyle,
onlar çabuk adımlarla yutuyorlardı sanki ovayı.
- 15 Birbirlerine doğru yürüyüp yakınlaşınca
çıktı tanrı yüzü Aleksandros Troyalıların en önüne,
omuzlarında bir pars derisi, kıvrık yayı, kılıcı.
Ucu tunçtan iki kargısını sallayarak
zorlu savaşta çağırdı karşısına, cenge,
20 Argosluların en yiğitlerini.

Ares'in sevdiği Menelaos, kalabalığın içinde
onun uzun adımlarla öne atıldığını görünce,

- sevindi kocaman bir ava gözü ilişen aslan gibi.
Aslan çok acıkır da hani,
bulur boynuzlu bir geyiği ya da bir yabankeçisini,
çevik köpekler, gürbüz delikanlılar önlemek isteseler bile,
25 çabucak parçalayıp yer onu.
Tanrı yüzlü Aleksandros'u görür görmez işte
Menelaos tıpkı öyle sevindi.
Hele ona bir ödeteyim dedi suçunu,
atladı arabadan silahlarıyla yere.
- 30 Tanrı yüzlü Aleksandros'un ağzına geldi yüreği,
ölümünden kaçmak için birdenbire
geriledi, sığındı dostlarının arasına,
ön sıralardan görünce onun çıkıverdiğini.
Dağlarda insan bir yılan görür de hani,
nasıl irkilir, bir titreme alırsa gövdesini,
35 yüzünü bir sarılık kaplar da gerilerse nasıl,
Aleksandros işte öyle korktu Atreusoğlu'ndan,
Troyalıların kalabalığından daldı içeri.
- Gördü Hektor onu, azarladı, ağır konuştu:
"Seni alçak, seni parlak oğlan, seni çapkın,
seni ırz düşmanı seni!
40 Hiç doğmaz olaydın keşke,
ya da kalaydın ölümüne dek evlenmeden,
çok isterdim bunun böyle olmasını,
hem çok da iyi olurdu hani,
ne baş belası kesilirdin o zaman,
ne de yüzkarası olurdun başkalarına.
Amma da hoşlanacak gür saçlı Akhalar
güzelliğine bakıp soylu bir öncü saydıkları adamın
45 görünce aslında tabansız, korkak, kof olduğunu.
Böyleyken, yoldaşlarını toplayıp
enginleri aşan gemilerle nasıl açıldın denize,
nasıl karıştın yaban ellere,
nasıl kaçırdın ta uzak ülkelerden,
kargı salan erlerin gelini, güzel yüzlü kadını;

- 50 baş belası yaptın onu babana, halkımıza, ilimize,
sevindirdin düşmanlarını tekmi,
rezil kepaze ettin kendini.
Ares'in sevdiği Menelaos'a karşı koyamıyorsun ha,
onunla bir boy ölçüş de gör bak,
körpe karısını kaçırdığın adam ne adam.
- 55 Sen toza toprağa bulandığın zaman
göreceksin, hiçbir işe yaramayacak
ne yüzünün, saçının güzelliği,
çalgı çalmadaki ustalığın ne de;
Aphrodite'nin armağanları bütün.
Ne çekingen insanlarmış şu Troyalılar,
öyle olmasaydılar, senin ettiklerine karşı çoktan
bir tek yerin kalmazdı taşlanmadık."

- Karşılık verdi tanrı yüzlü Aleksandros, dedi ki:
"Beni azarlamakta hakkın var Hektor, yerden göğe,
- 60 senin yüreğin her zaman bir balta gibi azgın;
bir gemi ustası, elinde yarar kütüğü,
vurdukça da artırır insanın gücünü,
azgın bir yüreğin var göğsünde, işte onun gibi.
Altın Aphrodite'nin güzel armağanlarını vurma yüzüme,
- 65 tanrıların mutlu armağanlarını hor görmemeli;
ne verirlerse verir onlar,
bunları insan keyfince alamaz ki.
İlle de istersen benim dövüşmemi,
Troyalıları, tekmi Akhaları oturt yere,
koyun ortalarına Ares'in sevdiği Menelaos'la beni,
- 70 çarpışalım Helene için, bütün malı için;
alsın bütün malı, götürsün karısını evine,
kim üstün gelir, kazanırsa zaferi.
Ant içsin, dost olsun ötekiler de.
Siz Troyalılar, oturun bereketli Troya'da,
Akhalalar da at besleyen Argos'a dönsünler,
- 75 güzel kadınlı Akha topraklarına."

Böyle dedi, Hektor bunu duydu, çok sevindi,
orta yerinden kavradı kargısını,

durdurdu Troya ordularını, fırladı ileri.

Çömeldi hep birden Troyalılar.

İşte o sıra gür saçlı Akhalar gerdiler yaylarını,

80 oklarıyla nişan alıp taşlar atacaklardı.

Ama erlerin başbuğu Agamemnon gürledi:

“Durun Argoslular, atmayın Akha delikanlıları,
oynak tolgalı Hektor’un diyeceği var.”

Böyle dedi o, onlar da kestiler savaşı,

kalakaldılar öylece.

85 İki ordu arasında Hektor dedi ki:

“Troyalılar, güzel dizlikli Akhalar, dinleyin beni,
uğruna savaştığımız Aleksandros bakın ne diyor,
Troyalılar, teknil Akhalar güzel silahlarını
koysunlar diyor, besleyici toprağın üstüne.

90 Kendisi ortaya çıkıp Ares’in sevdiği Menelaos’la
teke tek dövüşecekmiş Helene’yle malı için.

Kim üstün gelir, kazanırsa zaferi,
alacak bütün malı, götürecekt kadını evine.
Ant içecek, dost olacak ötekiler de.”

95 Böyle dedi o, ordakiler hiç ses çıkarmadı.

Gür naralı Menealos dedi ki:

“Dinleyin şimdi beni hepiniz,
benim yüreğime girdi en çok acı.

Akhalarla Troyalılar ayrılmalı bence;

100 Aleksandros yüzünden çıkan bu kavgada
biliyorum, çok acılar çektiniz.

İkimizden kimin eceli gelmişse ölsün o,
ama ötekiler de ayrılınlar çabucak.

Troyalılar, getirin koyunları haydi,
erkeği ak olsun, dişisi kara,

Toprak tanrıya biri, Güneş tanrıya biri.

Getirelim Zeus için biz de bir tane.

105 Ulu Priamos’u da çağırın buraya çabuk,
madem çocukları taşkın, güven olmaz onlara,
andı kendisi yapsın gelsin,

Zeus’a yapılan antları bozmasın biri,
silah taşıyan delikanlıların başında yeller eser.
Bir yaşlı olursa görür önünü arkasını,
110 gösterir iki ordu için en iyi yolu.”

Böyle dedi o, Akhalarla Troyalılar sevindiler
umdular belalı savaşın sona ereceğini.
Durdurdular arabaları sıra sıra, indiler yere,
115 çıkardılar silahlarını, dizdiler yan yana.
Hektor iki haberci gönderdi kente,
Priamos’u çağırın, koyunları getirin dedi.
Kral Agamemnon da yolladı Talthybios’u,
dedi koca karınlı gemilerden koyunlar getirin.
120 Tanrısal Agamemnon’u dinledi o da.

İris de haberci geldi ak kollu Helene’ye,
kılığına girmişti görümcesi Laodike’nin,
Antenoroglu’nun karısıydı Laodike,
Antenor’un oğlu Helikaon almıştı kendine onu,
güzellikten yana en üstündü Priamos’un kızları arasında.
125 İris sofada buldu Helene’yi,
büyücek bir kumaş dokuyordu,
ıpışıldı kumaşın iki yüzü de,
üstüne savaş resimleri işlemedeydi bir sürü,
atları iyi süren Troyalılarla
tunç zırlı Akhalar arasındaydı bu savaşlar,
Helene uğruna Ares getirdiydi başlarına.
Ayağı tez İris, yanında durdu, dedi ki:
130 “Buraya gel de bir gör, sevgili gelinim,
atları iyi süren Troyalılarla
tunç zırlı Akhalar arasında neler oluyor bak,
önceleri düz ovada, birbirlerinin üstüne
salmışlardı kan ağlatan savaşı.
Yanıyorlardı kahreden savaşın ateşiyle.
Şimdiyse oturdular suspus olup,
135 savaş durdu, yaslandılar kalkanlarına,
sapladılar toprağa uzun kargılarını.

Ama Aleksandros'la Menelaos, Ares'in sevdiği,
uzun kargularıyla savaşıacaklar senin uğruna.
Üstün gelenin sevgili karısı denecek sana.”

- Tanrıça İris söyler söylemez bunu
140 eski kocasının tatlı özlemini koydu Helene'nin gönlüne,
ana babasının, yurdunun tatlı özlemini koydu.
Helene sarındı ak ketenlere, çıktı odasından
sıcacık gözyaşları döke döke.
İki hizmetçisi geliyordu arkasından,
Pittheus'un kızı Aithre, dana gözlü Klymene.
145 Az sonra vardılar Batı kapılarına.

- Orda, Batı kapılarının üstündeki kulede,
Panthoos, Thymoites, Lampos,
Klytios, Ares'in filizi Hiketaon,
aklı başında Oukalegon'la Antenor,
Priamos'un çevresinde kurmuşlardı yaşlılar derneğini.
150 Yaşlılık onları savaştan alıkoyuyordu,
ama çok iyi konuşan adamlardı,
ormanda, ağaçları dolana dolana, incecik öten
ağustosböcekleri gibi tıpkı.
Kulede böyle oturuyordu Troyalı ulular.
Helene'nin görünce çıktığını kuleye
155 şu kanatlı sözleri söylediler usulcacık:
“Troyalılarla Akhalıların, böyle bir kadın için
yıllardır acı çekmeleri hiç de ayıp değil.
Yüzüne bakan ölümsüz tanrıçalara benzetir onu.
Ama yine de binse gemiye keşke gitse,
160 gitse de, bizi, çocuklarımızı belaya sokmasa.”

- Böyle dediler. Priamos seslendi, çağırdı Helene'yi;
“Buraya, yanıma gel kızım, otur şöyle,
gör bak işte, eski kocan, hısım akraban, dostların.
Bence suçlu sen değilsin, tanrılar asıl,
165 onlar yığdı başıma kan ağlatan savaşı,
gel söyle bana, şu eşi görülmedik adamın adı ne?

Kim bu alımlı, iriyarı yiğit?
Boyca ondan uzun olanlar gerçi var, ama
onun gibi güzel olanı görmedi gözlerim benim,
170 bir krala benzer bu adam.”

Tanrısal kadın Helene karşılık verdi, dedi ki:
“Senden hem korkarım, hem sayarım seni sevgili kayınbabam.
Oğlunla buraya gelmeseydim keşke,
evimi barkımı, o nazlı büyüttüğüm kızımı,
175 hısım akrabamı, can yoldaşlarımı bırakmasaydım,
kara ölüme razı olaydım keşke.
Böyle olmadı ne yapalım ki,
bak eriyip gidiyorum gözyaşı döke döke.
Neyse, karşılık vereceğim sorduklarına;
Atreusoğlu gücü yaygın Agamemnon’dur bu adam,
hem iyi bir kral, hem güçlü bir cenkçi.
Bir zamanlar kaynımdı benim, ben köpek gözlünün,
180 ya, bir zamanlar öyleydi işte.”

Böyle dedi o, ihtiyarın ağzı açık kaldı, dedi ki:
“Ey Atreusoğlu, mutlu adam, tanrıların gözbebeği,
buyruğunda ne çok Akha delikanlısı var.
Eskiden bağlık bahçelik Phrygia’ya gitmiştim,
185 atları dörtmal giden bir sürü Phrygialı görmüştüm.
Otreus’un, tanrıya benzer Mygdon’un halkı,
ordular yayılmıştı Sakarya’nın kıyılarına,
Amazonlar gelmişti hani, erkek gibi, işte o gün,
aralarına bir savaş ortağı almışlardı beni.
190 Gözleri dört dönen Akhalar kadar kalabalık değillerdi.”

Sonra Odysseus’u gördü ihtiyar, sordu:
“Şunu da söyle bana, kızım, bu kim?
Bir baş küçük Atreusoğlu Agamemnon’dan boyu,
ama omuzlarıyla göğsü geniş ondan.
195 Bırakmış silahlarını erleri besleyen toprağın üstüne,
erler arasında yürüyor bir koç gibi.

Sütbeyaz bir koyun sürüsü içinde gidip gelen
bol yünlü bir koça benzetiyorum ben onu.”

Zeus’un kızı Helene karşılık verdi, dedi ki:

- 200 “Çok akıllı Odysseus’tur o, Laertes’in oğlu,
kayalık İthake halkı arasında doğdu büyüdü.
Kurnazlıklar bilir çeşit çeşit,
hüneri var türlü türlü.”

Akıllı Antenor karşılık verdi, dedi ki:

- 205 “Ey kadın, ne de doğru söyledin bu sözü,
bir zamanlar tanrısal Odysseus buraya
senin için görüşmeye elçi gelmişti hani,
Ares’in sevdiği Menelaos da vardı yanında.
Konuk ettiydim evimde onları, ağırladıydım,
ikisi de boylu boslu, çok akıllıydılar.
Ama karışınca Troyalılar arasına,
210 Menelaos ayakta geniş omuzlarıyla dostunu aşıyordu,
oturdukları vakit, dağ gibiydi Odysseus.
Herkes önünde, dokuyunca kafalarındakini,
gerçi Menelaos konuşuyordu rahat, tok,
az söylüyor, öz söylüyordu,
215 yaşça da küçüktü Odysseus’tan, ama
çok akıllı Odysseus kalkıp durunca ayakta,
yere dikiyordu gözlerini, bakıyordu öylece,
sallamadan sağa sola değneğini,
benziyordu dimdik durup ne söyleyeceğini bilmeyen adama.
220 Somurtmuş bir aptal sanırdınız siz onu.
Ama göğsünden çıkarınca gür sesini,
savrulurdu sözler lapa lapa yağan kar gibi,
o zaman hiçbir insan yarışamazdı Odysseus’la.
Bizi saran onun güzelliği değildi, işte buydu.”

- 225 Sonra da Aias’ı gördü ihtiyar, sordu:

“Kim o, öbür Akhalı, soylu, iriyarı yiğit,
Argosluları başıyla, geniş omuzlarıyla aşan?”

Uzun entarili tanrısal Helene karşılık verdi, dedi ki:

“Eşi görülmedik Aias’tır o, Akhaların kalesi.

- Öte yanda, Giritliler arasında işte bak,
230 İdomeneus durur, tanrı gibi,
Girit önderleri çevresini sarmışlar.
Ares'in sevdiği Menelaos, konuklardı onu evimizde,
Girit'ten bize geldikçe o.
Gözleri dört dönen öbür Akhalıları görüyorum şimdi,
235 çok iyi tanırım onları, sayabilirim adıyla sanıyla.
Bir anadan doğma iki komutan kardeşimi
göremiyorum ama
atları iyi süren Kastor'u, iyi güreşen Polydeukes'i.
Orduyla sevimli Lakedaimon'dan gelmediler mi?
240 Denizler aşan gemileriyle buraya geldiler de
savaşa karışmak istemiyorlar mı yoksa?
Her gün kulağıma çalınan, hani şu
ağır sözleri duymaktan mı korkuyorlar ne?"

Böyle dedi, bilmiyordu ki bereket fışkıran toprak
çoktan bağına basmıştı kardeşlerini,
orda, Lakedaimon'da, sevgili baba toprağında.

- 45 Tanrılara ant töreni için haberciler
kent boyunca dolaştırdılar sunuları;
bu sunular iki koyundu,
bir de keçi tulumu içinde
keyif veren şarap, toprağın ürünü.
Haberci İdaios getirdi bir sağrakla altın taslar.
Vardı yaşlı Priamos'un yanına, kıskırttı onu:
250 "Haydi bakalım Laomedon'un oğlu, kalk,
Troyalıların, tunç zırhlı Akhaların uluları
çağırıyorlar seni ant törenini yapmaya, ovaya.
Aleksandros'la Menelaos, Ares'in sevdiği,
vuruşacaklar uzun kargılarıyla bu kadın için.
Kim üstün gelir, kazanırsa zaferi,
255 alacak bütün malını, kadını götürecek evine.
Ant içecek, dost olacak ötekiler de.
Biz toprağı bereketli Troya'da kalacağız,

onlar da at besleyen Argos'a dönecekler,
güzel kadınlı Akha topraklarına.”

Böyle dedi o, ihtiyar donakaldı,
atları arabaya koşmalarını buyurdu arkadaşlarına,
260 onlar da dinlediler onun sözünü.
Bindi Priamos, çekti dizginleri geriye,
güzel arabaya Antenor da bindi sonra,
sürdüler atlarını Batı kapılarından ovaya.

Varınca Troyalılarla Akhalar arasına
265 indiler arabadan, ayak bastılar bereketli toprağa,
iki ordu ortasına gelip durdular.
Erlerin başbuğu Agamemnon kalktı ayağa,
çok akıllı Odysseus da onunla kalktı.
Ant töreni için saygıdeğer haberciler kurbanlar getirdiler,
karıştırdılar sağrakta şarabı,
270 su döktüler kralların eline.
Aldı Atreusoğlu kılıcının yanında taşıdığı bıçağı,
yün kesti koyunların başından iki tutam.
Haberciler Troya ve Akha ulularına pay ettiler bu yünü.
275 Atreusoğlu kaldırdı ellerini, bağırıp yakardı:
“Zeus baba, İda Dağı’ndan hükmeden ulu tanrı,
sen Helios, her şeyi gören, duyan sen,
ırmaklar ve toprak ve siz yer altında,
andını bozmuş insanlara acı çektiren tanrılar,
280 tanık olun bana, koruyun candan antlarımızı.
Aleksandros öldürürse Menelaos’u,
alsın Helene’yi, bütün malını alsın,
çıkalım yola biz de denizler aşan gemilerimizle.
Ama sarışın Menelaos öldürürse Aleksandros’u,
285 Troyalılar versin Helene’yle bütün malını,
Argoslulara yaraşır öyle bir karşılık ödesinler ki
gelecekteki insanlar arasında anılsın dursun.
Ama Aleksandros yere yıkılır da,
Priamos’la oğulları ödemek istemezlerse bana bu karşılığı,

290 öç almak için ben burada kalacağım,
dövüşeceğim savaşın sonunu alıncaya dek.”

Böyle dedi, kesti koyunların boğazını amansız bıçakla,
bıçak aldı götürdü yaşama güçlerini,
seğiren gövdeleri Atreusoğlu bıraktı yere.

295 Taslarla şarap aldılar sağraktan, toprağa döktüler,
yakardılar hep var olan tanrılara.

Tekmil Akhalar, Troyalılar şöyle dedi:

“Ey Zeus, ünlü, ulu tanrı,
öbür ölümsüz tanrılar, tanık olun siz de,
hangi ordu antları bozarsa önce

300 hem kendilerinin, hem çocuklarının beyinleri
bu şarap gibi yerlere aksın,
başkalarına köle olsun karıları.”

Böyle dediler, Kronosoğlu getirmedi dileklerini yerine.

Dardanosozlu Priamos onlara şöyle dedi:

“Troyalılar, güzel dizlikli Akhalar, dinleyin beni,

305 rüzgârlı İlyon’a dönmeliyim ben şu sıra;
sevgili oğlumun Menelaos’la çarpıştığını
gözlerimle görmeye dayanamam.
Kimin öleceğini Zeus’la öbür ölümsüzler bilir.”

310 Tanrıya benzer ihtiyar böyle dedi.

Koyunları çift atlı arabasına koydu.

Bindi kendi de, çekti dizginleri.

Arabaya Antenor da bindi sonra.

Döndüler gerisingeri böylece İlyon’a.

Priamos’un oğlu Hektor’la tanrısal Odysseus

315 ölçtüler önce dövüş alanını.

Sonra seçtiler kuralları, salladılar tolga içinde,

tunç kargıyı bakalım önce kim atacaktı?

Ordular kaldırıp ellerini, yakardılar tanrılara.

Her Akhalı, her Troyalı şöyle dedi:

320 “Zeus baba, İda Dağı’ndan hükmeden ulu tanrı,
kim doladıysa bizim başımıza bu işleri,

Hades'in evine gitsin, bırak.
Ant içelim, dost olalım biz de.”

Böyle dedi, oynak tolgalı iri Hektor da
yana çevirdi başını, salladı kuraları.

325 Paris'in kurası fırladı birdenbire dışarı.

Ordular oturdu toprağa sıra sıra.

Atlarıyla ışıldayan silahları yanında çömeldi her adam.

Tanrısai Aleksandros, güzel saçlı Helene'nin kocası,
güzel silahlarını kuşandı;

330 önce taktı bilekleri gümüş halkalı dizliklerini,
sonra kapladı göğsünü kardeşi Lykaon'un zırhıyla,
tastamam geldi bu zırh ona.

Attı omuzlarına gümüş kakmalı tunç kılıcını,

335 sonra da sağlam, iri kalkanını aldı eline,
geçirdi soylu başına iyi işlenmiş yeleli tolgasını,
tolganın üstünde yele şahlanıp dalgalandı.

Avucuna uyan keskin kargısını aldı en son.

Öte yandan Menelaos da giydi kendi zırhını.

İkisi de zırhlarını giyinmişlerdi,

340 çıktı biri bir kalabalıktan, biri bir kalabalıktan,
Troyalılarla Akhalar arasında yer aldılar,
korkunçtu bakışları ikisinin de.

Onları böyle görünce bir şaşkınlıktır aldı
atları iyi süren Troyalılarla tunç zırhlı Akhaları.

Ölçülen alanda geldiler karşı karşıya,

345 öfkeyle savurdular kargılarını.

Aleksandros attı uzun gölgeli kargısını önce,
vurdu düz kalkanından Atreusoğlu'nu,
ama tunç delemeydi kalkanı,
sert kalkanın üstünde büküldü ucu.

350 Atreusoğlu Menelaos bağırdı Zeus babaya,
fırladı kargısıyla ileri, yakardı:

“Zeus baba, hiç yoktan başıma bela getiren bu adamdan,
tanrısai Aleksandros'tan öcümü alayım, bırak,

koy, elimin altında ezeyim onu,
kendisini dostça konuklayana kötülük edemesin
bundan böyle doğacak insanlar arasında hiç kimse.”

- 355 Böyle dedi, savurdu attı uzun gölgeli kargısını,
vurdu Priamos’un oğlunu düzgün kalkanından,
sivri kargı geçti parlak kalkanı,
iyi işlenmiş zırhı deldi,
dümdüz geçti yanından, sıyırdı gömleğini.
- 360 Paris eğilip kaçmıştı kara ölümden.
Gümüş kakmalı kılıcını çekti kaldırdı Atreusoğlu,
tolgasının tepesine indirdi birdenbire,
kılıç oldu üç dört parça, düştü elinden.
Atreusoğlu baktı uçsuz bucaksız göklere, inledi:
- 365 “Bir tanrı yok Zeus baba, senin gibi kahredici.
Aleksandros’tan öç alacaktım tam şu sıra,
kırıldı kılıcım, çıktı avucumdan kargım boş yere,
vuramadım bir türlü onu.”

- Böyle dedi fırladı, Aleksandros’u tolgasından yakaladı,
B70 çevirdi çekti onu güzel dizlikli Akhalara doğru,
Aleksandros’un tolgasında sık işlenmiş kayış gerilince,
battı toka çenesinin altına, incitti narin boynunu.
Zeus’un kızı Aphrodite keskin gözleriyle görmeseydi onu,
- 375 ölü sığır derisinden kayışı kesivermeseydi,
sonsuz bir ün kazanacaktı Menelaos,
Aleksandros’u yerlerde sürükleyecekti.
Boş bir tolga kalmıştı Menelaos’un kalın parmaklarında,
tolgayı çember gibi çevirdi,
attı güzel dizlikli Akhaların üzerine,
dostları alıp götürdüler tolgayı.
Birden fırladı sonra, arkaya döndü,
yanıyor, tutuşuyor, sığmıyordu içi içine,
- 380 Paris’i ne yapıp yapıp öldürecek ki,
geldi Aphrodite kaptı kaçırdı onu,
bir tanrıça için bu ne kolay bir işti,

koyu bir dumanla onu çabucak sarıverdi,
götürdü bıraktı yatak odasına,
kubbeli, güzel kokulu.

Helene'yi çağırmaya gitti bu kez tanrıça;
baktı yüksek kulenin üstündeydi o,
Troyalı kadınlar sarmıştı dört yanını.

385 Güzel kokulu başörtüsünden tutup çekti.
Bir zamanlar Lakedaimon'da yaşadığı günler
Helene'ye yün eğiren bir ihtiyarın kılığına girdi, konuştu;
yünden güzel şeyler yapardı o kadın,
Helene çok severdi onu.

O ihtiyara benzeyip seslendi tanrısal Aphrodite:

390 “Buraya gel, Aleksandros eve çağırıyor seni,
yatak odasında, köşeleri yuvarlak döşeginde yatıyor,
rubaları yepyeni, güzelliği bir içim su.
İnanmazsın bir yiğitle dövüştüğüne.
Sanki eğlenceye, oyuna gitmeye hazır,
ya da eğlenceyi, oyunu bırakmış, dinleniyor gibi.”

395 Böyle dedi, Helene'nin göğsünde yüreğini oynattı.
Dillere destan gerdanından tanıdı Helene tanrıçayı,
insanın içini bir hoş eden göğsünden,
ateş saçan gözlerinden tanıdı onu.
Titredi önce, sonra boşalttı içini:

“Yine mi sensin tanrıça,
neden hep baştan çıkarmak istersin beni?

400 Söylesene, niyetin ne,
beni daha uzaklara, Phrygia'ya,
şirin Meonie'nin bakımlı bir iline götürmek mi?
Oralarda ölümlülerden bir adamın mı var ki?
Tanrısal Aleksandros'u yendiği şu sıra,
Menelaos alıp eve götürecekken beni tam,
iler tutar yeri kalmamış beni,

405 çıktın yine karşıma bir sürü düzenle.
Paris'in yanına kendin git yerleş haydi.
Çık ayrıl tanrılar yolundan,

bir daha ayak basma Olympos'a,
ona bak, dert edin kendine onu,
sonunda ya karısı yapsın seni, ya kölesi.

- 410 Oraya ben taş çatlasa gitmem,
yakışık almaz, hoş görmez kimse,
yapamam bir daha onun döşegini.
Troyalı kadınlar söylenirler arkamdan,
hem yüreğimde benim dinmez acılar var.

Tanrısal Aphrodite çok içerledi, dedi ki:

- “Saygı bilmez kadın, basma damarıma,
bir kızarsam çekerim senden elimi,
415 seni sevdiğim kadar çok olur öfkem.
Düşmanlıklar sokarım Troyalılarla Danaolar arasına,
geberip gidersin sen de pisi pisine.”

Böyle dedi o, Zeus'un kızı Helene'nin ödü koptu.

Büründü göz alan ak örtüsüne,
yürüdü gitti usulcacık, kimseye görünmeden.

- 20 Tanrıça da yol gösterdi ona.

Varınca Aleksandros'un çok güzel evine,
işlerinin başına geçti hizmetçiler apar topar,
girdi tanrısal kadın yüksek tavanlı yatak odasına,
gülümser tanrıça gitti bir iskemle aldı,

- 425 getirdi Aleksandros'un önüne koydu.
Kalkanlı Zeus'un kızı oturdu iskemleye,
yana çevirdi gözlerini, çıkıştı kocasına, dedi ki:
“Savaştan geri döndün demek,
orda kalaydın da öleydin keşke,
eski kocam, o güçlü adam eziverseydi seni.

- Gücünle, kargınla övünür dururdun boyuna.
430 Ares'in sevdiği Menelaos'tan üstündün hani?
Çağır şimdi onu haydi git,
bir daha dövüşsün seninle, gelsin.
Yok, otur oturduğun yerde, varma ileri,

435 sarışın Menelaos'la dövüşeyim deme sakın,
kargısı altında hiç olmazsa can verme.”

Paris karşılık verdi, dedi ki:

“Ağır sözlerle azarlama beni böyle,
bugün Menelaos Athene eliyle beni yendiyse,
440 bakarsın ben de onu yenerim bir gün,
bizden yana da tanrılar var.
Seninle sevişelim gel şu döşekte,
sevgi hiç dolmamıştı içime bu kadar.
Denizleri aşan gemilerle şirin Lakedaimon'dan
seni kaçırıp, kayalık adada,
445 döşekte sarmaşdolaş olduğumuz gün bile
şu anda sevdiğim gibi sevmedim seni.
Tatlı istek hiç sarmadı beni böylesine.”
Böyle dedi, yürüdü döşeğe doğru,
Karısı da gitti arkasından.

Onlar yatadursun yumuşak döşekte,
Atreusoğlu kalabalıkta kızgın bir kaplan gibi
gidip geliyordu bir aşağı bir yukarı,
450 gözleriyle arıyordu tanrısız Aleksandros'u.
Ne Troyalılardan, ne ünlü yardımcılarından bir tek kişi
Menelaos'a Aleksandros'u gösteremezdi,
görseydi onu bir, edemezdi söylemeden;
Menelaos'a saygıları çok büyüktü.
Hem aslında Paris'ten tiksiniyordu hepsi,
kara ölümden tiksindir gibi.
455 Erlerin başbuğu Agamemnon onlara şöyle dedi:
“Troyalılar, Dardanoslular, yardımcıları, dinleyin beni,
görünüşte Ares'in sevdiği Menelaos'ta zafer,
haydi verin Argoslu Helene'yle bütün malı,
üstelik öyle bir karşılık ödeyin ki
460 gelecekteki insanlar arasında anılsın dursun.”
Atreusoğlu böyle dedi,
başlarını salladı Akhalar tekmil.

IV. Bölüm

Tanrılar toplanmıştı Zeus'un çevresinde, altın avluda.
Ulu Here nektar döküyordu her birine,
onlar da Troyalıların kentine bakıyorlardı tepeden,
kaldırıyorlardı altın tasları birbirlerinin şerefine.

5 Here'yi kışkırtmaya çalıştı Kronosoğlu,
batırdı iğneyi, takıldı, dedi ki:
“Menelaos'a arka iki tanrıça var,
biri Argoslu Here, biri Alalkomeneli Athene.

Onlar yan gelmiş bakıyorlar şöyle uzaktan.

10 Oysa gülümser Aphrodite, Paris'in yanında yürür,
ölüm tanrıçalarını uzak tutar ondan.
Bak işte tam öleceği sıra kurtardı onu.
Zafer Ares'in sevdiği Menelaos'ta işte.
Biz nasıl yoluna koyalım işimizi?

15 Yeniden ortaya zorlu savaşı mı çıkaralım?
Yoksa araya yeniden dostluğu mu salalım?
Herkesi hoşnut edecek şey buysa,
Kral Priamos'un ili kalsın insanlarıyla yerli yerinde,
Menelaos da götürsün evine Argoslu Helene'yi.”

20 Böyle dedi o, mırıldandı Athene ile Here.
Zeus'un yanı başında oturmuşlar,
Troyalıları yıkımlar kuruyordu ikisi de.
Kızgın bir öfke sarıyordu Athene'yi,
çok içerliyordu Zeus babaya,
yine de bir şey demiyor, duruyordu öylece.

Ama Here tutamadı göğsünde öfkesini, dedi ki:

25 “Korkunç Kronosoğlu, ne biçim söz bu?

Ben bunca alınteri dökeyim, didineyim,
Priamos'un çocuklarını yok etmek isteyeyim,
ordular toplayayım, atlarımı yorayım,
sen kalk boşa çıkar bütün emeklerimi.
İstedliğini yap, şunu da bil ama:
Bütün tanrılar senden yana değil.”

- 30 Çok kızdı bulutları devşiren Zeus, dedi ki:
“A şeytan karı, ne diye kızarsın onlara böyle,
düzenli İlyon'u yerle bir etmek hırsı da ne?
Priamos'la çocuklarının sana ettikleri ne ki?
Bir girebilseydin kapılardan, koca surlardan,
- 35 Priamos'u, çocuklarını, Troyalıları yerdin çiğ çiğ,
azalırdı hırsın o zaman.
İstedğin gibi yap, ama sonunda bu kavga
adamakıllı açacak ikimizin arasını.
Sana şunu diyeyim bak, iyice kafana ko:
- 40 yerle bir etmek istersem bir gün ben de
senin sevgili adamlarının ilini,
sakın öfkemi yatıştırmaya kalkayım deme.
Şimdi sana bu İlyon'u veriyorum, ama
istemeye istemeye razı buna gönlüm.
- 45 Güneşin, yıldızlı göğün altında,
yeryüzünde nice kentler var,
bunlar içinde ben kutsal İlyon'u severim,
Priamos'u, Priamos'un iyi kargı atan halkını.
Orada hiçbir armağandan yoksun olmadı sunağım,
ne eşit paylı şölenden, ne şarap sunularından, ne yağ dumanlarından.”
- 50 İnek gözlü ulu Here karşılık verdi, dedi ki:
“Doğru, üç kent var benim gözbebeğim,
Argos, Sparta, uçsuz bucaksız Mykene.
Ne zaman öfkelenirsen onları yok et,
ne araya girerim, ne de hayrını görme derim.
- 55 Öfkelensem, yok edilmelerine katlanmasam bile,
elimden ne gelir, benden üstün senin gücün.
Ama boşa çıkarma benim şu emeğimi,

ben de tanrıyım, doğmuşum senin soyundan,
kurnaz Kronos en saygılı tanrıçalardan kıldı beni de.
İki şeyden ötürü en saygılı derler bana,
60 biri soyumdan, biri karın olduğumdan ötürü,
sen ki kralısın bütün ölümsüzlerin.
Haydi birbirimizi hoş görüverelim,
ben seni hoş göreyim, sen beni hoş gör.
Bakarsın öbür tanrılar da uyarlar bize.
Sen Athene'ye çabucak buyur şimdi,
65 gitsin Troyalılarla Akhaların korkunç kargaşalığına,
Troyalılar antlarını bozup ilkpeşin onlar
saldırırlar mı kibirli Akhalara, bir denesin.”

Böyle dedi o, insanların, tanrılarının babası dinledi onu,
Athene'ye şu kanatlı sözleri söyledi çabucak:
70 “Koş git, karış Troyalılarla Akhalar arasına.
Troyalılar antlarını bozup ilkpeşin onlar
saldırırlar mı kibirli Akhalara, bir dene.”

Böyle dedi, alevlendirdi Athene'nin içindeki ateşi,
Athene fırladı indi Olympos'un doruklarından;
75 Kronos'un oğlu nasıl bir yıldızı gönderirse belirti diye
yaygın ordunun erlerine ya da gemicilere,
işte Pallas Athene öylece, ışıklar saçarak
indi yeryüzüne bir yıldız gibi, aktı ortalarına.

80 Atları iyi süren Troyalılar, güzel dizlikli Akhalar
şaşırp kaldılar birdenbire.
Yanındakine şöyle diyordu her Troyalı, Akhalı:
“Ne o, zorlu savaş, korkunç kargaşalık mı yine?
Yoksa savaşları doğuran, yöneten Zeus
araya yeniden dostluk mu salacak ne?”

85 Birbirlerine böyle dedi Akhalarla Troyalılar.
Athene de Troyalıların kalabalığına karıştı,
girdi Antenoroğlu güçlü kargıcı Laodokos'un kılığına,
aradı belki bulurum diye tanrıya benzer Pandaros'u.
Kusursuz, güçlü Lykaon'un oğlunu buldu ayakta,
90 çevresinde kalkan taşıyan sıra sıra erler,

Aisepos akıntılarından gelmişlerdi hepsi de.
Durdu yanında, söyledi ona şu kanatlı sözleri:

“Lykaon’un yiğit oğlu, dinler misin beni,
tez giden bir ok atar mısın Menelaos’a, nasıl,

95 Troyalıların gönlünü, ününü kazanmak var işin ucunda,
hoşnut etmek var en başta Kral Aleksandros’u.
Atreusoğlu yiğit Menelaos boyun eğince senin okunla,
acı dolu bir odun yığınınına serilince,
sen önce ondan alırsın değerli armağanları.

100 Haydi git, ünlü Menelaos’a at bir ok,
sonra yurduna, kutsal Zeleie kentine dönüşünde
değerli kurbanlar kesmeyi ada ilk kuzulardan,
ün salmış okçu Lykialı Apollon’a.”

Athene böyle dedi, aklını çeldi o akılsızın.

105 Pandaros gerdi yabantekesi boynuzundan parlak yayını;
bir zamanlar pusuda dururken o,
bir kayadan atladığını görmüştü tekenin,
vurmuştu göğsünden onu, teke düşmüştü
kayadan tepetaklak.

110 Boynuzları bir bir yapıştırmıştı bir cila ustası,
bir güzel düzeltilmiş, altın kanca takmıştı ucuna.
Pandaros toprağa dayadı gerdi yayı,
sonra yere bıraktı onu usulcana.
Soylu arkadaşları kalkanlarını tutuyorlardı önünde,
Akhaların cenkçi oğulları saldırmasınlar diye,

115 Atreusoğlu yiğit Menelaos’u vurmada o.
Kaldırdı okluğun kapağını Pandaros tam o sıra,
hiç atılmamış kanatlı bir ok çıkardı,
kara acılar kaynağıydı bu ok.

Kirişin üzerine yerleştirdi yakıcı oku.

Yurduna, kutsal Zeleie kentine dönüşünde
120 değerli kurbanlar kesmeyi adadı ilk kuzulardan,
ün salmış okçu Lykialı Apollon’a.

Oku arka kanatlarından, girişinden tuttu,
yaklaştırdı kirişi memesine, demiri yaya.
Yusyuvarlak gerilince gıcırdadı koca yay.

125 Kiriş inledi, sivri ok fırladı birden,
uçtu kalabalığa doğru, vınlaya vınlaya.

Ama unutmadılar seni Menelaos, ölümsüz mutlu tanrılar.
Zeus'un doyumluk dağıtan kızı en başta,
durdu senin önünde, önledi sivri oku,
tatlı uykuya dalan çocuğundan

130 bir sineği nasıl kovarsa bir ana,
öylece onu senin etinden uzak tuttu.
Kuşakta altın tokaların kavuştuğu yere itti oku Athene,
iki kat zırha değdi yakıcı ok,
çarptı sımsıkı kayışa, geçti oymalı kemeri,
135 deldi çok işlenmiş zırhı sonra,
deldi geçti son engeli de,
kargılara karşı etini koruyan karınlığı en son.
Ok ete girdi sıyırdı bir parça.
140 Kara bir kan akıverdi yaradan.

Maionialı ya da Karialı bir kadın
nasıl kızıla boyarsa benek benek fildişini,
hani o fildişi avurtluk olur atlara,
saklar kadın onu evinde bir köşede,
kullanmak ister bu avurtluğu bir sürü atlı,
oysa yalnız krallara yaraşır bir süstür o,
145 bir onurdur hem ata, hem onu sürene.
İşte tıpkı o fildişi gibi, ey Menelaos,
biçimli bacakların, güzel bileklerin boyandı kana.

Erlerin başbuğu Agamemnon dondu kaldı
yaradan akar görünce kara kanı.
150 Ares'in sevdiği Menelaos da dondu kaldı, ama
okun kirişiyle sivrileri dışarda baktı ki;
yüreği girdi yeniden göğsüne, açıldı içi.
Kral Agamemnon Menelaos'u tuttu elinden,
konuştu boğuk boğuk hıçkırarak,
karşıladı dostları onu hıçkırıklarla:

- “Demek bu anlaşmayı sen ölesin diye yaptım kardeşim,
Troyalılara karşı Akhaların önüne kodum seni tek başına.
İşte çiğnediler antlaşmalarımızı, vurdular seni.
Kurbanların kanı boşa gitti sayılmaz, ama
arı şaraplar, el sıkışmalar boşa gitti sayılmaz.
160 Şimdi bir şeye karışmasa da Olymposlu,
er geç bir gün el koyar,
kendi başları, karıları, çocuklarıyla ödetir onlara,
ben kafamla, yüreğimle iyi biliyorum bunu,
bir gün gelir, yok olur kutsal İlyon,
165 Priamos, Priamos’un iyi kargı atan halkı.
Yukarlardan hükmeden Zeus, Kronosoğlu,
günün birinde kızacak bu hainliğe,
örtecek savaş alanını kapkara kalkanıyla.
Bu dediklerim bir bir gerçek olacak.
170 Ama sen ölürsen ey Menelaos, ömrünün payını tüketirsen,
içimde derin bir yara açılacak.
Baba toprağına gidelim diyecek Akhalar,
ben de döneceğim susuz Argos’a kara yüzle.
Priamos’la Troyalılara biz o gün
övünsünler diye mi bırakacağız Argoslu Helene’yi?
Troya’da mı kalacak kemiklerin senin,
175 sen işini bitirmeden mi çürüyecek toprakta?
Ünlü Menelaos’un mezarında tepine tepine,
böbürlenecek de, şöyle mi diyecek bir Troyalı:
Ne iyi, Agamemnon’un öfkesi hep böyle dinse,
Akha ordusunu buraya nasıl boşuna getirmişse,
nasıl burada bırakmışsa yiğit Menelaos’u,
180 boş gemilerle nasıl dönmüşse sevgili baba toprağına, evine.
İşte herkes böyle diyecek.
Bunu duyacağıma yer yarılınsın, yutsun beni daha iyi.”

Sarışın Menelaos güven verdi ona, dedi ki:

“Yürekli ol, korkutma Akha ordusunu.

- 185 Sivri ok saplanmadı tam yerine, yandan geçti.
İşildayan kemere çarptı önce,

sonra değdi altındaki kuşağa,
sonra karınlığa, hani şu kuyumcuların işlediği.”

Kral Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
“Sevgili Menelaos, keşke öyle olsa.

190 Bir hekim bakacak şimdi yarana senin,
kara acıları dindiren ilaçlar sürecekt üstüne.”

Böyle dedi, seslendi tanrısal haberci Talthybios’a:
“Çağır Makhaon’u buraya Talthybios, haydi çabuk,
çağır Asklepiosoglu’nu, kusursuz hekimi,
195 Atreus’un cenkçi oğlu Menelaos’a gelsin baksın.
Ok attı ona iyi yay kuran biri,
ya bir Troyalı, ya bir Lykialı.
Onun için ün, bizim için yas bu.”

Böyle dedi, haberci de dinlemezlik etmedi.
Yürüdü tunç zırlı Akhaların ordusu boyunca.
200 Gözleriyle aradı yiğit Makhaon’u,
buldu kalkan taşıyan güçlü erler arasında, ayakta,
atları besleyen Trike’den gelmişti o erler,
Makhaon’un arkasından gelmişlerdi.
Dikildi yanında haberci, kanatlı sözlerle dedi ki:
“Asklepiosoglu, Kral Agamemnon çağırır seni, gel,
205 Akhaların başbuğu cenkçi Menelaos’a bak.
Ok attı ona iyi yay kuran biri,
ya bir Troyalı, ya bir Lykialı.
Onun için ün, bizim için yas bu.”

Böyle dedi, Makhaon’un göğsünde oynattı yüreğini.
Yürüdüler Akha ordusu boyunca kalabalığı yarararak,
210 vardılar Menelaos’un vurulduğu yere.
Tekmil yiğitler sarmıştı Menelaos’u.
Tanrıya denk hekim durdu ortalarında,
sımsıkı kemerden çekip çıkardı oku,
kırıldı okun sivripleri çekilirken dışarı doğru.

- 215 Çözdü ısıldayan kemeri, altından da kuşağı,
kuyumcuların işlediği karınlığı çözdü sonra.
Kara okun yarasını görünce emdi kanı,
acı dindiren ilaçları ustaca serpti üstüne.
Bir zamanlar Kheiron vermişti babasına o ilaçları.
- 220 Onlar dolanırken gür naralı Menelaos'un çevresinde,
kalkan taşıyan Troyalılar yürümeye başladılar dalga dalga.
Akhalar da silahlarını kuşandılar yeniden,
yüreklerinde özlediler kızgın savaşı.
- Uyuşuk göremezsin tanrısız Agamemnon'u sen şu sıra,
sinmiş göremezsin, dövüşmeye isteksiz göremezsin.
- 225 Kendini ün getiren savaşa bak nasıl atacak.
Bıraktı atlarını, tunç ışıklar saçan arabasını,
soluyan atları tutuyordu az ötede seyis Eurymedon,
Ptolemaios'un oğlu, Peiras'ın torunu.
- 230 Ordulara buyruklar verip yoruluncaya dek
arabayı yanında bulundurmasını söyledi ona.
Yaya dolaştı bir bir erlerin sıralarını.
Çevik atlı Danaolar içinde kimi gördüyse gözüpek,
yanaştı onlara, ateşlendirdi, dedi ki:
"Argoslular, sakın gevşetmeyin savaş gücünüzü,
- 235 Zeus baba döneklere yâr olmaz hiçbir vakit.
Antlaşmaları önce bozan kimse,
didik didik edecek akbabalar yumuşak etlerini.
Altüst edeceğiz onun kentlerini biz de,
alıp gemilerimize götüreceğiz sevgili karılarıyla çocuklarını."
- 240 Acı veren savaşta kimi uyuşuk gördüyse
azarladı öfkeli sözlerle, dedi ki:

"Yaygaracı Argoslular, aşağılıklar, sıkılmak yok mu sizde?
Ne diye durursunuz geyikler gibi aval aval,
ovada koşarlar koşarlar da duruverirler hani,
bir kımıldama gücü kalmaz yüreklerinde şu kadar.
- 245 Durursunuz onlar gibi, atılmazsınız savaşa,
ne beklersiniz, Troyalıların buraya gelmelerini mi?

Güzel arkalı gemilerimizin durduğu şu kırçıl kıyılara ha?
Gelsin Kronosoğlu, elini uzatsın size, öyle mi?”

- 250 Buyura buyura dolaştı erlerin sıralarını.
Geçti kalabalığı, vardı Giritlilerin yanına,
yiğit İdomeneus’un çevresinde dizilmişti Giritliler.
Ön sıralarda duruyordu İdomeneus,
güçlüydü bir yabandomuzu gibi.
Arka taburları sürüyordu Meriones beri yandan.
- 255 Başbuğ Agamemnon sevindi görünce onları böyle,
İdomeneus’a şu bal gibi sözleri söyledi:
“Çok değer veririm İdomeneus, Danaolar arasında sana,
savaşta, öbür işlerde ya da şölende
en seçkin Argoslular kıpkızıl şarabı
- 260 kardıkları zaman sağraklarda şerefe.
Gür saçlı Akhalar bir pay içerler bu şölende,
oysa kanasıya içelim diye hep dolu durur ikimizin tası.
Haydi durma, atıl savaşa,
eskiden nasıl övündüysen, öyle göster kendini.”

- 265 Giritlilerin önderi karşılık verdi, dedi ki:
“İnan Atreusoğlu, bağlı kalacağım sana,
nasıl söz vermiş, ant içmişsem öyle.
Git, gür saçlı öbür Akhaları kımıldat,
böylece çabucak başlarız savaşa.
Değil mi ki Troyalılar çiğnediler antlarını,
değil mi ki sözlerini ilk onlar tutmadılar,
- 270 bundan böyle onlara ölümler, acılar var.”

Böyle dedi o, Atreusoğlu da sevindi, ayrıldı ondan,
geçti kalabalığı, vardı iki Aias’ın yanına.

Savaşa hazırldılar ikisi de.

Yanlarında bir yığın yaya er vardı, bulut gibi,
batı yeliyle gelip denizin üstüne yayılan bir bulutu

- 275 bir keçi çobanı tepeden görürse nasıl,
kocaman bir sağnak getirirken denizden bu yana
katran gibi kapkara gözüdür hani,
onu görünce donar kalır çoban,

- sürer bir mağaraya hayvanlarını,
işte delikanlılar kapkara taburlarla böylece
280 saldırdılar çetin savaşa Aiaslarla birlikte,
kalkanlar, kargılar parlıyordu taburların içinde.
Sevindi Kral Agamemnon onları görünce böyle,
seslendi şu kanatlı sözlerle, dedi ki:
285 “Aiaslar tunç zırhlı Akhaların önderleri,
artık buyuracağım bir şey yok,
buyurmayı yakıştıramam size,
kendiniz götürün çetin savaşa koca bir orduyu.
Ah Zeus baba, Athene, Apollon,
keşke hepsinin göğsünde bu yürek olsaydı,
290 baş eğerdi Kral Priamos’un kenti çabucak,
düşerdi bizim elimize, yıkılır, yok olurdu.”

- Böyle dedi, bıraktı onları, geçti öbürlerine,
gördü orda Pylos’un gür sesli sözcüsü Nestor’u,
adamlarını diziyor, kışkırtıyordu savaşa.
295 Ulu Pelagon’un, Alastor’un, Khromios’un çevresindeydi erler,
Kral Haimon’un, insan güdücüsü Bias’ın çevresinde,
önce arabalarıyla atlılar,
arkada soylu yayalar bir sürü,
dizilmişlerdi savaşta kale olmak için.
300 İster istemez, zorla savaşsınlar diye
korkakları orta yere koymuştu.
Buyurdu Nestor önce atlılara,
buyurdu atları iyi tutmalarını,
kalabalıkta girmemeleri için birbirlerine:
“Savaşmaya kalkmasın kimse en önde tek başına,
uzağa gitmesin iyi sürücüyüm, yiğidim diye
305 sonra kesilir hepten gücünüz.
Ama kendi arabasından vurabilirse başka arabadaki adamı,
erişsin kargısıyla, onun için en hayırlısı bu.
Böyle almışlardı kentleri, kaleleri bizden öncekiler,
göğüslerinde bu düşünce vardı, bu yürek.”
310 Bir zamanlar savaşta çok usta olan bu yaşlı adam,
işte böyle güven veriyordu onlara.

Sevindi Kral Agamemnon görünce onu,
seslendi, şu kanatlı sözlerle dedi ki:
“İhtiyar sende bu ne yürek böyle,
bu güç bacaklarında da olsa keşke,
dizlerin de yüreğine tıpatıp uysa.

315 Oysa kaçınılmaz yaşlılık kemiriyor seni.
Keşke başka biri yaşlı olsa senin yerine,
sen de delikanlılar arasına karışabilsen hani.”

Karşılık verdi at sürücüsü Nestor, dedi ki:

“Nerde o günler Atreusoğlu, nerde,
ben de isterdim Eurythalion’u öldürdüğüm günkü gibi olmayı,
320 ama tanrılar insana her şeyi birden vermezler ki.
O günler gençtim, şimdi yaşlılık çöktü üstüme.
Ama karışacağım atlar arasına yine de,
onlara yol gösterme gücüm ve sözüm var.
Yaşlıların üstünlüğü bundan başka ne ki.
Kargıları delikanlılar kullansınlar,
güvenir onlar güçlerine,
325 savaşa benden iyi yatar elleri.”

Böyle dedi o, Atreusoğlu da çok sevindi, geçti.

Atları kamçılayan Menestheus’u buldu ayakta, Peteus’un oğlunu,
toplanmıştı çevresinde cenkçi Atinalılar.

Çok akıllı Odysseus yanında duruyordu,
330 diri canlı Kephallenialar çevresindeydi sıra sıra,
savaş narasını daha duymamışlardı;
atları iyi süren Troyalılarla Akhaların takımları
kalkmış yeni yeni yürüyorlardı.

Onlarsa bakıyordu bir başka Akha takımı yürüsün diye,

335 Troyalılar saldırсын, başlasın diye savaşa.
Çıkıştı erlerin başbuğu Agamemnon onları görünce böyle,
seslendi, şu kanatlı sözlerle dedi ki:

“Ey Kral Peteus’un oğlu, Zeus’un beslediği,
düzenler kuran, çıkarına düşkün yürek,
340 ne diye oralarda sinmiş beklersiniz öyle
ne öndekilerle bir olmak asıl size yaraşırdı,

ne önde kızgın savaşa atılmak size düşerdi asıl.
Yaşlılar için bir şölen hazırlayınca Akhalar,
şölene çağırdığımda önce siz duyarsınız sesimi.

345 Gelir yersiniz kızarmış etleri bayıla bayıla,
kanasıya dikersiniz bal gibi şarap dolu tasları.
Şimdiyse sizin önünüzde on Akha takımı
ellerinde amansız kargılar, atılınsınlar savaşa,
siz de durun seyredin onları, oh ne iyi.”

Çok akıllı Odysseus baktı yan yan, dedi ki:

350 “Nasıl bir söz kaçtı dişlerinin arasından Atreusoğlu?
Atları iyi süren Troyalılara karşı biz Akhalar
çevik Ares’i uyarırken böyle,
sen ne yüzle söylersin savaşa gevşediğimizi.
Canının istediğini göreceksin birazdan,
göreceksin Telemakhos’un sevgili babasını en önde
atları iyi süren Troyalılara karşı.

355 Senin bu söylediklerin boş laf.”

Kral Agamemnon onu öfkeli görünce gülümsedi,
geri aldı sözünü, dedi ki:

“Cin fikirli, kurnaz Odysseus,
Zeus’tan doğma Laertes’in oğlu,
boş yere çıkışmak, buyurmak istemem sana,
360 bilirim, iyi şeyler düşünür göğsünde yüreğin,
duyduğumu duyarsın sen de, bilirim.
Haydi, bu işleri sonra koyarız yoluna.
Kötü sözleri tanrılar yele versin.”

Böyle dedi, bıraktı onları, geçti öbürlerine.

365 Buldu Tydeus’un oğlu taşkın canlı Diomedes’i
atlarıyla sağlam arabaları arasında, ayakta.
Yanında Sthenelos vardı, Kapaneus’un oğlu.

Kral Agamemnon çıkıştı ona da,
seslendi, şu kanatlı sözlerle dedi ki:

370 “Hey gidi hey, atları iyi süren yiğit Tydeus’un oğlu,
ne diye öyle bakakaldın savaş alanına?

Böyle sinmek Tydeus'un hiç gitmezdi hoşuna,
 sevgili dostlarının en önünde savaşırdı o;
 ben görmüş değilim, başkalarından duydum,
 375 onu iş başında görenler diyorlar bunu.
 Mykene'ye gelmişti bir gün o,
 savaş için değil, ama konuk diye,
 ordu toplayan tanrıya denk Polyneikes de vardı.
 Thebe'nin kutsal kalelerine savaş açmışlardı.
 Ünlü yardımcıları istedilerdi bizden,
 380 yardımcı verecekti bizimkiler de.
 Zeus uğursuz belirtiler gösterip caydırdı bizimkileri.
 Yola çıktı onlar, epey gittiler,
 vardılar yatağı çimenli, uzun sazlı Asopos Irmağı'na,
 işte o zaman Akhalar elçi gönderdi Tydeus'u,
 385 Tydeus da yolda rastladı bir sürü Kadmosoğullarına,
 Kral Eteokles'in sarayında yemek yiyorlardı.
 Bir sürü Kadmosluya karşı tek başınaydı, ama
 yine de at süren Tydeus'un kılı kıpırdamadı.
 Hepsine meydan okudu, hepsini kolayca yendi,
 390 işte böyle yardım ediyordu Athene ona.
 Atları mahmuzlayan Kadmoslular içerlediler bu işe,
 kestiler Tydeus'un dönüş yolunu,
 pusu kurdular elli delikanlıyla.
 Şu ikisiydi onların önderleri:
 Biri ölümsüzlere benzeyen Haimonoğlu Maion,
 395 biri Autophonos'un oğlu yılmaz savaşçı Polyphontes.
 Tydeus onları pis bir ölüme attı,
 gebertti hepsini, yalnız birini gönderdi evine;
 inandı tanrıların belirtilerine, saldı Maion'u.
 Aitolialı Tydeus böyle bir adamdı işte.
 Oğlu söz alanında ondan üstün, ama
 400 çok aşağı ondan erlik alanında."

Böyle dedi o, yaman Diomedes karşılık vermedi,
 saygıdeğer kralın azarına eğdi boynunu.
 Ama ünlü Kapaneus'un oğlu karşılık verdi, dedi ki:
 "Göz göre göre yalan söyleme Atreusoğlu,

405 övünürüz babalarımızdan çok üstünüz diye.
Aldık yedi kapılı Thebe ilini,
tanrı belirtilerine, Zeus'un yardımına güvendik,
ufacık bir orduyla kocaman bir kaleye saldırdık,
oysa babalarımız eridiler, hiç yoktan, delicesine,
410 sakın babalarımızla bir tutma sen bizi.”

Yaman Diomedes baktı ona yan yan, dedi ki:
“Sus arkadaş, dinle benim sözümü,
ben insan güdücüsü Agamemnon'a kızamam,
güzel dizlikli Akhalar savaşa götüren adam o.
Akhalar Troyalıları yere serer de alırlarsa kutsal İlyon'u,
415 bu onun için büyük bir ün olacak,
ama Akhalar serilirse büyük bir acı olacak.
Biz ikimiz atılalım öne, haydi gel.”

Böyle dedi, atladı arabadan silahlarıyla yere,
saldırdı birdenbire ileriye doğru.
420 Göğsünde çınladı tunç gömlek.
En yiğit adamı bile korkuturdu bu.

Zephyros yelinin üst üste getirdiği dalgalar
yankılı kıyıya çarparsa nasıl,
önce açık denizde başkaldırır da yükselir hani,
425 gelir sonra kırılır karada, öter güm güm,
burunlarda olur sırtı yusuvarlak,
tükürüp saçır köpüklerini;
işte tıpkı bu dalgalar gibi üst üste yığılarak
Danaolar durmadan geliyordu savaşa.
Bir önder komuta ediyordu her sıraya,
erler de yürüyorlardı sessiz soluksuz.
430 Diyemezdin arkalarında koca bir ordu var,
şu insanların göğsünde ses var diyemezdin.
Önderlerin ardından yürüyorlardı usulcana,
sıralar içinde ıslıl ıslıl parlıyordu silahları.
Troyalıları zengin bir ağanın ağılındaki
koyunlar gibi duruyorlardı, sürü sürü,
nasıl dururlarsa sağılırken ak sütleri.

- 435 Kuzuların sesini duyup çığırışlarsa nasıl,
 öyle yükseliyordu yaygın ordu boyunca çığlıklar,
 sesler çıkıyordu karmakarışık,
 başka başkaydı her birinin dili,
 ayrı yerlerden gelme erlerdi bunlar.
 Kimini Ares kışkırtıyordu,
 gök gözlü Athene kışkırtıyordu kimini.
 Üç tanrı daha vardı onları kışkırtan:
- 440 Korku, Bozgun, bir de kızgın Kavga,
 insan öldüren Ares'in yoldaşı.
 Önce birazcık doğrulur o,
 uzar, uzar, yükselir sonra,
 bakarsın ayakları yerededir, başı ta göklerde.
 İnsanları birbirine katan savaşı saldı yine ortalığa,
- 445 yürüdü insanlara doğru, yükseldi iniltiler.

- Hep birden alana yığılıp kapıştılar,
 vuruştı kalkanlar, kargılar kıyasıya,
 girdi birbirine tunç zırhlı erlerin öfkesi,
 göbekli kalkanlar yapıştı birbirine.
 Koptu bir uğultu, bir kıyamet,
- 450 çıktı ölenlerin iniltisi, öldürenlerin çığlığı ta göklere,
 toprak oldu kan ırmağı.
 Karlar erir de seller nasıl akarsa dağlardan,
 oyuk bir yarın dibinden kaynayan gür suları
 iki dağ arasında birleşirlerse nasıl,
 uzakta bir çoban uğultuları dinler hani;
- 455 işte girdi karıştı böylece birbirine
 insanların korkuları, gürültüleri.

- Zırhlı bir Troya erini Antilokhos yakaladı önce,
 en önde vuruşan Thalysios'un oğlu soylu Ekhepolos'u,
- 460 vurdu gür yeleli tolgasının tepesine,
 tunç kargı saplandı alnına, deldi kemiği,
 erin iki gözü oldu kapkaranlık,
 yıkıldı kargaşalığın içine bir duvar gibi.
 Ulu canlı Abantların önderi Khalkodon'un oğlu,
 Kral Elephenor yakaladı ayaklarından düşer düşmez,

- 465 silahlarından soymak istedi onu,
sürükledi kargı yağmuru altında,
ama bu çaba da birazcık sürdü,
ulu canlı Agenor'un ilişti gözüne,
eğilirken kalkanın altında gözüktü böğrü,
yapıştırdı tunç kargıyı tam oraya,
kesti Elephenor'u elden ayaktan,
can bırakıp giderken onu,
470 ölüsü üzerinde başladı zorlu bir boğuşma.
Saldırdı Troyalılarla Akhalar birbirlerine kurtlar gibi,
insanlar insanları tepeledi.

Telamon'un oğlu Aias, o sıra Antemion'un oğlunu vurdu,
vurdu körpe delikanlı Simoeisli'yi.

Bir zamanlar ovaya inmişti anası İda Dağı'ndan,
beklemek için sürüleri kendi anası babasıyla.

- 475 Simoeis Irmağı kıyılarında doğurmuştu onu,
Simoeisli derlerdi delikanlıya bu yüzden,
anası babası göremediler onun yiğitliğini,
kısacık oldu ömrü zavalılığın,
ulu canlı Aias'ın kargısı altında verdi canını,

- 480 Aias yürüdü üstüne, vurdu sağ memesi altından,
dümdüz geçti kargı, çıktı sırtından,
devrildi bir kavak gibi, bulandı toza.

Yosunlu bir ırmak kıyısında bir kavak vardır hani,
uzar dümdüz, birazcık dalları vardır tepesinde.

- 485 Bilenmiş baltayla bir parça kesmiştir ondan bir arabacı,
tekerlek tahtası yapmıştır güzel bir arabaya,
kıyadaysa kuruyup gidiyordur devrili kavak.

İşte böyle devirdi tanrı soyundan Aias
Antemionoğlu Simoeisli'yi.

Zırhı parlayan Antiphos, Priamos'un oğlu, o sıra

- 490 sivri kargısını Aias'ın üzerine attı,
ama nedense vuramadı onu,
Odysseus'un soylu arkadaşı Leukos'u vurdu kasığından
yerdeki ölüyü başka yere çekerken tam.
Leukos koyverdi kollarını, yıkıldı ölünün üstüne,

Odysseus bunu görür görmez kızdı,
 atıldı birdenbire, yardı ön sıraları,
 495 tunç tolgası başında ısıldıyordu,
 geldi durdu ölünün yanında, bakındı çevresine,
 sonra savurdu ateş saçan kargısını,
 Troyalılar kargı atan adamın karşısında geriledi.
 Odysseus kargıyı atmadı boşuna,
 vurdu Demokoon'u, Priamos'un piç oğlunu,
 500 tez giden atlarının yanından gelmişti o, Abydos'tan.
 Odysseus çekti vurdu şakağından onu.
 Yoldaşının ölümüne çok öfkelenmişti.
 Tunç temren bir şakaktan girdi, çıktı bir şakaktan,
 karanlık kapladı bir anda gözlerini,
 küt diye düştü çangırdadı üstünde nesi varsa.
 505 Ön sıralarda dövüşenler geriledi birdenbire.
 Ünlü Hektor da geriledi onlarla.
 Argoslular koca bir çığlık savurdular.
 Ölülerini çektiler, atıldılar ileri.
 Öfkelenildi Apollon, Pergamos Tepesi'nden,
 bağırdı Troyalılara, dedi ki:
 "Atları iyi süren Troyalılar, atılın ileri,
 haydi, kalmayın Argoslulardan aşağı,
 510 onların derileri ne taş, ne demir,
 dayanamazlar et delen tunç kargılara.
 Güzel saçlı Thetis'in oğlu bile, işte bakın,
 Akhilleus bile uzak duruyor savaştan,
 gemilerin yanında sindiriyor yürekler acısı öfkesini."

Korkunç tanrı yukarlardan böyle dedi.
 515 Ama çok ünlü Tritogeneia, Zeus'un kızı,
 kıskırttı Akhaları durmadan,
 karıştı kalabalığa, kimi gevşek gördüyse dürttü.

Amarnkeusoğlu Diores'in bitti ömür yumağı tam o sıra,
 sivri bir taşla vuruldu sağ bacağı topuğundan.
 Trakyalıların önderi İmbrasosoğlu Peiros'tu taşı atan,
 520 ta Ainos'tan gelmişti o.

Tuzla buz etmişti amansız taş topuk kemiklerini.
Diores uzattı kollarını sevgili dostlarına, canını üfledi,
baş aşağı düştü toprağın üstüne.

Onu vuran Peiros koştu ona doğru,
sapladı kargısını göbeğine tam,
525 bütün bağırsakları boşaldı yere,
bir anda karanlık kapladı gözlerini.

Aitolialı Thoas atıldı Peiros'un üstüne,
göğsüne, memesinin altına sapladı kargıyı,
tunç girdi Peiros'un ciğerine.

Geldi Thoas, güçlü kargıyı çekti göğsünden,
530 çıkardı kınından keskin kılıcını,
sapladı karnının ortasına, aldı canını.
Ama soyamadı onu silahlarından,
Peiros'un arkadaşları sarmıştı çevresini,
saçları tepelerinde top top Trakyalılar sarmıştı,
uzun kargılar vardı ellerinde.
Thoas iriyarıydı, güçlüydü, alımlıydı, ama
535 yine de fırlatıp attılar onu ordan,
sendeleye sendeleye geriledi, düştü yere.
Böylece uzandı ikisi de toz toprak içinde yan yana,
biri Trakyalıların, biri tunç gömlekli Epeilerin önderi.
Yiyordu her yanda bir sürü insanı bir sürü insan.

540 Etine sivri kargı değmemiş bir adam,
gelseydi buraya, dolaşsaydı erlik alanını,
Pallas Athene alsaydı elini eline,
bütün okların gücünü beri tutsaydı ondan,
göremezdi o adam bu savaşın tek bir aksak yanını.
Bir yığın Troyalıyla bir yığın Akhalı o gün
serilmişlerdi tozun toprağın içine,
işte böyle sırt sırta, yan yana.

V. Bölüm

İşte o sıra Pallas Athene, Tydeus'un oğlu Diomedes'e
öyle bir güç, öyle bir atılganlık verdi ki,
Argoslular arasında dedi, bir tek olsun o,
gösterilsin parmakla dedi,
tükenmez bir ateş yaktı tolgasıyla kalkanı üstünde.

- 5 Bir yaz sonu yıldızı vardır hani,
yıkanır Okeanos sularında, pırıl pırıl yanar,
bu ateş o yıldıza benzer tıpkı.
İşte böyle bir ateş yaktı başıyla omuzları üstünde.
Tuttu onu karmakarışık erlik alanına attı.

- Troyalılar arasında zengin, kusursuz biri vardı,
10 Hephaistos'un duacısıydı, Dares'ti adı,
iki oğlu vardı onun, Phegeus'la İdaios,
yatardı elleri her türlü savaşa.
Ayrıldı sıralardan, atıldı Diomedes'in önüne bu ikisi,
onlar arabayla saldırdı. Diomedes'se yaya.
Birbirlerine doğru yürüyüp yakınlaşınca,
önce Phegeus attı uzun gölgeli kargısını,
15 geçti Tydeusoğlu'nun sol omzu üstünden kargının ucu.
Sonra Tydeusoğlu saldırdı tunç kargıyla,
elinden boş yere çıkmadı kargısı,
göğsünden vurdu onu, iki memesi arasından,
yuvarladı attı arabadan aşağı.
20 İdaios da güzel arabasını bıraktı, atladı yere,
ölen kardeşinin yanında kalmayı gözü tutmadı.
O da kurtulamayacaktı kara ölümden, o da.

- Hephaistos korudu onu neyse ki,
yaşlı babaları girmesin diye ağır acıya,
kapladı karanlıklarla, kurtardı onu.
- 25 Ulu canlı Tydeus'un oğlu çekti götürdü atları,
verdi adamlarına, koca karınlı gemilere sürün dedi.
Ulu canlı Troyalılar görünce Dares'in iki oğlunu,
biri kurtulmuş, biri arabanın yanında ölü,
hepsinin burkuldu içi, oynadı canı.
- 30 Gök gözlü Athene de tuttu Ares'i elinden, dedi ki:
"Ares, insanların baş belası Ares,
ey kaleler yıkan, elleri kanlı,
ne olur, bıraksak Troyalılarla Akhaları karşı karşıya,
Zeus babamız hangisine ün verirse kazansın o,
çekilsek biz de, Zeus'un öfkesinden korusak kendimizi."
- 35 Böyle dedi, çekti götürdü saldırgan Ares'i.
oturttu Skamandros'un çimenli kıyılarına.
Danaolar da boyun eğdirdiler Troyalılara.
Önderlerin her biri yakaladı bir eri,
erlerin başbuğu Atreusoğlu Agamemnon ilkin,
Alizonların önderi iri Odios'u arabasından devirdi,
- 40 dönüp kaçmak isteyince o, kargıyı sapladı sırtına,
sapladı omuzları arasına tam, deldi göğsünü,
düştü küt etti, üstünde silahları çangırdadı.
- İdomeneus da Boros'un oğlu Phaistos'u serdi yere,
bereketli Tarne'den gelmeydi o.
Tam arabasına çıkacağı sıra,
- 45 İdomeneus deldi uzun kargıyla sağ omzundan,
Phaistos yıkıldı arabadan aşağı,
gömüldü korkunç bir karanlığa.
- İdomeneus'un adamları soyarken onu,
Atreusoğlu Menelaos vurdu sivri kargısıyla
- 50 Strophios'un oğlu iyi avcı Skamandrios'u.
Skamandrios avcılıkta çok ustaydı,
ormanların beslediği hayvanları dağlarda vurmayı

Artemis kendisi öğretmişti ona.

Ama ne ok saçan Artemis yaradı işine şu anda,
ne de usta atıcılığı yaradı işine.

- 55 Atreusoğlu Menelaos, ün salmış kargıcı,
kaçarken vurdu onu sırtından kargısıyla,
vurdu iki omzu arasından, deldi göğsünü.
Skamandrios devrildi, üstünde silahları çangırdadı.

Meriones de Phereklos'un aldı canını,

- 60 Tekton'un oğlu, Harmonides'in torunuydu bu adam,
yatardı elleri sanatın her türüsüne,
Pallas Athene herkesten çok severdi onu.
Aleksandros'a düzgün gemiler yapmıştı o,
yıkımın başı olduydu o düzgün gemiler,
hem Troyalılara, hem Phereklos'a belalar getirdiler.
Phereklos'un tanrı buyruklarından yoktu haberi.
65 Meriones kovaladı onu, vurdu sağ yanından,
kaba etinden vurdu tam yetişeceği sıra,
kargının ucu kemiğin altından dümdüz geçti,
girdi sidik torbasının içine.
İnledi, diz çöktü, ölüm sardı her yanını.

Meges öldürdü Antenor'un oğlu Pedaios'u,

- 70 gerçi o bir piçti, ama
onu tanrısal Theano yetiştirmişti,
tıpkı kendi çocukları gibi, özene bezene,
hoş olsun diye kocasının gönlü.
Ünlü kargıcı Hyleusoğlu vardı yanına,
sivri kargıyla vurdu tam ensesinden,
dişleri arasından tunç dümdüz geçti, kesti dilini dibinden.
Devrildi tozun toprağın içine,
75 dişleri buz gibi tunca kenetlendi.

Euaimon'un oğlu Eurypylos öldürdü tanrısal Hypsenor'u,
Skamandrios'un duacısı taşkın canlı Dolopion'un oğluydu o.
Dolopion halktan saygı görürdü, tanrı gibi.

- 80 Kovaladı onu Eurypylos, Euaimon'un alımlı oğlu,

vurdu kılıcıyla, kesip attı ağır elini,
kanlar içinde düştü el ovaya,
gözlerine kızıl ölüm, zorlu kader indi.

İşte böyle didiniyordu çetin savaşta erler.

85 Bilemezdin ne yanda dövüşür Tydeusoğlu,
Troyalılarla mı, yoksa Akhalarla mı beraber?
Eriyen karlarla beslenip taşan bir ırmak gibi
köpürüyordu Diomedes ovada.

Zeus'un yağmuru yağınca sağanak sağanak,
birdenbire kabarır, taşar o ırmak,
akar hızla, yıkar sınırlarını,
tutamaz onu üst üste yığılı toprak,

90 bol çiçekli bahçelerin duvarları tutamaz onu,
gelir yok eder güçlü insanların el emeğini.
Troyalıların sıraları Tydeusoğlu'nun elinde
oluyordu işte böyle darmadağın,
çok kalabalıklardı ama dayanamıyorlardı.

95 Lykaon'un alımlı oğlu görünce onu böyle,
sıraları allak bullak eder görünce, ovada köpüre köpüre,
gerdi kıvrık yayını Tydeusoğlu'nun üstüne,
sağ omuzdan, zırhın kabarık yerinden vurdu,
acı ok dümdüz geçti uçarak,

100 zırh bulandı kızıl kana.
Lykaon'un alımlı oğlu koca bir çığlık attı:
"Ulu canlı Troyalılar, atları mahmuzlayan erler, kalkın,
vuruldu işte Akhaların en yiğidi,
Lykia'dan çıkışta yola,
Zeus'un oğlu gerçekten sürdüyse beni öne,
105 sanmam dayansın zorlu okuma bu adam."

Övüne övüne böyle dedi o,
ama alt edemedi sivri ok Diomedes'i.
Çekildi gitti atlarıyla arabası yanına,
bağırdı Kapaneus'un oğlu Sthenelos'a, dedi ki:

110 “Gel arkadaş, Kapaneusoğlu arabadan atla,
çık ar omzumdan şu acı oku.”

Böyle dedi o, Sthenelos da atladı yere,
geldi arkadan oku çekti çıkardı.
Yumuşak gömlektten ossaat kan fışkırdı.
Gür naralı Diomedes yakardı, dedi ki:

115 “Kalkanlı Zeus’un gücü tükenmez kızı, dinle beni,
bir gün babamla bana kızgın savaşta destek olduysan,
ey Athene, şimdi de göster kendini,
ne olur, bırak vurayım şu adamı,
koy onu kargımın yoluna,
övinür işte, ilkin beni vurdu diye,
120 görmeyecekmişim bir daha aydınlık güneşi.”

Böyle yakardı o, dinledi onu Pallas Athene,
çevik kıldı elini ayağını, bütün bedenini,
durdu yanında, şu kanatlı sözlerle dedi ki:
“Korkma Diomedes, saldır Troyalılara,
125 göğsünün içine babanın gücünü koydum,
at süren Tydeus’un kalkanı sallarken hani
göğsünde taşıdığı o sarsılmaz gücü.

Karşındaki insan mı, tanrı mı, bilesin diye
işte kaldırdım gözlerini kaplayan karanlığı.
Bir tanrı kalkar buraya gelirse,
130 sakın onunla savaşayım deme,
ama Zeus’un kızı Aphrodite gelirse savaşa,
dinleme, sivri kargınla vur onu.”

Böyle dedi, uzaklaştı gök gözlü Athene.
Tydeusoğlu da gitti karıştı ön sıradakilere.

135 Dövüşmeye önce de can atıyordu, ama
şimdi onu üç kat bir güç kaplamıştı.
Kırda bir aslan ağıla girer de hani,
ak koyunları bekleyen çoban vurur onu,
ama öldüremez, artırır aslanın gücünü,
çoban karşı koyamaz, sığınır kulübesine,

140 çobansız kalan koyunlar kaçışırılar korkudan,
aslan da atlar gider kudurmuşçasına.
Tıpkı o aslan gibi kudurmuştu işte
dev yapılı Diomedes Troyalılara saldırınca.

İnsan güdücüleri Astynoos'la Hyperion'u düşürdü ağına,
145 tunç kargısıyla memesinin altından vurdu birini,
sapladı kocaman kılıcını öbürünün omzuna,
köprücük kemiğine tam,
ayırdı omzunu hem ensesinden, hem sırtından.
Bıraktı onları orda öylece.
Düştü Abas'la Polyidos'un peşine.
Onlar yaşlı yorumcu Eurydamas'ın oğullarıydı,
150 ama yola çıktıklarında ihtiyar yoramadı düşü;
dev yapılı Diomedes ikisinin de canını aldı.
Sonra yürüdü Ksanthos'la Thoon'un üstüne,
onlar Phainops'un oğullarıydı, körpecik körpecik,
babalarıysa bitkindi, tükeniyordu yaşlılık içinde,
malını mülkünü bırakmak için başka oğul yapamıyordu.
155 Diomedes öldürdü onları da, aldı canlarını.
Kara günlerle gözyaşı bıraktı babaya;
göremeyecekti savaştan sağ döndüklerini,
oğullarını karşılayamayacaktı o.
Hısım akraba paylaşacaktı malı mülkü.

Sonra Dardanoslu Priamos'un iki oğlunu düşürdü ağa,
160 bir arabada giden Ekhemmon'la Khromios'u.
Kırda nasıl bir aslan sığır sürüsüne saldırır da,
bir ineğin, bir buzağının ensesinden yapışıp koparırsa kafasını,
Tydeusoğlu da tıpkı onun gibi, hiç acımadan
yuvarladı onları arabadan aşağı,
sonra da soydu silahlarından,
165 gemilere sürsünler diye verdi atları adamlarına.

Onu böyle sıraları darmadağın eder görünce,
Aineias kargı savaşına doğru yürüdü,
tanrıya benzer Pandaros'u aradı.

Buldu Lykaon'un kusursuz, güçlü oğlunu,
170 geldi onunla göz göze, dedi ki:
"Hani Pandaros yayın nerde?
Kanatlı okların, ünün hani?
Burada seninle boy ölçüşecek tek yiğit yok,
senden üstünüm diye övünemez Lykia'da tek kişi.
Kaldır ellerini, Zeus'a yalvar yakar haydi,
at okunu şu adamın üstüne,
175 bak nasıl da kasıp kavurdu ortalığı,
Troyalılara nice yıkımlar getirdi,
nice soylu yiğitleri getirdi dize,
yoksa kurbanlar kesilmedi diye
Troyalılara bir tanrı mı öfkeleni ne?
Ezer geçer, dinlemez tanrı öfkesi."

Lykaon'un alımlı oğlu ses verdi, dedi ki:
180 "Aineias, tunç gömlekli Troyalıların danışmanı,
bilirim yiğit Tydeusoğlu'nu,
bütün bunları yapacak adamdır o,
işte kalkanı, sorguçlu tolğası, atları,
yine bir şey diyemem, tanrıdır belki.
Ama oysa, Tydeus'un yiğit oğluysa,
185 tanrısız yapamaz bu delice işleri,
yanında omuzları bulutlarla örtülü
ölümsüzlerden biri olmalı.
Sivri ok saplanacakken tam yerine
döndürür oku başka yere.
Bir ok atmış, vurmuştum sağ omzundan,
kabarık zırhını dümdüz delmiş geçmişti ok,
190 tamam demiştim, Hades'e boylattım onu,
yine de boyun eğdirememiştim baktım ki.
İşin içinde bana öfkelenen bir tanrı olsa gerek.
Atlarım, arabam da yok ki bineyim.
Ama Lykaon'un sarayında on bir araba durur,
yepyeni, kız gibi arabalar,
örtüler serilmiş üzerlerine,
195 her araba önünde iki tane at,

- kızılca buğday, ak arpa yiyen atlar,
kargı atan yaşlı Lykaon demişti bana
çıktığım gün derli toplu evinden,
atlara, arabaya bin demişti,
200 önderlik et zorlu savaşta Troyalılara,
atları düşündüm de dinlemedim onu
dinleseydim ne iyi olurdu,
edemezler dedim, karınlarını doyurmadan,
düşmanla kuşatılmış insanlar arasında
yemsiz kalmasınlar dedim.
Bıraktım onları, İlyon'a yaya geldim,
güvenmişim yayıma.
205 Oysa yayım hiç yaramayacakmış işime;
iki yiğide attım okumu,
Tydeusoğlu ile Atreusoğlu'na;
gerçi vurdum ikisini de, kanlarını akıttım, ama
baktım ki onlar eskisinden daha canlı, daha diri.
Çivisinden ne uğursuz güne almışım kıvrık yayımı,
210 Troyalıların başına geçmişim varmak için sevimli İlyon'a,
hoşnut etmek için tanrısız Hektor'un gönlünü.
Bir gün dönersem yurduma,
gözlerimle görürsem toprağımı, karımı,
yüksek çatılı büyük evimi görürsem,
gelsin o gün koparsın başımı bir yabancı adam,
215 şu oku elimle kırıp atmazsam yanan ateşe.
Benimle boş yere gelmiş o."

- Karşılık verdi Aineias, Troyalıların önderi, dedi ki:
"Öyle deme, ikimiz atlarımız, arabalarımızla,
elde kargı, karşı gelip şu adama,
220 gücümüzü denediğimiz zamana dek böyle bu.
Haydi sen gel bin arabama, görsün Diomedes Tros'un atlarını.
Ovada kovalamayı da, kaçmayı da bilir onlar.
225 Zeus, Tydeusoğlu Diomedes'e bağışlarsa zaferi,
kente ikimizi sağ salım getirirler.
Sen şimdi al bakalım eline kamçıyı,
üstünde tunçlar parlayan dizginleri tut,

ben de ineyim arabadan, dövüşeyim.
Ya da sen karşı koy, ben bakayım atlara.”

- Karşılık verdi Lykaon’un alımlı oğlu, dedi ki:
230 “Sen tut dizginleri Aineias, atlarını sen sür.
Elinden bir daha kaçarsak Tydeusoğlu’nun,
onlar alıştıkları arabacının elinde
daha iyi taşırlar yayvan arabayı.
Yoksa korkarım, ürkerler, yaramazlar bir işe,
sesini duymak isterler, ararlar seni,
istemezler bizi savaş alanından geri götürmeyi.
235 Ulu canlı Tydeus’un oğlu da saldırır üstümüze,
öldürür bizi, tek tırnaklı atları alır götürür.
Arabanı, atlarını sen kendin sür,
sivri kargımla ben saldıracağım ona.”
- 240 Bindiler demirleri ışıldayan arabaya,
hırsla sürdüler atları Tydeusoğlu’na doğru.
Gördü onları Stenelos, Kapaneus’un alımlı oğlu,
Tydeusoğlu’na şu kanatlı sözlerle dedi ki:
“İki adam görüyorum ey can yoldaşım,
seninle çarpışmak için tutuşan iki yiğit adam,
245 güçleri öyle sonsuz, öyle sonsuz ki;
biri Pandaros, iyi bilir ok atmasını,
böbürlenir durur, Lykaon’un oğluyum der.
Aineias da övünür, kusursuz Ankhises’in oğluyum der,
Aphrodite’dir onun anası.
250 Atlayalım arabamıza, çekip gidelim gel,
ön sıralarda kudurup tatlı canından olma.”

Yaman Diomedes yan yan baktı, dedi ki:
“Kaçmaktan falan söz etme bana,
sanma dinlerim seni.
Savaşta gerilemek, sinmek ne demek,
gücüm varken arabaya binip de ne yapayım,
255 böyle çıkacağım ben onların karşısına,
Pallas Athene istemez kaçmamı.

Çevik atlar onları bir daha geri götüremez,
belki de kurtulur elimden bir tanesi.

Sonra şunu da diyeyim bak, kafana koy:

260 Athene ikisini de öldürmek ününü bağışlarsa bana,
şu çevik atları sen burada tut,
dizginleri parmaklığa bağla,
Aineias'ın atlarına saldırmayı da unutma,
al götür, güzel dizlikli Akhalara doğru sür.

265 Gür sesli Zeus'un Tros'a verdiği soydandır onlar,
oğlu Ganymedes'e karşılık vermişti onları,
güneşin altında yaşayan atların en iyileridir.
Erlerin başbuğu Ankhises bu soydan çalmıştı bir iki tane,
çiftleştirmişti kısıraklarını Laomedon'dan gizli,
270 evinde altı tay gelmişti dünyaya,
kendisi yetiştirdi ahırda dördünü.
Düşmanı püskürtmede usta Aineias'a verdi ikisini.
Büyük bir ün kazanırız bu iki atı geçirirsen ele.”

Onlar böyle konuşuyorlardı işte.

275 Çevik atlarıyla yaklaşıyordu öbürleri.
Lykaon'un alımlı oğlu seslendi, dedi ki:
“Herkesi şaşırtan Tydeus'un yürekli, yiğit oğlu,
attığım acı ok sana boyun eğdirmedi, ama
kargımla deneyeceğim bakalım bir de.”

280 Böyle dedi, uzun gölgeli kargısını salladı attı,
Tydeusoğlu'nu kalkanından vurdu.
Tunç temren uçtu gitti, dayandı zırha.
Bağırdı Lykaon'un alımlı oğlu:
“Vuruldu işte, bağrın delindi,

285 büyük bir ün verdin bana,
sanmam dayanasin uzun zaman.”

Yaman Diomedes hiç sarsılmadı, dedi ki:
“Yanlışın var, vuramadın beni,
ama iş bununla bitecek sanma,

biriniz yere düşmeden bırakmam sizi,
bırakmam, kızgın Ares'i kanla doyurmadan.”

Böyle dedi, savurdu attı kargısını,
290 Athene yöneltti kargıyı burna doğru, gözün alt yanına,
kargı geçti ak dişlerini,
bükülmez tunç kesti dilini dibinden,
alt çenesinden çıkıverdi.
Devrildi arabadan, çangırdadı üstünde nesi varsa.
295 Çevik ayaklı atlar geriledi.
Olduğu yerde kesildi soluğu, tükendi gücü.

Kocaman kargısı, kalkanıyla Aineias yere atladı,
Akhalar alıp götürmesinler diye ölüyü
gücüne güvenen aslan gibi dolaştı çevresinde,
300 önünde kargısını, yuvarlak kalkanını tutuyordu,
öldürmek için yanıyordu karşısına çıkanı,
korkunç çığlıklar atıyordu.
Tydeusoğlu'ysa bir taş aldı eline,
hiç de yabana atılır bir iş değildi bu,
bugün o taşı zor kaldırır iki insan,
ama kolayca salladı elinde taşı o,
305 attı, kalçasından vurdu Aineias'ı,
bacağın kalçaya girdiği oynak yerinden vurdu,
kırdı oynak yerini, etti kasları paramparça,
pürtüklü taş yırttı deriyi,
yiğit Aineias dizüstü çöktü,
iri elleriyle dayandı toprağa,
310 karanlık gece örtüverdi gözlerini.

Zeus'un kızı Aphrodite, Aineias'ın anası,
sığır çobanı Ankhises'ten doğurmuştu Aineias'ı,
keskin gözleriyle görmeseydi onu,
erlerin başbuğu Aineias oracıkta ölecekti.
Ak kollarını döktü oğlunun iki yanına,
onu kargılardan korumak istiyordu,
315 parlak giysisinin bol eteği ile örttü,

çevik atlı bir Argoslu saplar da tuncu göğsüne
canını alıverir diye ödü kopuyordu.

- Sevgili oğlunu götürmeye uğraşırken o,
unutmamıştı öğütleri Kapaneus'un oğlu,
320 o öğütleri gür naralı Diomedes vermişti.
Uzakça tutmuştu tek tırnaklı atlarını,
bağlamıştı dizginleri parmaklığa.
Aineias'ın güzel yeleli atlarına atladı,
çekti götürdü güzel dizlikli Akhalara doğru,
325 sonra verdi sevgili arkadaşı Deipylos'a,
koca karınlı gemilere sür dedi,
yaşıtları arasında pek üstün tutardı Deipylos'u,
Deipylos gönlünce çok şeyler bilirdi.
Yiğit Sthenelos da bindi kendi arabasına,
aldı eline demirleri ışıldayan dizginleri,
sürdü tek tırnaklı atlarını Tydeusoğlu'nun ardından,
öfke ve hırs kaplamıştı içini.
330 Ama Diomedes de can alan kargısıyla
kovalıyordu Kıbrıslı tanrıça Aphrodite'yi;
biliyordu, güçsüz bir tanrıçaydı o,
insan savaşlarını yönetenlerden değildi,
ne Athene'ydi, ne de iller yıkan Enyo.
Kalabalıkta ardından koşup yetişince ona,
335 ulu canlı Tydeus'un oğlu hız aldı,
sivri kargısıyla atıldı öne,
vurdu onu elinin ayasından.
Kargı giriverdi derinin içine,
deldi Kharitlerin işlediği rubayı,
aktı tanrıçanın avucundan tanrısal kan,
340 hani şu mutlu tanrılarda akan öz,
ekmek yemez, kızıl şarap içmezler,
kanları yoktur mutlu tanrıların,
bu yüzden ölümsüz derler onlara.
Koca bir çığlık attı Aphrodite, oğlunu yere düşürdü,
Phoibos Apollon aldı onu ellerine,

- 45 çevik atlı bir Argoslu vurup da almasın diye canını
sardı onu koyu bir bulutla.
Gür naralı Diomedes gürlledi tam o sıra:
“Çekil Zeus’un kızı, çekil savaştan,
kadıncıkları baştan çıkarmak yetmez mi sana?”
- 50 Bir daha karışırsan savaşa bundan böyle,
korkarım uzaktan ödün kopacak.”

Böyle dedi, tanrıça da kendinden geçti, çekildi gitti,
dayanılmaz acılar bitirmişti onu.

Yel gibi giden İris aldı götürdü kalabalıktan.

Yarası acıyor, mosmor oluyordu güzel teni.

- 55 Derken alanın solunda oturur buldu kızgın Ares’i.
Kargısını, çevik atlarını bir buluta dayamıştı.
Diz çöktü Aphrodite sevgili kardeşinin yanına,
yalvardı, altın alınlıklı atlarını istedi ondan:
“Ne olur koru beni, ver atlarını, canım kardeşim,
- 60 döneyim tanrıların yurduna, Olympos’a,
bak, çok acıyor yaram,
Tydeusoğlu, ölümlü bir insan açtı bu yarayı,
birazdan Zeus babaya karşı da savaşıacak o.”

Böyle dedi, Ares de ona atları verdi.

Aphrodite üzgün üzgün bindi arabaya,

- 65 İris de bindi yanına, aldı eline dizginleri,
atları kamçıladi sürdü,
atlar da uçu seve seve.

Geldiler tanrıların yurdu sarp Olympos’a,

yel gibi giden İris durdurdu orda arabayı,

çözdü atları, tanrısal yem koydu önlerine.

- 70 Aphrodite anası Dione’nin kapandı dizlerine.

Dione kollarıyla sardı kızını, okşadı, diller döktü:

“Hangi tanrı kıydı sana yavrucuğum,
göz göre bir kötülük mü işledin ki?”

- 75 Karşılık verdi cilveli Aphrodite, dedi ki:

“Tydeusoğlu taşkın canlı Diomedes vurdu beni,

sevgili oğlumu, Aineias'ı çekiyordum savaştan;
tekmil insanlar arasında onu severim en çok.
Kavga Troyalılarla Akhalar arasında değil artık,
380 Danaolar başladı ölümsüzlerle çarpışmaya.”

Karşılık verdi yüce tanrıça Dione, dedi ki:
“Aldırma kızım, sık dişini, bağrına taş bas.
Biz Olympos'ta saray kurmuş tanrılar,
çok çektik insanlardan, epey de çektirdik birbirimize.
385 Ares de bu yüzden çok acılar çekti.
Otos'la güçlü Ephialtes, Aloeus'un iki oğlu,
vurdular onu kalın zincirlere,
tunç bir küpte kapalı kaldı tam on üç ay.
Güzel Eeriboia, üvey anaları, haber vermeseydi Hermes'e,
savaşa doymaz Ares ölecekti oracıkta.
390 Ağır zincirler altında bitkin Ares'i
neyse ki Hermes aldı götürdü.
Bilmezsin Here de bu yüzden neler çekti.
Amphitryon'un yaman oğlu vurmuştu onu
sağ memesi altından, üç çatallı bir okla,
395 dayanılmaz acılar kaplamıştı yüreğini.
Hades de neler çekti, o azman tanrı,
kalkanlı Zeus'un oğlu sivri bir okla
ölüler ülkesinin kapısında vurdu onu,
Herakles ona dinmez acılar verdi.
Sonra Hades çıktı Zeus'un evine, koca Olympos'a,
400 yüreği yanık, acılar içindeydi,
omzuna güçlü ok girmiş, canını yakıyordu.
Ama ölümlü yaratılmış değildi o;
geldi, acı dindiren ilaçlar serpti omzuna
Paian tanrı, yarayı iyi etti.
O alçak Herakles, o zorba, o arlanmaz adam,
Olympos'ta oturan tanrıları üzmüştü oklarıyla.
405 Diomedes'i de gök gözlü Athene saldı senin üstüne.
Ama şunu bilmiyor Tydeus'un o çılgın oğlu:
Ölümsüzlerle savaştan adam çok yaşamaz,
savaştan, korkunç dövüşten evine dönse bile,

- çocukları dizlerine sarılıp babacığım demez.
410 Tydeus'un oğlu şimdi çok güçlü, ama
baksın kendinden güçlü biriyle karşılaşmamaya,
dört açsın gözünü.
Adrastos'un uslu akıllı kızı,
at süren Diomedes'in onurlu karısı Aigialeia,
415 soylu kocası, Akhaların en üstün yiğidi Diomedes'in acısıyla
çığlıklar atıp uyandırmasın ev halkını."

- Böyle dedi o, sildi iki eliyle Aphrodite'nin bileğindeki özü,
yara iyi oldu, ağır acılar dindi.
Ama Athene'yle Here bunu görmüşlerdi,
çıkıştılar Kronosoğlu Zeus'a, batırdılar iğneyi.
420 Önce gök gözlü tanrıça Athene şöyle dedi:
"Zeus baba, bir şey dersem kızar mısın bana?
Besbelli Kıbrıslı tanrıça Akha kadınlarından birini
Troyalıların ardından sürüklüyor yine,
onları ne de çok seviyor şimdi.
Bu güzel rubalı kadınlardan birini okşadığı sıra
425 bir altın iğneye takıp sıyırmış olacak incecik elini."

- Böyle dedi o, gülümsedi insanların, tanrıların babası,
çağırdı yanına altın Aphrodite'yi, dedi ki:
"Cenk işleri sana vergi değil yavrum,
sen evliliğin gönül açan işlerine ver kendini,
430 çevik Ares'le Athene uğraşacak savaşıla."

- Böyle söyleşip dururken onlar,
gür naralı Diomedes sezdi birdenbire,
Aineias üzerine Apollon'un el uzattığını.
O anda saldırdı Aineias'a,
büyük tanrıya bile saygısı yoktu,
435 öldürmek için Aineias'ı,
ünlü silahlarından soymak için,
saldırıyordu birbirini peşi sıra.
Böylece hırsla çullandı ona üç kere,
Apollon itti onun parlak kalkanını üçünde de.

Dördüncüde atılınca bir tanrı gibi,
koruyucu Apollon birdenbire kükredi:
440 “Kendine gel Tydeusoğlu, çekil oradan,
kalkışma tanrılarla boy ölçüşmeye;
bir değil hiçbir zaman ölümsüz tanrılar soyu
verde yürüyen insan soyuyla.”

Böyle dedi, Tydeusoğlu da birazcık geriledi,
attığını vuran Apollon’un öfkesinden korkmuştu.
445 Apollon çekti aldı kalabalıktan Aineias’ı,
götürdü kodu tapınaklı kutsal kaleye.
Orada ok saçan Artemis’le Leto,
iç tapınakta iyi ettiler onu,
geri verdiler sağlığını, ününü.
Gümüş yaylı Apollon yaptı Aineias’ın tıpkısını,
450 yaptı aynı silahları kuşanmış bir adam.
Troyalılarla tanrısal Akhalar bu yapma adamın çevresinde
sığır derisinden güzel çemberli kalkanlarını
paraladılar birbirlerinin göğüsleri üstünde.
Phoibos Apollon o ara kızgın Ares’e dedi ki:
455 “Ares, insanların baş belası Ares,
ey kaleler yıkan, elleri kanlı,
git çek savaştan şu adamı,
baksana, Zeus babaya kafa tutacak nerdeyse,
önce elinin ayasından Kıbrıslı tanrıçayı vurdu,
şimdi de bir tanrı gibi saldırdı benim üzerime.”

460 Böyle dedi, gitti oturdu kalenin tepesine.
Uğursuz Ares, Trakyalıların önderi Akamas’ın kılığına girdi,
karıştı Troyalıların arasına, canlandırdı sıraları.
Zeus’un beslediği Kral Priamos’un oğullarına buyurdu:
“Ey Zeus’un beslediği Kral Priamos’un oğulları,
ne zamana dek bırakacaksınız Akhalar halkınızı öldürsün,
465 sağlam kapılarımızın önüne gelip savaşıncaya kadar mı?
Aineias, yiğit yürekli Ankhises’in oğlu,
tanrısal Hektor’a denk saydığımız adam,

şurada yatıyor, bakın işte,
gidelim kargaşalıktan kurtaralım soylu yoldaşımızı.”

- 470 Böyle dedi, güç verdi herkesin yüreğine,
Sarpedon da tanrısız Hektor’a iyice çıkıştı:
“Nereye gitti senin eski gücün?
Ordusuz, yardımcısız koruyacaktın kenti hani,
kayınlarıyla, kardeşlerinle tek başına?
- 475 Ama şimdi göremiyorum onların hiçbirini,
sinmişler aslan karşısında köpekler gibi.
Biz nasıl dövüşüyoruz, baksana bize,
biz ki yardımcınızdan başka bir şey değiliz.
Ben ta uzaklardan geldim yardıma,
anaforlu Ksanthos’tan geldim, uzak Lykia’dan.
- 480 Sevgili karımı, yavrumu kodum orada,
yoksulların göz dikeceği bir sürü mal mülk kodum.
Savaşa sürüyorum Lykialıları yine de
kendim de en öndeyim işte bak.
Oysa Akhaların alıp götüreceği bir şeyim de yok.
- 485 Böyleyken yerinde saymadasın sen,
karılarını korumaları için, öbür ordulara bile
buyuramıyorsun karşı koymayı.
Sımsıkı bir ağa düşüp yem olacaksınız düşmana.
Düşman yerle bir edecek düzenli ilinizi.
- 490 Sen gece gündüz yormalısın kafanı,
ünlü yardımcıların önderlerine dört bucakta
yalvarmalısın dayanmaları için yılmadan.
Böyle karşı koyabilirsin acı günlere.”

- Sarpedon böyle dedi, ısırıldı Hektor’un yüreğini,
Hektor atladı arabadan silahlarıyla yere,
- 495 sivri kargılarını sallaya sallaya dört döndü orduyu,
hepsini kışkırttı, uyandırdı cengi.
Troyalılar döndüler, karşı durdular Akhalara,
Argoslular da yığın yığın karşı durdular.
- 500 Sarışın tanrıça Demeter azgın rüzgâr altında
buğdayı samandan ayırdığında,

saman yığınları nasıl olursa bembeyaz,
kutsal tarlalarda esen rüzgâr
insanların elediği samanları uçurursa nasıl,
505 işte öylece, arabacılar dönünce gerisingeri,
birbirine karışan atların ayakları altında tozlar
yükseliyordu tunçtan göklere doğru,
Akhalar bulanıyordu bembeyaz toza.
Erler, kolları ilerde, hızla atıldılar.
Azgın Ares yarasın diye Troyalıların işine
gecenin karanlığıyla kapladı savaşı,
koştı durdu oradan oraya,
Apollon'un buyruğunu yerine getirmekten işi gücü,
510 Apollon Troyalıların yılgınlığını gider demişti ona,
Danaolara destek olmaya giderken görmüştü Athene'yi.
Çıkardı Aineias'ı zengin iç tapınaktan,
güven verdi erlerin güdücüsüne.
Aineias karıştı arkadaşları arasına,
515 arkadaşları onu dimdik ilerler gördüler,
kavuşmuş gördüler soylu gücüne, sevindiler,
ama hiçbir şey soramadılar ona,
yüreklerinde bir büyük kaygı vardı:
İnsanların baş belası Ares, gümüş yaylı Apollon,
savaşa doymayan Eris başlarına iş açmıştı.

İki Aias, Odysseus'la Diomedes,
520 Danaoları savaşmaya kıskırtıyordu.
Troyalıların ne saldırışı korkutuyordu onları,
ne de kovalamaları korkutuyordu.
Bulutlar gibi duruyorlardı yerlerinde,
Kronosoğlu'nun rüzgârsız bir günde
yüksek dağ tepelerine astığı bulutlar gibi,
525 o gün gölgeli bulutları dağıtan azgın rüzgârların,
Boreas'ın, öbür rüzgârların kesilmiştir gücü.
Danaolar da o bulutlar gibi işte,
hiç kıınılamadan durdular Troyalıları karşı.
Atreusoğlu dolaştı kalabalığı, buyurdu:
“Erkek olun dostlar, erkek olun,

530 bırakmayın karşı koyma gücünüzü,
çetin savaşlarda birbirinizi utandırın,
utanan insanlarda sağ kalanlar ölülerden çoktur,
kaçanlarınsa ne karşı koyma gücü kalır, ne ünü.”

Böyle dedi, fırlattı kargısını,
ön sıralarda bir eri vurdu,
ulu canlı Aineias'ın arkadaşı Pergasosoğlu Deikoon'u,
535 Priamos'un oğulları kadar sayardı onu Troyalılar;
en önde dövüşmeye can atardı o.
Kral Agamemnon kargısıyla vurdu onu kalkanından,
kalkan önleyemedi kargıyı,
karnının altından kemeri delip geçti tunç,
540 düştü kütte dek, silahları çangırdadı üstünde.

Aineias da avladı Danaoların yiğit erlerini,
Diokles'in iki oğlu Kreton'la Orsilokhos'u,
babaları düzenli Phere'de otururdu,
vardı bir sürü malı mülkü,
Pylos topraklarında yayıla yayıla akan
545 Alpheios Irmağı'ndan gelmeydi soyu.
Bir hayli erin kralı Ortilokhos'un babasıdır o,
Ortilokhos da babasıdır ulu canlı Diokles'in;
olmuştur Diokles'in iki oğlu:
Her türlü savaşı iyi bilen Kreton'la Orsilokhos.
550 Onlar körpecikken kara gemileriyle
geldiler Argoslularla güzel kısraklı İlyon'a,
almaya geldiler Agamemnon'la Menelaos'un öcünü.
Ama şimdi ölüm kapladı ikisini de.
Hani dağ tepelerinde,
uçsuz bucaksız bir ormanın en kuytu yerinde,
555 analarının beslediği iki aslan,
sığırlarla iri koyunları kapıp kaçmak için
nasıl yağma ederlerse insanların kurduğu ağlları,
sonunda insan elinin altında ikisi de
tunç kargıyla yere serilirse nasıl,

öylece boyun eğdiler Aineias'ın eli altında,
560 devrildiler kocaman çamlar gibi.

Ares'in sevdiği Menelaos acıdı onlara,
tunç tolgası ışıdayarak ön sıralarda
kargısını sallaya sallaya yürüdü.
Kışkırtıyordu onu Ares'in gücü.

Ares, Aineias'ın elleriyle Menelaos alt edilsin istiyordu.
565 Ulu canlı Nestor'un oğlu Antilokhos gördü Menelaos'u,
yürüdü ön sıralardan dosdoğru,
belki bir şey olur diyordu insan güdücüsüne,
bunca emekleri boşa gider diye korkuyordu.
İkisi de boğuşmak hırsıyla yana yana
sivri kargılarını kaldırmışlardı ki,
570 Antilokhos insan güdücüsünün yanına dikildi:
Aineias da çevik bir savaşçıydı, ama
onları yan yana görünce geriledi,
onlar da çektiler ölüleri Akha erleri arasına,
verdiler arkadaşlarına iki talihsizi,
575 gittiler sonra en önde savaşmaya.

O sıra avladılar Ares'in dengi Pylaimenes'i,
mert savaşçılar Paphlagonialıların önderini.
Kargısıyla ün salmış Menelaos, Atreusoğlu,
önünde görünce onu boylu boyunca,
bir mızrak attı, deldi kürek kemiğini.

580 Antilokhos da avladı arabacısı Mydon'u,
tek tırnaklı atlarını döndürdüğü sıra,
tam dirseğinden bir taşla vurdu soylu Atymnisoglu'nu,
fildişi kakmalı dizginleri düştü toz toprak içine,
Antilokhos atıldı üzerine, şakağına bir kılıç aşketti,
585 soluyarak yuvarlandı Mydon, süslü arabasından tepetaklak,
alınla omuzları kaldı yerde gömülü.
Saplanmıştı derin bir kuma,
atlar devrilinceye dek öylece kaldı.
Antilokhos Akha ordusuna doğru sürdü atları.

590 Sıralar arasından gördü onları Hektor,
bağıra bağıra yürüdü üzerlerine doğru,

Troyalıların sağlam sıraları da yürüdü,
başlarında Ares vardı, bir de ulu Enyo,
amansız kavganın dizginini elinde tutardı o.
Ares de avuçlarında sallıyordu dev kargısını,
595 Hektor'un bir önüne geçiyordu, bir arkasına.

Gür naralı Diomedes gördü onu, titredi.
Uçsuz bucaksız bir ovada yürüyen bir adam
denize akan hızlı bir ırmak önünde durur da,
köpüre köpüre gümbürdediğini görür,
şaşırp nasıl dönerse gerisingeri,
600 Tydeusoğlu da işte öyle geriledi,
bağırdı adamlarına, dedi ki:
“Arkadaşlar, tanrısız Hektor atılacak bir savaşçıysa,
bunda bu kadar şaşılacak ne var?
Oldum olası yanında bela savan bir tanrı durur.
Ölümlü insan kılığında Ares var şimdi de.
Yüzünüzü çevirmeden gerileyin haydi,
605 tanrılara karşı girişmeyelim savaşa.”

Böyle dedi, Troyalılar da yaklaştılar onlara.
Öldürdü Hektor dövüşmeyi iyi bilen iki eri,
bir arabaya binmiş Menesthes'le Ankhialos'u.
510 Telamon'un oğlu büyük Aias düşerken gördü onları, acıdı,
gitti durdu yanlarında, salladı kargısını,
vurdu Selagos'un oğlu Amphios'u,
Amphios Paisos'ta otururdu.
Tarlaları vardı, bir hayli de malı mülkü,
Priamos'la oğullarına yardım etsin diye getirmişti kader onu,
515 Telamonoğlu Aias vurdu onu kemerinden,
saplandı uzun gölgeli kargı göbeğin altına.
Küttecek toprağa düştü.
Ünlü Aias soymak için çullandı üzerine.
Yağdırdı Troyalılar parlayan sivri oklarını,
kalkan göğüs gerdi kargıların çoğuna,
Aias da ölüye ayağını dayadı,
520 çekti çıkardı tunç kargısını,

öbür güzel silahlarını çekemedi omuzlarından;
üstüne durmadan kargılar yağıyordu,
korktu atılğan Troyalıların karşı komasından;
en soyluları, ellerinde kargıları, çevresini sarmışlardı,
625 Aias büyüktü, güçlüydü, alımlıydı, ama
yine de ölülerinden uzağa attılar onu.

İşte böyle zorluk çekiliyordu azgın savaşta.
Tanrıya denk Sarpedon'un karşısına kara kader
Heraklesoğlu güçlü, iri Tlepolemos'u dikti.
Bulutları devşiren Zeus'un oğluyla torunu
630 yürüdüler birbirlerinin üstüne üstüne.
Önce Tlepolemos dile geldi, dedi ki:
"Sarpedon, Lykialıların danışmanı,
ne diye geldin buraya, zorun neydi,
geldin de sindin ödleğ bir adam gibi.
635 Kim der kalkanlı Zeus'un soyundansın.
Zeus'tan gelme yiğitlerden çok gerisin, çok.
Yiğit babam Herakles nerde, sen nerdesin.
Bir zamanlar Laomedon'un atları uğruna
altı gemiyle buraya gelmişti o,
çok az adam vardı yanında,
640 İlyon'u altüst etmiş, sokaklarında insan komamıştı.
Oysa senin yüreğin hepten kof,
bu yüzden adamların yok olup gidiyor işte.
Lykia'dan geldiysen ne çıkar,
Troyalılara yardımın mı dokunacak sanki.
645 Çok güçlüsün, ama bana boyun eğeceksin yine de,
gireceksin Hades kapılarından içeri."

Lykialıların önderi Sarpedon karşılık verdi, dedi ki:
"Tlepolemos, o senin baban kutsal İlyon'u
kibirli Laomedon'un çılgınlığından yok etti,
Laomedon kendisine iyilik eden Herakles'i azarladı,
650 atları da vermedi ona.
Ta uzaklardan o atlar için gelmişti o.
Bak şu diyeceğimi iyi dinle:
Benim elimden gelecek sana burada ölüm,

gebereceksin benim kargımın altında,
şanı bana vereceksin,
atları ünlü Hades'e de canını.”

- 655 İşte Sarpedon böyle dedi,
öteki kaldırdı dişbudak ağacından kargısını,
ikisinin de uzun kargıları bir anda çıktı ellerinden,
Sarpedon boynunun kökünden vurdu Tlepolemos'u,
acı veren tunç geçti boydan boya,
kapladı gözlerini kara gece.
- 660 Tlepolemos da vurmuştu onu sol baldırından,
kemiğini hızla sıyırmıştı tunç, delmişti etini.
Ama babası burda da belayı önledi.

Tanrıya denk Sarpedon'u tanrısai arkadaşları,
savaştan uzağa taşıdılar,
yerde sürünen koca kargı ona çok ağır geliyordu.
Ama Sarpedon yere basabilsin diye,
dişbudak ağacından kargıyı hiçbirisi,

665 baldırından çekip çıkarmayı akıl edemedi;
hepsi öylesine sıkıdaydılar.

Güzel dizlikli Akhalar aldılar Tlepolemos'u,
götürdüler savaş alanından uzağa.
Sabırlı tanrısai Odysseus gördü onu,
içinde bir kaynama oldu, taşıtı.

670 Düşündü sonra kafasında, gönlünde:
Uzaklarda gürleyen Zeus'un oğluna mı saldırsındı,
yoksa kalabalığa çullanıp adamlarını mı yok etsindi?
Ama nasip değildi yiğit yürekli Odysseus'a

- 675 tunç kargısıyla öldürmek Zeus'un alımlı oğlunu.
Athene bu yüzden Lykialıların kalabalığına çevirdi hızını,
Odysseus da avladı Koiranos'u, Alastor'u, Khronios'u,
Alkandros'u, Halios'u, Noemon'u, Prytanis'i.
- 680 Oynak tolgalı büyük Hektor görmeseydi onu,
tanrısai Odysseus daha bir sürü Lykialı öldürürdü.
Oynak tolgasını sallaya sallaya geçti ön sıralardan,
Danaolara korku, yılgı saçtı.

Sarpedon, Zeus'un oğlu, gördü onu sevindi,
içli sözler söyledi ona:

685 “Priamosoğlu, bırakma beni, yem olmayayım Danaolara,
madem evime, sevgili baba toprağıma dönmek yok,
madem sevgili karımı, yavrumu sevindirmek yok,
koru beni, ömrüm sizin ilinizde sona ersin varsın.”

690 Böyle dedi o, oynak tolgalı Hektor bir şey demedi,
geçti gitti, can atıyordu saldırmak için Argoslulara,
yanıp tutuşuyordu öldürmek için bir sürü insanı.
Tanrısal arkadaşları yatırdılar tanrıya denk Sarpedon'u
kalkanlı Zeus'a adanmış güzel meşe ağacı altına.
Çalımlı Pelagon, sevgili yoldaşı,
695 dişbudak ağacından kargıyı
baldırından çekti çıkardı.
Kesildi soluğu, karanlık indi gözlerine,
sonra yine soluk aldı,
Boreas geçti üzerinden,
uyardı uyuşan canı.

700 Argoslular Ares'le Hektor'un yumruğu altında
ne dönüp kaçabildiler karanlık gemilerine,
ne de saldırabildiler savaş alanına.
Gördüler Ares'in Troyalılarla bir olduğunu,
gittiler geri geri, pustular.

Priamos'un oğlu Hektor'la tunçtan Ares
sırayla kimleri öldürdüler o zaman?
705 Önce tanrıya denk Teuthras'ı,
sonra atları kamçılaman Orestes'i,
Aitolialı kargıcı Trekhos'la Oinomaos'u,
Oinopsoğlu Helenos'u, kemeri parlayan Oresprios'u,
Hyle'de oturur o, Kephios Gölü'nün yanı başında,
hep malında mülkündedir akli fikri,
yanında öbür Boiotalıları
710 komşudurlar çok bereketli bir toprakta.

Zorlu savaşta Argosluların kırıldığını,
ak kollu tanrıça Here gördü.

Athene'ye kanatlı sözlerle dedi ki:

“Eyvah, kalkanlı Zeus’un gücü tükenmez kızı,
göz yumarsak uğursuz Ares’in çılgınlık etmesine,

715 Menelaos’a boşuna söz vermiş olacağız.

Güzel surlu İlyon’u yok edip yurduna dönecekti o.
Gel takınalım saldırma gücümüzü.”

Böyle dedi o, gök gözlü tanrıça Athene dinledi onu.

Bir yandan Here, büyük Kronos’un kızı, saygılı tanrıça,

720 koyuldu işe, altın alınlıklı atları koştu arabaya,

bir yandan Hebe arabanın iki yanına,

demir dingilin bir o yanına, bir bu yanına,

sekiz tunç parmaklıklı yuvarlak tekerlekleri koydu.

Tekerleklerin aşınmaz altın bir çemberi vardı,

tunçtan çemberler geçirilmişti üstüne,

725 eşi görölmedik bir şeydi bu.

İki yanda dingil başlıkları gümüşlendi.

Araba örölmüştü bir sıra altın, bir sıra gümüşle.

Çifte parmaklık çepeçevre dolanıyordu arabayı.

Gümüşlendi arabanın oku da.

Tanrıça kavgaya, savaş narasına susamıştı,

730 güzel altın hamudu geçirdi okun ucuna,

attı üstüne parlak, altın dizginleri,

çevik ayaklı atları koştu.

Athene, kalkanlı Zeus’un kızı,

bedenini saran rubayı attı babasının avlusuna,

735 o alacalı rubayı işlemişti kendi eliyle.

Giydi bulutları devşiren Zeus’un gömleğini,

kan ağlatan savaş için silahlarını kuşandı,

püsküllü kalkanını attı omuzlarına;

o korkunç kalkanda çepeçevre diziliydi

740 Korku, Kavga, Savunma, adamı donduran Saldırı,

bir de korkunç canavar Gorgo’nun başı,

korku, yıldı salan azman,

kalkanlı Zeus’un belirtisi.

Yüz ilin yaya erleriyle süslü tolgasını geçirdi başına,

- iki sorguçlu, dört altın siperli.
- 745 Ayak bastı alev saçan arabasına,
aldı eline ağır, uzun kargısını.
Öfkelendiği yiğitleri o kargıyla kırar geçirirdi,
en üstün güçlü tanrının kızı.
Here de kamçıladi atları çabucak,
gökyüzünün kapıları kendiliğinden gıcırdadı.
- 750 Saatler gözetir o kapıları,
engin gökle Olympos emanettir onlara,
kapıları bir açarlar, koyu bulutlarla bir kaparlar.
Üvendreyle dürtülen atları geçirdiler oradan.
Çok doruklu Olympos'un en sivri yerinde,
öbür tanrılardan uzakta oturur buldular Kronosoğlu'nu.
- 755 Ak kollu tanrıça Here atları durdurdu.
Kronosoğlu Zeus'a, tanrıların en ulusuna sordu:
"Zeus baba kızmıyor musun Ares'in bu zorbalığına?
Akhaların bir sürü iyi erini yok etti körü körüne,
ne sağ var onun, ne solu.
Ben üzülüp dururken burada,
- 760 Kıbrıslı tanrıçayla Apollon, gümüş yaylı,
bu hak bilmez akılsız tanrıyı salıyorlar savaşa,
kendileri de yaşıyorlar keyiflerince.
Bir tokat aşkedip savaştan atarsam Ares'i
gücenir misin bana Zeus baba, söyle."
- Bulutları devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:
- 765 "Öyleyse doyumluk toplayan Athene'yi sal üstüne,
Ares'in başını derde sokmaya alışık o."
- Böyle dedi o, dinledi onu ak kollu tanrıça Here,
birden kamçıladi atları,
dünyayla yıldızlı gök arasında
uçtu atlar seve seve.
- 770 Şarap rengi denize bir tepeden bakan
adam ne kadar görebilirse uzağı,
o kadar yol alıyordu atlar bir sıçramada.
Geline Simoeis'le Skamandros kavşağında Troya Ovası'na,

775 ak kollu tanrıça Here atları durdurdu,
çözüp örttü onları bol dumanla.
Simoeis de yerden tanrısai otlar fıskırttı.

Tanrıçalar Argoslulara yardım için can atarak
ürkek güvercinler gibi gidiyorlardı seke seke.
780 Gelip durdular en çok yiğit nerde varsa.
Kral Diomedes'in çevresini sarmıştı yiğitler,
çiğ et yiyen aslanlar gibiydi onlar,
güçlü yabandomuzları gibiydiler.
Durdu orda, bağırdı ak kollu tanrıça Here,
785 tunç sesli, yiğit yürekli Stentor gibi,
Stentor'un sesi elli adam sesine bedeldi:
"Utanın Argoslular, utanın be,
görünüşte alımlı, gösterişlisiniz, ama
aşağılık, korkak heriflersiniz gerçekte.
Tanrısai Akhilleus savaştayken Troyalılar
çıkamazdı Dardanos kapılarından dışarı;
790 ödleri kopardı onun amansız kargısından.
Şimdiyse çıkmışlar kentin dışına,
koca karınlı gemilerin yanında savaşmadalar."

Böyle dedi, topunun gücünü, yüreğini diriltti.
Gök gözlü Athene de Tydeusoğlu'nun düştü arkasına,
atlarıyla arabası yanında yarasını üfler buldu onu,
795 Pandaros'un okuyla açılmıştı o yara,
hepten yorgun düşmüştü Tydeusoğlu,
kalkan kayışı ter içindeydi,
bitmişti hal kalmamıştı kolunda.
Kaldırdı kayışı, sildi kara kanı.
Tanrıça elini hamuda dayadı, dedi ki:
800 "Tydeusoğlu ne de az benziyor babasına.
Tydeus ufak tefekti, ama cenkçiydi.
Savaşmayı yasak etmişim bir gün ona,
Akhalardan ayrılmış, Thebai'a gelmişti,
haberci gelmişti Kadmoslular arasına,
805 sarayda rahatına bak, ye iç demiştim,

ama hiç oralı olmadıydı o,
meydan okuduydu Kadmoslulara erkek yüreğiyle,
kolayca yendiydi topunu.

Ben ona böyle destek oluyordum işte.

Gerçi ben senin de yanındayım, koruyorum seni de.

- 810 Troyalılarla savaşmanı candan buyuruyorum, ama
savaş yorgunluğu bir kere sinmiş senin içine,
alçak bir korku kısıvrak bağlamış seni.
Sen bana sakın bundan böyle
yiğit Oineusoğlu Tydeus'un çocuğuyum deme.”

Karşılık verdi yaman Diomedes, dedi ki:

- 815 “Kalkanlı Zeus’un kızısın sen,
tanrıça, tanıdım seni,
sana içimi dökeceğim şuracıkta,
bir şeyim kalmayacak saklı gizli.
Ne şaşkın, kararsız bir halim var benim,
ne de alçak bir korku bağladı beni,
ama aklımda hep senin öğütlerin,
komadıydın mutlu tanrılarla savaşayım,
820 yalnız Aphrodite, Zeus’un kızı, savaşa gelirse
durma, sivri kargınla vur dediydin.
Ben şimdi bu yüzden çekiliyorum işte,
öbür Argoslulara da burada toplanmalarını buyurdum.
Ne yapayım, Ares boydan boya yayılmış savaş alanına.”

- 825 Gök gözlü Athene karşılık verdi, dedi ki:

“Tydeusoğlu Diomedes, canımın içi,
ne Ares’ten kork, ne başka ölümsüzden,
kol kanat olurum ben sana.

Tek tırnaklı atlarını sal Ares’in üzerine,

- 830 yaklaş ona, saldırgan Ares’ten çekinme,
delinin biridir, kötünün kötüsüdür o,
bir o yana döner, bir bu yana,
Troyalılara karşı vuruşurum demişti Here’ye,
Argosluları korurum demişti.

Şimdi Troyalılar arasında dolaşiyor salına salına,
Argosluları unuttu gitti.”

- 835 Böyle dedi, Sthenelos’u eliyle itti,
yuvarladı onu arabadan aşağı,
Diomedes de atladi arabaya,
tanrıça da hırsla bindi,
oturdu tanrısız Diomedes’in yanına.
Dışbudak ağacından dingil
ağırlığın altında gıcırdadı, bağırdı;
korkunç bir tanrıyla en üstün yiğidi taşıyordu o.
- 840 Pallas Athene kamçıyı, dizginleri aldı eline,
tek tırnaklı atları sürdü Ares’e doğru.
Ares dev yapılı Periphas’ı soyuyordu,
Aitolialıların en üstünü Okhesios’un alımlı oğlunu.
Elleri kanlı Ares tam yaparken bu işi,
- 845 Athene, Hades başlığını geçirdi başına,
zorlu Ares görmesin diye kendisini.

İnsanların baş belası görünce tanrısız Diomedes’i
dev yapılı Periphas’ı kodu olduğu yerde,
onu orda öldürmüş, orda canını almıştı,
koştı atları iyi süren Diomedes’e doğru.

- 850 Gelip yaklaştılar birbirlerine,
Ares onu tepelemek hırsı içinde
uzandı tunç kargısıyla atların üzerinden,
gök gözlü Athene eliyle yakaladı kargıyı,
öyle bir itti ki, kargı uçtu arabadan uzağa.
- 855 Gür naralı Diomedes de atıldı tunç kargısıyla,
Pallas Athene tutup yöneltti kargıyı
tam Ares’in göbeği altına,
karınlığın bağlandığı yere tam;
vurdu onu, yaraladı karnından,
sonra derisini yırtıp kargıyı çekti çıkardı.
- 860 Ares kavgasına tutuşmuş dokuz on bin kişi,
savaşta nasıl bağırır çağırırsa,
tunç Ares de öyle bağırdı.

Akhalarla Troyalıları yakaladı bir titreme.
Savaşa doymaz Ares öylesine bağırmıştı.

- 865 Bir sıcak günde nasıl azgın bir rüzgâr kopar da,
kapkara bir bulut yükselirse havalara,
tunç Ares engin göğe, bulutlara ağarken
öyle göründü Tydeusoğlu Diomedes'e.
Tanrılar evi sarp Olympos'a vardı çabucak,
oturdu Kronosoğlu Zeus'un yanına,
canı yanıyor, çok acı çekiyordu.
- 870 Gösterdi yarasından akan ölümsüz kanı,
şu kanatlı sözleri söyledi, oflaya oflaya:
"Bu zorbalıklara kızmıyor musun Zeus baba,
biz tanrılar, en dayanılmaz acıları
hep de birbirimizden çekeriz,
insanların gönlü olsun diye.
Bak bizim kavgamız yine seninle;
- 875 senden çıktı bu kahredici, deli kız.
Boyuna kötü işler kurar durur o,
kaç tanrıysak biz Olympos'ta,
hep seni dinler, sana baş eğeriz,
ama sen hiç azarlamazsın o kızı,
ne bir laf edersin ona,
ne de öfkeni gösterirsin.
Başiboş salıverirsin ortaya onu.
- 880 Öyle ya, bu azgın kızı doğurdun sen kendin.
O şimdi Tydeus'un oğlu taşkın canlı Diomedes'i
saldı bir fırtına gibi ölümsüz tanrılar üstüne.
Diomedes önce Kıbrıslı tanrıçayı vurdu bileğinden,
sonra atıldı benim üstüme, bir tanrı gibi,
- 885 neyse ki çevik ayaklarım kurtardı beni,
yoksa kalırdım orda uzun zaman,
acı çekerdim pis ölümler arasında,
yatardım tuncun altında ölü gibi."

Bulutları devşiren Zeus yan yan baktı, dedi ki:
"Böyle ağlaşıp durma dizimin dibinde, döne,

- Olympos'ta oturan tanrılar arasında
890 benim en öğrendiğim tanrısın sen,
hep hır güc, kavga, savaş için gücün,
ele avuca sığmaz huysuzluğun, biliyorum,
anandan gelme sana, Here'den,
ben de ona zorla dinletirim sözümü,
onun öğütlerinden geldi başına ne geldiyse.
895 Ama böyle acı çekmene de dayanamam,
benim soyumdan gelmişsin bir kere,
benden doğurdu anan seni,
yoksa bu yıkıcı, bu karıştırıcı huyunla
bir başka tanrıdan doğmuş olaydın sen,
çoktan Uranosoğullarının yurdundan
ta aşağılarda bulurdun kendini.”

- Böyle dedi, onu iyileştirmesini buyurdu Paian tanrıya.
900 İyileştirdi yarayı Paian tanrı,
acı dindiren ilaçlar serpti üstüne,
ölümlü yaratılmış değildi ki o.
Ak sütle incir özü karıştırılır da hani,
çarçabuk koyulaşır sulu süt,
mayalanır göz önünde,
saldırgan Ares'i öylece iyileştirdi o,
göz açıp kapayıncaya dek.
Hebe bir güzel yıkadı onu,
giydirdi temiz rubalar,
905 geldi o da göz kamaştıran ortalığıyla
oturdu Kronosoğlu Zeus'un yanına.

Argoslu Here'yle Alalkomeneli Athene
büyük Zeus'un evine döndüler o sıra.
Artık son vermişlerdi onlar
insanların baş belası Ares'in
insanları öldürmesine.

VI. Bölüm

Troyalılarla Akhaların korkunç kargaşalığı kaldı tek başına.
Tunçtan kargılar çatıştı durdu birbirlerine karşı.
Simoeis'le Ksanthos akıntıları arasında, ovada,
savaş durmadı, bir o yana uzandı, bir bu yana.

- 5 Telamon'un oğlu Aias, Akhaların kalesi,
önce soylu, alımlı Akamas'ı vurdu,
Trakyalıların en yiğit eri Eussyros'un oğlunu;
yardı Troyalıların sıralarını,
aydınlattı dostlarının önünü;
vurdu onu sık yeleli tolgasından,
10 tunç temren saplandı alnına,
boydan boya yardı kemiği,
karanlık indi gözlerine.

- Gür naralı Diomedes, öldürdü Teuthrasoğlu Aksylos'u,
Aksylos düzenli Arisbe'de otururdu,
yaşardı bolluk içinde,
insanlar onu çok severdi;
evi yol uğrağındaydı tam,
15 konuk ederdi geleni geçeni.
Ama konukların hiçbiri siper olmadı ona,
uzaklaştırmadı ondan kara ölümü.
Diomedes canını çıkardı ikisinin de,
hem onun, hem seyisi Kalesios'un canını,
ona arabacılık ediyordu Kalesios o sıra.
İkisinin de canı toprağın içine girdi.

- 20 Euryalos tepeledi Dresos'la Opheltios'u,
sonra yürüdü Aisepos'la Pedasos'un üstüne;
onları su perisi Abarbaree bir zamanlar
doğurmuştu kusursuz Bukolion'dan.
Bukolion en büyük oğluydu çalımlı Laomedon'un,
gizlice doğurmuştu anası onu.
- 25 Bukolion güderken koyunlarını,
döşegine girmiş, sarmaşdolaş olmuştu.
Su perisi de gebe kalmış, ikiz doğurmuştu.
Mekisteus'un oğlu elden ayaktan etti onları,
kırdı ikisinin de gücünü,
soydu silahlarını omuzlarından.

- Yılmaz savaşçı Polypoites öldürdü Astyalos'u,
30 Odysseus da yere serdi Perkoteli Pidytes'i,
Teukros hakladı tanrısız Areaton'u,
Nestor'un oğlu Antilokhos da tepeledi Ableros'u,
erlerin başbuğu Agamemnon öldürdü Elatos'u,
Elatos, güzel akan Satnioeis Irmağı kıyılarında
sarp Pedasos'ta otururdu.
- 35 Yiğit Leitos yakaladı Phylakos'u kaçarken,
Eurypylos da yere serdi Melanthios'u.

- Gür naralı Menelaos diri yakaladı Adrestos'u,
atları tam gemi azıya almış koşarken ovada
çarptılar bir demirhindi dalına,
40 yayvan arabayı kırdılar ok ucundan,
atlar da kaçtı kente doğru,
o yana, daha bir sürü at salgın gibi koşuyordu.
Yuvarlandı arabadan, düştü tekerleğin dibine,
girdi toza toprağa burnunun üstüne, tepetaklak.
Atreusoğlu Menelaos geldi yanına,
uzun gölgeli kargısı elindeydi.
- 45 Adrestos sarıldı dizlerine yakardı, dedi ki:
"Atreusoğlu kıyma bana,
sana yaraşır kurtulmalıklar vereyim.
Varlıklı babamın çok şeyleri var,

tuncu var, altını var, işlenmiş demiri var,
50 duyarsa Akhaların gemileri yanında sağ olduğumu
kurtulmalık verir sana yığınla,
gönlünü hoş tutar.”

Böyle dedi, kandırdı Menelaos’un göğsünde yüreğini.
Seyisine verip onu tam
Akhaların tez giden gemilerine göndereceği sıra
Agamemnon çıktı karşısına, azarladı, dedi ki:
55 “Hey Menelaos kendine gel,
ne diye dert edinirsin bu adamı,
yuvanda Troyalılardan saygı gördün galiba.
Bir tek kişi kaçmasın elimizden,
kurtulmasın ölüm çukurundan bir tek kişi,
ana karnındaki oğlanlara bile acımak yok.
İlyon’da topu birden yok olsunlar.
60 Yas tutulmasın arkasından hiçbirinin,
bir tek iz kalmasın hiçbirinden.”

Yiğit Agamemnon böyle dedi,
doğru öğütlerle yola getirdi kardeşini.
Kardeşi de yiğit Adrestos’u itti eliyle,
Kral Agamemnon böğründen vurdu onu,
Adrestos yıkıldı yere,
65 Atreusoğlu da ayağını göğsüne dayadı,
dişbudak ağacından kargıyı çekti çıkardı.

Nestor bağırdı avaz avaz, dedi ki:
“Sevgili Argoslular, Ares’in kulları,
gemilere çok şey götürelim diye,
ölülere çullanıp geride kalmayın sakın,
70 insanları öldürmeye bakın önce,
sonra ovada bir boydan bir boya
serilmiş yatan ölüleri
güzelce silahlarından soyun.”

Böyle dedi, güç kattı topunun yüreğine.
Troyalılar, Ares’in sevdiği Akhaların baskısı altında

- çaresiz kalıp ta İlyon'a dek kaçacaklarken,
Priamos'un oğlu Helenos, bilicilerin en iyisi, geldi,
75 Aineias'la Hektor'un yanında durdu, dedi ki:
"Troyalılarla Lykialıların bütün yükü sizin üstünüzde,
sizsiniz en iyi düşünen kişiler,
sizsiniz her atılışta en iyi dövüşen,
durun şurda, dolaşın sıraları haydi,
80 tutun orduyu kapı önlerinde;
önleyin onların kaçmalarını,
karılarının kucağına düşüp düşmanı güldürmesinler.
Sonra canlandırın sıraları tekmiil.
Biz Danaolara karşı savaşaacağız burda,
yorgun olmaya yorgunuz ama
85 ne yapalım, kader zorluyor buna bizi.
Bu ara sen de Hektor
kente var, konuş anamızla,
yaşlı kadınları toplasın kalede,
gök gözlü Athene'nin tapınağında,
açsın anahtarla kutsal evin kapısını,
90 orada en güzel, en büyük örtü hangisiyse,
hangi örtüye en çok değer veriyorsa o,
alsın onu, yaysın güzel saçlı Athene'nin dizlerine.
Troya'ya, kadınlara, çocuklara acırsa,
95 Kutsal İlyon'dan uzak tutarsa Tydeus'un oğlunu,
o kızgın kargıcıyı, düşmanı dağıtmada usta adamı;
adasın tanrıçaya on iki tane buzağı,
henüz işe koşulmamış, bir yaşında.
Bence Akhaların en babayiğididir Tydeus'un oğlu,
erlere hükmeden Akhilleus'tan bile korkmadık o kadar,
100 Akhilleus bir tanrıçadan doğmuş derler,
ama şimdi öfkeden köpürmüştür o,
kimse onunla boy ölçüşemez güçte."

Böyle dedi o, Hektor da dinledi kardeşini.
Silahlarıyla atladı arabadan.
Sivri oklarını sallaya sallaya
dolaştı orduyu bir boydan bir boya,

- 105 canlandırdı korkunç kargaşalığı.
 Troyalılar döndüler gerisingeri,
 karşı durdular Akhalara,
 Akhalar da geri çekildiler,
 bıraktılar adam öldürmeyi,
 sandılar Troyalılara yardıma
 yıldızlı gökten bir ölümsüz indi.
 İşte Troyalılar döndü öylesine bir hızla.
- 110 Hektor bağırdı Troyalılara, dedi ki:
 “Ulu canlı Troyalılar, ünlü yardımcılar,
 erkek olun dostlarım, erkek olun,
 yitirmeyin saldırma gücünüzü.
 Gideceğim ben Troya’ya kadar,
 konuşacağım kurultayda yaşlılarla,
- 115 karılarımıza diyeceğim yalvarsınlar tanrılara,
 onlara yüzlük kurbanlar adasınlar.”

Oynak tolgalı Hektor böyle dedi gitti.
 Koşarken vuruyordu bir topuğuna, bir ensesine
 göbekli kalkanı çepeçevre saran kara deri.

- Hippolokhos’un oğlu Glaukos’la Tydeus’un oğlu
- 120 çarpışma hırsıyla yana-yana
 iki ordunun ortasına çıktılar.
 Yürüdüler dosdoğru, geldiler karşı karşıya.
 Önce gür naralı Diomedes bağırdı, dedi ki:
 “Arkadaş, ölümlü insanlardan kimsin ki?
 Erlere ün veren savaşta hiç görmedim seni.
- 125 Nasıl çıktın böyle herkesin önüne,
 nasıl dikildin uzun gölgeli kargımın karşısına;
 bahtsız kişi oğulları çarpışır benim gücümle.
 Gökten gelmiş ölümsüzlerden biriysen
 göklerin tanrılarıyla dövüşmeye niyetim yok;
- 130 Dryas’ın oğlu güçlü Lykurgos bile
 onlarla kavgaya tutuşunca yaşamadı.
 O bir gün, kutsal Nysa Dağı’nda
 kovalamaya kalkıştı Dionysos’un sütninelerini,

sütnineler hep birden yere atıldılar değneklerini,
dayak yediler yiğit öldüren Lykurgos'un övendiresiyle,
135 o vakit Dionysos'un ödü koptu,
denizin dalgalarına attı kendini,
Lykurgos'un homurtusundan bir titreme almıştı Dionysos'u,
Thetis de hemen çekti onu içine.
Rahat yaşayan tanrılar kızdı o zaman.
Kronos'un oğlu kör etti Lykurgos'u,
üstelik çok da yaşamadı o,
140 ölümsüzlerden tiksindirmişti kendini.
Çarpışmak istemem ben mutlu tanrılarla.
Ama toprağın ürününü yiyen ölümlülerdensen
gel beri, ölüm ülkesine ayağını daha çabuk bas."

Hippolokhos'un ünlü oğlu karşılık verdi, dedi ki:
145 "Ulu canlı Tydeus'un oğlu, soyumu ne sorarsın?
Yapraklar gibidir insan soyu.
Bir yandan rüzgâr bakarsın onları döker yere,
bir yandan bakarsın bahar gelir,
yenilerini yetiştirir, yeşertir orman,
böylece soyların biri göçer, biri doğar.
150 İyicene bilmek istersen soyumuzu
–bilir onu çok kişiler–
at besleyen Argos'un bir bucağında Ephyre ili vardır,
Aiolos oğlu Sisypheos yaşardı orada,
insanların en kurnazıydı o,
bir oğlu oldu, Glaukos'tu adı;
155 Bellerophontes doğdu ondan sonra,
Glaukos'un kusursuz oğlu.
Erkeklik, güzellik bağışladı tanrılar ona,
Ama Proitos geçirdi gönlünden kötü şeyler,
kendisi ondan çok daha güçlüydü,
sürdü onu Argoslular arasından;
Zeus almıştı Bellerophontes'i Proitos'un eli altına.
160 Tanrısal Anteia, Proitos'un karısı yanıp tutuşuyordu.
Bellerophontes'le diyordu gizlice bir sarmaşdolaş olsam,
ama birazcık olsun kandıramadı onu,

- o sıra akli başındaydı Bellerophontes'in.
 Kadın bir yalan attı Kral Proitos'a, dedi ki:
 'Bellerophontes'i öldürmezsen lanet sana,
 165 o benim zorla koynuma girmek istedi.'
 Böyle dedi o, kralı birden öfke kapladı.
 Ama saygı besliyordu yüreğinde,
 Bellerophontes'e kıyamadı.
 Gönderdi onu Lykia'ya,
 eline uğursuz işaretler verdi,
 üst üste katlanan bir levhaya
 yazdı bir sürü ölüm yazıları.
 170 Kayınbabasına göstermesini buyurdu.
 Böylece yok olacaktı o.
 Bellerophontes tanrıların eliyle vardı oraya.
 Gelince Lykia'ya, Ksanthos Nehri'ne,
 engin Lykia'nın kralı onu saydı.
 Ağırladı onu tam dokuz gün,
 dokuz tane öküz kurban etti.
 175 Gül parmaklı Şafak görününce onuncu gün,
 Bellerophontes'e sordu,
 damadımdan getirdiğin işaret hani, dedi.
 Alır almaz damadının işaretini,
 buyurdu önce, azgın Khimaira'yı öldürmesini;
 180 tanrı soyundandı o, insan değildi,
 önü aslan, arkası yılan, ortası keçiydi,
 yalınmlı nefesiyle kötü soluyordu.
 Bellerophontes uydu tanrıların isteğine,
 onu bir anda yere serdi.
 Çarpıştı sonra ünlü Solymolarla.
 185 Girdiği savaşların bu en çetiniydi.
 Erkek gibi Amazonları öldürdü sonra.
 Dönüşünde kral ona zorlu bir tuzak kurdu:
 Engin Lykia'dan en iyi yiğitleri
 seçti gönderdi pusuya,
 ama onlar bir daha dönemediler evlerine,
 190 kusursuz Bellerophontes öldürmüştü hepsini.
 Kral da anladı onun tanrı soyundan olduğunu,

- alıkoydu orada, verdi kızını,
bütün krallık onurlarını bölüştü onunla,
Lykialılar da ayırdılar bahçelik, buğdaylık bir tarla,
195 ayırdılar en büyük, en güzel toprağı.
Karısı üç çocuk doğurdu bilgili Bellerophontes'e:
İsandros, Hippolokhos, Laodameia.
Akıllı Zeus, koynuna girdi Laodameia'nın.
Laodameia, doğurdu tanrıya denk tunç silahlı Sarpedon'u.
200 Ama bir gün tanrılar tiksindi Bellerophontes'ten,
Aleion Ovası'nda kaldı o tek başına,
insan uğrağından uzakta yedi kendi kendini.
Savaşa doymayan Ares öldürdü oğlu İsandros'u,
çarpışırken ünlü Solymolarla.
Kızdı dizginleri altın kakmalı Artemis,
205 aldı Laodameia'nın canını,
Hippolokhos da baba oldu bana.
Ben övünürüm onun oğlu olduğum için.
Troya'ya gönderdi beni o,
sıkı sıkı salık verdi bana:
Hep yiğitçe dövüşeyim,
üstün olayım başkalarından,
utandırmayayım atalarımın soyunu,
210 onlar ki Ephyre'de, engin Lykia'da
en iyi, en ünlü kişilerdi.
Övünürüm işte bu soydan, bu kandan olmakla.”

- Böyle dedi, gür naralı Diomedes sevindi.
Sapladı kargısını bereketli toprağı.
İnsan güdücüsüne bal gibi sözlerle dedi ki:
215 “Demek öyle ha, demek eski konuğusun sen babamın?
Tanrısız Oineus, bir vakitler kusursuz Bellerophontes'i
sarayında tam yirmi gün alıkoymuş, ağırlamıştı.
Güzel konukluk armağanları verdiler birbirlerine:
Oineus parlak bir kemer verdi kırmızıya boyalı,
220 Bellerophontes de iki kulplu altın bir tas verdi.
Gelirken evde bıraktım onu.
Hatırlamıyorum Tydeus'u,

- memedeyken bırakmış beni o
 Thebai önünde yok olduğunda Akha ordusu.
 İşte sen şimdi böylece Argos ilinde konuğum olursun benim;
 225 ben de Lykia'da senin konuğun olurum,
 bir gün oraya düşerse yolum.
 Kalabalıkta kargılarımızı sakıyalım;
 benim öldüreceğim bir sürü Troyalı var,
 yeter ki tanrı yoluma kosun onları,
 ben de onlara yetişeyim.
 Senin karşında da bir sürü Akhalı var,
 öldürürsün yeterse gücün.
 230 Değişelim gel silahlarımızı, bellesin Akhalarla Troyalılar
 atalarımızın konuk kardeşi olmasıyla övündüğümüzü.”

- Böyle konuşup atladılar arabalarından,
 el sıkışıp ant içtiler.
 Ama Kronosoğlu Zeus, tam o sıra
 Glaukos'un aklını başından aldı,
 235 Tydeusoğlu Diomedes'le değişti silahlarını:
 Altını tunçla değişti,
 yüz öküzlük silahı dokuz öküzlük silahla.

- Hektor da vardı Batı kapılarına, kuleye
 Troyalı karılarla kızlar koştu,
 geldiler haber almaya oğullarından, kocalarından,
 geldiler kardeşlerinden, akrabalarından haber almaya.
 240 Çağırdı Hektor onları tanrılara yakarmaya.
 Acılar bekliyordu o kadınların çoğunu.

- Sonra vardı Priamos'un çok güzel evine.
 Tam elli tane oda vardı orda,
 cilalı taştan yan yana odalar,
 245 Priamos'un oğulları yatardı asıl karılarıyla.
 Avlunun öbür yanında, karşıda,
 kızlarının odaları vardı on iki tane,
 cilalı taştan, yan yana, düz damlı.
 250 Saygıdeğer karılarıyla Priamos'un damatları yatardı.

Tatlı sözlü, cömert anası çıktı Hektor'un karşısına,
kızlarının en güzeli Laodike'ye gitmek üzereydi,
oğlunun elini aldı eline, diller döktü:

"Azgın savaşı bırakıp ne diye geldin buraya,
söyle oğlum, ne diye?"

255 Kentin önünde çarpışan uğursuz Akhaoğulları
çok mu yoruyor ki sizi?

Seni buraya yüreğin getirdi demek
Zeus'a ellerini kaldırasın, yakarasın diye.

Dur da tatlı şarap getireyim sana,
Zeus babaya, öbür tanrılara sunarsın önce,

260 sonra da kendin içersin, ne iyi gelecek bak.
Yorgun adamın kızdırır şarap içini.

Halkını korurken kendini çok yordun, çok."

Oynak tolgalı Hektor karşılık verdi, dedi ki:

"Bana tatlı şarap verme ulu ana,

265 gücüm uyuşur, yitiririm hızımı,
çekinirim kızıl şarap dökmekten
Zeus'a, arınmamış ellerle.

Kanla, çamurla kirliyen insan
karabulutlu Kronosoğlu'na yalvarmamalı.

270 Ama sen, elinde sunularla topla yaşlıları,
git doyumluk toplayan Athene'nin tapınağına,
evindeki en güzel, en büyük örtü hangisiyse,
hangi örtüye en çok değer veriyorsan al onu,
ört güzel saçlı Athene'nin dizlerine,
tapınakta ada ona iki tane buzağı,

275 henüz işe koşulmamış, bir yaşında.

Troya'ya, kadınlara, çocuklara acısın o,
kutsal İlyon'dan uzak tutsun Tydeus'un oğlunu,
o azgın kargıcıyı, düşmanı dağıtmada usta adamı.

Haydi gidedur doyumluk toplayan Athene'nin tapınağına,

280 düşeyim ben de Paris'in arkasına,
çağırayım onu, sözümü dinleyecek mi bakalım.

Keşke şurda toprak yarılrsa da yutsa onu.
Olymposlu Zeus yarattı onu bela olsun diye

Troyalılara, ulu canlı Priamos'a, çocuklarına.
Bir görsem onun Hades'e indiğini,
285 oh diyeceğim, unutacağım bütün acıları.”

Böyle dedi o, anası da gitti saraya, hizmetçileri çağırdı.
Onlar da topladılar yaşlı kadınları dört bucaktan.
Güzel kokulu ambara indi ana.
Orda renk renk şallar vardı,
Sidonialı kadınların işlediği şallar.
Engin denizin ötesinden Helene'yi kaçırdığında,
290 tanrıya benzer Aleksandros Sidon'dan getirmişti.
Hekabe seçti şallardan bir tanesini,
armağan diye götürdü Athene'ye,
en büyüğü, en güzel işlenmişiydi o,
295 parlıyordu sandığın dibinde yıldızlar gibi.
Sonra yola koyuldu Hekabe,
öbür yaşlılar da koşuştular ardından.
Vardılar kaleye, Athene'nin tapınağına,
güzel yanaklı Kisses'in kızı Theano açtı kapıyı,
atları iyi süren Antenor'un karısıydı o,
300 Troyalılar komuşlardı onu oraya,
Athene'ye duacılık yapıyordu.
Kaldırdı bütün kadınlar ellerini,
yakardılar Athene'ye hep bir ağızdan.
Güzel yanaklı Theano da aldı şalı,
güzel saçlı Athene'nin dizlerine örttü,
yakardı büyük Zeus'un kızına:
305 “Ey kentin koruyucusu, tanrıçaların en ulusu,
ne olur kır Diomedes'in kargısını,
gelsin Batı kapıları önünde dizüstü.
310 Acırsan ilimize, karılara, çocuklara,
buzağı kurban ederiz sana on iki tane,
henüz işe koşulmamış, bir yaşında.”

Böyle yakardı o,
Athene de işmar etti, kaldırdı başını.
Kadınlar yalvarırken büyük Zeus'un kızına,

- Hektor, Aleksandros'un güzel evine yürüdü.
315 Bereketli Troya'nın en iyi ustalarıyla
Aleksandros'un kendisi yapmıştı bu evi.
Ustalar, oturma ve yatak odaları,
bir de avlu yapmışlardı Paris'e.
Priamos'la Hektor'unkilerin tam yanı başındaydı.
Zeus'un sevdiği Hektor girdi eve,
on bir dirsek boyunda kargısı elindeydi,
320 tunç temren dolanmıştı altın bir halkayla,
önünde dört bir yana ışıklar saçıyordu.
Yatak odasında buldu Paris'i,
güzel kalkanını, zırhını parlatıyordu,
yokluyordu kıvrık yayını.
Argoslu Helene, köle kadınların ortasında oturmuştu,
ince el işleri yaptırıyordu hizmetçilere.
Hektor görür görmez Aleksandros'u
325 çıkıştı ağır sözlerle, dedi ki:
"Sana ne oluyor sersem, sende bu öfke ne?
Yüksek duvarların çevresinde bizim ordu
eriyip gidiyor işte çarpışa çarpışa.
Bu patırtı gürültü senin yüzünden,
bu savaş senin yüzünden sardı kenti,
330 zorlu savaşta görünce birinin gevşediğini,
ona senin çıkışman gerekirdi önce.
Kalk davran bakalım haydi,
ateşler içinde yurdumuz yok olmasın."

- Tanrıya benzer Aleksandros karşılık verdi, dedi ki:
"Hakkın var Hektor, çıkışman yersiz değil,
ama ne olur sen de dinle beni, anla,
335 Troyalılara hiç öfkem, kinim yok.
Burda baş başa kalayım dedim acılarımla.
Ama karım demin istedi savaşa atılmamı,
yumuşak sözlerle dokundu yüreğime,
benim de öyle yapmayı kesiyor aklım,
zafer değiştirir adamı.
340 Şurda bekle beni, kuşanayım Ares'in silahlarını,
istersen git, arkandan yetişeyim."

Böyle dedi o, oynak tolgalı Hektor karşılık vermedi.
Helene'ye bal gibi sözlerle dedi ki:

“Ah kaynım benim,
dayanılmaz kötülükler yapmış bir köpeğim ben.

- 345 Anamın beni doğurduğu gün keşke,
bir korkunç kasırga gelseydi,
alsaydı beni, bir dağın tepesine atsaydı,
ya da bıraksaydı uğuldayan denizin içine.
Dalgalar sürükler götürürdü beni,
insanlar da bu acı günleri görmezdi.
Madem tanrılar bu günleri gösterecekti bize,
350 bari yiğit bir erkeğe düşeydim ne olurdu.
Kin tutan bir adam olsaydı o,
kötülüklere karşı koysaydı.
Aklı başında değil ne yapalım ki,
hiçbir zaman da gelmeyecek aklı başına,
ama bir gün çekecek bunun acısını.
Gel kaynım, otur şu iskemleye,
355 biliyorum, derdin en büyüğü senin başında.
Bunlar ben köpek suratlının yüzünden oldu.
Aleksandros'un taşkınlığı yüzünden oldu.
Zeus verdi bize bu acı kaderi,
bizden sonraki insanlar okuyacak,
anlatacak bizi destan gibi.”

- 360 Büyük Hektor karşılık verdi, dedi ki:
“Oturtma beni Helene,
beni çok sevsen de dinlemem seni,
Troyalılara yardım etmeyi ister yüreğim.
Onlar benim yokluğumdan yakınmadalar.
Davransın bir parça, dürt sen şu adamı,
kentten çıkmadan yetişsin bana.

- 365 Ben gidip göreceğim evdekileri,
sevgili karımı göreceğim, yavrumu, bir tanemi.
Bir daha ya dönerim ya dönmem.
Akhaların eliyle tanrılar belki de yok eder beni.”

- 370 Oynak tolgalı Hektor böyle dedi, gitti.
Az sonra vardı düzenli evine.
Ak kollu Andromakhe'yi bulamadı orada,
çocuğuyla güzel rubalı dadıyla kaleye çıkmıştı,
gözyaşı döke döke, inleye inleye.
Hektor evde bulamayınca kusursuz karısını,
375 eşiğe çıkıp hizmetçilere sordu:
“Haydi hizmetçiler gerçeği söyleyin bana,
ak kollu Andromakhe nereye gitti?
Görümcelerine mi, güzel rubalı yengelerine mi?
380 Güzel örgülü Troyalıların yakardığı
Athene'nin tapınağına mı gitti yoksa?”

Hamarat kâhya kadın dile geldi, dedi ki:
“Madem gerçeği söylememi buyurdun bana
Hektor, sen de bil ki,
ne görümcelerine gitti, ne güzel rubalı yengelerine,
385 ne de güzel örgülü Troyalıların yakardığı
Athene'nin tapınağına gitti.
Çıktı İlyon'un büyük kalesine,
eridiğini duymuştu Troyalıların,
duymuştu Akhaların çok ağır bastığını,
kaleye doğru gitti çıldırmış gibi,
yanında dadı çocuğu taşıyordu.”

- 390 Kadın böyle dedi, Hektor da fırladı dışarı.
Yine o yoldan, düzgün sokaklardan gitti.
Geçti koca ili, vardı Batı kapılarına.
İlin dışına çıkacaktı o kapılardan.
Tam o sıra Andromakhe, armağanı bol karısı,
çıktı önüne soluk soluğa,
395 yiğit yürekli Eetion'un kızıydı o,
Eetion ormanlık Plakos'un eteğinde,
Thebe'de otururdu,
hükmederdi Kilikialı adamlara,
tunç tolgalı Hektor almıştı onun kızını.
Andromakhe karşıladı Hektor'u,

- dadı da arkasından geliyordu,
 400 memedeki yavrucağızı taşıyordu kucağında,
 Hektor'un gözbebeği o,
 ışıldayan yıldıza benziyordu,
 Hektor, Skamandroslu derdi ona,
 başkaları Astyanaks, kentin kralı derdi.
 İlyon'u tek başına koruyan Hektor'du da ondan.
 Hektor baktı çocuğuna, gülümsedi.
- 405 Andromakhe yanında ağlayıp duruyordu.
 Tuttu kocasını elinden, diller döktü:
 "Ah kocacığım, bu hırs yiyecek seni,
 yavruna, talihsiz karına acıma yok sende,
 dul kalmama, biliyorum az gün var,
 Akhalar üstüne saldırıp öldürecekler seni.
- 410 Sensiz kalmaktansa toprak yutsun beni daha iyi.
 Benim senden başka dayanağım yok,
 alıp götürdüğü zaman ölüm seni
 yalnız acılar kalacak bana.
 Ne babam var benim, ne ulu anam.
- 415 Kilikialıların düzenli kentini yıkıp
 yüksek kapılı Thebe'yi yerle bir ettiği gün
 tanrısal Akhilleus öldürdü babamı,
 Eetion'u öldürdü, ama soymadı yine de,
 yüreğinde çok sayıyordu onu,
 işlenmiş silahlarıyla birlikte yaktı.
 Sonra bir höyük yaptı ona.
- 420 Kalkanlı Zeus'un kızları, dağ perileri,
 kara ağaçlar diktiler babamın toprağına.
 Erkek kardeşlerim vardı yedi tane,
 bir günde Hades'e indi yedisi de,
 çevik ayaklı Akhilleus öldürdü hepsini
 paytak yürüyen sığırları, sütbeyaz koyunları yanında.
- 425 Anam ormanlık Plakos'un eteğinde kraliçeydi,
 tuttu buraya getirdi onu da,
 bütün malımızı da aldı getirdi.
 Sonra bol kurtulmalıkla saldı onu,
 o da ok saçan Artemis'in okuyla

- babasının sarayında ansızın öldü.
Sen bana bir babasın Hektor,
430 ulu anamsın benim, kardeşimsin,
arkadaşısın sıcak döşeğimin.
Burda, kalede kal, acı bana,
yetim koma yavrumuzu, karını dul koma.
Şu incir ağacı önünde tut orduyu,
kente ordan kolay girer düşman,
kolay çıkılır ordan duvarlara.
435 Üç kez denedi orasını Akhaların en iyileri,
iki Aias denedi, ünlü İdomeneus denedi,
Atreusoğulları, Tydeus'un yılmaz oğlu denedi.
Belki onlara biri söylemişti bunu,
tanrı buyruklarını iyi bilen biri.
Kimbilir, belki de içlerine doğdu.”
- 440 Oynak tolgalı Hektor karşılık verdi, dedi ki:
“Ben de düşünüyorum bunları karıcığım,
ama savaştan çekilirsem bir korkak gibi,
Troya erkeklerinden utanırım,
bakamam uzun entarili kadınların yüzüne,
içimden de gelmez, ne yapayım;
ün kazanmak için hem babama, hem kendime,
öğrenmişim atılgan olmayı,
445 Troyalılarla en önde dövüşmeyi öğrenmişim.
Kafama, yüreğime komuşum ben şunu:
Elbet bir gün yok olacak kutsal İlyon,
Priamos, onun iyi kargı kullanan halkı.
450 O vakit ne Troyalıların acısı umurumda olacak,
ne Hekabe'nin, ne Kral Priamos'un acısı,
ne de kardeşlerimin acısı umurumda olacak,
o kardeşlerim ki hem çok, hem soyludurlar,
yine de düşmana boyun eğip, girecekler toprağa.
Benim üzüntüm sensin asıl,
455 tunç zırhlı Akhalardan biri alacak hür gününü,
götürecek seni gözyaşları içinde,
düşünüyorum o zaman çekeceğin acıyı,

bu yüzden arkada kalacak gözüm.

Argos'a gidip tezgâh dokuyacaksın,

gireceksin bir yabancı kadının buyruğu altına.

Su taşıyacaksın Messeis Irmağı'ndan, Hyperie Irmağı'ndan,

çökecek omuzlarına kara kader,

çekeceksin bin türlü sıkıntı.

460 Gözyaşı dökerken görececek biri, diyecek ki:

'Hektor'un karısıydı bu kadın,

Hektor, İlyon'un çevresindeki kavgada,

Troyalıların en başında dövüşürdü.'

İşte böyle diyecek bir gün bir adam,

yeniden tazelenecek senin acın,

seni kölelik gününden kurtaracak

böyle bir erkeğin olmadığına yanacaksın.

465 Köleliğe sürüklenirken çılgılığını duymaktansa

dağlar gibi toprak örtsün beni daha iyi."

Ünlü Hektor böyle dedi, uzattı oğluna ellerini.

Çocuk ağladı, iyice sokuldu güzel kuşaklı dadıya,

sevgili babasının görünüşü onu korkutmuştu,

ürkmüştü tunç tolgadan,

470 tepesinde sallanan yeleden ürkmüştü.

Gülmekten katıldı sevgili babayla ulu ana.

Ünlü Hektor çıkardı başından tolgasını,

ışıldayan tolgayı bıraktı yere,

aldı oğlunu kollarına, öptü, salladı,

475 Zeus'a, öbür tanrılara yakardı, dedi ki:

"Ey Zeus, ey öbür tanrılar,

benim oğlumun Troyalıları arasında,

babası gibi kendini göstermesini nasip edin,

babası gibi güçlü, mert olmasını,

İlyon'da bütün gücüyle hüküm sürmesini.

480 Kanlı silahlarla savaştan dönerken o,

babasından çok daha üstün bu desinler,

mutlu olsun anasının yüreği."

Böyle dedi, verdi oğlunu sevgili karısının ellerine,

yaşlı gözlerle gülümsedi ana,

güzel kokulu bağrına bastı oğlunu,
kocası da baktı onlara, içi yandı.
485 Okşadı eliyle karısını, dedi ki:
“Zavallı karım benim üzme canını,
günüm gelmeden kimse Hades’e atamaz beni,
ama doğduğu günden bu yana
hiçbir insan kaçamaz kaderinden,
ister korkak olsun, ister yürekli.
490 Haydi sen eve git, bak işlerine,
geç tezgâhına, mekiğinin başına,
hizmetçilere buyruklar ver.
Savaşla biz uğraşacağız, başta ben,
İlyon’da doğmuş büyümüş bütün erkekler.”

Ünlü Hektor böyle dedi, yeleli tolgayı yerden aldı.
495 Sevgili karısı da yollandı eve,
dönüp dönüp geri bakıyordu,
yaşlar döküyordu tane tane.
Erleri öldüren Hektor’un düzenli evine vardı,
hizmetçiler gördü içerde bir sürü.
Hıçkırıklar uyandırdı hepsinin göğsünde.
Hektor’un evinde bütün kadınlar
500 yaşayan Hektor için ağladılar.
Sandılar savaştan dönemeyecek,
Akhalanın ellerinden, gücünden kurtulamayacak.

Paris oyalanmadı yüksek evinde,
giyer giymez tunç kakmalı silahlarını
geçti hızla kentin içinden,
505 güveniyordu çevik ayaklarına.
Ahırda günlerce arpayla beslenmiş bir at
nasıl ipini koparır da dörtmala koşarsa ovaya,
güzel akan ırmakta yıkanmadan edemez hani,
kurumludur, başı diktir, omuzlarına dökülmüştür yelesi,
510 diyecek yoktur çalımına,
çayırlara götürür onu çabucak dizleri.
Priamos’un oğlu Paris de öylece

Pergamos Kalesi'nden aşağı iniyordu taşa taşa,
silahlarıyla parlıyordu güneş gibi.

- 515 Çevik ayakları tanrısal Hektor'a götürdü onu,
karısıyla konuşup ayrıldığı yerde kavuştu.
Önce tanrıya benzer Aleksandros söz aldı, dedi ki:
“Gevşek mi davrandım ağabeyciğim,
alıkoydum mu seni savaşa gitmekten?
Buyurduğun gibi vaktinde gelmedim mi?”

- 520 Oynak tolgalı Hektor karşılık verdi, dedi ki:
“Haydi canım, senin yiğitliğine diyecek yok,
göz yumamaz senin bu savaşta gördüğün işe
doğru düşünen hiçbir insan.
Gevşesen de gevşersin bile bile.

- 525 Senin yüzünden Troyalılar nice acılar gördü.
Yine de duyunca sana sövdüklerini,
sızım sızım sızlar göğsümde yüreğim.
Haydi yürü, sonra konuşuruz bunları,
güzel dizlikli Akhaları Troya'dan kovduğumuz gün,
hep var olan gök tanrılarına
evimizde kurtuluş şarabı döktüğümüz gün.
Zeus baba gösterirse bize o günü.”

VII. Bölüm

Ünlü Hektor böyle dedi çıktı kapılardan dışarı,
kardeşi Aleksandros da yanında gidiyordu.
Dövüşmeye can atıyordu ikisi de.

5 Bir tanrı nasıl yel özleyen gemicilere yel gönderirse;
düzgün küreklere sarılıp denizi geçerken o gemiciler
kesilmişlerdir yorgunluktan, bitkindirler;
kendilerini özleyen Troyalılara işte
Aleksandros'la Hektor öyle göründüler.

Hakladılar yolda iki adamı:

Biri öldürdü Kral Areithoos'un oğlu Menesthios'u,
Menesthios Arne'de otururdu,
topuz savuran Areithoos'la

10 inek gözlü Phylomedusa'nın oğluydu o.

Hektor da vurdu sivri kargısıyla Eioneus'u
ensesinden, tunç tolganın değdiği yerden vurdu,
aldı bütün gücünü, cansız kodu.

Hippolokhos'un oğlu Glaukos, Lykialıların önderi,
vurdu kargısıyla Deksisos'un oğlu İphinoos'u,

15 vurdu arabasına tam binerken.

Omzundan vuruldu İphinoos,
arabadan düştü yere,
kesildi elden ayaktan.

Gördü bunları gök gözlü tanrıça Athene,
baktı Argoslular zorlu savaşta bir bir ölüyorlar,
fırladı Olympos'un doruklarından kutsal İlyon'a.

- 20 Apollon birden onu karşıladı.
Görmüştü tanrıçayı Pergamos Kalesi'nden,
istiyordu zafer Troyalılarının olsun.
Karşılaştılar meşe ağacı altında.
Önce Zeus'un oğlu Kral Apollon dedi ki:
"Ne diye geldin Olympos'tan ulu Zeus'un kızı,
söyle haydi, niyetin ne,
- 25 nereye götürür seni ulu yüreğin?
Oynak zaferi mi vermek istersin Danaolara?
Kırılan Troyalılara acımazsın bilirim.
Gel dinle beni, en hayırlısı bu:
Gel bugünlük savaşa ara verelim,
- 30 sonra yine onlar dövüşsün dursunlar,
vuruşsunlar İlyon'un sonu gelene dek.
Aklınıza esmiş ölümsüz tanrıçalar, belli,
gönlünüz bu kenti yok etmek ister."
- Gök gözlü tanrıça Athene karşılık verdi, dedi ki:
"Öyle olsun okçu tanrı,
aklıma esti, geldim Olympos'tan,
- 35 Troyalılarla Akhalar arasına indim.
Haydi bakalım şimdi sen söyle,
insanların savaşını durdurmak için düşündüğün ne?"
- Zeus'un oğlu Kral Apollon karşılık verdi, dedi ki:
"Atları iyi süren Hektor'a taşkın bir güç verelim,
korkunç boğazlaşmada çağırsın bir Argosluyu,
- 40 savaşımaya çağırsın kendisiyle tek başına,
tunc dizlikli Akhalar da kabarsınlar,
tanrısal Hektor'a karşı bir adam çıkarsınlar."
- Böyle dedi o, gök gözlü Athene de uydu ona.
- 45 Tanrıların hoşuna giden bu söz birliğini
Priamos'un sevgili oğlu Helenos yüreğinde duydu.
Yanına vardı Hektor'un durdu, dedi ki:
"Zeus gibi akıllı Hektor, Priamos'un oğlu,
senin kardeşimim, gel dinle beni,

tekmil Troyalıları, Akhaları oturt yere,
50 çağır gelsin Akhaların en yürekliğini,
korkunç boğuşmada savaşsın seninle göğüs göğüse,
hep var olan tanrıların ağzından duydum:
Senin şu sıra kaderinde ölmek yok.”

Böyle dedi o, Hektor da onu duydu çok sevindi,
ortasından tutup kargısını yürüdü,
55 gitti Troyalıların sıralarını durdurdu.
Tekmil Troyalılar yere oturdular.
Agamemnon da oturttu güzel dizlikli Akhaları.
Athene’yle gümüş yaylı Apollon birer şahin oldular,
60 kondular kalkanlı Zeus’un yüksek meşesine, ta tepeye,
ordan dövüşenleri seyredeceklerdi.
Erler oturmuşlardı omuz omuza,
kalkanlar, tolğalar, kargılar parlıyordu;
birden esen meltemin altında,
denizin yüzüne nasıl yakamoz dökülürse,
yakamozun altında deniz kapkara olursa nasıl,
65 tekmil sıralar öyle dalgalandı durdu ovada.
Hektor seslendi iki orduya, dedi ki:
“Troyalıları, güzel dizlikli Akhalar, dinleyin beni,
bakın ne der bana göğsümde yüreğim:
Yukarlardan buyuran Kronosoğlu
anlaşmalarımızı getirmedi yerine,
70 demek niyeti kötü, oyalayacak iki orduyu,
bakacak, ya güzel surlu Troya’yı alacaksınız,
ya da denizler aşan gemilerinizin yanında yok olacaksınız.
Akhaların en yüreklileri aranızda işte,
biriyle savaşmaya çağırır gönlüm beni,
gelsin buraya hepinizin adına o,
75 dikilsin tanrısal Hektor’un karşısına.
İşte benim diyeceğim bu,
Zeus da tanık olsun bana.
Sivri temrenli kargısıyla alt ederse o beni,
soysun silahlarımı, götürsün koca karınlı gemilere,
ama geri versin yurduma bedenimi,

- 80 Troyalılar, Troyalıların karıları, orada,
ateş payımı versinler ölü gövdeme.
Ben onu alt edersem ama
Apollon verirse bana bu ünü,
silahlarını soyup tanrısız İlyon'a götüreceğim,
onları okçu Apollon'un tapınağına asacağım,
geri vereceğim sağlam tekneli gemilere ölüsünü.
- 85 Götürsün gür saçlı Akhalar gömsünler onu,
bir mezar döksünler geniş Hellespontos kıyılarında.
Sonraları doğacak bir adam
geçerken çok kürekli gemisiyle,
şarap rengi denizin üstünde, diyecek ki:
Çok eskiden ölen bir adamındır bu mezar,
- 90 erkekçe dövüşürken ünlü Hektor öldürdü onu.
İşte böyle diyecek bir gün bir adam,
benim ünüm de silinmeyecek hiçbir zaman.”

- Böyle dedi o, ordakiler kalakaldılar öylece,
utandılar, hayır diyemediler,
korktular, evet diyemediler.
Derken Menelaos kalktı ayağa,
- 95 yüreği sızım sızım sızılıyordu,
şöyle dedi, söve saya:
“Sizi ödleler sizi,
Akha erkekleri denmez size, Akha karıları demeli.
Bir Argoslu çıkmazsa Hektor'un karşısına,
bizim için tam yüzkarası olacak bu.
- 100 Böyle miskin miskin oturmak da ne,
şurda su olun, toprak olun daha iyi.
Ona karşı silaha ben kendim sarılacağım,
ama yukarda ölümsüz tanrılar sözleşmişler,
üstünlük kimde olacak, neyleyim, belli.”

- Böyle dedi, güzel silahlarını kuşandı.
- 105 İşte bu anda, Hektor'un elinden,
ömrünün sonu gelecekti sana Menelaos,
Akha kralları fırlayıp tutmasaydılar seni,

- yiğit Hektor çok üstündü senden.
 Gücü yaygın Agamemnon, Atreusoğlu,
 tuttu sağ elinden, konuştu, diller döktü:
 “Aklını mı kaçırdın Zeus’un beslediği,
 bu çılgınlık hiç yakışmaz sana,
 110 öfkeli olsan bile tut kendini,
 dövüşe kalkma kendinden üstün bir erle
 sana meydan okudu diye o,
 Priamos’un oğlu Hektor derler ona,
 ondan herkesin ödü kopar.
 Erlere ün veren savaşta Akhilleus bile
 çekinir ona karşı koymaktan.
 Oysa Akhilleus çok üstündür senden.
 115 Ayrılma sürüden, otur oturduğun yerde.
 Bir başkasını bulur kaldırır Akhalar,
 bulur kendileri adına savaşacak birini,
 Hektor’un hiçbir şeyden korkusu yok,
 Hektor çok susamıştır savaşa, ama sonunda onu bir gör bak,
 zorlu savaştan kurtarabilirse canını,
 şöyle bir oh be diyecek, çökecek yere.”
- 120 Böyle dedi, kandırdı kardeşinin yüreğini.
 Menelaos da doğru buldu bu sözü, dinledi.
 Seyisler sevindi, aldılar silahları omuzlarından.
- Nestor, Argoslular arasında kalktı ayağa, dedi ki:
 “Bir büyük yas gelir Akha toprağına,
 125 ne çok inleyecek iyi at süren yaşlı Peleus,
 Myrmidonların soylu danışmanı, sözcüsü,
 o bir zamanlar evinde bana, tek mil Argosluların
 soyunu sopunu saydırmış, çok sevinmişti.
 Şimdi duyarsa Hektor’un karşısında sindiklerini,
 130 kaldırıp ellerini yakaracak tanrılara,
 bedenimden canımı ayırın diyecek, Hades’e atın.
 Ey Zeus baba, Athene, Apollon,
 ne olur şu anda genç olsaydım,
 Pheia duvarlarının önünde, İardanos boyunca,

- Pyloslular, kargılarıla ün salmış Arkadialılar,
135 Keladon kıyılarında toplanıp kapışmışlardı hani;
şimdi ne olurdu, o günlerdeki gücüm olaydı.
Önderleri Ereuthalion'du, tanrıya benzer bir adam,
Kral Areithoos'un silahlarını kuşanmıştı,
topuz savuran derlerdi tanrısız Areithoos'a,
erkekler de derdi, güzel kemerli kadınlar da derdi.
İşte onlar bu adı takmışlardı ona,
140 ne okla savaşırdı, ne de uzun kargıyla,
demir topuzuyla yarardı sıraları o;
düzenle öldürdü Lykurgos onu, gücüyle öldürmedi,
orda ölüme karşı demir topuzu,
daracık yolda hiç yaramadı işe,
Lykurgos geçmişti onun önüne,
145 kargısıyla göbeğinden delmişti onu,
o da yere devrilmişti baş aşağı.
Lykurgos tunç Ares'in verdiği silahları soydu.
Onları Ares'in kavgasında taşıdı durdu.
Bir gün geldi sarayında yaşlandı,
verdi uşağı Ereuthalion'a, sen taşı dedi.
150 Onlarla bütün yiğitlere meydan okurdu o.
Hepsinin ödü kopardı ondan,
hiç kimse varamazdı yanına.
Çıkardı beni ona karşı benim sağlam yüreğim.
O günler tekmiil yiğitlerin en genciydim.
Savaştım onunla, Athene üstünlük verdi bana.
155 Vurdum o en yüce, en güçlü adamı,
serildi koca bedeniyle toprağa,
debelendi durdu bir o yana bir bu yana.
O günler gibi genç olaydım keşke,
o günler gibi yerinde olaydı gücüm,
oynak tolgalı Hektor savaşta karşıma çıkaydı.
Tekmiil Akhaların en yiğitleri sizsiniz, ama
160 onun karşısına atılmak gelmez içinizden."

İhtiyar onlara böyle çıkıştı.
Dokuz yiğit birden kalktı ayağa.

En başta erlerin başbuğu Agamemnon kalktı.
Arkasından Tydeus'un oğlu yaman Diomedes doğruldu,
sonra saldırma güçleriyle Aiaslar doğruldu.

- 165 Sonra İdomeneus ve onun silahlarını taşıyan Meriones,
adam öldüren Enyalios'un dengi doğruldu.
Sonra Eurypylos, Euaimon'un alımlı oğlu doğruldu.
Sonra Andraimon'un oğlu Thoas doğruldu.
En son tanrısız Odysseus doğruldu.

- Tanrısız Hektor'la savaşmak istiyorlardı.
170 At sürücüsü yaşlı Nestor yine söz aldı, dedi ki:
“Sırayla kura çekin şimdi
kime çıkarsa Akhalar sevindirecek o,
sağ çıkarsa korkunç savaşta,
sevindirmiş olacak kendi yüreğini.”

- 175 Böyle dedi o, her biri bir işaret koydu kurasına.
Atreusoğlu Agamemnon'un tolgasına atıldılar kuraları.
Ordular kaldırdılar ellerini, yakardılar tanrılara,
engin gökyüzüne baktılar, şöyle dediler:
“Ya Aias'ın kurası çıksın Zeus baba,
ya Tydeusoğlu'nun kurası çıksın,
180 ya da bol altınlı Mykene kralının.”

Böyle dediler, yaşlı Nestor salladı kuraları.
Aias'ın kurası fırladı tolgadan.

Kalabalığın önünde haberci dolaştırdı onu,
gösterdi sağdan sola, tek mil Akha yiğitlerine.

- 185 Onlar da baktılar bir bir, kaldırdılar başlarını.
Haberci ünlü Aias'ın önüne gelince
Aias ona uzattı elini,
haberci durdu yanında, kurayı bıraktı eline.
Aias kurada gördü işaretini, yüreğinde sevindi.
190 Attı kurayı yere, ayağının dibine, dedi ki:

“Dostlar benim kuramdır bu,
tanrısız Hektor'u yeneceğim herhalde,
bakın işte, yüreğim sevinç dolu.

Haydi savaş silahlarını kuşanırken ben,
Kronosoğlu Kral Zeus'a yakarın siz de,
195 duymasın Troyalılar, yakarın kendi kendinize,
isterseniz yakarın apaçık,
nasıl olsa kimseden korkumuz yok.
Ne yaparsa yapsın, beni püskürtemez kimse,
tongaya bastıramaz kimse beni,
Salamis beni beceriksiz yetiştirmedir."

Böyle dedi, onlar da Kronosoğlu Zeus'a yakardılar.
Engin gökyüzüne bakıp şöyle dediler:
200 "Zeus baba, İda Dağı'ndan buyuran ulu tanrı,
ne olur zaferi Aias'a ver,
parlak bir ün kazandır ona,
Hektor'u da seviyorsan, dert ediniyorsan onu,
205 ikisine eşit güç, eşit ün sağla."

Böyle dediler, Aias da giydi ışıldayan tunç zırhını,
silahlarla sarıp sarmaladı bedenini fırladı,
tıpkı dev yapılı Ares gibi yürüdü,
Kronosoğlu'nun yürek kemiren savaş gücüyle
210 birbirleri üstüne saldırttığı erler arasında
savaşa giden Ares gibi tıpkı.
İşte böyle atıldı öne o,
dev yapılı Aias, Akhaların kalesi.
Korkunç yüzünde bir gülümseme.
Geniş adımlar atıyordu altında ayakları,
uzun gölgeli kargısı sallanıyordu.
Argoslular baktılar ona, çok sevindiler.
215 Ölesiye bir titreme aldı Troyalıları tepeden tırnağa.
Hektor'un bile oynadı göğsünde yüreği.
Dönemezdi geriye, ordusunun içine dalamazdı,
ne yapsındı, elinde değildi,
kendisiydi meydan okuyan.
Aias yaklaştı kule gibi kalkanıyla,
220 usta derici Tykhios yapmıştı o tunç kalkanı,
kalkan yedi kat tosun derisindendi,

Tykhios Hyle'deki evinde otururdu,
yedi kat tosun derisinden yapmıştı bu parlak kalkanı o,
bir kat da tunç geçirmişti yedincinin üstüne.

225 Telamonoğlu Aias göğsünün önünde taşıyıp onu
geldi Hektor'un yanında durdu,
meydan okudu ona, dedi ki:
“Şimdi karşı karşıya geldik işte Hektor,
Danaolar arasında gör bak ne yiğitler var,
sıraları dağıtan yiğit yürekli Akhilleus bir yana,
şimdi kıvrık burunlu gemilerinin yanında o,
230 erlerin güdücüsü Agamemnon'a köpürmüş, öfkeli.
Biz sana karşı koyacak güçteyiz, hem de çoğuz,
haydi bakalım durma, cenge başla.”

Oynak tolgalı Hektor karşılık verdi, dedi ki:
“Telamonoğlu tanrısız Aias, erleri güden,
235 cılız bir çocuk yerine koma beni,
savaşta anlamaz bir kadın yerine koma,
çok iyi bilirim savaşmayı, öldürmeyi,
tosun derisinden kalkanımı sağa sola savurmayı,
savaşta dayanıklı bir silahtır bana o kalkan,
240 iyi bilirim hızlı arabalarımı kargaşalığa sürmesini,
savaşta Ares aşkına göğüs göğüse hora tepmesini.
Ama sen öylesine bir adamsın ki,
gizlice pusu kurup vurmak istemem,
saldıracağım sana erkekçe,
bakalım vurabilecek miyim seni.”

Böyle dedi, uzun gölgeli kargısını salladı attı,
245 vurdu Aias'ın korkunç kalkanından,
yedi katı deri, bir katı tunçtu bu kalkanın.
Altı kat deriyi deldi parlak kargı,
geldi durdu yedinci katta.
Tanrısız Aias da attı uzun gölgeli kargısını,
250 vurdu yusuvarlak kalkanından Priamosoğlu'nu.
Güçlü kargı deldi parıldayan kalkanı,
çok işlenmiş zırha saplandı kaldı.

- Yırttı gömleğini geçerken böğründen dümdüz.
Eğildi Hektor, kurtuldu kara ölümden.
- 255 Uzun kargıları elleriyle çekip çıkardılar,
sonra saldırdılar birbirlerinin üstüne,
çiğ et yiyen aslanlar gibiydiler,
azgın dağ domuzları gibi.
Aias'ın kalkanını ortasından vurdu Priamosoğlu,
ama delemeydi tuncu, büküldü temreni kargının.
- 260 Aias da atıldı öne, kalkana doğru,
deldi kalkanı kargısıyla,
yerinde duramayan Hektor'un durdurdu hızını,
geldi yardı boynunu Priamosoğlu'nun,
kara bir kan fışkırdı boynundan.
Oynak tolgalı Hektor yine de bırakmadı dövüşü,
geriledi, kocaman eliyle aldı bir kaya parçası;
- 265 ovada duran, kara, pürtüklü, iri.
Vurdu Aias'ın yedi kat deri kalkanını tam göbeğinden,
çınladı, yankılandı tunç.
Aias daha iri bir kaya parçası aldı savurdu,
kendi sonsuz gücünü de yükledi kayaya.
Kaya değirmen taşı gibi ağırdı,
- 270 kırıldı kalkan kayanın altında.
Hektor'un çözüldü dizlerinin bağı,
devrildi yüzükoyun, serildi kalkanın üstüne.
Apollon tuttu onu ayağa kaldırdı.
Zeus'un, insanların sözcüleri ortaya çıkmasalardı
onlar yine karşı karşıya, kılıç kılıca dövüşeceklerdi;
- 275 çıktı biri Troyalıların, biri tunç zırhlı Akhaların arasından,
ikisi de uslu akıllı İdaios'la Talthybios;
iki yiğidin arasına uzattılar değneklerini,
akıllı İdaios dile geldi, dedi ki:
“Dövüşmeyin artık yavrularım, yeter,
- 280 bulutları devşiren Zeus ikinizi de sever,
biliriz, kargı atmada ustasınız ikiniz de,
ama gece oldu, gecenin de payı verilmeli.”

Telamonoğlu Aias karşılık verdi, dedi ki:
“Hektor desin bu sözü İdaios, ona buyur,

285 o çağırdı savaşa tekmiil yiğitleri,
önayak olsun o, uyayım ben de.”

Oynak tolgalı iri Hektor karşılık verdi, dedi ki:
“Tanrı sana boy bos, güç, akıl bağışlamış Aias,
Akhaların en üstünü sensin kargı atmada,
290 bugünlük cenge ara verelim gel.
Sonra dövüşürüz yine ilerde,
o zaman tanrı yargılar bizi,
zaferi bağışlar birimize.
İşte gece oldu, gecenin de payı verilmeli.
Akhaları sevindir gemileri yanında haydi,
295 daha çok kendi arkadaşlarını, yoldaşlarını sevindir,
ben de döneyim Kral Priamos’un büyük iline,
Troyalıları, uzun giysili kadınları sevindireyim,
Troyalı kadınlar girer tanrısal alana,
tanrılara benim için yakarırılar.
Gel değerli armağanlar verelim birbirimize,
300 şöyle desin Akhalarla Troyalılar:
Yürek yakan kinle dövüştüler ama
yine de dostça anlaşıp ayrıldılar.”

Böyle dedi, ona gümüş kakmalı bir kılıç verdi,
kılıcın hem kını vardı, hem iyi kesilmiş kemeri.
Aias da ona bir kuşak sundu,
305 pırıl pırıl kırmızı benekli.
Sonra ayrıldılar birbirlerinden,
biri karıştı Akhaların ordusuna,
biri Troyalıların kalabalığına girdi.
Hektor’u böyle görünce Troyalılar sevindi,
Aias’ın gücünden, dokunulmaz ellerinden kurtulmuş gördüler,
yürür gördüler, sağ salım,
310 oysa sağ kalmaz demişler, umudu kesmişlerdi.
Aldılar onu kente götürdüler.
Güzel dizlikli Akhalar öte yandan,
zaferiyle övünen Aias’ı götürdüler Agamemnon’a.

Varınca Atreusoğlu'nun barakalarına,
üstün güçlü Kronosoğlu'na, Agamemnon erlerin başbuğu,
315 bir öküz kurban etti beş yaşında.
Deri yüzüldü, etler parçalandı, şişlere geçirildi,
kızartıldı iyiden iyi, çekildi sonra ateşten,
işler bitti, şölen hazır oldu, yenildi içildi,
bu şölende eşit pay aldı her insan,
320 yakınmadı bir tek kişi.
Gücü yaygın Agamemnon, yiğit Atreusoğlu,
sırttan uzun parçalar bağışladı Aias'a.
Yenilip içilince doyasıya,
önce yaşlı Nestor kalktı,
sözlerle dokumaya başladı kafasındakini,
325 en iyi öğütler onun öğütleriydi.
Aldı sözü, düşünce taşına dedi ki:
"Atreusoğlu, öbür seçkin Akhalar dinleyin beni,
bir sürü gür saçlı Akha öldü,
çevik Ares akıttı onların kara kanlarını
330 güzel akan Skamandros kıyılarına.
Canları da indi Hades'e.
Bu yüzden ara vermek gerek
Akhaların savaşına şafakla.
Yığalım şuraya öküzleri, katırları, ölüleri,
hepsini gemilerimizin önünde yakalım,
gerisingeri baba toprağına döneceğimiz gün
335 küllerini götürelim yurda, çocuklarına.
Bir mezar dökelim yığının çevresine ovada,
yüksek bir duvar çikalım mezarın önüne,
korusun hem gemilerimizi, hem bizi.
Biçimli kapılar yapalım duvarın içine,
340 açılınca kolay geçsin arabalar,
derin bir hendek açalım duvarın dışına,
dolansın duvarı çepeçevre,
arabalarla yayaları uzak tutsun bizden,
kendini beğenmiş Troyalılar saldırmazın üstümüze."

Böyle dedi, tekmil krallar dinlediler onu.
345 Öte yandan toplandı Troyalılar İlyon Kalesi'nde,

Priamos'un kapıları önünde insanlar kaynaştı durdu.

Akıllı Antenor aldı sözü, dedi ki:

“Troyalılar, Dardanoslular, yardımcıları dinleyin beni,
bakın ne buyurdu bana göğsümde yüreğim,

gelin verelim Atreusoğullarına götürsünler

350 Argoslu Helene'yle bütün malını.

Dövüşmedeyiz dostluk anlaşmaları bozuldu diye
ama ne yararı olacak bunun bize,
başka çıkar yol da yok ki.”

Böyle dedi, oturdu yerine.

355 Tanrısız Aleksandros, güzel saçlı Helene'nin kocası,
kalktı karşılık verdi kanatlı sözlerle, dedi ki:

“Antenor bu hoşuma gitmedi işte,
daha iyi şeyler düşünmek elinde senin,
iyi niyetle söylediyse bu sözü,

360 tanrılar aklını çelmiş demek.

Atları iyi süren Troyalılarla, dinle bak,
konuşacağım şimdi dosdoğru,
Ne mal getirdiysem Argos'tan,
geri vermeye razıyım hepsini,
evimden de mal katarım üstüne,
ama geri vermem kadını.”

365 Böyle dedi, oturdu yerine.

Kalktı ayağa Priamos, Dardanosoglu,
tanrılara denk danışman,
konuştu düşüne taşına, dedi ki:

“Troyalılar, Dardanoslular, yardımcıları dinleyin beni,
bakın göğsümde yüreğim bana ne buyurdu,

370 siz yine kentte yiyin akşam yemeğini,

tetik olun, nöbetçiler dursun yerli yerinde,
gün ağarınca İdaios gitsin koca karınlı gemilere,
Atreusoğulları Agamemnon'la Menelaos'u görsün,
uğrunda savaştığımız Aleksandros'un sözünü desin.
Yolunca şöyle bir sorsun bakalım,

375 ara verirler mi uğursuz savaşa

biz ölülerimizi yakıncaya dek?
Desin sonra dövüşürüz yine ilerde,
o zaman desin, tanrı yargılar bizi,
zaferi bağışlar birimize.”

- Böyle dedi, onlar da dinlediler can kulağıyla.
380 Ordugâhta yemek yediler öbek öbek.
Gün ağardı, İdaios gitti koca karınlı gemilere.
Agamemnon’un gemisinde, kıçta baktı,
Ares’in hizmetçileri Danaolar toplantıdaydı.
Sesi çınlayan haberci durdu ortalarında, dedi ki:
385 “Atreusoğulları, öbür seçkin Akhalar dinleyin beni,
hoş görür, izin vererseniz,
Priamos’la alını açık Troyalılar
söylememi buyurdular Aleksandros’un şu sözünü:
Aleksandros Troya’ya getirdiği bütün malı
390 (buraya gelmez olaydı keşke)
geri vermeye gönüllü.
Evinden bile katacak üstüne.
Ama vermem diyor ünlü Menelaos’un asıl karısını.
Oysa kadını versin diyor Troyalılar.
Buyurdular bir de şunu söylememi:
395 Uğursuz savaşa ara verirler mi
biz ölülerimizi yakıncaya dek?
Dediler sonra dövüşürüz yine ilerde,
o zaman dediler, tanrı yargılar bizi,
zaferi bağışlar birimize.”

- Böyle dedi, hepsi kalakaldı öylece.
Gür naralı Diomedes konuştu, dedi ki:
400 “Kimse alayım demesin sakın
ne Aleksandros’un mallarını, ne Helene’yi.
Ufacık çocuklar bile şunu bilir ki,
Troyalılar ölümün tam eşiğine geldi.”

Böyle dedi, Akhaoğulları bastılar çılgılığı,
sevindiler atları iyi süren Diomedes’in bu sözüne.

- 405 Kral Agamemnon seslendi İdaios'a, dedi ki:
"Bak Akhalar ne dedi duydun işte,
benim de yüreğim bunu der.
Bir şey demem ölülerin yakılmasına,
410 bırakın cansız bedenleri, ateşte rahat etsin.
Zeus, Here'nin gürleyen kocası,
tanık olsun antlarımıza."

- Böyle dedi, tanrılara kaldırdı değneğini.
İdaios da döndü gerisingeri kutsal İlyon'a.
Troyalılarla Dardanoslular toplantıdaydı,
415 hep bir arada İdaios'u beklemedeydiler.
Geldi İdaios, durdu ortalarında, verdi haberi.
Onlar da koyuldular çabucak iki işe,
kimi koyuldu ölüleri toplamaya,
ormana yollandı kimi.
Öte yandan, sağlam tekneli gemilerin yanında
420 Argosluların kimi, ölüleri toplamaya koyuldu,
ormana yollandı kimi de.

- Gün yeniden vurdu tarlalara,
ağır akan derin Okeanos'tan
göğe doğru yüksele yüksele.
Hepsi geldi yine karşı karşıya,
her yiğidi bir bir tanımak çok zordu.
425 Yıkadılar suda kanlı bedenleri,
sıcak gözyaşları döke döke yıkadılar,
sonra yüklediler arabalara.
Ulu Priamos Troyalılar ağlasın istemedi.
Sessiz soluksuz yığdılar ölüleri odunların üstüne,
acıyla doluydu yürekleri.
Ateşte yakıp döndüler kutsal İlyon'a.
430 Öte yandan güzel dizlikli Akhalar,
yığdılar odunların üstüne ölüleri,
yaktılar ateşte, döndüler koca karınlı gemilerine.
Gün ha doğdu ha doğacak.
Toplandı odun yığını çevresinde

Akhalardan bir seçkin kalabalık.

- 435 Bir tek mezar yaptılar ovadaki taş toprakla,
yüksek bir duvar çıktılar önüne,
hem kendilerini, hem gemileri korusun diye.
Biçimli kapılar yaptılar duvarın içine,
açılınca kolay geçsin diye arabalar.
- 440 Derin bir hendek kazdılar duvarın dışına,
kocaman, geniş bir hendek.
Kazıklar çaktılar kenarlarına.

Gür saçlı Akhalar uğraşadururken böyle,
tanrılar oturmuş şimşek savuran Zeus'un çevresinde,
tunç zırhlı Akhaların büyük yapıtına bakıyorlardı.

- 445 Yeri titreten Poseidon dile geldi, dedi ki:
“Zeus baba, şu uçsuz bucaksız dünyada,
niyetini ölümsüzlere açan bir ölümlü var mı?
Gür saçlı Akhalar, bak şimdi de
bir duvar çektiler korumak için gemilerini.
Bir hendek açtılar çevresine.
- 450 Tanrılara değerli kurbanlar kesmediler.
Güneşin yayıldığı yere dek uzanacak bu duvarın ünü,
yiğit Laomedon için yapılan duvar unutulacak,
Phoibos Apollon'la ne alinteri dökmüştük ona.”

Köpürdü bulutları devşiren Zeus, dedi ki:

- 455 “Yeri titreten güçlü tanrı, ne dersin böyle?
Belki başka tanrı korkar bundan,
elleriyle, gücüyle senden aşağı bir tanrı.
Senin ünün güneşin yayıldığı yere dek uzanır,
- 460 gür saçlı Akhalar dönünce sevgili baba toprağına,
duvarlarını yıkar, dökersin istersen denize,
geniş kıyayı örtersin kumla,
Akhaların büyük duvarı elinde yok olur.”

Böyle konuşurken gün battı.

- 465 Tamam oldu Akhaların yapıtı.
Barakalar boyunca sığırlar kesip yemek yediler.

- Şarap taşıyan bir hayli gemi geldi Lemnos'tan,
şarabı İasonoğlu Euneos gönderiyordu.
Erlerin güdücüsü İason'dan Hypsipyle doğurmuştu onu.
- 470 İasonoğlu, Agamemnon'la Menelaos'a işte,
şarap gönderiyordu tam bin ölçü.
Gür saçlı Akhalar aldılar şarabı,
yerine kimi tunç verdi, kimi parlak demir,
kimi deri, kimi canlı sığır, kimi köle.
- 475 Görülmeye değer bir şölen yaptılar,
yediler içtiler bütün gece.
Troyalılar da yardımcılarıyla kentte yediler içtiler.
Akıllı Zeus düşündü onlar için kötü şeyler,
başladı yıldırımlarını gürletmeye,
sapsarı bir korku sardı insanları,
- 480 döktüler şarabı taslardan yerlere;
üstün güçlü Kronosoğlu'na sunmadan
hiçbiri içemedi şarabı.
Sonra yatıp armağanını aldılar uykunun.

VIII. Bölüm

Sarı rubalı Şafak yayılıyordu yeryüzüne,
gök gürlüten Zeus açmıştı tanrılar kurultayını
en yüksek yerinde çok doruklu Olympos'un.
Konuştu o, kulak verdi tanrılar tekmil:

- 5 “Tanrılar, tanrıçalar dinleyin beni,
bakın ne buyurdu göğsümde yüreğim,
boşa çıkarmaya yeltenmesin bu sözümü hiçbir tanrı,
ister erkek olsun ister dişi, doğrulayın beni hepiniz birden,
ben de çabucak bitireyim şu işi,
- 10 bir tanrı Troyalılara ya da Danaolara yardıma yeltenirse,
Olympos'ta kötek yiyip dönecek gerisingeri,
alıp kara dumanlı Tartaros'a atacağım onu,
ta derinlere, yerin dibindeki çukura,
- 15 orda demir kapılar, tunç eşikler var,
gökle dünya arası kadardır Tartaros'la Hades arası.
Görürsünüz o vakit ben neyim.
İsterseniz tanrılar, gelin deneyin,
altın bir halat sarkıtın gökten,
- 20 tekmil tanrılar, tanrıçalar, tutup çekin o halatı,
harcayın olanca gücünüzü,
yine indiremezsiniz efendiniz Zeus'u yeryüzüne.
Ama ben bir çekersem şöyle iyicene,
alırım yukarı sizi de, toprağı da, denizi de,
- 25 bağlarım Olympos'un bir sivri doruğuna halatı,
havalarda uçuşur ne var ne yok hepsi.
Tanrılardan, insanlardan üstünüm ben böylesine.”

Böyle dedi, onlar da ağzı açık kalakaldılar,
Zeus ağır konuşmuştu çok.

- 30 Derken gök gözlü Athene girdi araya, dedi ki:
“Ey babamız, Kronosoğlu, tanrıların en üstünü,
biliyoruz erişilmez bir gücün var senin,
kargı salan Danaolara acıyoruz yine de,
ölüp gidiyorlar bak çeke çeke.
- 35 Buyurduğun gibi çekilelim savaştan ama
işe yarar öyle öğüt verelim ki Argoslulara
sen öfkелendin diye yok olmasınlar.”

- Bulutları devşiren Zeus gülümsedi, dedi ki:
“Korkma Tritogeneia, yavrucuğum,
dediklerime sen öyle pek kulak asma,
40 yumuşak davranırım sana ben.”

- Böyle dedi, koştu arabaya iki atını,
uçup giden, tunç ayaklı, altın yeleli.
Altınlar kuşandı kendisi de,
aldı işlenmiş altın kamçısını,
bindi arabaya, şaklattı sürdü,
toprakla yıldızlı gök arasında
45 uçtu atlar seve seve.
Vardılar hayvanların anası, kaynağı bol İda'ya,
Gargaron'daydı Zeus'un tapınağı, kokulu sunağı.
İnsanların, tanrılarının babası durdurdu atları.
- 50 Çözüp sardı koyu bir dumanla,
göz kamaştıran çalımıyla oturdu doruğuna,
Troya'yı, Akhaların gemilerini süzdü.

- Gür saçlı Akhalar barakalarında çarçabuk
yemek yer yemez kuşandılar zırhlarını,
55 öte yandan kentte kuşanmıştı zırhlarını Troyalılar,
daha azdılar, ama hepsinin içi gidiyordu,
karıları, çocukları içindi bu kavga.
Açıldı tek mil kapılar, fırladı ordu,
yayalar, atlılar derken bir gürültü, bir uğultu.

- 60 Hep birden alana yığılıp kapiştılar,
vuruştı kalkanlar, kargılar kıyasıya,
girdi birbirine erlerin öfkeleri,
göbekli kalkanlar yapıştı birbirine,
koptu bir uğultu, bir kıyamet,
inilter, çığlıklar çıktı ta göklere,
65 toprak oldu kan ırmağı.

Şafak sürdü, kutsal gün kapladı yeryüzünü;
iki yandan kargılar vurdu hedefe,
iki yandan erler düştü.

- Gökyüzünün tam ortasına gelince gün
70 bir altın terazi kurdu baba tanrı,
bir kefeye Troyalıların kara ölümünü koydu,
bir kefeye Akhaların kara ölümünü.
Ortasından tuttu kaldırdı teraziyi,
ağır bastı Akhaların ölüm günü
İndi Akhaların kara kaderi at besleyen toprağa,
engin göğe kalktı Troyalıların kaderi,
75 Zeus yıldırımlar gürletti İda Dağı'ndan,
bir ışık saldı Akhaların ordusuna,
görünce ışığı sarsıldı Akhalar,
kapladı hepsini sarı yeşil bir korku.

- Ne İdomeneus durabildi yerinde,
ne Agamemnon, ne Ares'in iki hizmetçisi Aiaslar,
80 yalnız Akhaların bekçisi yaşlı Nestor durdu,
iler tutar yer kalmamıştı atında,
tanrısal Aleksandros, güzel saçlı Helene'nin kocası,
vurmuştu onu bir okla tepesinden,
atların ilk kılları çıkar orda,
can alacak yerdir orası,
85 ok saplandı beynine tam,
at önce acıyla şahlandı,
sonra debelendi tunç okun yanında,
öbür ata çarptı, durdu,
ihtiyar da çıkardı kamasını, kesti koşumu.

Ama Hektor'un çevik atları da
kargaşalık içinden geçirip getirdi
atılğan arabacı Hektor'u.

- 90 İhtiyar can verecekti işte tam o sıra,
gün naralı Diomedes keskin gözleriyle görmeseydi onu.
Attı korkunç çığlıklar, Odysseus'u çağırdı yardıma:
“Laertesoglu kurnaz Odysseus, Zeus'un beslediği,
bir korkak gibi sırtını çevirip böyle nereye?
95 Sakın biri kargısıyla omuzlarından vurmasın seni,
kovalım şu ihtiyarın yanından saldırgan adamı gel.”

Böyle dedi, çok çekmiş Odysseus dinlemedi onu,
Akhaların koca karınlı gemilerine doğru çekti gitti.

- Girdi ön sıralara Diomedes tek başına,
100 yaşlı Neleusoglu'nun atları önünde durdu,
seslendi şu kanatlı sözlerle, dedi ki:
“Genç savaşçılar çok yoruyor seni ihtiyar,
gevşemiş gitmiş senin gücün,
çaresiz yaşlılık yoldaş olmuş sana,
105 seyisin arık, atların yavaş.
Haydi gel bin arabama,
bin de gör Tros'un atlarını,
ovada kovalamayı da, kaçmayı da bilir onlar,
ben onları almıştım Aineias'tan,
düşmanı geri atmada ustadırlar.
Seyisler bakadursun senin atlarına,
110 salalım Troyalıları karşı bu ikisini,
ellerimle kargım nasıl köpürür görsün Hektor.”

Böyle dedi, yaşlı Nestor dinledi onu.
Baktı iki seyis Nestor'un atlarına,
alımlı Sthenelos'la mert Eurymedon.

- 115 Bindi iki yiğit Diomedes'in arabasına,
aldı Nestor kırmızı benekli dizginleri,
şaklattı kamçıyı atlara.
Çıktılar Hektor'un karşısına bir koşu.
Tydeusoglu attı kargısını saldıran Hektor'a,

ama vuramadı Hektor'u,
 120 vurdu arabacısı ulu canlı Thebaios'un oğlu Eniopeus'u,
 vurdu göğsünden, memesinin ordan,
 atları dizginlerinden tutuyordu Eniopeus,
 attı onu arabadan aşağı,
 geriledi çevik ayaklı atlar,
 çözüldü canı gücü hemen orada.
 Gördü Hektor onun başına geleni,
 korkunç bir acı kapladı yüreğini,
 125 yine de bıraktı onu olduğu yerde,
 atılğan bir arabacının peşine düştü,
 sürücüsüz kalmadı atları uzun zaman,
 buldular atılğan Arkheptolemos'u, İphitos'un oğlunu,
 Hektor bindirdi onu çevik atlı arabasına,
 verdi eline dizginleri.

İnsanların, tanrıların babası o sıra
 keskin gözleriyle görmeseydi olup biteni
 130 işin sonu çok acıklı olacaktı,
 Nestor'la Diomedes kapalı kalacaktı
 İlyon'da kuzular gibi.
 Korkunç gürültülerle savurdu ak şimşegi,
 Diomedes'in atları önünde sapladı toprağa,
 135 yanan kükürtten korkunç bir alev çıktı,
 atlar sindi arabanın altına,
 kırmızı benekli dizginler kaydı Nestor'un elinden.
 Titredi yüreği Nestor'un, Diomedes'e dedi ki:
 "Gel Tydeusoğlu, atlarını kaçır burdan,
 140 bak işte Zeus bizden yana değil,
 Kronosoğlu şanı o yana bağışladı.
 Gönlü diler, bakarsın bize de bağışlar bir gün.
 Zeus'un niyetini anlayamaz hiç kimse,
 ne kadar üstün olursa olsun,
 çok güçlüdür Zeus insandan."

145 Gür naralı Diomedes karşılık verdi, dedi ki:
 "Tekmil dediklerin doğru ihtiyar,

neyleyim ki acı girdi yüreğime,
bilir misin Hektor Troyalılara ne diyecek,
Tydeusoğlu benden kaçtı diyecek, sığındı gemilerine.
İşte bir gün böyle övünecek o.

150 O günü görmektense engin toprak yutsun beni.”

Yaşlı Nestor karşılık verdi, dedi ki:

“Hey gidi yiğit Tydeusoğlu, ne diyorsun böyle,
varsın Hektor ödleğ desin sana, pısırik desin,
ne Troyalılar inanır ona, ne Dardanoslular,
ne de körpe kocalarını toza toprağa buladığın

155 ulu canlı Troya erlerinin karıları.”

Böyle dedi, geri çevirdi tek tırnaklı atlarını,
kaçıp gittiler kargaşalık içinden,
Troyalılarla Hektor bastılar çığlığı,
yağdırdılar öldürücü okları üzerlerine.

160 Oynak tolgalı iri Hektor bağırdı olanca gücüyle:

“Tydeusoğlu, çevik kısraklı Danaolar
çok üstün sayarlardı seni,
oturturlardı başköşede,
yedirirlerdi etin en iyisini,
doldururlardı tasını bol şarapla.
Ama bundan böyle komayacaklar seni adam yerine.
Tam bir kadın oldun çıktın sen,
kır boynunu, beş para etmez ciğerin.

165 Duvarlara tırmanamazsın, yağma yok,
karılarımızı alıp götüremezsin gemilerine,
ne yapıp yapıp haklayacağım seni.”

Böyle dedi o, Tydeusoğlu düşündü taşındı:
Atlarını döndürüp Hektor’la dövüşsün müydü?
Üç kez evirdi çevirdi gönlünde,

170 akıllı Zeus üç kez gürledi İda Dağı’ndan,
zaferi muştuladı Troyalılara.
Hektor da çağırdı Troyalıları:
“Troyalılar, Lykialılar, hey,

teke tek dövüşmede usta Dardanoslular,
 mert olun dostlarım, unutmayın saldırma gücünüzü,
 175 işmar ediyor Zeus işte bakın,
 zafer verecek, ün verecek bize,
 Danaoların başına da bela getirecek,
 budalalar ne yaptılar yapa yapa,
 bir duvar yaptılar entipüften.
 Önümüzde dayanamaz o duvar,
 atlarımız şu hendeği geçecek şıp diye.
 180 Onların koca karınlı gemilerine varınca ben,
 sakın unutmayalım yakıcı ateşi;
 vereceğim gemilerini ateşe,
 dumanla boğacağım Argosluları teknil.”

Böyle dedi sonra seslendi atlarına:
 185 “Ksanthos, Podargos, Aithon, tanrısal Lampos,
 ödeyin size harcanan emeği,
 Andromakhe, yürekli Eetion’un kızı,
 bal gibi tatlı arpa koyardı önünüze,
 canınız çekince şarap karıştırırdı sizin için,
 190 onun körpe kocasıym der övünürüm ben,
 oysa doyururdu o sizi benden önce.
 Haydi çabuk öne atılın,
 alalım Nestor’un altın kalkanını,
 o kalkanın göklere gider ünü,
 kendisi de, kabzası da altındanmış derler,
 iyi işlenmiş zırhını alalım Diomedes’in omuzlarından,
 195 Hephaistos yapmıştı o zırhı didine didine;
 alırsak ondan bu iki şeyi,
 umarım Akhalar, bu geceden tezi yok,
 tez giden gemilerine biner kaçarlar.”

Böyle dedi övüne övüne.
 Öfkeleni ulu Here, sallandı tahtı üzerinde,
 kökünden titretti koca Olympos’u,
 200 baktı büyük tanrı Poseidon’a, dedi ki:
 “Ah yeri titreten güçlü tanrı,

Danaoların ölümüne senin de acımasız yüreğin,
oysa onlar Helike’de, Aigai’da
güzel armağanlar getirirler sana bir sürü,
onlar için sen zaferi iste.

- 205 Biz Danaolara yardımcı tanrılar tekmi
Troyalıları atmaya kalkarsak öteye,
uzak tutmak istersek iri gözlü Zeus’u,
olduğu yerde oturakalır o
tek başına öfkelenedurur İda Dağı’nda.”

Köpürdü yeri titreten tanrı, dedi ki:

- “Sen nasıl konuşursun böyle ileri geri,
210 Kronosoğlu Zeus’la tanrıların savaşmasına
razı değil gönlüm benim,
bizden çok üstündür o.”

İşte böyle dediler birbirlerine.

Tam bu sıra, atlar ve üst üste gelen savaşçılar dolmuştu
gemilerden yana, hendekle duvar arasındaki alana.

- 215 Çevik Ares’in dengi Hektor kıskırtıyordu onları;
ün bağışlamıştı Zeus Hektor’a.
Ulu Here, Agamemnon’a gidip bir koşu,
Akhalara güç vermeyi komasaydı gönlüne,
düzgün gemiler bile ateşe verilirdi.

- Agamemnon gitti barakalarına,
gemilerine doğru Akhaların,
220 al bir kumaş vardı iri elinde,
Odysseus’un koca tekneli gemisi önünde durdu,
iki yana da duyurabilirdi ordan sesini,
hem Telemanoğlu Aias’ın barakalarına,
hem Akhilleus’un barakalarına duyurabilirdi.

- 225 İkisi de en uca çekmişlerdi gemilerini,
güvenmişlerdi erkekliklerine, kollarının gücüne.
Bağırdı sıraları aşan gür bir sesle:
“Argoslular bu ne hal böyle,
bir şey sanır sizi gören,
aşağılık heriflersiniz oysa.

- Övünüp durmanız hani nerde?
- 230 Boyuna yüksekte atardınız Lemnos'tayken,
düz boynuzlu sığırların etini yerdiniz tıka basa,
dopdolu kaplarla dikediniz şarabı,
hani nerde, bir kişi karşı koyacaktı iki yüz kişiye,
şimdiye baş edemiyoruz bir Hektor'la.
- 235 Kavurucu ateşle birazdan yakacak gemilerimizi.
Söyle Zeus baba, benden önce
hangi üstün kralın kamaştırıp gözünü
yoksun ettin koca bir ünden?
Oysa ben, çok kürekli gemilerle
buraya, başımı derde sokmaya geldiğimde,
hiçbiri önünden boş geçmedim güzel sunaklarının;
- 240 bir öküzün yağ gömleğini, butlarını yaktım her sunakta.
Ne olur Zeus yerine getir dileğimi,
kurtulalım şu işten sağ salım,
bırakma Akhalar Troyalılara alt olsun.”
- 245 Böyle dedi, Zeus acıdı onun gözyaşına,
yok olmasın istedi ordusu, işmar etti,
gönderdi kartalı, kuşların en şaşmaz olanını,
bir yavru geyik vardı kartalın pençesinde,
kartal attı onu Zeus'un güzel sunağı önüne,
- 250 orda Akhalar, her şeyi bilen Zeus'a kurban keserlerdi.
Anladılar Zeus'tan geldiğini görünce kuşu,
saldırdılar Troyalılara doludizgin,
hepsinin savaştaydı akli fikri.

- Danaolar çok kalabalıktılar ama
hiçbiri geçemezdi Tydeusoğlu Diomedes'i,
ne çevik atları sürmede,
ne onlara hendek atlatmada,
- 255 ne de düşmana karşı komada,
Bir Troyalı eri o tepeledi ilkin,
Phradmonoğlu Agelaos'u öldürdü kaçarken,
tam arabasını döndüreceği sıra,
sırtına, iki omzu arasına sapladı kargısını,

deldi göğsünü bir boydan bir boya,
Agelaos yuvarlandı arabadan,
260 çangırdadı üstünde silahları.

Agamemnon'la Menelaos gelirdi Diomedes'ten sonra,
sonra atılğanlık gücü kuşanmış Aiaslar,
İdomeneus ve onun silahlarını taşıyan Meriones,
adam öldüren Enyalios'a denk,
265 sonra Eurypylos, Euaimon'un alımlı oğlu.
Teukros geliyordu en son.
Yürüdü kıvrık yayını gere gere,
Telamonoğlu Aias'ın kalkanı altında durdu,
Aias oynatınca kalkanını, bakındı Teukros,
saldı okunu kalabalığa, birini vurdu,
270 düştü yere ossaat can verdi vurulan.
Bir çocuk nasıl sığınırsa anasının eteğine,
Teukros Aias'a öyle sığındı.
Parlak kalkanıyla sakladı onu Aias.

Kusursuz Teukros orda kimleri vurdu?
İlkin Orsilokhos'u, Ormenos'u,
275 Opholestes'i, Daidor'u, Khromios'u, tanrısız Lykophontes'i,
Polyphaimon'un oğlu Amopaon'u, Melanippos'u.
Bir bir serdi hepsini bereketli toprağa.
Sevindi Agamemnon görünce böyle Teukros'u,
gitti durdu yanında, dedi ki:
280 "Teukros, Telamon'un oğlu, erlerin başı, canım adam,
durma, umut ateşi ol Danaolara,
seni büyüten Telamon'a umut ateşi ol,
evine alıp sana baba olan Telamon'a.
285 Onu uzakta üne boğ, onura boğ.
Bak diyeyim sana olacak olanı:
Kalkanlı Zeus'la Athene düzenli İlyon'u
altüst etmeyi nasip ederse bana,
ilkin ben alacağım onur payını sonra sen:
290 Ya üçayak, ya arabasıyla iki at,
ya da yatağını paylaşacak bir kadın."

Karşılık verdi kusursuz Teukros, dedi ki:

“Ünlü Atreusoğlu, kışkırtma beni,
tam kıvamındayım ben nasıl olsa,
duramam bu güç bende varken:

295 İlyon’a sürdüğümüzden beri onları,
pusu kurmuş, adam öldürüyorum boyuna,
attım sivri oklarımdan sekiz tanesini,
yiğit delikanlıların etine saplandı sekizi de.
Ama bir türlü vuramıyorum şu kudurmuş köpeği.”

300 Böyle dedi, tam Hektor’un üstüne
bir ok daha fıskırttı yayının kirişinden.
Vurmak için yanıp tutuşuyordu yüreği.
Ama ok gitti kusursuz Gorgythion’a,
Priamos’un soylu oğlunu göğsünden vurdu.
Onu Aisyme’den gelin gelmiş anası,
305 tanrı bedenli güzel Kastianeira doğurmuştu.
Bir bahçede, meyvesinin ve yaz yağmurunun altında
haşhaş çiçeği nasıl yana eğerse başını,
tolganın ağırlığıyla baş öyle yana düştü.

Teukros, tam Hektor’un üstüne
fırlattı kirişinden başka bir ok.

310 Onu vurmak için yanıp tutuşuyordu.
Apollon aldı oku, götürdü başka yana,
vurdu Hektor’un atılgan arabacısı Arkheptolemos’u,
savaşa atılırken tam, göğsünden, memesinin ordan,
arabacı düştü yere, geriledi çevik ayaklı atlar,
315 hepten gevşedi arabacının gücü.
Yüreğini korkunç acı kapladı Hektor’un.
Yine de bıraktı onu orda.
Seslendi kardeşi Kebriones’e, buyurdu,
al eline dedi atların dizginlerini.
Onun sözünü dinledi o da.
320 Hektor atladı pırıl pırıl arabadan çığlıklarla,
yerden bir taş aldı eline,
Teukros’un üstüne yürüdü,

- haydi vur diyordu yüreği, durma.
Teukros da acı bir ok çıkarmıştı okluğundan,
yerleştirmişti oku kirişe.
- 325 Oku kendine doğru, boyunla göğüs arasına,
en uygun yere, omuz altına doğru çekip
hızla tam öne atılacağı sıra
oynak tolgalı Hektor vurdu onu pürtüklü taşla.
Kırıldı yayın kirişi.
Kolu uyuşturdu bileğin ordan.
Çöküverdi yere dizüstü.
Yay da elinden fırladı gitti.
- 330 Aias göz yummadı kardeşinin düşmesine,
koşup geldi, kalkarıyla örttü onu.
Ekhiös'un oğlu Mekisteüs'la tanrısal Alastor,
bağdaşan yiğit iki dostu,
aldılar soluyan Teukros'u, gemilere taşıdılar.
- 335 Derken taze bir güç verdi Troyalılara Olymposlu.
Sürdüler Akhaları derin hendeğe doğru,
en ön sıralarda yürüyordu Hektor,
hırstan kan bürümüşdü gözlerini.
Çevik ayaklı bir köpek nasıl
bir yabandomuzunu ya da bir aslanı kovalar da,
- 340 oynak kalçalarına dikerse gözlerini,
Hektor da gür saçlı Akhaları öyle kovalıyordu.
Geride kalanı tepeliyor, kaçan kaçıyordu.
Kaçanlar kazıkları, hendeği aştılar,
Troyalıların ayağı altında eridi çoğu,
- 345 sağ kalanlar da sığındı gemilere.
Seslendiler birbirlerine, kaldırdılar ellerini,
yakardılar tek mil tanrılara bağıra bağıra.
Hektor güzel yeleli atlarını koşturdu bir o yana bir bu yana,
gözlerinde Gorgo'nun bakışı vardı,
insanların baş belası Ares'in bakışı.
- 350 Ak kollu tanrıça Here gördü onları, acıdı.
Döndü Athene'ye, kanatlı sözlerle dedi ki:

“Eyvah kalkanlı Zeus’un kızı,
 bak nasıl kırılıp gidiyor Danaolar.
 Bir şeycik yapamaz mıyız onlara şu sıra,
 bir adamın eli altında bitirsinler mi ömürlerini?
 Şu Priamosoğlu Hektor’un öfkesi de
 355 dayanılır şey değil hani.
 İşledi durdu nice kötülükler.”

Karşılık verdi gök gözlü Athene, dedi ki:
 “Canını çoktan yitirmeliydi bu adam,
 baba toprağında Argosluların elinde yıprana yıprana.
 Hiç de iyi düşünmez benim babam,
 360 kafasında, gönlünde hep azgınlık,
 hiç acımaz, haksızlık işi gücü,
 hep boşa çıkarır çabalarımı benim.
 Hiç hatırlamaz, onun oğlunu kaç kez
 Eurystheus’un yüklediği işlerin altından ben kurtarmışım.
 Herakles ağlar sızlardı göğe doğru,
 365 Zeus da beni yollardı gökten yardıma.
 Onu Eurystheus, kapıları kapalı Hades’e göndermişti,
 Erebos’tan getirmesi için Hades köpeğini.
 Benim şimdiki aklım olsaydı keşke,
 kurtaramazdı kendini Styks akıntılarından.
 370 Şimdiyse Zeus yüz vermez bana,
 olur hep Thetis’in dediği;
 sarıldı Thetis dizlerine onun,
 okşadı eliyle çenesini,
 yalvardı iller yıkan Akhilleus’u saysın diye.
 Belli olmaz yine, bir gün gelir,
 bana sevgili gök gözlüm der.
 Sen şimdi tek tırnaklı atlarımızı koş arabaya,
 375 ben de gideyim kalkanlı Zeus’un evine,
 savaş için kuşanayım silahlarımı,
 bakalım oynak tolgalı Hektor, Priamosoğlu,
 bizi savaş alanında görünce sevinecek mi,
 yoksa kurda kuşa yem mi olacak
 380 Akhaların gemileri yanında etiyle yağı.”

- Böyle dedi, ak kollu tanrıça dinledi onu.
Here, ulu tanrıça, büyük Kronos'un kızı,
altın alınlıklı atları koştur arabaya.
Kalkanlı Zeus'un kızı Athene'ye,
bedenini saran işlemeli rubasını
385 bırakıverdi babasının eşğine.
O rubayı kendi eliyle yapmıştı.
Giydi bulutları devşiren Zeus'un gömleğini,
kuşandı silahlarını gözyaşı getiren savaş için,
sonra bindi alev saçan arabaya,
390 uzun, ağır, güçlü kargısını eline aldı,
en üstün tanrının kızıydı o,
öfkelenildiği insanları kırar geçirirdi.
Here de kamçılardı atları çabucak,
kendiliğinden gıcırdadı gökyüzünün kapıları:
O kapıları Saatler gözetir.
Engin gökle Olympos emanettir onlara,
395 kapıları bir açarlar, koyu bulutlarla bir kaparlar.
Üvendiyeyle dürtülen atları geçirdiler oradan.
- İda Dağı'ndan gördü onları Zeus baba,
korkunç bir öfke kapladı içini.
Haberci gönderdi altın kanatlı İris'i:
"Git çevik ayaklı İris, çevir arabayı,
çıkmasınlar karşıma, onları önle.
400 Kötü olur kavgaya binerse işin sonu.
Bak diyeyim sana olacakları:
Boyunduruktaki çevik atlarının ayaklarını kıracağım,
hepsini bir bir atacağım arabadan aşağı,
arabalarını edeceğim paramparça.
Kapanmaz on yıl geçse yıldırımların yarası,
405 kapanmaz geçse döne döne on yıl.
Gök gözlü tanrıça anlar o zaman,
babasıyla kavgaya girişmek ne demek.
Çok değil Here'ye öfkem, kinim,
her işime engel olmak onun huyu."

- Böyle dedi o, yel gibi giden İris fırladı.
- 410 Vardı İda'nın doruklarından koca Olympos'a,
 ön kapıda tanrıçalarla karşı karşıya geldi,
 tuttu onları, söyledi Zeus'un buyruğunu:
 "Nereye böyle tanrıçalar,
 içinde yüreğinizi öfkeye getiren ne?
 Kronosoğlu, Argoslulara yardıma komuyor sizi.
- 415 Bakın Kronosoğlu ne diyor size, dediği de olacak hani:
 Boyunduruktaki çevik atlarınızın ayaklarını kıracak,
 hepinizi bir bir atacak arabadan aşağı,
 arabaları edecek paramparça.
 Kapanmaz on yıl geçse yıldırımların yarası,
 kapanmaz geçse döne döne on yıl.
- 420 Anlarsın o zaman gök gözlü tanrıça,
 babanla kavgaya girişmek ne demek.
 Çok değil Here'ye öfkesi, kini,
 her işime engel olmak onun huyu diyor.
 Ama sen arsız köpek,
 içinden çıkılmaz bir iş yapmış olacaksın
 dev kargını kaldırırsan Zeus'a."
- 425 Çevik ayaklı İris böyle dedi gitti.
 Here de şu sözleri söyledi Athene'ye:
 "Eyvah kalkanlı Zeus'un kızı,
 doğru değil Zeus'la savaşmamız ölümlüler için,
 yok olan yok olsun, yaşayan yaşasın,
- 430 boyun eğsin her ölümlü kaderine.
 Gönlünce yönetsin Zeus Troyalılarla Danaoları."
- Böyle dedi, tek tırnaklı atlarını geri çevirdi.
 Saatler güzel yeleli atları çözdüler koşumdan,
 çektiler tanrısal ahırlara,
- 435 ışıldayan bir duvara dayadılar arabayı.
 Tasalı tanrıçalar öbür tanrılara karıştılar,
 uzandılar altın sedirlere.
 Zeus baba atlarını, güzel tekerlekli arabasını
 İda Dağı'ndan Olympos'a sürdü,

vardı tanrıların kurultayına.

- 440 Çözdü atları yeri titreten ulu tanrı,
arabayı bir desteğe dayadı,
örttü üstünü bir ketenle.
Geldi iri gözlü Zeus oturdu altın tahtına,
ayakları altında koca Olympos tır tır titredi.
Athene'yle Here uzaktaydılar Zeus'tan,
445 oturuyorlardı bir şey sormadan, sessiz soluksuz.
Zeus anladı yüreklerinden geçeni, dedi ki:
“Ne diye tasalısınız böyle Athene, Here?
Kin beslediğiniz Troyalılara karşı,
ün veren savaşta çok mu yoruldunuz ki.
450 Var oldukça bende bu dev güç, ezen eller,
caydıramaz beni Olympos'ta hiçbir tanrı.
Işık saçan bedeninizi nasıl da bir titreme alıverdi,
arabanıza az daha yıldırım çarpacaktı,
dönemeyecektiniz Olympos'a, tanrıların eşğine.
455 Ya, böyle olacaktı işte.”

Zeus böyle dedi, mırıldandı Athene'yle Here.

Birbirlerine yakın oturmuşlar,

Troyalılara yıkımlar kuruyordu ikisi de.

Azgın bir öfke sarıyordu Athene'yi,

- 460 çok içerliyordu Zeus babaya,
yine de bir şey demiyor, duruyordu öylece.
Ama Here tutamadı göğsündeki öfkesini, dedi ki:
“Korkunç Kronosoğlu ne biçim söz bu?
Biliriz erişilmez bir gücün var senin.
Kargı salan Danaolara acıyoruz yine de,
465 ölüp gidiyorlar bak çeke çeke.
Buyurduğun gibi çekilelim savaştan, ama
işe yarar öyle öğüt verelim ki Argoslulara
sen öfkелendin diye yok olmasınlar.”

Bulutları devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:

“Ey inek gözlü ulu Here,

- 470 hele gün ağarsın da bir gör,

üstün güçlü Kronosoğlu nasıl
 yok edecek Argosluların koca ordusunu.
 Güçlü Hektor savaştan vazgeçmeyecek,
 475 çevik ayaklı Akhilleus gemilerin yanında, dar yolda,
 Patroklos için korkunç savaşa girene dek.
 Kader böyle diyor işte.
 Umurumda değil senin öfken.
 Sen toprağın, denizin ta ucuna gitsen:
 İapetos'la Kronos orada oturur hani,
 480 ne Hyperion güneşinin ışınları vardır orada,
 ne yel vardır, ne hava,
 derin Tartaros sarmıştır dört yanını,
 işte gide gide varsan ta oraya,
 yine umurumda değil senin öfken.
 Ha köpeklerin en bayağısı, ha sen.”

Zeus, böyle dedi, ak kollu Here karşılık vermedi.
 485 O sıra güneşin parlak ışınları Okeanos'a düştü,
 serdi bereketli toprağın üstüne kara geceyi,
 Troyalıların hiç hoşuna gitmedi bu,
 Akhalar içinse kapkara gece,
 bulunamayan bir nimetti.

Yaman Hektor topladı Troyalıları bir araya.
 490 gemilerden uzak, anafolu ırmağın yanında
 ölüsüz, kansız temiz bir yere topladı.
 Troyalılar indiler arabadan,
 kulak verdiler Zeus'un sevdiği Hektor'a.
 Hektor'un elinde on bir dirsek boyunda bir kargı,
 495 tunç temreni altın çemberle sarılı,
 öne doğru ışıklar saçıyordu.
 Hektor, dayanıp kargıya dedi ki:
 “Troyalılar, Dardanoslular, yardımcıları dinleyin beni:
 Tekmil Akhaları gemileriyle yok edip
 tutacağız sanmıştım rüzgârlı İlyon'un yolunu.
 500 Ama karanlık bastı daha önce,
 Argosluları, kıyıdaki gemilerini o kurtardı asıl.

- Gelin boyun eğelim kara geceye,
hazır edelim akşam yemeğini.
Güzel yelesi atları çözün arabalardan,
yem koyun atların önüne,
505 kentten öküzler, semiz koyunlar getirin,
bal gibi tatlı şarabı karın,
evlerinizden de ekmek alın,
gidin odun toplayın kucak kucak.
Hep ateş yakalım gün ağarana dek,
aydınlıklar vursun ta göklere,
510 gür saçlı Akhalar fırsat bilmesinler geceyi,
denizin engin sırtında kaçamasınlar,
savaşmadan rahatça binemesinler gemilerine,
vurulsunlar okla ya da sivri kargıyla,
evlerinde bile unutamasınlar acısını.
Troyalılara kan ağlatan savaşı getirmeye
515 bundan böyle hiç kimse yanaşmasın.
Zeus'un sevdiği haberciler dolaşsın kenti boydan boya,
bildirilsin şu iki buyruk:
Ergin çocuklar, şakakları ağarmış yaşlılar
kenti çeviren sağlam surlar üstünde toplansınlar.
520 Evinde büyücek bir ateş yaksın her kadın,
nöbet beklesin sabaha dek,
pusudaki düşman girmesin içeriye.
Yiğit yürekli Troyalılar, olsun dediğim gibi.
Şu sıra denecek en uygun söz bu.
525 Başka sözüm de var, gün ağarsın hele,
Zeus'a, öbür tanrılara yakarınca, umarım
ölüm taşıyan bu köpekleri kovarız buradan.
Şimdi gecedен koruyalım kendimizi,
530 kuşanırız silahlarımızı sabahleyin,
uyarıyoruz koca karınlı gemileri önünde çevik Ares'i.
Bakalım yaman Diomedes, Tydeusoğlu,
gemilerden surlara doğru mu atar beni,
yoksa tunç kargımla ben onu deşerim de
kanlı silahlarını alır gider miyim?
535 Erkeklik ne demekmiş yarın göreceğ o,

bakalım kargıma göğüs gerebilecek mi?
 Bana kalırsa vurulup düşecek ilk ağızda,
 üstüne de arkadaşı yığılacak bir sürü.
 Yarın bir gün doğsun hele.

Yarının Argoslulara yıkım getireceğine inandığım gibi
 keşke inanabilsem ölümsüz, hep genç kalacağıma,

540 Athene'yle Apollon gibi saygı göreceğime inanabilsem keşke.”

Hektor böyle dedi, Troyalılar alkışladı onu.
 Ter döken atları çözdüler boyunduruktan,
 kayışlarla bağladılar arabaların yanına.

545 Kentten öküzler, semiz koyunlar getirdiler çabucak,
 kardılar bal gibi tatlı şarabı,
 ekmek aldılar evlerden,
 odun topladılar kucak kucak.

550 Kebap kokuları ovalardan göklere ağıdı.

Hepsi de büyük umutlar içinde
 gecelediler savaş alanında.
 Öbek öbek ateşler yanıyordu.
 Parlak ayın çevresinde binlerce yıldız,
 rüzgârsızken duru gökyüzü,

555 nasıl yanarsa ıslıl ıslıl,
 bütün doruklar, sivri kayalar ve çayırlar
 nasıl serilirse göz önüne;

gökler yırtılıp da açılır,
 tek mil yıldızlar görünür,
 ferahlar yüreği çobanın;
 ateşler de İlyon önünde,

560 gemilerle Ksanthos Irmağı arasında,
 işte tıpkı öyle yanıyordu.

Binlerce öbek ateş parlıyordu ovada.
 Elli adam vardı çevresinde her öbeğin.

Atlarsa, arabaların yanında, ayakta,
 ak arpa, yulaf yiyerek

565 bekliyorlardı altın tahtlı Şafak'ı.

IX. Bölüm

Troyalılar böylece girdiler nöbete.

Akhalarsa yürek donduran Bozgun'un yoldaşıyla çarpıldılar,
düştüler tanrısal bir korku içine.

Dayanılmaz bir yasa girdi yiğitler tekmi.

- 5 Trakya'dan esen poyrazla karayel
nasıl altüst ederse balıklı denizi;
kara bir dalga kabarır da hani,
gelir yosunlarla doldurur kıyıyı;
Akhalarda yürekler işte böyle kabardı.

Bu ara Atreusoğlu, acıyla yana yana

- 10 habercileri her yanda aradı durdu.
Buyurdu toplantıya çağrılmasını her yiğidin.
Hiç ses çıkarmadan usulca olacaktı bu.
En başta kendisi uğraştı bu işle.
Üzgün üzgün geldi hepsi oturdu.
Gözyaşı döküyordu Agamemnon durmadan.

- 15 Yalçın bir kayadan kara sular akıtan
karanlık bir pınar gibiydi o.
Şöyle dedi Argoslulara çeke çeke içini:
“Dostlar, Argosluların komutanları, önderleri,
Kronosoğlu Zeus kara belalar sardı başıma,
zalim tanrı bana söz vermişti,

- 20 işmar etmişti İlyon'u yerle bir edip yurduma döneceğimi.
Şimdiyse aldatıyor beni pis bir düzenle,
kırılıp gittikten sonra bunca halk,
Argos'a ,sıyla dönmemi buyuruyor bana.

Üstün güçlü Zeus'un demek bunu istedi şimdi de canı,
nice ülkelere baş eğdirdi bugüne dek,
daha nice ülkelere baş eğdirecek.

- 25 Ne çare, üstün bir gücü var onun.
Haydi, hepimiz bu dediğime uyalım,
gemilerimize binelim, sevgili baba toprağına kaçalım.
Troya'yı almak artık bize hayal oldu.”

- Böyle dedi, ordakiler öylece kalakaldılar,
30 ses çıkarmadan tasalı durdular bir hayli.
Derken gür naralı Diomedes söz aldı, dedi ki:
“Önce sana çatacağım Atreusoğlu,
ey kral, darılmaca falan yok,
toplantıda bize verilen hak bu.
Danaolar önünde önce sen yerdin beni,
35 korkak dedin, gücü kuru dedin bana,
Argosluların gençleri de bilir bunu, yaşlıları da.
Oysa tam vermedi armağanları sana Kronosoğlu,
bir değnek verdi eline, yüceltti onurunu,
ama vermedi saldırma gücünü, asıl şeyi.
40 Akhaoğullarını sen öyle pısırik, ödlele sanma budala.
Yüreğinde sıla özlemi varsa bas git haydi,
işte yol, işte denizde gemiler,
Mykene'den getirdiğın gemiler işte bir sürü.
45 Biz gür saçlı Akhalar kalacağız burada
Troya'yı yıkıp yok edinceye dek.
Buyursunlar varsa senin gibiler,
binsinler gemilerine baba toprağına gitsinler.
Sthenelos'la ben çarpışacağız burada
getirinceye dek İlyon'un sonunu.
Biz tanrı buyruğıyla geldik buraya.”

- 50 Böyle dedi o, beğendiler Akhaoğulları tekmił,
atları iyi süren Diomedes'in sözünü.
At sürücüsü yaşlı Nestor kalktı, dedi ki:
“Savaşıta en güçlü sensin Tydeusoğlu,
kurultayda yaşlılarının en iyisi sensin,

- 55 hiç kimsenin diyeceği yok bu sözüne,
Ne var ki getirmedin bir türlü sonunu.
Benim oğlum yerindesin ne yapalım ki,
hem en küçük oğlum yerinde.
Yine de iyi şeyler söyledin krallara,
söyledin yolunca şeyler.
- 60 Bir de ben diyeceğim her şeyi sırasıyla;
övünürüm çok yaşlı olduğum için senden.
Kimse hor göremez ben ne desem,
hor göremez Kral Agamemnon bile.
Yürek donduran kardeş kavgasını seven adam
saygısızlık eder soyuna, düzene, ocağına.
- 65 Şimdi uyalım kara geceye,
hazır edelim akşam yemeğini,
girsin nöbetçiler hendekle duvar arasında nöbete.
Delikanlılara diyorum bunu.
Sen de Atreusoğlu baş ol bize,
sensin kralların kralı.
- 70 Haydi yemek yedir yaşlılara,
bu yakışsa yakışsa sana yakışır.
Barakaların tekmiş şarapla dolu,
o şarabı sana her gün Akhaların gemileri
engin deniz üstünde Trakya'dan buraya taşır.
Konuk ağırlamak için neyin eksik ki,
adamların var işte bir sürü,
dinlersin sana en iyi öğüt vereni,
- 75 iyi öğütler gerek Akhalara şu sıra,
ateşler yakmış gemilerimizin yanı başında düşman,
böyleyken insanın nasıl rahat eder içi?
Ordu ya yok olacak, ya kurtulacak bu gece.”

Böyle dedi o, hepsi dinledi, boyun eğdi.

- 80 Nöbetçiler silahlarıyla koştular yerlerine.
Birtakımı Nestoroğlu Thrasymedes'in buyruğundaydı,
birtakımı Aresoğulları Askalaphos'un, İalmenos'un,
Meriones, Aphareus, Deipyros'un buyruğunda,
Kreionoğlu tanrısız Lykomedes'in buyruğundaydı birtakımı.

85 Yedi kişiydi nöbetçilerin önderleri,
her önderin ardında yüz delikanlı,
yürüyorlardı uzun gölgeli kargılarıyla.
Gelip yerleştiler hendekle duvar arasına.
Ateş yaktılar, pişirdiler yemeklerini.

Atreusoğlu götürdü barakasına yaşlıları dörder beşer.

90 Ne diledilerse koydu önlerine.
Onlar da yemeklere uzattılar ellerini.
Yenilip içilince doyasıya,
yaşlı Nestor dokumaya başladı kafasındakileri.
Üstün görünürdü onun fikri herkesinkinden.

95 Düşüne taşına başladı söze, dedi ki:
“Erlerin başbuğu Agamemnon, ünlü Atreusoğlu,
seninle başlayıp seninle bitireceğim sözümü,
Buyruğunda bir yığın halk var,
değneği, yasaları verdi Zeus senin eline
yönetesin, çekip çeviresin diye halkı.

100 Nasıl söylemen gerekse dinlemen de gerek,
yürekten bir öğüt verirse sana biri,
en önce sen getirmelisin onu yerine,
sonunda senin malın olacak o öğüt nasıl olsa.
İşte söylüyorum bana en iyi görüneni.

105 Benimkinden üstün fikir bulamadı hiç kimse,
Briseis kızı sen, ey tanrı kuzusu,
aldın getirdin öfkeli Akhilleus’un barakasından,
hiçbirimiz razı olmadıydık buna,
az mı uğraştım caydırmak için seni,
ama sen boyun eğdin gururuna,
110 horladın tanrıların bile üstün saydığı adamı,
oturdun onun payının üstüne.
Haydi vakit varken gel,
güzel armağanlar, tatlı sözlerle alalım gönlünü.”

Erlerin başbuğu Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:

115 “Dediklerin yalan değil ihtiyar, kusurum var,
çok ordulara bedeldir o adam,

- tanrı da çıktı ondan yana, Akhaları etti darmadağın.
 Yanılıp uydumsa yüreğimin kötü yanına,
 120 değerli armağanlar verir, alırım gönlünü.
 Çok ünlü armağanlar sayacağım işte size:
 Ateşe değmemiş yedi tane uçayak.
 On külçe altın, yirmi tane pırıl pırıl leğen.
 Ödül kazanmış, sağlam ayaklı on iki at;
 125 bu ödülleri ele geçiren bir adam
 ne fakir, ne de altından yoksun sayılacak.
 Yedi Lesboslu kadın vereceğim elleri her işe yatan,
 Akhilleus Lesbos'u aldığı anda ayırmıştım kendime,
 130 güzellikte üstündüler öbür kadınlardan.
 İşte onları vereceğim ona,
 Briseis kız da olacak içlerinde.
 Bir büyük ant içeceğim üstüne ki,
 çıkmadım yatağına o kızın,
 olmadı kadınla erkek arasındaki birleşme.
 135 Hemen onun olacak bunların hepsi.
 Üstelik tanrılar nasip ederlerse bize
 Priamos'un büyük ilini yağma etmeyi,
 Akhalar doyumlugu pay ederken gelsin o,
 doldursun gemilerini altınla, tunçla.
 Argoslu Helene'den hemen sonraki
 140 en güzel yirmi Troyalı kadını alsın kendisine.
 Dönersek bir gün yeryüzünün memesi Argos'a
 damadım olsun benim o.
 Orestes'e denk sayacağım onu,
 bolluk içinde büyüyen oğluma, gözümün bebeğine.
 Üç tane kızım var sarayımda,
 145 Khrysothemis, Laodike, İphianassa,
 ağırlık vermeden alsın istediğini,
 götürsün doğru Peleus'un evine.
 Üste çeyiz vereyim, hiçbir babanın vermediği.
 Yedi tane de bakımlı il vereyim,
 150 Kardamyle'yi, Enope'yi, yemyeşil Hire'yi,
 kutsal Pherai'yi, engin çimenli Antheia'yı.
 Güzel Aipeia'yı, bağları bol Pedasos'u,

- hepsi deniz kıyısında, kutsal Pylos'a yakın.
Koyunu, sığırı bol insanlar oturur orda,
verecekler Akhilleus'a bir sürü şeyler,
155 sayacaklar onu bir tanrı gibi,
buyruğu altında bol vergi ödeyecekler.
İşte bu dediklerim hep olacak,
yeter ki Akhilleus bastırsın öfkesini.
Bir Hades var dünyada tek,
yola gelmeyen, inadı inat,
insanlarca en kötü tanrıdır o.
160 Haydi baş eğsin Akhilleus dinlesin beni,
hem ondan üstün bir kralım, hem yaşlıyım.”

- Yaşlı Nestor karşılık verdi, dedi ki:
“Ünlü Atreusoğlu, erlerin başbuğu,
hiç küçümsenemez bu vereceklerin,
165 haydi yola koyalım seçkin adamlarımızı,
gitsinler Peleusoğlu'nun barakasına bir koşu.
Şimdi seçeceklerim hazır olsunlar,
yol göstereyim Phoiniks, Zeus'un sevdiği,
sonra büyük Aias, tanrısal Odysseus gelsin,
170 katılsın haberci Eurybates'le Odios da.
Su getirilsin, eller yıkansın, susalım.
Kronosoğlu'na yakaralım acısın bize.”

- Böyle dedi o, herkesin hoşuna gitti.
Sular getirildi, eller yıkandı,
175 delikanlılar doldurdu sağrakları,
taslara dağıttılar şarabı.
Yerlere şarap döküp tanrılara sundular,
kendileri de içtiler kana kana.
Çıktılar Atreusoğlu Agamemnon'un barakasından.
Yaşlı Nestor öğüt verdi hepsine,
öğüt verdi gözlerini aç aça,
180 Odysseus'u kışkırttı en başta,
ne yapın yapın Peleusoğlu'nu kandırın dedi.

- Kıyıları boyunca yürüdüler uğuldayan denizin,
yakardılar dünyayı elinde tutan, sarsan tanrıya.
Aiakos torununun eğilmez yüreğini kandırmak için
185 vardılar Myrmidonların barakalarına, gemilerine,
buldular orda Akhilleus'u,
çalgısını çalıyor inceden inceden,
gönlünü eğlendiriyordu.
Güzel işlenmiş bir çalgıydı bu,
üstünde köprüsü gümüşlendi,
Eetion ilini yıktığı gün almıştı kendine,
eğlendiriyordu onunla gönlünü
190 yiğitlik türküleri söyleye söyleye.
Patroklos oturmuş karşısında, ses çıkarmadan
bekliyordu bitirsin diye türküsünü.
Başta Odysseus, yürüdüler ona doğru,
gelip durdular önünde,
şaşırdı Akhilleus, fırladı yerinden,
elinde çalgı, kalktı ayağa.
195 Patroklos da gördü yiğitleri, kalktı.
Ayağı tez Akhilleus karşıladı onları, dedi ki:
“Hoş geldiniz, bu geniş dostça herhal,
büyük bir derdiniz mi var ki?
Öfkeliyim, ama çok severim sizi.”

- Akhilleus böyle dedi onları buyur etti,
200 oturttu al kilimler döşeli sedirlere.
Yanında duran Patroklos'a dedi ki:
“Daha büyük sağrak al Menoitiosoglu,
şarabı koyu kar, iki tas getir,
en sevdiğim adamlardır çatımın altına gelenler.”

- 205 Böyle dedi, Patroklos da dinledi onu,
iri bir kütük getirdi kodu ocağa,
üstüne bir koyun sırtı kodu, bir de semiz keçi sırtı,
bir de çok yağlı bir domuz sırtı kodu.
Automedon etleri tuttu, Akhilleus kesti,
210 güzelce doğradı, şişlere geçirdi.

- Menoitiosoğlu bir ateş yaktı kocaman.
Ateş iyice yandı, alevi kesildi.
Korları yaydı, üstüne uzattı şişleri.
Kaldırdı dayaklarından, kutsal tuz ekte bolca.
- 215 Etleri kızartıp döktü tepsilere.
Patroklos güzel sepetlerden dağıttı ekmekleri,
etleri pay etti Akhilleus da.
Sonra oturdu tanrısız Odysseus'un karşısına,
dayadı duvara sırtını,
buyurdu Patroklos'a, sunular sun dedi.
- 220 O da attı sunuları ateşe.
Hazır yemeklere hepsi uzattılar ellerini.
Yenilip içilince doyasıya,
Aias işaret etti Phoiniks'e,
tanrısız Odysseus bunu gördü,
doldurdu tasını, kaldırdı Akhilleus'a:
- 225 "Sağ olasın Akhilleus,
şölen den herkes aldı payını,
ne Atreusoğlu Agamemnon'un barakasinda,
ne de burda şimdi,
yoksun kalmadı hiç kimse.
En güzel yemekler işte önümüzde bol bol,
ama derdimiz güzel bir şölen yapmak değil ki.
Bir büyük bela var karşımızda.
Ey tanrının beslediği, ödümüz kopuyor.
- 230 Kurtarmak da var sağlam gemilerimizi,
elden çıkarmak da var.
Takın saldırma gücünü, gel kurtar bizi.
Taşkın canlı Troyalılar, ünlü yardımcılar
gemilerle duvar arasında konakladılar,
ateş yaktılar boydan boya bir sürü.
- 235 Bekliyorlar kaçalım kara gemilerimize.
Kronosoğlu Zeus şimşekler çaka çaka
onlara uğursuz belirtiler göstermede.
Büyük gücüyle şişen Hektor, kudurmuş gibi.
Dayamış sırtını Zeus'a,
ne insanları sayıyor, ne tanrıları.

- 240 Tanrısal Şafak'ı bekliyor kanlı gözleriyle.
Gemilerimizin gagalarını koparacak,
kızgın ateşte bütün gemileri yakacak,
dumanlar içinde kaçışan Akhaları kesecek.
Bu yüzden yüreğimde korku çok.
- 245 Tanrılar bütün bunları ya getirirlerse yerine,
ya kaderimizde ölmek varsa
şu Troya'da, at besleyen Argos'tan uzak.
Yorgun Akhaları düşünüyorsan birazcık,
geç de olsa durma kalk;
çok büyük olacak sonra acın,
- 250 bulamazsın bu belaya hiçbir çare.
Haydi nasıl savacağını düşün bu kara günü.
Baban seni Phthie'den Agamemnon'a gönderdiğinde
dostum, sana neler söylemişti:
Oğlum demişti, Athene ile Here
- 255 isterlerse versinler sana gücünü,
ama sen ulu yüreğini göğsünde gemle,
yumuşak ol demişti, tatlı ol,
acılar kaynağı kavgadan uzak dur.
Argosluların delikanlıları, yaşlıları sayarlar seni.
İhtiyar böyle öğüt verdiydi sana.
Sen de unutuverdin bunların hepsini.
Ama daha iş işten geçmiş değil,
- 260 haydi yürekler yakan öfkeyi bırak.
Agamemnon sana değerli armağanlar verecek.
Barakasında vereceği armağanları sayayım da dinle:
Ateşe değmemiş yedi tane üçayak,
on külçe altın, yirmi tane pırıl pırıl leğen,
- 265 ödül kazanmış sağlam ayaklı on iki at;
bu ödülleri ele geçiren bir adam
ne fakir, ne de altından yoksun sayılacak.
Yedi Lesboslu kadın verecek elleri her işe yatan;
- 270 sen Lesbos'u alırken ayırmıştı onları kendisine.
Güzellikte üstündüler öbür kadınlardan.
İşte onları verecek sana.
Briseis kız da var içlerinde.

- Üstüne bir de büyük ant içecek,
275 diyecek çıkmadım yatağına o kızın,
olmadı kadınla erkek arasındaki birleşme.
Hemen senin olacak bunların hepsi.
Üstelik tanrılar nasip ederlerse bize
Priamos'un büyük ilini yağma etmeyi,
280 Akhalar doyumluğu pay ederken gel,
doldur gemilerini altınla, tunçla.
Argoslu Helene'den hemen sonraki
en güzel yirmi Troyalı kadını al kendine.
Dönersen bir gün yeryüzünün memesi Argos'a
damadı olacaksın onun,
Orestes'e denk sayacak seni,
285 bolluk içinde büyüyen oğluna, gözünün bebeğine.
Üç tane kızı var sağlam sarayında,
Khrysothemis, Laodike, İphianassa,
ağırlık vermeden al istediğini,
doğru götür Peleus'un evine.
290 Üste çeyiz verecek, hiçbir babanın vermediği.
Yedi tane de bakımlı kent verecek sana;
Kardamyle'yi, Enope'yi, yemyeşil Hire'yi,
kutsal Pherai'yi, bağları bol Pedasos'u,
engin çimenli Antheia'yı, güzel Aipeia'yı.
295 Hepsi deniz kıyısında, kutsal Pylos'a yakın.
Koyunu, sığırı bol insanlar oturur orada,
verecekler sana bir sürü şeyler,
sayacaklar seni bir tanrı gibi,
buyruğun altında bol bol vergi ödeyecekler.
İşte bu dediklerim hep olacak,
yeter ki sen bastırasın öfkeni.
300 Atreusoğlu'na, armağanlarına yine de artarsa öfken,
hiç olmazsa bitkin düşen Akhalara acı.
Sayacaklar seni bir tanrı gibi.
Büyük bir ün sağlayacaksın onlara.
Hektor'u ele geçirmenin işte tam sırası,
305 gözleri dönmüş onun kudurmuşçasına,
gemileriyle buraya gelen Danaolar içinde diyor,
yok bana denk bir yiğit.”

- Ayağı tez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
 “Çok akıllı Odysseus, tanrısız Laertes’oğlu,
 bin dereden su getirip şişirmeyin kafamı,
 310 ne yapmak istediğimi, ne yapacağımı
 söylemeliyim size dobra dobra,
 Hades kapılarından tiksindiğim gibi tiksindirir
 yüreği başka sözü başka adamdan.
 Ben doğruyu söyleyeceğim size, içimden geleni.
 315 Agamemnon kandıramaz bundan böyle hiç kimseyi,
 değeri bilinmiyor canla başla dövüşenin,
 bu ortada bir şey besbelli.
 Bir pay alıyor geride kalanla canını dişine takan,
 320 bir tutuluyor korkakla yürekli.
 Dişime taktım canımı, savaştım bunca yıl,
 bunca acıya katlandım da ne kazandım ki.
 Bir kuşcağız, yem bulayım diye nasıl dört dönerse,
 bulduğunu getirir verirse yavrularına,
 geçirdim ben de kanlı savaşlarda günlerimi,
 325 uykusuz kaldım ben de çok geceler,
 elin karıları için dövüştüm durdum.
 Gemilerimle gittim, insanların on iki ilini yıktım.
 Bereketli Troya’nın çevresinde de yıktım on bir ili.
 330 Oralardan ben neler neler aldım.
 Hepsini Atreusoğlu Agamemnon’a armağan ettim.
 Geride, gemileri yanında beklerdi o,
 azını dağıtır, çoğunu alıyordu kendine.
 Onur payı verirdi krallara, yiğitlere.
 335 El sürmedi hiçbirine, aldı yalnız benimkini,
 aldı gönlümün sevdiği kadını elimden.
 Koynunda yatsın varsın, alsın tadını.
 Ama Argoslular ne diye dövüşsün Troyalılarla?
 Atreusoğlu ne diye getirdi buraya koca bir orduyu?
 Güzel saçlı Helene uğruna, değil mi?
 340 Bir Atreusoğulları mı sever karılarını?
 Sever, korur karısını duygulu, akıllı her adam.
 Ben de yürekten seviyorum benimkini,
 kazanmışım onu ben kendi kargımla.

- Agamemnon oyun oynadı bana, aldı onur payımı,
345 beni bir daha kandırmaya kalkmasın sakın.
Haydi Odysseus, o seninle, öbür krallarla,
gemilerden uzaklaştırmaya baksın kızgın ateşi.
Bensiz de birçok işler becermiş o,
bir duvar yapmış, derin bir hendek kazmış önüne,
350 kazıklar çakmış kenarlarına hendeğin.
Ama durduramıyormuş adam öldüren Hektor'un gücünü.
Ben varken Hektor çıkamadı surlardan dışarı,
gelemedi Batı kapılarına, meşe ağacına kadar bile.
Bir gün orada beni beklemişti.
Tek başıma saldırmıştım ona,
355 güç halle kurtulmuştu elimden.
Tanrısal Hektor'la bir daha dövüşmek istemem.
Yarın kurbanlar keseceğim Zeus'a, bütün tanrılara,
gemilerimi iyice yükleyip denize indireceğim.
Sabah olsun da onları bir gör,
360 balığı bol Hellespontos'un sularında
canla başla kürek çeken erlerimi bir gör.
Yeri sarsan tanrı iyi yolculuğa erdirirse bizi,
bereketli Phthie'ye üç günde varırım.
Nelerim var benim orda, nelerim,
gelirken hepsini orda bırakmıştım.
Keşke gelmez olaymışım.
365 Altın götüreceğim burdan, götürebileceğim kadar,
kırmızı bakır götüreceğim,
boz demir, güzel kemerli kadınlar.
Sözünü etmiyorum onur payımın,
onu Atreusoğlu Agamemnon vermişti bana,
sonra da geri aldı hiç yoktan.
Bu dediklerimi git bir bir ona söyle,
370 herkesin içinde söyle de içerlesin Akhalar.
Bilmezsın, o ne utanmaz arlanmaz adamdır,
bilmezsın, ne itoğluttur o,
bir gün bakarsın bir başka Argosluyu kandırmaya kalkar.
Ama bundan böyle bakamaz benim yüzüme.
Artık ona ne öğüdümle, ne işimle arka olacağım.

- 375 Çok aldattı, çok kırdı beni,
ama bir daha aptal yerine koyamayacak.
Ne hali varsa görsün, yeter ettikleri.
Onun aklını başından almış akıllı Zeus.
Armağanlarının değeri yok gözümde kıl kadar.
- 380 Elindeki malın, ilerde kazanacaklarının
verse on katını, yirmi katını,
Orkhomenos'a, Thebai'a akan malları verse,
verse her evi hazinelerle dolu,
her kapısından atlı arabalı iki yüz er geçen
yüz kapılı Mısır ilini,
- 385 armağanlar verse kum taneleri gibi çok,
yüreğimi kandıramaz benim o,
ödemeden bana ettiklerini.
Atreusoğlu Agamemnon'un kızını almam.
Güzellikte altın Aphrodite'yi geçse,
- 390 el işlerinde gök gözlü Athene'ye denk olsa,
yine de almam onu.
Bir büyük kral bulsun, damat etsin kendisine.
Tanrılar beni korur da yurduma varırsam,
Peleus bir kız bulur bana göre,
- 395 Hellas'ta, Phthie'de kız çok,
yurtlarını koruyan soylu Akha kızları,
beğendiğimi alır, sevgili karım yaparım.
Sık sık dilerdi yurdumda yiğit yüreğim:
Uygun bir kız bulayım, evleneyim derdim,
- 400 yaşlı Peleus'un malları üstünde
çıkarayım derdim yaşamanın tadını.
Canın yerini hiçbir şey tutamaz dünyada,
ne bakımlı İlyon'un Akhalardan önceki zenginliği,
ne de Okçu tanrı Apollon'un taşlı Pytho'da,
- 405 mermer tapınağında saklı hazineler.
Sığırları, besili koyunları yakalar getirirsin,
üçayakları, kızıl yeleli atları satın alırsın,
ama ne savaşla geri gelir, ne de parayla,
dişlerin arasından bir çıktı mı canın.
- 410 Anam, gümüş ayaklı Thetis, bana demişti:

İki ayrı kader götürecektir beni ölüme;
burda kalır, savaşsam Troya'nın çevresinde,
tükenmez bir ün var, dönüş yok.

- Dönersem yurduma, sevgili baba toprağına,
415 ünüm olmasa da çok yaşayacağım,
ölüm öyle çabucak gelip çatmayacak.
Evlerine dönmeyi salık vereceğim herkese,
iş işten geçti, sarp İlyon'un sonu gelmez,
engin gözlü Zeus uzattı ona elini,
420 güven geldi düşmanların yüreğine.
Şimdi Akhaların başlarına götürün şu haberi,
habercilerin en büyük görevi bu:
Kurtarmak için gemilerini, Akha ordusunu,
düşünüp bulsunlar bir başka yol,
425 boşa gitti son çare de nasıl olsa.
Ben burada onlardan uzak, öfkemleyim.
Phoiniks dilerse burda kalır, yanımda yatar,
yarın biner gemilere, benimle yurda döner,
ama zorla değil, dilerse.”

- 430 Böyle dedi, ses çıkaramadı hiç kimse.
Hepsine dokunmuştu onun böyle sert konuşması.
At sürücüsü Phoiniks söz aldı ağlaya ağlaya,
Akha gemileri için bayağı ödö kopuyordu:
“Ey Akhilleus, dönmeyi gerçekten komuşsan kafana,
öfke böylesine kapladıysa yüreğini,
435 gemileri ateşten korumak istemiyorsan,
burda nasıl kalırım yavrucuğum sensiz, tek başıma.
Peleus gönderirken seni Phthie'den Agamemnon'a,
yanında gönderdiydi beni de.
440 Ufaktın, bilmiyordun insanlara kıyan savaşı,
katılmamıştın ün veren toplantılara,
onun için yolladıydı yanında beni,
bütün bunları sana öğreteyim diye
olasın diye iyi konuşan, iyi işler başaran.
Nasıl isterim yavrucuğum senden ayrılmayı.
445 Tanrı bedenimden yaşlılığı çekip alsa,

güzel kadınlı Hellas'tan çıktığım günkü gibi
 dinç bir delikanlı yapacağına söz verse ayrılmam yine.
 O gün babamla kavga etmiş kaçıyordum,
 güzel saçlı kapatması yüzünden kızmıştı bana,
 450 onu seiyor, insandan saymıyordu asıl karısını, anamı.
 Anamsa dizlerime kapanır yalvarırdı biteviye,
 ne olursun derdi, yat o karıyla,
 yaşlı babandan iğrensin, soğusun.
 Öyle yaptım ama anladı babam işi,
 lanetledi beni, yalvardı uğursuz Erinyslere,
 455 ne olur, dedi vermeyin kucağıma torunumu.
 Tanrılar getirdi adağını yerine,
 bir yandan yer altı tanrısı Zeus,
 bir yandan yırtıcı Persephone.
 Sivri tunçla babamı öldüreyim dedim,
 ama bir tanrı yatıştırdı öfkemi,
 460 bir bir saydı insanların başına gelenleri,
 doğru yolu gösterdi bana,
 yoksa adım çıkacaktı, olacaktım baba katili.
 Ama öfkeli bir babanın yanında yaşamak
 çok sıkıyordu göğsümde yüreğimi.
 Hısım akrabam, amca kardeşlerim
 465 yalvardılar, dediler ne olur kal.
 Kocaman koyunlar kurban ettiler,
 paytak paytak yürüyen kıvrık boynuzlu öküzler,
 yağları fışkıran bir sürü domuz.
 Hephaistos'un ateşinde şişlerde kızartıldı.
 İhtiyarın küplerinden bol bol şarap içildi.
 470 Benimle geçirdiler dokuz geceyi,
 biri bekledi kapalı avlunun kemeri altında,
 biri oda kapıları önünde, iç avluda bekledi.
 Ateş boyuna yandı, hiç sönmedi.
 Ama karanlık gecenin onuncu gelişinde,
 475 odanın sağlam menteşeli kapısını kırdım çıktım,
 avlu duvarının üstünden atladım gittim,
 ne nöbetçiler farkına vardı, ne hizmetçiler.
 Engin Hellas boyunca kaçtım uzaklara,

- kuzuların anası Phthie'ye vardım,
vardım Kral Peleus'un yanına.
- 480 Çok iyi karşıladı beni o,
oğlunu seven bir baba gibi sevdi,
bolluk içinde büyüttüğü oğlunu, gözbebeğini.
Bir hayli er verdi buyruğuma,
beni mal mülk sahibi etti.
Dolopların kralyıldım Phthie'nin ta ucunda.
- 485 Tanrıya benzer Akhilleus, seni ben getirdim bu hale,
canım gibi sevdim, yetiştirdim seni,
bensiz ne şölene gitmek isterdi canın,
ne de evde yemek yemek isterdi,
oturturdum seni dizlerimin üstüne,
etini keser, ağzına verir, dudaklarına uzatırdım şarabı,
- 490 göğsümde gömleğimi ıslatırdın boyuna,
arsızlık eder, şarabı püskürtürdün ağzından,
senin yüzünden neler çektim ben, neler,
dedim tanrılar çocuğum olsun istemezler,
aldım oğul edindim seni kendime,
- 495 dedim bir gün gelir, belalardan korur beni.
Haydi Akhilleus, yen ulu yüreğini,
taş yürekli olmak yakışmaz sana,
tanrıların bile yumuşadığı saat var,
oysa güçte, erdemde, ünde senden üstündürler.
Gün olur yanılır, suç işler insanlar,
güzel adaklar, sunularla yalvarırlar,
- 500 kurban yağlarıyla yumuşatırlar tanrıları.
Ulu Zeus'un kızlarıdır Yalvarılar,
topal, yüzleri buruşuk, gözleri şaşlı,
koşarlar Suç'un arkasından dertli dertli,
ama güçlüdür, çevik ayaklıdır Suç.
- 505 Yalvarılardan çok önde koşar,
insanlara kötülük ede ede dolaşır yeryüzünü,
Yalvarılarsa yetişir, kötülüğü düzeltmeye kalkarlar.
Dinlerler kendilerine saygı gösterenleri,
onlara yardım ederler canla başla.
- 510 Kulak asmayan olursa, yalvarırlar Zeus'a,

Suç takılsın ona, ettiğini bulsun derler.
Haydi Akhilleus, Zeus'un kızlarına saygı göster,
o saygı baş eğdirir soylu kişilere.

- 515 Armağanlar vermeseydi Atreusoğlu,
vereceklerini bir bir sayıp dökmeseydi,
sana kızgın kalsaydı eskisi gibi,
diyemezdim öfkeni at bir yana,
ocağına düşen Argosluları koru.
Bir sürü şeyler veriyor bak işte,
verecek ilerde daha bir sürü şeyler.
- 520 Soylu adamlar gönderdi yalvarsınlar diye sana,
seçti Akha ordusunda en sevdiğin kişileri.
Onların yolculuğunu, dileğini boşa çıkarma.
Bugüne dek öfkeli durmanı kınamadı hiç kimse.
Yiğitlik üstüne nice masallar dinledikti:
- 525 Taşkın öfkeye kapılan yiğitler varmış eskiden,
armağanlarla, tatlı sözlerle yumuşarlarmış.
Dinleyin dostlar, anlatayım size,
aklımda çok eski bir olay var:
Kuretlerle savaşa dayanıklı Aitollar,
- 530 Kalydon dolaylarında savaşır boğuşurlar.
Aitollar güzel Kalydon ilini savunur canla başla,
Kuretlerse Kalydon'u almak için yanar tutuşurlar.
Altın tahtlı Artemis iş açar başlarına;
sunmadı diye bahçesindeki taze meyveleri,
çok içerlemiştir Oineus'a.
- 535 Öbür tanrılar yüzlük kurbanların tadını çıkarır,
ulu Zeus'un kızıysa alamaz payını,
Oineus ya unutmuş ya da akıl edememiştir,
büyük bir suç işlemiştir yüreğinde.
Kızır okçu tanrıça, Zeus'un kızı,
bir yabandomuzu salar, ak dişli bir canavar,
- 540 hayvan girer altüst eder bahçeyi,
koca ağaçları söker dibinden,
kökleriyle, meyveleriyle yere serer.
Avcılar, köpekler toplar Meleagros, Oineus'un oğlu,
gelir yabandomuzunu öldürür.

- Öyle kocamanmış ki bu domuz,
545 hakkında gelinemezmiş birkaç kişiyle.
Almış çok insanın canını.
Tanrıça hır çıkarır onun ölüsü yanında,
kellesini, kıllı postunu bakalım kim alacak der,
Kuretler mi, ulu canlı Aitollar mı?
- 550 Ares'in sevdiği Meleagros savaşa gireli
kalabalık Kuretler gitgide kötüler,
sur dışında tutunamazlar bir türlü.
Gün gelir, bir öfke girer Meleagros'un yüreğine,
o öfke en akıllı insanın bile kabartır yüreğini,
- 555 Meleagros küser anası Althaia'ya,
karısı güzel Kleopatra'nın yanında oturur aylak aylak.
Kleopatra, Euenos'un kızı Marpessa'yla İdes'in çocuğuydu,
İdes bir zamanlar en güçlüsüydü dünyadaki yiğitlerin,
ince bilekli gelin Marpessa uğruna o,
- 560 Phoibos Apollon'a bile kaldırmıştı yayını.
Kleopatra benzermiş anasının bahtı kara yelkovan kuşuna,
ona evde Alkyone derlermiş bu yüzden,
ağlar dururmuş Phoibos onu kaçıralı beri.
Meleagros, bu Kleopatra'nın yanında işte
- 565 anasının kargılamalarına içerler, köpürür,
acıklı öfkesini sindirir içine.
Kardeşlerinin ölümüne yanar anası,
hiç durmadan ona dua eder,
- 570 diz çöker, gözünün yaşıyla ıslatır bağrını,
ellerini bereketli toprağa vurur,
seslenir Hades'e, korkunç Persephone'ye,
bağırır, oğlumun canını alın der.
Karanlıklarda dolaşan Erinys, taş yürekli,
duyar sesini Erebos'un ta dibinden,
başlar kapılar önünde bir patırtı, bir gürültü.
Duvarlar ok yağmuruna tutulur.
- 575 Meleagros'a yalvarır Aitolların yaşlıları,
en saygılı duacıyı gönderirler ona,
ne olur derler, gelsin korusun ilimizi,
güzel Kalydon Ovası'nın en verimli yerinde

- elli dönümlük bir toprak ayırsın kendisine,
 580 yarısını bağ yapsın, yarısını tarla, derler.
 At sürücüsü Oineus da çok yalvarır,
 yüksek tavanlı odasının eşğine çıkar,
 sağlam kapıları sarsar, yakarır oğluna.
 Kız kardeşleri, ulu anası yalvarır biteviye.
 585 Oysa Meleagros'un inadı inattı.
 Geldi arkadaşları, en yakınları,
 can yoldaşları geldi, bir bir yakardı.
 Hiçbiri yumuşatamadı göğsünde yüreğini.
 Ama oda kapısı güm güm vuruldu bir gün;
 Kuretler kulelere tırmanmıştı,
 vereceklerdi koca ili ateşe.
 590 Güzel kemerli karısı yalvarmaya başladı,
 düşman elinde insanların çektiği acıları
 dövüne dövüne saydı döktü:
 Bütün erkekler öldürülürdü,
 yangın kenti kasıp kavururdu,
 çocukları alır götürürdü eloğlu,
 595 Meleagros bunu duydu içi cız etti,
 kalktı pırıl pırıl silahlarını kuşandı.
 Meleagros dinledi yüreğinden gelen sesi,
 savdı Aitollardan kara günü.
 Sana değerli armağanlar veririz de demediler,
 o da hiçbir karşılık istememişti.
 Yine de kovdu belayı başlarından.
 600 Sakın bekleme sen bıçak dayansın kemiğe,
 bir tanrı yolunu saptırmasın gözümün bebeği,
 acı olur gemiler yanarken yardıma koşmak.
 Armağanlara boş verme dinle beni,
 Akhalar seni bir tanrı gibi sayacak.
 Armağanları almaz da, sonunda girersen savaşa,
 başımızdan belayı atsan bile
 605 göremezsın o büyük saygıyı.”

Ayağı tez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
 “Phoiniks, Zeus'un beslediği, benim yaşlı babam,

- böyle saygı eksik olsun daha iyi.
Gemilerimin yanında ben her gün saygı göreceğim,
Zeus elbet kavuşturur beni o üne.
- 610 Yeter ki göğsümde soluk olsun, dizlerim tutsun.
Sana şunu da diyeyim, kafana koy iyicene:
Girmek için Atreusoğlu'nun gözüne,
böyle inleyip durma, altüst etme yüreğimi.
Doğru değil onu adam yerine koyman,
iğrenirim, bir daha da sevemem seni,
- 615 bana kafa tutana karşı koymak yaraşır sana.
Kendini benim yerime koy, düşün kral gibi,
o zaman al onur payımın yarısını.
Gitsin bunlar, iletsinler ne dediysem.
Kal burada, yumuşak bir döşekte yat,
sabah ola hayır ola.
Ya burda kalır, ya döneriz yurdumuza.”
- 620 Böyle dedi, Patroklos'a kaşlarıyla işmar etti.
buyurdu kalın bir döşek sermelerini,
ötekiler de böylece çekip giderlerdi.
Telamonoğlu Aias söz aldı, dedi ki:
“Çok akıllı Odysseus, tanrısız Laertesin oğlu,
625 haydi kalk, bu yolculuktan bize iş yok,
gidelim duyduğumuzu söyleyelim Danaolara,
gözleri yolda hepsi bizi bekler.
Akhilleus'un göğsünde kudurmuş yüreği,
taş gibi kaskatı o,
- 630 ne saygıya aldıracağı var, ne dostluğa.
İnsan kardeşini öldürenin şöyle dursun,
oğlunun kanına girenden bile karşılık alır,
alır da yumuşatır kızgın yüreğini,
- 635 karşılığı veren de yerinde yurdunda kalır.
Tanrılar kötü bir yürek koymuş senin göğsüne,
hem de bir tek kız için topu topu.
Oysa en seçkin yedi kız veriyoruz sana,
veriyoruz daha bir sürü şeyler.
- 640 Danaolar adına işte çatına gelmişiz,

evinde konukluğumuzu say, yumuşa,
en sevdiğin, saydığın bizdik hani.”

Ayağı tez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
“Telamonoğlu tanrısai Aias, erlerin başbuğu,
645 gönlünce söyledin bütün bu sözleri.
Neyleyim ki öfkeden sığmıyor içim içime,
senin de bildiğin şeyler geliyor aklıma,
Argoslular içinde küçük düşürdü Atreusoğlu beni,
kodu her şeyden yoksun bir yabancı yerine.
Haydi gidin, götürün ona şu haberi:
650 Tanrısai Hektor, akıllı Priamos’un oğlu,
Myrmidonların barakalarına, gemilerine varmadıkça,
Argosluları öldürüp gemilerini ateşe vermedikçe,
kanlı savaşa girmek için yormam kafamı.
Ama benim barakama, gemime bir yaklaştı mı,
655 vazgeçecek savaştan taş çatlasa.”

Böyle dedi, onlar da aldılar iki kulplu taslarını,
tanrılara sunup gittiler gemiler boyunca.
En başta Odysseus gidiyordu.
Patroklos buyurdu yoldaşlarına, hizmetçilere,
Phoiniks’e bir kalın yatak serin dedi.
660 Onlar da buyurduğu gibi yaptılar,
postlar, örtüler serdiler, ince keten çarşafılar.
İhtiyar da uzandı yatağa, bekledi tanrısai Şafak’ı.

Akhilleus uyudu sağlam barakanın dibinde,
bir kadın uzanmıştı yanına,
665 güzel yanaklı Diomedede, Phorbas’ın kızı,
Akhilleus getirmişti onu Lesbos’tan.
Patroklos da yatıyordu öbür dipte,
güzel kemerli İphis vardı yanında,
Akhilleus vermişti ona o kadını,
Enyeus ili sarp Skyros alındığında.
Atreusoğlu’nun barakalarına vardı öbürleri.
Kalktı Akhaoğulları dört bir yandan,

670 altın taslarla karşı çıktılar.
Geldi bir şey sordu her biri.
Önce erlerin başbuğu Agamemnon sordu:
“Ünlü Odysseus, Akhaların övündüğü, haydi söyle,
yok eden ateşi savacak mı gemilerden,
675 yoksa ulu yüreği yine öfkeli mi?”

Çok çekmiş Odysseus karşılık verdi, dedi ki:
“Ünlü Agamemnon, Atreusoğlu, erlerin başbuğu,
öfkesini yenmek istemiyor o adam,
üstelik gitgide artıyor öfkesi,
ne sana kulak asıyor, ne armağanlarına.
680 Argoslularla baş başa versin bulsun diyor
gemileri, orduyu kurtarmanın yolunu,
ben diyor, yarın gün doğar doğmaz,
denize çekeceğim sağlam döşemeli gemilerimi,
evlerine dönmeyi salık vereceğim herkese diyor,
685 iş işten geçti, sarp İlyon’un sonu gelmez,
engin gözlü Zeus uzattı diyor, ona elini,
güven geldi düşmanların yüreğine diyor.
İşte Akhilleus’un bize dedikleri.
İşte bunlar da tanığım benim,
Aias’la iki haberci, akli başında adamlar.
690 Yaşlı Phoiniks kaldı orda yatıya,
gel dedi ona Akhilleus, baba toprağına dön,
Canı isterse gidecek yarın o da.
Ama Akhilleus gitmeye zorlamadı onu.”

Böyle dedi, şaşırdı ordakiler,
695 öylece kalakaldılar dertli dertli.
Gür sesli Diomedes söz aldı, dedi ki:
“Erlerin başbuğu Agamemnon, ünlü Atreusoğlu,
sen böyle yalvarmayacaktın Peleusoğlu’na,
bunca armağanları sayıp dökmeyecektin.
Aslında onun burnu çok büyük,
700 şimdi daha da artırdın cakasını.
Kendi bilir, ister kalır, ister gider,

ya göğsünde yüreği onu iter,
ya da bir tanrı haydi der, yürü,
bakarsın kalkar bir gün savaşa döner.

Haydi hepimiz yapalım şu dediğimi:

705 Gidelim yataklarımıza, bir uyku çekelim.
Yedik içtik hepimiz doyasıya,
ekmekle şarap verir insana saldırma gücü.
Yarın gül parmaklı Şafak görününce,
gemilerin önünde erleri, atları topla,
güven getir onlara, en önde savaşa atıl.”

710 Böyle dedi o, krallar beğendiler bu sözü,
övdüler atları iyi süren Diomedes’i.
Önce şarap sunuldu tanrılara.
Sonra herkes kendi çadırına çekildi.
Serilip vardılar uykunun tadına.

X. Bölüm

Akhaların ordusunda tek mil yiğitler
dalmışlardı yumuşak uykuya.

Bir Atreusoğlu Agamemnon vardı uyumayan,
tatlı uyku bir türlü girmiyordu gözüne,
düşünüyordu yüreğinde bir sürü şeyler.

Tarlalarda kırağının düştüğü günler,

- 5 güzel saçlı Here'nin kocası şimşekler çakar da hani,
nasıl sağanak sağanak yağmur, dolu, kar yağdırırsa,
ya da savaşın kocaman ağzını açarsa nasıl,
işte öyle hıçkırıklar doluyordu Agamemnon'un göğsüne,
10 yüreğinden kopup kopup sarsıyordu bağrını.

Bakıyordu Troya Ovası'na,
görüyordu İlyon önünde yanan ateşi,
kaval sesleri, insan uğultusu geliyordu kulağına,
ne yapacağını bilemiyor, daralıyordu yüreği.
Dönüp bakıyordu Akhaların gemilerine, ordusuna,

- 15 saçlarını yoluyordu tutam tutam,
sunuyordu yukarlardaki Zeus'a,
ulu yüreği inim inim inliyordu.

Sonunda en iyi göründü ona şu düşünce:

Gidip bulacaktı Neleusoğlu Nestor'u,

- 20 gel diyecekti, Danaolardan savalım şu belayı,
onunla baş başa verip bir yolunu bulacaktı.

Kalktı geçirdi üstüne gömleğini,
bağladı parlak ayaklarına güzel sandallar,
sarındı kan rengi bir aslan postuna,
post sarktı ayaklarına kadar.

Sonra aldı kargısını eline.

- Menelaos da titremişti onun gibi,
25 uyku konmamıştı gözkapaklarına.
Ne olacaktı Argosluların hali,
koca engini kendisi için geçmişlerdi,
buraya erkekçe savaşmaya gelmişlerdi.
Benekli bir pars postuyla örttü geniş sırtını,
30 tunç bir tolga aldı, geçirdi başına,
kocaman eliyle kargısını kavradı.
Gitti kardeşini uyandırmaya,
tanrı gibi sayılan Argosluların kralını.
Buldu onu gemisinin arkasında,
güzel silahlarını kuşanıyordu.
35 Agamemnon sevindi kardeşinin gelişine.
İlkin güç naralı Menelaos söz aldı, dedi ki:
“Ne diye silah kuşanıyorsun sevgili kardeşim,
bir yoldaşımızı gözü mü göndereceksin ki?
Korkarım kimse alamaz bu işi üzerine,
Çok zorlu bir adam olmak gerek
40 dūřmanı gözlemek için tek bařına kutsal gecede.”

- Kral Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
“Ey Menelaos, Zeus’un beslediği,
Argosluları, gemileri kurtarmak için
iyi bir öğüt gerek ikimize de.
45 Baksana Zeus çevirdi gönlünü bizden,
besbelli Hektor’un kurbanları daha değerli.
Böylesini ne gördüm, ne duydum bugüne dek,
Hektor’un Akhalara bir günde ektirdiklerini
hiç kimseye ektirmemiştir hiç kimse,
50 oysa bu adam ne tanrıdan, ne tanrıçadan doğma,
böyleyken ne işler açtı başımıza,
kolay kolay unutamaz Argoslular bunu.
Git şimdi ağır Aias’la İdomeneus’u,
haydi çabuk gemiler boyunca koş,
ben de gider bulurum tanrısal Nestor’u,
bulurum, kendisinden şunu dilerim:
55 Gitsin nöbetçilerin güçlü bölüğüne öğüt versin,

kimseyi dinlemezler onu dinledikleri gibi.
Başlarında Meriones var, bir de kendi oğlu.
Biz onlara güveniriz en çok.”

- 60 Gür naralı Menelaos karşılık verdi, dedi ki:
“Buyruğunu nasıl yerine getireyim?
Sen gelinceye dek orda onlarla mı kalayım?
Buyruğunu bildirip geri mi döneyim?”

- Erlerin başbuğu karşılık verdi, dedi ki:
65 “Orda kal, aramayalım birbirimizi.
Ordunun içinde bir sürü yol var.
Her yerde bağır, uyansın bütün erler,
çağır herkesi soyuyla sopuyla,
çok saygılı ol herkese,
sakın üstün tutma kendini.
Zeus madem doğuştan yükledi bugünleri bize,
70 payımıza düşen sıkıntı neyse çekmeli.”

- Böyle buyurdu, gönderdi kardeşini.
Kendi de ordular çobanı Nestor’u bulmaya gitti.
Barakasıyla kara gemisinin orda buldu onu,
uzanmıştı yumuşak bir döşekte,
75 silahları pırıl pırıl yanında duruyordu:
bir kalkan, iki kargı, bir parlak tolga,
ışıl ışıl yanan bir kemer.
Acıklı yaşlılığa baş eğmemişti o,
insan öldüren savaşa götürürken orduyu,
alır o kemeri kuşanırdı.
80 Dirseğiyle doğruldu, kaldırdı başını,
sordu Atreusoğlu’na, dedi ki:
“Karanlık gecede, ölümlülerin uyuduğu şu sıra,
kim bu gemiler boyunca tek başına yürüyüp gelen?
Bir katır mı ararsın, arkadaşını mı?
85 Haydi ses ver bana, öyle yürüme,
nedir istediğin, zorun ne ki?”

Erlerin başbuğu karşılık verdi, dedi ki:
“Neleusoğlu Nestor, Akhaların şanı şerefi,
Atreusoğlu Agamemnon’um ben,
Zeus’un insanlar arasından seçtiği,
omuzlarına yüklerin en ağırını yüklediği.
90 Soluğumuz kaldıkça, dizlerimiz tuttukça,
bu yükleri taşımak düşer bize.
İşte böyle dolaşıp durmadayım,
derin uyku bir türlü girmez gözlerime,
bir sürü dertle uğraş babam uğraş.
Bir korku sardı beni, Danaolar ne olacak?
Aklım başımda değil, deli gibiyim.

95 Yüreğim nerdeyse göğsümden fırlayacak.
Baksana kalmadı iler tutar yerim.
Bir şey yapmak istersen haydi gel,
madem uyku girmez senin de gözüne,
haydi gel şu nöbetçilerin yanına gidelim,
uyku onları adamakıllı basmıştır belki,
belki de unutmuşlardır nöbeti.

100 İşte tam yanı başımızda düşman,
belki gece yarısında savaşmak ister canı.”

Yaşlı Nestor karşılık verdi, dedi ki:
“Ünlü Atreusoğlu, Agamemnon, erlerin başbuğu,
akıllı Zeus yapmaz Hektor’un her dileğini,

105 bir sürü dert gelir onun da başına,
Akhilleus hele bir atsın içinden öfkesini.

Kalkar seninle gelirim ama,
uyandırsak derim daha bir iki kişi,
ünlü kargıcı Tydeusoğlu’nu, Odysseus’u,

110 çevik Aias’ı, Phyleus’un atılgan oğlunu.

Biri giderse onları çağırmaya,
gider Aias’la İdomeneus’u da uyandırır belki,
yakın değil onların gemileri, çok uzak.

Şu Menelaos’u sayarım saymasına,

115 ama bir güzel çıkışmak isterim, tutamam kendimi,
boyuna uyur, zor işleri sana yükler.

Yiğitlere yalvarmak ona düşerdi asıl.
Bugünlere dayanmak kolay değil öyle.”

- Erlerin başbuğu Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
120 “Hep derdim sana bilirsin ihtiyar,
kaldır derdim Menelaos’u işinin başına getir,
yayılır o, gevşer, zordan kaçar.
Ne yapacağını bilmez, şaşkın bir adam değil o,
yine de hep bana bakar, dürteyim ister.
Ama demincek uyanmış, geldi yanıma,
125 o dediklerini çağırmaya gönderdim onu,
hepsi nöbetçilerin orda toplanacaklar.
Kapılar önünde buluruz onları, haydi yürü.”

- At sürücüsü yaşlı Nestor karşılık verdi, dedi ki:
130 “O kimi çağırса uyanır kalkar,
onun sözünden çıkamaz hiç kimse.”

- Böyle dedi, geçirdi göğsüne gömleğini,
bağladı parlak ayaklarına güzel sandallar,
attı omuzlarına harmanisini iğneledi,
iki kat kalın yündendi bu harmani, kırmızı ve genişti.
135 Sivri temreni tunçtan sağlam kargısını aldı eline,
tunç zırhlı Akhaların gemilerine doğru gitti.
Zeus kadar akıllı Odysseus’u uyandırdı uykudan.
Nestor’un sesi çalındı Odysseus’un kulağına,
140 çıktı barakasından dışarı, dedi ki:
“Kutsal gecede, gemiler boyunca ne dolaşırsınız böyle,
nedir istediğiniz, zorunuz ne ki?”

- At sürücüsü yaşlı Nestor karşılık verdi, dedi ki:
“Kızma bana Odysseus, tanrı soyundan Laertesoglu,
145 Akhaların üstüne bir dert çöktü ki sorma.
Gidelim birini daha uyandıralım, gel benimle,
konuşalım kaçmak mı iyi, dövüşmek mi iyi.”

Böyle dedi, akıllı Odysseus da girdi barakasına,
alacalı kalkanını aldı, onlarla yola çıktı.

- 150 Gittiler doğruca Tydeusoğlu Diomedes'e,
barakanın dışında silahlarıyla buldular onu,
çevresinde yoldaşları serilmiş uyuyordu,
dayamıştı hepsi başlarını kalkanlarına,
kargıları toprağa saplıydı dimdik,
tunçlar baba Zeus'un şimşegi gibi parlıyordu.
Tydeusoğlu yiğit Diomedes de uyuyordu.
- 155 Bir yabanöküzünün postu serilmişti altına,
başının altına da güzel bir kilim serilmişti.
At sürücüsü yaşlı Nestor durdu yanında,
topuğuyla dürtüp uyandırdı, çıkıştı:
"Haydi kalk Tydeus'un oğlu,
ne diye horlar durursun bütün gece?"
- 160 Troyalılar ovada, tepeye yerleşti
işte şuraya, burnumuzun dibine."

Nestor böyle dedi, Diomedes uyanıverdi,
kanatlı sözlerle seslendi ona, dedi ki:
"İhtiyar sende de amma yürek var,
didin didin ne olacak böyle,
165 genç bir Akha oğlu yok mu ki,
koşsun dursun dört bir yana,
uyandırсын bir bir kralları.
Başa çıkamaz seninle hiç kimse."

- Yaşlı Nestor karşılık verdi, dedi ki:
"Doğru dostum, bütün bunlar doğru,
170 kusursuz oğullarım, bir sürü adamım var,
gider biri kralları çağırır çağırmasına ama
Akhaların üstüne bir dert çöktü ki sorma.
Geldi kemiğe dayandı bıçak,
Akhalar için şimdi iki yol kaldı:
ya yok olup gitmek ya yaşamak.
Sen daha gençsin, üstelik bana acıyorsun da.
175 gel uyandır çevik Aias'la Phyleus'un oğlunu."

Nestor böyle dedi,
Diomedes sarındı kızıl bir aslan postuna,

post sarktı ta ayaklarına kadar,
kargısını aldı, gitti uyandırdı arkadaşlarını,
taktı hepsini arkasına, koyuldu yola.

- 180 Varınca nöbetçilerin toplandığı yere,
nöbetçi komutanlarını uyur bulmadılar,
silahlarıyla uyanıktılar hepsi.
Hani ağıl da köpekler vardır,
koyunların çevresinde dört dönerler,
bir yırtıcı aslan geçmiştir dağdan, ormandan,
185 ortalıkta bir patırtı bir gürültü,
insanlar bağrışır, köpekler havlar,
kaçar gider gözlerden uyku.
İşte nöbet bekleyenlerin, bu ağır gecede,
gözkapaklarından tatlı uyku böyle kaçtı.
Bütün gözler dönmüş ovaya bakar,
gözetirler Troyalılar saldıracak mı diye.
190 İhtiyar onları böyle gördü, sevindi,
yürek verdi hepsine, dedi ki:
“İşte böyle tetik durun çocuklar,
uyku yakalamasın hiçbirinizi,
güldürmeyelim kendimizi düşmana.”

- Böyle dedi, atladı hendeği,
195 Kurultaya çağrılan öbür krallar da atladı,
Meriones’le Nestor’un alımlı oğlu da vardı,
kurultaya danışmak için çağırmışlardı.
Hendeği geçip bir düzlüğe vardılar.
Ne ölü vardı orda, ne kan.
Güçlü Hektor’un karanlık basınca
200 Argosluları öldürmeyi bırakıp döndüğü yerdi orası.
Oraya oturup görüşmeye başladılar.
Önce yaşlı Nestor söz aldı, dedi ki:
“Yiğit yüreğine güvenen yok mu dostlar,
205 gitsin ulu canlı Troyalılar arasına,
düşmanın bir artçısını yakalasın,
anlasın oralarda ne var ne yok,

- ne düşünürler, niyetleri ne,
bu üstünlükle yetinip kente mi dönmek isterler,
210 yoksa niyetleri burda gemilerin yanında kalmak mı?
Gitsin bütün bunları öğrensin,
sonra sağ salım dönsün aramıza.
Göklere çıkar böyle bir adamın ünü.
Seçkin bir de armağan alır o,
gemilerimizi yöneten her yiğit
215 kara bir koyun sunar ona kuzusuyla.
Bulunmaz böyle bir armağanın eşi.
Payı olur o adamın her şölende.”

- Böyle dedi, ordakiler öylece kalakaldılar.
Gür naralı Diomedes söz aldı, dedi ki:
220 “Yiğit yüreğim bak ne diyor Nestor,
şurdaki Troya ordusuna haydi dal diyor,
haydi karış diyor düşmanın içine.
Ama bir adam daha gelmeli benimle,
daha rahat olur o zaman içim,
kendime daha çok güvenirim.
Biri görmezse biri görür en gerekli şeyi,
225 insan tek başına da yapar bu işi, ama
görüşü daha kısa olur, sezgisi daha az.”

- Diomedes işte böyle dedi.
Onunla gitmek istedi bir sürü insan,
Ares’in iki adamı Aiaslar gitmek istedi,
Meriones de gitmek istedi,
hele Nestor’un oğlu çok istedi,
230 ünlü kargıcı Menelaos da gitmek istedi,
sabırlı Odysseus da dalmak istedi Troyalılar arasına,
hiç tek durmazdı göğsünde yüreği.

- Erlerin başbuğu Agamemnon söz aldı, dedi ki:
“Tydeusoglu Diomedes, gözümün bebeği,
235 arkadaşını sen kendin beğen,
senle gitmek isteyen çok adam var,

en iyisini kendin git seç,
hatır gönül dinleyeyim deme sakın,
aldırma soyuna sopuna falan,
beğendiğini sen kendin seç al,
çok büyük bir kral olmasına bakma.”

- 240 Böyle dedi, ödü kopuyordu sarışın Menelaos’u seçecek diye
Gür naralı Diomedes söz aldı, dedi ki:
“Madem buyurdun arkadaşımı ben seçeyim,
tanrısız Odysseus’u nasıl tutarım gözden uzak,
her zora dayanır onun atılğan yüreği,
245 Pallas Athene de onu sever, sayar,
ateş içinden onunla geçer gideriz,
yol yordam bilen bir tek o var.”

- Çok çekmiş Odysseus karşılık verdi, dedi ki:
“Ne öv beni Tydeusoğlu, ne de yer,
250 benim ne olduğumu bilir Argoslular,
haydi gidelim, epey yol aldı gece,
yıldızlar yürüyüp gittiler,
gecenin çoğu gitti, azı kaldı,
gün ha doğdu, ha doğacak.”

- Tanrısız Odysseus böyle dedi.
İkisi de korkunç silahlarını kuşandılar.
255 Savaşta dayanıklı Thrasymedes, Tydeusoğlu’na
iki ağızlı kılıcını, kalkanını verdi,
Tydeusoğlu kendininkini geminin yanında bırakmıştı,
boğa derisinden bir tolga geçirdi başına,
tepeliksiz, sorguçsuz bir başlıktı bu.
260 Meriones yayını, okluğunu, kılıcını verdi Odysseus’a,
Odysseus öküz derisinden bir tolga geçirdi başına,
kayışlarla iyice gerilmişti tolğanın içi,
dışına bir yabandomuzunun ak dişleri
çepeçevre, sık sık, ustaca dizilmişti,
265 dibine de keçe döşenmişti.
Ormenosozlu Amyntor’un sağlam evine girdiğinde

Autolykos, Eleon'dan getirmişti onu,
Skandeia'da Kythereli Amphidamas'a vermişti.
Amphidamas da Molotos'a konukluk armağanı diye vermişti,
270 o da oğlu Meriones'e vermişti giysin diye,
Meriones de işte o gün Odysseus'un kafasına geçirmişti.

İkisi de korkunç silahlarını kuşandılar,
yola koyulup bütün yiğitleri bıraktılar geride.
Pallas Athene bir balıkçıl kuşu kondurdu sağda, yol üstüne,
275 iki yiğit onu karanlıkta göremediler,
ama duydular kuşun ötüşünü,
Odysseus sevindi, yakardı Athene'ye:
“Dinle beni kalkanlı Zeus'un kızı,
yanımda seni bulurum nerde zor görsem,
hiçbir yerde unutmazsın beni,
280 ama sen beni şimdi sev asıl,
ko başarayım Troyalıların unutamayacağı büyük işi,
gemilerime açık alınla döneyim ko.”

Sonra gür naralı Diomedes yakardı, dedi ki:
“Zeus'un gücü tükenmez kızı beni de dinle,
285 babam tanrısız Tydeus'un yanında nasıl yürüdüysen,
şimdi de benim yanımda yürü.
Akhalardan haber götürüyordu hani Thebai'a,
tunç zırhlı Akhaları Asopos kıyısında bırakmıştı,
tatlı bir söz götürüyordu Kadmosoğullarına,
ama dönüşte korkulu düşler görüyordu,
290 onu canla başla sen korudun tanrıça.
Şimdi de durma, benimle ol, beni koru,
bir yaşında, geniş alınlı bir düve keserim sana,
boyunduruğa girmemiş, başıboş bir düve.
Boynuzlarına altın suyu döker, kurban ederim onu.”

295 Böyle yakardılar, Pallas Athene onları duydu.
Böylece yakarıp ulu Zeus'un kızına,
iki aslan gibi yola çıktılar kara gecede,
ölüler, silahlar, kapkara kanlar arasından geçtiler.

Hektor da bırakmadı Troyalıları uyusunlar,
300 çağırdı topladı tek mil yiğitleri,
ne kadar başbuğ, önder varsa getirdi bir araya,
Toplantıda konuştu düşüne taşına, dedi ki:
“Kim alır üstüne şu diyeceğim işi,
değerli armağan vereceğim karşılık, yetesiye,
305 bir araba vereceğim, geniş enseli iki at,
tez giden gemiler yanındaki atların en iyileri.
Üstelik büyük bir ün kazanacak.
Tez giden gemilerin yanına sokulmaya kimde yürek var,
gitsin anlasın, Akhalar gemilerinin başındalar mı,
310 korkunç yorgunlukla bitkin mi düştüler,
yoksa gerisingeri kaçmayı mı düşünürler.”

Hektor böyle dedi, hepsi kalakaldılar.
Orda Dolon denen bir adam vardı,
tanrısal haberci Eumedes’in oğluydu,
315 çok altını vardı Dolon’un, çok tuncu,
görünüşi çirkindi, ama ayakları tezdi.
Beş kız kardeş arasında tek erkekti o.
Kalktı, Troyalıları, Hektor’a dedi ki:
“Yiğit yüreğim bak bana ne der, Hektor,
320 tez giden gemilerin yanına var der, haber al.
Haydi Hektor, kaldır değneğini ant iç,
kusursuz Peleusoğlu’nu taşıyan atları vereceğine,
tunçla ışıldayan arabayı vereceğine,
ben de beceriksiz bir gözcü olmam sana,
dile benden ne dilersen.
325 Gececeğim orduyu bir boydan bir boya,
doğru varacağım Agamemnon’un gemisine,
herhal yiğitler orda danışmada
kaçacaklar mı, savaşacaklar mı diye.”

Dolon böyle dedi, Hektor da aldı değneğini ant içti:
“Zeus, Here’nin uzaklardan gürleyen kocası bilsin ki,
330 başka hiçbir Troyalı binmeyecek bu atlara
bu ün yalnız senin olacak.”

- Hektor böyle dedi, boş yere ant içti.
Ama güç kattı Dolon'un gücüne,
Dolon attı omuzlarına kıvrık yayını,
335 boz bir kurt postu giydi üstüne,
başına sansar derisinden bir tolga koydu,
sivri kargısını aldı eline.
Yürüdü Troya ordusundan gemilere doğru.
Geri dönmeyecekti o, Hektor'a haber getirmeyecekti.
Atlardan, insanlardan uzaklaştı,
ateşli ateşli yürüdü yolları.
340 Tanrısal Odysseus gördü onu, Diomedes'e dedi ki:
"Karşıdan bir adam gelir Diomedes bak,
niyeti ne, gemilerimizi gözetlemek mi,
yoksa yerde yatan ölüleri soymak mı?
Bırakalım yürüsün önce ovada,
345 sonra üstüne atılır yakalarız onu,
kargıyla çullanırız üstüne,
süreriz gemilere doğru,
kurtulamaz elimizden, dönemez kente."
- Odysseus böyle dedi, çekildiler yoldan,
gelip çömeldiler ölüler arasına.
350 Dolon geçti önlerinden doludizgin,
yol aldı katırların saban sürüşü kadar
katırlar derin tarlada parçaları ekli sabanı
sürmekte öküzlerden ustadırlar.
İkisi birden üstüne yürüdüler.
Ayak sesleri duydu Dolon durdu,
arkadaşları geliyor sandı Troyalılardan doğru,
Hektor fikrini değiştirdi herhal dedi içinden,
355 kendisini geri çağırmaya geliyorlar sandı.
Ama bir kargı boyu bile kalmayınca arada,
anladı düşman olduğunu, tabanları kaldırdı,
ötekiler de koştu arkasından.
360 Sivri dişli iki avcı köpek ormanda
nasıl kovalarsa bir geyiği ya da bir tavşanı,
hayvancık can havliyle bağırır, koşar,

onlar da Dolon'u öyle kovalıyor,
kesiyorlardı dönüş yolunu.

- 365 Dolon gemilerin orda nöbetçilere tam kavuşacakken,
Athene Tydeusoğlu'nun gücünü tazeledi,
tunç zırhlı Akhalardan biri vurmasını istedi
Dolon'u Diomedes'ten önce,
bu işte yiğit sona kalmasını istedi.
Dev yapılı Diomedes kargısıyla fırladı öne, dedi ki:
370 "Dur bana bak, yoksa vururum seni,
yuvarlanır gidersin ölüm uçurumuna."

Böyle dedi, saldı kargısını, ama vurmak istemedi adamı,
parlak kargı geçti sağ omzu üstünden,
gitti yere, toprağa saplandı.
Dolon durdu, başladı titremeye.

- 375 Kekeliyor, dişleri birbirine vuruyordu.
Yemyeşil olmuştu yüzü korkudan.
İki yiğit soluk soluğa geldi yanına, tuttular ellerini.
Dolon gözyaşı döke döke dedi ki:
"Bana kıymayın, kurtulmalık veririm size,
evde tuncum var, altınım var, işlenmiş demirim var,
duyarsa babam yanınızda sağ olduğumu,
380 değerli kurtulmalık verir, sevindirir sizi."

Çok akıllı Odysseus karşılık verdi, dedi ki:
"Kendine gel, ölüm korkusunu yüreğinden at.
Ne sorarsam söyle, yalan dolan yok.
Ölümlülerin uyuduğu bu karanlık gecede,
385 tek başına, gemilere doğru böyle nereye?
Niyetin ne, ölüleri soymak mı,
bir şeyler öğrenmeye mi gönderdi seni Hektor,
yoksa kendi yüreğin mi itti seni bu işe?"

- 390 Dolon karşılık verdi eli ayağı titreye titreye:
"Binbir düzenle Hektor aklımı çeldi benim,
Peleusoğlu'nun tek tırnaklı atlarını vereceğim,
tunçla ısıldayan arabasını vereceğim dedi.

395 kara gecede tez giden gemilere gönderdi beni,
Akhalar gemilerinin başındalar mı git anla dedi,
yoksa dedi, korkunç yorgunlukla bitkin mi düştüler,
yoksa gerisingeri kaçmayı mı düşünürler?”

400 Çok akıllı Odysseus gülümsedi, dedi ki:
“Okkalı armağanlar istemiş doğrusu canın.
Yaman Aiakos torununun atları ha?
Ölümlü insanlar onları zor tutar, zor sürer,
onların hakkından gelen bir Akhilleus var,
ölümsüz bir ana doğurmuştur onu da.

405 Ne sorarsam söyle, yalan dolan yok.
Sen gelirken erlerin güdücüsü Hektor neredeydi,
savaş silahları nerde durur, atları nerede?
Nerelerde öbür Troyalılar, nöbetçiler nerelerde?
Neler düşünürler, niyetleri ne,

410 kentten uzak, gemilerimize yakın mı kalmak isterler,
Akhaları yendiklerini sanıp kente mi dönecekler?”

Eumedesoğlu Dolon karşılık verdi, dedi ki:

“Dosdoğru söyleyeyim sana hepsini,

415 Hektor tanrısal İlos anıtı yanında,
gürültüden uzak, toplantıda danışıyor.
Nöbetçiler nerde diye soruyorsun yiğit,
orduyu korumak için nöbetçi falan yok.
Ocağı tüten her insan kendini koruyacak.
Bütün erler uyanık, tetikte,

420 ama ünlü yardımcılarımız uykudalar,
yanlarında ne çocukları, ne karıları var.”

Çok akıllı Odysseus karşılık verdi, dedi ki:

“Nasıl uyuyorlar, iyi söyle de bileyim,
atları iyi süren Troyalılar arasına mı karışmışlar,

425 yoksa tek başlarına onlardan ayrılır mı?”

Eumedes’in oğlu karşılık verdi, dedi ki:

“Dinle bak, anlatayım sana dosdoğru,

- kıyılara yakın Karialılar, kıvrık yaylı Paionlar var,
bir de Leegler, Kaukonlar, tanrısız Pelasglar,
430 Lykialılarla Mysialılar Thymbre çevresindeler,
Phrygialılar, atlı arabalarda dövüşen Maionialılar da orada.
Ama neden bir bir sorarsın bunları bana,
niyetiniz ne, Troyalılar arasına dalmak mı?
Yeni gelen Trakyalılar ötede, uzaktalar,
435 kralları da var, Rhesos, Eioneus'un oğlu,
görmedim onun atları gibi güzel, iri atlar,
giderler yel gibi, kardan beyazdırlar.
Arabası altınla, gümüşle işlenmiş, çok güzel.
Kocaman silahları var ki, görme, hep altın,
440 sanki insanlar için değil, tanrılar için.
Haydi, ya gemilerin yanına götürün beni,
ya da sıkı sıkı bağlayın burda bırakın,
445 gidin görün doğru mu söyledim, yalan mı?"

Dev yapılı Diomedes yan yan baktı, dedi ki:
"Ne o, kaçıp kurtulacağını mı sandın,
işimize yaradın, ama elimize de düştün bir kere.
Seni şimdi koyverelim, gönderelim de nasıl,
450 yine gel Akhaların tez giden gemilerine,
ya gözcülük et ya da savaş.
Haydi elimin altında ezil, geber,
bir daha bela kesilme Akhaların başına."

- Diomedes böyle dedi, Dolon yalvarmak istedi,
iri eliyle onun çenesini tam okşayacakken,
455 Diomedes kılıcıyla birden fırladı,
vurdu boynundan, kesti iki veteri.
Dolon acı bir çığlık attı, başı karıştı tozun toprağın içine.
Aldılar başından sansar derisi tolgayı,
kurt postunu, kıvrık yayını, iri kargısını.
460 Kaldırdı onları Odysseus eliyle yukarıya,
doyumluk dağıtan Athene'ye yakardı, dedi ki:
"Haydi bunlara sevin tanrıçam,

ölümsüzler arasında bak sana seslendim önce,
Trakyalıların atlarına, barakalarına götür şimdi bizi.”

- 465 Böyle seslendi, kaldırdı elindekileri başının üstüne,
sonra götürdü astı bir ılgın ağacına,
ağacın körpe dallarına sazlarla bağladı,
gözle görülür bir de belirti koydu,
tez giden karanlık gecede geri dönünce bulunsun diye.
Geçtiler silahlar, kara kanlar içinden,
470 vardılar Trakyalıların bölüğüne,
hepsi yorgun düşmüş, uyuyordu.
Güzel silahları yanlarında, yerdeydi,
düzgün dizilmişti silahlar tam üç sıra.
İki tane at vardı yanında her adamın,
Rhesos ortalarında uzanmış yatıyordu,
475 yanı başında atları dizginlerle arabasına bağlıydı.
Önce Odysseus gördü onu, gösterdi Diomedes’e:
“İşte Diomedes, Dolon’un dediği adam,
atları da bunlar işte.
Haydi göster şimdi üstün gücünü,
480 silahlarınla böyle boş durmak yakışmaz sana,
haydi durma çöz şu atları,
istersen bu işi bana bırak,
sen de şu adamları bir güzel hakla.”

Odysseus böyle dedi, Athene Diomedes’e güç verdi,
Diomedes de kılıcıyla saldırdı uyuyanlara,
yükseldi gövdelerden korkunç iniltiler,
toprak al kanlara boyandı.

- 485 Bir aslan nasıl rastlarsa çobansız bir sürüye.
keçilere, koyunlara kıyasıyla saldırırsa nasıl,
Diomedes de öyle saldırmıştı Trakyalılara.
Öldürmüştü on iki tanesini.
Çok akıllı Odysseus da geliyordu arkasından,
490 vurulanı ayaklarından tutup çekiyordu kenara.
Kafasında bir tasarladığı vardı Odysseus’un,
istiyordu güzel yeleli atlar kolay geçsin,

ölülerin üstünden atlarken ürkmesinler,
onlar alışık değildi buna.

495 Tydeusoğlu varır varmaz kralın yanına,
aldı onun da tatlı canını.

Bu, ölenlerin on üçüncüsüydü.

Tam o sıra soluyup duruyordu,

korkulu bir düş görmüştü bütün gece,

Athene göstermişti ona bu düşü,

Oineus'un torunu Diomedes'i görmüştü.

Sabırlı Odysseus tek tırnaklı atları çözdü,

kayışlarla bağlayıp çekti kalabalıktan,

500 onları yayıyla düрте düрте götürüyordu;

arabada unutmuştu parlak kamçıyı.

Islık çaldı tanrısal Diomedes'e.

Diomedes'se durmuş düşünüyordu,

daha ne hıznırlık etsindi,

içinde kıvılcımlı silahlar duran arabayı alsın mıydı,

505 dingilinden tutup çeksın mıydı, kaldırıp taşısın mıydı?

Başka Trakyalıların canına kıysın mıydı?

Bunları evirdi çevirdi kafasında.

Geldi Athene yanına seslendi, dedi ki:

“Ulu canlı Tydeus'un oğlu, durma,

510 koca karınlı gemilere dönmeye bak,

bir tanrı gelir, uyandırır Troyalıları,

sonra çok kötü olur sonun, çok.”

Athene böyle dedi, Diomedes de sesinden tanıdı onu.

Çabucak atladı atlara.

Odysseus da atları yayıyla dürttü.

Uçup gittiler tez giden gemilere doğru.

515 Ama gümüş yaylı Apollon da uyumuyordu.

Athene'nin Tydeusoğlu'na yaklaştığını gördü,

öfkeyle girdi Troyalılar arasına,

kaldırdı Trakyalıların danışmanını,

Rhesos'un soylu amca oğlu Hippokoon'u.

Hippokoon fırladı uykudan,

bomboş gördü ortalığı,
520 tez giden atların yerinde yeller esiyordu,
adamlar çırpınıyordu kanlar içinde.
Hıçkıra hıçkıra başladı ağlamaya,
sevgili arkadaşlarını adıyla çağırdı.
Troyalılar arasında bir çığlık koptu,
hep birden uğultuyla koşuştular,
geldiler kanların önüne,
525 bakakaldılar ağızları açık.

Ötekiler döndüler Dolon'u vurdukları yere.
Zeus'un sevdiği Odysseus tez giden atları durdurdu,
Tydeusoğlu yere atladı,
kanlı silahları verdi Odysseus'a,
bindi atına, kamçıyı şaklattı,
530 koca karınlı gemilere doğru uçu atlar.
Oraya gitmek atların hoşuna gidiyordu.

Gürültüyü önce Nestor duydu, seslendi:
"Dostlar, Argosluların başları, öncüleri,
diyeceğim yalan mı doğru mu, bilmem,
yine de konuş diyor bana göğsümde yüreğim.
535 Kulağımda tez giden atların gürültüsü var.
Odysseus'la dev yapılı Diomedes olsa bunlar,
Troyalılardan bize tek tırnaklı atlar getirselər.
Ama yüreğimde yine de çok korku var,
Troyalıların kargaşalığı içinde onlara,
540 en yiğit Argoslulara olmasın bir şey sakın."
Sözünü bitirmemişti ki, onlar çıkageldi.
Atlardan inip yere ayak bastılar.
Ordakiler sevinçle uzattılar ellerini,
onları tatlı sözlerle karşıladılar.
Önce at sürücüsü yaşlı Nestor sordu:
"Söyle bana ünlü Odysseus, Akhaların şanı şerefi,
545 nasıl ele geçirdiniz bu atları,
Troyalıların kalabalığına daldınız da mı aldınız,
yoksa karşınıza çıkan bir tanrı mı verdi?

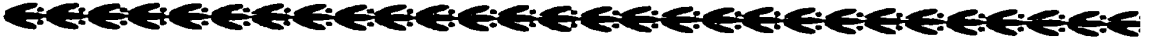
Güneş ışınlarına ne çok benzer bu atlar.
Yaşlı bir savaşçıyım, ama büsbütün gemilerin yanında kalmam,
Troyalıların arasına karışırım arada bir.

- 550 Hiç görmedim, duymadım bunlar gibisini.
Herhal karşınıza bir tanrı çıktı, verdi size;
bulutları devşiren Zeus sever ikinizi de,
Kalkanlının kızı gök gözlü Athene ikinizi de sever.”

- Çok akıllı Odysseus karşılık verdi, dedi ki:
555 “Ey Neleusoğlu Nestor, Akhaların şanı şerefi,
bir tanrı istedi mi, verir daha iyisini.
Tanrılar çok üstündür bizden.
Trakya’dan yeni gelmiştir bu atlar.
Yiğit Diomedes öldürdü onların sahibini,
560 öldürdü soylu on iki arkadaşını da.
Bir de gözcü yakaladım gemilerin yanında,
ordumuzu gözetlemeye geliyordu,
Hektor’la öbür Troyalılar göndermiş onu.”

- Böyle dedi, tek tırnaklı atlara hendeği atlattı.
565 Öbür Akhalar da arkasından gittiler, güle oynaya.
Tydeusoğlu’nun sağlam barakasına vardılar,
atları sağlam kayışlarla yemliğe bağladılar.
Tez giden atlar koyuldular tatlı arpayı yemeye,
570 Odysseus da Dolon’un kanlı soykasını koydu geminin önüne,
Pallas Athene’ye kurban sundu.

- Hep birden denize girip terlerini aldılar,
bacaklarını, sırtlarını, kalçalarını yudular,
dalgalar yıkadı bedenlerindeki bol teri,
575 bir tatlı serinlik yayıldı yüreklerine.
Sonra cilalı teknelere girdiler,
bir güzel yıkanıp yağlar süründüler.
Sonra geçtiler yemeğin başına,
ağına dek dolu sağraktan alıp alıp
Athene’ye bal gibi tatlı şarap sundular.

XI. Bölüm

Şafak yatağından, şanlı Tithonos'un yanından kalktı,
ölümsüzleri, insanları ışığa boğacaktı.

Zeus Kavga'yı yolladı Akhaların tez giden gemilerine,
korkunç Kavga'nın elinde savaşın belirtisi vardı.

5 Odysseus'un koca karınlı kara gemisi yanında durdu.
Tam ortadaydı bu kara gemi:

Ses Aias'ın barakasından da, Akhilleus'un
barakasından da duyulurdu;

Aias'la Akhilleus güvenmişlerdi kollarının gücüne,
denk yapılı gemilerini iki uca çekmişlerdi.

10 Tanrıça durdu, korkunç bir nara attı,
engin bir güç saldı Akhaların yüreğine,
savaş özlemiyle yürekler kaynamaya başladı,
savaş onlara daha tatlı göründü
koca karınlı gemileriyle baba toprağına dönmekten.

15 Atreusoğlu gürlledi, buyurdu silah kuşanmayı.
Göz kamaştıran silahlarını takındı kendisi de:
Önce geçirdi bilekleri gümüş halkalı güzel dizliklerini,
sonra da zırhını geçirdi göğsüne,

20 konukluk armağanı diye Kinyres vermişti bu zırhı,
Kinyres Kıbrıs'a gelen büyük haberi duymuştu.
Akhalar, Troya'ya doğru gemilerle yola çıkacaktı,
o da yaranmak için vermişti bu zırhı ona.

On sırası koyu göktaşındandı,
25 on iki sırası altından, yirmi sırası kalaydan,
iki yandan boyuna doğru üç yılan dolanıyordu,

Kronosoğlu'nun ölümlü insanlara bir belirti diye
bulutlara dayadığı gökkuşaklarını andırıyordu.

Sonra attı omuzlarına kılıcını,

30 ısl ısl yanıyordu kılıçta altın çiviler,
sırma kayışlarla bağlıydı gümüşten kını,
iyi işlenmiş kalkanını aldı sonra,
bütün gövdeyi kaplardı bu güçlü kalkan,
çevrelenmişti tunçtan on çemberle,
yirmi tane bezeği vardı ak kalaydan,

35 ortadaysa koyu göktaşından bir tane.

Korkunç suratı, acı bakışlarıyla Gorgo,
bir taş gibi duruyordu kalkanda,
Bozgun'la Korku çevirmişti dört yanını.

Gümüş kayışı göktaşından bir yılan sarıyordu halka halka,
yılanın üç başı sarmaşdolaş olmuştu,

40 bir tek boyunla uzanıyordu dışarı doğru.
İki tepeli, dört siperli tolgasını geçirdi başına.

At kılından sorguç tepesinde şahlandı.
İki kargı aldı eline ucu tunçtan, keskin, sağlam.
Parıltılar yayıldı uzaklara, göklere ağdı.

45 Gürledi Athene'yle Here gümbür gümbür,
selamladılar bol altınlı Mykene kralını.

Sonra her yiğit buyurdu sürücüsüne,
atlar hendek önünde yolunca tutulacaktı.

Bütün silahlarıyla atıldılar öne,
yaya geçtiler hendeği sapasağlam,

50 sonsuz naralar yükseldi şafağa doğru.
Geldiler hendeğin berisinde sıra oldular,
sürücüler de yürüdüler arkalarından.

Kronosoğlu amansız bir gürültü kopardı,
göklerden çiyler yağdırdı kanlı kanlı,

55 az sonra Hades'e yüce başlar atacaktı.

Troyalılar da başladı ovanın göbeğinde toplanmaya.

Yüce Hektor'un, kusursuz Pulydamas'ın komutasındaydılar,
tanrı gibi sayılan Aineias'ın komutasında,

Polybos'un, tanrısal Agenor'un, delikanlı Akamas'ın,
60 ölümsüzlere benzeyen Antenoroğullarının komutasında.
Yusyuvarlak kalkanıyla Hektor, en önde,
uğursuz bir yıldız bulutlardan çıkıp parlarsa nasıl,
sonra nasıl yine sokulursa kara bulutlar arasına,
tıpkı öyle görünüyordu, bir ön sıralara,
65 bir arka sıralara dalıp buyruklar veriyordu.
Baba Zeus'un şimşegi gibi parlıyordu her yeri tunçla.

Mutlu bir adamın buğday, arpa tarlasında,
orakçılar karşılıklı sıra olur yürürlerse nasıl,
biçip biçip yere düşürürlerse sarı başakları,
70 Troyalılarla Akhalar birbirlerine öyle saldırdı.
Uğursuz Bozgun akla gelmeden canlara kıyılacaktı.
Saldırıyorlardı birbirlerine kurtlar gibi,
savaş denk tutuyordu iki başı.
Yerinde duramıyordu hıçkırıklar kaynağı Kavgı.
Savaşanlar arasında tanrılardan bir o vardı.
75 Öbür tanrılar orada yoktu,
Olympos'un kıvrımlarında, kendi evlerinde,
saraylarında yan gelmiş, oturuyorlardı.
Kara bulutlu Kronosoğlu suçluydu onlarca,
zaferi Troyalılara sunmak istemişti.
80 Ama hiç oralı değildi Zeus baba,
onlardan ayrı, uzaklara çekilmişti,
oturmuştu göz kamaştıran çalımıyla.
Troya iline, Akhaların gemilerine bakıyordu,
öldürenlere, ölenlere, tunçların ışıltısına.

Şafak söküp kutsal gün yürüdükçe,
85 iki yandan da oklar vuruyor, insanlar ölüyordu.
Dağ yamaçlarında bir oduncu vardır hani,
yorulmuştur ağaç gövdelerini kesmekten,
koyulur akşam öğününü hazırlamaya,
bir bezginlik girmiştir içine,
yüreği özlemiştir tatlı yemeği.
İşte böylece Danaolar da, bu saatte,

- aşka getirerek arkadaş arkadaş,
90 olanca güçleriyle yardılar Troya ordusunu.
Önce Agamemnon atıldı öne,
yakaladı erlerin başbuğu Bienor'u,
sonra yoldaşı at sürücüsü Oileus'u.
Oileus yere atlayıp karşı koymuştu.
- 95 Agamemnon sivri kargısıyla deldi alnını.
Ağır tunç çember tutamadı kargıyı,
kargı çemberi de, kemiği de deldi geçti,
beyni olduğu gibi fişkırdı dışarıya.
Agamemnon onu ileri atılırken haklamıştı.
Gömleklerini çıkarıp onları bıraktı orada,
- 100 göğüsler parladı güneşte, çırılçıplak.
Öldürmeye gitti İsos'la Antiphos'u,
Priamos'un oğullarıydı ikisi de,
biri karısındandı, biri piçti.
Arabayı sürüyordu piç olan.
Ünlü Antiphos da vuruşuyordu yanı başında.
- 105 İda'nın yamaçlarında Akhilleus, çok eskiden,
onları davar otlatırken yakalamıştı,
ince sazlarla bağlamıştı ikisini de.
Sonra kurtulmalık almış, koyvermişti.
Şimdi de gücü yaygın Agamemnon, Atreusoğlu,
kargısıyla vurdu birini göğsünden, memesinin altından,
Antiphos'un da kulağını kesti kılıcıyla,
yuvarladı arabadan aşağı.
- 110 Tezelden soydu güzel silahlarını,
tanıdı onları Agamemnon, Atreusoğlu,
tez giden gemilerin yanında görmüştü ikisini de,
ayağı tez Akhilleus onları İda Dağı'ndan getirmişti.
Bir aslan çevik bir geyiğin inine girer de,
körpe yavrularını sert dişleriyle yakalarsa nasıl,
- 115 nasıl parçalarsa yumuşak yüreklerini bir çırpıda,
analari nasıl oracıkta donar kalırsa,
nasıl dalarsa sık fundalıklara, ormana, can korkusuyla
orda kan ter içinde çırpınıp durursa nasıl,

120 Troyalılar da koşamadılar iki yiğidin yardımına,
bir çıkar yol bulamadılar kaçmaktan başka.

Güçlü Agamemnon, Atreusoğlu, şimdi de,
Peisandros'la yılmaz savaşçı Hippolokhos'un peşine düştü,
yiğit Antimakhos'un oğullarıydı ikisi de.

125 Helene'yi sarışın Menelaos'a geri verdirmesin diye
Antimakhos, Aleksandros'tan bol altınla armağanlar almıştı.
Bir arabaya binmişti Antimakhos'un iki oğlu.
Agamemnon çıkınca karşılarına aslan gibi,
ışılıklı dizginler düştü ellerinden,
atlar gemi azıya aldı,

130 arabadan inip kapandılar Agamemnon'un dizlerine:
“Atreusoğlu kıyma canımıza,
kurtulmalık verelim istediğince,
Antimakhos'un evinde bilsen neleri var,
tuncu var, altını var, işlenmiş demiri var,
135 duyarsa Akha gemilerinin yanında diri olduğumuzu,
babamız onlardan verir sana seve seve.”

Ağlaya ağlaya, tatlı sözlerle böyle yakardılar,
ama hiç yumuşamayan bir ses duydular:

“Yiğit Antimakhos'un oğullarısınız demek.
Troyalıların toplantısında ne demişti o,
140 tanrıya denk Odysseus'la elçi gelen Menelaos'u
oracıkta öldürmeli demişti,
onları demişti, Akhaların yanına sağ göndermemeli.
Haydi siz ödeyin babanızın borcunu şimdi.”

Böyle dedi, attı Peisandros'u arabadan aşağı;
kargısını sapladı göğsüne,
adam yıkıldı toprağa tepetaklak.

145 Hippolokhos kaçmak istedi, kaçamadı,
Agamemnon yerde öldürdü onu da,
kesti ellerini kılıcıyla, yardı boynunu,
fırlattı gövdeyi kalabalığa kocaman bir taş gibi
Kıyasıya boğuşulan yere koştu,

- öbür güzel dizlikli Akhalar da koştular.
150 Yayalar öldürüyordu kaçan yayaları,
atlılar atlıları öldürüyordu,
atların takırtılı ayakları altından
bir toz bulutu yükseliyordu ovada.
Tunçlarla o ona vuruyordu, o ona.
Agamemnon da yürüyordu öldüre öldüre,
buyruklar vere vere yürüyordu.
- 155 Kavurucu ateş gür bir ormana saldırır da hani,
burgaçlı rüzgâr yangını nasıl savurursa dört bir yana,
nasıl kökleriyle devrilirse ağaç gövdeleri,
öyle düşüyordu Atreusoğlu Agamemnon'un eli altında
kaçışan Troyalıların kelleleri.
- 160 Boş arabaları sürüklüyordu paldır küldür savaş alanında
kusursuz arabacıları arayarak
bir sürü geniş enseli at.
Oysa yerlere serilmiş yatıyordu arabacılar,
akbabalara yakındılar karılarından çok.
- Zeus kargıların, tozun toprağın, kargaşanın içinden,
kanların içinden Hektor'u çekti götürdü.
- 165 Atreusoğlu arkasından koşuyordu Danaolara buyura buyura.
Troyalılar da Dardanosozlu İlos'un anıtını geçerek,
çabucak kente varalım diye koşuyorlardı,
ovanın ortasında duran yabani incir ağacına doğru.
Bağra bağra kovalıyordu onları Atreusoğlu,
dokunulmaz elleri bulanmıştı toza, toprağa, kana.
- 170 Troyalılar varınca Batı kapılarına, meşe ağacına,
durup beklediler arkadakileri.
Arkadakiler kaçıyordu ovada inekler gibi,
sanki karanlıkta bir aslan çıkmıştı önlerine,
açılmıştı sanki önlerinde ölüm uçurumu,
aslan yakalar ensesinden bir tanesini,
- 175 önce korkunç dişleriyle kırar boynunu,
sonra bağırsaklarını, kanını sömürür,
öyle kovalıyordu onları Agamemnon, Atreusoğlu,

en arkada kalanı öldürüyor, ötekiler kaçıyordu;
Agamemnon saldırıyordu kargısıyla rasgele, yanlara, öne.
180 Çoğu yuvarlanıyordu arabadan baş aşağı, sırtüstü.

Tam kente, yüksek duvarlara varılacağı sıra,
tanrıların, insanların babası elinde şimşegi gökten indi,
geldi çok pınarlı İda'nın doruklarına oturdu,
185 altın kanatlı İris'e buyurdu, dedi ki:
“Haydi koş tez giden İris Hektor'a şunu de:
Erlerin çobanı böyle en önde dövüştükçe,
sıraları böyle darmadağın ettikçe,
geri dursun, savaştan çeksin elini,
190 buyursun orduya olanca gücüyle karşı koymayı,
ama Agamemnon bir kargıyla, bir okla vurulursa,
durmasın Hektor, atlasın arabasına,
vereceğim onun eline öldürme gücünü,
gün batıp kutsal karanlık basıncaya dek
sağlam yapılı gemilere varacak.”

195 Zeus böyle dedi, İris de dinledi onu,
indi İda Dağı'ndan kutsal İlyon'a.
Tanrısal Hektor'u, yiğit Priamosoğlu'nu buldu,
atlarının gerisinde, arabada duruyordu.
Ayağı tez İris geldi yanına, dedi ki:
200 “Aklı Zeus'a denk Hektor, Priamosoğlu,
Zeus baba gönderdi beni sana,
dedi git Hektor'a şunu de:
Erlerin çobanı böyle en önde dövüştükçe,
sıraları böyle darmadağın ettikçe,
geri dursun, savaştan çeksin elini,
205 buyursun orduya olanca gücüyle karşı koymayı,
ama Agamemnon bir kargıyla, bir okla vurulursa,
durmasın Hektor, atlasın arabasına,
vereceğim onun eline öldürme gücünü,
gün batıp kutsal karanlık basıncaya dek
sağlam yapılı gemilere varacak.”

- 210 Ayağı tez İris böyle dedi, gitti.
Hektor da arabadan silahlarıyla atladı yere,
sivri kargılarını sallaya sallaya
ordu boyunca bir gitti, bir geldi,
can verdi yüreklere, uyardı savaşı.
- Troyalılar geri dönüp durdular Akhalara karşı.
- 215 Argoslular da güç kattılar sıraların gücüne.
Savaş canlandı, geldiler karşı karşıya.
Önce Agamemnon fırladı ileri,
vuruşmak istedi erlerin önünde, en başta.
- Olympos saraylarında oturan Musalar, haydi
söyleyin bakalım şimdi bana,
- 220 Agamemnon'un karşısına önce çıkan kimdi?
Troyalılardan, ünlü yardımcılarından kimdi çıkan?
- Soylu, alımlı yiğit Antenoroğlu İphidamas'tı,
koyunların anası bereketli Trakya'da büyümüştü.
Kisses, güzel yanaklı Theano'nun babası,
İphidamas'ın ana soyundan dedesi olurdu,
almış onu ufacıkken, sarayında yetiştirmişti.
- 225 İphidamas varınca yiğitlik çağının eşğine,
Kisses yanında alıkoymak istedi, verdi kızını.
İphidamas çıktı gerdekten, gitti karıştı Akhalara,
arkasında on iki tane kıvrık burunlu gemi.
Sonradan bıraktı düzgün gemilerini Perkote'de,
- 230 ta İlyon'a dek yaya geldi.
Şimdi Agamemnon'a karşı duran oydu işte.
Yürüdüler ikisi de, geldiler karşı karşıya.
Önce Atreusoğlu attı kargısını,
kargı yandan kaydı gitti.
İphidamas zırhının altından, kuşağından vurdu onu,
- 235 bastırdı silahını, güvendi ağır eline,
ama delemeyi alacalı kemeri,
temren dayandı gümüşe, büküldü kurşun gibi.
Gücü yaygın Agamemnon eliyle yakaladı kargıyı,

- kızgın bir aslan gibi çekti kendine doğru,
İphidamas'ın elinden çekti aldı.
240 Sonra vurdu ensesine kılıcıyla, cansız kodu.
İphidamas yıkıldı oracığa,
zavalıcık, savunurken yurdunu,
kızoğlankız aldığı karısından uzakta
dalıverdi tunç gibi ağır bir uykuya.
Karısına çok şeyler vermişti o,
ama doyamamıştı karıcığına,
ilk ağızda yüz tane sığır vermişti,
vereceğim demişti daha bin tane,
245 otlaktaki sürüler, keçilerle koyunlar da caba.
Atreusoğlu Agamemnon soydu silahlarından onu,
aldı silahları, Akhaların arasından yürüdü.
- Seçkin yiğit Koon, Antenor'un büyük oğlu,
gördü kardeşinin yere düştüğünü,
250 yas bulutlarıyla kaplandı iki gözü.
Kargısı elinde, gitti bir yanda gizlendi,
fırlattı kargıyı kolun ortasına, dirseğin altına,
parlak kargının temreni kolu deşti.
Erlerin başbuğu bir iki sarsıldı,
255 ama bırakmadı çarpışmayı, savaştan çekilmedi,
yelle besili kargısıyla saldırdı Koon'a.
Koon ayağından çekiyordu İphidamas'ı kederli kederli,
ana baba bir kardeşiydi o.
Bir yandan da çağırdı yiğitleri yardıma.
Agamemnon tunç kargısıyla tam o sıra
göbekli kalkanı altından vurdu Koon'u,
260 tüketti gücünü, cansız kodu toprağa,
sonra İphidamas'ın üstünde kesti kafasını.
Antenor'un iki oğlu böylece
Atreusoğlu'nun elinden tükettiler ömürlerini,
böylece girdiler Hades'in evine.
- 265 Agamemnon kargısıyla, kılıcıyla, kocaman taşlarla
öbür erlerin sıralarına saldırdı.

- Kan sızıyordu yarasından sıcak sıcak.
Kan durdu, yara başladı kurumaya.
Keskin ağrılar saplandı Atreusoğlu'nun gücüne.
Doğum sancıları çeken bir kadına nasıl
keskin, sivri bir ok saplanırsa,
270 Eileithuialar, Here'nin kızları, atar bu oku,
öyle keskin ağrılar saplandı Atreusoğlu'nun gücüne.
Arabasına atladı, buyurdu arabacıya,
koca karınlı gemilere sür dedi,
yüreği ta dibinden, acı acı sızlıyordu.
275 Bağırdı Danaolara, çınlattı ortalığı:
“Dostlar, Argosluların başbuğları, önderleri,
acıları gemilerimizden uzağa atmak size düşer,
Zeus, Troyalılarla bütün gün savaşmamı istemedi.”
280 Böyle dedi o, arabacı güzel yeleli atları kamçıladı.
Gemilere doğru uçtu atlar seve seve.
Göğüsleri sıırıslıkladı, köpükler içinde.
Gidiyorlardı tozlara bata çıka.
Gücü tükenen kralı taşıyorlardı uzağa.
285 Agamemnon'un uzaklaştığını Hektor gördü.
Bağırdı Troyalılarla Lykialılara avaz avaz:
“Troyalılar, Lykialılar hey,
göğüs göğüse dövüşmede usta Dardanoslular,
mert olun dostlarım, mert olun,
düşünün karşı koyma gücünüzü,
Akhalanın en yiğit adamı kaçtı,
Zeus büyük bir ün verdi bana.
Haydi sürün tek tırnaklı atlarınızı,
yürekli Danaolara karşı sürün,
290 daha üstün bir ün kazanın haydi.”
Böyle dedi, güç kattı hepsinin gücüne.
Bir avcı nasıl sürerse ak dişli köpeklerini
bir yabandomuzunun ya da bir aslanın üzerine,
295 insanların baş belası Ares'in benzeri Hektor da

Akhaların üzerine Troyalıları öyle sürdü.
En önde şahlana şahlana kendisi yürüdü.
Birdenbire kopan fırtına gibi atıldı kargaşalığa,
menekşe renginde denizi allak bullak eden fırtına gibi.

300 Zeus, Priamosoğlu Hektor'a ünü verince,
Hektor en önce kimi, en sonra kimi yok etti?
Önce Asaios'u, Autoonoos'u, Opites'i.
Sonra Klytosoğlu Dolops'u, Opheltios'u, Agelaos'u,
sonra Aisymnos'u, Oros'u, savaşta dayanıklı Hipponoos'u.
İşte Hektor, Danaoların bu önderlerini yok etti.
Sonra da fırladı daldı kalabalığa.

305 Ak köpükler rüzgârı Notos'un devşirdiği bulutları
Zephyros ağır bir sağanakla çarpar da hani,
şişkin dalgalar biner birbirlerinin sırtına,
ak köpükler parça parça dağılır gider,
tıpkı onun gibi Hektor'un eli altında
dökülüp saçıldı bir yığın insan başı.

Odysseus, Tydeusoğlu Diomedes'e ses etmeseydi,
310 içinden çıkılmaz bir yıkım olacaktı,
Akhalar tabanları yağlayıp gemilere kapağı atacaktı:
“Neden unuttuk karşı koyma gücümüzü Tydeusoğlu?
Gel, gözümün bebeği, omuz ver bana,
315 oynak tolgalı Hektor gemileri ele geçirmemeli.”

Güçlü Diomedes karşılık verdi, dedi ki:
“Burda kalır dayanırım, ama boşuna,
bulutları devşiren Zeus üstünlüğü bize vermez.
Troyalılara verecek üstünlüğü o.”

320 Böyle dedi, Thymbraios'u attı arabadan aşağı,
onu kargısıyla sol memesinin altından vurmuştu.
Odysseus da tepeledi seyisini, tanrıya denk Molion'u.
Bıraktılar onları orda,
artık onlar için savaş bitmişti.
Diomedes'le Odysseus daldılar kalabalığa,

allak bullak ettiler kalabalığı.

- 325 İki yabandomuzu nasıl av köpeklerine çalımla saldırırsa,
tıpkı öyle çullandılar Troyalıların üzerine.
Kaçısan Akhalar da soluk aldılar, oh dediler.

Az sonra bir arabayla iki eri ele geçirdiler.
Bunlar Perkoteli Merops'un oğullarıydı,
halkın en üstün yiğitleriydiler.

- 330 Merops bilicilikte geçerdi herkesi,
oğullarını kanlı savaşa bırakmak istememişti.
Ama onlar babalarını dinlemediler,
gittiler kara ölüm tanrıçalarının peşi sıra.
Ünlü kargıcı Diomedes, Tydeusoğlu,
ikisini de yürekten, candan etti,
parlak silahlarını soydu aldı.
335 Odysseus da Hippodamos'la Hypeirokhos'un bitirdi işini.

İda'da, ta tepeden bakan Kronosoğlu o sıra
ortaya tam bir eşitlik yaydı,
denk getirdi iki orduyu.
İnsanlar insanları kırdı geçirdi.

- Tydeus'un oğlu kalçasından vurdu yiğit Agastrophos'u.
Agastrophos'un yanında atları yoktu,
340 boş bulunmuş, yaya saldırmıştı ön sıralara,
seyisi, atlarla çok uzaktaydı.

Agastrophos tatlı canından oldu.
Keskin gözlü Hektor sıralar içinden bunu gördü,
saldırdı üzerlerine bağıra bağıra,
Troyalılar da arkasından tabur tabur yürüdü.

- 345 Gür naralı Diomedes gördü Hektor'u donakaldı.
Ossaat seslendi Odysseus'a, dedi ki:
"Güçlü Hektor'a bak, bela gibi geliyor üstümüze,
karşı koyalım gel, geri atalım onu."

- Böyle dedi, uzun gölgeli kargısını fırlatıp attı,
350 kargı gitti saplandı attığı yere,
gitti vurdu tolganın tepeliğini,

- ama kargı değmedi güzel deriye,
 temrenin tuncu geri tepti,
 korudu üç katlı, sorguçlu tolga,
 Phoibos Apollon'un Hektor'a verdiği.
 Geriledi Hektor, harcadı bütün gücünü,
 gitti karıştı kalabalığa,
 355 çöktü olduğu yerde dizüstü,
 kalın ellerini dayadı toprağa,
 karanlık gece kapladı iki gözünü.
 Tydeusoğlu da kargısının peşine düşmüştü,
 arıyordu uzakta toprağa saplandığı yeri.
 Hektor soluk alıp koştu arabasına,
 sürdü arabayı kalabalığın içine,
 360 kara ölümden kurtardı kendini.
 Diomedes kargısını sallaya sallaya bağırdı:
 "Yine kurtuldun ölümden köpek yine,
 tam da yanı başına gelmişti,
 ama Phoibos Apollon yine korudu seni,
 bir gün karışmak istersen kargı gürültüsüne,
 sakın unutma, ona yalvar yakar.
 365 Bir gün görüşürüz seninle, geç de olsa,
 elbet benden yana da bir tanrı var.
 Şimdi de bakalım kim çıkacak karşıma."
 Böyle dedi, kargısıyla ün salmış Paionoğlu'nu vurdu.
 Aleksandros, güzel saçlı Helene'nin kocası bu sıra
 370 germiştı yayını Tydeusoğlu'na doğru,
 dayamıştı sırtını bir mezar taşına.
 Bu mezar, eski yaşlılardan Dardanasoğlu İlos'undu.
 Diomedes, yiğit Agastrophos'u soyuyordu,
 Işıldayan zırhı, kılıcı, ağır tolgayı çıkarırken tam,
 375 Aleksandros yayı gerdi, oku attı,
 elinden boş yere çıkmadı ok,
 saplandı sağ ayağının tabanına,
 geçti boydan boya, ayağı toprağa mıhladı.
 Aleksandros güldü tatlı tatlı,
 saklandığı yerden fırladı çıktı, böbürlene böbürlene dedi ki:
 380 "Vuruldun işte, boşuna uçmadı okum,

karnını deşip canını alaydı keşke,
senin yüzünden Troyalılar çok acılar çekti,
aslan önünde meleyen keçiler gibiydiler,
hepsi kurtulacak, soluk alacaktı.”

Güçlü Diomedes hiç sarsılmadan dedi ki:

“Hele şu ağzı bozuğa bak,

385 perçemiyle övünen şu çapkın okçuya bak.

Dobra dobra çıkabilseydin karşıma,

ne yayın, ne de okların yarardı işine.

390 Bir korkağın attığı oktan ne çıkar?

Övünme öyle, tabanımı sıyırdın da ne oldu?

Bir kadın ya da bir çocuk vurmuş gibi geldi bana.

Ama benim ok öyle değil, keskin benimkisi,

adamı ossaat cansız kor bir dokunsa,

çocukları yetim kalır, karısı yanaklarını yırtar,

kanıyla kızaran toprakta kendi de çürür gider,

395 gelip tepesinde dört döner akbabalar.”

Böyle dedi o, Odysseus geldi dikildi önüne,

o da yere oturup çekti çıkardı oku,

büyük bir acı dolaştı gövdesini.

Arabasına atladı, buyurdu arabacıya,

koca karınlı gemilere sür, dedi.

400 Yüreği ta dibinden öylesine sızlıyordu.

Kargısıyla ün salmış Odysseus kaldı tek başına.

Yanında bir tek Argoslu bile yoktu.

Hepsini amansız bir korku sarmıştı.

Öfkelendi, ulu canlı yüreğine şöyle dedi:

“Vay başıma gelen, ne yapayım şimdi?

Kalabalıktan korkup kaçarsam çok kötü.

405 Ama burada kalır da yakalanırsam ya?

Bütün Danaoları kaçirttı Kronosoğlu.

Ama ne diye tartışır dururum bunu yüreğimde?

Bence kavgalardan korkak adamlar kaçır,

yigit adam olanca gücüyle dayanır,

410 sonunda ya vurur ya da vurulur.”

Yüreğinde bunları düşünürken o,
 kalkanlı Troyalılar yürüdüler üstüne,
 dört yandan çevirip aldılar ortalarına.
 Böylece belayı aralarına sokmuş oldular.

- 415 Derin bir ormandan bir yabandomuzu çıkar da hani,
 köpeklerle körpe delikanlılar saldırırlar domuza,
 kıvrık çeneleri arasında domuz biler ak dişlerini,
 içten içten bir gıcırtıdır duyulur,
 delikanlılar tetikte durur, bekler.
 İşte Zeus'un sevdiği Odysseus'un üstüne
 Troyalılar tıpkı böyle üşüştüler.
- 420 Odysseus önce kusursuz Deipites'i vurdu omzundan,
 saldırmıştı sivri okuyla onun üstüne.
 Sonra bitirdi Thoon'un, Ennomos'un işini,
 sonra hakladı arabasından inen Khersidamas'ı,
 yuvarlak kalkanı altından göbeğini deşti,
- 425 Khersidamas yuvarlandı tozların içine, toprağı avuçladı.
 Odysseus bıraktı onları orda,
 Hippasosoğlu Kharops'a yapıştırdı kargısını,
 Kharops, varlıklı Sokos'un kardeşiydi,
 tanrılara denk Sokos yardıma koştu,
 geldi Odysseus'un yanına, şöyle dedi:
- 430 "Ünlü Odysseus, düzenden, zordan bıkmayan,
 bugün ya iki Hippasosoğluyla övüneceksin,
 ikimizi de öldürecek, silahlarımızı soyacaksın,
 ya da kargımın altında canından olacaksın."

- Böyle dedi, vurdu onu yusyuvarlak kalkanından,
 435 güçlü kargı deldi parlak kalkanı,
 gitti çok işlenmiş zırha saplandı,
 böğründen deriyi adamakıllı yırttı,
 neyse ki yetişti Pallas Athene,
 önledi temrenin bağırsaklara girmesini.
 Anladı Odysseus, sonunda ölüm yoktu.
- 440 Az geriledi, şu sözleri söyledi Sokos'a:
 "Açıldı önünde ölüm uçurumu, işin tamam,
 Troyalılarla savaşmama ara verdin, ama

kavuşacaksın benim kargımla kara ölüme,
445 canını Hades'e vereceksin, ünü bana.”

Böyle dedi Odysseus, o da başladı kaçmaya.
Geldi sırtına saplandı Odysseus'un kargısı,
saplandı iki omzu arasına,
boydan boya deldi göğsünü,
paldır küldür yıkıldı toprağa.
Tanrısal Odysseus da övündü:

450 “Ey Sokos, atları iyi süren yiğit Hippiasos'un oğlu,
kaçamadın, ölüm geldi seni yok etti,
ne baban kapatacak ölü gözlerini, ne ulu anan,
çiğ et yiyen kuşlar, kanat çırpı çırpı,
bedenini didik didik edecekler.
455 Ama ben ölürsem, beni tanrısal Akhalar gömer.”

Böyle dedi, yiğit Sokos'un zorlu kargısını çekti
etinden, kabarık kalkanından çıkardı.
Birdenbire kan fışkırdı yaradan, canı yandı.
Ulu yürekli Troyalılar görünce Odysseus'un kanını,
seslendiler kalabalıkta birbirlerine,

460 sonra hep birden yürüdüler ona doğru.
Geriledi Odysseus, arkadaşlarını çağırdı,
olanca gücüyle bağırdı üç kez,
Ares'in sevdiği Menelaos, çağrısını üç kez duydu,
yanında duran Aias'a seslendi, dedi ki:

465 “Tanrı soylu Aias, Telamon'un oğlu, ordular kralı,
sabırlı Odysseus'un sesi geldi kulağıma,
Troyalılar herhalde sıkıştırdılar onu.
Haydi karışalım kalabalığa,
onu korumak düşer bize,
Troyalılar arasında kalırsa tek başına,
biliriz yiğitliğine yiğittir ama
470 bakarsın sonunda kötü bir şey olur,
bir büyük özlem bırakır Danaolara.”

Böyle dedi başa geçti,
tanrıya denk Aias da gitti arkasından.

- Az sonra buldular Zeus'un sevdiği Odysseus'u,
onu bir sürü Troyalı kovalıyordu.
Dağlarda kızıl çakallar vardır hani,
475 düşerler boynuzlu bir geyiğin arkasına,
bir avcının okuyla vurulmuştur geyik,
çevik ayakları geyiği kurtarır yine de,
kanı ılıktır, dizleri tutana dek kaçır,
ama sivri okun yarası tüketince gücünü,
çiğ et yiyen çakallar yetişir,
gölgeli ormanın içinde onu paralar.
480 Ama ortaya yırtıcı bir aslan salarsa tanrı,
çakallar korkup kaçır, aslan konar şölene.
Çok akıllı yiğit Odysseus'u, bir sürü Troyalı,
tıpkı böyle kovalıyordu işte.
O da kargısıyla savmaya bakıyordu kara günü.
485 Aias yaklaştı, elinde kule gibi kalkanı,
geldi durdu yanı başında,
Troyalılar da o yana bu yana kaçtı.
Yiğit Menelaos Odysseus'u aldı uzağa götürdü,
seyis arabayı getirene dek onu tuttu.

- Aias da saldırdı Troyalıların üstüne,
yakaladı Doryklos'u, Priamos'un piç oğlunu,
490 sonra da yaraladı Pandokos'u,
Lysandros'u, Pyrasos'u, Pylartes'i.
Taşan bir ırmak nasıl yayılırsa ovaya,
Zeus'un yağmuruyla, dağ selleriyle kabarırsa nasıl,
sürükler götürür bir yığın çamla kuru meşe,
495 sürükler yığınla çamuru, döker denize,
ünlü Aias da Troyalıları öyle kovalıyordu,
atları, insanları kıra geçire.
Hektor bilmiyordu olanı biteni,
Skamandros Irmağı'nın kıyıları boyunca,
savaşın sol kanadında dövüşüyordu kıyasıya.
500 Erlerin kafaları asıl orda düşüyordu.
Ulu Nestor'un, yiğit İdomeneus'un çevresinde,
sonsuz çığlıklar göklere ağıyordu.

Hektor dalmıştı kalabalığa kargısıyla,
araba sürmede çok ustaydı o,
genç sıraları darmadağın ediyordu.

505 Aleksandros, güzel saçlı Helene'nin kocası,
erlerin güdücüsü Makhaon'un yiğitliğini durdurmasaydı,
kancalı okuyla onu sağ omzundan vurmasaydı,
tanrısal Akhalar yine de yol vermeyecekti ona.
Öfke saçan Akhaların ödü koptu,
savaşın yönü değişir, Makhaon'u götürürlerse ya.

510 İdomeneus döndü Nestor'a, dedi ki:
"Ey Neleusoğlu Nestor, Akhaların şanı şerefi,
arabana bin, Makhaon'u al yanına,
tek tırnaklı atlarını tezelden gemilere sür.
Bir sürü insana bedeldir bir hekim,
yaradan oku ustaca çeker çıkarır,
515 acı dindiren ilaçlar serper yaraya."

Böyle dedi, at sürücüsü Nestor da dinledi onu,
bindi arabasına, aldı yanına Makhaon'u,
kusursuz hekim Asklepios'un oğlunu.
Kamçıladi atları, atlar da seve seve
uçtular koca karınlı gemilere doğru.

520 Yürekleri götürüyordu onları oraya.

Hektor'un yanındaydı Kebriones arabada,
sersemlemiş gördü Troyalıları, dedi ki:

"Biz burda, acı veren savaşın en ucunda
karşı karşıya dövüşüyoruz Danaolarla,
525 ama öbür Troyalılarla atları orda darmadağın,
Telamonoğlu Aias tartaklıyor onları,
tanıyorum onu ben iyicene,
işte bak omuzlarında kocaman kalkanı.
Haydi oraya sürelim atları, arabaları,
atlılarla yayalar vuruşuyorlar orda kıyasıya,
530 sonsuz çığlıklar kaplıyor ortalığı."

Böyle dedi, güzel yeleli atlarını kamçıladi,
çın çın çınladı kamçı,

atlar kamçının sesini duydu,
sürdüler tez giden arabayı Troyalılarla Akhalar arasına,
uçtular ölüleri, kalkanları çiğneye çiğneye.

- 535 Arabayı dolanan parmaklıkla dingil bulandı kana.
Nallardan, tekerleklerden kanlar sıçradı.
Yiğit fırladı girdi insan kalabalığına,
sıraları yarmak için yandı tutuştu.
Danaolarda uyandırdı yıkım korkusu,
kimsede onu geri tutacak güç yoktu.
Kargısıyla, kılıcıyla, kocaman taşlarla,
540 gitti dolaştı öbür sıraları,
baktı, sinayacak savaşçı aradı.
Ama Aias'la dövüşmeyi gözü tutmuyordu.

Yükseklerde oturan Zeus baba
büyük bir korku saldı Aias'ın içine.

- Aias şaşkın şaşkın durdu,
545 yedi kat deri kalkanını attı arkasına,
tır tır titremeye başladı.
Bakındı kalabalıkta bir hayvan gibi döne döne,
çekildi dizlerinin gücü, atamadı bir tek adım.
Kızıl bir aslanı, sığırların ağılından,
köpekler, köylüler nasıl kovalarsa,
hepsi nöbet bekler bütün gece,
550 yağlı sığırları kaptırmazlar ona,
aslan ete susamıştır, saldırır,
ama hiçbir şey geçiremez eline,
dikilir önünde bir sürü kargı,
güçlü ellerde sallanır bu kargılar,
çırağlar yanar, aslan saldırmak ister,
ama korkar, saldıramaz bir türlü.
555 Gün doğar, bezgin yürekle çeker gider.
İşte Aias da tıpkı öyle, bezgin yürekle,
uzaklaştı Troyalılardan istemeye istemeye.
Akha gemileri için çok korkuyordu, çok.
Tarlanın yanından geçerken bir eşek,
çocukların saldırısına uğrarsa nasıl,

- sırtında kırılır bir sürü değnek,
ama eşek aldırılmaz, direnir,
560 dalar başakların içine, kırpar ekini,
doyurur karnını iyicene,
çocuklar yapıştırır değnekleri sırtına,
zorla çekerler eşiği tarladan.
İşte Troyalılarla ünlü yardımcıları da
böyle atıldılar üstüne Telamonoğlu Aias'ın,
565 kalkanının ortasına kargılarla vura vura,
Aias'ın aklına gelir saldırma gücü,
döner Troyalılara karşı kor,
sonra çevirir sırtını, tabanları yağlar.
Böylece gide gele çırpınır durur,
570 bırakmaz Troyalıları tez giden gemilere.
Çevik eller kargılar atar,
bir ikisi gelir saplanır koca kalkanına,
çoğu kalır yarı yolda, toprağa saplanır,
bir türlü delemesler Aias'ın etini.
- 575 Eurypylos, Euaimon'un alımlı oğlu,
ok yağmuru altında onu şaşırmış gördü,
gitti yanına, saldı parlak kargısını,
erlerin güdücüsü Phausiosoğlu Apisaon'u vurdu
yüreğinin altından, tam ciğerinden,
bir anda çözdü dizlerini.
- 580 Fırladı aldı silahları omuzlarından.
Tanrıya benzer Aleksandros da bunu gördü,
Eurypylos'a doğru gerdi yayını,
onu sağ bacağından vurdu,
kırıldı kemik, bacak uyuştı.
- 585 Eurypylos kaçtı, daldı arkadaşları arasına,
bağırdı Danaolara olanca gücüyle,
Çın çın çınlattı ortalığı:
"Dostlar, Argosluların önderleri, başbuğları,
haydi dönün kovun Aias'tan kara günü,
oklar sardı dört yanını, bağlandı kısıkvrak,
590 umut kalmadı, acıklı savaştan kaçamayacak.

Haydi dönün, karşı durun düşmana,
büyük Aias'ın çevresinde toplanın haydi.”

Yaralı Eurypylos onlara böyle dedi,
onlar da kalkanlarını omuzlarına dayadılar.
Kaldırdılar kargılarını,
koşup geldiler Aias'ın yanına.
Aias da karşıladı onları,
595 karıştı dostları arasına,
yüzünü çevirdi düşmandan, sırtını döndü.

İnsanlar böyle dövüşüyordu işte,
bütün gövdeler yanıyordu ateş gibi.
Neleus'un atları ter döke döke
Nestor'u, erlerin güdücüsü Makhaon'u aldı götürdü.
Ayağı tez tanrısak Akhilleus bunu gördü.
600 Koca karınlı gemisinin arkasında duruyordu,
boş çabalara bakıyordu, yürekler acısı bozguna.
Seslendi arkadaşına, sevgili Patroklos'a,
o da gemiden gelen sesi barakasında duydu,
fırladı Ares gibi, koştu onun yanına.
Gelecek yıkımın başı işte buydu.
605 Şöyle dedi Menoitios'un alımlı oğlu:
“Ne çağırırsın beni Akhilleus, isteğin ne?”

Ayağı tez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
“Tanrısak Menoitiosoglul, arkadaşım, canımın içi,
şimdi Akhalar, öyle gibime gelir ki
kapanacaklar dizlerime yalvara yakara,
610 omuzlarına dayanılmaz bir zor çöktü.
Git Patroklos, Zeus'un sevdiği, sor Nestor'a,
o adam kim savaştan yaralı getirdiği?
Arkadan Makhaon'a, Asklepios'un oğluna çok benzer,
ama o yiğidin görmedim gözlerini,
615 atlar önümden hızla geçti gitti.”

Böyle dedi, Patroklos arkadaşını dinledi,
Akhaların barakaları, gemileri boyunca koştu.

Ötekiler de Neleusoğlu'nun barakasına varmışlardı.
Ayak bastılar bereketli toprağa.

- 620 Seyis Eurymedon arabadan atları çözdü,
Durdular deniz kıyısında yele karşı,
gömleklerini ıslatan teri soğuttular.
Sonra girdiler barakaya, iskemlelere oturdular.
Güzel saçlı Hekamede, bir karma içki hazırladı.
Akhilleus'un Tenedos'u yakıp yıktığı gün,
625 Nestor, Tenedos'tan alıp getirmişti Hekamede'yi,
ulu yürekli Arsinoos'un kızıydı Hekamede,
Akhalar Nestor'a seçmişlerdi onu,
Nestor dernekte herkesten üstündü.
Kadın önce bir masa çekti önlerine,
güzel bir masa, göktaşından, cilalı,
üstüne tunçtan bir kap koydu,
630 bir de içkiye katık olacak soğanla sarı bal,
yanına da kutsal buğdaydan yapılmış ekmek koydu,
bir de iki ayaklı çok güzel bir kupa.
Altın kakmalıydı kupanın üstü,
kulpu vardı tam dört tane,
635 gagalıyordu her kulpu altından iki kumru.
Kimse kaldıramazdı onu doluyken.
Yaşlı Nestor kolayca kaldırdı onu.
Kadın Pramnös şarabını kardı.
Üstüne tunç rendeyle keçi peyniri ufaladı,
640 onun da üstüne beyaz un serpti,
haydi buyrun, için dedi.
İçildi, yürek yakan susuzluk giderildi,
sonra konuşuldu tatlı tatlı.
Derken Patroklos göründü kapıda.
Patroklos, tanrıya denk adam.
645 İhtiyar parlak tahtından kalktı,
tuttu elinden, aldı içeri, otur, dedi.
Patroklos başladı söze, dedi ki:
"Oturmanın sırası mı, tanrıların beslediği,
beni gönderen öfkeli, korkunç bir adamdır,
650 bilmek ister, getirdiğin yaralı kim?"

Erlerin güdücüsü Makhaon'muş, gördüm, tamam,
Gideyim bunu Akhilleus'a iletelim,
bilirsin ne adamdır o Zeus dölü,
bakarsın suçlu yapıverir suçsuzu.”

- 655 Karşılık verdi at sürücüsü Nestor, dedi ki:
“Akhilleus vurulanları neden şimdi sorar?
Akhaogullarına neden şimdi başladı acımaya?
Bilmez mi orduya çöken büyük yıkımı?
Gemilerde yatar en yiğit erler,
kimi uzaktan, kimi yakından vurulmuş, yaralı.
- 660 Tydeusoğlu güçlü Diomedes yaralı.
Ünlü Odysseus yaralı, Agamemnon yaralı.
Eurypylos kalçasından vurulmuş, yaralı.
İşte sana bir tane daha,
savaşta yeni getirdim şu delikanlıyı.
Vurulmuş yayından fıskıran bir okla.
Akhilleus soylu olmasına soylu, ama
- 665 Danaolara hiç aldırdığı, acıdığı yok.
Ne bekler, tez giden gemiler kıyıda yansın mı,
biz de yok olup gidelim mi birer birer?
Bendeki güç artık eski güç değil,
- 670 genç olaydım keşke, gücüm tam olaydı,
eskiden şu sığırlar yüzünden
Elislilerle kopan kavgadaki gibi.
Ben orda İtymoneus'u öldürmüştüm.
Elis'te oturan soylu Hypeirokhos'un oğlunu.
Oraya öç olmaya gitmişim,
o da bakıyordu sığırlarını korumaya,
- 675 elimden çıkan kargımla onu vurdum,
en ön sırada yıkıldı yere,
adamları, köylüler, kaçıştılar.
Ovadan bir hayli doyumluk almıştık,
sığır almıştık tam elli sürü,
bir o kadar koyun sürüsü almıştık,
domuz sürüsü almıştık bir o kadar,
bir o kadar da keçi sürüsü almıştık,

- keçiler dağlara, bayırlara yayılmıştı,
680 sarışın kısarak almıştık tam yüz elli tane,
çoğunun altında tayı vardı.
Hepsini Neleus'un ili Pylos'a sürdük,
geceleyin vardık Pylos'a.
Neleus sevindi savaştaki başarıma.
685 Tanyeri ağarınca çağırdı haberciler
tanrısai Elis'te alacağı olanları alana.
Pylosluların başbuğları da toplandı,
koyuldular payları ayırmaya.
Epeiolar onların çoğuna borçluydu.
Biz Pylos'ta bir avuç kişiydik,
bu yüzden nice acılar gördük,
690 yıllar önce güçlü Herakles gelmiş, hırpalamıştı bizi,
bütün yiğitlerimiz öldürülmüştü.
Biz kusursuz Neleus'un on iki oğluyduk,
hepsi gitti, bir ben kaldım.
Tunç zırhlı Epeiolarda bir çalım bir çalım,
695 bize yapmadık kötülük bırakmadılar.
Payda yaşlı Neleus seçti kendine
bir sığır sürüsüyle bir büyük keçi sürüsü,
çobanlarıyla tam üç hayvan aldı.
Tanrısai Elis'te alacağı çoktu onun,
dört koşu atıyla dört araba alacağı vardı.
Arabalar koşulara girmişlerdi,
700 bir üçayak ödöl konmuştu koşuya,
ama erlerin başbuğu Augeias alıkoydu onları,
atlarına yas tutan arabacıları gönderdi.
Yaşlı Neleus çok kızdı buna,
ayırdı kendine en büyük payı,
kalan pay halka dağıtılsın dedi,
705 eşit paydan dedi, yoksun kalmasın kimse.
Biz kurbanlar kesiyorduk kentin çevresinde,
hepsi çıkageldiler üçüncü gün,
bir hayli er, bir sürü tek tırnaklı at.
aralarında iki Molion vardı silahlı,
ikisi de ana kuzusuydu,

- 710 yoktu ikisinde de saldırma gücü.
 Thryoessa adında bir kent vardır,
 dik bir tepenin üstünde,
 uzakta, Alpheios Irmağı'nın kıyısında,
 kumsal Pylos'a yakın,
 onlar gelmişlerdi o kenti yıkmaya.
 Ama geçince boydan boya ovayı,
 Athene haberci geldi bize,
- 715 koştu Olympos'tan, silahların dedi.
 Geceleyin Pylos halkı toplandı,
 canla başla atıldı savaşa,
 Neleus istemedi benim silah kuşanmamı,
 atlarımı almış, saklamıştı,
 sen savaştan anlamazsın diyordu bana.
- 720 Ben de yaya karıştım atlılar arasına,
 nasıl olsa diyordum, Athene beni kollar.
 Bir ırmak vardır, Minyeios'tur adı,
 Arene'nin oralarda dökülür denize,
 bekledim orda tanrısız Şafak'ı,
 yanımda Pyloslu atlılar vardı,
 yayalarsa akıp gidiyordu dalga dalga.
- 725 Zırhlarımızla, silahlarımızla atıldık ileri,
 gündüz vardık Alpheios'un tanrısız akıntısına.
 Üstün güçlü Zeus'a güzel kurbanlar sunduk,
 Alpheios suyuna bir boğa, Poseidon'a bir boğa,
 gök gözlü Athene'ye de boyunduruğa girmemiş bir inek.
- 730 Akşam yemeğini yedik bölük bölük,
 gittik ırmak kıyılarına, silahlarımızla yattık.
 Ulu canlı Epeiolar da sarmışlardı kenti,
 yıkıp yok etmek için yana tutuşa.
 Karşılarına apansız Ares'in zor işi çıktı,
- 735 toprakların üstüne yayılınca gün ışığı,
 Zeus'la Athene'ye yakarıp giriştik savaşa,
 Pyloslularla Epeiolar arasında savaş kızıştı,
 önce ben vurdum bir adamı,
 tek turnaklı atlarını geçirdim ele.
 Kargıcı Mulion'du bu, Augeias'ın damadı,

- 740 en büyük kızını almıştı, sarışın Agamede'yi,
bütün ağları bilirdi Agamede,
engin toprağın beslediği ağları.
Yürüdüm Mulion'un üstüne, kargımla vurdum onu,
yuvarlandı tozun toprağın içine,
atladım arabasına, karıştım ön sıralara.
Ulu canlı Epeioların başbuğları düşmüştü,
savaşta en üstün yiğitleri düşmüştü,
745 kendileri de başladı o yana bu yana dağılmaya.
Kara bir fırtına gibi fırladım öne,
el koydum tam elli arabaya,
her arabada iki adam vardı,
kargımın altında can verdiler birer birer,
dişleriyle ısırıldılar toprağı.
İki Molion'un babası Poseidon,
toprağı sarsan gücü yaygın tanrı,
onları koyu bir bulutla kaplamasaydı,
750 o anda yok edecektim ikisini de.
O gün Zeus, Pyloslulara büyük bir güç verdi.
Kovaladık düşmanı geniş, uzun ovada.
Öldürdük, güzel silahlarını topladık.
755 Sürdük atlarımızı buğdayı bol Buprasion'a kadar,
Olenie kayasına, Alesios denen tepeye kadar sürdük.
Athene oradan geri çevirdi orduyu.
Öldürdüm son adamı da, bıraktım orda.
Sürdü Akhalar çevik atlarını
760 Buprasion'dan Pylos'a doğru,
tapındılar ölümsüz Zeus'a,
saygı gösterdiler ölümlü Nestor'a.
Bir zamanlar ben böyle bir yiğitmişim işte.
Oysa Akhilleus'un yiğitliği kendi çıkarına,
ordu bir yok olsun da bak,
nasıl dövünecek, nasıl ağlayacak.
765 Menoitios öğütler vermişti sana a oğul,
Phthie'den Agamemnon'a yollarken seni.
Tanrısız Odysseus'la ben içerdeydik,
sana verdiği öğütleri bir bir işittiydik.

- 770 Bereketli Akhais'te er toplamadaydık,
 Peleus'un düzenli sarayına gelmiştik.
 Sarayda yiğit Menoitios'la seni bulmuştuk,
 Akhilleus da vardı yanınızda.
 At sürücüsü yaşlı Peleus, avluda
 bir öküzün yağlı butlarını sunuyordu
 şimşek savuran Zeus adına,
 altın bir tas vardı elinde,
- 775 butların üzerine kızıl şarap döküyordu.
 Siz ikiniz etleri doğruyordunuz orda,
 bizse kapının önünde durmuştuk.
 Derken Akhilleus fırladıydı ayağa,
 elimizden tutup bizi içeri aldıydı,
 yer gösterdiydi, buyrun oturun dedi,di,
 gereğince bir güzel ağırladıydı.
- 780 Doyasıya yenilip içildi. di.
 Önce ben başladıydım söze,
 bizimle gelin haydi dedi,di,di,
 gelmeye can atıyordunuz ikiniz de.
 Babalarınız öğüt verdiydi size bir sürü.
 Yaşlı Peleus salık verdiydi oğlu Akhilleus'a,
 her yerde dedi,di,di,di,di,di,di,di,di,di,
 herkesten üstün ol.
- 785 Aktor'un oğlu Menoitios da öğüt verdiydi sana,
 oğlum dedi,di,di,di,di,di,di,di,di,di,
 soyca aşağısın Akhilleus'tan,
 ama epeyce yaşlısın ondan dedi,di,di,
 güçteyse seni çok geçer dedi,di,di,
 onunla güzel konuş, öğüt ver, yol göster,
 kendi iyiliği için bak nasıl dinler.
- 790 İhtiyar sana böyle öğüt verdiydi işte,
 sense unutuverdin bu öğütleri.
 Haydi git bunları yiğit Akhilleus'a söyle,
 tanrının yardımıyla dokunuver yüreğine,
 arkadaş öğüdü getirir insanı doğru yola.
- 795 Zeus'un ağzından ulu anasının getirdiği
 alinyazısından kaçmak isterse yüreğinde,
 durmasın, ileriye seni salsın,
 Myrmidonların öbür ordusu da gelir arkandan,

bakarsın Danaolara bir ışıık doğuverir.
Güzel silahlarıyla kuşandırır senı,
Troyalılar da Akhilleus geliyor sanır,
bakarsın birdenbire kesiverirler savaşı,
800 yorgun Akhaoğulları da birazcık soluk alır,
savaşta soluk kısa sürer,
yorgun erleri kolayca püskürtür
kente doğru, gemilerden, barakalardan uzağa,
savaşa girmemiş, yorulmamış erler.”

Böyle dedi, Patroklos’un göğsünde yüreğini oynattı.
Yiğit Patroklos başladı koşmaya.
805 Akhilleus’un gemilerine doğru uçtu gitti.
Vardı tanrısai Odysseus’un gemileri önüne,
orda toplantılar, oturumlar yapılırdı,
orda tanrılara sunaklar dikilirdi.
Yaralı Eurypylos’a rastladı orda,
810 tanrısai Euaimonoğlu, kalçasında bir ok saplı,
topallaya topallaya savaştan dönüyordu,
omuzlarıyla başı terden sırılsıklamdı,
korkunç yarasından kan akıyordu kapkara,
ama Eurypylos’un aklı başındaydı.
Menoitios’un savaşçı oğlu gördü onu acıdı,
815 şu kanatlı sözleri söyledi ona,
dövüne dövüne, yana yana:
“Danaoların başbuğları, önderleri,
sevdiklerinizden, baba toprağından uzakta,
böyle mi doyuracaktınız ak etlerinizle
şu Troya’nın çevik köpeklerini.
Söyle bana, yiğit Eurypylos, Zeus’un beslediğı,
820 Akhalar durdurabilecek mi dev gibi Hektor’u ne dersin,
kargısı altında yoksa hepsi yok olup gidecek mi?”

Yaralı Eurypylos karşılık verdi, dedi ki:
“Ey Patroklos, Zeus’tan doğma,
artık bitti Akhalar, umut kalmadı,
kara gemilerine bir bir atacaklar kendilerini.

- 825 En yiğitleri gemilerde yatıyor işte,
kimi ölü yatıyor, kimi yaralı.
Gitgide artıyor düşmanın gücü.
Sen beni kurtar, kara gemime götür,
bacağımdan şu oku kes at,
ılık suyla yıka akan kara kanı,
830 acıları dindiren ilaçlar ko üstüne,
bu ilaçları Akhilleus öğretmiş sana,
o da Kentaurların en iyisinden öğrenmiş, Kheiron'dan.
Bizim de hekimlerimiz var gerçi,
Podaleiros'la Makhaon var, ama
Makhaon barakada yaralı yatıyor olmalı,
835 şimdi ona da kusursuz bir hekim ister,
öteki de Troyalılara karşı kor ovada.”

Menoitios'un savaşçı oğlu karşılık verdi, dedi ki:
“Nasıl edelim bilmem ki yiğit Eurypylos, nasıl edelim?
Bir öğüt götürüyorum yiğit Akhilleus'a,
840 Akhaların bekçisi yaşlı Nestor'un verdiği.
Ama yine de burda böyle bırakamam seni.”

- Böyle dedi, kavradı onu göğsünün altından,
erlerin güdücüsünü barakasına götürdü.
Uşak da sığır derileri serdi yere.
Yatırıp bıçakla kesti kalçasından keskin oku,
845 akan kara kanı yıkadı ılık suyla,
acı bir kökü eliyle yoğurdu, ezdi,
bütün ağrıları kesen bir ottu bu.
Kodu otu yaranın üstüne.
Yara başladı kurumaya, kan durdu.

XII. Bölüm

- Barakada Eurypylos'a bakarken Menoitios'un yiğit oğlu,
Argoslularla Troyalılar birbirlerini yiyordu.
Ne Danaoların hendeği durduracaktı düşmanı,
ne hendek önündeki geniş duvar.
O duvarı tez giden gemiler için yapmışlardı.
- 5 Bir de hendek kazmışlardı önüne.
Ama tanrılara ünlü kurbanlar kesmemişlerdi.
Gemilerini, bol doyumluluğu korusun diye yapmışlardı o duvarı.
Ama ölümsüz tanrılar bunu uygun bulmamışlardı.
Bu yüzden dayanamayacaktı uzun zaman.
- 10 Hektor ne güne dek yaşayacaksa,
Akhilleus ne güne dek duracaksa,
Priamos'un ili ne güne dek ayakta kalacaksa,
büyük duvar da o güne dek ayakta kalacaktı.
Ama bir gün Troyalıların en yiğitleri düşecekti,
Argosluların azı kalacak, çoğu ölecekti.
- 15 Priamos'un ili on yılın sonunda yanacaktı.
Argoslular dönecekti gemileriyle sevgili baba toprağına.
Poseidon'la Apollon işte o zaman düşündü taşındı,
üstüne ırmakları salalım, yıkalım dediler.
İda dağlarından denize akan ırmakları getirdiler,
- 20 Rhesos'la Heptaporos'u, Karesos'la Rhodios'u getirdiler.
Grenikos'u, Aisepos'u getirdiler,
tanrısız Skamandros'u, Simoeis'i getirdiler.
Kıyılarında kalkanlar, tolğalar düşmüştü toz toprak içine,
yarı tanrı soy soy insanlar düşmüştü.
Phoibos Apollon çevirdi ağızlarını duvara,

- saldı akıntılarını tam dokuz gün.
- 25 Zeus da boyuna yağmur yağdırdı durdu,
denize doğru silip süpürmek istedi duvarı.
Toprağı titreten tanrı da, elinde üç dişli çatalı,
ırmakları yürüttü götürdü,
Akhaların didine didine üst üste yığdığı
tahtaları, taşları dalgalara doğru yüzdürdü,
- 30 sonra hızla akan Hellespontos'un kıyılarını dümdüz etti,
sonra kapladı engin kıyıyı kumlarla.
Duvar böylece yok oldu gitti.
Sonra çevirdi ırmakları eski yerlerine,
ırmaklar da başladılar kendi yataklarından
güzel sularını tatlı tatlı akıtmaya.

- Poseidon'la Apollon bir gün bunu yapacaktı işte.
Ama şimdi sağlam duvarın çevresinde
- 35 alev alev çığlıklar yükseliyordu,
çatır çatır çatırdıyordu tahtalar.
Argoslular, Zeus'un kamçısı altında gerilediler,
durdular koca karınlı gemilerin yanında,
korktular Hektor'dan, usta savaşçıdan.
- 40 Fırtına gibi dövüşmedeydi yine Hektor.
Bir aslan ya da bir yabandomuzu,
köpekler, avcılar arasına düşer de hani,
nasıl gücüne güvenir, meydan okursa,
avcılar birbirlerine sokulup duvar olur,
karşı koyar, durmadan kargı atarlar,
- 45 ama korku girmez hayvanın yiğit yüreğine,
yok etse onu yiğitliği yok eder,
avcıları sık sık yoklar, bir gelir bir gider,
onun saldırdığı yerden avcılar da geriler.
Kalabalık içinde Hektor da işte
yalvardı durdu arkadaşlarına gide gele.
- 50 Haydi durmayın diyordu, aşın duvarı.
Ama yürek yoktu çevik ayaklı atlarda,
hendek kıyısında kişniyorlardı durmadan,
geniş hendek korkutmuştu gözlerini,

- çok zordu hendeği atlayıp geçmek.
 Dik kıyıları vardı hendeğin,
 55 sivri kazıklar çakılıydı karşı kıyıda,
 düşmandan korunmak için Akhalar çakmıştı,
 sık sık, kocaman kocamandılar.
 Tek bir at varamazdı oraya,
 güzel tekerlekli arabayı çekip götüremezdi.
 Yayalar da çekinir, ya aşamazsak derlerdi.
 60 Pulydamas, yüce Hektor'un yanına geldi, dedi ki:
 "Hektor, Troyalıların atılgan önderi,
 siz yardımcılarımızın önderleri,
 çevik atlarımızı hendekten sürmek delilik olur,
 çok zordur bu hendeği aşmak,
 karşıda kocaman kazıklar var sivri sivri,
 işte yanı başında da Akhaların duvarı.
 Burada atlılar arabadan inemezler.
 65 Arabanın içinde de bir şey yapamazlar.
 Geçmek isteyen kalır kan içinde.
 Yükseklerde gürleyen Zeus kötü duygular içindeyse,
 Argosluları yok etmekse niyeti,
 yüreği Troyalılardan yanaysa,
 o zaman dilerim geçilsin buradan,
 70 dilerim burada, Argos'tan uzakta,
 Akhalar utanç içinde yok olsunlar.
 Ya Akhalar birdenbire geri dönerlerse,
 ya bir saldırı olursa gemilerden,
 hepimiz şu açık hendeğe dökülürsek,
 tek haberci bulamayız kente gönderecek.
 75 Haydi hepimiz uyalım şu dediğime,
 seyisler hendek önünde atları tutsun,
 tepeden turnağa silahlı biz yayalar,
 topumuz takılalım Hektor'un arkasına,
 günleri dolmuşsa dayanamaz Akhalar."
- 80 Pulydamas böyle dedi, Hektor da beğendi.
 Arabasından silahlarıyla atladı yere.
 Öbür Troyalılar da arabalarda durmadılar,

gördüler tanrısal Hektor'un yere indiğini,
atladılar arabadan aşağı,
seyislerine birer birer buyurdular,
85 atları hendeğin başında yolunca tutun dediler.
Sonra gittiler geri geri, hazırladılar kendilerini,
beş bölük olup takıldılar önderlerinin arkasına.

Kimi gitti Hektor'la, kusursuz Pulydamas'la.
Bunlar en kalabalık, en yiğit erlerdi,
yana tutuşa duvarı delmeye gittiler,
90 gemilerin orda dövüşmeye gittiler yana tutuşa.
Kebriones aralarında üçüncü önderdi.
Hektor bir başka seyis bırakmıştı geride,
Kebriones'ten daha az yiğit birini.
Paris vardı ikinci bölüğün başında,
Alkathoos'la Agenor da onunlaydı.
Üçüncü bölüğün başında Helenos vardı,
tanrıya benzer Deiphobos vardı bir de.
Priamos'un oğullarıydı bunların ikisi de,
95 yiğit Asios da aralarındaydı.
Hyrtakosoğlu Asios,
alev rengi kocaman atları getirmişti onu,
Arisbe'den, Selleis Irmağı kıyılarından getirmişlerdi.
Aineias vardı dördüncü bölüğün başında,
Ankhises'in soylu oğlu.
Arkhelokos'la Akamas da onunlaydı,
Antenor'un oğullarıydı bu iki yiğit,
100 iyi bilirlerdi her türlü savaşı.
Çok ünlü yardımcılara Sarpedon komuta ediyordu,
Glaukos'la cenkçi Asteropaios'u almıştı yanına,
tekmil erler arasında en yiğit onlardı,
ama kendisi en üstündü yiğitlikten yana.
105 Sığır derisinden kalkanlarıyla dizildiler omuz omuza,
atıldılar Danaoların üstüne, yana tutuşa.
Artık Akhalar dayanamazlardı,
kaçar sığınurlardı kara gemilerine.
Tekmil Troyalılarla çok ünlü yardımcıları

- uydular kusursuz Pulydamas'ın isteğine.
- 110 Ama Hyrtakosoğlu Asios, erlerin başbuğu,
bırakmak istemedi atlarını, arabasını,
tez giden gemilere doğru atıldı onlarla.
Kara ölümden kaçamayacaktı bu akılsız adam,
atlarıyla, arabasıyla, övüne övüne,
- 115 dönemeyecekti gölgeli İlyon'a.
Alımlı Deukalionoğlu İdomeneus'un kargısıyla
adı uğursuz ölüm sardı onu.
Yürümüştü gemilerin soluna doğru,
Akhalanın ovidan dönüştü,
arabalarıyla sığındıkları yere yürümüştü.
- 120 Atlarını, arabasını o yana sürmüştü.
Geldi kapı önlerine,
ne kanatlar kapalıydı, ne büyük sürgü.
Erler açmıştı kanatları, sürgüyü;
savaştan kaçan biri gelir sığınırdı.
Sürdü atlarını dosdoğru işte oraya.
- 125 Ötekiler de geldiler ardından keskin çığlıklarla.
Artık dayanamazdı Akhalar,
kaçar sığınırldı kara gemilerine.
Ama kapıda iki yiğit adam çıktı karşılarına,
Lapithlerin, taşkın canlı kargıcıların oğulları,
biri güçlü Polypoites, Peirithoos'un oğlu,
- 130 öteki Leontes, insanların baş belası Ares'in dengi.
Kapıların önünde duruyordu bu ikisi,
dağlarda dimdik duran meşeler gibi,
rüzgâra, yağmura bütün gün dayanıyor bu meşeler,
derinlere uzanan kocaman kökleriyle tutunurlar.
- 135 Kollarına güvenen Lapithler de tıpkı öyle
dayanıp beklediler büyük Asios'u.
Troyalılar sığır derisi kalkanlarını kaldırdılar yukarı,
sağlam duvara doğru yürüdüler bağıra çağıra,
Kral Asios'un, İamenos'un, Orestes'in çevresindeydiler,
- 140 Asiosoğlu Adamas'ın, Thoon'un, Oinomaos'un çevresinde.
Lapithler önce içerde kaldılar,
kışkırtılar güzel dizlikli Akhaları,

- haydi dediler, dövüşün, koruyun gemileri.
 Ama Troyalılar saldırınca duvara,
 Danaolar da korkudan bağırmaya başlayınca,
 145 iki yiğit fırladı kapıların dışına,
 orda giriştiler kıyasıya dövüşe.
 Tıpkı yabandomuzları gibiydiler,
 ormanda avcıların, köpeklerin baskınına uğrayan
 yabandomuzları gibi tıpkı;
 yandan atılıp ormanı yararlar hani,
 sökerler ağaçları köklerinden,
 150 bir avcının okuyla vurulana dek
 duyulur dişlerinin gıcirtısı.
 Önden vurulanların göğsünde işte
 parlak tunç öyle cınladı.
 Olanca güçleriyle dövüşüyorlardı,
 güveniyorlardı yukardaki orduya, kendilerine.
 Sağlam duvarın üstünden taşlar atıyordu öbürleri,
 155 koruyorlardı kendilerini, barakalarını, gemilerini,
 kar taneleri gibi düşüyordu taşlar,
 sert bir rüzgârın, bulutları döndüre döndüre, lapa lapa
 bereketli toprağa döktüğü kar taneleri gibi.
 Oklar da öyle yağıyordu Akhaların, Troyalıların ellerinden.
 Değirmen taşları gibi taşlar vuruyordu
 tolgalara, göbekli kalkanlara,
 160 çın çın çınıyordu tolgalar, göbekli kalkanlar.
 inledi o zaman, Asios, Hyrtakesoğlu,
 seslendi öfkeyle dizine vura vura:
 “Ne de severmişsin yalanı Zeus baba,
 165 Kim derdi Akha yiğitleri dayanacak
 bizim gücümüze, dokunulmaz ellerimize.
 Onlar çevik belli eşekarılarına benzer,
 benzer onlar balarılarına;
 sarp bir yolda yuva yapar o arılar,
 saldırırlar üzerlerine saldırana,
 170 yavrularını korur, yuvayı bırakmazlar.
 İşte bu adamlar da iki kişiler, ama
 o arılar gibi çekilmezler kapıdan,
 ya öldürürüz derler, ya ölürüz.”

Böyle dedi, bu sözler dokunmadı Zeus'un yüreğine.
Zaferi Hektor'a sunmak istemişti canı.

- 175 Şimdi herkes bir başka kapıda savaşmada.
Ama neyleyim, tanrı değilim ben,
her şeyi sayıp dökmek güç gelir bana.
Alevler yükseliyordu ısıll ısıll,
duvarın çevresinde, her yandan.
- 180 Ne kadar tanrı varsa savaşta Danaolardan yana,
içerleyip köpürdüler yüreklerinde.

- Lapithler giriştiler kıyasıya savaşa.
Güçlü Polypoites, Peirithoos'un oğlu,
vurdu kargısıyla Damasos'u,
deşti tunç yanaklı tolgasını,
tunç tolga durduramadı tunç kargıyı,
- 185 temren, kemiği kırdı geçti,
kafadaki beyin oldu darmadağın.
Tam hızla atılırken o, bitirmişti işini.
Sonra hakladı Pylon'la Ormenos'u.
Leonteus, Ares'in filizi, vurdu kargısıyla
Antimakhos'un oğlu Hippomakhos'u,
kargı tam kuşağından girdi,
- 190 Leonteus ossaat çekti sivri kılıcını kınından,
kalabalığın içinden atıldı ileri,
Antiphanes'le geldi göğüs göğüse,
sapladı göğsüne kılıcını,
o da baş aşağı yıkıldı yere.
Sonra Menon'u, İamenos'u, Orestes'i vurdu,
hepsini yığdı bereketli toprağın üstüne.

- 195 Onlar ölülerin parlak silahlarını soyadursunlar,
delikanlılar Pulydamas'la Hektor'un izindeydiler.
Bunlar en kalabalık, en yiğit erlerdi,
yana tutuşa duvarı delmeye gidiyorlardı,
gemileri tutuşturmaya gidiyorlardı yana tutuşa.
Ama hendeğin yanında duruverdiler,

- bir düşünce almıştı hepsini,
hedeği geçmek için öne atılırken tam
200 bir belirti görünmüştü gözlerine,
yükseklerden uçan bir kartal
orduyu solunda bırakıp geçmişti,
kızıl bir yılan tutuyordu pençesinde,
yılan canlıydı, debeleniyordu,
savaştan vazgeçmemiş kocaman bir ylandı bu.
Yılan arkaya bükülüverdi birdenbire,
kendisini taşıyan kuşu göğsünden soktu,
soktu tam boynunun altından,
205 kartalın canı yandı, bıraktı yılanı yere,
düşürdü onu kalabalığın ortasına,
sonra karıştı rüzgârların soluğuna,
uçtu gitti bağıra çağıra.
Aralarında görünce debelenen yılanı
Troyalıları aldı bir titreme.
Kalkanlı Zeus'un bir belirtisiydi bu.
210 Pulydamas atılgan Hektor'un yanına vardı, dedi ki:
"Toplantılarda ben iyi öğütler versem bile,
bir yolunu bulur alt edersin beni,
senden başka düşünmek olmuyor bir türlü,
senin gücünü artırmak düşünüyör bize.
215 Ama yine diyeceğim bana en uygun görüneni:
Danaolarla gemileri için savaşmaktan vazgeçelim,
sonu şöyle olacak gibime gelir:
Hedeği geçmek için ileri atılırken tam,
Troyalıları bir kuş göründüyse nasıl,
yüksekten uçan bir kartaldı bu,
orduyu solunda bırakıp geçmişti,
220 kızıl bir yılan tutuyordu pençesinde,
canlı, kocaman bir yılan,
ama bıraktı onu yuvasına varamadan,
götürüp veremedi onu yavrularına,
biz de tıpkı öyle olacağız işte.
Akhaların kapılarını, duvarlarını yıksak bile,
225 hiç de güzel olmayacak gemilerden dönüşümüz.

Birçok Troyalı bırakacağız orda,
paramparça edecek onları Akhalar.
Bir bilici de sana bunu derdi işte,
belirtirdi iyi yorumlayan bir bilici,
insanlar da inanırdı ona.”

- 230 Oynak tolgalı Hektor yan yan baktı, dedi ki:
“Pulydamas hiç de hoşuma gitmedi bu konuşma.
Sende çok daha güzel sözler olmalı.
Böyle konuşurken iyice düşünüp taşındıysan,
demek tanrılar aklını başından almış.
- 235 Uzaklardan gürleyen Zeus’un buyruklarını unuttun mu,
bana söz vermişti o, işmar etmişti.
Ne o, geniş kanatlı kuşlara mı inanalım,
kulak asmam, aldırmam ben kuşlara,
ister sağa, şafağa uçsunlar, güne doğru,
- 240 ister sola doğru, sisli karanlıklara uçsunlar.
Bir tek buyruk var, Zeus’un buyruğu,
tekmil insanların, tanrıların kralı Zeus’un.
Bir tektir en doğru belirti,
o da der yurdunu savun.
Savaştan, düşmandan sende bu korku ne?
- 245 Hepimiz gemilerin yanında can versek bile
senin ölmekten hiç korkun olmamalı,
yüreğin savaşa dayanıklı değil nasıl olsa.
Haydi git savaştan uzak dur,
ama bir başkasını kandırmaya kalkma,
- 250 hiç bakmam, kargımla alırım canını.”

Böyle dedi, başa geçti,
öbürleri de yürüdüler arkasından,
uğultular gökleri cınlattı.
Gök gürleten Zeus, tam o sıra
bir fırtına kopardı İda dağlarından,
fırtına toz yağdırdı gemilerin üstüne,
Akhaların aklını başından aldı,

255 şanı yoldaş etti Troyalılarla Hektor’a.

Troyalılar bu belirtilere güvendiler,
bir de kendi güçlerine,
Akhaların büyük duvarını yıkmayı denediler,
koyuldular kuleleri yıkmaya, siperleri devirmeye,
260 destek olan sııkları sökmeye koyuldular.
Ama Danaolar yol verecek gibi değillerdi,
öküz derisi kalkanlarını siper etmişlerdi,
vuruyorlardı duvara yürüyen düşmanı.

Aiaslar duvarın üstünde gide gele
265 buyruklar veriyorlardı dört bir yana,
güç katıyorlardı Akhaların gücüne,
sözler ediyorlardı bal gibi tatlı,
ama gördüler mi gevşemiş, içi geçmiş birini,
kışkırtıyorlardı ağır sözlerle:
“Hey arkadaşlar, size diyorum, size,
Argosluların en seçkinine,
Şöyle böylesine, az yararlısına,
270 savaşta bütün erler bir değil nasıl olsa,
ama işte bugün hepinize iş var,
bu ortada bir şey, besbelli,
haydi hepiniz çağırma kulak verin,
çıkarmak aklınızdan gemilere dönmeyi,
öne atılın, güç verin birbirinize,
275 şimşek savuran Olymposlu belki bize yâr olur,
düşmanı püskürtür, savaşı atarız kentin önüne.”
İki Aias böyle bağırıyordu öne doğru,
güç katıyorlardı Akhaların gücüne.
Kar taneleri nasıl düşerse lapa lapa kış günü,
akıllı Zeus kar yağdırmaya koyulur da hani,
280 göstermek ister insanlara yağdırma gücünü,
rüzgârları uyutup durmadan yağar,
örtünceye dek yüksek dağların doruklarını,
denize giren sivri burunları,
yemyeşil ovaları örtünceye dek,
insanların bereketli tarlalarını örtünceye dek yağar.
Kırçıl denize, koylara, kıyılara da yağar, ama

- 285 yağarken dalgalar gelir bir çarpar, sürer götürür,
geri kalan bütün yeryüzü örtülür bembeyaz karla,
Zeus'un karları dünyaya saldıgı gün.
İşte böyle lapa lapa kar gibi iki yandan
taşlar yağıyordu sağanak sağanak,
bir yandan Akhalardan Troyalılara doğru,
bir yandan Troyalılardan Akhalara doğru,
Duvarlar gümbür gümbür gümbürdüyordu.
Ama akıllı Zeus, Argosluların üstüne
oğlu Sarpedon'u salmasaydı,
290 ne Troyalılar, ne de ünlü Hektor
kapıları kıramaz, duvarı yaramazdı.
Kıvrık boynuzlu öküzlerin üstüne atılan
bir aslan gibi saldı onu.
Sarpedon düzgün kalkanını koydu önüne,
295 tuncu çekiçle işlenmiş bir kalkandı bu,
iyi bir usta yapmıştı bu kalkanı,
içine sık sık öküz derileri dizmişti,
derileri altın çivilerle bağlamıştı birbirine,
işte bu kalkanı kaldırdı önüne,
iki kargısını sallaya sallaya koyuldu yola,
bir dağ aslanı gibiydi,
günlerce et yüzü görmemiş bir aslan gibi,
300 yiğit yüreği haydi der ona, bir sürü bul,
kuytu bir ağıl bul git der,
neden sonra aslan ağıla varır,
köpekler görür orda, elleri sopalı çobanlar,
ama hiç oralı olmaz girer işe,
305 ve atlar bir hayvanın üstüne,
ya da çevik bir elden atılan kargıyla ossaat vurulur.
Tanrıya denk Sarpedon'un yüreği de işte böyle,
duvara saldırmaya götürdü onu, burçları yıkmaya.
Ossaat seslendi Hippolokhos'un oğlu Glaukos'a.
310 "Glaukos Lykia'da neden çok sayarlar bizi,
neden oturturlar bizi başköşeye,
neden etlerle, dopdolu taslarla ağırlarlar,
neden bakarlar bize tanrıymışız gibi,

- ulu Ksanthos kıyılarında neden geniş topraklarımız var,
hem bağ olmaya, hem buğday olmaya elverişli?
Öyleyse burda bizim ödevimiz ne,
315 Lykialıların ön sıralarında savaşmak değil mi?
Kalın zırhlı bir Lykialı o zaman diyecek ki:
'Lykia'da bize baş olan krallar,
yağlı koyun etleri yerler gerçi,
şarabın en iyisini içerler ama
320 hiç de ünsüz kişiler değildir onlar,
ne üstün güçleri var bak işte,
dövüşürler Lykialıların en önünde.'
Ey can yoldaşım benim,
savaştan kaçmanın sonu ne,
yaşlanmadan, ölümsüz yaşamak mı?
Bunu bilseydim, ne kendim savaşırdım en önde,
325 ne de seni yollardım erlere ün veren savaşa,
neylersin, ölüm tanrıçaları gözler yolumuzu,
bir ölümlü kaçamaz onlardan, kurtulamaz.
Haydi gidelim görelim bakalım,
biz mi düşmana ün veririz,
yoksa düşman mı ün verir bize?"

- Böyle dedi, Glaukos da olmaz demedi,
dinledi Sarpedon'un sözünü,
330 Lykialıların büyük kalabalığı başında
yürüyüp gittiler dosdoğru.
Peteos'un oğlu Menestheus onları gördü,
titredi kaldı olduğu yerde,
duvara doğru geliyorlardı ölüm saçarak,
geliyorlardı tam kendi üstüne.
Duvara göz attı bir boydan bir boya,
bir önder aradı belayı savacak,
335 savaşa doymayan iki Aias'ı gördü,
Teukros da barakasından çıkmış geliyordu,
yakındılar, ama bağırırsa duyuramazdı sesini,
ortalığı öylesine bir uğultu sarmıştı,
çığlıklar göklere ağıyordu,

kargılar kalkanlara vuruyordu,
 340 yeleli tolgalara vuruyordu, kapalı kapılara.
 Troyalılar kapıların önündeydi,
 bakıyorlardı zorla kırıp içeri girmeye.
 Menestheus, Thootes'i haberci gönderdi Aias'a:
 "Tanrısız Thootes, koş Aias'ı çağır,
 birini değil ama ikisini de,
 ikisi gelirse çok daha iyi,
 345 çok geçmeden açılacak burda ölüm uçurumu,
 çok ağır basıyor Lykialı önderler,
 onlar zorlu savaşlarda beladır oldum olası.
 Ama orda da sıkıdaysalar,
 bari Telamonoğlu saldırgan Aias gelsin,
 350 iyi yay kuran Teukros'u da alsın yanına."

Böyle dedi, haberci de dinledi onun sözünü,
 tunç zırlı Akhaların duvarı boyunca koştu,
 iki Aias'ın yanına vardı, soluk soluğa dedi ki:
 "Tunç zırlı Argosluların önderleri, Aiaslar,
 355 tanrı dölü Peteos'un sevgili oğlu çağırıyor sizi,
 gelsinler diyor, birazcık azaltsınlar yükümü,
 birinizi değil, ama ikinizi de,
 çok geçmeden açılacak orda ölüm uçurumu,
 çok ağır basıyor Lykialı önderler,
 360 onlar zorlu savaşlarda beladır oldum olası.
 Ama burda da sıkıdaysanız,
 bari Telamonoğlu saldırgan Aias gelsin,
 iyi yay kuran Teukros'u da alsın yanına."

Böyle dedi, Telamonoğlu da dinledi onu.
 365 Şu kanatlı sözleri söyledi Oileusoğlu'na:
 "Güçlü Lykomedes'le sen kalın burada,
 canla başla savaşmaya kışkırtın Danaoları,
 ben oraya gideyim, karşı koyayım savaşa,
 onlara güç katar, dönerim geriye."

370 Telamonoğlu Aias böyle dedi gitti.
 Ana baba bir kardeşi Teukros vardı yanında.

- Pandion da kıvrık yayını taşıyordu Teukros'un.
Duvarın içinden yürüye yürüye
vardılar ulu canlı Menestheus'un kulesine,
sıkışmış insanlar gördüler orda, kan ter içinde,
Lykialıların soylu önderlerini, başbuğlarını
375 siperlere tırmanır gördüler kapkara fırtına gibi.
Savaşa giriştiler, göğüs göğüse, kıyasıya.
Korkunç çığlıklar göklere ağıdı.
Önce Telamonoğlu Aias öldürdü bir adamı.
Sarpedon'un yoldaşını, Epikles'i,
380 bir kaya parçası fırlattı, pürtüklü, kocaman,
duvarın tepesindeydi bu kaya,
bugün güçlü bir delikanlı
iki eliyle kaldıramaz o kayayı.
Aias kaldırdı, attı Epikles'in üstüne,
ezdi dört siperli tolgasını,
baş kemiklerini tuz buz etti.
385 Epikles yuvarlandı duvardan bir dalgıç gibi,
can orda bir yığın kemik kodu gitti.
Teukros da bir ok attı Glaukos'a,
Hippolokhos'un güçlü oğluna,
duvara tırmanırken tam,
kolunun çıplak yerinden vurdu,
ossaat kesti hızını Glaukos'un,
390 Glaukos, kimseye görünmeden atladı yere,
Akhalar görseydi basarlardı çığlığı,
görünmek istemedi kimseye bu yüzden.
Gördü Sarpedon, Glaukos'un çekildiğini,
bir acı çöktü içine,
yine de geri durmadı kavgadan,
sapladı kargısını Thestoroğlu Alkmaon'a,
395 kargıyı çekip çıkarırken kendine doğru.
Alkmaon yuvarlandı gitti tepetaklak,
ışıldayan tunç silahlar çangırdadı üstünde.
Sarpedon güçlü elleriyle tutundu, çekti siperi,
kopardı siperden koca bir parça,
çıplak kaldı duvarın üstü,

- böylece yol açıldı savaşçılara,
 400 Aias'la Teukros, saldırdılar Sarpedon'a.
 Önce Teukros bir ok attı,
 deldi Sarpedon'un göğsündeki parlak kayışı,
 bu kayış, bedeni saran kalkanı tutuyordu,
 ama Zeus, ölüm tanrıçalarını attı oğlundan uzağa,
 gemilerin gerisinde böyle can versin istemedi.
 Aias bir sıçradı, vurdu kalkana,
 ama kargısı delemeyi tuncu,
 405 Sarpedon'un hızını durdurdu,
 Sarpedon siperden geriledi bir parça,
 ama büsbütün çekilmeyi düşünmedi,
 ün kazanacaktı, umut vardı yüreğinde.
 Tanrısallık Lykialılara dönüp seslendi:
 "Ey Lykialılar ne diye koyuverdiniz kendinizi?"
 410 Çok yiğit olsam bile, ben tek başıma
 gemilere doğru yol açamam, kolay değil bu.
 Haydi hepiniz bir olun, atılın öne,
 sağlam olur elbirliğiyle yapılan iş."

Sarpedon böyle dedi, onlar da korktular
 kendilerini birliğe çağıran bu sesteki,
 krallarına daha çok sokuldular.

- Beri yandan da Argoslular,
 415 sıklaştırdılar duvarın berisinde sıralarını.
 Önlerinde işler vardı bir hayli zor.
 Ama ne soylu Lykialılar duvarı yarıp
 Danaoların gemilerine doğru yol açabiliyor,
 ne de ünlü kargıcı Danaolar
 duvardan geri atabiliyordu Lykialıları,
 420 Lykialılar duvara yanaşmışlardı bir kere.
 Tarlaları komşu iki adamdı sanki bunlar,
 ellerinde ölçü vardı sanki,
 sınırı çizmek için çekişmedeydiler.
 Hiçbiri gözden çıkarmıyordu en küçük payını.
 İşte onlar, bir duvarla birbirlerinden ayrı,

- 425 gelmişlerdi böyle göğüs göğüse.
Büyük, küçük kalkanlar paralanıyordu,
insafsız tunç yırtıyordu bir sürü insanın derisini,
geri dönenler sırtından yiyordu kargıyı,
kalkanı parçalanan göğsünden yiyordu.
- 430 Kıp kızıl olmuştu kuleler, siperler bütün,
boyanmıştı Akhaların, Troyalıların kanıyla.
Ama Troyalılar geri alamıyordu Akhaları bir türlü.
Yün satan güçlü bir kadın vardır hani,
elinde terazi, yün tartar,
bir kefeye yün kor, bir kefeye dara,
- 435 çıkarmak için çocuklarına ufacık bir ekmek parası,
iki kefeyi denk getirmeye bakar,
savaş da tıpkı o kadın gibi işte,
denk tutuyordu iki yanı,
ne ötekiler ağır basıyordu, ne berikiler,
Ama bir ara Zeus güç verdi Hektor'a.
Hektor, Akhaların duvarına atladı önce,
bütün Troyalılara ulaşan bir sesle bağırdı:
- 440 “Arları iyi süren Troyalılar atılın öne,
yıkın Argosluların duvarını,
tanrısal bir yangın salın gemilerin üstüne.”

Hektor onlara güç vermek için böyle dedi.
Onlar da kulaklarıyla duydular bu sözü,
saldırdılar duvara doğru sürü sürü.
Ellerinde sivri kargıları, tırmandılar duvara.

- 445 Hektor yakaladı bir taşı kopardı.
Kapıların önündeydi bu taş,
altı yayvandı, yukarı doğru sivri.
Bugün zor kaldırır o taşı iki yiğit delikanlı,
bugün iki delikanlı o taşı arabaya zor yükler.
Ama Hektor tek başına onu kaldırdı,
- 450 kurnaz Kronos'un oğlu yok etmişti bütün ağırlığı,
tüy gibi bir şey komuştu Hektor'un eline.
Bir çoban nasıl kolayca taşırsa teke postunu,
bu onca çok önemsiz bir yükür,

- Hektor da taşı öyle kolayca taşıyordu
kanatları sağlam menteşeli kapılara doğru.
- 455 Karşılıklı iki sürgü kapatırdı bu kapıları içerden.
Sürgünün birinde de bir kilit vardı,
Hektor geldi kapının önünde durdu,
vargücüyle yaslandı bacaklarına,
kapı ossaat kırılsın istiyordu,
fırlattı taşı kapının tam ortasına,
söküldü bütün menteşeler,
sürgüler, kanatlar oldu paramparça,
- 460 taş olanca ağırlığıyla içeri düştü,
zorlu bir gümbürtü koptu içerde.
Ünlü Hektor daldı kapıdan,
hızlı gece gibi yayıldı gücü.
İki elinde de kargı vardı.
Bedenini saran tunçlarla parıl parıldı.
- 465 Kimse önüne geçemez, durduramazdı onu,
durdursa durdursa bir tanrı durdururdu.
Gözleri ateş içindeydi, yalım yalım, bıçak gibi.
Bir ara döndü Troyalıların kalabalığına, bağırdı,
tırmanın duvara, haydi durmayın, dedi.
Onlar da ossaat tırmandılar duvara.
Kimi duvara tırmandı, kimi kapılardan aştı.
- 470 Danaolar kaçıştı koca karınlı gemilerine doğru.
Sonu gelmez bir uğultu kapladı ortalığı.

XIII. Bölüm

Zeus, Troyalılarla Hektor'u getirince gemilerin yanına,
haydi bakalım dedi, ne haliniz varsa görün.
Bıraktı onları orda, acılarla baş başa,
uzaklara çevirdi ışıltılı gözlerini,
çevirdi at besleyen Trakyalıların toprağına,
göğüs göğüse dövüşen Mysialılara baktı,
5 sütle beslenen şanlı Hippemolgolara,
insanların en doğruları Abiolara baktı.
Işıltılı gözlerini Troya'ya çevirmedi bir daha;
bir ölümsüz Troyalılarla Danaolara yardıma gidemezdi,
yüreğinde buna inanmıştı o.

Ama yeri titreten güçlü tanrı
10 gözleri kapalı durmuyordu nöbette,
oturmuş gözlüyordu savaşı, dövüşü,
ta yukanlarda, ormanlık Semendirek'in en sivri doruğunda.
Tekmil İda Dağı görünürdü o doruktan,
Priamos'un kenti, Akhaların gemileri görünürdü.
15 Denizden çıkmış, gidip oturmuştu oraya,
sıkışan Akhalara içi yanıyordu,
çok içerliyordu Zeus babaya.
Sarp kayalardan aşağılara indi birdenbire,
yürüdü geniş adımlarla.
Koca dağlar, ormanlar tir tir titredi
ölümsüz ayakları altında Poseidon'un.
20 Üç adım attı, vardı Aigai'a dördüncü adımda.
Ünlü bir evi vardı Aigai'da, denizin dibinde,

tekmil altındandı bu ev, pırıl pırıl,
hiç eskimezdi, yok olmazdı.
Orda tunç ayaklı atları koştı arabasına,
altın yelesi uçan atlardı bunlar.

- 25 Kendi bedenini de kapladı altınla.
ustaca işlenmiş altın kamçısını aldı eline,
bindi arabasına, sürdü dalgaların üstüne.
Altında deniz canavarları sevindiler, hopladılar,
tanımışlardı efendilerini, çıktılar mağaralarından.
Mutlu deniz yol verdi, geç dedi Poseidon’a,
atlar da uçtular rüzgâr gibi.
Tanrıyı Akhaların gemilerine götürdü atlar,
30 arabanın altında tunç dingil bile ıslanmadı.

Denizin diplerinde, ta uçurumlarda,
Tenedos’la kayalık İmbros arasında
bir mağara vardır geniş, kocaman.
Durdurdu orda atları Poseidon, yeri sarsan.

- 35 Çözdü arabadan, tanrısal yemlerini koydu önlerine,
bağladı ayaklarına altın zincirler,
bunlar kırılmaz, çözülmez zincirlerdi,
efendileri gelene dek ayrılamazlardı oradan.
Kendi de Akhaların ordusuna doğru yürüdü gitti.

- 40 Troyalılar Hektor’un arkasından gidiyorlardı,
yığın yığın, fırtına gibi, alev gibi,
dayanılmaz bir iç ateşiyle yana tutuşa,
gidiyorlardı uğultularla, bağıra çağıra,
umuyorlardı Akhaların gemilerini ele geçirmeyi,
orda tekmil yiğitleri öldürmeyi umuyorlardı.
Ama Poseidon, yeri sarsan tanrı,
çıktı denizin dibinden kışkırttı Argosluları,
45 girdi Kalkhas’ın kılığına, gevşemez sesini aldı,
seslendi önce Aiaslara, ateşli iki yiğide:
“Aiaslar siz kurtarın Akha ordusunu,
haydi durmayın, can verin saldırma gücünüze,
yürekleri donduran bozgunu çıkarın aklınızdan.

- 50 Büyük duvarımızı yığın yığın aşan Troyalıların
dokunulmaz ellerinden başka yerde korkmam,
güzel dizlikli Akhaların ordusu durdurur onları,
ama bir yer var ki, büyük belalar getirecek başımıza.
Kudurmuş Hektor'un komutasındaki yer orası,
çok güçlü Zeus'un oğluyum diye böbürlenен Hektor'un.
- 55 Ne olur, bir tanrı pekiştirse yüreğinizi,
vargücünüzle onlara karşı koysanız,
can verseniz tek mil yiğitlere,
onu Olymposlunun kendisi kışkırtıyor ama
belki yine de gemilerimizden öteye atarsınız.”

- Toprağı kuşatan, yeri sarsan tanrı böyle dedi,
ikisine de dokundu değneğiyle,
- 60 zorlu bir güçle doldurdu yüreklerini,
kollarını, ayaklarını, bedenlerini yaptı sapasağlam,
kendi de atladı yüksek, sarp bir kayadan,
tez kanatlı bir şahin uçmaya koyulur da hani,
bir kuşun arkasından ovayı aşarsa nasıl,
- 65 yeri sarsan Poseidon da öyle uzaklaştı onlardan.
Çevik ayaklı Oileusoğlu Aias tanıdı onu,
Telamonoğlu Aias'a ossaat seslendi:
“Hey Aias, bilici kılığına girmiş bir tanrıdır
bize gemilerin yanında dövüşmeyi buyuran,
Olympos'ta oturan tanrılardan biri,
- 70 Kalkhas değil o, tanrılara danışan bilici değil.
Uzaklaşırken kolayca arkadan tanıdım onu,
ayaklarıyla bacaklarının gidişi tanrı gidişi.
Tanrıları tanımak çok da zor değil öyle.
Şimdi de beni kışkırtıyor göğsümde yüreğim,
haydi diyor, canla başla savaşa atıl,
- 75 altımda ayaklarım, üstümde kollarım durmuyor.”

Telamonoğlu Aias karşılık verdi, dedi ki:
“Benden de al o kadar,
kargımı tutan dokunulmaz ellerim titriyor,
altımda ayaklarım uçuruyor beni, kaynıyor gücüm,

yanıp tutuşuyorum dövüşeyim diye tek başıma,
80 azgın Priamosoğlu Hektor'a karşı."

Onlar sevinçle böyle dediler birbirlerine,
yüreklerinde tanrının koyduğu ateş vardı.
Toprağı kuşatan tanrı bu ara,
güzel dizlikli Akhaları kışkırttı,
Akhalar tez giden gemileri yanında soluk alıyorlar,
taze güç veriyorlardı yüreklerine,
85 gevşemişti bedenleri acı yorgunluktan,
yürekleri kaygıyla dopdoluydu,
nasıl tırmandıklarına bakakalmışlardı,
Troyalıların yığın yığın koca duvara.
Kırpikleri altından yaşlar fışkırıyordu.
Bu beladan diyorlardı, kurtulma yok.
Ama yeri sarsan tanrı karıştı onlara,
90 kolayca canlandırdı güçlü sıraları.
Önce gitti Teukros'a, Leitos'a seslendi,
yiğit Peneleos'a, Thoas'a, Deipyros'a,
usta naracı Meriones'le Antilokhos'a.
Kışkırttı onları, söyledi kanatlı sözler:
95 "Yazık Argos delikanlıları, güvenim vardı size,
savaşıp gemileri kurtarmak sizin işinizdi.
Acılar kaynağı savaştan geri çekilmek niye,
Troyalıları ossaat boyun eğmek için mi?
Amanın, ne korkunç şeyler görüyor gözlerim,
100 oysa hiç de böyle olmayacak derdim,
Troyalıları gemilerimizin böğrüne sokuldu demek!
Eskiden korkak geyikler gibiydi onlar,
ormanda çakallara, kurtlara yem olan geyikler vardır hani,
karşı koma güçleri yoktur, saldırmak bilmezler.
105 İşte onlar da eskiden duramazdı bizim önümüzde,
karşı koyamazlardı gücümüze, ellerimize.
Kentlerinden uzaktalar, na burdalar şimdi,
gemilerimizin yanına gelmiş savaşmadalar.
Tez giden gemilerimizi korumak istemiyor ordu,
komutanımız korkak, ordumuz gevşek de ondan,

- 110 gemiler arasında yığın yığın ölüyorlar işte.
 Haydi diyelim gücü yaygın Agamemnon,
 yiğit Atreusoğlu gerçekten suçlu,
 ayağı tez Akhilleus'a saygısızlık etti diyelim,
 ama savaşı yarıda kesmeye neden değil bu.
 Bir yol bulalım, haydi durmayın gelin,
 115 yiğit yürek bir yol bulur nasıl olsa,
 saldırma gücünüzü gevşetmek yakışmaz size,
 sizlersiniz ordunun en yararlı kişileri,
 çıkışmam ben savaşta gevşeyen korkağa,
 ama bütün yüreğimle içerlerim size.
 Bu gevşeklik böyle sürerse korkarlar,
 120 bakarsınız yıkım daha da büyür.
 Utanma, onur duygusu girsin yüreğinize,
 önünüzde büyük bir kavga var,
 gemilerin orda Hektor vargücüyle savaşmada,
 kapıları, sürgüyü etti darmadağın.”
- 125 Yeri sarsan tanrı böyle ateşledi Akhaları.
 İki Aias'ın çevresinde ossaat diziliverdi sıralar.
 Ares gelse, erleri kışkırtan Athene gelse
 bulamazdı yerecek, kınayacak tek bir şey.
 En seçkin yiğitler dimdik beklediler,
 dediler Troyalılarla tanrısız Hektor sıkıysa gelsin.
 130 Kargılar kargılara dayandı, kalkanlar kalkanlara,
 kalkan kalkanı destekledi, tolga tolgayı, er eri.
 Erler eğildikçe yeleli tolğalar parlak sorguçlara çarpıyordu.
 O kadar birbirine yanaşmıştı sıralar.
 Atılgan ellerde kargılar titriyordu,
 135 erler öne fırlayıp savaşmak için can atıyorlardı.

Troyalılar yığın yığın saldırdılar.
 Başlarında Hektor vardı, kudurmuş gibi, en önde.
 Eriyen karla, sağanak sağanak yağmurla kabaran ırmak,
 bir kayanın tepesinde duran yuvarlak taşı nasıl devirirse,
 onu kökünden söküp kopartırsa nasıl,
 ırmak yukarlardan çağlaya çağlaya akar,

- gürültüsünden ormanlar öter güm güm,
140 taş da durmadan yuvarlanır koşar,
ama gelince ovaya kesilir hızı durur.
Ben de böyle yapacağım diyordu işte Hektor,
ineceğim diyordu denize kadar,
Akhalanın barakaları, gemileri arasından,
ineceğim önüme geleni kese biçer.
- 145 Ama karşılaştı sık sıralarla, durakladı.
Akhaogulları çıktılar karşısına, kestiler önünü,
kılıçları, iki uçlu kargılarıyla vurmaya başladılar,
kendilerinden uzağa ittiler onu.
Hektor da sarsıldı, geriledi.
Bağırdı tek mil Troyalıların kulağına giden bir sesle:
150 “Troyalılar, Lykialılar hey,
teke tek dövüşmede usta Dardanoslular,
dayanın dostlarım, dayanın,
durduramaz beni onlar uzun zaman,
önümde duvar olsalar bile durduramazlar,
beni buraya getiren tanrıların en büyüğü ise,
Here’nin gürleyen kocasıysa beni kışkırtan,
kargımın önünde duramaz, basıp giderler nasıl olsa.”
- 155 Hektor, böyle dedi, artırdı erlerin gücünü.
Priamosoğlu Deiphobos çalımla yürüdü,
yusyuvarlak kalkanını önünde tutuyordu,
çevik ayaklarını gizliyordu kalkanın altında.
Meriones parlak kargısıyla nişan aldı ona,
160 attı kargıyı, vurdu yusyuvarlak kalkanından,
bu kalkan boğa derisinden yapılmıştı.
Uzun kargı geçemedi kalkanı,
çok önce kırılmıştı ucundan.
Deiphobos da boğa derisinden kalkanını uzak tutmuştu,
yiğit Meriones’in kargısından korkmuştu yüreği.
- 165 Meriones arkadaşları arasına çekildi,
çok kızılıyordu iki şeye,
zaferi kaçırdığına kızılıyordu,
bir de kargısını kırdığına.

Yürüdü gitti Akhaların barakaları, gemileri boyunca,
barakadan uzun kargısını alacaktı.

Ötekiler durmadan dövüşüyordu bu ara,
sonsuz bir uğultu kaplamıştı ortalığı.

- 170 Önce Telamonoğlu Teukros öldürdü bir eri,
atı bol Mentor'un oğlu kargıcı İmbrios'u.
İmbrios, Akhaoğulları gelmeden Pedaion'da otururdu,
Priamos'un piç kızıyla evliydi, Medesikaste ile,
İlyon'a geldiği zaman Danaoların kıvrık gemileri,
o da İlyon'a doğru yola çıkmıştı.
- 175 Troyalılar arasında çok işe yarıyordu,
yanında oturuyordu Priamos'un,
Priamos, oğulları kadar sayardı onu.
Telamon'un oğlu büyük kargısıyla vurdu İmbrios'u
tam kulağının altından,
sonra da geri çekti kargıyı,
İmbrios yıkıldı bir dişbudak ağacı gibi.
Uzaktan çepeçevre görünen bir dağ doruğunda
- 180 tunçla kesilen bir ağaç körpe yapraklarını nasıl dökerse yere,
öyle düştü o da, çangırdadı alacalı silahları.
Silahlarını soymak için atıldı Teukros.
Hektor parlak kargısını saldı tam o sıra.
Teukros tunç kargıyı karşıdan gördü, çekildi.
Kargı geldi çarptı Kteatos'un oğluna,
- 185 Aktor'un torununa, Amphimakhos'a,
onu tam savaşa yürürken göğsünden vurdu,
Amphimakhos yıkıldı yere, çangırdadı üstünde nesi varsa.
Ulu yürekli Amphimakhos'un şakaklarına uyan tolgayı
başından çıkarıp almak için atıldı Hektor.
Tam o sıra, Aias fırladı parlak kargısıyla,
- 190 kargı geldi Hektor'a vurdu, ama değmedi deriye,
korkunç bir tunç kaplamıştı tek mil bedeni,
geldi vurdu kalkanının göbeğine,
Hektor'u büyük bir güçle geri itti.
Hektor geriledi, geçti iki ölünün arkasına,
Akhalar da ölüleri çektiler kendi yönlerine.

- 195 Stikhios’la tanrısal Menestheus, Atinalıların iki başbuğu,
götürdüler Amphimakhos’u Akhaların sıralarına,
azgın iki Aias da İmbrios’u götürdüler.
İki aslan, sivri dişli köpeklerden kopardıkları bir keçiyi
nasıl taşırlarsa sık çalılığın içine,
200 çeneleriyle kaldırıp da götürürlerse nasıl,
zırhlı iki Aias da öylece taşıdılar onu,
soydular üstünde nesi varsa,
Amphimakhos’un ölümüne içerlerdi Oileusoğlu,
ince boynundan kesti İmbrios’un kafasını,
top gibi attı onu kalabalığa doğru,
kafa yuvarlandı toz toprak içine,
205 Hektor’un ayakları dibine düştü.

İşte o zaman Poseidon’un öfke doldu yüreği,
korkunç boğuşmada torununun düştüğünü görmüştü,
yürüdü gitti Akhaların barakaları, gemileri boyunca,
Danaoları kışkırtta kışkırtta gitti,
Troyalılara acılar kura kura.

- 210 Ünlü İdomeneus çıktı karşısına,
yaralı bir arkadaşının yanından geliyordu,
arkadaşı sivri bir kargıyla bacağından vurulmuştu,
yoldaşları alıp götürmüşlerdi onu,
İdomeneus da buyurmuştu hekime, ona bak demişti,
sonra da yürümüştü barakasına doğru.
Savaşa girmek için can atıyordu.

- 215 Yeri sarsan güçlü tanrı seslendi ona,
Andraimon’un oğlu Thoas’a benzetmişti sesini,
Thoas tek mil Pleuron’da, sarp Kalydon’da,
Aitollara krallık ederdi,
ilinde saygı görürdü bir tanrı gibi.
Seslendi İdomeneus’a, şöyle dedi:
“İdomeneus, Giritlilerin danışmanı,
senin o kafa tutmaların hani nerde,
220 Akhaların Troyalılara savurduğu gözdağları hani?”

Giritlilerin başbuğu İdomeneus karşılık verdi, dedi ki:
“Ey Thoas, bu işte suçlu bir adam yok,

hepimiz biliriz kıyasıya savaşmayı,
 yersiz bir korku girmiş değil içimize,
 225 hiç kimse kanlı savaştan kaçmış değil,
 üstün güçlü Kronosoğlu'nun böyle istemiştir canı,
 Akhalar burada demiştir. Argos'tan uzakta ünsüz yok olsunlar.
 Haydi Thoas, savaşta dayanıklı ol eskisi gibi,
 kimi gevşer görürsen yürek ver,
 geri basma, kal olduğun yerde,
 230 buyur herkese, senin gibi yapsın her adam.”

Şöyle karşılık verdi Poseidon, yeri sarsan:
 “İdomeneus kim aklına getirirse savaşta gevşemeyi,
 bir daha Troya'dan geri dönemesin,
 burda yem olsun köpeklerle.
 235 Çabuk git, silahlarını al buraya gel,
 iki kişiysek de işe yararız belki,
 bir olmak yürek verir en korkak adamlara bile,
 oysa biz savaşmışız en yiğitlere karşı.”

Yeri sarsan tanrı böyle dedi,
 yeniden karıştı insanların kavgasına.
 240 İdomeneus vardı güzel yapılı barakasına,
 güzel silahlarıyla kapladı bedenini,
 kargısını da aldı eline,
 şimşek gibi fırladı, yola çıktı,
 Kronosoğlu'nun ölümlülere bir belirti diye
 ıslıtlı Olympos'tan aşağı saldı
 245 göz kamaştıran bir şimşek gibi parladı yolda.
 Az sonra rastladı soylu seyisi Meriones'e.
 Meriones barakadan tunç kargısını almaya gelmişti.
 Güçlü İdomeneus ona şöyle dedi:
 “Meriones, ayağı çevik sevgili yoldaşım, Molos'un oğlu,
 250 savaşı bırakıp ne diye geldin buraya,
 vuruldun mu, bir kargı mı acıttı canını,
 bana bir haber mi getirdin yoksa?
 Senin gibi ben de sevnem barakada kalmayı,
 savaşayım isterim canla başla.”

Akıllı Meriones karşılık verdi, dedi ki:

- 255 “İdomeneus, tunç zırhlı Giritlilerin danışmanı,
barakalarda bir kargı bulurum diye geldim,
zorba Deiphobos’un kalkanına çarptı kırıldı benimkisi.”

Giritlilerin önderi karşılık verdi, dedi ki:

- 260 “İstedüğün kargı olsun, git al yirmi tane,
bir sürü kargı asılı durur içerde,
kapıya karşı, ak duvarda,
öldürdüğüm Troyalılardan almışım hepsini.
Ben sevmem savaşta düşmandan uzak kalmayı,
bol kargı, göbekli kalkan, tolğalar var elimde,
265 pırıl pırıl parlayan zırhlar var.”

Akıllı Meriones yine karşılık verdi, dedi ki:

- “Benim de çok şeyim var barakamda, kara gemimde,
Troyalılardan alınma çok şeyim,
ama yakında değiller, gidip alamam.
Saldırma gücümü unutmadım inan bana,
savaş bir başkaldırsın da gör,
270 nasıl katılacağım ün veren öncüler arasına.
Tunç zırhlı Akhalar belki bilmez, ama
sen çok iyi bilirsin benim yiğitliğimi.”

Giritlilerin önderi karşılık verdi, dedi ki:

- 275 “Bilirim yiğitliğini, bırak, sen söyleme.
Toplanalım gemilerin yanında teknil yiğitler,
pusu kuralım düşmana orada,
erlerin yararlığı o zaman görülür asıl,
orda belli olur kim korkak, kim atılgan,
orda korkağın rengi uçar, bir gider bir gelir,
280 duramaz titremeden, bırakmaz yüreği,
öylece çömelir kalır,
sarsılır bir o ayağı, bir bu ayağı üstünde,
yüreği göğsünde küt küt eder,
getirir aklına ölümü,
dişleri vurur birbirine, takırdar.

- 285 Pusuda yerini alınca atılğan olan,
ne renk verir, ne de sarsılır,
ossaat dalmak ister kızgın savaşa.
Böyle bir pusuda kimse yenemez senin gücünü.
Uzaktan ya da yakından vurulursun belki,
ama kargı ne ensene girer, ne de sırtına,
290 gelir ya göğsüne vurur, ya karnına vurur.
Haydi durmayalım aptallar gibi boşu boşuna,
çıkarmı öfkelenir, köpürür bize.
Git barakaya, al güçlü kargıyı.”
- 295 Böyle dedi o, çevik Ares’e denk Meriones de gitti,
barakadan tunç kargı aldı getirdi.
Sonra yürüdü İdomeneus’un arkasından,
savaştan başka bir şey yoktu kafasında.
İnsanların belası Ares savaşa nasıl yürürse,
300 en zorlu savaşçıyı bile püskürten oğlu Bozgun,
o sarsılmaz tanrı onu izlerse nasıl,
ikisi de silahlı, Trakya’dan çıkarlar yola,
ya Ephyrelilere, ya ulu yürekli Phlegyalılara doğru,
ne o yana kulak asarlar, ne o yana,
yüreklere kimi dilerse ona verirler şanı,
iki önder Meriones’le İdomeneus da onlar gibi işte,
305 yürüdüler ılıdayan savaşa, başlarında tunç tolğaları.
Önce Meriones dile geldi, dedi ki:
“Savaşa nereden girmeyi düşünürsün Deukalionoğlu,
ordunun sağından mı, ortasından mı, solundan mı?
310 Gür saçlı Akhaların sol yanı en gevşek gibime gelir.”
- Giritlilerin önderi İdomeneus karşılık verdi, dedi ki:
“Ortada duran gemileri savunacak başkaları var,
İki Aias var, Teukros var,
ok atmakta tekmi Akhaları geçer o,
göğüs göğüse dövüşmekte de ustadır hani.
Savaşta kırarlar Hektor’un atılğan gücünü.
315 Hektor savaşa ne kadar susamış olursa olsun,
Kronosoğlu çırağı atmazsa gemilerin üstüne,

- onların gücünü, dokunulmaz ellerini yenemez o,
320 veremez tez giden gemileri ateşe.
Telamonoğlu Büyük Aias'a gelince,
hiçbir zaman gerilemez insanın önünde,
ölümlü olan, Demeter'in ekmeğini yiyen,
tunçla, iri taşlarla yaralanan insanın.
Sıraları yaran Akhilleus'un önünde bile gerilemez o.
325 Ama koşmada boy ölçüşemez onunla.
Biz ordunun sol yanına gidelim haydi,
haydi gidelim görelim bakalım,
biz mi düşmana ün veririz,
yoksa düşman mı ün verir bize?"

- Başbuğ İdomeneus böyle dedi.
Çevik Ares'e denk Meriones de koyuldu yola,
İdomeneus'un buyurduğu yere gidecekti.
330 Alev gibi saldıran İdomeneus'u gördü Troyalılar,
işlenmiş silahları vardı, yanında da seyisi.
Birbirlerine ses edip yürüdüler üstüne,
gemilerin önünde başladı bir çatışma.
Harlayan boralarla kasırgalar burgaçlanır da hani,
335 yollarda toz topraktan göz gözü görmezse nasıl,
yel nasıl tozu toprağı çevirirse kocaman bir buluta,
savaş da öyle oluvermişti, tıpkı bir insan yığını.
Can atıyorlardı sivri kargıyla birbirlerini öldürmeye.
İnsanları yok eden savaş ürperiyordu,
ellerde tutulan keskin uzun kargılarla.
Yığın yığın ilerliyordu ordular,
340 tolğaların tunç ısıltılarından gözler kamaşıyordu,
yeni parlatılmış zırhlardan, parlak kalkanlardan.
Varsa bu çaba karşısında sevinen, acınmayan,
taştandır yüreği o insanın.

- 345 Kronos'un güçlü iki oğlu, ayrı ayrı
tasarladılar yiğitlere korkunç acılar.
Zeus zafer istiyordu Troyalılarla Hektor'a,
ama istemiyordu yok olmasını Akhaların büsbütün,

- ün vermek gerekti çevik ayaklı Akhilleus'a,
 350 Thetis'le yürekli oğluna ün vermek gerekti.
 Ne var ki Poseidon gelmişti Argoslulara can vermeye,
 gizlice yukarı fırlamıştı kırçıl denizden,
 Troyalılara yenilmek de ne demekti,
 çok içerliyordu bu yüzden Zeus'a.
 Bir soydan, bir babadandı bu iki tanrı,
 355 ama Zeus, Poseidon'dan önce doğmuştu,
 daha çok şeyler biliyordu kardeşinden,
 bu yüzden korkuyordu apaçık karşı koymaya,
 insan kılığına girmiş, kışkırtıyordu orduyu.
 Bir tanrı bir yana çekiyordu, bir tanrı bir yana
 kimseyi korumayan zorlu savaşın düğümünü,
 o düğüm ne kopar, ne çözülürdü,
 360 dize getirirdi yığınla insanı.

- Saçlarına kır düşmüş İdomeneus o ara
 Danaolara buyurmakla kalmadı,
 düştü Troyalıların arkasına,
 aralarına bozgunu saldı.
 Surların içinde yaşayan Othryoneus'u öldürdü.
 Othryoneus savaş haberini yeni duymuştu,
 kalkmış gelmişti Kabesos'tan.
 365 İstemişti Priamos'un güzel kızı Kassandra'yı,
 ama armağan getirmemiş, büyük işler göreceğim demişti,
 Akhaoğullarını kovacağım demişti Troya'dan.
 Yaşlı Priamos ant içmiş, veririm demişti,
 Othryoneus savaşa atılmış, güvenmişti bu söze.
 370 İdomeneus parlak kargısıyla ona nişan aldı,
 çalımla yürürken vurdu onu,
 Tunç zırh korumadı Othryoneus'u,
 saplandı kargı karnının ortasına,
 adam gümbürtüyle yere düştü.
 İdomeneus attı zafer çılgınlığını:
 "Othryoneus, o güzel kızı kendine almak için,
 375 yerine getirirsen Priamos'a verdiğin sözü,
 teknil ölümlüler arasında överim seni.

Ama biz de biliriz böyle söz tutmasını,
Atreusoğlu'nun güzellikte üstün kızını veririz sana,
Argos'a götürür eveririz seni,
380 düzenli İlyon'u gel bizimle yok et,
denizleri aşan gemilerimize gidelim, gel haydi,
gidelim düşünelim şu evlenmeyi.
Elimiz çok açıktır çeyizden yana.”

Yiğit İdomeneus böyle dedi,
ayaklarından sürükledi Othryoneus'u,
sürükledi zorlu kargaşalığın arasından,
derken Asios yardıma koştı,
arabasının önünde yaya yürüyordu,
385 omuzlarının üstünde atları soluyup duruyordu,
arabacısı tutuyordu o atları,
o da can atıyordu İdomeneus'u vurmaya.

Ama İdomeneus daha tez davrandı,
attı kargısını boğazına, çenesinin altına,
sapladı tuncu adamakıllı.
Asios ossaat devrildi yere,
390 dağlarda oduncuların gemi yapmak için
yeni bilenmiş baltalarla kestikleri
bir meşe, bir kavak ağacı gibi tıpkı,
ya da ince uzun bir çam ağacı gibi.
Asios serili kaldı atlarıyla arabasının önünde,
inleye inleye avuçladı kanlı toprağı.

Aklı başından gitmişti arabacısının,
atları geri çeviremiyordu bir türlü,
395 düşman elinden kurtaramıyordu arabayı, atları.
Savaşta dayanıklı Antilokhos, tam o sıra
sapladı kargısını bedeninin ortasına,
tunç zırh korumadı arabacıyı,
kargı geldi saplandı karnına tam.

Düştü soluya soluya arabadan aşağı,
400 atları da Antilokhos aldı, ulu canlı Nestor'un oğlu,
sürdü Troyalılardan güzel dizlikli Akhalara doğru.

Deiphobos, Asios'a yana yana,
geldi çok yakınına İdomeneus'un,
fırlattı ona parlak kargısını.

- İdomeneus gördü tunç kargıyı, kaçtı,
405 saklandı yusuvarlak kalkanının arkasına,
bu kalkan öküz derisiyle parlak tunçtan yapılmıştı,
bir iç yuvarlağı vardı, iki de tutamağı.
İdomeneus büzüldü kaldı onun arkasında,
kalkanın üstünden uçtu gitti tunç kargı,
geçerken değdi kalkana, çınlattı onu kuru kuru.
410 Ama kargı Deiphobos'un elinden boşuna çıkmamıştı,
gitti erlerin başbuğu Hippiasosoglu Hypsenor'u vurdu,
karaciğerini deldi böğrünün altından, çözdü dizlerini,
Kabardı Deiphobos, haykırdı avaz avaz:
"Asios yatmaz artık öcü alınmadan,
415 ben derim ki zorlu zindancı Hades'e varınca o,
yürekten sevinecek ardına bir yoldaş taktım diye."

- İşte Deiphobos böyle dedi,
bu böbürlenme acı düşürdü Argosluların içine.
En çok da yiğit Antilokhos'un canı sıkıldı buna,
öfkeliydi, ama bırakmadı arkadaşını,
420 koştu ona doğru, örttü kalkanıyla.
Ekhisos'un oğlu Mekisteus'la tanrısal Alastor,
iki sevgili yoldaşı, girdi Hypsenor'un altına,
koca karınlı gemilere taşıdılar onu hıçkıra hıçkıra.

- İdomeneus da gevşetmedi güçlü saldırışını,
425 can atıyordu bir Troyalıyı geceyle örtmeye.
Tek Akhalardan bela gitsin, razıydı ölmeye.
Derken yiğit Alkathos çıkageldi,
tanrıdan doğma Aisyetes'in sevgili oğlu;
Ankhises'in damadıydı o,
en büyük kızıyla evliydi, Hippodameia ile.
430 Babasıyla ulu anası çok severlerdi Hippodameia'yı,
güzellikten, işten, akıldan yana
geçerdi o kız çağdaşlarını bütün,

- engin Troya'da üstün bir yiğide varmıştı bu yüzden.
 Poseidon o gün İdomeneus'un eliyle alt etti Alkathoos'u,
 435 parlak gözlerini büyüledi, gevşetti elini ayağını.
 Alkathoos ne geriye kaçabildi, ne karşı koyabildi ona,
 öylece kaldı orda kımıldamadan,
 bir direk gibi, tepesi yapraklı bir ağaç gibi kaldı,
 yiğit İdomeneus sapladı kargısını göğsünün ortasına,
 440 o güne dek onu koruyan tunç zırhı deldi,
 kargının altında kırıldı zırh çatırtıyla,
 Alkathoos yıkıldı yere paldır küldür,
 kargı yüreğine saplı kaldı, can onu bırakıp giderken
 kargının gönderi sallandı durdu.
 Sonra güçlü Ares işini durdurdu.
 445 İdomeneus kabardı, haykırdı avaz avaz:
 "Ne dersin Deiphobos tamam mı, nasıl
 üç adam öldürdüm bire karşı,
 bundan böyle gel de böbürlen bakalım.
 Zırdeli, sen kendin çık artık karşıma,
 gör bak buraya nasıl bir Zeusoğlu geldi.
 450 Zeus, önce Girit'in koruyucusu Minos'u getirdi dünyaya,
 Minos da kusursuz oğlu Deukalion'a baba oldu,
 Deukalion'dan da ben doğdum,
 kral olmak için engin Girit'te bir sürü adama.
 Şimdi de buraya getirdi gemilerim beni,
 bela olayım diye sana, babana, tekmil Troyalılara."
- İdomeneus işte böyle dedi.
 455 Deiphobos da evirdi çevirdi kafasında,
 bir ulu canlı Troyalıyı yanına alsın mıydı,
 bunun için geriye mi gitsindi,
 yoksa karşı koymayı tek başına mı denesindi?
 Gidip Aineias'ı almaktı en iyisi.
 Buldu onu kalabalığın en ucunda,
 kılını bile kıpırdatmıyordu,
 460 içerleyip duruyordu tanrısız Priamos'a,
 yiğitler arasında saymıyor diye onu.
 Deiphobos durdu onun yanında,

şu kanatlı sözleri dedi:

“Aineias, Troyalıların danışmanı,
ne diye yersin böyle kendi kendini,
gelip arka olmalısın eniştene.

- 465 Alkathoos’un yardımına koşalım gel haydi,
odur sarayında seni ufacıktan büyüten,
ünlü kargıcı İdomeneus öldürdü şimdi onu.”

Böyle dedi, hoplattı Aineias’ın göğsünde yüreğini.
Aineias düştü İdomeneus’un arkasına,
İdomeneus’la boğuşmaya can atıyordu.

- 470 Ama İdomeneus hiç korkmadan yerinde durdu,
ormanda nasıl durursa öyle
gücüne güvenen bir yabandomuzu:
Çekilmiştir domuz ıssız bir yere,
gözler üstüne gelen bir sürü avcıyı,
sırtı olur diken diken, alev saçar iki gözü, biler dişlerini,
475 köpekleri, avcılarını püskürtmek için yanar.
Ünlü İdomeneus da öyle durdu olduğu yerde,
Aineias üstüne yürüyünce geriledi bir adım,
baktı arkadaşları Askalaphos’a Aphareus’a, Deipyros’a,
savaşta usta Meriones’le Antilokhos’a.

- 480 Kışkırttı onları, söyledi şu kanatlı sözleri:
“Buraya gelin dostlar, koşun, tek başımayım,
Aineias yürüyor üstüme, korku sardı beni,
savaşta yiğit öldürmede çok zorludur o,
onun gençlik çağı tam çiçek açmada,
bu da yiğide en büyük güçtür hani,
485 ikimiz de bir yaşta olsaydık keşke, bu yürekle
büyük üstünlüğü ya o kazanırdı ya da ben.”

İdomeneus böyle dedi.

Kalkanlarını omuzlarına eğerek sokuldular yanına,
hepsi de tek bir yürek gibi.

- Öte yandan Aineias seslendi gitti arkadaşlarına,
490 gördü Deiphobos’u, Paris’i, tanrısal Agenor’u.
Bunlar Troyalıların önderleriydiler.

Arkalarından erler geliyordu dalga dalga,
koçun ardından gelen koyunlar gibi,
otlaktan doğru indikleri zaman suya,
çoban bir sevinç duyar yüreğinde.

İşte böyleydi göğsünde yüreği Aineias'ın,
495 görünce kalabalık ordusunun kendisini izlediğini.

Alkathoos'un ölüsünün çevresindekiler öne atıldı
dövüşmek için koca kargılarıyla karşı karşıya,
saldırınca kalabalıkta insanlar insanların üstüne,
göğüslerde zırhlar yankılandı acı acı.

Ötekilerden üstün iki yiğit er,
500 Aineias'la İdomeneus, Ares'in denkleri,
amansız tunçla biçmek için derilerini,
yürüyorlardı birbirlerinin üstüne.

İlkin Aineias attı kargısını İdomeneus'a,
ama o, tunç kargıyı karşıdan gördü kaçındı,
Aineias'ın kargısı toprağa saplandı sallanarak,
505 güçlü elinden boş yere çıkmıştı kargı.

İdomeneus da Oinomaos'u vurdu tam göbeğinden,
tunç, kabarık zırhı deldi, girdi bağırsaklarına,
Oinomaos düştü tozların içine, avuçladı toprağı.
İdomeneus uzun gölgeli kargısını gövdeden çekti çıkardı,
510 ama ileri gidemedi, alamadı onun güzel silahlarını,
sıkışıp kalmıştı kargı yağmuru altında.

Bacaklarında kalmamıştı saldırma gücü,
ne kargısıyla öne atılabiliyor, ne de korunabiliyordu.
Göğüs göğüse savaşıırken kara günden kurtuluyordu, ama
515 çevik değildi bacakları, kaçamıyordu savaştan.

Adım adım geriledi durdu.
Deiphobos parlak kargısını saldı üstüne,
tükenmez bir kin vardı içinde,
yine de vuramadı İdomeneus'u,
kargı değdi Enyalios'un oğlu Askalaphos'a,
güçlü tunç geçti omzu boydan boya,

520 Askalaphos düştü tozun içine, avuçladı toprağı.
Gür naralı güçlü Ares bilmiyordu

oğlunun zorlu savaşta düştüğünü,
 Olympos'un doruğunda oturuyordu o,
 oturuyordu altın bulutlar arasında.
 Zeus'un buyruğuyla kapatılmıştı oraya,
 525 bütün tanrıların savaştan uzak tutulduğu yere.

Askalaphos'un ölüsünün çevresindekiler geldi göğüs göğüse.
 Deiphobos, Askalaphos'un başından parlak tolgasını kaptı,
 Meriones de atılıp kargısıyla vurdu onu kolundan,
 düştü Deiphobos'un elinden uzun yelesi tolga,
 530 yerde çın çın çınladı.
 Meriones bir şahin gibi atıldı yine,
 çekti aldı Deiphobos'un güçlü kargısını,
 gitti karıştı dostlarının kalabalığı arasına.
 Öz kardeşi Polites onu belinden tuttu,
 535 uzaklaştırdı acı veren savaştan,
 götürdü çevik atlarına doğru,
 savaştan uzakta duruyordu atlar,
 arabacıları, alacalı arabalarıyla.
 İnleyen, yorgun Deiphobos'u taşıdılar kente,
 kanlar akıyordu yaralı kolundan.

540 Durmadan savaşıyordu öbürleri,
 dinmez uğultular göklere ağıyordu.
 Aineias saldırdı Kaletoroğlu Aphareus'un üstüne,
 sivri kargısıyla onu boğazından vurdu,
 adamın başı eğildi yana,
 tolgası, kalkanı devrildi üzerine,
 canlara kıyan ölüm sardı gövdesini.
 545 Antilokhos da gözlüyordu Thoon'u,
 saldırıp döner dönmez vurdu onu,
 yürek damarını kesti boydan boya,
 sırttan uzanıp boyuna varan bir damar var ya,
 işte o damarı kesti boydan boya.
 Thoon yuvarlandı tozun toprağın içine,
 uzattı arkadaşlarına iki elini.
 550 Atıldı Antilokhos, aldı silahlarını omuzlarından

çevresini gözleye gözleye.

Troyalılar dört bir yandan kuşattı Antilokhos'u,
başladılar ışıldayan kalkanına vurmaya.

Ama delemediler amansız tunçla yumuşak derisini,
yeri sarsan Poseidon koruyordu onu,

555 koruyordu kargı yağmuru altında bile Nestor'un oğlunu.

Antilokhos düşmandan uzak değildi gerçi,

ortalarında gidip geliyordu durmadan,

kargısı da sallanıp duruyordu o yana bu yana.

Ya kargısını salmak istiyordu yüreği,

ya da atılıp dövüşmek göğüs göğüse.

560 Ama Asiosoğlu Adamas'ın gözünden kaçmadı bu,

sivri kargısıyla vurdu onu bir sıçramada,

vurdu kalkanının göbeğinden tam,

ama gök yeleli Poseidon kırdı kargının gücünü,

kıydırmadı Antilokhos'un canına.

Kargı yanmış bir kazık gibi saplı kaldı kalkanda,

565 yarısı da kırılıp yere düştü,

Adamas da kaçmak için kara ölümden,

karıştı arkadaşlarının kalabalığına.

Ama Meriones bırakmadı peşini,

kaçarken kargısıyla vurdu onu,

vurdu hayalarıyla göbeği arasından,

Ares'in ölümlülere en çok acı verdiği yerden.

570 İşte kargı saplandı tam oraya,

Adamas da bir öküz gibi çırpındı.

Hani dağlarda çobanlar kayışlarla bağlayıp sımsıkı,

zorla sürükler götürürler öküzü.

Adamas da tıpkı o öküz gibi çırpındı.

Sonra Meriones geldi çekti kargıyı etinden,

575 ossaat karanlık kapladı gözlerini.

Helenos şakağından vurdu Deipyros'u,

vurdu koskoca Trakya kılıcıyla,

tolgasını parça parça etti,

tolga havada uçup yere düştü,

sonra gitti yuvarlana yuvarlana,
dövüşen bir Akhalı erin ayağı dibine.

580 Kapkara bir gece kapladı Deipyros'un iki gözünü.

Gür naralı Menelaos'u bir acı aldı,
yürüdü sivri kargısını sallaya sallaya,
yiğit Kral Helenos'a meydan okudu,
Helenos hemen gerdi yayını.

Can atıyordu ikisi de silahlarını kullanmaya;
585 biri sivri kargısını, öbürü kırılarından çıkacak okunu.
Priamos'un oğlu fırlattı okunu Menelaos'un göğsüne,
acı ok şişkin zırha çarptı, uçtu gitti.
Büyük bir tarlada karabaklalar, nohutlar,
uğultulu rüzgârla ya da harmancının savurma gücüyle,
590 geniş harman küreğinden serpilirse nasıl,
şanlı Menelaos'un zırhından öyle savruldu acı ok,
uçtu gitti uzaklara.

Ama gür naralı Menelaos, Atreusoğlu,
vurdu Helenos'u parlak yayı tutan elinden,
595 tunç kargı vurdu yaya, eli deşti.
Helenos kaçtı ölümden, sokuldu arkadaşları arasına.
Cansız sarkan el, kargıyı sürükledi götürdü.
Ulu canlı Agenor kargıyı çıkardı elinden,
iyice bükülmüş yünle sardı yarayı,
seyisi kuzu yününden bir yumak taşıyordu yanında,
600 erlerin güdücüsü için taşıyordu bu yumağı.

Peisandros şanlı Menelaos'un üstüne yürüdü,
korkunç kargaşalıkta senin elinle ey Menelaos,
uğursuz kader onu ömrün sonuna, ölüme götürüyordu,
birbirleri üzerine yürüyüp gelince karşı karşıya,
Atreusoğlu'nun kargısı vuramadı Peisandros'u,
605 kargı yandan kaydı gitti.
Peisandros da vurdu Menelaos'un kalkanını,
ama temren deşemedi tuncu,
kırıldı kargı geniş kalkanın üstünde.
Peisandros sevindi yüreğinde, zaferi umdu.

- 610 Tam o sıra Atreusoğlu gümüş kakmalı kılıcını çekti,
atıldı Peisandros'un üstüne,
Peisandros kalkanın altından tunç baltayı kavradı,
kocaman, güzel bir baltaydı bu,
sapı zeytin ağacından, cilalı.
Bir anda atıldılar birbirlerinin üstüne,
615 biri vurdu yeleli tolganın tepeliğini,
vurdu tam sorgucunun altından,
öbürü düşmanını yürürken alnından vurdu,
vurdu burun kökünün üstünden,
alnında kemikler çatırdadı,
iki gözü yere düştü kan içinde,
ayağının dibinde bulandı toza toprağa.
Kendisi de yıkıldı yere iki büklüm.
Menelaos ayağıyla bastı göğsüne,
soydu silahlarını, bağırdı övüne övüne:
620 "Dönün geri saygısız Troyalılar işte böyle,
bırakın çevik atlı Danaoların gemilerini,
korkunç savaş çığlıklarına hiç doymadınız,
kalmadı bize yapmadığınız tek kötülük,
nasıl da yaktınız benim canımı, pis köpekler,
gürleyen Zeus'un ağır öfkesinden hiç korkmadınız,
625 konukları koruyan Zeus bir gün yok edecek ilinizi.
Alıp götürdünüz asıl karımı, bir sürü malımı,
oysa karım size iyilik ettiydi, sizi konukladıydı.
Şimdiyse aklınız fikriniz yok edici ateşte,
işiniz gücünüz denizler aşan gemilerimizi yakmak,
insanları yemek, Akha yiğitlerini tepelemek,
istediğiniz kadar susayın savaşa,
630 bir gün duracaksınız, soluğunuz kesilecek.
Zeus baba, akıldan yana en üstünsün derler sana,
insandan da üstünsün derler, tanrıdan da,
ne gelirse senden gelir, senden olur ne olursa,
ama aklım ermez şunlara üstünlük bağışlamana.
Bunlar tanrı yolundan çıkmışlar bir kere,
635 canlara kıyan savaşa doymak bilmezler.
Her şeyden bıkar insan, ama her şeyden,

uyumaktan, sevişmekten, tatlı türküden, horadan,
savaştan çok bunları özlemez mi kişi?
Ama Troyalılar bir türlü doymak bilmez savaşa.”

Kusursuz Menelaos işte böyle dedi
640 soydu gövdeden kanlı silahları, yoldaşlarına verdi,
sonra gitti karıştı ön sıralara.

O sıra saldırdı üstüne Harpalion,
Kral Pylaimenes’in oğlu,
savaşmaya gelmişti Troya’ya sevgili babasıyla,
645 ama bir daha dönemeyecekti baba toprağına.
İşte kalkanının ortasından o vurdu Atreusoğlu’nu,
çok yakından vurdu, ama delemedi tuncu,
çekildi geri geri, arkadaşlarına doğru,
dört bir yana bakına bakına,
biri etine saplamasın diye tuncu.

650 Tam o sıra Meriones saldı okunu üstüne,
vurdu onu sağ kalçasından,
kemiğin altından geçti ok, deldi sidik torbasını.
Olduğu yerde devrildi arkadaş ellerine,
soludu canını, bir solucan gibi serildi yere,
655 aktı kanı kara kara, ıslattı toprağı,
Ulu yürekli Paphlagonlar çevresine üşüştüler,
koydular arabaya, götürdüler kutsal İlyon’a.
Hepsinin içi kan ağlıyordu,
babası da gidiyordu gözyaşı döke döke,
hiçbir karşılık alamayacaktı oğlunun ölümüne.

660 Paris görünce Harpalion’un ölüsünü,
yüreğinde büyük bir öfke duydu,
Harpalion bunca Paphlagonlu arasında konuğuydu onun,
işte bu yüzden içerledi, saldı tunçtan okunu,
Eukhenor adında biri vardı, bilici Polyidos’un oğlu,
varlıklı, iyi bir adamdı, Korinthos’taydı evi,
665 korkunç ölümünü bile binmişti gemiye,
iyi yürekli yaşlı Polyidos ona sık sık söylemişti,

ya kötü bir hastalıkla sarayında eriyip gideceksin demişti,
ya da demişti, Akha gemileri arasında,
Troyalıların silahlarıyla can vereceksin.
Bu yüzden amansız hastalıktan kaçmış gelmişti,
acı çekmek istemiyordu yüreğinde,
670 korkuyordu Akhaların vereceği cezadan.
Paris vurdu onu hem çenesinin altından, hem kulağından,
canı ossaat bedeninden uçtu gitti,
korkunç bir karanlık kapladı gözlerini.

İnsanlar böyle dövüşüyordu işte,
bütün gövdeler yanıyordu ateş gibi.
675 Gemilerin solunda yığın yığın Troyalı ölüyordu.
Ama bundan hiç haberi yoktu Hektor'un.
Zafer Akhaların olacaktı nerdeyse,
toprağı sarsan tanrı kışkırtıyordu Argosluları,
koruyordu onları kendi gücüyle.
Hektor kapılara, kuleye saldırdığı yerde,
680 kalkanlı Danaoların sıralarını bozup duruyordu.
Orda Aias'la Protesilaos'un gemileri vardı,
çekilmişlerdi alacalı denizin kıyısına,
duvar daha alçak yapılmıştı orda,
erler de, atlar da çok atılgandılar.
685 Orda Boiotialılarla, rubaları yerde sürünen İonlar,
Lokrisliler, Phthieliler, ün salmış Epeiolar,
çok güç tutunabiliyorlar,
kesemiyorlardı alev gibi saldıran Hektor'un hızını.
Seçkin Atinalılar vardı orada,
690 Peteos'un oğlu Menestheus'un komutasındaydılar,
Pheidias, Stikhios, soylu Bias geliyordu arkasından.
Epeioların başında Phyleusoğlu Meges vardı,
Amphion vardı, Drakios vardı,
Phtialıların başında da Medon'la Podarkes.
695 Medon, Oileus'un piç oğlu, Aias'ın kardeşiydi,
yurdundan uzak, Phylake'de otururdu,
bir adam öldürmüştü, onun için otururdu orda,
Eriopis'in kardeşini öldürmüştü,

- Eriopis, Oileus'un karısı, Medon'un analığı olurdu.
 Podarkes de Phylakosoğlu İphiklos'un çocuğuydu.
- 700 Boiotialılarla birlikte korumak için gemilerini
 ulu canlı Phthieliler başında savaşıyorlardı.
 Oileus'un çevik oğlu Aias hiç ama hiç
 ayrılamaz Telamon'un oğlu Aias'tan,
 yeni sürülen tarlada şarap rengi iki öküz nasıl
 gönüldeş olur da çekerlerse sabanı;
- 705 boynuzlarının kökü bol bol ter döker,
 gittikleri zaman yarık boyunca uca doğru,
 yalnız cilalı boyunduruk ayırır onları birbirinden,
 işte Aiaslar da tıpkı öyle,
 omuz omuza destek oluyordu birbirine.
 Ama Telamonoğlu'nun arkasında
- 710 yiğit arkadaşlarının büyük kalabalığı var,
 yorgunluk, ter sarınca dizlerini
 kalkanını elinden alır onlar.
 Ulu yürekli Oileusoğlu'nun arkasından gelmez Lokrisliler,
 göğüs göğüse savaşa dayanmaz yürekleri.
 Ne at yeleli tunç tolgaları var,
- 715 ne kalkanları, ne dişbudak ağacından kargıları.
 Güvendiler oklarına, koyun yününden örülmüş sapanlarına,
 geldiler İlyon'a, attılar onlardan bir sürü,
 böylece Troya sıralarını yararız dediler.
 İşte o zaman işlenmiş silahlarıyla öbürleri
- 720 savaşıırken Troyalılara, tunç tolgalı Hektor'a karşı,
 onlar arkaya çekilip görünmeden başladılar atışa,
 Troyalılar da unutuverdiler savaşçılığı, atılganlığı,
 bunaldılar okların, taşların altında.
- İşte o ara Troyalılar
 gemilerden, barakalardan uzaklaşıp süklüm püklüm,
 rüzgârlı İlyon'un yolunu tutacaklardı,
- 725 Pulydamas, atılgan Hektor'un yanına varıp şöyle demeseydi:
 "Öğüt dinlemeye hiç yanaştığın yok Hektor,
 tanrı sana savaş işlerinde üstünlük verdi ama
 kurultayda kendini herkesten üstün görmek de ne oluyor.

- Sen kendine mal edemezsin her üstünlüğü,
730 tanrı üstünlüğü kimine savaşta verir,
kimine oyunda, çalgı çalmada, kimine türkü söylemede,
kiminin de göğsüne üstün bir düşünme gücü koyar,
çok adam yararlanır ondan,
bu güçle kurtarır birçok insanı,
en çok da kendi bilir değerini bunun.
- 735 Bak sana diyeyim bana en iyi görünen yolu:
Savaş yangını çepeçevre sarmış seni,
duvara saldıran Troyalıların birtakımı çekilmede,
birtakımı gemiler arasında çok insana karşı savaşmada.
- 740 Haydi gerile, bütün yiğitleri buraya çağır,
sonra düşünüp taşınalım iyicene,
tanrı bize üstün gücü verir elbet deriz,
çok kürekli gemilere saldırırız belki,
başımıza bela gelmeden uzaklaşırız belki de.
- 745 Korkuyorum Akhalar dünkü borcumuzu ödetirler diye,
savaşa doymaz bir adamları şimdilik gemilerinin yanında,
ama sanmam savaştan büsbütün geri kalacağını.”

- Pulydamas böyle dedi, Hektor da dinledi onu,
arabasından silahlarıyla atladı yere,
750 seslendi Pulydamas’a, şu kanatlı sözleri söyledi:
“Pulydamas sen bütün yiğitleri burda alıkoy,
ben gideyim savaşa bir bakayım,
orayı bir yoluna kor, dönerim hemen.”

- Hektor böyle dedi, öne atıldı.
Benziyordu karlı bir dağa.
- 755 Troyalılarla yardımcıları arasından uçtu bağıra çağıra.
Hektor’un sesini duyar duymaz bütün erler koştu.
Panthoos’un yiğit oğlu Pulydamas’a doğru.
Hektor aradı Deiphobos’u, güçlü önder Helenos’u aradı.
Asiosoğlu Adamas’ı, Hyrtakes’in oğlu Asios’u aradı,
- 760 ön sıradaki savaşçılar arasında gitti geldi.
Buldu onları acının, ölümün içinde.
Kimisi Akha gemilerinin arkasında yatıyordu,

Argosluların elinden vermişlerdi canlarını,
duvarların berisinde vurulmuş, yaralıydı kimisi de.

- 765 Hektor, güzel saçlı Helene'nin kocası Aleksandros'u,
gözyaşı döktüren savaşın sol yanında buldu,
arkadaşlarına yürek veriyor, savaşa zorluyordu.
Hektor vardı yanına azarladı, ağır konuştu:
“Seni alçak, seni parlak oğlan, seni çapkın,
seni ırz düşmanı seni!
770 Söyle bakalım Deiphobos'la güçlü önder Helenos nerede,
nerde Asiosoğlu Adamas, Hyrtakes'in oğlu Asios, Othryoneus nerde?
Şu anda yıkıldı yüksek İlyon temelinden,
şu anda açıldı senin önünde ölüm uçurumu.”

- 775 Tanrıya benzer Aleksandros karşılık verdi, dedi ki:
“Hektor öfkenden suçluyorsun suçsuz adamı.
Bir gün ben savaştan kaçacak olmuştum, ama
şimdi kaçmam, anam beni büsbütün korkak doğurmadı.
Bizi kavgaya kışkırttığın andan bu yana,
karşı koyuyoruz düşmana, durma dinlenme yok.
780 Sorduğun arkadaşların hepsi öldürüldü,
bir Deiphobos'la güçlü önder Helenos sağ,
ellerinden vurulup çekildi ikisi de.
Kronosoğlu onları ölümden korudu.
Yüreğinden kopan neyse haydi söyle buyur,
785 canla başla geleceğiz arkandan, göreceksin,
nereye dilersen atılacağız vargücümüzle.
Ama insan çok istese de varamaz gücünün ötesine.”

- Yiğit böyle dedi, kardeşinin yüreğini kaldırdı.
Çıktilar yola, geldiler savaşın en kızgın yerine.
790 Kebriones'le kusursuz Pulydamas'ın çevresinde dövüşüyorlardı.
Phalkes vardı, Orthaios'la tanrıya denk Polyphetes vardı.
Palmys, Askanios vardı, Hippotion'un oğlu Morys vardı,
gelmişlerdi bir gün önce şafakta.
Zeus da aldı onları savaşa soktu.
Şimdi tıpkı bir kasırga gibiydiler,

- Zeus baba şimşegini savurduğu zaman
795 dizginsiz rüzgârların yaydığı kasırga gibi,
fırtına önce yayılır ovaya,
sonra tanrısal bir gürültüyle karışır denize,
uğuldayan enginden binlerce dalga kopar,
dalgalar ak köpüklerle kabarıp şişer,
sonra biri öbürünün ardına düşer kovalar.
- 800 Dizi dizi Troyalılar da işte tıpkı öyle,
tunç parıltılarıyla önderlerin ardından yürüdüler.
Ares'e benzeyen Priamosoğlu Hektor başlarındaydı,
yusyuvarlak kalkanını tutuyordu önünde,
kalın tunçla örülmüş, sık deridendi bu kalkan.
- 805 Parlak tolgası sallanıyordu şakaklarında,
sıralar boyunca bir gidip bir geliyordu,
geriler mi gerilemez mi deniyordu sıraları.
Ama Akhaların yürekli göğüsleri kırırdamadı,
ilkin Aias büyük adımlarla yürüdü,
seslendi, meydan okudu ona:
- 810 “Daha beri gel bakalım,” dedi, “Daha beri!
Argosluları korkutmak için sende bu boş çaba ne?
Savaşta toy kişiler sanma bizi.
Akhalar Zeus’un belalı kamçısı altında yenildi.
Belki yüreğin gemilerimizi yok etmeyi umar,
ama bizim de ellerimiz var onları koruyacak,
siz bakın kendi düzenli ilinize,
- 815 daha önce bizim ellerimizle yıkılabilir o.
Bak sana diyeyim, geldi senin saatin,
seni ovanın tozu toprağı arasında
kente götüren güzel yeleli atlarını
atmacalardan daha tez kulsın diye
- 820 Zeus babaya, öbür tanrılara yalvaracağım saat yakın.”

Aias böyle derken bir kuş uçtu sağ yanında,
yüksekten uçan bir kartaldı bu,
sevinç çılgılığı attı Akhaların ordusu,
bu belirti güç katmıştı yüreklerine.
Ünlü Hektor karşılık verdi, dedi ki:

“Ey palavracı Aias, böbürlenen öküz,
sen neler söylüyorsun böyle?

- 825 Nasıl kalkanlı Zeus’un oğlu olayım dersem,
Ulu Here beni doğurmuş olsa dersem,
nasıl Athene’yle Apollon kadar saygı göreyim dersem,
bütün Argoslulara bela getirecek gün bugün derim.
Derim sen de geberip gideceksin onlarla.
Sende beklemeye yürek varsa,
830 ince tenini yiyecek olan uzun kargımı bekle,
serileceksin Akha gemilerinin yanında yere,
doyuracaksın Troya’nın köpeklerini, kuşlarını,
doyuracaksın yağlarıyla, etlerinle.”

Hektor böyle dedi, yolu açtı,
öbürleri de yürüdüler arkasından,
çığlıklar, naralar göklere yükseldi.

- 835 Öte yandan Argoslular da bastılar narayı;
saldırma güçlerini unutmamışlardı.
Troyalı yiğitlerin saldırışını beklediler.
İki ordunun naraları göklere çıktı,
ta yukarılara, Zeus’un ışınlarına.

XIV. Bölüm

Nestor bir yandan su içiyor, bir yandan
bağrısmaları duyuyordu.

Şu kanatlı sözleri söyledi Asklepiosoglu'na:

“Bir bak bakalım tanrısız Makhaon,
nereye varacak bu işin sonu,

- 5 gemiler yanında bizim yiğitlerin naraları artmada,
sen oturduğun yerde kızıl şarabını iç dur,
bekle burda güzel saçlı Hekamede'yi;
bekle su ısıtsın sana,
kanayan yarayı bir güzel yıkasın,
ben gidip öğrenivereyim olup biteni.”

- Böyle dedi, oğlunun iyi yapılmış kalkanını aldı,
10 atları iyi süren Thrasymedes'in kalkanıydı bu,
parlıyordu çepeçevre tunçla,
yerde duruyordu, barakanın içinde,
aldı ucu sivri tunçtan, güçlü kargıyı,
ama barakadan çıkar çıkmaz donup kaldı,
gözünün önünde yüz kızartan şeyler oluyordu,
bir ordu karmakarışık, darmadağın,
bir ordu da arkadan sıkıştırıyordu onu,
15 ulu canlı Troyalılardı sıkıştıran,
Akhaların duvarı baştan başa yıkılmıştı.
Koca deniz cılız dalgalarla sessizce kabarırsa nasıl,
uğuldayan rüzgârlar hızla çıkmıştır yola,
ama umursamaz o, çalkanmaz, durur,
bekler bir yel insin gökten aşağıya.

- 20 Yaşlı Nestor'un da yüreği işte böyleydi,
üzgün yüreği kalmıştı iki şey arasında:
Çevik atlı Danaoların kalabalığına mı karışsındı,
gidip Atreusoğlu Agamemnon'u mu bulsundu?
Erlerin güdücüsü Agamemnon'a gitmekti en iyisi.
Bu ara erler kıyasıya yiyordu birbirini,
kılıçlar, iki uçlu kargılar çarpışıyordu,
- 25 bükülmez tunçlar çınılıyordu gövdeler üstünde.
Nestor, Zeus'un beslediği krallara rastladı,
yaralıydılar, gidiyorlardı gemilere doğru,
bunlar Tydeus'un oğlu, Odysseus,
Atreusoğlu Agamemnon'du,
- 30 savaştan çok uzaktaydı gemileri,
köpüklü denizin kıyısında.
Ama gemilerin ilk sıraları oraya doğru çekilmişti,
duvar da onların önüne yapılmıştı,
gemilere dar gelmişti kıyı,
bu yüzden böyle sıralanmıştı gemiler,
- 35 böylece gemilerle dolmuştu tıka basa
dağlarla çevrelenen kıyının koca ağzı.
Kargaşalığı görmeye gelmişti krallar,
gelmişlerdi kargılarına dayana dayana,
göğüslerinde yürekleri sızlıyordu.
- 40 Yaşlı Nestor'u görünce içleri burkuldu,
Kral Agamemnon seslendi, dedi ki:
"Ey Neleusoğlu Nestor, Akhaların şanı şerefi,
adam öldüren savaşı bırakıp ne diye geldin buraya?
Korkarım zorlu Hektor getirecek yerine sözünü,
- 45 Troyalılar arasında söz almıştı hani, ne demişti,
gemileri bırakıp dönmeyeceğim demişti İlyon'a,
gemileri demişti, ateşe verip yakacağım,
Argosluları kırıp geçireceğim demişti.
Gerçek oluyor şimdi bütün bunlar.
Nedir bu benim başıma gelen!
- 50 Öbür Akhaların da öfke kaplamış yüreklerini,
gemiler önünde savaşmak istemiyorlar,
Akhilleus gibi onlar da bana karşı."

Karşılık verdi at sürücüsü Nestor, dedi ki:

“Neylersin, gerçekten böyle bu,
Zeus’un bile elinden gelmez bunu değiştirmek.

55 Yıkıldı gitti duvar, gemilerimizin kalesi yıkıldı gitti.

Gemilerin yanında bizimkiler kan ter içindeler,
ne durma var, ne dinlenme,
nerden, nasıl bakarsan bak,
anlayamazsın Akhalar en sıkışık nerde,
o kadar karmakarışık ölüyorlar.

60 Çıgıllara baksana, gökleri sardı.

Düşünüp taşınmak kaldı bize kala kala,
bilmem nereye varacak bu işin sonu,
kafayla bir yol bulunur gibime gelir,
ama biz savaşa katılalım demem,
yaralı adamların işi değil bu.”

Karşılık verdi Agamemnon, erlerin başbuğu, dedi ki:

65 “Demek savaş gemilerin yanına geldi,
demek ne duvar işe yaradı, ne de hendek,
Danaolar ne çok emek vermişlerdi oraya,
bizim için aşılmaz bir kale olacaktı.

Üstün güçlü Zeus’un demek isteği böyle,

70 Akhaları Argos’tan uzakta, ünsüz yok etmek.

Gün oldu, Zeus Danaoları çok korudu,
bakıyorum tam tersi oluyor şimdi de,
başkalarını yüceltiyor mutlu tanrılar gibi,
sımsıkı bağlıyor bizim elimizi ayağımızı.

Haydi hepimiz uyalım benim şu dediğime,

75 ön sıralarda ne kadar gemi varsa denize en yakın,

çekelim hepsini, indirelim tanrısal suya,
taşlar bağlayıp derin suda bırakalım gemileri,
bekleyelim gelsin ölümsüz gece,

o zaman Troyalılar belki savaşa ara verir,
biz de çekeriz suya teknil gemilerimizi,

80 yıkımdan kaçmak, geceleyin de olsa ayıp değil,
kaçıp kurtulmak yok olmaktan daha iyi.”

Çok akıllı Odysseus yan yan baktı, dedi ki:

Ne biçim söz çıktı dişlerinin arasından Atreusoğlu,
uğursuz adam, komutan olmalıydın sen aşağılık bir orduya,
85 sen kral olacak adam değilsin bize.

Zeus bize, kocayıncaya dek dayanmayı verdi
zorlu savaşlarda ta ölünceye dek.

Demek bırakıp gitmek niyetindesin Troyalıların büyük ilini?
Bu kent uğruna çektiklerimiz yabana mı gidecek?

90 Bu sözünü duymasın kimse, kapa ağzını,
böyle bir söz çıkmamalıydı senden,
sözü sazi yerinde, elinde değnek taşıyan bir kral,
Argosluların hepsine kendini saydıran bir adam,
böyle düşünmeden, uluorta konuşmamalıydı.

95 Bu sefer aklını kaçırdın derim sana,
savaşın en çok kızıştığı şu sıra,
sağlam gemilerimizi denize çekelim diyorsun ha,
Troyalılar büsbütün üstün gelip böbürlensinler diye mi,
yuvarlanalım diye mi tepetaklak ölüm uçurumuna?
Bir daha dayanamaz savaşa Akhalar

100 gemileri çekildikten sonra denize,
gidecekler savaştan geriye baka baka.
Senin öğüdün yok edecek onları.
Kendine gel orduların başbuğu, hey.”

Kral Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:

“Ey Odysseus, azarın yüreğime dokundu,
105 bu buyruğu vermiştim istemeye istemeye,
çekin dedim denize sağlam gemileri.
Ama çıksın karşıma daha iyi öğüt verecek bir adam,
ister genç olsun, ister yaşlı, dinlerim sözünü.”

O zaman gür naralı Diomedes söz aldı, dedi ki:

110 “İşte karşınızda o adam, aramayın boşuna,
yeter ki dinlensin sözüm, kimse kıskanmasın beni
aranızda en genç olan benim diye.
Övünürüm yiğit bir babanın soyundan olmakla,
Thebai’da toprak altında yatan Tydeus’un oğluyum ben,

- 115 Portheus'un kusursuz üç oğlu olmuştu,
oturlardı Pleuros'da, sarp Kalydon'da,
biri Agrios'tu, biri Melas,
biri de atçı Oineus, babamın babası,
ötekilerini geçerdı yiğitlikte.
Ama o kaldı orda, babam da gitti Argos'a yerleşti,
120 Zeus'la öbür tanrılar böyle istemişlerdi.
Aldı Adrestos'un kızlarından birini,
oturuyordu bol varlıklı bir evde,
yığın yığın buğday veren tarlaları vardı,
yemiş ağaçları vardı çevresinde sıra sıra,
koyunları vardı sürülerle,
kargı atmada geçerdı tekmi Akhaları.
125 Bilirsiniz siz de, böyleydi bu.
Hor göremezsınız beni soyumdan yana,
diyeceklerim baştan başa doğru:
Tek yol, yaralı maralı savaşa dönmek,
kavgaya tutuşmaz, sakınınz kargılardan,
130 almayız yara üstüne yara.
Orda durup kışkırtalım bizimkileri yeter,
hanidir yürekleri öfkeli, savaştan uzaktalar.”

Böyle dedi, onlar da dinlediler, uydular ona.
Başlarında erlerin başbuğu Agamemnon, yola koyuldular.

- 135 Yeri sarsan ünlü tanrı gözcülük etmiyordu boş yere,
yaşlı bir adam kılığında çıktı karşılarına,
sağ elinden tuttu Atreusoğlu Agamemnon'u,
seslendi ona, kanatlı sözlerle dedi ki:
“Atreusoğlu, sevinir şimdi Akhilleus'un uğursuz yüreği,
140 Akhaların öldüğünü, kaçtığını görür sevinir,
na şu kadar akıl yok onun kafasında.
Gebersin, tanrı gözünü kör etsin.
Mutlu tanrıların sana öyle kızdıkları yok,
Troyalıların önderleri, başbuğları, gün gelecek
145 tozu dumana katacaklar engin ovada,
sen onların gerisingeri kaçışını göreceksin,
gemilerden, barakalardan uzağa, kente doğru.”

- Böyle dedi, koca bir nara attı, çınlattı ovayı.
Savaşta Ares'in kavgasına katılan dokuz bin, on bin adam,
nasıl hep bir ağızdan bağırırsa,
- 150 öyle bir ses çıktı yeri sarsan güçlü tanrıdan.
Saldı her Akhalının yüreğine dövüşme, savaşma gücü.
Altın tahtlı Here Olympos'un doruğundan onu gördü,
kardeşini, kaynını ossaat tanıdı,
- 155 sevindi erlere ün veren savaşta didindiğine.
Ama o Zeus'u da görüyordu,
çok pınarlı İda'nın en yüksek doruğunda,
görünce de korku kaplıyordu yüreğini.
Düşünüp duruyordu inek gözlü ulu Here,
- 160 nasıl çelebilirim diyordu kalkanlı Zeus'un aklını.
Derken en iyi şu yol göründü gönlüne:
Süslenip püslenip İda'ya gidecekti,
belki Zeus onu koynuna alıp sevişmek isterdi,
o zaman dökerdi üstüne ılık, tatlı uykuyu,
- 165 gözkapaklarını, düşünen aklını örterdi.
Oğlu Hephaistos'un ona yaptığı odaya gitti,
Hephaistos çok sağlam kapılar yapmıştı,
gizli bir sürmesi vardı kapının,
hiçbir tanrı açamazdı onu.
Here içeri girip parlak kanatlarını örttü.
- 170 Tanrısız merhemle sildi gövdesindeki kirleri,
tanrılara yakışan kokulu yağla ovundu,
Zeus'un tunç eşikli evinde salladıkça bu yağı
kokular göklere, tapınaklara yayılırdı,
- 175 işte o yağı sürdü güzelim gövdesine,
elleriyle saçlarını taradı,
pırıl pırıl tanrısız örgülerini ördü,
ölümsüz başından sarkan o güzelim örgüleri.
Sonra tanrısız bir giysi giydi üstüne,
süslerle bezeyip Athene işlemişti ona bu giysiyi.
- 180 Tutturdu göğsünü altın iğnelerle.
Yüz püsküllü bir kemer kuşandı.
Küpeler taktı iyice delinmiş kulak memelerine,
üç taşıydı bu küpeler, dut kadar,

ortalığa yayılır, göz kamaştırırdı güzelliği.

Örttü başını yepyeni, güzel bir örtüyle,

185 gün gibi apaktı bu örtü.

Parlak ayaklarına bağladı güzel sandallar.

Tepeden tırnağa süslenip çıktı odasından.

Çağırdı tanrılardan ayrı bir yana Aphrodite'yi, dedi ki:

190 “Beni dinler, yapar mısın dediğimi canımın içi,
yapmaz mısın yoksa kin beslediğin için gönlünde bana,
sen Troyalılardan yanasın, ben Danaolardan yanayım diye?”

Zeus'un kızı Aphrodite karşılık verdi, dedi ki:

“Here, ulu tanrıça, büyük Kronos'un kızı,

195 söyle içindekini, yapmak gelir gönlümden,
yapabilirsem, yapılacak şeyse ama.”

Ulu Here düzen kurdu, dedi ki:

“Sendeki şu sevgi, şu alım var ya,
yani şu ölümsüzleri, ölümlüleri alt ettiğin,
işte onları bana ver bugünlük.

200 Gidiyorum bol ürün veren toprağın bir ucuna,
tanrıların atası Okeanos'la, ana Tethys'i görmeye,
onlar almışlardı beni Rheia'nın elinden,
saraylarında iyice beslemiş, büyütmüşlerdi.

İri gözlü Kronos'u Zeus o zamanlar
kapatmıştı toprağın, ekin vermeyen denizin altına,
Gidiyorum işte görmeye onları,

205 son vereceğim inatçı kavgalarına.
Ne zamandır birbirlerinden uzaktalar, ne sevişme, ne bir şey,
yüreklere öfke girdi, kin girdi de ondan.

Tatlı konuşur, alırsam gönüllerini,
yatağa girip sevgiyle birleşmelerini sağlarsam,

210 her zaman yürekten, saygıyla anarlar adımı.”

Gülümser Aphrodite ona şöyle dedi:

“Olmaz demek gelmez elden, yakışmaz da.

Sen bir tanrıçasın, tanrılar tanrısı Zeus'un koynunda yatan.”

Böyle dedi, çözdü göğsünden nakışlı memeliğini,
alacalı bulacalı bir kurdeleydi bu,
215 alımlı ne varsa hepsi onun içindeydi,
sevgi onun içindeydi, istek onun içinde,
cilveleşme, şakalaşma onun içinde,
en akıllı insanı ayartan aşk onun içinde.
Verdi onu Here'nin eline, konuştu, diller döktü:
“Al işte, sar bu memeliği göğsüne,
220 her şey işlenmiş bunun içine, ama her şey,
ben de sana ne derim bak, inan bana
taş çatlasa dileğin yerine gelecek.”

Böyle dedi o, inek gözlü ulu Here gülümsedi,
sonra da aldı memeliği, sardı göğsüne.

Zeus'un kızı Aphrodite evine döndü,
225 Here de fırladı sivri Olympos'tan aşağıya,
geçti Pierie'yi, güzel Emathie'yi,
at yetiştiren Trakyalıların karlı dağlarını geçti,
ayaklarını yere hiç dokundurmadan
yüksek doruklarını aştı dağların.
İndi Athos Dağı'ndan köpüklü denize,
230 Lemnos'a vardı, hızlı Thoas'ın kentine.
Rastladı orda Ölüm'e, Uyku'nun kardeşine,
Uyku'nun tuttu elini, seslendi, diller döktü:
“Tekmil tanrıların, insanların efendisi Uyku,
eskiden beni nasıl dinlediysen şimdi de dinle,
235 gelecek günlerde unutmam bu iyiliğini.
Zeus'un kaşları altında parlayan gözlerine dök uykuyu,
bana sevgiyle sarılır sarılmaz uyusun,
hiç eskimez, altından güzel bir taht armağan ederim sana,
oğlum çok ünlü topal Hephaistos yaptı o tahtı,
240 onu bir güzel işledi, ayaklar için de tokmak koydu,
şölende parlak ayaklarını dayarsın o tokmağa.”

Tatlı Uyku karşılık verdi ona, dedi ki.
“Here, büyük Kronos'un kızı, saygıdeğer tanrıça,

- 245 hep var olan tanrılardan birini uyutmak iş değil,
uyuturum tanrı soylarının babası Okeanos Irmağı'nı bile,
ama Kronos'un oğlu Zeus'a ne yanaşırım,
ne de kendisi bana buyurmadan uyuturum onu.
Hani bir gün sana uymuştum, başıma neler gelmişti,
250 Zeus'un o taşkın oğlu İlyon'dan yola çıkmıştı,
Troyalıların kentini altüst etmiş bırakmıştı,
kalkanlı Zeus'un aklını ben o gün uyutmuştum işte,
dört bir yanına dökmüştüm tatlılığımı,
kötü şeyler düşünüp durdun sen o sıra,
koyverdın sert rüzgârları, yaydın denize,
tekmil dostlarından uzağa kaçkırttın Herakles'i,
255 kaçkırttın güzel, kalabalık Kos Adası'na.
Zeus uyanınca ne kızmıştı, ne kızmıştı,
tanrıları savurmuştu sarayında sağa sola,
en çok da benim üzerime yürümüş, beni kovalamıştı,
denize atıp yok edecekti izimi bile,
tanrıları, insanları alt eden gece kurtardı beni,
kaçarken sığınmıştım geceye,
260 Zeus çok öfkeliydi, ama bıraktı peşimi,
korkmuştu hızlı gecenin canını sıkmaktan.
Sen yine de istersin olmayacak şeyler yapmamı.”

İnek gözlü ulu Here ona şöyle dedi:

“Ne diye dert edinirsin bunları kendine?

İri gözlü Zeus kendi oğlunu, Herakles'i koruduğu gibi

- 265 Troyalıları korumaya çalışır mı ki?

Sana taptaze bir Kharit tanrıçası vereyim, gel haydi,

onunla evlenirsin, karın olur, yatağına girer,

Pasithea'yı vereyim sana, onu bunca zamandır için çeker.”

Here böyle dedi, Uyku sevindi, dedi ki:

- 270 “Öyleyse ant iç Styks suyu üzerine,

bir elini bereketli toprağa daya,

bir elini değdir ışıldayan denize,

Kronos'un çevresinde tekmil yer altı tanrıları tanık olsun,

- 275 bana taptaze bir Kharit tanrıçası vereceğine ant iç,

bunca zamandır burnumda tüten Pasithea'yı vereceğine.”

Uyku böyle dedi, ak kollu tanrıça Here olmaz demedi,
dediğini yaptı, yer altı tanrılarına ant içti,
hani şu Titanlar dediğimiz tek mil tanrılara.

280 Böylece Here andını bitirince,
uzaklaştılar Lemnos'la İmbros kentlerinden,
sislere bürünüp tez yol aldılar.
Vardılar canavarlar anası çok pınarlı İda'ya,
Lektos burnunda fırladılar denizden,
ayak bastılar bereketli toprağa.

285 Ayakları altında ormanlı doruklar titredi.
Uyku durakaldı orada, görünmeden Zeus'un gözüne
çok yüksek bir çamın üstüne kondu,
İda'da büyüyen en ulu çamdı bu,
havada yüksele yüksele göğe varıyordu.
Uyku orada, çam dalları arasında,
290 bir kuş oluvermişti, dağlarda yaşayan, ince sesli,
tanrıların Khalkis, insanların Kymindis dedikleri.

Here dosdoğru yürüdü Gargaros doruğuna,
İda'nın en yüksek tepesiydi bu,
bulutları devşiren Zeus onu gördü,
görür görmez aşk sardı düşünceli kafasını,
295 öyle bir aşkı ilk birleştikleri gün duymuştu,
ana babalarından gizli çıktıkları gün yatağa.
Kalktı vardı Here'nin yanına, konuştu, diller döktü:
"Olympos'tan ne diye geldin buraya Here?
Altında ne atların, ne araban var."

300 Ulu Here düzen kurup karşılık verdi, dedi ki:
"Gidiyorum bol ürün veren bir toprağın ucuna,
tanrıların atası Okeanos'la ana Tethys'i görmeye,
onlar beni saraylarında iyice beslemişler, büyütmişlerdi,
onları görmeye gidiyorum işte,
son vereceğim inatçı kavgalarına,
305 ne zamandır birbirinden uzaktalar, ne sevişme, ne bir şey,
yüreklerine öfke girdi, kin girdi de ondan.
Atlarım çok pınarlı İda'nın eteğinde kaldı,

toprağın, suyun üzerinden uçuracak onlar beni.
 Senin için geldim Olympos'tan buraya,
 310 kızarsın diye düşündüm sana haber vermeden gidersem
 derin derin akan Okeanos'un sarayına.”

Bulutları devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:
 “Sonra da gidersin oraya, ne olur Here,
 yatalım gel, sarmaşdolaş olalım yatakta doyasıya,
 315 bugüne dek ne bir tanrıçaya, ne bir kadına karşı
 yüreğime akan aşk böyle altüst etmedi beni,
 ne İksion'un karısı olacak kadını sevdiğimde,
 tanrılara denk danışman Peirithoos'u doğurdu o kadın;
 ne Akrision'un güzel topuklu kızını sevdiğimde,
 320 ne üstün yiğit Perseus'un anası Danae'yi;
 ne çok ünlü Phoiniks'in kızını sevdiğimde,
 Minos'la tanrıya benzer Rhadamanthys'i doğurdu o;
 ne Semele'yi sevdiğimde, ne Alkmene'yi sevdiğimde,
 325 Semele Dionysos'u doğurdu, ölümlülerin neşesini,
 Alkmene Thebai'da otururdu,
 bana üstün yürekli Herakles oğlumu doğurdu;
 ne güzel saçlı Kraliçe Demeter'i sevdiğimde,
 ne ünü uzaklara yayılan Leto'yu sevdiğimde.
 Seni bile hiçbir zaman sevmemiştim şimdiki gibi.”

Ulu Here düzenler kurup karşılık verdi, dedi ki:
 330 “Korkunç Kronosoğlu, ne biçim söz çıktı ağzından?
 Yatağa yatıp sevişmemizi nasıl istersin.
 İda Dağı'nın tepesinde, göz göre göre?
 Ya hep var olan bir tanrı görürse bizi,
 biz uyurken gider söylerse öbür tanrılara?
 335 Bir daha ayak basamam senin evine,
 ne yüzle çıkarım bu yataktan dışarı?
 Beni istiyorsan, buysa hoşuna giden,
 yatak odamız var, sevgili oğlun Hephaistos'un yaptığı,
 kapıları örttü sağlam kanatlarla,
 340 oraya gidip yatalım, yatmak istiyorsan.”

Bulutları devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:

“Tanrılar, insanlar görecek diye korkma,
altın gibi bir sisle örterim dört bir yanımızı,
güneş bile onu geçip göremez bizi,

345 her şeyi keskin ışıklarıyla gören güneş bile.”

Böyle dedi, aldı karısını koynuna sarıldı,
tanrısal toprak yumuşak bir çimen saldı,
taptaze lotos bir halı serdi toprakla aralarına,
safranlardan, sümbüllerden tatlı bir halı,
uzanıverdi ikisi de halının üstüne,

350 sardı onları güzel bir altın bulut,
buluttan çiy damlaları akıyordu pırıl pırıl.

Tanrıların babası yüksek Gargaros Tepesi’nde,
koynunda karısı, mışıl mışıl uyuyordu,
Uyku ile Aşk yola getirmişti onu.

355 Tatlı Uyku koştu Akhaların gemilerine doğru
toprağı sarsan tanrıya haber götürmeye.

Gitti durdu yanında, söyledi şu kanatlı sözleri:

“Haydi Poseidon, gönül hoşluğuyla yardım et Danaolara,
şanı onlara ver az bir zaman için de olsa.

Yumuşak bir uyku ile sarıp sarmaladım Zeus’u.

360 Here kandırdı onu, girdiler yatağa.”

Uyku böyle dedi, insanların ünlü soylarına doğru gitti.
Danaolara yardım etmek isteğini kamçılarmıştı Poseidon’da.
Poseidon ossaat koştu ön sıralara buyurdu:

365 “Argoslular, Hektor’a mı bırakacaksınız zaferi,
gemileri ele geçirsin, ün toplasın diye?

Hektor’un böyle böbürlenmesi neden,
Akhilleus öfkelen-di, gemilerine çekildi de ondan.
Ama biz Akhilleus’u da aramayız o kadar,
birbirimize destek olalım yeter.

370 Haydi gelin yapın ben ne dersem.

En iyi, en büyük kalkanları koyun önünüze,
örtün başlarınızı ısıldayan tolgalarla,

alın ellerinize en uzun kargıları,
 yürüyelim, kılavuz olacağım ben size,
 375 Priamosoğlu Hektor istese de dayanamaz.
 Küçük kalkan taşıyan bir yiğit varsa içinizde,
 versin o kalkanı daha az yararlı birine,
 kuşansın kendisi daha büyük bir kalkan.”

Böyle dedi, onlar da candan dinlediler, uydular ona,
 krallar yaralı yaralı dizmeye koyuldular sıraları,
 380 hem Tydeusoğlu, hem Odysseus, hem Atreusoğlu Agamemnon.
 Dolaşıp silahları değıştokuş ettiler,
 iyi asker iyi silah aldı,
 kötü askere verdi kötü silah.
 Parlayan tunçlar kuşanıp koyuldular yola,
 yeri sarsan Poseidon yürüyordu başlarında,
 385 geniş elinde bir kılıç vardı, keskin ve korkunç,
 benziyordu bu kılıç tıpkı yıldırıma.
 Tüylür ürperten savaşta yanaşamazdı ona kimse,
 Korku, erleri uzak tutuyordu ondan.

Öte yandan ünlü Hektor Troyalıları düzene koydu.
 390 Mavi yeledi Poseidon’la Hektor o zaman
 yaydılar en korkunç bir savaşın ağlarını,
 biri Troyalıları destekti, biri Argoslulara.
 Deniz kabarıp çarparken barakalara, gemilere,
 yürüdüler birbirlerinin üstüne korkunç uğultularla.
 Öylesine korkunçtu ki Troyalıların naraları,
 395 ne insafsız Boreas’la kabaran denizin dalgaları
 karaya çarpınca gümbürder bu kadar,
 ne dağlarda tutuşan bir ormanda
 cayır cayır yanan ateş bu kadar gürültü yapar,
 ne de yüksek yapraklı meşe ağaçlarında
 azgın rüzgâr uğuldar bu kadar.
 İşte öyle bağırıyordu Troyalılarla Akhalar
 400 saldırınca üstüne birbirlerinin.

Önce ünlü Hektor attı kargısını Aias’ın üstüne,
 Aias dönmüştü Hektor’a doğru,

- yanılmadı Hektor, göğsünden vurdu onu,
iki kayışın gerildiği yerden vurdu,
405 kayışın biri yarardı kalkanını taşımaya,
öteki, gümüş kakmalı kılıcını taşımaya yarardı.
Köpürdü Hektor, kayışlar korumuştı Aias'ın körpe etini,
sivri kargısı elinden boşuna uçup gitmişti,
ölümünden kurtulmak için kaçtı arkadaşlarına doğru.
Ama Telamonoğlu büyük Aias vurdu onu bir taşla
410 bu taşlar kullanılırdı gemileri desteklemede,
çok vardı ortalıkta bu taşlardan,
yuvarlanır dururdu savaşanların ayakları altında.
İşte Aias kaldırdı bunlardan birini,
arabasının rampası üstünden vurdu Hektor'u,
vurdu göğsünden, boynunun yanından,
Hektor döndü topaç gibi, yalpa vurdu sağa sola.
Zeus baba bir meşe ağacını nasıl
415 yıldırımıyla kökünden söküp koparırsa,
ağaçtan bir kükürt yayılır ortalığa,
kesilir soluğu ağacın yakınında duranın,
büyük Zeus'un yıldırımını görmek ne demek,
Hektor'un gücü de işte böyle yıkıldı yere,
kargısı kaydı elinden, kalkanıyla tolgası devrildi üstüne,
420 ışıldayan tunç silahları çevresinde çangırdadı.
Akha oğulları koştular ona doğru çığlık çığlığa,
kendilerine çekmek için kargı yağmuruna tuttular onu,
ama vurup yakalayamadılar erlerin başbuğunu,
yiğitler sarmıştı çevresini daha önce,
425 Pulydamas'la Aineias sarmıştı, tanrısız Agenor sarmıştı,
Lykialıların başı Sarpedon'la kusursuz Glaukos sarmıştı.
Onun için kaygılanmayan tek kişi yoktu,
sarmışlardı dört yanını yuvarlak kalkanlarıyla.
Kaldırıp elleriyle götürdüler onu savaştan,
götürdüler tez giden atlarına doğru,
430 atlar sırt çevirmişler kavgaya, savaşa,
duruyorlardı arabacının, alacalı arabanın yanında.
Ağır ağır soluyan Hektor'u taşıdılar kente.

- Varınca güzel akan ırmağın geçidine,
 Zeus'tan doğma anaforlu Ksanthos'un geçidine.
 Hektor'u indirdiler arabadan,
 435 yere yatırıp su serptiler üstüne.
 Hektor soluk aldı, açtı gözlerini,
 oturdu dizüstü, kapkara bir kan kustu,
 sonra yine devrildi yere sırtüstü,
 kara bir gece kapladı iki gözünü,
 kargı yarısından bir türlü gelememi kendine.
- 440 Argoslular uzaklaşır görünce Hektor'u,
 yeni bir hızla saldırdılar Troyalılara.
 Önce çevik Aias, Oileus'un oğlu atıldı öne,
 sivri kargısıyla yaraladı Satnios'u,
 Satnios, Enops'un oğluydu,
 kusursuz bir su perisi doğurmuştu onu Enops'a,
 445 Enops çobanlık ederken Satnioeis kıyılarında.
 Kargısıyla ün salmış Oileusoğlu vurdu onu böğründen,
 Satnios yuvarlandı baş aşağı,
 kıyasıya bir savaş başladı dört yanında.
 Kargısını sallayan Pulydamas yardımcı geldi Satnios'a,
 Pulydamas, Panthoos'un oğlu,
 450 vurdu Areilykos'un oğlu Prothoenor'u sağ omzundan,
 zorlu kargı deşti omzu,
 Prothoenor düştü tozun toprağın içine,
 avuçlarıyla yakaladı toprağı.
 Pulydamas övündü bağıra bağıra:
 "Ulu canlı Panthoosoğlu'nun kargısı
 455 güçlü elinden boşuna çıkmadı gibime gelir,
 Argoslulardan biri etinde taşıyor onu,
 incek Hades'in evine, ona yaslana yaslana."

- Böyle dedi, bu övgüye çok sıkıldı Argosluların canı,
 en çok da Telamonoğlu yiğit Aias'ın yüreği kabardı,
 460 Prothoenor düşmüştü onun yanı başında.
 Uzaklaşan Pulydamas'ın üstüne saldı parlak kargısını,
 öteki sıçradı yana, kurtuldu kara ölümden,

değdi kargı Antenor'un oğlu Arkhelokhos'a,
demek tanrılar istemişlerdi onun ölümünü.

- 465 Vuruldu Arkhelokhos başının boynuyla bitiştigi yerden,
kargı girdi son omurga kemiğine, kesti iki veteri.
Yıkıldı, önce başı, ağzı, burnu değdi yere,
sonra bacakları, dizkapakları değdi.
Şimdi de Aias övündü kusursuz Pulydamas'a:
470 "Söyle bakalım Pulydamas, ama doğruyu söyle,
Prothoenor'a denk değil mi bu adam?
Olmasa gerek rasgele biri,
rasgele bir soydan değil o,
atları süren Antenor'un ya kardeşi ya da oğlu,
çok benziyor o soydan birine."

- 475 Aias böyle övündü, acı sardı Troyalıların yüreğini.
Akamas vurdu kargısıyla Boiotialı Promakhos'u,
koşmak istemişti kardeşinin yardımına,
Boiotialı kardeşini ayaklarından çekiyordu.
Akamas övündü bağıra bağıra:
"Böbürlenmeye doymaz, geveze Argoslular!..
480 Kaygı, yas sade bizim payımız değil,
siz de ölüp gideceksiniz böyle.
Promakhos'unuz nasıl uykuya daldı bakın,
kargım nasıl alt etti onu,
ödenmemiş bırakmadım kardeşimin borcunu.
Bunun için evinde kardeş bırakır adam,
485 beladan korumak için kendisini."

Böyle dedi, Argosluları öfke kapladı.
En çok da yiğit Peneleos'un yüreğine dokundu.
Peneleos saldırdı Akamas'ın üzerine,
Kral Peneleos'un saldırısına dayandı Akamas.
Kargı gitti İlioneus'u yaraladı,

- 490 İlioneus çok sürülü Phorbas'ın oğluydu,
Hermes, Troyalılar arasında Phorbas'ı severdi en çok,
varlıklı kılmuştu onu bu yüzden,
İlioneus anasının tek çocuğuydu.

- Peneleos onu kaşının altından vurdu,
 vurdu tam gözünün kökünden,
 kargı girdi gözünün içine, çıkardı gözbebeğini,
 sonra çıktı ensesinden,
 495 adam yıkılıverdi iki eli havada.
 Peneleos çıkardı keskin kılıcını,
 vurdu adamın boynuna, tolgalı kafayı kesti attı,
 zorlu kargı göze saplı duruyordu,
 kafayı bir haşhaş başı gibi kaldırdı havaya,
 500 döndü Troyalılara, şöyle dedi övüne övüne:
 “Gidin Troyalılar, gidin haydi,
 deyin soylu İlioneus’un anasına babasına,
 saraylarında ağlasınlar oğulları için.
 Alegenoroğlu Promakhos’un karısı da,
 Akha yiğitleri yurda döndüğü gün,
 505 sevincini duyamayacak sevgili kocasına kavuşmanın.”

Böyle dedi, herkes titredi korku içinde, tepeden tırnağa,
 Herkes ölüm uçurumundan nasıl kaçırım diye bakındı durdu.

- Olympos’ta oturan Musalar, söyleyin şimdi bana,
 510 yeri sarsan ünlü tanrı zaferi eğdirince Akhalara,
 kanlı soykaları Akhalardan ilkin kim kaldırdı?
 Önce Telamonoğlu Aias vurdu Hyrtios’u,
 katı yürekli Mysialıların başbuğu Gyrtias’ın oğluydu o.
 Antilokhos öldürdü Phalkes’le Mermeros’u.
 Meriones hakladı Morys’le Hippotion’u.
 515 Teukros tepeledi Prothoon’la Periphetes’i.
 Atreusoğlu erlerin başbuğu Hyperenor’un böğründen vurdu,
 tunç kargı saplandı bağırsaklarına etti darmadağın,
 canı açık yaradan bir anda uçtu gitti,
 karanlık kapladı iki gözünü.
 520 Birçoğu da yok oldu Oileus’un çevik oğlu Aias’ın eliyle.
 Zeus salınca ortalığa Bozgun’u,
 korkuyla kaçanları kovalayanlar arasında
 Aias’tan çevik olan yoktu.

XV. Bölüm

- Kaçtılar çitleri, hendekleri atlaya atlaya,
Danaoların elinden can verdi bir sürü insan,
sonra da durakaldılar arabaların yanında,
bozgunla sapsarı olmuşlardı korkudan.
- 5 İda'nın doruklarında Zeus uyandı o sıra,
altın tahtlı Here'nin yanı başında doğruldu,
kalktı ayağa, Troyalılarla Akhaları gördü,
kimisi karmakarışık olmuş koşuşuyordu,
kimisi de vargücüyle yükleniyordu arkadan.
Zeus, Argoslular arasında Kral Poseidon'u gördü,
yere uzanmış gördü Hektor'u ovada,
arkadaşları sarmışlardı çevresini,
- 10 Hektor tıkanmış kalmış, kendinden geçmişti,
kara kan kusuyordu habire,
sıradan bir Akhalı değildi onu vuran.
İnsanların, tanrıların babası acıdı Hektor'a,
korkunç bir bakışla baktı Here'ye, dedi ki:
“Amma da düzen kurdun yola gelmez Here,
- 15 savaş dışı ettin tanrısal Hektor'u,
uğrattın orduyu bozguna.
Bu kötülüğün meyvesini sen toplayacaksın önce,
seni bir güzel pataklayayım da gör.
Unuttun mu seni havalara astığım günü,
bir örs bağlamıştım ki ayağına,
çözülmez bir altın zincir vurmuştum ellerine,
- 20 asılı kalmıştın havalarda, bulutlar arasında,
koca Olympos'ta söylenip durduydı tanrılar,

ama yanına varıp seni kurtaramıyordu hiçbiri,
geleni tutup atardım eşikten aşağıya,
yeryüzüne vardı mı kalmazdı iler tutar yeri.

- 25 Ama çıkmıyordu yüreğinden tanrısız Herakles'in acısı,
hani Boreas'la bir olmuş, fırtınaları kandırmıştın,
ekin vermeyen denize salmıştın kötü niyetle Herakles'i,
sonra da düzenli Kos kentine sürmüştün onu.
Ben çıkarmıştım Herakles'i oradan,
30 gerisingeri götürmüştüm at besleyen Argos'a,
ne çok acı çekmişti o, ne çok acı.
Beni aldatmaktan vazgeçesin diye söylüyorum bunları sana,
göreceksin yatakta sevişmemiz ne işe yarayacak,
beni aldatmak için düzenlediğin bu sevişme,
bütün öbür tanrılardan uzak.”

- Böyle dedi o, inek gözlü ulu Here donakaldı,
35 sonra dile gelip kanatlı sözlerle dedi ki:
“Tanığım olsun Gaia, üstündeki koca Uranos,
mutlu tanrıların en büyük, en korkunç yeminlerini dinleyen
Styks'in yer altında çağlayan suları tanığım olsun,
ant içiyorum senin kutsal başın üstüne,
kızoğlankız girdiğim yatağımızın üstüne,
40 boşuna ant içmem ben onun üstüne hiçbir zaman,
benim isteğimle hırpalamıyor,
Troyalılarla Hektor'u Poseidon, yeri sarsan,
benim isteğimle desteklemiyor ötekileri,
gönlü, yüreği öyle istiyor herhal,
gemileri yanında bitkin Akhalara acımış olacak.
45 Ama ben öğüt vereyim yine ona,
kara bulutlu tanrı gitsin senin buyurduğun yere.”

Here böyle dedi, insanların, tanrıların babası gülümsedi,
kanatlı sözlerle karşılık verdi ona:

- “İnek gözlü ulu Here, sen bundan böyle
50 ölümsüzler arasında oturup, düşüncelerini bana uydursan,
Poseidon istese bile bambaşka şeyler,
ossaat değiştirir fikrini, uyar bizim gönlümüze.

- Gerçekse sözün, yalan söylemiyorsan,
git tanrılara karış, çağır buraya
55 İris’le Apollon’u, ünlü Okçu’yu,
gitsin tunç zırhlı Akhaların ordusuna,
desin Kral Poseidon’a savaşı bırak, eve dön,
Phoibos Apollon kışkırtsın Hektor’u savaşa,
taze güç katsın Hektor’un göğsüne,
60 unuttursun ona yüreğini kemiren acıları,
Akhaları çevirsin gerisingeri,
korkakça bir kaçış salsın ortalığa,
düşsünler sıra sıra gemileri üstüne Peleusoğlu Akhilleus’un,
o da can yoldaşı Patroklos’u savaşa sürsün.
65 Ünlü Hektor, Patroklos’u öldürecek İlyon önünde,
Patroklos birçok yiğit öldürecek, sonra ölecek,
bu yiğitler içinde tanrısız Sarpedon da var, benim oğlum.
Tanrısız Akhilleus kızacak olup bitene, öldürecek Hektor’u.
Patroklos girişince işe, bir saldırış yapacağım gemilerden,
70 sarp İlyon’u alana dek Akhalar,
Athene’nin isteği yerine gelene dek,
hiç durdurmayacağım bu saldırışı.
Kıl kadar vazgeçmem öfkemden,
başka bir ölümsüzü bırakmam Danaolara yardıma,
önce Peleusoğlu’nun dileği gelmeli yerine,
75 söz verdim bir kez, başımla işmar ettim,
tanrıça Thetis sarılmıştı dizlerime,
yalvarmış yakarmıştı demişti Akhilleus’a saygı göster.”

- Böyle dedi, ak kollu tanrıça Here de dinledi onu,
İda dağlarından koyuldu yola, koca Olympos’a doğru.
80 Yeryüzünü karış karış dolaşırken bir adam,
kafasında bir sürü düşünceler geçirir de hani,
“Şuraya bir varsam!” diye bir fikir çakarsa beyninde nasıl,
ulu Here de böyle, istekle atıldı ileriye,
uçtu uçtu, vardı sarp Olympos’a,
85 Zeus’un sarayında toplanmış buldu ölümsüz tanrıları.
Görünce onu tek mil tanrılar kalktı ayağa,
taslarını uzatıp selamladılar tanrıçayı.

Here boş verdi ötekilere,
güzel yanaklı Themis'in elinden aldı tası,
ilkin Themis koşup karşılamıştı onu,
seslenip kanatlı sözler söylemişti:

90 “Ne diye geldin Here, sarsılmış gibisin,
kocan Kronosoğlu çok mu korkuttu seni?”

Ak kollu tanrıça Here karşılık verdi, dedi ki:
“Sorma Themis, sorma. Sen kendin de bilirsin,
ne taşkın, ne katıdır onun yüreği.

95 Aç bakalım sen tanrıların eşit pay aldığı şöleni,
bütün tanrılarla birlikte öğreneceksin sarayında
ne kötü işler kuruyor Zeus, ne kötü işler,
kimsenin yüreğini sevindirmeyecek bu haber,
ne insanların, ne de şölende güzel güzel oturan tanrıların.”

100 Ulu Here böyle dedi yerine oturdu,
Zeus'un sarayında tanrılar öfkeleniler.
Dudak büküp şöyle bir gülümsedi Here,
ama kapkara kaşları altında alnı çatık kaldı,
kinle, öfkeyle seslendi hepsine:
“Aptallar, akılsızlık ediyoruz Zeus'a içerlemekle,
sözle ya da kolla durdurmak için onu
105 ne düşünüyoruz, yanına varmayı mı?
Oturur uzakta, kulak asmaz, aldırış etmez o bize.
Ölümsüz tanrılar arasında güçten yana
hepimizden üstün odur derler,
getirdi hepimizin başına bin türlü bela,
110 korkarım Ares'te şimdi acı çekme sırası,
oğlu Askalaphos öldü savaşta,
Ares insanlar arasında onu severdi en çok,
sen benim oğlumsun derdi ona.”

Here böyle dedi, Ares de iki eliyle dövündü,
vurdu gürbüz butlarına, inleye inleye dedi ki:
115 “Olympos'ta oturan tanrılar, ayıplamayın beni
öcünü almaya gidersem öldürülen oğlumun,

gidersem Akha gemilerine doğru.

Gideceğim kaderimde Zeus'un yıldırımıyla vurulmak olsa da,
kanın, tozun toprağın içinde yatmak olsa da ölümlerle yan yana."

120 Böyle dedi, atlarını bağlamalarını buyurdu Korku'yla Bozgun'a,
kendisi de kuşandı pırıl pırıl silahlarını.

Athene tek mil tanrılar için korkup da,
tahtından kalkıp fırlamasaydı eşikten dışarı,

125 Ares'in başından tolgasını, omuzlarından kalkanını almasaydı,
tunç kargısını güçlü elinden kaptığı gibi dikmeseydi yukarıya,
çok daha büyük, çok daha korkunç olurdu
Zeus'un ölümsüzlere karşı öfkesi, kini.

Taşkın Ares'i azarladı Athene şu sözlerle:

"Sen aklını kaçırmışsın deli,
duymuyor musun, kulağın yok mu,
akıl, saygı denen şey yok mu sende?

130 Ak kollu tanrıça Here bak ne dedi,
Olymposlu Zeus'un yanından geliyor o,
ne istersin, belalar mı yağdırmak istersin başına,
zorla Olympos'a dönersen halin ne olur,
üstelik tek mil öbür tanrıların derde girecek başı.

135 Zeus ossaat bırakacak ulu canlı Troyalıları, Akhaları,
koşup gelecek Olympos'a, getirecek altımızı üstümüze,
yakalayacak rasgele suçluyu, suçsuzu.

Oğlun öldü, ama bastır derim sana öfkeni.

Bugüne dek ondan ne üstün yiğitler öldürüldü,

140 daha da üstün güçlü ne yiğitler öldürülecek,
çok zor insanoğullarını ölümden korumak."

Athene böyle dedi, taşkın Ares'i çağırdı dışarıya,

Here de Apollon'u, haberci İris'i çağırdı dışarıya,

145 seslendi onlara, kanatlı sözlerle dedi ki:

"Zeus buyurdu çabuk İda'ya gelmenizi,
gidip çıktığınız zaman Zeus'un karşısına,
size ne der, ne buyurursa yapın onu."

Ulu Here böyle dedi, gitti gerisingeri

150 oturdu tahtına, iki tanrı fırladı uçtu,

vardılar canavarların anası çok pınarlı İda'ya,
Gargaron doruğunda oturur buldular iri gözlü Kronosoğlu'nu,
güzel kokulu bir bulut dolamıştı başını çepeçevre,
Yaklaşıp durdular bulutları devşiren Zeus'un önünde,

155 Zeus onları görünce yüreğinde öfkelenmedi,
çabucak dinlemişlerdi sevgili karısının sözünü.

Önce İris'e kanatlı sözler söyledi, dedi ki:

“Haydi git hızlı İris, Poseidon'a ilet şu haberi,
yalancı bir haber ulaştırma sakın,

160 söyle ona son versin savaşa dövüşe,
girsin tanrıların arasına ya da tanrısal denize.

Ama sözlerimi dinlemez de direnirse,
ne kadar güçlü olursa olsun o,

üstüne vardığımda kafa tutayım demesin,

165 ondan çok üstünüm, gönlüne iyicene koysun bunu,
hem yaşça da büyüğüm ondan,
ama o çekinmez benimle bir tutmaya kendini,
oysa öbür tanrıların ödü kopar benden.”

Böyle dedi, yel gibi hızlı İris de dinledi onu,
indi İda dağlarından kutsal İlyon'a.

Gökten doğma Boreas'ın baskısı altında

170 buz gibi dolu ya da kar nasıl yağarsa bulutlardan,
hızlı İris de öyle çabuk fırladı uçtu.

Yeri sarsan ünlü tanrının yanında durdu, dedi ki:

“Toprağı sarsan mavi yeleli tanrı,

175 kalkanlı Zeus'un ağzından bir haber getirdim sana,
son versin diyor savaşa dövüşe,

karişsin tanrılara diyor, ya da girsin tanrısal denize.

Ama dinlemezsen sözünü, direnirsen,

meydan okuyacak sana, savaşıacak yüz yüze,

180 kaçınamaz diyor, benim ellerimden,

ondan çok üstünüm diyor güçte,

yaşça da büyüğüm ondan diyor,

sen çekinmezmişsin kendini onunla bir tutmaya,

oysa öbür tanrıların ödü koparmış ondan.”

- Yeri sarsan ünlü tanrı çok öfkелendi, dedi ki:
- 185 “Yiğitliğine yığittır, bilirim onu,
ama beni küçümsemek ne oluyor, eşitim ben onunla,
bana zorla baş eğdirecek olan o mu?
Kronos’tan doğma üç kardeşiz bizler,
Rhea doğurdu Zeus’u, beni, ölümlere hükmeden Hades’i,
dünya üçe bölündü, üçümüz de aldık payımızı,
- 190 kura çekildi, köpüklü deniz düştü bana
her zaman orda oturayım diye,
sisli karanlıklar ülkesi düştü Hades’in payına,
Zeus’a bulutlar arasındaki engin gök düştü.
Ama toprakla koca Olympos’ta herkesin payı var,
bu yüzden yaşamam ben Zeus’un keyfince,
- 195 gücü varsa rahat otursun kendi payında, ülkesinde,
korkutmasın elleriyle, alçak yerine komasın beni.
En iyisi çıkışsın kendi kızlarına, oğullarına,
kendi çocuklarına geçirsın sözünü,
onlar ister istemez dinlerler onu.”
- 200 Ayakları yel gibi hızlı İris karşılık verdi, dedi ki:
“Öyle mi yeri sarsan tanrı, mavi yeleli,
böyle ağır, hırçın bir söz mü götüreyim Zeus’a?
Bir düşün, yumuşatırsın belki sözünü,
soylu insanların yüreği yumuşar,
bilirsin, büyüklerden yanadır Erinyesler.”
- 205 Yeri sarsan Poseidon karşılık verdi, dedi ki:
“İris tanrıça, bu sözün tam yerinde işte,
uslu akıllı haberciye rastlamak ne güzel şey.
Ama gönlüme yüreğime dayanılmaz bir acı girer
- 210 öfkeli sözlerle çıkışmaya kalkarsa bana
kaderden eşit pay almış, eşit bir tanrı.
Haydi baş eğeyim bir daha, bastırayım saframı,
ama yürekten meydan okuyacağım, bir şey diyeceğim sana,
Zeus bana karşı, doyumluk toplayan Athene’ye karşı,
Here’ye, Hermes’e, Kral Hephaistos’a karşı,
- 215 yıkmak istemezse, korursa İlyon’u,

Argoslulara vermezse üstün gücü,
bilsin ki dinmez bir kin yaratacak gönlümde.”

Yeri sarsan tanrı böyle dedi, bıraktı Akha ordusunu,
gitti daldı denize, Akha yiğitleri kaygılandı.

- 220 Bulutları devşiren Zeus da seslendi Apollon’a:
“Git şimdi sevgili Phoibos, git tunç zırhlı Hektor’a,
yeri kuşatan, toprağı sarsan tanrı daldı tanrısai denize,
çekindi öfkemin uçurumuna düşmekten,
başkaları da denedi benimle savaşmayı,
225 hani şu yer altı tanrıları, Kronos’un çevresindekiler.
Ama benim için de, onun için de çok daha iyi oldu
önceden safrasını bastırıp baş eğmesi, çekinmesi ellerimden,
bu iş ter dökmeden bitmezdi yoksa.
Sen şimdi al püsküllü kalkanımı,
230 onu salla dur, Akha yiğitlerini püskürt.
Git şanlı Hektor’la uğraş okçu tanrı,
büyük bir öfke yarat onun yüreğinde,
Akhalat kaçsın gemilerine, Hellespontos’a doğru.
Sonra ben yol gösteririm sözümle, işimle onlara,
235 Akhalat biraz soluk alır bunca acıdan.”

Böyle dedi o, Apollon da dinledi babasının sözünü,
bir çaylak gibi indi İda dağlarından,
en hızlısıdır kanatlı kuşların
güvercin öldüren hızlı çaylak.

- Apollon oturur buldu akıllı Priamosoğlu’nu,
240 tanrısai Hektor doğrulmuş, kendine geliyordu,
çevresinde arkadaşları, geçmişti tıkanıklığı, teri,
uyarmıştı onu kalkanlı Zeus’un isteğı.
Koruyucu Apollon yanında durdu, dedi ki:
“Ne diye ötekilerden uzak, bitkin oturursun böyle
245 Priamos’un oğlu, bir derdin mi var ki?”

Tolgası ışıldayan bitkin Hektor karşılık verdi, dedi ki:
“Kimsin sevgili tanrı, kimsin sen bana böyle soran?”

Gür naralı Aias vurdu beni göğsümden bir taşla,
arkadaşlarını tepeliyordum Akhaların kıvrık gemileri önünde,
250 durdurdu saldırma gücümü duymadın mı,
göreceğim sandım ölüleri, Hades'in evini,
yüreğim uçup gidecek gibi oldu.”

Koruyucu Kral Apollon karşılık verdi, dedi ki:
“İda'dan bir savaş ortağı gönderdi sana Kronosoğlu,
255 yanında durup seni koruyacak, kendine gel haydi.
Altın kılıklı Phoibos Apollon'u gönderdi,
na burdayım, gör bak işte,
öteden beri korurum seni de, yüksek kentini de.
Kışkırt şimdi arabadakileri, haydi durma,
sürsünler hızlı atlarını koca karınlı gemilerine doğru,
yine de yürürüm onların yanı başında,
260 bir boydan bir boya düzeltirim atlara yolu,
gerisingeri çeviririm Akha yiğitlerini.

Böyle dedi, büyük bir güç verdi orduların güdücüsüne.
Ahırda günlerce arpayla beslenmiş bir at,
nasıl ipini koparır da dörtmala koşarsa ovaya,
265 güzel akan ırmakta yıkanmadan edemez hani,
kurumludur, başı diktir, omuzlarına dökülmüştür yelesi,
diyecek yoktur çalımına,
çayırlara götürür onu çabucak dizleri.
Hektor da öyle oynattı ayaklarını, dizlerini,
270 kışkırttı atlıları, tanrının sesini duyar duymaz.
Köpeklerle köylüler kovalarlarsa nasıl
bir boynuzlu geyiği ya da yabani bir keçiyi,
sarp bir kaya, gölgeli bir orman nasıl sığınak olursa ona,
böylece avcılar hayvanı yakalayamaz bir türlü,
275 derken çıkagelir çığlıkları duyan soylu bir aslan,
yol üstünde ossaat dağıtır teknil avcıları,
Danaolar da işte böyle kovaladılar düşmanı,
tartakladılar kılıçlarıyla, iki uçlu kargılarıyla,
ama sıraları dolaşır görür görmez Hektor'u,
280 ödleri koptu, yürekleri düştü ayaklarına.”

Andraimon'un oğlu Thoas seslendi onlara,
Thoas, Aitolların en yiğidiydi,
çok iyi bilirdi kargı sallamasını,
çok üstündü göğüs göğüse dövüşmekte,
çıktıkça delikanlılar söz yarışına,
çok az Akhalı yenerdi onu.

- 285 Thoas düşüne taşına konuştu, dedi ki:
“Amanın, hiç inanasım gelmez gözlerime,
dirilmiş Hektor, kurtulmuş ölümden.
Nasıl da herkes ummuştu yüreğinde
Telamonoğlu Aias'ın elinden öleceğini.
- 290 Herhal bir tanrı korumuş, kurtarmış olacak,
birçok Danaoların dizlerini kıran Hektor'u.
Korkarım öyle olacak yine,
uzaktan gürleyen Zeus'un isteği olmasa,
öncü kesilip çıkmazdı böyle karşımıza.
Haydi dinleyin şimdi beni ne dersem,
- 295 buyuralım kalabalığa, çekilsin gemilere doğru,
biz de duralım, orduda en yararlı olmakla övünenler,
kargılarımızı kaldırıp karşı duralım ona,
durdururuz gibime gelir onun hızını.
Ne kadar ateşli olursa olsun o,
Danaoların kalabalığına girmekten korkar.”

- 300 Böyle dedi, hepsi duydu, dinlediler onu.
Aias'ın, Kral İdomeneus'un çevresindekiler,
Teukros'un, Meriones'in, Ares'e denk
Meges'in çevresindekiler,
çağırıp yanlarına yiğitleri, savaşı düzenlediler,
karşı koydular Hektor'la Troyalılara.
- 305 Kalabalık da geride, çekildi Akhaların gemilerine doğru.
Troyalılar yığın yığın atıldılar öne,
büyük adımlar atan Hektor vardı başlarında,
önünde de Phoibos Apollon yürüyordu,
bir bulut örtmüştü omuzlarına,
pırıl pırıl kalkanı vardı elinde korkunç, kıllı, saldırgan,
- 310 demirci Hephaistos vermişti onu,

elinde taşısın, erleri bozguna uğratsın diye,
Apollon da o kalkanla güdüyordu orduları.

Argoslular da yığın yığın karşı koydular,
keskin çıgıllıklar yükseldi iki yandan,
yaylardan oklar uçtu, güçlü ellerden kargılar,
315 azı gitti savaşçı delikanlıların etine saplandı,
birçoğu da et yemek için yana yana,
beyaz ete dokunamadan saplandı toprağa.
Phoibos Apollon, kalkanı tuttukça elinde kımıldatmadan,
iki yandan da kargılar uçuyor, erler düşüyordu,
320 ama çabuk kısraklı Danaolara bakıp da
sallayınca kalkanı, uzun uzun bağırınca,
burkuyordu yüreklerini göğüslerinde,
unutuyordu Danaolar saldırma güçlerini.
Kapkara bir gecenin içinde iki yırtıcı hayvan
nasıl ardına düşerse bir sığır ya da büyük koyun sürüsünün,
325 bekçileri yokken hayvanlar saldırmıştır onlara,
öylece kaçıyordu Akhalar saldırma gücünden yoksun,
Apollon uğratmıştı onları bozguna,
Troyalılarla Hektor'a veriyordu üzü.

Savaş dağıldı o sıra, erler erleri tepeledi,
Hektor öldürdü Stikhios'la Arkesilaos'u,
biri tunç zırlı Boiotialıların önderiydi,
330 öbürü ulu canlı Menestheus'un can yoldaşı.
Aineias, Medon'la İasos'un canına kıydı,
tanrısal Oileus'un piç oğluydu Medon,
Aias'ın da kardeşiydi, Phylake'de otururdu,
355 otururdu baba toprağından uzakta,
birini öldürmüştü de ondan,
Oileus'un karısı, analığı Eriopis'in kardeşini öldürmüştü.
İasos önderiydi Atinalıların,
Bukolosoglu Sphelos'un oğlu derlerdi ona,
Mekisteus'u Pulydamas tepeledi, Polites Ekhios'u,
340 savaşın en önünde Agenor öldürdü tanrısal Klonios'u.
Paris Deiochos'u vurdu arkadan, omzunun altından,
ön sıralarda kaçarken, sapladı tuncu boydan boya.

Soyarken bunlar ölülerin silahlarını,
Akhalar atıldı hendeğe, kazıklara doğru,
ordan burdan başladılar koşuşmaya,
345 yoktu duvarın berisine kaçmaktan başka çıkar yol.

Hektor Troyalılara seslendi bağıra bağıra:
“Saldırın gemilere, bırakın kanlı soykaları,
kimi görürsem gemilerinden uzakta, başka yerde,
ölüm uçurumuna atacağım onu,
350 akrabaları bir odun yığını dikemeyecek ona,
kentimizin önünde köpekler sürükleyecek ölüsünü.”

Böyle dedi, salladı kamçıyı omzunun üstünde,
sürdü atlarını sıra sıra seslenip Troyalılara,
onlar da birbirlerine seslenip, sürdüler araba çeken atlarını,
sürdüler korkunç bir gürültü içinde,
355 önlerinde Phoibos Apollon, ayağıyla şöyle bir çarptı çitlere,
çitleri deviriverdi derin hendeğin içine,
bir köprü kurdu, büyük, geniş bir yol açtı,
gücünü deneyen bir adamın kargısını atabildiği kadar uzun.
Bu yoldan bölük bölük atıldılar içeriye,

360 önde Apollon gidiyordu, elinde saygıdeğer kalkanı,
deviriyordu Akhaların duvarını kolayca,
hani bir çocuk deniz kıyısında
kumla nasıl oyuncaklar yaparsa kendine,
sonra da nasıl yıkarsa onları ayakları, elleriyle,
365 Phoibos tanrı, öyle yıkıyordun sen de
Argosluların bunca emeğini, bunca çabasını,
uğratiyordun onları bozguna.

Akhalar varınca gemilere durdular,
çağırdılar birbirlerini, tekmi tanrıları,
büyük adaklar adadılar kaldırıp ellerini.

370 En çok yaşlı Nestor, Akhaların bekçisi adadı
ellerini uzatıp yıldızlı göğe:
“Çok buğdaylı Argos’ta sana Zeus baba,
bir sığırın ya da bir koyunun yağlı butlarını yaktıysak
dönüşümüze adak olsun diye,

sen de işmar ettinse, aldınsa adağı,
 375 hatırla bunu şimdi ey Olymposlu,
 koru bizi kara günden,
 bırakma Troyalılar yok etsin Akhaları.”

Böyle yakardı, akıllı Zeus da gürledi,
 duymuştu adağını yaşlı Nestor’un,
 Troyalılar da duydu kalkanlı Zeus’un gürültüsünü,
 380 daha çok saldırdılar Argoslulara,
 hatırladılar saldırma güçlerini.
 Engin denizin koca bir dalgası
 bordaların üstünden nasıl yayılırsa gemiye,
 öne sürdüğü zaman onu yelin gücü,
 dalgalar şişip şişip yükselirse nasıl,
 Troyalılar da uğultularla geçtiler duvarın üstünden,
 385 arabalarını sürüp gemilere doğru,
 iki uçlu kargılarıyla yakından giriştiler savaşa.
 Troyalılar arabalarından savaşıyordu,
 Argoslular da tırmanmıştı gemilerinin üstüne,
 savaşıyorlardı kocaman kargılarıyla.
 Uçları tunç, ekli kargılarını almışlardı ellerine,
 gemilerde deniz savaşı için yedekte duran.

390 Akhalarla Troyalılar tez giden gemilerden uzakta
 savaşırlarken büyük duvarın çevresinde,
 Patroklos barakasındaydı sevimli Eurypylos’un,
 sözleriyle okşuyordu onu tatlı tatlı,
 ilaçlar sürüyordu acı veren yarasına
 dindirmek için kara sancılarını.

395 Ama duyunca saldırdığını Troyalıların duvara,
 Danaoların çığlıklarla kaçmaya başladığını,
 Patroklos ellerinin ayasıyla vurdu butlarına,
 inleye inleye dövündü, dedi ki:

“Eurypylos, istesen de burada kalamam,
 400 kavga kıyamet kopuyor baksana.
 Gelsin baksın sana hizmetçilerinden biri,
 ben koşup gideceğim Akhilleus’a,

savaşmaya kışkırtacağım onu,
belki tanrı yardımıyla kandırırım gönlünü,
iyi olur arkadaştan gelen öğüt.”

- 405 Böyle dedi, ayakları aldı götürdü onu.
Akhalarsa üstlerine yürüyen Troyalıları durup beklediler,
sayıca kendilerinden azdı Troyalılar,
yine de kovamadılar onları gemilerden,
ama Troyalılar da yaramadılar Danaoların sıralarını,
gidip giremediler barakalara, gemilere.
Athene'nin yol göstermesiyle, usta bir doğramacı elinde
410 bir çırpı, nasıl düz ölçerse gemi tabanını,
öyle düz bir çizgi çekmişti savaş iki ordu arasında,
her gemi önünde bir bölük çarpışıyordu.
415 Hektor gelip dikilmişti şanlı Aias'ın karşısına.
Bir gemi için çabalıyordu ikisi de,
ama ne Hektor Aias'ı geri atıp gemiyi ateşe verebiliyor,
ne de Aias, tanrının başına saldığı Hektor'u geri atabiliyordu.
Klytios'un oğlu Kaletor gemiyi ateşe verecekken tam,
420 ünlü Aias'ın kargısıyla göğsünden vuruldu öldü,
Kaletor gürültüyle yıkıldı yere, kundak elinden düştü.
Hektor gözüyle görünce kardeş çocuğunun düştüğünü
kara geminin önünde tozun toprağın içine,
seslendi Troyalılarla Lykialılara, bağıra bağıra:
425 “Troyalılar, Lykialılar, göğüs göğüse dövüşmekte usta Dardanoslular,
sakın çekilmeyin savaştan, dardayız çok,
durmayın, kurtarın Klytios'un oğlunu,
gemileri ateşe verirken düştü o,
bırakmayın Akhalar silahlarını soysunlar.”

- Böyle dedi, saldı parlak kargısını Aias'a,
kargı gitti Mastor'un oğlu Lykophron'a değdi,
430 Lykophron, Aias'ın Kythereli seyisiydi,
bir adam öldürmüştü tanrısız Kythere'de,
çıkılmış gelmişti Aias'ın yanına,
sivri kargı delmişti kafasını kulağının altından,
Lykophron düştü geminin arkasından baş aşağı,

- 435 çözüldü eli ayağı, bulandı toza toprağa.
 Aias titredi, seslendi kardeşine:
 “Teukros, kardeşim, öldü can yoldaşımız,
 Kythere’den bize gelen Mastoroğlu,
 sarayımızda sayardık onu bir akraba gibi,
 440 öldü ulu canlı Hektor’un elinde.
 Senin cana kıyan okların nerde,
 nerde yayın, Phoibos Apollon’un sana verdiği?”

- Böyle dedi, Teukros da anladı, koşup geldi yanına,
 elinde kıvrık yayı vardı, ok dolu okluğu,
 çabucak yağdırdı okları Troyalıların üstüne.
 445 Vurdu Kleitos’u, Peisenor’un alımlı oğlunu,
 yiğit Panthoosoğlu Pulydamas’ın arkadaşını.
 Kleitos dizginleri tutuyordu elinde,
 atlarıyla uğraşüyor, sürüyordu onları
 sıraların en sıkışık olduğu yere doğru,
 amacı hoş görünmektir Hektor’la Troyalılara.
 450 Ama bela çabucak geldi çattı,
 korumak isteyenlerin hiçbirini koruyamadı onu.
 Acı veren ok arkadan saplandı ensesine,
 Kleitos düştü arabadan, atları ürktü,
 atlar gürültüyle çarptılar arabaya.
 Kral Pulydamas ossaat vardı işin farkına,
 ilk o geldi atların önünde durdu,
 455 verdi arabayı Protiaos’un oğlu Astynoo’s’a,
 dedi arabayı yakınımında tut, gözkulak ol,
 sonra da gitti karıştı öncülere.

- Teukros bir ok daha aldı, attı tunç Tolgalı Hektor’a,
 460 yiğitçe savaşan Hektor’un alsaydı canını
 gemilerin yanında savaşa son verecekti.
 Ama uyuşmamıştı Zeus’un akıl dolu kafası,
 durmadan gözcülük ediyordu Hektor’a,
 bu onurdan yoksun etti Telamonoğlu Teukros’u,
 sağlam kirişini kırdı kusursuz yayının,
 Teukros kirişi çekerken tam,

ağır tunçtan ok şaşırdı yolunu,
465 yay da düştü Teukros'un elinden.
Yiğit donakaldı, seslendi kardeşine:
“Tanrı nasıl da boşa çıkarıyor bunca çabamızı,
aldı attı elimden yayımı,
okları sık sık uçurup götürsün diye
470 sabahleyin bağladığım yeni kirişi kırdı.”

Telamonoğlu Aias ona karşılık verdi, dedi ki:
“Bırak şimdi yayını kardeşçğim, bırak oklarını,
tanrı Danaolardan yana değil.
Uzun gölgeli kargını al eline, kalkanını omzuna,
475 savaş Troyalılara karşı, kışkırt adamlarını,
alt etmesinler bizi çabalamadan,
sağlam yapılı gemilerimizi kolay alamasınlar,
anımsayalım biz de saldırma gücümüzü.”

Aias böyle dedi, Teukros da koydu yayını çadırına,
attı omuzlarına dört katlı kalkanını,
480 at yeleli güzel tolgasını geçirdi başına,
sorguç sallanıp duruyordu tolganın tepesinde,
tunç temrenle sivrilmiş saldırgan kargısını aldı eline,
koyuldu yola, Aias'ın yanına geldi bir koşu.

Hektor görünce Teukros'un şaşıran oklarını,
485 bağıra bağıra seslendi Troyalılarla Lykialılara:
“Troyalılar, Lykialılar, göğüs göğüse dövüşmekte usta Dardanoslular,
erkek olun dostlarım, anımsayın saldırma gücünüzü,
koca karınlı gemilerin ortasında gördüm gözümle,
Zeus yiğit bir erin atışlarını çıkardı boşa,
490 görmek kolay Zeus'un insanlara verdiği gücü,
kimine üstün bir ün sunar o,
kiminin gücünü elinden alır, istemez korumak onu,
şimdi de Argosluların kısıyor gücünü, destek oluyor bize.
Haydi savaşın yığın yığın gemilerin çevresinde,
495 yaralanan, ölüme giden varsa içinizde,
yurdumuz için yaralansın, ölsün varsın,

ölenin karısı, çocukları sağ kalacak arkasında,
Akhalar dönerlerse gemileriyle baba toprağına,
kimse dokunmayacak ölenin evine, malına mülküne.”

- 500 Böyle dedi, kışkırttı herkesin gücünü, yüreğini.
Öte yandan da Aias seslendi arkadaşlarına:
“Ayıp Argoslular, ayıp size,
başka yol yok, ya öleceksiniz,
ya da kovacaksınız düşmanı gemilerden.
Tolgası ışıldayan Hektor alınca gemilerimizi,
505 umar mısınız yaya döneceğimizi baba toprağına?
Nasıl kışkırtıyor tekmil ordusunu
baksanıza o Hektor olacak adam,
nasıl yanıp tutuşuyor gemileri vermek için ateşe.
Adamlarını oyuna çağırıyor, çağırıyor savaşa.
Bizim için en iyi karar şu:
510 Bir anda kestirelim, ölecek miyiz, kalacak mıyız,
korkunç kargaşalıkta sürünmektense boyuna,
gemiler yanında savaşmaktansa bizden aşağı erlere karşı,
katalım savaşa kollanımızın bütün gücünü.”
- Böyle dedi, kışkırttı herkesin gücünü, yüreğini.
515 Hektor Skhedios’u öldürdü, Perimedeos’un oğlunu,
Phokislilerin önderiydi Skhedios,
Aias öldürdü Antenor’un oğlu Laodamas’ı,
alımlı Laodamas yayaların kılavuzuydu.
Pulydamas, Kylleneli Otos’u tepeledi,
Phyleusoğlu’nun arkadaşı, ulu canlı Epeioların önderini
520 Meges görünce bunu, saldırdı öne,
Pulydamas yana çekildi, Meges vuramadı onu,
Apollon bırakmadı ön sıralarda yok olsun Panthoos’un oğlu.
Meges vurdu kargısıyla Khromios’u göğsünün ortasından,
adam gürültüyle yıkıldı yere,
Meges silahlarını soydu omuzlarından.
525 Dolops saldırdı üstüne tam o ara,
Lampos’un iyi kargı kullanan oğlu.
Laomedon’un dölü Lampos, oğlunu yiğit yetiştirmişti,

çok iyi bilirdi saldırmayı, savaşmayı.

Bu Dolops attı kargısını Phyleusoğlu'nun kalkanına,
yakına gelip saldırmıştı üstüne,
ama sağlam zırhı korudu Meges'i.

530 Bu zırh birbirine ekli iki parçadandı,
Phyleus getirmişti onu bir zamanlar Ephyre'den,
Selleis Irmağı kıyılarından getirmişti.
Erlerin başbuğu Euphytes vermişti onu konuğuna,
savaşta taşısın, kendini düşmandan korusun diye.
Şimdi de oğlunun etinden püskürtüyordu zırh ölümü.

535 Meges sivri kargısıyla vurdu tunç tolğanın tepesine,
uçurdu at yeleli sorgucunu,
sorguç ossaat yere düştü,
kırmızı rengi bulandı toza toprağa.

Meges zafer umuduyla savaşırken yerinde,
540 yiğit Menelaos yanına yardıma geldi,
elinde kargısıyla şöyle beride durdu,
arkadan vurdu Dolops'un omzuna,
kargı istekle öne atıldı, deldi göğsü,
adam yere yıkıldı baş aşağı.

Silahlarını soymak için fırladı iki düşmanı,
545 ama Hektor tek mil kardeşlerini çağırdı yardıma,
ilkin Hiketaon'un oğlu soylu Melanippos'a çıkıştı.
Melanippos düşman uzaklardayken,
paytak yürüyen sığırlarını otlatırdı Perkote'de,
ama iki ucu kıvrık gemileri gelince Danaoların,

550 o da geldi İlyon'a, yararlık gösterdi.
Melanippos otururdu Priamos'un evinde,
Priamos oğulları gibi sayardı onu.

Hektor ona çıkıştı, konuştu, diller döktü:
"Melanippos gevşeyecek miyiz böyle?

555 Nasıl uğraşıyorlar Dolops'un silahları için gör işte.
Haydi durma gel benimle,
doğru değil Argoslularla savaşmak uzaktan,
ya tepeleyeceğiz onları burada,
ya da göreceğiz sarp İlyon'un yıkıldığını baştan aşağı,
göreceğiz yurttaşlarının yok edildiğini."

Hektor böyle dedi, başa geçti,
tanrıya denk adam yürüdü ardından.
Telamonoğlu büyük Aias da kışkırtıyordu Argosluları:

560 “Erkek olun dostlar, utanç girsin yüreğinize,
zorlu savaşlarda ayıplayın birbirinizi,
utanan erlerin çoğu sağ kalır, azı ölür,
kaçanlar için ne ün vardır, ne bir şey.”

565 Böyle dedi, hepsinin yüreğine girdi Aias’ın bu sözü,
aslında yanıyordu yürekleri savunma ateşiyle,
gemilerin çevresinde tunçtan bir siper oldular,
Zeus da uyardı Troyalıları,
gür naralı Menelaos kışkırttı Antilokhos’u:
570 “Antilokhos senden daha genç Akhalı yok.
Yok senden daha tez ayaklı, daha saldırgan.
Atıl öne bir Troyalı eri vur.”

Menelaos böyle dedi, uzaklaştı,
Antilokhos da fırladı ön sıralardan,
Menelaos kışkırtmıştı onun yüreğini,
bakındı sağına soluna, attı parlak kargısını,
575 çekildi Troyalılar kargı atan yiğidin önünde,
boşa gitmedi Antilokhos’un attığı kargı,
savaşa atılırken vurdu memesinin altından
Hiketaon’un oğlunu, ulu canlı Melanippos’u.
Yiğit gürültüyle yıkıldı yere,
karanlık kapladı gözlerini.
Bir köpek nasıl saldırırsa yaralı bir geyiğe,
Antilokhos da tıpkı öyle saldırdı,
580 avcı vurmuştur hayvanı, ininden çıkarken tam,
çözmüştür elini ayağını,
dayanıklı Antilokhos da üstüne öyle saldırdı
silahlarını soymak için senin Melanippos,
ama Hektor’un gözünden kaçmadı bu,
savaşta bir koşu gelip dikildi önüne.
585 Antilokhos yiğit savaşçıydı, ama kalamadı yerinde,
ürktü kötülük etmiş bir hayvan gibi,

sığırların yanındaki köpeği ya da çobanı öldüren hayvan
nasıl kaçarsa bir sürü adam üşüşmeden başına,
öyle kaçtı Nestor'un oğlu,
Troyalılarla Hektor, göklere yükselen çığlıklarla,
590 dökünce üstüne acı veren oklar.
Dostları arasına girince durdu, döndü yüzünü.

Troyalılar çiğ et yiyen aslanlar gibi atılıyorlardı gemilere,
yerine getiriyorlardı Zeus'un buyruğunu,
Zeus güç katıyordu Troyalıların gücüne,
595 burkuyordu Argosluların yüreğini,
ünü esirgiyordu Argoslulardan,
Priamosoğlu Hektor'a ün vermek istiyordu gönlü,
salacaklardı ateşi kıvrık gemilere,
çatır çatır yakan sönmez yangını.
Thetis'in ölçsüz dileği gelmeliydi yerine.

600 Akıllı Zeus alevleri görmeliydi yanan bir gemiden,
sonra Argoslular saldırmalıydı gemilerden Troyalılara.
İşte o zaman ün Danaolarındı.

Priamosoğlu Hektor'u, bunları düşününe düşününe
kışkırttı durdu koca karınlı gemilere doğru.
605 Kargısını sallayan Ares gibi kuduruyordu Hektor,
dağlarda ormanları saran yangın gibi kuduruyordu,
köpükler akıyordu savaşı Hektor'un ağzından,
korkunç kaşlar altında ateş gibi yanıyordu gözleri,
tolgası alevli alevli sallanıyordu şakaklarında.

610 Zeus da gökten yardımcı oluyordu ona,
bunca adam arasında bir ona veriyordu saygıyı, ünü.
Neden mi, Hektor'un ömrü kısıydı da ondan,
Peleusoğlu'nun elinden getiriyordu Pallas Athene ölüm gününü.
Nerede en büyük kalabalığı, en iyi silahları görürse o,
615 düşman sıralarını deşmek için saldırmayı deniyordu.
Ama yine de delemiyordu sıraları bir türlü.

Karşı duruyordu Akhalar dayanıp omuz omuza bir duvar gibi,
ya da bir kaya gibi sarp, kocaman.
Köpüklü denizin kıyısındaki kaya nasıl
620 karşı koyarsa sert yellerin hızlı esişine,

- şıştıkçe şişen dalgaların saldırısına karşı koyarsa,
 Danaolar da öyle direnip dayanıyorlardı işte.
 Ama alev saçıyordu Hektor'un gövdesi,
 saldırıyordu her yandan kalabalığa,
 625 bulutların altında yellerin beslediği bir dalga,
 nasıl saldırıp çullanırsa tez giden gemiye,
 köpük kaplamıştır tekneyi baştan başa,
 korkunç yel yelkenlerde uğuldar durur,
 tayfayı bir korku sarar tepeden tırnağa,
 ha şimdi öldüler, ha şimdi ölecekler,
 yürekler tıpkı öyle paralanıyordu Akhaların göğsünde.
 Bir batağın ıslak çayırında otlarken inekler,
 630 kötü niyetli bir aslan nasıl atılırsa ineklerin üstüne,
 çoban bilemez hayvanla nasıl savaştacak,
 ineklerden ölümü nasıl atacağım der,
 bir arkasına koşar sürünün, bir önüne,
 635 aslan da saldırır ortaya, yer bir ineği,
 öbür inekler de kaçıır, dağılır,
 Akhalar da böyle olmuşlardı işte, darmadağın,
 Hektor'la Zeus baba önünde dağılmışlardı çil yavrusu gibi.
 Ama Hektor birini, Mykeneli Periphetes'i öldürebilirdi,
 Periphetes, Kopreus'un sevgili oğluydu,
 640 Kopreus bir sürü işin haberini götürürdü,
 güçlü Herakles'e Eurystheus'un yüklediği.
 İyi bir oğul doğmuştu bu kötü babadan,
 çok iyi bilirdi koşmayı, savaşmayı,
 aklıyla Mykenelilerin en başta gelenlerindendi.
 Bu Periphetes ossaat üstün bir ün sağladı Hektor'a.
 645 Arkasına dönerken çarptı kalkanının çemberine,
 kargılardan korunmak için taşırdı bu kalkanı o,
 kalkan ayaklarına dek inerdi, upuzundu,
 işte bu kalkana çarptı, düştü baş aşağı,
 tolgası çangırdadı şakaklarında düşenin.
 Hektor görüp koştu, öldürdü onu,
 650 dostları yanında sapladı kargısını göğsüne,
 dostları baktılar kederli kederli, koşamadılar yardımına,
 ödleri kopuyordu tanrısız Hektor'dan.

Karşısına gelmişlerdi şimdi gemilerin.
Karaya çekilen ilk gemiler duruyor en başta siper gibi,
Troyalılar yayılıverdi onların da aralarına,
655 Argoslular sıkışıp bıraktılar o gemileri,
ama saçılmadılar gemiler boyunca,
gelip toplandılar barakaların çevresinde,
tutuyordu onları utançla korku,
durmadan bağıryorlardı birbirlerine,
en başta yaşlı Nestor, Akhaların bekçisi,
660 yalvarıyordu babaları adına erlere birer birer:
“Erkek olun dostlar, utanç girsin yüreğinize,
birbirinizin önünde ocaklarınızı düşünün,
düşünün çocuklarınızı, karılarınızı, ana babalarınızı,
düşünün sağ kalanları, ölmüş olanları,
665 onların yerine ben sarılıyorum dizlerinize,
yakarıyorum dayanmanızı, korkup kaçmamanızı.”

Böyle dedi, kıskırttı herkesin gücünü, yüreğini.
Athene de dağıttı gözleri örten karanlık bulutu,
her iki yanda da aydınlık oldu,
670 hem gemilerden yana, hem yırtıcı savaştan yana.
Arkada duranlar, savaşmayanlar,
tez giden gemiler boyunca savaşıp dövüşenler,
gür naralı Hektor’la arkadaşlarını gördüler.

Ama ulu yürekli Aias’ın gitmiyordu hoşuna
675 öbür Akhaogullarının çekildiği yerde durmak,
gemi köprüleri üstünde dolaşıyordu büyük adımlarla,
elinde kocaman bir bordalama sıırığı sallıyordu,
yirmi iki arşın boyunda bir sıırıktı bu,
parçalar çemberlerle eklenmişti birbirine.
Ata binmesini iyi bilen bir adam,
680 bir sürü at arasında dört tane seçer de hani,
ovadan onları sürer kente doğru,
erkekler, kadınlar, anayoldan
ağızları açık bakakalırlar ona,
adam da sıırıksıkı tutunup uçar gider,

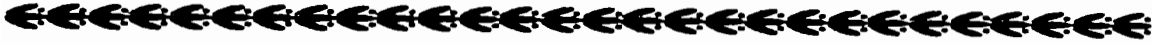
bir o atın, bir bu atın üstüne sıçraya sıçraya,
 685 Aias da bunun gibi, tez giden gemilerin üstünde
 köprüden köprüye sıçrıyordu büyük adımlarla,
 göklere çıkıyordu attığı naralar,
 yürek titreten bağrışlarla buyuruyordu Danaolara,
 diyordu gemileri, barakaları koruyun.
 Ama Hektor durmadı zırhlı Troyalılar arasında,
 690 kızıl bir kartal nasıl saldırırsa kanatlı bir kuş sürüsüne,
 ırmak kıyısında yem toplayan bir kaz sürüsüne,
 bir turna ya da uzun boyunlu bir kuğu sürüsüne,
 Hektor da bir kartal gibi atıldı öne,
 koyu mavi burunlu bir geminin üzerine saldırdı,
 Zeus hız veriyordu ona kocaman eliyle,
 695 arkasından da ordusunu kışkırtıyordu.

Gemiler önünde çetin savaş hızlandı yeni baştan,
 öyle bir ateşle boğuşuyorlardı, öyle kıyasıya ki,
 yorgunluk, bezginlik bilmez derdin bu adamlara.
 Şöyle düşünüyorlardı savaşırken:
 700 Akhalar öleceğiz diyorlardı, savamayacağız belayı,
 Troyalıların umut besliyorlardı yüreklerinde,
 yakacağız diyorlardı gemileri, yok edeceğiz Akha yiğitlerini.
 Böyle düşününe düşününe karşı koyuyorlardı birbirlerine.
 Derken Hektor denizi aşan bir geminin yakaladı burnunu,
 dalgaların üstünde tez uçan güzel bir gemiydi bu,
 705 Protesilaos'u Troya'ya taşımıştı,
 ama götürmeyecekti onu geriye, baba toprağına.
 Şimdi bu gemi için boğuşuyorlardı göğüs göğüse,
 artık uzaktan oklar, kargılar atılmıyordu,
 çok yakın gelmişlerdi birbirlerine,
 710 göğüslerde bir tek yürek çarpıyordu,
 savaşıyorlardı keskin baltalarla, çifte baltalarla,
 koca kılıçlarla, iki temrenli kargılarla.
 Sapı kara çizgili palalar yerlere düştü
 savaşıyorlar ellerinden, omuzlarından,
 715 kara toprak oldu kan ırmağı.
 Hektor geminin burnunu tutmuş, bırakmıyordu,

kavramış gagasını, buyuruyordu Troyalılara:
“Getirin ateşi, hep birden kargaşalığa atılın,
Zeus bunca çabanın karşılığını veriyor bize,
720 tanrılara inat buraya gelen şu gemileri geçirin ele,
bu gemiler başımıza nice belalar getirdiler,
yaşlıların korkaklığı yüzünden oldu bu,
gemilerin yanında savaşmamızı onlar istemiyordu.
Gür sesli Zeus o zaman aklımızı büyüledi, ama
725 şimdi kışkırtıyor, öne salıyor bizi.”

Böyle dedi, onlar da daha çetin saldırdı Argoslulara.
Aias okların altında bunalmıştı, dayanamadı,
öleceğini sandı, geriledi bir parça,
uzaklaştı sağlam geminin köprüsünden,
yedi ayak boyunda bir sıraya çekildi.
730 Pusu kurmuş duruyordu orada,
kargısıyla koruyordu Troyalılardan gemileri,
yakıcı ateşle kim gelirse püskürtüyordu,
durmadan korkunç çığlıklarla buyuruyordu Danaolara:
“Dostlar, Ares’in buyruğunda dövüşen Argos yiğitleri,
erkek olun be dostlar, anımsayın saldırma gücünüzü.
735 Arkanızda yedek ordular mı var ki?
Sağlam bir duvar mı var belayı savacak?
Duvarlarla çevrili bir kent yok yakınımızda,
öcümüzü alacak bir ordu yok ki güvenelim.
Sağlam zırhlı Troyalıların ovasındayız işte,
740 denize dayanmışız, çok uzağınız baba toprağından.
Kurtuluş gevşemekte değil, ellerimizde.”

Böyle dedi, sivri kargısıyla saldırdı kudurmuş gibi.
Troyalılardan biri, Hektor’un buyruğuyla
elinde yakıcı ateş, yaklaştıını oyuk gemilere,
745 Aias koca kargısıyla yaralıyordu onu.
On iki eri böylece vurdu gemilerin dibinde.

XVI. Bölüm

- Sağlam yapılı gemilerin çevresinde
işte böyle kıyasıya çarpışıyorlardı.
Patroklos erlerin güdücüsü Akhilleus'un yanına vardı.
Sıcak gözyaşları döküyordu Patroklos,
sarp bir kayadan kar suyunu nasıl akıtırsa bir kaynak.
- 5 Ayağı tez Akhilleus onu görünce acıdı,
seslendi ona, kanatlı sözlerle dedi ki:
“Ne diye ağlıyorsun Patroklos küçücük bir kız gibi,
anasının yanında yürür eteklerine sarılır hani,
yalvarır durur, beni kucağına al der,
engel olur anasının yürümesine,
- 10 bakar anasına, boyuna ağlar durur,
böyle bir kızcağıza benziyorsun Patroklos sen de,
gözlerinden taze yaşlar dökerken.
Bir diyeceğin mi var Myrmidonlara, bana,
yoksa Phthie'den bir haber mi geldi,
bir sen misin bu haberi duyan?
Daha yaşıyormuş Menoitios, Aktor'un oğlu,
- 15 Aiakosoğlu Peleus da yaşıyormuş Myrmidonlar arasında,
çok üzülürdük o ikisi ölseydi.
Ölüyorlar diye Argoslulara mı yanıyorsun yoksa,
koca karınlı gemileri yanında kendi suçları yüzünden.
İkimiz de bilelim düşünceni söyle, saklama.”
- 20 At sürücüsü Patroklos derin derin inledi, dedi ki:
“Ey Akhilleus, Akhaların en yararlısı, Peleus'un oğlu,
kızma bana Akhalara bu kadar acıyorum diye.

- Eskiden en yiğit olanlar bile yatıyor şimdi,
gemilerin arasında ya ölmüş ya da yaralı.
- 25 Tydeusoğlu güçlü Diomedes yaralı,
kargısıyla ün salmış Odysseus yaralı, Agamemnon yaralı,
Eurypylos da kalçasından vurulmuş bir okla.
Hekimler ellerinde ilaçlar, çevrelerinde dört döner,
çabalarlar yaralarını iyi etmeye.
- 30 Korkunç Akhilleus ne sarsılmaz yüreğin varmış senin,
istemem hiçbir zaman girmesin yüreğime öfkenin böylesi,
savmazsan Argosluların başından bu kara belayı,
kim yarar görecekt sende söyle, küçüklerimiz mi?
Ey yüreğine acı girmeyen adam,
atçı Peleus değil senin baban,
senin anan Thetis değil,
seni çakır dalgalı deniz doğurdu,
yalçın kayalar doğurdu seni,
- 35 bu yüzden yüreğin böyle katı.
Yok bir tanrı sözünden kaçınıyorsan yüreğinde,
Zeus'tan bir haber getirdiyse sana ulu anan,
çabuk sal beni, Myrmidonların ordusunu koy ardıma,
Danaolara bir ışık olurum belki,
- 40 ver silahlarını geçireyim omuzlarıma,
beni sen sanır, geriler belki Troyalılar,
bitkin Akhaoğulları da bir soluk alır,
küçük bir ara verilmiş olur savaşa.
Biz yorgun olmayan erler, püskürtürüz kolayca,
kavga dövüşten yorgun erleri,
- 45 gemilerden, barakalardan kente doğru.”

- Koca deli yakarır işte böyle diyordu.
Diliyordu kendisine belayı, kara günü, ölümü.
Ayağı tez Akhilleus çok içerledi, dedi ki:
“Hey Patroklos, Zeus'tan doğma, ne diyorsun sen be!
- 50 Duymuş da olsam umurumda değil,
ulu anam da Zeus'tan bir haber getirmedi bana,
ama korkunç bir acı girdi gönlüme, yüreğime,
o herif kendi dengini yoksun bıraktı,

- yürüdü üstüme, onur payımı aldı zorla,
 55 yüreğimdiki korkunç acı bu yüzden işte.
 Akhaoğulları onur payı diye seçmişlerdi bana o kızı,
 güzel surlu kentini yıkmış, kargımla kazanmıştım kendime,
 Kral Agamemnon, Atreusoğlu, elimden geri aldı onu,
 onursuz bir sığıntı yerine kodu beni.
- 60 Neyse bırakalım bunları şimdi, olan oldu,
 neye yarar öfkelenip durmak boyuna?
 Kavga dövüş gelinceye dek bizim gemilerimize,
 öfkeme son vermem demiştim, ama
 al sen ünlü silahlarımı, geçir omuzlarına,
- 65 kavgayı seven Myrmidonları savaşa götür,
 Troyalılar çullanmış gemilere kapkara bir bulut gibi,
 Argoslular da çekilmişler denizin kıyısına,
 daracık bir toprak parçası kalmış onlara kala kala.
 Yiğitçe ayaklandı Troyalıların bütün ili,
- 70 artık tolgamın alınlığı parlamıyor gözlerinde,
 Kral Agamemnon konuşsaydı benimle şöyle tatlı tatlı,
 görürdün, tabanları kaldırıp nasıl kaçarlardı,
 nasıl doldururlardı dere yataklarını ölüleriyle.
 Şimdi ne oldu, savaşla sardılar bütün gemileri.
 Belayı savmak için Danaoların başından
- 75 Diomedes'in elindeki kargıda güç yok,
 bir ses çıkmıyor Atreusoğlu'nun yomsuz kafasından.
 Yankılanan bir tek ses var ortada,
 insan öldüren Hektor'un Troyalılara buyuran sesi.
 Akhaları yendiler savaşta, ettiler darmadağın,
 naralarla sardılar ovayı baştan başa.
- 80 Öyle olsun Patroklos, olsun dediğin gibi,
 gemilerden sav belayı, yüklen olanca gücünle,
 ıslıl ıslıl ateşle tutuşturmasınlar gemileri,
 yoksun bırakmasınlar bizi tatlı dönüşümüzden.
 Dur, sonuna dek dinle sözümü, koy aklına iyicene,
 tekmi! Danaolar arasında sen bana
 kazandırmalısın en büyük ünü,
- 85 o zaman geri getirirler o güzel kızı parlak armağanlarla.
 Ama Troyalıları gemilerden kovdun mu dön geri,

- sana bir ün daha bağışlasa bile
Here'nin uzaklardan gürleyen kocası,
savaşı seven Troyalılarla bensiz dövüşme sakın,
90 yoksa şandan şereften edersin beni.
Savaşta Troyalıları tepeledin diye dönmesin başın,
kente kadar önderlik edeyim deme,
hep var olan tanrılardan biri iner Olympos'tan,
işte bundan kork, gelir girer araya,
okçu Apollon Troyalıları çok sever
95 Kurtuluş ateşi parlar parlamaz gemilerin üstünde,
hiç durma, bak geriye dönmeye,
bırak onları, kozlarını paylaşsınlar ovada.
Hey Athene, Apollon, hey Zeus baba,
kaç Troyalı varsa kaçamasın ölümden hiçbiri,
Argoslulardan da kurtulamasın bir tek kişi,
bir biz doğrulalım, ikimiz bu yıkıntıdan,
100 tek başımıza çözelim Troya'nın kutsal duvağını.”

- İşte onlar böyle dediler birbirlerine.
Ama Aias dayanamadı, bunaldı kargılar altında,
ağır basıyordu Zeus'un isteği,
şanlı Troyalılar kargı atıyordu durmadan,
105 şakaklarında parlak tolgası korkunç seslerle çınılıyordu,
kargılar değişiyordu güzel yapılmış siperlerine.
Başladı yorulmaya sol omzu,
ışıldayan kalkanı aralıksız taşımaktan.
Düşman bunaltıyordu onu kargı yağmuru altında,
ama ezemiyordu onu bir türlü.
Tutulmuştu amansız bir nefes darlığına,
110 terler akıyordu bedeninden sel gibi.
Dert üstüne dert binmiş, soluğu kesilmişti.

Olympos'ta oturan Musalar, söyleyin şimdi bana,
ilkin ateş nasıl yağdı Akhaların gemileri üstüne?

- Hektor Aias'ın yanına vardı, koca kılıcıyla vurdu
115 dişbudak ağacından yapılmış kargısına,

- vurdu ucundan, temrenin bileziğinden,
 kargının tepesini dümdüz uçurdu,
 ucu kopmuş bir kargı kaldı Aias'ın elinde,
 tunç temren çınlaya çınlaya fırladı uzağa.
 Aias kusursuz yüreğinde sezdi tanrıların işini,
 120 yüksekte gürleyen Zeus çıkarıyordu çabaları boşa,
 Troyalılara vermek istiyordu zaferi.
 Aias geriledi, atışlardan sakındı,
 ötekiler de attılar ateşi tez giden geminin üzerine,
 sönmez alev ossaat sardı gemiyi.
 Yangın yayılırken geminin gerisine doğru,
 125 Akhilleus seslendi Patroklos'a, kalçalarını döve döve:
 "Kalk Patroklos, iyi at süren arkadaşım,
 yakıcı ateş kıvılcım saçıyor gemilerde,
 yoksun etmesinler bizi kurtuluş yolundan, bunu önle.
 Çabuk kuşan silahlarını, ben de uyarayım orduyu."
- 130 Böyle dedi, Patroklos da kuşandı göz kamaştıran tuncu.
 Önce güzel dizlikler geçirdi bacaklarına,
 gümüşten topukluklar vardı uçlarında,
 sonra göğsüne alacalı zırhı giydi,
 ayağı tez Aiakosoğlu'nun gök gibi yıldızlı zırhıydı bu.
 135 Gümüş kakmalı tunç kılıcı attı omuzlarına,
 sonra da kocaman, ağır kalkanını geçirdi,
 şanlı başına at yeleli, sağlam bir tolga koydu,
 sorgucu sallandıkça korku salıyordu.
 Saldırgan kargılarını aldı avuçlarına tıpatıp uyan,
 140 kusursuz Aiakosoğlu'nun bir kargısı vardı ki onu almadı,
 ağır, kocaman, zorlu bir kargıydı bu,
 sallayamazdı bu kargıyı Akhaların hiçbiri,
 kullanmasını bir tek kişi, bir Akhilleus bilirdi,
 Pelion Dağı'nın odunundan yapılmıştı bu kargı,
 Kheiron getirmişti onu Pelion'un bir doruğundan,
 getirmiş vermişti sevgili babasına,
 vermişti yiğitlere ölüm saçsın diye.
 145 Patroklos atları koşmasını buyurdu Automedon'a,
 sıraları bozan Akhilleus'tan sonra

- en çok saydığı adamdı Automedon,
savaşta çağrısını ossaat duyan tek adamıydı o.
Automedon koştu tez giden atları boyunduruğa,
yel gibi uçan atları, Ksanthos'la Balios'u,
150 onları Zephyros yeline Kasırğa Podarge doğurmuştu,
otlarken bir çayırdı, Okeanos Irmağı kıyısında.
Kusursuz Pedasos'u da sürdü koşuma,
Eetion'un ilini alırken Akhilleus getirmişti onu,
ölümlüydü, ama baş ederdi ölümsüz atlarla.
- 155 Akhilleus barakalarına gide gele,
giydirdi Myrmidonlara silahlarını,
çiğ et yiyen kurtlar gibiydi hepsi,
yürekler ağzına dek doluydu saldırma gücüyle,
dağlarda yaşayan azgın kurtlara benziyorlardı,
boynuzlu koca bir geyiği parçalayıp yiyen kurtlara,
hepsinin çeneleri kandan kıpkırmızı kesilir de hani,
160 kara sularla çağlayan bir pınara giderler sürüyle,
yalarlar dillerinin ucuyla kara suyun yüzünü,
rükürürler oraya yuttukları ölüm kanını,
karınları tıka basa dolu, yürekleri korkusuzdur göğüslerinde.
Myrmidonların önderleri, başbuğları da tıpkı öyle,
165 Aiakosoğlu'nun yiğit seyisi yanında koşuyorlardı,
savaşçı Akhilleus durmuş ortalarında,
kışkırtıyordu kalkanlı erleri, atları.
- Zeus'un sevdiği Akhilleus, Troya'ya elli gemi getirmişti,
170 her gemide elli kürekçi oturmuştu iskarmozların başına,
güvendiği beş kişiyi onlara komutan seçmişti,
kendisi de tutardı elinde en büyük gücü, buyururdu hepsine.
Birinci sıranın başında zırhı ışıldayan Menesthios vardı,
Sperkheios'un, Zeus'tan gelme ırmağın oğlu,
175 Peleus'un kızı güzel Polydore, bir tanrı ile birleşmişti,
yorulmaz Sperekheios'a doğurmuştu onu.
Ama Boros'un oğlu derlerdi Menesthios'a,
Boros da Perieres'in oğluydu, çünkü Boros almıştı Polydore'yi,
sayısız armağanlar vermiş, evlenmişti düğün dernekle,

- ikinci sıranın başında cenkçi Eudoros vardı,
 evlenmemiş bir kızıdan doğmuştu o,
 180 anası güzel oynayan Polymele'ydi, Phylas'ın kızı,
 Argos'u öldüren güçlü tanrı sevmişti onu,
 gözleriyle görmüştü türkü söylerken
 altın yaylı Artemis'in gürültülü korolarında,
 Hermeias, iyi edici tanrı,
 ossaat üst kata çıkıp onunla yatmıştı,
 185 Polymele de doğurmuştu ona parlak bir oğlan,
 Eudoros'u, koşmada, savaşmada üstün gücü olan.
 Doğum sancılarını getiren Eileithuia,
 gün ışığına çıkarıp çocuğu,
 güneşin ışınlarını gösterince ona,
 Aktor'un üstün güçlü oğlu Ekheklaus, Polymele'yi götürdü evine,
 190 bir sürü armağan verip onunla evlendi.
 Çocuğu da yaşlı Phylas iyicene besledi, yetiştirdi,
 kendi oğluymuş gibi sevgiyle bastı bağrına.
 Üçüncü sıranın başında cenkçi Peisandros vardı,
 Maimalos'un oğlu, tekmi Myrmidonları savaşta geçen,
 195 ikinci gelirdi Akhilleus'un arkadaşından sonra.
 Dördüncü sıranın başında Phoiniks vardı, yaşlı at sürücüsü,
 beşincisinin başında Alkimedon, Laerkes'in kusursuz oğlu.
 Akhilleus komutanlarıyla iyice dizip yerleştirdi hepsini,
 sonra sert bir dille buyurdu onlara:
 200 "Myrmidonlar unutmayın Troyalılara nasıl meydan okuduğunuzu,
 hızlı gemilerin yanında öfkem sürüp giderken,
 o zaman nasıl suçlu çıkarıyordunuz beni,
 katı yürekli Peleusoğlu diyordunuz bana,
 diyordunuz anan seni safrayla mı besledi,
 aman bilmez adam diyordunuz,
 şu gemilerin yanında tutuyorsun yoldaşlarını zorla.
 Böyle kötü bir öfke sürüp gidecekse yüreğinde,
 205 denizler aşan gemilerimizle dönelim evimize daha iyi.
 Toplanıp toplanıp bunları gevelerdiniz bana,
 özlediğiniz o gün geldi işte,
 geldi kavga dövüşte çabalama günü.
 Şimdi Troyalılara karşı savaşın saldırgan yürekle."

- 210 Böyle dedi, uyardı her yiğidin yüreğini, gücünü,
krallarının sesini duyunca sıralar pekleşti.
Bir adam azgın yellerden korumak için yüksek evini,
taş taş üstüne koyup nasıl sık bir duvar örerse,
öyle dayanmıştı birbirine tolğalar, göbekli kalkanlar.
- 215 Kalkan kalkana dayanıyor, tolga tolğaya, er ere,
Tolğalar sallandıkça parlak sorguçlar çarpıyordu birbirine.
Hepsinin önünde iki kişi, Patroklos’la Automedon,
Myrmidonların başında bir tek yürek gibi,
- 220 silahlıydılar tepeden tırnağa.
Akhilleus çadırına gitti, açtı güzel bir sandığın kapağını,
gümüş ayaklı Thetis alıp götürsün diye komuştu bu sandığı gemiye,
onu rubalar, yelden koruyan kaftanlar, yün halılarla doldurmuştu.
- 225 Çok güzel bir sağrak vardı içinde,
o sağrakla kızıl şarabı bir Akhilleus içer, başkası içmez,
onunla bir kişiye sunu yapar, o da Zeus babaya.
Sandıktan çıkardı onu, kükürtle bir güzel ovdu,
sonra güzelce yıkadı akarsuyla,
- 230 ellerini yudu, kızıl şarapla doldurdu sağrağı,
sonra da avlunun ortasında durup yakardı,
gözlerini göğe kaldırıp döktü şarabı,
şimşek vuran Zeus aldırmazlık etmedi ona:
“Dodonalı Zeus, Pelasg soyunun tanrısı,
uzaklarda, soğuk kışlı Dodona’da hüküm süren,
- 235 çevresinde, ayaklarını yıkamaz, yerde yatar sözcüleri oturan,
bir gün yakarken nasıl duydunsa sözümü,
nasıl saygı gösterdiysen bana,
nasıl yere vurdunsa Akhaların koca ordusunu,
şimdi de yine öyle yerine getir dileğimi.
Kalacağım ben gemilerimin yanında,
- 240 ama birçok Myrmidonla gönderiyorum arkadaşımı
savaşsın diye, iri gözlü Zeus şan ver ona,
pекleştir yüreğini göğsünde, görsün Hektor,
tek başına savaşmayı bilir mi benim adamım,
- 245 yoksa ben kızgın savaşa atıldığımda mı azar dokunulmaz elleri?
Ama püskürtünce savaş naralarını gemilerden uzağa,
sağ salım dönsün arkadaşım tez giden gemilere,
dönsün tekmiil silahlarıyla, dövüşte usta yoldaşlarıyla.”

Yakarıp böyle dedi, akıllı Zeus onu duydu.
 250 Ama tanrıların babası bir dileğine olur dedi,
 olmaz dedi bir dileğine,
 gemilerden savaşı uzaklaştırmaya olur,
 Patroklos'un sağ salim dönmesine olmaz.
 Akhilleus şarap döküp yalvardıktan sonra Zeus babaya,
 gitti barakasına, sağrağı sandığa koydu,
 255 geldi durdu barakanın önünde,
 Troyalılarla Akhaların boğuşmasını görmek istiyordu.

Ulu yürekli Patroklos'la silah kuşananlar ilerledi,
 güçlerine güvenip saldırdılar Troyalılara.
 Dağıldılar yol üstündeki eşekarıları gibi,
 yol kıyısında olduğu için bu arıların yuvaları,
 260 çocuklar boyuna sataşır, onları tedirgin eder,
 ama başlarına bela getireceklerini bilmezler,
 bir yolcu geçecek olursa o yoldan,
 ürkütürse arıları istemeden,
 canla başla saldırırlar hepsi üstüne,
 265 yavruları için görmez gözleri hiçbir şeyi,
 Myrmidonlar da tıpkı o arılar gibi işte,
 dağıldılar gemilerden canla başla,
 sonsuz bir çığlık koptu ortalıkta.
 Patroklos arkadaşlarına seslendi bağıra bağıra:
 “Mrymidonlar, Peleusoğlu Akhilleus'un yoldaşları,
 270 erkek olun dostlar, anımsayın saldırma gücünüzü,
 sayalım böylece Peleusoğlu'nu, Argosluların en yiğidini,
 dövüşmekte usta adamlarıyla durur gemilerin yanında.
 Anlasın deliliğini gücü yaygın Agamemnon, Atreusoğlu,
 görsün Akhaların en yiğidini hiçe saymak ne demek.”

275 Böyle dedi, ateşledi herkesin yüreğini,
 sürü sürü saldırdılar Troyalılara,
 Akhaların uğultusuyla çin çin çinladı gemiler.

Görünce Troyalılar Menoitios'un saldırgan oğlunu,
 adamlarıyla birlikte, ışıldayan silahlarıyla,

280 hepsinin titredi yüreği, sıralar sarsıldı,
sandılar ayağı tez Peleusoğlu vazgeçti öfkesinden,
gemilerden saldırıyor sandılar dostluk uğruna.
Aradılar ölüm uçuşumundan kurtulmanın yolunu.

Patroklos ilkin parlak kargısını saldı,
285 dümdüz attı ortaya, en kalabalık yere,
ulu canlı Protesilaos'un gemisine, geminin gerisine,
gitti kargı Pyraikhmes'i vurdu,
sağlam arabalı Paionları getirmişti o Amydon'dan,
geniş akan Aksios Irmağı kıyılarından,
Patroklos sağ omzundan vurdu onu,
290 Pyraikhmes inledi, baş aşağı düştü tozun toprağın içine,
Paionlu dostları dağılıp kaçıştılar.
Savaşta üstün önderleri ölünce,
korku girdi bütün Paionlular arasına.
Patroklos onları gemilerden püskürttü, söndürdü ateşi.
Yarı yanmış gemiyi bıraktılar olduğu gibi,
295 kaçıştı Troyalılar göklere yükselen çığlıklarla.
Danaolar yayıldı koca karınlı gemilere.
Sonu gelmeyen bir gürültü koptu.
Koca bir dağın sivri doruğundan, koyu bir bulutu,
şimşek devşiren Zeus nasıl uzaklaştırırsa,
bütün tepeler, sivri kayalar, çayırlar nasıl serilirse göz önüne,
300 koca gökyüzü yırtılıp da açılırsa nasıl,
Danaolar da, yakıcı ateş uzaklaşınca gemilerden,
soluk aldılar, ama ara vermediler savaşa.
Savaşçı Akhaların baskısı altında Troyalılar
dönüp kaçmaya koyulmadılar kara gemilerden,
305 ilkin dayanıp sonra gerilediler,
ağır ağır, baş eğe eğe, ezile ezile.
Kargaşalık dağılınca her önder bir er yakaladı,
en önce sivri kargısıyla Menoitios'un oğlu,
vurdu kalçasından Areilykos'u, sırtını dönmüşken,
tunç girdi saplandı kalçaya boydan boya,
karga kırdı kasık kemiğini,
310 Areilykos düştü yüzükoyun toprağın üstüne.

- Savaşçı Menelaos vurdu Thoas'ı çıplak göğsünden,
 kalkanının yanından vurdu, çözdü elini ayağını.
 Phyleusoğlu gözetledi Amphiklos'u saldıracakken tam,
 önce davranıp bacağının üstünden vurdu onu,
 kasların en sık olduğu yerden,
 315 kaslar yırtıldı kargının temreniyle,
 Amphiklos'un karanlık kapladı gözlerini.
 Nestoroğullarından Antilokhos vurdu kargısıyla Atymnios'u,
 tunç kargı böğrünü deşti boydan boya,
 Atymnios yıkıldı yere baş aşağı,
 320 derken Maris yaklaştı öfke içinde,
 geldi kardeşinin ölüsü başında durdu,
 fırlattı kargısını Antilokhos'un üstüne,
 ama tanrıya denk Thrasymedes önce davranıp saldırdı,
 kargısı gitmedi boşa, ossaat omzundan vurdu,
 kargının temreni saplandı kumun üstüne,
 kasları yırttı, kemikleri tuzla buz etti.
 325 Maris gürültüyle yıkıldı yere, karanlık kapladı iki gözünü,
 iki kardeşin elinden böylece yok olup indiler Erebos'a
 Sarpedon'un soylu yoldaşları, Amisodaros'un kargıcı oğulları,
 o Amisodaros, azgın Khimaira'yı beslemişti,
 birçok insanın başına bela kesilecek Khimaira'yı.
 330 Oileus'un oğlu Aias, önce diri yakaladı Kleobulos'u,
 yakaladı sendelerken kalabalığın ortasında,
 güzel saplı kılıcıyla boynunu yardı, çözdü gücünü.
 Tekmil kılıç sımsıcak oldu kanla,
 kapladı adamın gözlerini zorlu kaderle kızıl ölüm.
 335 Peneleos'la Lykon yürüdüler birbirlerinin üstüne,
 ama ikisi de boşuna attı kargısını.
 Şimdi de atıldılar ellerinde kılıçlarıyla,
 Lykon at yeleli tolgayı sorgucundan vurdu,
 ama kırıldı kılıcın sapı, ayrıldı ortadan,
 Peneleos da boynundan, kulağının altından vurdu Lykon'u,
 340 kılıç girdi sapına kadar içeriye,
 bir deri kaldı kesilmeyen,
 kafası sarktı yana, çözüldü eli ayağı.
 Meriones hızlı ayaklarıyla erişti Akamas'a,

sağ omzundan vurdu arabasına binecekken tam,
Akamas arabadan küt diye yere düştü,
sis döküldü gözlerinin üstüne.

- 345 İdomeneus amansız tuncuyla ağzından vurdu Erymas'ı,
kargı dümdüz geçti beyninin altından,
yardı ak kemiklerini, döküldü dişleri,
iki gözü doldu kanla,
açık ağzından, burnundan kan boşandı,
350 sardı çevresini kapkara ölüm bulutu.
İşte Argoslu önderler bunlardı,
her biri bir adam öldüren önderler.
Yırtıcı kurtlar nasıl saldırırsa kuzulara, keçi yavrularına,
çekip alırlar koyunların altından kuzuları,
nedense kaygısızlık etmiştir çoban,
böylece keçiler de dağılmıştır dağlara,
355 kurtlar da ossaat kapar ürkek yürekli hayvancıkları,
işte Danaolar da öyle atıldılar Troyalıların üstüne,
Troyalılar hiçbir şey düşünmediler kaçmaktan başka,
unutmuşlardı saldırma güçlerini.

Büyük Aias can atıyordu vurmaya
kargısıyla tunç zırhlı Hektor'u,

- 360 boğa derisi kalkarıyla örtmüş geniş omuzlarını,
bakıyordu ıslık çalan oklara, kargıların takırtısına.
Anlamıştı ama zaferin başka yana döndüğünü.
Yine de dayanıyor, bakıyordu dostlarını korumaya.

- 365 Zeus ortaya salacağı zaman kasırgayı,
tanrısal gökten gelme bir bulut,
nasıl Olympos'tan çıkar, yayılırsa havalara,
öyle yükseliyordu gemilerden çığlıklar, korkular.
Kaçışıp duruyordu Troyalılar darmadağın.
Tez ayaklı atlar Hektor'u silahlarıyla taşıyordu,
Hektor bırakıyordu Troya ordusunu olduğu yerde,
açık hendek geçmelerine engeldi.
370 Tez giden bir sürü at kırıp ok ucunu,
bıraktılar efendilerinin arabasını hendekte.

Patroklos sert buyruklarla geliyordu Danaoların arkasından,
 kötü niyetler besliyordu Troyalılara,
 Troyalıların sıraları çözülmüştü,
 doldurmuştu yolları bağıra bağıra kaçışanlar,
 375 toz toprak kasırgası yayılmıştı bulutların altına,
 tek tırnaklı atlar koşuşuyordu gerisingeri,
 gemilerden, barakalardan uzağa, kente doğru.
 Patraklos nerde sık görürse erleri,
 oraya koşup meydan okuyordu onlara,
 erler düşüyordu arabalardan baş aşağı,
 karışıyorlardı dingillere, devriliyordu arabalar üst üste.
 Tanrıların Peleus'a parlak armağan diye verdikleri
 380 ölümsüz tez giden atlar uçtular hendeğin üstünden,
 öne doğru atılıp uçtular dümdüz,
 Hektor'a doğru çekiyordu Patroklos'u gönlü,
 onu vurayım diye yanıp tutuşuyordu,
 ama tez giden atları alıp götürmüştü Hektor'u.
 385 Son yaz günlerinde, fırtına altında teknil yeryüzü,
 nasıl yüklü olursa kapkara bulutlarla,
 Zeus sel sel akıtır suları,
 insanlara kızgındır, yol verir öfkesine,
 doğruyu kaldırmıştır aralarında insanlar,
 aldırış etmeden tanrıların bakışına,
 eğri yargılar vermişlerdir pazar yerlerinde,
 bu insanların teknil ırmakları dolup taşar,
 390 seller yarıklar açar yokuşlu topraklarında,
 sular iner dağlardan, bayırlardan,
 akar gürül gürül alacalı denize doğru,
 insanların alınterini yerle bir eder.
 İşte tıpkı öyle koşuyordu Troyalıların atları da.

Patroklos ilk sıraları yardıktan sonra
 395 itmeye başladı Troyalıları gemilere doğru,
 istedi kente bir daha dönemesinler;
 sıkıştırıp öldürüyordu onları orta yerde,
 gemiler, ırmak ve yüksek duvar arasında,
 alıyordu birçok Argoslunun öcünü.

- Parlak kargısıyla ilkin Pronoos'u vurdu,
400 sıyrıldı kalkanını çıplak göğsünden, çözdü elini ayağını.
Pronoos gürültüyle yıkıldı yere, öylece kaldı.
Sonra saldırdı Enops'un oğlu Thestor'a.
Thestor işlenmiş arabasının içine büzülmüştü,
ödü kopuyordu, dizginler uçup gitmişti elinden.
Patroklos yanına varıp yapıştırdı kargıyı sağ yanağına,
405 kargı deldi geçti Thestor'un dişlerini,
kaldırdı kargısıyla onu Patroklos arabanın üstünden,
denize uzanmış bir kayanın üstünde duran bir adam
oltası ışıldayan kurşunuyla nasıl canlı canlı çekerse balığı,
öylece ağzı açık çekti onu, attı yere,
410 ağzının üstüne düşen Thestor'un canı uçtu gitti.
Sonra da Erylaos'u vurdu bir taşla,
tam saldıracakken, kafasının ortasından,
sağlam tolga içinde kafa oldu iki parça,
adam yere düştü baş aşağı,
onlara kıyan ölüm yayıldı dört yanına.
415 Sonra da Erymas'ı, Amphoteros'u, Epaltes'i,
Damastoroğlu Tlepolemos'u, Ekhios'u, Pyris'i,
İpheus'u, Euhippos'u, Argeusoğlu Polymelos'u tepeledi,
birbiri peşi sıra serdi bereketli toprağın üstüne.

- Görünce Sarpedon yere serildiklerini,
420 Patroklos'un elinden, karınlıksız yoldaşlarının,
seslendi, çıkıştı tanrısız Lykialılara:
"Ayıp size Lykialılar, nereye kaçarsınız böyle?
Yiğitliği göstermenin işte tam sırası.
Ben kendim çıkacağım bu adamın karşısına,
bakalım burda Troyalıları kesip biçen kim,
kim bunca kötülük eden adam?
425 Birçok soylu yiğidin dizlerini çözdü o."

Böyle dedi, silahlarıyla atladı arabasından yere,
Patroklos da görür görmez onu indi arabadan.
Çengel pençeli, kambur gagalı akbabalar nasıl
sivri bir kayanın üstünde dövüşürlerse bağıra çağıra,

- 430 onlar da öyle, çığlıklarla saldırdılar birbirlerinin üstüne,
Sivri akıllı Kronosoğlu gördü onları, acıdı,
hem karısı, hem kız kardeşi Here'ye dedi ki:
"Çok yazık insanlar arasında en sevdiğim Sarpedon'a!
Menoitiosoğlu Patroklos'un elinden ölmek onun kaderi.
- 435 İçimde yüreğim bir o yana gider, bir bu yana,
gözyaşı döktüren savaştan geri alıp onu,
kaçırıp bıraksam mı Lykia'nın semiz toprağına,
yoksa bıraksam ölsün mü Menoitiosoğlu'nun elinden?"

- Öküz gözlü ulu Here karşılık verdi, dedi ki:
- 440 "Korkunç Kronosoğlu, ne biçim söz bu?
Nasıl kaçırmak istersin kötü ölümden
kader payını çoktan almış bir ölümlüyü?
Yap yapacağın, şunu da bil ama,
biz öbür tanrılar tekmil, övmeyeceğiz seni.
Sana şunu da diyeyim, iyice aklına koy,
- 445 diri gönderirsen evine Sarpedon'u,
bir başka tanrı da kaçırmak istemesin sakın
zorlu kargaşalıktan sevgili oğlunu.
Priamos'un büyük ilinin çevresinde
çarpmışan birçok tanrı oğlu var,
korkunç bir kin sokarsın onların yüreğine.
- 450 Sarpedon'u seviyorsan, sızlıyorsa için,
zorlu kargaşalıkta ölsün bırak,
ölsün Menoitiosoğlu Patroklos'un elinden.
Bırak ayrılın bedeninden canı,
sonra gönder Ölüm'ü, tatlı Uyku'yu,
- 455 alıp götürsünler onu engin Lykia iline,
kardeşleri, akrabaları onu orada gömer,
bir mezara, yazılı taşın altına.
Ölümlülere gösterilecek saygı işte bu."

- Here böyle dedi, Kronosoğlu dinledi onu,
kan damlaları akıttı yeryüzüne,
- 460 bir saygıydı bu ölecek olan oğluna,
sevgili oğlunu Patroklos yok edecekti,
bereketli Troya toprağında, uzakta vatanından.

- Birbirlerinin üstüne yürüyüp yaklaştıkları zaman,
Patroklos saldırdı çok ünlü Thrasydemos'a,
Kral Sarpedon'un soylu seyisiydi o,
465 Patroklos karnının altından vurdu onu,
ossaat çözdü elini ayağını.
Sarpedon da saldırdı parlak kargısıyla,
ama değdiremedi Patroklos'a kargısını,
kargı geldi saplandı Pedasos'un sağ omzuna,
Pedasos kişnedi, bir solukta verdi canını,
inleye inleye düştü tozun toprağın içine,
can bıraktı onu, uçtu gitti.
470 Öbür iki at ayrıldı birbirlerinden
düşünce tozun toprağın içine yanlarında koşan at,
çatırdadı boyunduruk, dizginler dolaştı,
kargısıyla ün salmış Automedon bir çare buldu buna,
kalın baldırı boyunca sarkan keskin kılıcı çekti,
sıçrayıp kesti koşum dışı atın dizginlerini,
475 girdi atlar yoluna, dizginler gerildi.
İki düşman yine atıldı canları kemiren kavgaya.

- Sarpedon vuramadı parlak kargısıyla Patroklos'u,
temren sol omzu üstünden uçtu gitti,
derken Patroklos kargısıyla atıldı öne,
480 boş yere fırlatmadı kargısını,
zar içinde çarpan yüreğini vurdu.
Sarpedon ossaat devrildi yere,
dağlarda oduncuların, gemi yapmak için
yeni bilenmiş baltalarla kestikleri
bir meşe, bir kavak ağacı gibi tıpkı,
ya da ince uzun bir çam ağacı gibi,
485 Sarpedon serildi kaldı atlarıyla arabası önünde,
inleye inleye avuçladı kanlı toprağı.
Bir aslan, ağılda, çarpık yürüyen sığırlar arasında,
kızıl postlu, yüreği pek bir boğayı öldürürse nasıl,
aslanın pençesi altında inleye inleye can verir boğa,
490 cenkçi Lykialıların başbuğu da öyle öfkeyle haykırdı,
Patroklos'un elinde can verirken

sevgili yoldaşını çağırdı adıyla:

“Glaukos, canım adam, erler savaşında en üstün er,
güçlü bir kargıcı, atılğan bir savaşçı olman gerek şimdi,
tek amacın kötü savaş olsun erkeksen.

495 Önce kışkırt Lykialıların önderlerini,
kışkırt dört bir yana gide gele,
söyle savaşsınlar Sarpedon uğruna.
Elinde kargın, benim için dövüş sen de.

500 Gemiler yanında ölürsem, Akhalar soyarsa silahlarımı,
olurum senin için silinmez bir ayıp, bir kin.
Güçlü tut kendini, tekmi! ordumuzu kışkırt.”

Böyle dedi, ölüm kapladı gözlerini, burun deliklerini.
Patroklos da dayadı ayağını göğsüne,
kargısını çekti çıkardı etinden,
yürek zarı da birlikte çıktı,

505 kargının temreniyle canını da aldı götürdü.
Myrmidonlar soluyan atlarını tutuyorlardı,
efendileri boş bırakınca arabayı,
atlar da can atıyordu kaçmaya.

Glaukos duyunca Sarpedon’un sesini,
korkunç bir acı girdi içine,
destek olamadım diye burkuldu yüreği.

510 Eline alıp sıkı kolunu,
yarası onu bitkin düşürmüştü,
yıkımı yoldaşlarımdan uzaklaştırayım demişti,
tırmanmıştı yüksek duvara,
Teukros da okuyla vurmuştu onu.

Seslendi, yakardı okçu Apollon’a:

515 “Dinle beni tanrım, senin dinleme gücün var
başı deritte bir adamı Troya’da olsun,
Lykia’nın semiz topraklarında olsun,
şimdi benim de başım derde düştü,
kötü bir yaram var na şurda,
kesin ağrılarla sızlıyor kolum,
kanım kurumuyor bir türlü,

- 520 ağırlaştı omzum, kargımı sağlam tutamıyorum,
gelip savaşıyorum düşmana karşı.
Öldü Sarpedon, o yiğit er de öldü,
Zeus'un oğluydu, Zeus korumadı oğlunu.
Ne olur tanrım iyi et şu kötü yaramı,
dindir acılarımı, yoldaşlarımı çağırayım, güç ver bana,
525 kışkırtayım Lykialıları savaşımaya,
kendim de çarpışayım can veren ölünün çevresinde.”

- Glaukos böyle dedi yakara yakara,
Phoibos Apollon da dinledi onu,
ossaat dindirdi ağrılarını Glaukos'un,
acı veren yaradan akan kara kan kurudu,
taptaze bir güç saldı yüreğine.
530 Glaukos yüreğinde duydu bunu, sevindi,
büyük tanrı ossaat yakarışını dinlemişti.
Lykialıların önderlerini kışkırttı önce,
savaşsınlar diye Sarpedon'un uğruna,
kışkırttı dört bir yana gide gele.
Sonra büyük adımlarla ulaştı Troyalılara,
535 Panthoosoğlu Pulydamas'a, tanrısız Agenor'a,
gitti Aineias'la tunç zırhlı Hektor'u buldu,
durdu yanlarında, kanatlı sözlerle dedi ki:
“Hektor, sen büsbütün unuttun ortaklarını,
baba toprağından uzakta, senin uğruna can veriyorlar bak,
540 sense destek olmak istemiyorsun onlara.
Düştü Sarpedon, savaşçı Lykialıların önderi,
o korurdu Lykia'yı gücüyle, tüzesiyle,
tunç Ares Patroklos'un kargısıyla alt etti onu.
Haydi arkadaşlar, sarın çevresini, öfke girsin yüreğinize,
545 Myrmidonlar kinle silahlarını soyamasın, kirletemesin ölüsünü,
öldürdün diye bir sürü Danaoluyu
kargılarımızla, tez giden gemiler önünde.”

- Böyle dedi, yas aldı Troyalıları tepeden tırnağa,
dayanılmaz, dindirilmez bir yastı bu,
550 Sarpedon yabancıydı, ama kentlerin koruyucusuydu,

birçok da er gelmişti onun ardından,
kendisi de savaşta yiğit mi yiğitti.
Ateşle dümdüz yürüdüler Danaoların üstüne,
başta Hektor vardı, çok içermişti Sarpedon'un ölümüne.

- O sıra Patroklos, Akhalara seslendi,
555 Patroklos, Menoitios'un göğsü kıllı oğlu,
önce seslendi savaş ateşiyle yanan iki Aias'a:
"Aiaslar bize destek olmak girsin yüreğinize,
eskisi gibi yiğit olun, eskisinden çok.
Akhalanın duvarını ilk atlayan adam yere serildi,
Sarpidon öldü, alalım ölüsünü, saygısızlık edelim ona,
560 soyalım silahlarını omuzlarından,
yardımına gelenleri alt edelim amansız tunçla."

- Böyle dedi, öte yandan Akhalar yanıp tutuşuyordu,
Troyalılarla Lykialılar, Myrmidonlarla Akhalar,
iki yandan pekiştirdiler sıralarını,
565 atıldılar korkunç naralarla ölünün çevresine,
zorlu savaşta erlerin silahları gümlledi,
oğlu uğruna yapılan savaş daha zorlu olsun diye
Zeus savaşın üstüne yaydı korkulu geceyi.
Önce Troyalılar gözleri dört dönen Akhaları püskürttü.
570 Bir adam vuruldu Myrmidonlar arasında,
hiç kimseden aşağı değildi bu adam:
Tanrısal Epeigeus'tu, ulu canlı Agakleos'un oğlu,
eskiden güzel Budeion kentinde kraldı o,
ama sonra, soylu bir akrabasını öldürmüştü,
sığınmıştı Peleus'la gümüş ayaklı Thetis'in yanına.
Onlar güzel kısraklı İlyon'a göndermişlerdi onu
575 sıraları dağıtan Akhilleus'la birlikte,
savaşın diye Troyalılara karşı.
Tam alacakken Sarpedon'un ölüsünü,
ünlü Hektor bir taşla vurdu onu başından,
sağlam tolga içinde kafa oldu iki parça,
ölünün üstüne düştü adam baş aşağı,
580 canlara kıyan ölüm yayıldı çevresine.
Patroklos gördü bunu, yüreğine acı girdi.

- Hızlı bir çaylak gibi saldırdı ön sıralardan,
alakargaları, sığırcıkları kaçırın çaylak gibi.
Atları iyi süren Patroklos'un arkadaşına canı yanmıştı,
585 işte öyle bir hızla saldırdı Lykialılarla Troyalılara.
İthaimeneus'un sevgili oğlu Sthenelaos'u
bir taşla boynundan vurdu, kırdı kaslarını.
Ünlü Hektor da, ortaklar da gerilediler.
590 Yarışta kendini deneyenin, savaşta düşmana karşı koyanın
savurduğu uzun kargı ne kadar uzağa düşerse,
Akhalar ağır basınca, Troyalılar o kadar geriledi.
İlkin Glaukos, savaşçı Lykialıların önderi,
geri dönüp öldürdü ulu canlı Bathykles'i,
595 Khalkon'un sevgili oğluydu o, Hellas'ta otururdu,
üstündü Myrmidonlar arasında mutluluktan, varlıktan yana.
Glaukos kargısıyla göğsünden vurdu onu,
birdenbire dönerek, öbürü ona yetişirken tam.
Adam gürültüyle yıkıldı yere,
ağır bir acı kapladı Akhaları,
en soylu adamlarıydı düşen.
600 Troyalıların çok sevindiler bu işe,
gelip toplandılar çevresinde küme küme.
Ama Akhalar unutmamışlardı saldırma güçlerini,
öfkelerini dümdüz yönelttiler onlara.
Meriones tepeledi Troyalıların silahlı bir erini,
Onetor'un atılğan oğlu Laogonos'u,
605 Onetor Zeus'un duacısıydı, saygı görürdü tanrı gibi.
Meriones vurdu Laogonos'u çenesinin, kulağının altından,
canı elinden ayağından ossaat uçtu gitti,
korkunç bir karanlık kapladı içini,
Aineias tunç kargısını attı Meriones'in üstüne,
onu kalkanı altında yürürken vururum sanıyordu.
610 Ama Meriones kargıyı görüp eğildi öne doğru,
uzun kargı geldi arkasından saplandı yere,
zorlu Ares gücünü kesene dek ucu sallandı havada.
Aineias'ın elinden uçan kargı yere düştü,
615 kargı boşuna çıkmıştı güçlü elinden.
Aineias öfkeleni yüreğinde, bağırır:

“Meriones istediğin kadar usta ol sen oyunda,
bir vurabilseydim, kargım yere mıhlardı seni.”

Kargı salmakta ünlü Meriones geçti karşısına, dedi ki:
“Yiğit ol Aineias istediğin kadar, yok edemezsin yine de
620 karşında meydan okuyan tekml erlerin gücünü.
Ölümlü yaratıldın çünkü sen de.
Seni ben vursaydım sivri kargımla bedeninden,
ne kadar zorlu olsan, ne kadar güvensen kollarına,
sen ossaat verirdin bana şanı,
625 canın da giderdi atları ünlü Hades’e.”

Böyle dedi, Menoitios’un atılğan oğlu da çıkıştı ona:
“Meriones yiğitsin, ama neden konuşursun böyle?
Troyalılar taş çatlasa uzaklaşmaz ölüden
böyle aşağılatıcı sözlerle canımın içi.
Dur bakalım, toprak yutacak daha bir sürü insan.
630 Savaşın sonunu kollar getirir,
sözlerinse toplantıda borusu öter.
Savaşmak gerek, gevezeliğin sırası değil.”

Menoitiosoğlu böyle dedi, başlarına geçti,
tanrıya denk Meriones de geldi ardından.
Dağ yarlarında nasıl yükselirse
ağaç kesen adamların gürültüsü,
uzaklardan yankısı duyulursa nasıl,
635 engin topraklardan çangırtısı öyle yükseldi
kılıçlara, iki uçlu kargılara çarpan tuncun,
kayışın, güzel işlenmiş öküz derilerinin.
Hiç kimse tanıyamazdı tanrısal Sarpedon’u,
bulanmıştı gövdesi kanlara, toza toprağa,
640 boydan boya, başından ayaklarının ucuna kadar.
Durmadan üşüşüyorlardı ölünün üstüne,
sinekler nasıl vızıldarsa ağılda,
süt dolu kapların çevresinde,
kaplar sütle doldurulurken bahar günleri.
645 Zeus ayırmıyordu gözlerini zorlu kargaşalıktan,

- boyuna yukardan onlara bakıyordu,
gönlü bir o yana kayıyordu, bir bu yana,
Patroklos'un ölümü için çok şeyler düşünüyordu:
Oracıkta, tanrıya denk Sarpedon'un üstünde,
Hektor tuncuyla tepelesin miydi Patroklos'u,
650 silahlarını soyup alsın mıydı omuzlarından,
yoksa daha bir sürü yiğidi atsin mıydı ölüm uçurumuna?
Düşünüp taşınırken böylesi en iyi göründü ona:
Peleusoğlu Akhilleus'un soylu arkadaşı,
bir daha püskürtecekti kente doğru
Troyalılarla tunç zırhlı Hektor'u.
655 Kıyacaktı daha birçok erin canına.
Zeus en başta Hektor'un yüreğini
yoksun etti saldırma gücünden,
yiğit arabasına binip kaçmaya koyuldu,
öbür Troyalılara da seslendi kaçın diye,
anlamıştı Zeus'un kutsal tartısını.
Çalımlı Lykialılar da kalmadılar yerlerinde,
660 ölümler arasında cansız görmüşlerdi krallarını.
Böyle görünce onu hepsi kaçıştı.
Kronosoğlu yayar yaymaz ortalığa zorlu kavgayı,
bir sürü ölü yığılmıştı kralın üstüne.
Akhalar Sarpedon'un omuzlarından çıkardılar silahlarını,
ışıldayan tunç silahlardı bunlar.
665 Menoitios'un atılgan oğlu verdi onları dostlarına,
götürsünler diye koca karınlı gemilere.
O zaman bulutları devşiren Zeus Apollon'a dedi ki:
"Sevgili Phoibos haydi git şimdi,
al götür Sarpedon'u kargı yağmuru altından,
sil gövdesinden kara kanı,
670 götür uzaklara, ırmağın sularında onu yıka.
Ambrosia sür gövdesine, tanrısal rubalar giydir.
Hızlı kılavuzlara ver, götürsünler Sarpedon'u,
ver ikiz tanrılara, Uyku'yla Ölüm'ün eline,
çabuk götürüp bıraksınlar semiz Lykia toprağına,
kardeşleri, akrabaları onu orada gömer

bir mezara, yazılı taşın altına.

675 Ölümlülere gösterilecek saygı işte bu.”

Böyle dedi, Apollon da babasını dinlemezlik etmedi.

İndi İda Dağlarından zorlu kargaşalığın içine,

kaçırdı tanrısal Sarpedon’u kargı yağmuru altından,

uzaklara götürüp yıkadı ırmağın akar sularıyla,

680 Ambrosia sürdü gövdesine, tanrısal rubalar giydirdi,

sonra hızlı kılavuzların eline verdi onu,

verdi ikiz tanrılara, Uyku’yla Ölüm’ün eline,

onlar da çabucak götürüp bıraktılar semiz Lykia toprağına.

Patroklos da alevlendirdi atlarını, Automedon’u,

kovaladı Lykialılarla Troyalıları,

685 ne yaptığını bilmiyor, çılgınlık ediyordu,

dinlemiş olsaydı Peleusoğlu’nun sözünü,

kara ölümünü okuyan kara kaderden kaçınırdı.

Ama insan aklından üstündür Zeus’un aklı,

isterse atılğan eri uğratar bozguna,

kolayca alır elinden zaferi,

690 isterse savaşmaya kışkırtır onu.

Şimdi de Zeus aldı göğsünde yüreğinin dizginlerini.

Önce kimi tepeledin Patroklos, sonra kimi,

tanrılar çağırdıktan sonra seni ölüme?

İlkin öldürdü Adrestos’u, Autonoos’u, Ekhekleos’u,

695 Megasoğlu Perimos’u, Epistor’la Melanippos’u,

sonra da Elastos’u, Muilos’u, Pylartes’i,

bunların hepsini tepeledi, yok etti,

geri kalanlar başladı bir bir kaçmaya.

700 Phoibos Apollon dikilmeseydi sağlam duvarın üstüne,

Troyalıları destek olup Patroklos’a ölüm tasarlamasaydı,

Akhaoğulları alacaktı yüksek duvarlı Troya’yı

kudurmuş gibi dört bir yana saldıran Patroklos’un eliyle.

Patroklos üç kez tırmandı yüksek duvara,

Apollon üç kez yere yuvarladı onu,

ölümsüz elleriyle kalkanına vura vura.
705 Dördüncüsünde saldırdı bir tanrı gibi,
Apollon da korkunç sesler çıkardı o zaman,
şu kanatlı sözlerle ona dedi ki:
“Çekil tanrısız Patroklos, kader istemiyor,
ünlü Troya ili yok olmayacak kargın altında,
senden çok yiğit Akhilleus bile yıkamayacak onu.”

710 Böyle dedi, Patroklos da gerilere doğru itildi,
kaçıyordu okçu Apollon’un öfkesinden.

Bu ara Hektor Batı kapılarında
kalın tırnaklı atlarını durdurdu.
Şöyle düşünüyordu yüreğinde:
Arabasını savaşa sürsün müydü?
Yoksa duvar arkasında toplanın mı desindi yoldaşlarına?
715 Tam bu sıra Apollon yanına geldi.
Hektor’un dayısına, güçlü Asios’a benzemişti.
Asios, Hekabe’nin kardeşi, Dymas’ın oğluydu,
Dymas, Sangarios kıyılarında, Phrygia’da otururdu.
Apollon bu kılıkla seslendi, şöyle dedi:
720 “Savaşta niye geri kalıyorsun Hektor?
Böyle yapman doğru değil gibime gelir.
Üstünde olsaydım altında olduğum kadar,
anlardın savaşta geri çekilmenin acısını.
Haydi kalın tırnaklı atlarını sür Patroklos’a doğru,
belli olmaz, bakarsın üstün geliverirsin,
725 zafer şanını Apollon sana verir bakarsın.”

Tanrı böyle dedi, karıştı yine insanların çabalarına.
Ünlü Hektor usta Kebriones’e buyurdu,
atları kamçılı dedi, onları savaşa sür.
Apollon da daldı kalabalığa,
saldı Argoslular arasına kötü karışıklığı,
730 Troyalılarla Hektor’a sunuyordu üzü.
Hektor öbür Danaoları bıraktı, öldürmedi,
Patroklos’un üzerine saldı sert tırnaklı atlarını.

- Öte yandan Patroklos arabadan yere indi,
kargısını sol elinde tutuyordu,
bir taş aldı öbür eliyle,
- 735 avucunu iyice dolduran, parlak, pürtüklü,
çekinmedi yigitten, attı onu vargücüyle,
boşa gitmedi taş, vurdu Hektor'un arabacısını,
Kebriones'i, çok ünlü Priamos'un piç oğlunu,
alnından vurdu onu pürtüklü taşla,
arabanın dizginlerini tutarken elinde.
- 740 Taş yardı iki kaşı, geçti kemikleri,
düştü gözleri yere, tozun toprağın içine,
düştü ayaklarının dibine tam,
kendi de devrildi güzel işlenmiş arabadan dalgıç gibi.
Canı ayrıldı etinden, kemiğinden.
Sen alay ettin onunla at sürücüsü Patroklos, dedin ki:
- 745 “Ne çevik adammış! Ne de kolay balıklama daldı!
Bir gün balıklı denizde bulunsaydı bu adam;
istiridye arar, doyururdu bir sürü insanı,
hava fırtınalı da olsa, gemiden daldı denize,
şimdi daldığı gibi arabadan aşağıya, ovaya.
- 750 Ne adamlar varmış Troyalılarda güzel dalan!”
- Böyle dedi, yiğit Kebriones'in üstüne yürüdü,
ağıla saldıran bir aslanın hızıyla,
ama göğsünden vurulup hızı yok etmiştir onu;
sen de Patroklos, öyle atıldın Kebriones'in üstüne.
- 755 Öte yandan Hektor da arabadan yere indi.
Kebriones'in çevresinde dövüştüler iki aslan gibi,
vurulmuş bir geyik uğruna, bir dağ doruğunda,
nasıl kıyasıya dövüşürse iki aslan,
ikisi de aç, çarpışırılar hırsla, çalımla;
Kebriones'in çevresinde öyle dövüşüyordu iki savaş ustası.
- 760 Menoitiosoglu Patroklos'la ünlü Hektor yanıyordu
amansız tunçla parçalamak için birbirlerinin etini.
Hektor Kebriones'in kafasını yakalamış bırakmıyordu,
öte yandan Patroklos da ayağını tutuyordu.
Öteki Troyalılarla Danaolar da girmişlerdi kıyasıya savaşa.

- 765 Euros'la Notos yelleri nasıl yarışılırsa birbirleriyle
dağ yarlarında devirmek için sık bir ormanın
uzun gövdeli meşe, kayın ağaçlarını,
sivri dalları yıgarlar birbiri üstüne,
gökgürültüsü içinde çatırdar kırılan dallar;
770 Troyalılarla Akhalar da öyle saldırdılar birbirlerine,
boğuşa boğuşa unuttular uğursuz bozgunu.
Kebriones'in çevresinde bir sürü kargı saplanmıştı toprağa,
yaylardan fırlayan oklar uçuşuyordu,
koca koca taşlar çarpıyordu savaşılanların kalkanlarına,
birbiri peşi sıra, yağmur gibi.
775 Kebriones yatıyordu toz burgacı içinde,
boyu boyunca uzanmış, zanaatını unutmuş gitmişti.

- Güneş yürüdükçe göğün ortasında,
iki yandan kargılar uçuyor, erler düşüyordu,
ama gün yaklaşınca öküzlerin çözüldüğü saate,
780 o zaman ölçsüz bir üstünlük sağladı Akhalar.
Troyalıların bağrıışmaları içinde çekip götürdüler
yiğit Kebriones'i kargı yağmuru altından,
soydular omuzlarından silahlarını.
Patroklos saldırdı Troyalılara kudurmuş gibi,
hızlı Ares gibi saldırdı üç kez üst üste,
785 korkunç naralarla, üç kez dokuz yiğit öldürdü.
Ama dördüncüsünde saldırınca bir tanrı gibi,
o zaman Patroklos'un ömrünün sonu göründü.
Zorlu kargaşalıkta korku salan Phoibos çıktı karşısına,
Patroklos kalabalıkta görmedi tanrının yürüdüğünü,
790 koyu bir bulutla örtülmüş geliyordu.
Tanrı geldi, arkasında durdu,
elinin ayasıyla vurdu sırtına, geniş omuzlarına,
yiğidin ossaat karardı gözleri.
Phoibos Apollon başından fırlatıp attı tolgasını,
tolga yuvarlandı, gürültüyle düştü atların ayaklarına,
795 sorguç uzun tepeliğin ucunda bulandı kana, toza.
Eskiden bırakmazdı tanrılar bu yeleli tolgayı
kirlensin tozun toprağın içinde,

- korurdu tanrısal bir yiğidin güzel başını, alnını,
 Akhilleus'un başını, alnını korurdu.
 Ama şimdi Zeus Hektor'a vermişti onu,
 vermişti başında taşısın diye,
 800 çünkü ölüm Hektor'un yakınına gelmişti.
 Uzun gölgeli kargı kırıldı Patroklos'un elinde,
 tunç zırhlı o ağır, büyük, zorlu kargı;
 geniş kenarlı kalkanı omuzlarından kayışıyla düştü yere.
 Zeus'un oğlu Kral Apollon çözdü zırhını.
 805 Karanlık kapladı beynini, çözüldü eli ayağı,
 şaşırdı ne yapacağını, kaldı öylece,
 geldi yakınına Dardanoslu bir adam,
 sivri bir kargı sapladı sırtına, omuzları arasına,
 Panthoosoğlu Euphorbos'tu bu,
 geçerdi yaşlılarını kargı atmakta,
 araba sürmekte, hızlı koşmakta geçerdi,
 810 yirmi yiğidi atmıştı arabalarından yere,
 arabasıyla ilk meydana çıktığı gün böyle öğrendiydi dövüşü.
 İşte ilk kargıyı Patroklos, o attı sana,
 ama alt edemedi seni, kaçtı gerisingeri, karıştı kalabalığa,
 kayın ağacından kargısını çekip çıkardıktan sonra etinden,
 815 savaşta cırlıçıplak kalmış Patroklos'un karşısında duramadı.
 Tanrının eline, kargısına baş eğen Patroklos da geriledi,
 ölümden kaçmak için girdi arkadaşları arasına.

- Hektor ulu canlı Patroklos'u gördü
 sivri kargıyla yaralanıp geri çekilirken,
 820 sıraları aşp yaklaştı ona, sapladı kargısını,
 sapladı karnının altına, soktu tuncu dibine kadar,
 Patroklos gürültüyle yere yıkıldı,
 büyük bir yas girdi Akha ordusuna,
 yılmaz bir yabandomuzunu
 bir aslan nasıl alt ederse savaşta,
 dorukta hırsıyla dövüşürlerse nasıl,
 825 incecik bir pınardan su içmek ister ikisi de,
 aslan zorla hakkından gelir soluyan domuzun;
 Priamosoğlu Hektor da işte böyle tepeledi

bunca yiğidi öldüren Menoitios'un saldırgan oğlunu,
yakından vurdu onu kargısıyla,
böbürlendi, kanatlı sözlerle dedi ki:

- 830 “Hani Patroklos, yıkıp yok edecektin ilimizi,
Troyalı kadınları hür günlerinden yoksun bırakacaktın hani,
alıp götürecektin onları gemilerinle sevgili baba toprağına!
Aptal, işte karşında Hektor'un hızlı atları,
öne atılıyorlar işte savaşmaya,
835 kargı atmada Troyalılar arasında üstünüm ben,
ölüm gününden korurum onları,
ama akbabalar didik didik edecek seni burada.
Yazık sana, çok yiğit Akhilleus bile yaramadı işine,
yola çıkarken bir sürü öğüt vermiştir belki:
Atları iyi süren Patroklos demiştir sana,
840 koca karınlı gemilere, yırtmadan dönme
erleri öldüren Hektor'un göğsünde kanlı gömleğini.
Böyle demiştir o, sen de akılsız kafanla inandın ona.”

Senin de at sürücüsü Patroklos,
bir solukluk ömrün kalmıştı, dedin ki:

- “Şimdi de böbürlenme sırası sende mi,
845 Kronosoğlu Zeus'la Apollon zaferi verdi diye sana?
Onlar alt etti beni kolayca,
onlar soydu silahlarımı omuzlarımdan,
senin gibi yirmi adam çıksaydı karşıma,
hepsi şuracıkta, kargımın altında can verirdi.
Beni asıl öldüren uğursuz kaderle Leto'nun oğlu,
insanlardan da beni Euphorbos vurdu,
850 sen üçüncü geliyorsun, dur hele.
Bak sana diyeyim, iyice kafana koy bunu:
Sen de yaşayacak değilsin uzun zaman,
ölüm, zorlu kader duruyor senin de başında,
Akhilleus'un, Aiakosoğlu'nun elinden tepeleyecek seni.”

- 855 Böyle dedi, ölüm kapladı gözlerini,
canı çıktı gövdesinden, uçtu gitti Hades'e,
bıraktı gücünü, gençliğini, kaderine ağlaya ağlaya.

Can verirken, ünlü Hektor seslendi ona:

“Patroklos, ne diye ölüm uçurumunu gösterirsin bana?

860 Bakalım Akhilleus, güzel saçlı Thetis’in oğlu,
benim kargımla vurulup benden önce can vermeyecek mi?”

Böyle dedi, Patroklos’un gövdesine ayağını bastı,

tunç kargısını çekti çıkardı yaradan,

sonra gövdeyi attı sırtüstü,

elinde kargı, yürüdü Automedon’un üstüne,

865 can atıyordu Akhilleus’un tanrısız sevisini vurmaya,
ama hızlı atlar çoktan götürmüştü Automedon’u,
tanrıların Peleus’a armağan ettiği ölümsüz atlar.

XVII. Bölüm

Patroklos'un savaşta Troyalılara alt olduğunu
Ares'in sevdiği Atreusoğlu Menelaos gördü.
Başında ışıldayan tolgasıyla yürüdü, aştı ön sıraları,
ilk doğuruşunda bir inek nasıl,

5 düvesinin çevresinde dört dönerse böğüre böğüre,
öyle dört dönüyordu sarışın Menelaos,
Patroklos'un çevresinde.

Kargısını, yuvarlak kalkanını önünde tutuyordu,
öldürmeye can atıyordu karşısına ilk çıkanı.

İyi kargıcı Panthoos'un oğlu da ilgisiz kalmadı,
10 geldi dikildi kusursuz Patroklos'un ölüsü yanına,
Ares'in sevdiği Menelaos'a seslendi, dedi ki:

“Atreusoğlu, Zeus'un beslediği Menelaos, orduların başbuğu,
çekil, bırak ölüyü, vazgeç kanlı soykalardan,
Troyalılarla ünlü yardımcıları arasında ilk benim

15 bu zorlu savaşta Patroklos'a kargı atan.

Bırak ben alayım Troyalılar içinde büyük ünü,
yoksa vururum seni, olursun tatlı canından.”

Sarışın Menelaos çok kızdı ona, dedi ki:

“Böyle böbürlenmek hiç iyi değil Zeus baba.

Panthoos'un iyi kargıcı oğulları kadar

20 ne pars güvenir kendisine, ne aslan,
ne de yüreği gücüyle şişen yabandomuzu.

Atları iyi süren Hyperenor da bana kafa tuttuydu,

25 ama gel gör ki, gençliğinden fayda görmedi,

Danaolar arasında aşağılık bir savaşçısın demişti bana,

sanmam kendi ayaklarıyla gidebilmiş olsun o,
sevgili karısını, anasını babasını sevindirmeye,
senin de gücünü yok ederim, bana karşı durma,
30 haydi çekil, vazgeç kafa tutmaktan,
alma başına belayı, gir kalabalığın içine,
başına gelenden ders alır en ahmak adamlar bile.”

Böyle dedi ama öbürü dinlemedi, karşılık verdi, dedi ki:
“Menelaos, Zeus’un beslediği, öyleyse öde,
35 öldürdüğünü övüne övüne söylediğin kardeşimin kanını,
dul bıraktın karısını yeni evinin bir köşesinde,
dile gelmez bir acı verdin anama babama.
Senin kafanı, silahlarını alıp da
40 atarsam Panthoos’un, tanrısal Phrontis’in ellerine,
belki son veririm anamın babamın acısına.
Daha uzun zaman denenmemiş bırakmam bu çabayı,
girişeceğim bu savaşa, ya zaferle bitecek, ya bozgunla.”

Böyle dedi, vurdu Menelaos’un yuvarlak kalkanına,
delemedi tuncu, temren büküldü kalkanın üstünde,
Atreusoğlu Menelaos da onun arkasından,
45 Zeus babaya yalvarıp atıldı kargısıyla öne,
geri çekilirken vurdu Euphorbos’u boynunun dibinden,
güvenip ağır eline soktu kargıyı bastırdı,
ucu dümdüz daldı ince boynundan içeri.
50 Euphorbos gürültüyle yıkıldı yere, çangırdadı üstünde silahları,
tanrısal saçları ossaat bulandı kana,
altınla, gümüşle sarılı lüleleri kana bulandı.
Bir adam nasıl yetiştirirse körpe bir zeytin fidanını,
ıssız bir gölgede bol bol su içirirse ona,
gelişir güzelim fidan, çiçekler açar bembeyaz,
55 şurdan burdan esen yeller sarsar onu,
ama bir gün koca bir kasırga ile bir yel eser,
söker kökünden fidanı, serer onu toprağın üstüne,
Atreusoğlu Menelaos öyle devirdi Euphorbos’u,
60 öldürdü Panthoos’un iyi kargı atan oğlunu, soydu.

- Dağların beslediği, gücüne güvenen bir aslan,
 en güzel ineği nasıl kaçırsa otlayan bir sürü arasından,
 önce nasıl kırarsa boynunu güçlü dişleri arasında,
 sonra da nasıl parçalayıp sömürürse kanını, bağırsaklarını,
 65 köpekler, çobanlar sarmıştır çevresini,
 yakınıp dururlar uzaktan, istemezler yakına gelmeyi,
 kapılmışlardır sapsarı bir korkuya,
 işte öylece, kimsenin göğsünde yüreği
 göze almaz çıkmayı Menelaos'un karşısına.
 Ama Phoibos Apollon ona kızgın olmasaydı,
 Ares'e denk Hektor'u ona karşı sürmeseydi,
 70 ossaat alıp götürecekti ünlü silahlarını Panthoosoğlu'nun.
 Girdi Apollon Kikonların önderi Mentos'in kılığına,
 seslendi Hektor'a, kanatlı sözlerle dedi ki:
 75 "Yiğit Aiakosoğlu'nun atlarını kovalamakla sen Hektor,
 ele geçmeyecek bir şey peşinde koşuyorsun şurada,
 onlara gem vuramaz, süremez onları ölümlü insanlar,
 bunu becerecek bir Akhilleus var,
 onu da ölümsüz bir ana doğurdu.
 Ama Menelaos, Atreus'un savaşçı oğlu,
 80 Patroklos'un ölüsü üstünde vurdu en yararlı yiğidi,
 öldürdü Euphorbos'u, söndürdü saldırma gücünü."
- Tanrı böyle dedi, ossaat katıldı insanların çabasına.
 Korkunç bir acı sardı Hektor'un kapkara yüreğini.
 Şöyle bir göz gezdirdi sıralara,
 85 birinin ünlü silahları soyduğunu gördü,
 öbürü yerde yatıyor, kan fişkırıyordu yarasından.
 Öncüler arasında yürüdü Hektor bağıra çağıra,
 kıpkızıl yanıyordu başında tunç tolgası,
 yanıyordu Hephaistos'un sönmez alevi gibi,
 çığlıkları Atreus'un oğlu duydu,
 90 öfkeyle söylendi ulu canlı yüreğine:
 "Vay halime, kaçırsam elden güzel silahları,
 benim uğruma burda yatan Patroklos'u bırakırsam vay halime,
 Danaolardan kim görürse kin besleyecek bana.
 Ama şerefim için tek başıma

- savaşırsam Hektor'a, Troyalılara karşı,
95 bir sürü düşman saracak dört yanımı,
tolgası ışıldayan Hektor tek mil Troyalıları getiriyor buraya.
Ama yüreğim ne diye tartışıyor bunları?
İnsan tanrının saydığı bir adamla
kalkışırsa tanrı buyruğuna karşı savaşmaya,
ossaat büyük bir bela gelir başına.
Gören bile olsa Hektor'un karşısında gerilediğimi,
100 kızmaz bana hiçbir Danaolu,
Hektor savaşıyor tanrı isteğiyle.
Ne olur yiğit Aias'ın narasını bir duysam,
ikimiz birlikte uyarırız savaş gücümüzü,
ikimiz tanrıya karşı bile yürürüz,
çekip alsak ölüyü, Peleusoğlu Akhilleus'a bir götürsek,
105 bunca kaygı arasında ne güzel olurdu.”

- Menelaos böyle düşünüp taşınırken gönlünde, yüreğinde,
Troyalıların sıraları başlarında Hektor ilerliyordu.
Menelaos da geri çekildi, bıraktı ölüyü,
kalın yelesi bir aslan gibi arkasına baka baka,
110 köpekler, uşaklar kovarlar onu ağıldan,
bağırıp çağırşırlar, kargı atarlar,
donakalır aslanın gövdesinde saldıran yüreği,
çekilir avludan istemeye istemeye,
sarışın Menelaos da öyle uzaklaştı Patroklos'tan.
Arkadaşları arasına karışınca dönüp baktı,
115 aradı gözleriyle büyük Aias'ı, Telamon'un oğlunu.
Ossaat gördü onu savaşın sol ucunda,
yoldaşlarına yürek veriyor, kışkırtıyordu savaşa.
Phoibos Apollon salmıştı aralarına tanrısal bir korku.
Menelaos koştu, vardı yanına, dedi ki:
120 “Aias kardeşim gel buraya,
çalalayalım Patroklos'un ölüsü çevresinde,
Çıplak da olsa götürmeye çalışalım Akhilleus'a ölüyü,
tolgası ışıldayan Hektor aldı silahlarını.”

Böyle dedi, yiğit Aias'ın yüreğini kışkırttı.
Aias yürüdü ön sıralardan sarışın Menelaos'la.

- 125 Hektor soyunca Patroklos'u ünlü silahlarından,
sivri tunçla kafasını kesmek için çekti onu,
sürükleyip ölüsünü Troyalı köpeklerle atmak istiyordu.
Aias elinde kule gibi kalkanıyla vardı yanına.
Hektor geriledi, arkadaşlarının kalabalığına daldı,
- 130 bindi arabasına, güzelim silahları verdi Troyalılara,
kente götürülsün, kendine büyük bir şan olsun diye.
Aias geniş kalkanıyla örttü Menoitiosoğlu'nu,
yavrularını koruyan bir aslan gibi dikilmişti,
aslan götürürken yavrularını ormana,
- 135 karşılaşır avcılarla, güvenir gücüne,
eğer alnını öne, örter gözlerini,
Aias da öyle dikildi yiğit Patroklos'un önünde.
Öbür yanında Atreusoğlu duruyordu,
Atreusoğlu Menelaos, Ares'in sevdiği,
göğsündeki yas büyüyordu gitgide.
- 140 Hippolokhos'un oğlu Glaukos, Lykialıların önderi,
baktı Hektor'a aşağıdan, çıkıştı ağır sözlerle:
"Hektor güzel olmasına güzelsin, ama
savaşta daha çok öğreneceğin şey var,
sen bir kaçaksın, boşuna kazanmışsın parlak ününü.
Bak bakalım nasıl kurtaracaksın ilini, yurdunu,
- 145 İlyon'da yetişmiş adamlarınla tek başına.
Gitmeyecek artık senin kentin uğruna
Danaolarla savaşmaya Lykialıların hiçbiri,
değer verilmiyor düşmanla kıyasıya savaşına.
Sen zavallı, koruyamazsın değersiz bir adamı bile,
madem bıraktın Troyalılara av olsun, soyka olsun,
- 150 Sarpedon'u, konuğunu, dostunu,
oysa diriyken Sarpedon,
çok yararlık göstermişti sana da, iline de.
Yüreğin varmadı onu köpeklerden korumaya.
Lykialılardan beni dinleyen olursa şu saatte,
- 155 biz döneriz eve, Troya'ya da açılır ölüm uçurumu.
Troyalılarda sarsılmaz bir güç olsaydı şimdi,
yurt uğruna düşmanla savaşı göze alan,
kavgayı göze alan adamların atılganlığı olsaydı,

ossaat çekerdik Patroklos'u İlyon'un içine,
160 Kral Priamos'un iline girseydi o adamın ölüsü,
onu çekip alsaydık savaş alanından,
Argoslular ossaat geri verirlerdi Sarpedon'un silahlarını,
ölüsünü de götürürdük İlyon'un içine.
Çok güçlüdür seyisini öldürdüğümüz adam,
Argoslular arasında odur en güçlü yiğit,
165 göğüs göğüse dövüşmekte usta adamlarıyla.
Oysa senin yüreğin varmıyor
ulu canlı Aias'ın karşısına çıkmaya bile,
düşman kargaşalığında geliyorsun onunla göz göze,
savaşamıyorsun karşı karşıya, senden üstün diye o."

Tolgası ışıldayan Hektor ona aşağıdan baktı, dedi ki:
170 "Şusun busun ama Glaukos, neden yükseklerden atarsın böyle
bereketli Lykia'da oturanların hepsinden,
ama böyle konuşunca akılsız biri derim sana,
yaman Aias'a karşı koyamıyorum ben ha!
175 Ben ne savaştan korkarım, ne araba gürültüsünden,
ama her zaman üstündür kalkanlı Zeus'un isteği,
yiğidi kaçışa sürer, alır elinden zaferi,
kim zaman da onu kışkırtır savaşa.
Haydi gel iki gözüm, yanımda dur bak işime,
180 korkak mı kalacağım dediğin gibi bütün gün,
yoksa Danaolardan birini, çok ateşli de olsa,
alıkoyabilecek miyim Patroklos'un ölüsünü götürmekten."

Böyle dedi, Troyalılara bağıra bağıra seslendi:
"Troyalılar, Lykialılar, göğüs göğüse dövüşte usta Dardanoslular,
185 erkek olun dostlarım, anımsayın saldırma gücünüzü,
ben gidip Akhilleus'un silahlarını kuşanacağım,
güçlü Patroklos'u tepeleyip aldım onları."

Tolgası ışıldayan Hektor böyle bağırdı,
uzaklaştı uğursuz savaştan,
190 hızlı ayaklarıyla yetişti arkadaşlarına,
Peleusoğlu'nun silahlarını kente götürenlere.

Gözyaşı döktüren savaştan uzakta durdu,
 savaşı seven Troyalılara verdi kendi silahlarını,
 verdi kutsal İlyon'a götürsünler diye,
 kuşandı ölümsüz silahlarını Peleusoğlu Akhilleus'un,
 195 göklü tanrıların sevgili babasına verdiği silahları,
 Peleus bunları oğluna armağan vermişti,
 ama oğlu kocalmayacaktı bu silahlar içinde.

Bulutları devşiren Zeus uzaktan gördü Hektor'u,
 tanrısal Peleusoğlu'nun silahlarını giyyordu,
 200 salladı başını, söylendi kendi kendine:
 "Hey bahtı kara, ölüm aklına gelmiyor mu?
 Oysa ölüm sana çok yakın,
 herkesi titreten bir yiğidin ölümsüz silahlarını kuşanıyorsun,
 öldürdün çok sevdiği güçlü arkadaşını,
 205 aldın silahlarını başından, omuzlarından,
 şimdilik büyük bir güç veriyorum sana,
 karşılık olsun bu savaştan dönemeyeceğine,
 ünlü silahları Andromakhe'ye veremeyeceğine karşılık olsun."

Kronosoğlu böyle dedi, kapkara kaşlarıyla işmar etti,
 210 uydurdu silahları Hektor'un gövdesine,
 Enyalios tanrının korkunç savaş gücü girdi Hektor'un içine,
 eli ayağı doldu atılganlıkla, güçle,
 ünlü ortaklarına doğru yürüdü bağıra bağıra,
 Hektor pırıl pırıl göründü gözlere
 ulu canlı Peleusoğlu'nun silahları içinde.
 215 Ateşledi her birini gide gele,
 Mesthles'i, Glaukos'u, Medon'u, Thersilokhos'u,
 Asteropaios'u, Deisanor'u, Hippothoos'u,
 Phorkys'i, Khromios'u, bilici Ennomos'u,
 onları kanatlı sözlerle kışkırttı, dedi ki:
 220 "Dinleyin ortaklarımızın, boylarımızın sayısız boyları,
 sizi kentinizden çağırdığım zaman buraya,
 istemediydim sayı çokluğu,
 çağırdım buraya Akhalardan Troyalıların karılarını,
 küçük çocuklarını koruyasınız diye canla başla.

- 225 Ben bu yüzden sömürüyorum halkımı
besinlerle, armağanlarla sizi doyurayım diye,
bu yüzden yürek katıyorum yüreğinize.
Dönüp hep birden karşı koyun düşmana,
savaşla sarmaşdolaş olun bir kere,
ya ölün bu savaşta, ya kalın.
İşte Patroklos öldü gitti,
230 kim çekerse onun ölüsünü Troyalılara doğru,
Aias'ı kim püskürtürse oradan,
soykaların yarısı benim olacak, yarısı onun,
ünü denk olacak benim ünüme.”

Böyle dedi, Troyalılar da dümdüz yürüdüler Danaolara karşı,
kargılarını uzattılar dimdik, ağır bastılar.

- 235 Umutluydular, çekeceklerdi Aias'ın elinden ölüyü.
Aptalların çoğu can verecekti ölünün üstünde.

Aias da gür naralı Menelaos'a dedi ki:

“Zeus'un sevdiği Menelaos, canımın içi,
ummam artık ikimizin savaştan döneceğimizi,
240 Patroklos'un ölüsü için korkmuyorum o kadar,
o birazdan doyuracak Troyalıların kuşlarını, köpeklerini,
ikimiz için korkuyorum asıl,
korkuyorum bir bela gelmesin diye başımıza,
Hektor, şu savaş bulutu, sardı dört yanımızı,
ölüm uçurumu göründü bize.

Haydi Danaoların yiğitlerini çağır,

- 245 bakalım biri dinler mi sesimizi.”

Böyle dedi, gür naralı Menelaos dinlemezlilik etmedi,
sıraları aşan gür bir sesle bağırdı Danaolara:

“Hey Argosluların önderleri, başbuğları,
Agamemnon'un, Menelaos'un şarabına ortak olanlar,

- 250 siz her biriniz buyurursunuz bir orduya,
saygıyla ün Zeus'tan gelir size,
çok zor her önderi seçmek gözümle,
kavga yangın gibi sardı ortalığı,

herkes kendiliğinden gelsin, öfke duysun yüreğinde,
 255 önlesin Patroklos'un Troya köpeklerine şenlik olmasını.”

Böyle dedi, Oileus'un oğlu çevik Aias da çağrısını duydu,
 ilkin kargaşalıkta koşup çıktı karşısına,
 sonra İdomeneus'la seyisi Meriones çıkageldi,
 adam öldüren Enyalios tanrının dengi,
 savaşı alevlendirmeye geldi arkalarından bir sürü adam,
 260 bunca Akha yiğidinin adını aklında kim tutabilir ki?

Troyalılar da başlarında Hektor küme küme atıldılar öne.
 Gökten gelme bir ırmağın ağzında nasıl
 akıntıya çarpan dalgalar gümbürderse,
 265 kayalar nasıl çınlarsa kıyıda, uğuldayan denizin altında,
 Troyalılar öyle yürüyordu çınlayan seslerle.
 Ama Akhalar da Menoitiosoğlu'nun çevresinde
 duruyorlardı bir tek yürek gibi,
 tunç kalkanlarını siper etmişlerdi ona.
 Kronosoğlu örtmüştü parlak tolgalarını kalın bir sisle,
 270 hiçbir zaman hıncı olmıydı Menoitiosoğlu'na,
 Aiakosoğlu'nun seyisiyken, sağken Menoitiosoğlu.
 Düşman Troyalıların köpeklerine yem olmasından tiksiniyordu,
 bu yüzden kıskırttı arkadaşlarını onu korumaya.

Önce Troyalılar gözleri dört dönen Akhaları itti.
 275 Akhalar kaçıştı bırakıp ölüyü,
 ama taşkın Troyalılar tepeleyemedi onların hiçbirini.
 Ölüyü çekebildiler bir parça, o kadar.
 Ama ondan az ayrı kalacaktı Akhalar,
 Aias ossaat püskürttü onları,
 280 Aias kusursuz Peleusoğlu'yla birlikte, öbür Danaolardan
 hem güzellikte, hem işinde üstündü.
 Bir yabandomuzu gibi saldırdı, itti Troyalıları.
 Yarlarda domuz birdenbire dönüp nasıl saldırırsa bir çırpıda,
 nasıl dağıtırsa köpekleri, gürbüz delikanlıları,
 soylu Telamon'un oğlu ünlü Aias da öyle,
 285 kolayca girdi aralarına onları dağıttı,

- Troyalılar çevirmişlerdi Patroklos'u,
bakıyorlardı kentlerine çekmeye, ün kazanmaya.
Hippochoos, Pelasg soyundan Lethoos'un ünlü oğlu,
zorlu kargaşalıkta çekti ayağından ölüyü,
290 bir kayış bağlamıştı topuğunun kaslarına,
Hektor'la Troyalılara hoş görünmek istiyordu,
ama o saat bela geldi başına,
istekle yananların hiçbiri ölüyü çekemedi,
Telamonoğlu kalabalıktan atıldı öne,
Hippochoos'un yakınına geldi,
vurdu onu tunç yanaklı tolgasından,
koca kargının, ağır elin baskısıyla,
295 kargının temreni altında kırıldı yeleli tolga,
temrenin bileziğinden fışkırdı beyni,
fışkırdı yaradan al kanlar içinde,
olduğu yerde kırıldı Hippochoos'un gücü,
kaydı elinden ulu yürekli Patroklos'un ayağı,
300 Hippochoos yüzüstü yıkıldı ölünün üstüne,
uzaktaydı bereketli Larissa'dan,
ödeyemeyecekti anasının babasının emeğini,
ömrü çok kısa olmuştu onun,
ulu canlı Aias'ın kargısı tepelemişti.
- Hektor parlak kargısını Aias'ın üstüne saldı,
305 Aias karşıdan gördü onu, sakındı tunç kargıdan,
eğildi bir parça, kargı Skhedios'a değdi,
İphitos'un ulu canlı oğluna,
Schedios ünlü Panopeus'ta oturan Phokislilerin en yiğidiydi,
birçok adamın arasında sözünü geçirirdi,
Hektor köprücük kemiğinin ortasından vurdu onu,
310 sivri temren geçti kemiğin altından,
adam gürültüyle yıkıldı yere çangırdadı silahları.

Aias o ara, tam karnının ortasından
vurdu Phainops'un yiğit oğlunu,
Hippochoos'u korumaya çalışan Phorkys'i,
tunç kabarık zırhı deldi, daldı bağırsaklara,

315 adam yere düştü, avuçladı toprağı.
 Ön sıralarda savaşılanlar da, ünlü Hektor da geriledi.
 Argoslular çığlık atıp çektiler ölülerini,
 çözdüler silahlarını Phorkys'le Hippothoos'un omuzlarından.

Troyalılar, Ares'in sevdiği Akhaların baskısı altında
 320 boyun eğip korkaklığa, çıkacaklardı İlyon'a kadar,
 Argoslular da harcıyıp olanca güçlerini,
 Zeus'un isteğine karşı ün kazanacaklardı.
 Ama o anda Apollon kışkırttı Aineias'ı.
 Epytosoğlu Periphas'ın kılığına girmişti,
 325 Periphas haberciydi yaşlı babasının yanında,
 gönlünde iyi düşünceler beslerdi,
 Zeus'un oğlu Apollon benzedi ona, dedi ki:
 "Aineias tanrı isteğine karşı
 siz nasıl korurdunuz sarp İlyon'u?
 Gördüm ben başka adamlar,
 güvenirdi güçlerine, erkekliklerine,
 330 sayıca azdılar, ama kurtardılar kentlerini,
 oysa Zeus zaferi siz kazanasınız ister,
 sizse savaşacakken titriyorsunuz boyuna."

Böyle dedi, Aineias da yüzünden tanıdı okçu Apollon'u,
 seslendi Hektor'a bağıra bağıra:
 335 "Hektor, Troyalıların, ortaklarının önderleri,
 Ares'in sevdiği Akhaların baskısı altında
 korkaklığa kapılıp İlyon'a çıkmak yakışmaz bize.
 Şimdi bir tanrı geldi yanıma,
 üstün güçlü Zeus savaşta yardımcınız dedi,
 340 biz de dümdüz yürüyelim Danaolara karşı,
 götürmesinler Patroklos'un ölüsünü gemilerine."

Böyle dedi, sıçrayıp geldi, durdu ön sıraların önünde,
 Troyalılar da dönüp Akhalara karşı koydular.
 O zaman Aineias vurdu kargısıyla Leiokritos'u,
 345 Arisbas'ın oğlunu, Lykomedes'in soylu yoldaşını.
 Lykomedes, Ares'in sevdiği, gördü düştüğünü acıdı,

gitti yanı başında durdu, salladı parlak kargısını,
vurdu Hippiasosoğlu Apisaon'u, erlerin güdücüsünü,
ciğerinden vurdu, yüreğinin altından,
ossaat çözüverdi dizlerini.

350 Bereketli Paionia'dan gelmişti Apisaon,
Asteropaios'tan sonra savaşta en üstün oydu.

Savaşçı Asteropaios, gördü onun düştüğünü, acıdı,
o da canla başla saldırdı Danaolara.

Ama iş işten geçmişti, Argoslular siper etmişlerdi kalkanlarını,
çevirmişlerdi Patroklos'u dört bir yandan,

355 önünden kargılarını tutuyorlardı.

Aias bir sürü öğüt veriyordu gide gele,
sakın diyordu, kimse ölüden ayrılıp gerilemesin,
kimse ön sıraları aşıp savaşmasın Akhalardan uzakta,
herkes ölünün çevresinde kalsın diyordu,
savaşsın diyordu, göğüs göğüse.

360 Dev boylu Aias böyle buyuruyordu,
boyanmıştı toprak kıpkızıl kana,
Troyalıların, ortaklarının sıralarından
yığılıyordu ölüler birbiri üstüne,
Danaolar da savaşmıyordu ölü vermeden,
ama onlar çok daha az ölüyordu,
ölüm uçurumuna karşı unutmuyorlardı

365 yan yana durup birbirini korumayı.

Böyle dövüşüyorlardı alev saça saça,
bilemezdin güneş yerinde miydi, ay yerinde mi,
kaplamıştı savaş alanını bir koca bulut,
ölü Menoitiosoğlu'nun çevresindeki yiğitleri sarmıştı.

370 Öbür Troyalılar, güzel dizlikli Akhalar,
engelsiz dövüşüyorlardı açık havada,
güneşin sivri ışınları çevrelerine yayılıyordu,
tek bulut görünmüyordu ovanın, dağların üstünde,
savaşıyorlardı birbirlerinden uzak, aralıklarla,
gözyaşı döktüren kargılardan koruyorlardı birbirlerini.

375 Ama sisten çok çekiyordu savaşın ortasındakiler,
 amansız tuncun altında en yiğitleri bile yılmıştı.
 İki er, Thrasymedes'le Antilokhos, iki ünlü yiğit,
 daha bilmiyorlardı Patroklos'un öldüğünü,
 380 savaşı sanıyorlardı onu ön sıralarda.
 Dostlarını ölümden, bozgundan koruyarak dövüşüyorlardı uzakta,
 böyle buyurmuştu onlara Nestor,
 kara gemilerden savaşa sürdüğü gün oğullarını.

Ötekilerin günü korkunç bir savaş içinde geçti.
 385 Yorgunluk, ter kaplıyordu hiç durmadan, boyuna
 bacaklarını, daha altta ayaklarını,
 gözlerini, ellerini, dizlerini,
 çevik Aiakosoğlu'nun soylu seyisi uğruna savaşanların.
 Bir adam kocaman bir boğanın yağa batırılmış postunu
 390 gersinler diye uşaklarına verirse nasıl,
 uşaklar da alıp onu çember olur, gererlerse,
 postun yaşlığı gider, yağı emer deri,
 çekilince bir o yana, bir bu yana gerilir,
 ölüyü de küçük bir alanda her iki taraf
 bir o yana bir bu yana öyle çekiyordu.
 395 Hepsi de gönlünde umut besliyordu,
 Troyalılar çekecekti onu İlyon'a,
 Akhalarsa kara gemilere çekecekti,
 azgın bir kavga çıkmıştı ölünün çevresinde.
 Ares ne kadar öfkeli olursa olsun,
 Athene ne kadar kin beslerse beslesin içinde,
 bir tek aksak yanını bulamazlardı bu kavganın,
 öyle korkunç bir çaba yaymıştı o gün Zeus
 400 Patroklos'un ölüsü çevresinde insanlara, atlara.
 Tanrısal Akhilleus bilmiyordu Patroklos'un öldüğünü,
 Troya duvarlarının dibinde çarpışıyorlardı,
 tez giden gemilerin çok ötesinde.
 Akhilleus ummuyordu arkadaşının öleceğini,
 405 sanıyordu kent kapılarına diri varıp geri dönecek,
 aklından geçmiyordu kenti alabileceği
 kendisi olmadan, üstelik kendisi olsa bile.

Onu sık sık bir köşeye çekerdi anası,
açıklardı büyük Zeus'un kararlarını,
Akhilleus da kulak verir, dinlerdi,
ama böyle bir derdin başına geleceğini
410 anası hiç söylememişti ona,
öleceğini söylememişti en sevgili arkadaşının.

Ölünün çevresinde durmadan saldırıp birbirlerine,
sivri kargılarıyla öldürüyorlardı birbirlerini.
Tunç zırhlı Akhalar şöyle deyip duruyorlardı:
415 “Ey dostlar, gemilerimize dönmek şerefsizlik olur,
kaçmaktansa açılsın kara toprak yutsun hepimizi,
bizim için çok daha iyi olur bu,
bırakmaktansa atları iyi süren Troyalıları,
ün kazansınlar, kentlerine alsınlar bu ölüyü.”

420 Ulu canlı Troyalılar da şöyle seslenip duruyorlardı:
“Ey dostlar, kaderimiz hep birden ölmek bile olsa
bu adamın çevresinde gevşemesin bir tekimiz.”

Böyle deyip duruyor, güç katıyorlardı herkesin gücüne.
İşte böyle savaşırken onlar,
bir demir gürültüsü yüksele yüksele
425 tunçtan gökkubbesine vururken sonsuz havada,
Aiakosoğlu'nun atları savaştan uzakta ağlıyordu,
görmüşlerdi adam öldüren Hektor'un elinden
toz toprak içine düştüğünü arabacılarının,
başlamışlardı ağlamaya.

Automedon, Diores'in atılgan oğlu,
430 hızlı kamçıyla boşuna vuruyordu atlara,
boşuna bal gibi sözler ediyor, boşuna korkutuyordu,
iki at, ne geniş Hellespontos kıyısında gemilere,
ne de Akhalarla savaşa dönmek istiyor,
benziyorlardı dimdik duran mezar taşına,
435 ölen bir adamın ya da kadının mezarı üstüne konan.
Güzel arabalarıyla duruyorlardı kıpırdamadan,
duruyorlardı başları yere eğik,

gözkapakları altından yaşlar akıyordu sıcacık,
 gözyaşları toprağa damlıyordu,
 atlar ağlıyordu arabacılarının özlemiyle,
 ıslatıyordu gözyaşları sık yelelerini,
 440 akıyorlardı boyunduruğun iki yanından.

Gördü onları Kronosoğlu, acıdı,
 salladı başını, söylendi yüreğinde:
 “Zavallıcıklar, ne diye verdim sizi Kral Peleus’a,
 ne diye bir ölümlü insana verdim sizi,
 siz ki bilmezsiniz ölüm ne, yas ne,
 445 bahtı kara insanlarla acı çekmeniz için mi?
 Şu dünyada soluk alan, yürüyen yaratıklar arasında
 insandan daha acınacak bir yaratık yok.
 Ama ben bırakmam Priamosoğlu Hektor’u,
 alıp götürmeyecek sizi, güzel işlenmiş arabanızı.
 450 Yetmez mi silahları alması, övünmesi onlarla?
 Güç katacağım sizin dizlerinize, yüreğinize,
 savaştan kurtarıp götüreceksiniz Automedon’u,
 koca karınlı gemilere dek götüreceksiniz,
 ben Troyalılara ün vereceğim daha,
 sağlam gemilere kadar sokulup öldürsünler diye,
 455 gün batıp kutsal karanlık yayılincaya dek.”

Böyle dedi, üstün bir güç koydu atların içine,
 iki at da yere silkti yelelerinin tozunu,
 sürdüler hızlı arabayı Troyalılarla Akhalara doğru.
 Arabanın içinde Automedon savaşıyordu,
 arkadaşının yası vardı yüreğinde,
 460 kazlara saldıran bir akbaba gibi atıldı öne,
 Troyalıların gürültü patırtısından sıyrıldı bir anda
 saldırıp kovaladı kalabalığın içinde düşmanı.
 Ağır basıp püskürtüyordu, ama adam öldürmüyordu,
 yapayalnızdı kutsal arabada,
 465 hem atları sürmek, hem kargıyla saldırmak zordu.
 Onu ossaat dost bir adam gördü,
 Alkimedon, Haimonoğlu Laerkes’in oğlu.

Durdu arabanın arkasında, seslendi Automedon'a:
"Automedon hangi tanrı çaldı aklını başından,
470 bu boşuna isteğini gönlüne hangi tanrı koydu?
Ön sıralarda sen nasıl dövüşürsün
Troyalılara karşı tek başına?
Hektor arkadaşını öldürdü, övünüp duruyor şimdi
Aiakosoğlu'nun silahlarını omuzlarında taşıyor diye."

Diores'in oğlu Automedon karşılık verdi, dedi ki:
475 "Alkimedon, sana denk başka Akhalar var mı
ölümsüz atları hem dizgine vursun, hem salsın?
Bir Patroklos vardı, diriyken denkti akli tanrılara,
ama kaderle ölüm yetişti ona şimdi.
Al sen şu kamçıyı, parlak dizginleri,
480 ben arabadan ineyim, savaşıyım düşmanla."

Böyle dedi, Alkimedon da bindi savaş arabasına,
çabucak aldı kamçıyla dizginleri eline,
Automedon indi, ünlü Hektor gördü onu,
ossaat seslendi yanında duran Aineias'a:
485 "Aineias, tunç zırhlı Troyalıların danışmanı,
ayağı tez Aiakosoğlu'nun iki atını gördüm,
kötü arabacılarla boy verdiler savaş alanında.
Sen o atları almak istersen ben de isterim,
ikimiz birden saldırırsak onların üstüne,
490 sürücüler bizimle savaşa girmeyi alamaz göze."

Böyle dedi, Ankhises'in soylu oğlu dinledi onu.
İkisi de dümdüz yürüdüler, omuzları kalkanla örtülü,
kalkanlar kuru, sert öküz derisinden yapılmıştı,
kaplanmışlardı kalın bir tunçla.
Khromios'la tanrıya benzer Aretos katıldı yanlarına,
495 ikisi de öldürmeyi umuyorlardı yüreklerinde,
güzel yelesi atları ele geçirmeyi umuyorlardı.
Oysa kanlarını dökmeden dönmeyecekti aptallar.
Yakardı Automedon Zeus babaya,
yiğitlikle, güçle doldu kara yüreği,

- 500 ossaat seslendi Alkimedon'a, can yoldaşına:
 "Alkimedon atları benden uzak tutma,
 bırak soluklarını sırtımda duyayım,
 ele geçirmeden Akhilleus'un güzel yelesi atlarını,
 bizi öldürüp Argosluların sıralarını dağıtmadan,
 505 ya da kendisi can vermeden ön sıralarda,
 sanmam Priamosoğlu Hektor'un durdurasın gücünü."

- Böyle dedi, çağırdı iki Aias'la Menelaos'u:
 "Aiaslar, Argosluların önderleri, sen ey Menelaos,
 en yiğit erlerin eline verin ölüyü,
 510 korurlar onu düşman sıralarından,
 siz de koruyun kara günden biz dirileri,
 Hektor'la Aineias, Troyalıların en yiğit erleri,
 gözyaşı döktüren savaşın ağırlığını yüklediler buraya.
 Çıkıyor bütün bunlar tanrıların eli altından.
 515 Ötesini Zeus bilir, ben kargımı atayım yeter."

- Böyle dedi, uzun gölgeli kargısını sallayıp attı,
 Aretos'u yusuvarlak kalkanından vurdu.
 Kalkan tutamadı kargıyı, deldi kalkanı tunç,
 kuşağı aşip saplandı karnının altına.
 520 Gürbüz bir adam, elinde keskin bir baltayla
 nasıl arkadan vurursa bir yabanöküzünün boynuzlarına,
 bir vuruşta nasıl alırsa tek mil canını,
 hayvan sıçrayıp düşer, serilir yere,
 Aretos da öyle fırladı, yıkıldı sırtüstü,
 karnında sapı sallanan sivri kargı
 bir anda çözdü elini ayağını.
 525 Hektor parlak kargısını Automedon'un üstüne attı,
 ama Automedon kargıyı görüp eğildi öne doğru,
 uzun kargı gitti arkasından saplandı yere,
 zorlu Ares gücünü kesene dek ucu sallandı havada.
 O zaman Aiaslar ayırmasaydı onları,
 530 dövüşeceklerdi kılıçlarıyla göğüs göğüse, ateş içinde.
 İki Aias duymuştu dostlarının çağrısını,
 kalabalığı aşip gelmişlerdi,

ötekiler ürküp gerilediler yine.

Hektor, Aineias, tanrıya benzer Khromios geriledi.

- 535 Aretos'u bıraktılar orda, canı çıkmış yatıyordu,
çevik Ares'e denk Automedon silahlarını soydu,
övündü bağıra bağıra, dedi ki:
"Öldürdüm Menoitiosoglu'ndan daha az yiğit bir eri,
Menoitiosoglu'nun acısı azaldı biraz olsun."

- 540 Böyle dedi, kanlı soykaları alıp arabaya koydu,
sonra kendi de bindi elleri ayakları kan içinde,
bir boğayı parçalayıp yiyen aslana benziyordu.

Patroklos'un üstünde yeniden başladı zorlu boğuşma,
gözyaşı döktüren bu kavgayı körükleyen Athene'ydi,
gür sesli Zeus değiştirmişti fikrini,

- 545 göndermişti onu ta yukarlardan,
git demişti, Danaoları ateşle,
Zeus ölümlülere gökten aşağı,
alacalı gökkuşağını yayarsa nasıl,
belirtisidir o ya savaşın ya da üşüten kışın,
yeryüzünde durdurur insanların işini,
550 baş belası olur hayvanlara,
tanrıça da sardı kendini alacalı bir buluta,
daldı Akhaların ordusuna uyardı yiğitleri.
İlkin Atreusoglu'nu, alımlı Menelaos'u kışkırttı,
çünkü en yakın oydu kendisine,
tanrıça Phoiniks'in gövdesine girdi,
555 onun gür sesiyle seslendi ona:
"Rezil kepaze olursun sen Menelaos,
çekerse şanlı Akhilleus'un can yoldaşını
Troyalıların hızlı köpekleri surlar içine.
Dayan olanca gücünle, ateşle tekmil ordunu."

- 560 Gür naralı Menelaos karşılık verdi, dedi ki:
"Phoiniks, benim yaşlı babacığım, hani nerde,
Athene keşke güç verse bana,
püskürtse kargıları benim üstümden!

İstemez miyim korumak Patroklos'un ölüsünü?
Ölümü çok dokundu yüreğime.

- 565 Ama Hektor saldırıyor üstümüze alev gibi,
durmadan savaşıyor elindeki tunçla.
Zeus ona veriyor üzü.

Böyle dedi, gök gözlü tanrıça Athene sevindi,
kendisini anmıştı tek mil tanrılardan önce.

- Omuzlarına, dizlerine güç kodu,
570 göğsüne bir sineğin inadını kodu,
kovarsın yine de bırakmaz insan etini,
doymaz kanın tadına, boyuna ısırır durur,
işte Menelaos'un kara yüreğini
Athene öyle bir inatla doldurdu,
yiğit dikildi Patroklos'un önüne,
fırlattı attı parlak kargısını.
575 Troyalılar arasında Podes vardı, Eetion'un oğlu,
zengin, yararlı bir adamdı, Hektor orduda çok sayardı onu,
cancığerdiler, birlikte içerlerdi şarabı,
sarışın Menelaos onu kuşağının altından vurdu,
tam kaçacakken, soktu kargısını dibine kadar.
Podes gürültüyle yıkıldı yere,
580 Atreusoğlu Menelaos da çekti Troyalının ölüsünü,
aldı getirdi arkadaşlarının kalabalığına.

Apollon da geldi Hektor'un yanına, ateşledi onu,
girmişti Asiosoğlu Phainops'un kılığına,
Hektor'un Abydos'ta oturan konuklarının en sevgilisiydi o,

- 585 koruyucu Apollon ona benzedi, dedi ki:
"Hektor sen Menelaos'un önünde titrersen böyle,
hangi Argosluyu korkutabilirsin ki?
Eskiden gevşek bir kargıcıydı o,
şimdi alıp götürüyor ölüyü tek başına,
senin can yoldaşını öldürdü, Podes'i, Eetion'un oğlunu,
590 ön sıralarda savaşan soylu yiğidi öldürdü."

Böyle dedi, kapkara bir acı bulutu kapladı Hektor'u,
başında ışıldayan tolgası, ön sıralardan dışarı yürüdü.

O zaman Kronosoğlu kalkanını aldı eline,
ışın saçan, püsküllü kalkanı,
kapladı İda Dağı'nı bulutlarla,
595 gürledi, şimşek çaktı, sarstı dağı,
zaferi Troyalılara verdi, püskürttü Akhaları.

İlk kaçmaya başlayan Boiotialı Penelaos'tu,
düşmana yüzünü dönüyordu boyuna,
bir kargıyla omzundan vuruldu,
kargı sıyırdı omzunun üstünü,
kemiğini deldi boydan boya,
600 Pulydamas'ın kargısıydı onu vuran.
Hektor da elinin bileğinden vurdu Leitos'u,
ulu canlı Alektryon'un oğlunda kalmadı atılğanlık gücü,
Leitos titredi, bakındı sağa sola,
belki artık elinde kargı tutamayacaktı,
savaşamayacaktı Troyalılara karşı bu kargıyla.
605 İdomeneus, Leitos'un üstüne atılan Hektor'u
zırhından vurdu, göğsündeki memesinin altından,
ama uzun kargı temren bileziğinden kırıldı,
Troyalılar başladılar bağrıışmaya.
Hektor da İdomeneus'a saldırdı araba üstünde,
kargı yakından geçti, vuramadı İdomeneus'u,
610 gitti saplandı Meriones'in seyisi Koiranos'a,
Koiranos gelmişti güzel yapılı Lyktos'tan,
İdomeneus kıvrık gemilerden ayrılırken gelmişti yaya,
Koiranos hızlı atlarını çabucak sürmeseydi
büyük bir üstünlük verecekti Troyalılara.
Getirdi İdomeneus'a kurtuluş ışığını,
615 onu kara günden korudu,
ama Hektor'un elinden verdi kendi canını,
Hektor'un kargısı vurdu onu kulağının altından,
ucu dişlerini deldi, ortasından kesti dilini.
Adam yıkıldı arabadan, yere düştü dizginleri.
Onları Meriones, toprağa eğilip ovada,
620 topladı kendi elleriyle, seslendi İdomeneus'a:
"Vur kamçıyı, sür hızlı gemilere doğru,
anladın sen de, üstünlük Akhalarda olmayacak."

Böyle dedi, İdomeneus da güzel yeleli atlarını
kamçıladi koca karınlı gemilere doğru.

625 Amansız korku girmişti yüreğine.

Ulu yürekli Aias'la Menelaos'un gözünden kaçmadı
Zeus'un zaferi Troyalılara verip öç aldırıldığı.
İlkin Telemonoğlu büyük Aias dile geldi, dedi ki:
"Küçücük bir çocuk bile anlar

630 Zeus babanın Troyalılara destek olduğunu.

Yerine vuruyor atılan tek mil kargılar,
atan ister iyi olsun, ister kötü.

Zeus hepsini doğrultuyor tam yerine.

Oysa boşa düşürüyor bizimkileri toprağa.

Haydi düşünüp taşınalım en iyisi ne,

635 yine çekip duracak mıyız ölüyü,

yoksa geri dönüp sevinç mi verelim arkadaşlara?

Bize bakıp meraklanıyor, korkuyorlar,

diyorlar durmayacak Hektor'un gücü, dokunulmaz elleri,
saldıracak diyorlar kara gemilerimizin üstüne.

640 Peleusoğlu'na bir koşu kim haber verecek?

Sanmam duymuş olsun kara haberi,

bilmiyordur öldüğünü sevgili dostunun.

Burda göremiyorum bu işi görecek adamı,

hepimiz sis içindeyiz, atlarımız sis içinde.

645 Kurtar Akhaoğullarını bu sisten Zeus baba,

göz gözü görebilsin, her yanı aydınlık et,

öldürmekse niyetin, aydınlıkta öldür bizi."

Böyle dedi, tanrıların babası da acıdı onun gözyaşına.

Ossaat dağıttı sisi, sıyırdı bulutu,

650 gün ışıdı, tek mil savaş çıktı aydınlığa.

O zaman Aias seslendi gür naralı Menelaos'a:

"Haydi bak şimdi Menelaos, Zeus'un beslediği,

diri görür müsün Antilokhos'u, ulu Nestor'un oğlunu,

gönder onu gitsin yiğit Akhilleus'a bir koşu,

655 desin en sevdiğin can yoldaşın öldü."

- Böyle dedi, gür naralı Menelaos da dinledi onu,
ağıldan uzaklaşan aslan gibi yola koyuldu,
aslan usanmıştır köpeklerle, insanlara saldırmaktan,
adamlar pusu kurmuş, bırakmazlar onu bütün gece
alıp götürsün sığırlardan birini,
660 boşuna saldırmış durmuştur çiğ ete,
boyuna kargılar yağmıştır gürbüz ellerden,
yanan çırağlar dizilmiştir önüne,
artık saldırmayı tutmaz gözü,
canı sikkın uzaklaşır ordan sabaha karşı.
665 İşte gür naralı Menelaos da Patroklos'tan
istemeye istemeye öyle uzaklaştı,
Akhalar birden kaçarlardı diye çok korktu,
kendisini düşman eline bırakırlardı diye tek başına.
Can havliyle seslendi Meriones'le iki Aias'a:
"Aiaslar, Argosluların önderleri, sen ey Meriones,
670 anımsayın zavallı Patroklos'un iyiliğini,
sağken bal gibi tatlı davranırdı herkese,
şimdiyse ölümle kader aldı götürdü onu."

- Sarışın Menelaos böyle dedi uzaklaştı
bir kartal gibi sağa sola bakına bakına,
675 kartal gökte uçan kuşların en keskin görenidir derler,
sık çalılıkta gizlenen tavşanı görür ta yukarlardan,
saldırır üstüne ossaat yakalar alır canını,
Menelaos, Zeus'un beslediği, senin de öyle
döndü parlak gözlerin dört bir yana
680 kalabalığı içinde binlerce arkadaşının,
bakındın Nestor'un oğlunu canlı görebilir miyim diye.
Koca savaşın sol yanında ossaat gördün onu,
dostlarına yürek veriyor, savaşa kışkırtıyordu.
Sarışın Menelaos geldi yanına, dedi ki:
685 "Gel buraya Antilokhos, Zeus'un beslediği,
gel öğren olmaması gereken kara haberi,
tanrı bir büyük bela saldı Danaoların üstüne,
sen de görüp anladın sanırım bunu,
öldü Akhaların en yiğidi, zafer Troyalılarda,

690 Patroklos öldü, bıraktı Danaoları yas içinde.
 Akhaların gemilerine koş git haydi,
 konuş Akhilleus'la, ona şunu de:
 Çabuk davransın, kurtarsın Patroklos'u,
 alsın gemisine getirsin çıplak ölüsünü,
 tolgası ışıldayan Hektor silahlarından soydu onu.”

Menelaos böyle dedi, Antilokhos donakaldı.

695 Dili tutuldu, yaşlarla doldu iki gözü,
 gür sesi tılandı boğazında.
 Ama boşlamadı Menelaos'un buyruğunu, başladı konuşmaya,
 silahlarını kusursuz yoldaşına vermişti,
 tek tırnaklı atlarını yanı başında süren Laodokos'a.

700 Gözyaşı döken Antilokhos'u götürdü ayakları uzağa,
 Akhilleus'a ulaştırmaya gidiyordu kara haberi.
 Menelaos, Zeus'un beslediği, senin de gönlün
 yorgun düşen dostlarına destek olmak istemedi;
 Antilokhos uzaklaşınca büyük bir yas çökmüştü Pyloslulara.

705 Menelaos onlara tanrısal Thrasymedes'i gönderdi,
 kendisi de döndü yiğit Patroklos'un yanına,
 iki Aias'a doğru koşup seslendi:
 “Hızlı gemilere yolladım Antilokhos'u,
 koş git dedim ayağı tez Akhilleus'a.

710 Hektor'a çok kızsın da, Akhilleus sanmam gelsin,
 sanmam çıplak girişsin Troyalılara karşı savaşa.
 Biz düşünelim şimdi en iyi karar ne,
 çekip almaya mı uğraşalım ölüyü,
 yoksa kaçıp Troyalıların uğultusundan
 ölümle kaderden mi kurtaralım kendimizi?”

715 Telamonoğlu büyük Aias karşılık verdi, dedi ki:
 “Çok doğru söyledin şanlı Menelaos bu sözü,
 haydi kayıverin Meriones'le ikiniz ölünün altına,
 kaldırıp taşıyın savaştan dışarı,
 biz ikimiz arkadan savaşıyoruz Troyalılarla Hektor'a karşı,
 720 adlarımız nasıl birse, yüreklerimiz de bir,
 öteden beri karşı koruz azgın Ares'e omuz omuza.”

- Böyle dedi, onlar da kollarına aldılar ölüyü,
kaldırdılar yerden çok yükseğe,
arkalarında bir çığlık attı Troyalıların ordusu,
Akhaların ölüyü alıp götürdüğünü görmüşlerdi.
- 725 Troyalılar öne atıldı köpekler gibi,
avcıların önünde bir yabandomuzuna saldırır da hani,
koşarlar hayvanı parçalamak hırsıyla,
ama domuz gücüne güvenip dönerse geriye,
köpekler geriler, kaçışırlarsa dört bir yana,
- 730 Troyalılar da hiç durmadan düşmanı öyle kovalıyorlardı,
kılıçlarıyla, iki uçlu kargılarıyla hırpalıyorlardı onu,
ama Aiaslar geri dönüp karşı koyunca onlara,
birdenbire rengi uçtu Troyalıların,
yürekleri varmadı atılıp ölüyü ellerinden almaya.
- 735 Akhalar, yürekleri ateş içinde,
savaştan dışarı taşıdılar ölüyü,
götürdüler koca karınlı gemilere doğru,
yangın gibi bir savaş yayıldı üstlerine,
bir kente yayılan ateş nasıl alevlenirse birdenbire,
evler koca alevlerin içine çökerse nasıl,
azgın rüzgâr nasıl uğuldarsa dört bir yandan,
öyle yükseliyordu dinmeyen gürültüsü
- 740 yürüyen atların, kargı taşıyan erlerin.
Yürekleri güçlü katırlar dağda
sarp bir patika boyunca taşırırlarken
bir merteği ya da koca bir gemi omurgasını,
- 745 nasıl bitkin düşerlerse yorgunluktan, terden,
onlar da öyle, yürekleri ateş içinde taşıyorlardı ölüyü.
Arkalarında Aiaslar dayanıyordu.
Ovada uzanan ağaçlı bir tepe, sellere nasıl dayanırsa,
nasıl karşı korsa yok edici akışına koca ırmakların,
- 750 birden bütün suları nasıl yöneltirse ovaya doğru
akıntının hızı altında hiç sarsılmadan,
Aiaslar da öyle karşı duruyorlardı Troyalıların akınına.
Troyalıların ilerliyordu hiç durmadan,
Ankhises'in oğlu Aineias'la ünlü Hektor başlarındaydı.

- 755 Alakarga ya da sığircık sürüsü,
nasıl kaçırsa ölüm korkusuyla bağışarak,
geldiğini görmüşlerdir bir çaylağın,
çaylak ölüm saçar küçük kuşlara,
Akha delikanlıları da Aineias'la Hektor önünde
bir anda unutmuş saldırma güçlerini,
ölüm korkusu içinde bağışıp kaçıyorlardı.
Kaçısan Danaoların birçok güzel silahı
760 düştü yere, hendeğin şurasına burasına.
Ama savaş ara vermeden sürüp gidiyordu.

XVIII. Bölüm

Onlar böyle savaşıırken ıslıl ıslıl yanan ateş gibi,
ayakları çabuk Antilokhos haberci geldi Akhilleus'a.
Onu düz boynuzlu gemilerin yanında buldu,
Akhilleus olanı biteni yüreğinden geçiriyordu,

5 öfkeyle şöyle dedi ulu canlı yüreğine:

“Vay başıma gelen! Akhalar gemilerin yanında ne diye
itişip kakışıp kaçışıyor ovada?

Tanrılar gerçekleştirmesin sakın

gönlümden geçen kara düşünceleri,

anam bir zamanlar söylemişti bunu bana,

10 sen yaşarken demişti, Myrmidonların en yiğidi

Troyalıların eli altında yumacak gözlerini gün ışığına.

Öldü herhal Menoitios'un saldırgan oğlu,

söylemiştim ben o amansız adama,

uzaklaştır demiştim düşman ateşini, dön gemilere,

sakın girişme demiştim, Hektor'la baş başa dövüşe.”

15 Akhilleus bunları evirip çevirirken gönlünde,

ünlü Nestor'un oğlu yanına geldi,

sıcacık yaşlar döke döke söyledi kara haberi:

“Vah yiğit Peleus'un oğlu, vah sana,

çok acı bir haber duyacaksın şimdi,

bu başımıza gelenler gelmez olaydı keşke:

20 Patroklos öldü, çıplak ölüsü için başladı kavga,

tolgası ışıldayan Hektor da aldı senin silahlarını.”

Böyle dedi, Akhilleus'u kapkara bir yas bulutu kapladı.

İki eliyle aldı ocağın küllerini,

- döktü başının üstüne, kirletti güzelim yüzünü.
25 Mis kokulu gömleği bulandı kapkara küle.
Sonra uzandı boylu boyunca tozun toprağın içine,
elleriyle çekip kopardı, kirletti saçlarını.
Akhilleus'la Patroklos'un savaşta aldığı kadınlar,
bağıştılar Akhilleus'un arkasından acı acı,
30 attılar kendilerini kapılardan dışarıya,
göğüslerini başladılar dövmeye elleriyle,
çözölmüştü hepsinin eli ayağı.
Öte yandan Antilokhos inliyordu gözyaşı döke döke,
elleri Akhilleus'un ellerindeydi,
sızım sızım sızlıyordu Akhilleus'un yiğit yüreğı,
Antilokhos korkuyordu boğazını bıçağıyla keser diye.
35 Ama Akhilleus engin bir çığlık attı,
bu çığlığı ulu anası duydu,
yaşlı babasıyla oturuyordu denizin ta dibinde,
o da bir çığlık attı, başladı inlemeye,
tekmil tanrıçalar sardı çevresini,
denizin dibinde ne kadar Nereus kızı varsa.
Glauke vardı, Thaleia vardı, Kymodoke vardı,
40 Nesaie, Speio, Thoe, gök gözlü Halie,
Kymothoe, Aktaie, Limnoreia,
Melite, İaira, Amphithoe, Agaue,
Doto, Proto, Pherousa, Dynamene,
Deksamene, Amphinome, Kallianeira,
45 Doris, Panope, ünlü Galateia,
Nemertes, Apseudes, Kallianassa,
Klymene, İaneira, İanassa,
Maira, Oreithuia, güzel örgülü Amatheia,
denizin dibinde daha ne kadar Nereus kızı varsa
50 doldurmuşlar gümüş ışınli mağarayı,
hepsi de durmadan dövüyorlardı göğüslerini.
Thetis başladı söze haykırma inleye:
“Dinleyin Nereus kızları, kardeşler dinleyin beni,
dinleyin de bilin yüreğimi kemiren dert ne.
Ben bir anacığım, bir yiğidin talihsiz anacığı,
55 bir oğul doğurmuşum kusursuz, üstün güçlü,

yiğitler arasında bir fidan gibi büyüt müştüm onu,
nasıl bakılırsa bayırda bir asma kütüğüne,
ben de tıpkı öyle bakmıştım ona.

İlyon'a yolladım onu kıvrık burunlu gemilerle,
yolladım Troyalılara karşı savaşsın diye,
bir daha dönmeyecek bana o,

60 girmeyecek bir daha Peleus'un sarayına.

Ama kaygısı çoğalıyor gördükçe gün ışığını,
bense gidip ona bir şey yapamıyorum.

Haydi gideyim de sevgili yavrumu göreyim bari,
bakayım savaştan uzakta yine ne yas girdi yüreğine.”

65 Böyle dedi, mağaradan çıktı gitti,
ötekiler de geldiler ardından ağlaya ağlaya,
denizin dalgası yarıldı önlerinde,
varınca bereketli Troya'ya çıktılar kıyıya bir bir,
Myrmidon gemileri, hızlı Akhilleus'un çevresinde
sık sıralarla öylece duruyordu kıyıda.

70 Boğuk boğuk ağlayan Akhilleus'un yanına geldi ulu ana,
aldı ellerine çığlıklarla oğlunun başını,
şu kanatlı sözleri söyledi ağlaya inleye:
“Ne diye ağlarsın oğul, yüreğine giren yas ne?
Haydi söyle, saklama benden hiçbir şeyi,
işte Zeus getirdi yerine ne diledinse,
75 kaldırıp ellerini göğe dilemiştin hani,
çekilsin demiştin gemilerin ardına Akhaoğulları teknil,
demiştin olmayacak dertler gelsin başlarına, arasınlar beni.”

Ayağı tez Akhilleus içini çeke çeke dedi ki:

“Anacığım Olymposlu getirdi yerine dileğimi,
ama ne yararı var bunun bana,

80 can yoldaşım Patroklos'um öldü,
tekmil dostlarımdan üstün sayardım onu,
gitti başı başıma denk Patroklos'um,
Hektor öldürdü onu, tanrısız silahlarını soydu,
o güzel silahları, görenin şaşakaldığı,
85 tanrılar onları Peleus'a armağan diye vermişti

yatırdıkları gün seni bir ölümlünün yatağına.
Bugüne dek deniz tanrıçaları arasında kalaydın keşke,
Peleus da ölümlü bir kadın alıp evleneydi.
Sonsuz acılar çekmek varmış senin kaderinde,
oğlun ölecek, karşılayamayacaksın,
90 göremeyeceksin döndüğünü eve.
Hektor kargımla vurulup can vermezse,
Patroklos'u öldürmenin cezasını ödetmezsem ona,
insanlar arasında yaşamak benim neyime.”

Thetis yaşlar döke döke dedi ki:

95 “Hey gidi yavrum, demek ömrün ha bitti ha bitecek,
Hektor'un arkasından ölüm hemen hazır sana.”

Ayağı tez Akhilleus kaygı içinde dedi ki:

“Madem koruyamadım ölümden arkadaşımı,
ne olur şu anda ölüp gideyim bari,
yurdundan çok uzakta can verdi o,
100 görmedi beni yanında bir koruyucu gibi.
Besbelli dönmeyeceğim sevgili baba toprağına,
olamadım Patroklos'a bir kurtuluş ışığı,
olamadım bir kurtuluş ışığı öbür arkadaşlarıma,
tanrısal Hektor'un sürüyle tepelediği.
Oturuyorum burada gemilerimin yanında,
toprağın boşuna taşıdığı bir yük gibi,
105 kurultayda benden üstün adamlar var, ama
Akhallardan bir tek kişi savaşta denk gelemez bana.
Tanrılarda, insanlarda yok olsun o kavga,
aklı başında adamı bile çelen o öfke,
bir bal damlası gibi akar insanın içine,
110 sarar göğsünü duman gibi,
beni de böyle çıkardı çileden o,
Agamemnon, erlerin güdücüsü.
Ama yeter artık bunca öfke,
bırakalım geçmişi, olan oldu,
gemlemek zorundayız göğsümüzdeki yüreğimizi.
115 Hektor'la karşılaşmaya gideceğim şimdi,

sevgili dostumun canını alanla,
 Zeus'la öbür tanrılar istiyorlarsa ölmemi,
 ölüm durmasın, varsın gelsin.
 Güçlü Herakles bile ölümden kaçınamadı,
 o ki Kronosoğlu Zeus'un en sevdiği adamdı.
 Kaderle Here'nin manasız öfkesi tepeledi onu.

- 120 Varsa kaderimde, yere serilip ölürüm ben de.
 ama üstün bir ün kazanacağım şimdi,
 Troyalı, alçak kuşaklı Dardanoslu kadınlar,
 silsinler elleriyle ince yanaklarında akan yaşları,
 başlasınlar hıçkırı hıçkırı ağlamaya,
 125 anlasınlar benim savaştan uzak durmam artık bitti.
 Ne kadar seversen sev beni ana,
 ama savaştan uzak tutmaya kalkma beni.”

Gümüş ayaklı tanrıça Thetis karşılık verdi, dedi ki:

“Doğru bu sözün yavrum, doğru,
 ayıp değil yorgun dostlarını ölümden korumak.

- 130 Ama senin güzel silahların Troyalıların elinde,
 senin alev alev yanan tunç silahların,
 Hektor kendi omuzlarında taşıyıp böbürlensin onlarla,
 ama uzun zaman övünemeyecek, ölümü yakın.
 Sakın girme, karışma Ares'in kargaşalığına
 135 görmeden benim bir daha buraya geldiğimi.
 Şafak söküp gün doğunca gelirim ben,
 Hephaistos'un yaptığı güzel silahları getiririm sana.”

Böyle dedi, sırtını döndü oğluna,
 kardeşlerine, deniz kızlarına bakıp dedi ki:

- 140 “Dalın şimdi denizin engin kuşağına,
 gidin görün babanızın sarayında deniz ihtiyarını,
 bir bir anlatın ona olup biteni,
 ben gidiyorum koca Olympos'a, ünlü usta Hephaistos'a,
 bakalım oğluma pırıl pırıl silahlar vermek ister mi?”

- 145 Böyle dedi, Nereus kızları ossaat daldılar dalgalı denize,
 gümüş ayaklı tanrıça Thetis de Olympos'a gitti,
 sevgili oğluna ünlü silahlar alıp getirmeye.

- Ayakları Olympos'a taşıyadursun onu,
 Akhalar kaçıyordu göklere yükselen çığlıklarla,
 150 Hektor'un önünde gemilere, Hellespontos'a doğru.
 Güzel dizlikli Akhalar çekemiyordu kargıların altından
 Akhilleus'un seyisi Patroklos'un ölüsünü.
 Düşman erleri, arabaları yetişmişti onlara,
 alev gibi atılgan Priamosoğlu Hektor yetişmişti.
 155 Ünlü Hektor üç kez tuttu ölüyü ayaklarından,
 çekip götürmek istedi, bağırdı Troyalılara,
 Aiaslar, üç kez saldırıp püskürttüler onu,
 ama Hektor güvendi atılganlığına, gerilemedi büsbütün,
 160 ilkin saldırıyor, sonra durup korkunç bir nara atıyordu.
 Köylü çobanlar, karnı çok aç bir aslanı
 ölü bir avın başından kovamazlarsa nasıl,
 iki savaşçı Aias da Priamosoğlu Hektor'u
 ölüden uzaklaştırmayı beceremiyordu bir türlü.
 Ayakları yel gibi İris haberci gelmeseydi Olympos'tan,
 silah kuşanmasını buyurmasaydı Peleusoğlu'na,
 165 Hektor ölüyü çekip alacak, sonsuz bir ün kazanacaktı,
 İris, Zeus'tan, öbür tanrılardan gizli gelmişti,
 Olympos'tan Here göndermişti onu.
 Akhilleus'un yanında durdu,
 şu kanatlı sözleri söyledi ona:
 170 "Kalk Peleusoğlu, erlerin en korkuncu,
 çabuk koş Patroklos'un yardımına,
 gemilerin yanında korkunç bir boğuşma var,
 insanlar tepeliyor, yiyor birbirini,
 kimisi boğuşuyor korumak için ölüyü,
 kimisi yellerin estiği İlyon'a çekip götürmek için boğuşuyor,
 175 Troyalılar can atıyor buna,
 en başta ünlü Hektor yanıp tutuşuyor,
 şöyle buyuruyor ona yüreği:
 Patroklos'un narin boynundan ayır kafasını çak kazığa.
 Haydi durma yürü, utanç girsin yüreğine,
 180 Troya'nın köpeklerine yedirme Patroklos'u.
 Kirletilmiş bir ölü gibi inerse Hades'e,
 senin için yüzkarası olur bu."

Ayağı tez tanrısal Akhilleus karşılık verdi ona:
“Hangi tanrı haberci gönderdi seni bana tanrıça?”

Ayakları yel gibi hızlı İris de dedi ki:

185 “Here gönderdi beni, Zeus’un saygılı karısı,
yukarılardan hükmeden Zeus’un haberi yok bundan,
karlı Olympos’ta oturan hiçbir tanrının haberi yok.”

Ayağı tez Akhilleus karşılık verdi ona, dedi ki:

190 “Nasıl girerim savaşa, silahlarım onlarda.
Sevgili anam bırakmadı silah kuşanmamı
onun geldiğini bir daha gözlerimle görmeden.
Hephaistos’tan güzel silahlar alacakmış bana.
Yoksa ben kimin ünlü silahlarını kuşanabilirim ki,
olsa olsa Telamonoğlu Aias’ın kalkanını kuşanırim,
o da şimdi ön sıralarda savaşıyor olmalı,
195 kargısıyla ölüm saçıyordur ölü Patroklos’un çevresinde.”

Ayakları yel gibi hızlı İris ona dedi ki:

200 “Biz de biliyoruz ünlü silahların kimde olduğunu,
yine de sen git hendeğe doğru, görün Troyalılara,
senden ürküp savaşta gevşerler belki,
Akhaların cenkçi oğulları da soluk alır bir parça,
baksana hepsi yorgun düştüler,
savaşta da soluk kısa sürer.”

Ayağı hızlı İris böyle dedi uzaklaştı,

Zeus’un sevdiği Akhilleus da kalktı yerinden,
Athene onun çalımını omuzlarına püsküllü kalkanı atmıştı,
205 altın bir bulutla sarmıştı başını çepeçevre,
gövdesinde ışık saçan bir alev yakmıştı.
Duman nasıl ağarsa bir kentten göklere doğru,
düşmanın kuşattığı uzak bir adada,
Ares’le bütün gün boy ölçüşür adalılar,
210 gün batınca ateş yakarlar üst üste,
hızlı alevler yükselir ateşlerden,
yükselir komşu adalardan görünecek kadar,

- derler belki gemilerle yardıma gelirler görüp alevi.
Akhilleus'un başından da tıpkı böyle
bir ışın yükseliyordu göğe doğru.
- 215 Akhilleus aştı duvarı, hendeğin önünde durdu,
karışmadı Akhalara, öğüdünü tuttu anasının.
Durup bağırdı, öte yandan haykırdı Athene.
Bir kargaşalık saldı Troyalıların sıralarına,
bir kargaşalık ki, dile gelmez.
- 220 Canlarına kıyan düşman sardığı zaman bir kenti,
borazanın sesi nasıl çalarsa dört bir yanda,
Aiakosoğlu'nun sesi de öyle çınlıyordu.
Duyar duymaz Aiakosoğlu'nun tunç sesini,
oynadı yüreği bütün insanların,
güzel yeleli atlar bile geri çevirdiler arabaları,
gelecek belayı önceden duymuştu atlar.
- 225 Alev alev yanan ateşi görünce arabacılar da donakaldı,
Peleusoğlu'nun başında korkunç ışınlar saçan ateşi.
Onu gök gözlü tanrıça Athene tutuşturmuştu.
Üç kez bağırdı tanrısız Akhilleus hendeğin üstünde,
Troyalılarla ünlü yardımcıları üç kez şaşırdı.
- 230 On iki tane yiğit öldü oracıkta,
kendi arabaları üstünde, kendi kargılarıyla.
Akhalar da sevinçle çektiler Patroklos'u kargıların altından,
götürüp yatırdılar bir yatağa,
dostları çevresini sardı ağlaya ağlaya,
ayağı tez Akhilleus geldi arkalarından,
sivri tunçla yırtılmış gövdesini gördü can yoldaşının,
- 235 gözyaşları döktü sıcak sıcak,
az önce atlarıyla, arabalarıyla göndermişti onu savaşa,
ama savaştan döndüğünü görememişti.
- Yorulmak bilmez güneşi, inek gözlü ulu Here
- 240 gönderdi istemeye istemeye Okeanos Irmağı'na doğru,
gün battı, tanrısız Akhalar ara verdi
zorlu kargaşalığa, canlara kıyan savaşa.
Öte yandan Troyalılar uzaklaşıp zorlu boğuşmadan,
çözdüler arabalardan hızlı atlarını.

- 245 Akşam yemeğini düşünmeden önce
gelip toplandılar bir araya.
Ama hepsi de ayakta durdu,
oturmaya varmadı kimsenin yüreği,
hepsini bir titreme almıştı tepeden tırnağa,
acı savaşa bunca zaman ara veren Akhilleus görünmüştü.
Başladı söze akıllı Pulydamas, Panthoosoğlu,
- 250 bir o vardı ileriye geriye gören.
Hektor'un arkadaşıydı, doğmuşlardı bir gecede.
Pulydamas sözde üstündü, Hektor kargı salmakta.
Konuştu düşüne taşına, dedi ki:
"İki yönden de iyi düşünün dostlar,
- 255 ben derim ki kente gidelim şimdi,
kalmayalım sabaha dek gemilere karşı ovada,
çok uzaktayız surlarımızdan.
Tanrısız Agamemnon'a köpürürken bu adam,
Akhalara karşı savaşmak çok daha kolaydı.
Benim bile hoşuma gidiyordu gemilere yakın geceleme,
- 260 ele geçireceğim diyordum iki ucu kıvrık gemileri.
İçimde o zaman böyle bir umut vardı işte.
Ama şimdi ödüm kopuyor ayağı tez Peleusoğlu'ndan.
Kabına sığmaz o, kalmak istemez ovada,
Troyalılarla Akhaların savaş gücünü bölüştüğü ovada.
- 265 Kentimiz, kadınlarımız için gelip dövüşecek.
Haydi gidelim kente, dinleyin beni,
bakın neler olacak diyeyim size:
Tanrısız gece durdurdu şimdi ayağı tez Akhilleus'u,
ama yarın silahlarıyla atılınca savaşa,
burada bulursa bizi, adamakıllı gösterecek kendini,
- 270 kaçanlara ne mutlu, ulaşacaklar kutsal İlyon'a,
ama birçok Troyalı da kurda kuşa yem olacak.
Ağzımdan çıkanı yarın kulağım duymasa!
Hoşunuza gitmese de dinleyin benim öğüdümü,
geceleyin alanda koruz en büyük gücümüzü,
- 275 ilimizi de yüksek duvarlar kapılar korur,
uzun, cilalı, sağlam kanatlar var kapılarda.
Sabah şafakla kuşanırız silahlarımızı,

surların üstüne çıkar dikiliriz,
Akhilleus gemilerden doğru gelip surlar önünde
kalkarsa bizimle savaşa, görür gününü.

- 280 İri enseli atlarını koşturup yorarsa
kentin çevresinde bir oraya bir buraya,
bulamaz geri dönmekten başka çıkar yol.
Yiğitliği vermeyecek ona kente saldırma gücünü,
Troya'yı yıkıp yok edemeyecek o,
daha önce çevik köpeklerimiz yiyecek onu.”

- Tolgası ışıldayan Hektor yan yan baktı, dedi ki:
285 “Pulydamas bu sözlerin hiç hoşuma gitmedi,
yine kente kapanmamızı buyuruyorsun ha?
Şu duvarlar arasında sıkışıp kalmaktan bıkmadınız mı?
Bir zamanlar ölümlü insanların hepsi,
Priamos'un kenti altın dolu derlerdi, tunç dolu,
290 evlerinizin güzel varlıkları şimdi yok oldu,
büyük Zeus'un bize öfkелendiği günden bugüne
Phrygia'ya, sevimli Meonie'ye satıldı çoğu.
Bugün sivri akıllı Kronos'un oğlu
gemiler önünde ün kazanmayı bağışlasın bana,
Akhaları denize atmayı bağışlasın,
295 sen de böyle öğütlerle halkın karşısına çık,
hiçbir Troyalı kanmaz sana budala,
ben de bırakmam kansın.
Haydi ben diyeyim de dinleyin hepiniz sözümü,
akşam yemeğini yiyin ordu içinde öbek öbek,
bırakmayın gözcülüğü, hepiniz uyanık olun.
300 Fazla öteberisinden varsa sıkıntı çeken,
toplayıp getirsin, dağıtsın halka,
hep birden yiyip bitirsinler malı.
Akhalar bölüşeceğine biz bölüşelim daha iyi.
Sabahleyin kuşanırız silahlarımızı şafakla,
koca karınlı gemilerin yanında uyarırız hızlı savaşı.
305 Tanrısak Akhilleus gerçekten saldıracaksa gemilerden,
böyle istiyorsa o, görür gününü,
ben acıklı savaştan kaçmam,

gider karşısına dikilir dururum,
 görürüz onun mu gücü üstün, benimki mi.
 Savaş tanrı herkes için bir,
 öldürmeye gelen çoğu zaman öldürülür.”

- 310 Hektor böyle konuştu, Troyalılar sevinçle bağrıştılar,
 Athene aptalların kafalarından akıllarını almıştı,
 övüyorlardı kötü düşünen Hektor’u,
 doğru yol gösteren Pulydamas’ı hor görüyorlardı.

Sonra akşam yemeğini yediler ordu içinde.

- 315 Akhalarsa bütün gece inleyip ağladılar Patroklos’a,
 hıçkıra hıçkıra başladı ağlamaya Peleusoğlu,
 adam öldüren ellerini dostunun göğsüne dayadı,
 yeleli bir aslan gibi inledi boğuk boğuk,
 sık bir ormanda, bir geyik avcısı
 kapıp götürmüştür yavrularını geyiğin,
 320 aslan içerler durur geç geldiğine,
 yarlarda bir o yana gider bir bu yana
 koklaya koklaya adamın izlerini,
 belki bir yerde onu bulurum der,
 yüreğini kinle öfke kaplamıştır.
 İşte Akhilleus da tıpkı onun gibi,
 seslendi Myrmidonlara inleye inleye, ağır ağır:

- “Amanın o gün ben ne boş laf etmişim,
 325 yiğit Menoitios’a yürek vereyim diye sarayında,
 İlyon’u yıkıp doyumluk payını alacağım demiştim,
 Opoeis’e geri getireceğim demiştim çok ünlü oğlunu.
 Zeus insanın bütün isteğini getirmiyor yerine.
 Toprağı kana boyamakmış ikimizin de kader payı,
 330 şurda, Troya’da boyamakmış toprağı kana,
 Peleus görmeyecek benim de döndüğümü,
 ne yaşlı at sürücüsü karşılayacak beni sarayında,
 ne de anam Thetis karşılayacak,
 yutacak toprak burada beni.
 Ama ben madem senden sonra gireceğim toprağa,

gömmem seni, canını kıyan adamı tepelemeden,
335 silahlarını, kafasını getirmeden buraya gömmem seni.
Odun yığınının önünde keseceğim boğazını
on iki tane parlak Troyalı çocuğun,
senin ölümünden alacağım öcümü.
Böyle kalacaksın kıvrık gemilerin yanında o güne dek,
çevrende geniş göğüslü Troyalı, Dardanoslu kadınlar
340 gözyaşı döke döke gece gündüz ağıt yakacak,
yıkılmışık biz ölümlü insanların zengin illerini,
almıştık o kadınları gücümüz ve uzun kargılarımızla.”

Tanrısal Akhilleus böyle dedi, arkadaşlarını çağırdı,
bir büyük üçayak koyun dedi, ateşin üstüne,
345 yıkayın dedi Patroklos’un gövdesindeki kanı.
Koydular kızgın ateşin üstüne üç ayaklı kazanı,
su döktüler içine, tutuşturdular altındaki odunları,
alevler sardı üçayağın teknesini, su ısındı.
Kaynayınca tunç kazanın içindeki su,
350 yıkadılar ölüyü, parlak bir yağ sürdüler gövdesine,
dokuz yıllık bir merhemle doldurdular yaraları,
sonra ölüyü yatırdılar yatağa,
örttüler yumuşak bir çarşafla boydan boya,
beyaz bir örtü atılar üstüne.
Sonra Myrmidonlar ayağı tez Akhilleus’un çevresinde
355 bağıra çağıra ağladılar Patroklos’a bütün gece.

Zeus kız kardeşi, karısı Here’ye dedi ki:
“Sonunda yaptın yapacağını inek gözlü ulu Here,
ayağı tez Akhilleus’u kaldırdın ayağa,
öyle ya, bütün gür saçlı Akhalar senden doğma.”

360 İnek gözlü ulu Here karşılık verdi, dedi ki:
“Korkunç Kronosoğlu, ne biçim söz bu?
Madem bir ölümlü insan, o kadar çok şey bilmezken,
başka bir ölümlü için yapar elinden geleni,
ben ki en büyüğüyüm tanrıçaların,
365 hem soydan büyüğüm, hem senin karın olduğumdan,

sense bütün ölümsüz tanrıların kralısın,
neden bela getirmeyeyim kin beslediğim Troyalılara?”

Onlar böyle konuşurken birbirleriyle,
gümüş ayaklı Thetis Hephaistos’un evine vardı,
yok olmaz, tunçtan, yaldızlı bir evdi bu,
370 üstündü öbür ölümsüzlerin evlerinden,
çarpık bacaklı tanrı yapmıştı bu evi.
Hephaistos’u körükleri arasında çalışır buldu,
kan ter içinde gidip geliyordu o yana bu yana,
uçayak yapıyordu tam yirmi tane.
Dayayacaktı onları sarayının dik duvarına,
375 her uçayağın altına altın tekerlekler koymuştu,
kendi kendilerine girsinler diye tanrıların toplantısına,
sonra yine gerisingeri eve dönsünler diye,
görölmeye değer şeylerdi bunlar
Yirmi tane uçayak bitmiş hazırda,
bir işli halkaları vardı takılacak,
onları yapıyordu Hephaistos, dövüyordu bağlarını.
380 Akıllı kafasıyla çabalarken o böyle,
Thetis, gümüş ayaklı tanrıça yaklaştı ona.
Parlak başörtülü Kharis ilerleyip onu gördü,
çok ünlü topal evliydi güzel Kharis’le,
Kharis sarıldı Thetis’in ellerine, diller döktü:
“Uzun entarili Thetis, saygılı, sevgili tanrıça,
385 hangi rüzgâr attı seni bizim eve?
Pek öyle uğradığın yoktu senin buralara,
buyur, konukluk armağanları vereyim, geç önüme.”

Yüce tanrıça böyle dedi, götürdü onu,
gümüş kakmalı bir tahtın üstüne oturttu,
390 ayakları tokmaklı güzel işlenmiş bir tahttı bu.
Çağırdı ünlü usta Hephaistos’u, dedi ki:
“Thetis’in bir isteği var Hephaistos, gel buraya.”

Çok ünlü topal karşılık verdi, dedi ki:
“Çok güçlü, çok saygılı bir tanrıçadır içerdeki,

- 395 uzaktan düşüp acılar çektiğim gün o kurtardı beni,
köpek gözlü anamın yüzünden olmuştu bu,
topal olduğumdan beni saklamak istiyordu,
Eurynome ile Thetis kucak açmasalardı bana
çok daha büyük acılar çekecektim yüreğimde,
Eurynome kızıdır Okeanos Irmağı'nın,
akar bu ırmak yusuvarlak, döne döne.
- 400 Onların yanında kaldım tam dokuz yıl,
oyuk bir mağara içinde hayli iş yaptım,
kopçalar yaptım, yuvarlak bilezikler, küpeler, gerdanlıklar,
çevremizde Okeanos alabildiğine akıyordu
uğuldaya uğuldaya, köpüre köpüre,
ne bir tanrı biliyordu beni, ne ölümlü bir insan,
bir Thetis biliyordu, bir de Eurynome,
- 405 işte onlar kurtardı beni ordan.
Güzel örgülü Thetis şimdi gelmiş bizim eve,
kurtulmalık ödemeliyim, bu benim ona borcum.
Sen çek ona güzel bir konukluk şöleni,
ben de yerleştireyim tekmil araçlarımı, körüklerimi.”
- 410 Soluyan topal yaratık böyle dedi, örsten uzaklaştı,
cılız bacakları seğirtiyordu altında.
Körüklerini ateşin içinden çekti,
topladı tekmil araçları gümüş bir sandıkta.
Bir süngerle sildi iki elini, yüzünü,
- 415 güçlü boynunu, kıllı göğsünü sildi,
bir entari giydi, aldı eline koca bir değnek,
çıktı topallaya topallaya kapıdan dışarı,
efendilerine yardım ediyordu altından iki uşak,
bunlar benziyordu canlı kızlara.
Akıl vardır onların içinde,
sesleri vardır onların, güçleri,
- 420 ölümsüz tanrılar vermiştir onlara iş görme gücü.
Efendilerinin iki yanında gidiyorlardı seke seke.
Hephaistos seğirtti böylece Thetis'in olduğu yere,
gitti parlak bir tahtın üstüne oturdu,
aldı tanrıçanın elini ellerine, konuştu, diller döktü:

“Gümüş ayaklı Thetis, saygılı, sevgili tanrıça,
hangi rüzgâr attı seni bizim eve?

- 425 Pek öyle uğradığın yoktu senin buralara.
Söyle içindekini, yapmak gelir gönlümden,
yapabilirsem, yapılacak şeyse ama.”

Thetis de gözyaşı döke döke dedi ki:

- “Söyle Hephaistos, Olympos’taki tanrıçalar arasında,
430 yüreği benim gibi acılı biri var mı?
Zeus bunlar arasında bir bana verdi acıları,
bunca deniz tanrıçalarından bir beni verdi
ölümlü kocaya, Aiakosoğlu Peleus’a,
katlandım bir adamın yatağına girmeye,
istemeye istemeye, tiksine tiksine.
Acı yaşlılık çöktü Peleus’un başına,
sarayında yatıyor şimdi o,
435 benimse başıma nice dertler geldi:
Peleus’tan bir oğul doğurdum üstün güçlü,
yiğitler arasında bir fidan gibi büyüttüm onu,
nasıl bakılırsa bayırda bir asma kütüğüne,
ben de tıpkı öyle baktım ona.
İlyon’a yolladım onu kıvrık burunlu gemilerle,
440 yolladım Troyalılara karşı savaşsın diye,
bir daha dönmeyecek bana o,
dönmeyecek bir daha Peleus’un sarayına.
Ama kaygısı çoğalıyor gördükçe gün ışığını,
bense gidip ona bir şey yapamıyorum.
Bir kız vermişti ona Akhaoğulları, onur payı,
445 Kral Agamemnon aldı elinden onu zorla.
Kaygı içinde yiyordu kendi kendini,
derken Troyalılar Akhaları gemilerin ardına sürdü,
bırakmadılar onları dışarıya çıksınlar,
Argoslu yaşlılar yalvarıp yakardılar,
parlak armağanlar saydılar bir sürü,
450 Akhilleus yine razı olmadı başlarından belayı savmaya,
ama Patroklos’a kendi silahlarını giydirdi,
gönderdi savaşa onu, arkasına da bir ordu taktı,

Batı kapılarının önünde dövüştüler bütün gün,
o gün kenti yıkıp alacaklardı ama Apollon karıştı işe,
455 öldürdü ön sıralarda Menoitios'un saldırgan oğlunu,
bağışladı ünü Hektor'a.

İşte dizlerine sarıldım, yalvarıyorum şimdi sana,
kısa ömürlü oğluma bir kalkan, bir tolga ver,
bir zırh yap ona, iyi uyan topukluklar, güzel dizlikler,
460 Troyalılar elinden can veren dostu hepsinden etti onu.
Oğlum da şimdi yere serilmiş, kıvranıyor yas içinde."

Çok ünlü topal karşılık verdi ona, dedi ki:
"Güven bana, dert edinme bunları kendine.
Yaklaşınca ona kara kader,
465 nasıl inanabilirsen onu acıklı ölümden koruyacağıma,
ona silahlar yapacağıma da öyle inan.
Şaşakalacak bu silahları gören."

Böyle dedi, bıraktı Thetis'i orda, döndü körüklerine.
Çevirdi onları ateşe doğru, çalışmalarını buyurdu.
470 Körükler başladı ocağın içine üfürmeye,
yirmi taneydiler, solukları türlü ısıdaydı,
soluklar demirci tanrının buyruğunda,
iş yavaş gidince ılık oluyorlar,
iş hızlı gidince sıcak oluyorlardı.
Tanrı ateşe bükülmez tuncu attı, kalay attı,
475 değerli altın attı, gümüş attı,
sonra kütüğün üstüne koca bir örs koydu,
bir eline güçlü bir çekiç aldı, bir eline ateş kısı kacını.
Koyuldu büyük bir kalkan yapmaya,
dört bir yanı işli, sağlam bir kalkan,
çevresine parlak bir çember attı kalkanın,
ışık saçan on üç katlı bir çember,
480 gümüşten bir kayışa bağladı kalkanı,
kalkan üst üste beş tabakadandı,
üstüne birçok süsler çizdi, gösterdi ustalığını.
Yeri, göğü, denizi yaptı,
yorulmaz güneşi yaptı, dopdolu dolunayı,

- 485 gökyüzünü saran yıldızların hepsini,
Pleiadları, Hyadları, güçlü Orion'u,
hem Araba, hem Ayı denen yıldızı yaptı,
Ayı Orion'a bakar, boyuna yerinde döner,
tek yıldızdır Okeanos'un sularından pay almayan.
- 490 İki güzel kentini yaptı ölümlü insanların.
Birinde düğünler, şöenler,
sokakta yanan çırağların ışığında,
evlerinden alınıp gezdirilen süslü gelinler,
dört bir yanda kavuşma türküleri,
- 495 oynayan, dönüp duran delikanlılar, flavta, gitara sesleri.
Kapı önlerinde şaşakalmış bakan kadınlar.
Pazaryerinde giriyordu halk birbirine,
kan diyeti için tartışıyordu iki adam,
biri diyordu her şeyi ödedim, bakın işte,
- 500 hiçbir şey almadım diyordu öbür adam.
Sonunda bir yargıca başvuralım dediler,
halk bağırışıyor, kimi birinden yana çıkıyor, kimi ötekinden yana,
haberciler tutmaya çalışıyor halkı,
yaşlılar cilalı taşlar üstünde oturuyordu kutsal çemberde,
- 505 çınlak sesli habercilerin değnekleri vardı ellerinde,
kalkıp değnekle yargı veriyorlardı sırayla.
İki altın külçe duruyordu ortada,
alacaktı altını en doğru yargıyı veren.
Öteki kentin önünde konaklamıştı iki ordu,
erlerin silahları parıl parıl parlıyordu,
- 510 gidip geliyorlardı iki düşünce arasında,
ya baştan başa yıkacaklardı kenti,
ya da bütün malı ikiye böleceklerdi.
Ama hiç orali değildi kentliler,
onlar pusu kurmaktaydılar düşmana.
Surlarını sevgili karıları, küçük çocukları savunuyordu,
- 515 yaşlılığın alt ettiği erkekleri dikmişlerdi duvarlara,
kendileri Ares'le Pallas Athene'nin arkasından gitmişlerdi,
iki tanrı da giyinmişti altın elbiselerini,
ikisi de göze çarpıyordu güzel, büyük silahlarla,
arkada daha küçük boydaydı halk.

- 520 Varılınca pusu kurulacak yere,
sürülerin su içmek için toplandığı ırmağa,
durdular tepeden tırnağa parlak tunçlar içinde,
halkın iki gözcüsü vardı az ötede,
bekliyorlardı koyunları, kıvrık boynuzlu sığırları.
- 525 Bunlar da göründü, iki çoban geliyordu arkalarından,
kaval çalıp duruyorlardı, düzenden haberleri yoktu.
Onları uzaktan görüp koştular üstlerine,
ossaat yollarını kestiler sığırların, güzel ak koyunların,
çobanların da bir çırpıda aldılar canını.
Derken kurultay meydanının berisindekiler,
- 530 duydular sürülerin çevresindeki büyük gürültüyü,
tepinen atları koştular arabalara,
yola koyulup çabucak vardılar kavga yerine,
sıraya dizilip ırmak kıyılarında başladılar çarpışmaya,
tunç kargılarıyla vuruyorlardı birbirlerine.
- 535 Aralarında Kavga, Boğuşma, uğursuz Ölüm de vardı,
Ölüm kimini yakalıyordu yeni yaralanmış, diri,
kimini yarasız beresiz yakalıyordu,
bir sürü ölüyü de çekiyordu kargaşalıkta ayaklarından,
sırtında bir ruba vardı, erlerin kanıyla kızıla boyalı.
Hepsi kavgaya karışmış çarpışıyorlar canlı adamlar gibi,
- 540 her biri ölüsünü çekiyor öldürdüğü adamın.

Tanrı kalkana yumuşak bir toprak,
verimli bir tarla koydu,
bu toprak, üç kez sürülecek geniş bir topraktı,
çift süren adamlarla doluydu,
sürüyorlardı sabanı bir oraya bir buraya.
Dönüp beri ucuna varınca tarlanın,

545 elinde bal gibi tatlı şarap dolu bir sağrakla
bir adam geliyor, şarap sunuyordu.
Bir gidip bir geliyorlardı işte böylece,
bitirmeye can atıyorlardı derin tarlayı.
Altındandı, ama kararmıştı arkalarındaki toprak,
tıpkı sürülmüş gibi kararmıştı,
aman ne görülecek şeydi bu.

- 550 Tanrı kalkana bir kral toprağı koydu,
 tırpanlarla biçip duruyordu ırgatlar ekini.
 Yarıklar boyunca başaklar düşüyordu üst üste,
 demetçiler sazlarla ekini bağlıyordu,
 üç demetçi duruyordu ayakta,
 arkalarında demet yapan çocuklar duruyordu,
 555 kollarında taşıyıp uzatıyorlardı onlara başakları,
 kral da elinde değneğı, bir yarığın başında
 duruyordu yüreğı sevinç içinde, sessiz soluksuz.
 Ötede bir meşe ağacının dibinde,
 haberciler hazır ediyorlardı şöleni,
 işleri güçleri kestikleri öküzleydi,
 560 kadınlar da boyuna ak un döküyordu ırgatların yemeğine.

- Tanrı kalkana koca salkımlar yüklü bir bağ koydu,
 altından güzel bir bağdı bu,
 kara kara üzümler sarkıyordu,
 salkımlar gümüş sırtlara yaslıydı boydan boya.
 Göktaşından bir hendek çizilmişti,
 kalaydan bir çit çizilmişti çepeçevre.
 565 Bir tek dar yol vardı bağın içinde,
 bağbozumunda oradan geçilir yürünürdü,
 kızlar, delikanlılar, çocuklar gibi şen,
 bal gibi tatlı yemişler taşıyorlardı sepet sepet.
 Ortada bir çocuk, telleri çınlayan bir saz elinde,
 sesler çıkarıyordu sazdan tatlı tatlı,
 570 güzel bir türkü çağırıyordu ince sesiyle,
 ötekiler ayaklarını yere vurup uyuyorlar ona,
 sıcıyor, bağıyor, oynuyorlardı.

- Tanrı kalkana iki boynuzlu bir sığır sürüsü koydu.
 Altınla kalaydan yaptı inekleri,
 575 ağıldan otlığa doğru gidiyorlardı böğüre böğüre,
 çağlayan ırmağın kıyısına, sallanan sazlığa doğru.
 Dört altın çoban dizilmişti yanlarına,
 artlarından ayakları hızlı dokuz köpek koşuyordu,
 ineklerin ilk sıralarında, böğüren bir boğayı,

- 580 korkunç iki aslan yakalamış sürüklüyordu.
Acı acı bağıyordu hayvan,
arkasından köpekler, köylüler geliyordu ama
aslanlar deriyi, bağırsakları paralamıştı,
kara kanını emiyorlardı boğanın,
boşuna saldırtıyordu çobanlar köpekleri,
585 güç yoktu onlarda aslanları ısırarak,
yakından havlıyor, sonra koruyorlardı kendilerini.

Çok ünlü total kalkana bir büyük otlak koydu,
otlasın diye güzel bir yarda ak koyunlar,
ağılları, üstü örtülü barakaları vardı otlağın,
çitle çevrili avlusu vardı.

- 590 Çok ünlü total kalkana bir de oyun alanı koydu,
bir zamanlar Daidalos'un, engin Knossos'ta,
güzel örgülü Ariadne için yaptığı alana benziyordu.
Orada delikanlılar oynuyordu,
sığır armağanlarıyla alınmış kızlar oynuyordu,
dayamışlardı ellerini birbirlerinin bileklerine.
Kızlar keten giymişlerdi ipince,
595 oğlanlar iyi dokunmuş gömlekler giymişlerdi,
pırıl pırıl zeytinyağı parlıyordu gömleklerde.
Kızlar güzel çelenkler takmışlardı başlarına,
oğlanlar gümüş kayışlara altın bıçaklar bağlamıştı.
Oyuna alışmış ayaklarıyla koşuyorlardı döne döne,
600 oturan bir çömlekçi nasıl denerse eline uygun çarkı
iyi çalışıyor mu çalışmıyor mu diye,
onlar da öyle koşuyordu birbirlerine karşılıklı sıralarla.
Büyük bir kalabalık halka olmuştu,
candan seyrediyorlardı güzelim oyunu,
605 aralarında şenliği açmak için iki cambaz
dönüp duruyordu ortalık yerde.

Tanrı kalkana büyük Okeanos'un güçlü akışını kodu,
sapasağlam kalkanı çember gibi sarıyordu.
Bitince bu kocaman, güçlü kalkan,

610 bir zırh yaptı ateşin ısıltısından daha parlak,
sonra sağlam bir tolga yaptı, şakaklarına tıpatıp uyacak,
güzel işlenmiş bir tolgaydı bu,
tepesine altından bir sorguç kodu,
bir de dizlikler yaptı esnek kalaydan.

Bitirince bütün bu silahları ünlü topal,
615 aldı götürdü Thetis'in önüne bıraktı.
Akhilleus'un anası bir çaylak gibi atıldı karlı Olympos'tan,
ışıldayan parlak silahları ulaştırdı oğluna.

XIX. Bölüm

Sarı rubalı Şafak Okeanos'un akışlarından doğdu,
ölümsüz tanrılara, ölümlülere ışığı getiriyordu.

Thetis de geliyordu gemilere doğru,
tanrının armağanlarını taşıyordu.

Sevgili oğlunu yere kapanmış buldu,
sarılmıştı Patroklos'un ölüsüne,
bağıra bağıra, hüngür hüngür ağlıyordu.

5 Yoldaşları dövünüp duruyordu çevresinde.

Ulu tanrıça önlerine dikildi durdu,
aldı Akhilleus'un elini eline, diller döktü:
"Yavrum üzgün olmasına üzgünüz, ama
bırakalım yine de olduğu yerde bu ölüyü,
ölümsüz tanrıların isteğiyle öldü o.

10 Sen Hephaistos'un şu ünlü silahlarını al,
böyle güzel silahlar kuşanmadı hiçbir adam."

Böyle dedi, serdi silahları Akhilleus'un önüne,
işlenmiş tekmiil silahlar çın çın çınladı.

Tepeden tırnağa bir titreme aldı bütün Myrmidonları,

15 hiçbirinin yüreği varmadı silahlara bakmaya;
görünce silahları, öfkesi arttı Akhilleus'un,
gözkapakları altında parladı iki gözü,
korkunç bir alev nasıl parlarsa öyle parladı.

Tanrının parlak armağanlarını aldı eline,
baktı işlenmiş silahlara, sevindirdi yüreğini,

20 birden döndü anasına, kanatlı sözler söyledi:

"Tanrı bana ne güzel silahlar vermiş anacığım,

bir ölümsüz elinden çıkmışa benzer.
Ben şimdi bu silahları kuşanacağım,
ama korkarım, sinekler bu ara,
üşüşmesin saldırgan oğluna Menoitios'un,
25 girmesinler bedenine açık yaralardan,
kurtlar üretilip pisletmesinler ölüsünü,
ölüm yok etti ömrünü onun,
çürür gider tekmi eti.”

Gümüş ayaklı Thetis karşılık verdi, dedi ki:
“Bu kaygıları at yüreğinden oğlum.
30 O azgın sürüleri savmaya çalışacağım ben,
savaşta can verenleri kemiren o sinekleri.
Bütün bir yıl açıkta kalsa da bu ölü,
eti kalacak sapasağlam, daha da güçlenecek.
Sen toplantıya çağır şimdi Akhalı yiğitleri,
35 vazgeçtiğini söyle Agamemnon'a olan öfkenden,
silahlan çabuk, saldırma gücünü kuşan.”

Böyle dedi, atılganlık gücü saldı yüreğine,
ambrosia ile kırmızı nektar damlattı burun deliklerinden,
bozulup çürümesin diye Patroklos'un eti.
40 Tanrısız Akhilleus da yürüdü korkunç naralarla,
yürüdü deniz kıyısı boyunca, kaldırdı Akha yiğitlerini.
Önceleri gemilerde kalanlar, dümenciler,
gemilere ekmek dağıtan kâhyalar,
hepsi tuttu toplantı yolunu;
45 günlerdir uzakta duran Akhilleus görünmüştü.
Ares'in iki hizmetçisi geldi topallaya topallaya,
dayanıklı Tydeusoğlu'yla tanrısız Odysseus,
geldi kargılarına yaslana yaslana,
canlarını yakan yaraları iyileşmemişti,
50 gidip oturdular toplantının en ön sırasında.
Sonra Agamemnon geldi, erlerin başbuğu,
zorlu kargaşalıkta yaralanmıştı o da,
tunç kargısıyla Antenoroglu Koon vurmuştu onu.
Tekmil Akhalar gelince bir araya,

- 55 ayağı tez Akhilleus kalktı ayağa konuştu:
 “Ne dersin, iyi mi ettik Atreusoğlu,
 iyi mi ettik öfkeyi soktuk yüreğimize,
 bir kadın için, yürek kemiren kavgaya girdik?
 60 Lyrnessos’u yıkıp ele geçirdiğim gün, onu keşke
 Artemis bir okla öldürseydi geminin üstünde.
 O zaman bu kadar çok Akhalı,
 düşman ellerinin altında, dişleriyle ısırılmazdı sonsuz toprağı,
 ben öfkeyle uzak durduğum için savaştan.
 Kazancı Hektor’la Troyalılara oldu,
 Akhalar anıp duracak sanırım bizim kavgamızı.
 65 Ama olan oldu, bırakalım artık tasayı,
 göğsümüzde yüreğimize gem vurmak gerek.
 Ben öfkeme son veriyorum şimdi,
 böyle inatla direnmek yakışmaz bana.
 Haydi git kışkırt gür saçlı Akhaları,
 70 ben de bir daha deneyeyim Troyalılara karşı koymayı.
 Niyetleri ne, gemilerin yanında uyumak mı?
 Sanırım yalnız savaştan kaçanlar uyuyacak,
 kargımdan kurtulanlar uzatacak bacaklarını.”

- Böyle dedi, güzel dizlikli Akhalar sevindi;
 75 demek öfkesinden vazgeçmişti ulu canlı Peleusoğlu.
 Söz aldı Agamemnon, erlerin güdücüsü,
 kalkmadı, olduğu yerden seslendi toplantıya:
 “Ares’in hizmetindeki dostlarım, ey Danaolu yiğitler,
 kalkıp söz alanı dinlemek gerek,
 uygun düşmez sözünü kesmek ayağa kalkanın,
 80 konuşmaya alışık olsa da güçleşir işi;
 koca kalabalıkta dinlemek de zor, konuşmak da,
 en usta sözcüsü bile şaşırır diyeceğini,
 düşüncemi anlatacağım Peleusoğlu’na,
 siz de Argoslular dinleyin beni,
 anlayın sözümü her biriniz iyicene.
 85 Akhalar sık sık söylediler bana bunu,
 bana çıkıştılar, ama suçlu değilim ben,
 Zeus, Kader, karanlıkta yürüyen Erinys

o toplantıda çeldiler aklımı,
düşürdüler kötü bir Çılgınlık'a
aldığım gün Akhilleus'un onur payını.
Benim elimden ne gelirdi ki?

90 Tanrı getirir her şeyin sonunu.
İnsanları şaşırtan Çılgınlık büyük kızıdır Zeus'un,
uğursuzun incecikdir ayakları, basmaz yere,
konar insanların kafalarına, bela olur,
onu bunu alır ağının içine.

Bir gün Zeus'u bile şaşırttı o,
95 insanlardan, tanrılardan üstün Zeus'u,
yine de Here aldattı onu bir düzenle,
Alkmene'nin, güzel surlu Thebe'de
güçlü Herakles'i doğuracağı gün aldattı onu.

100 Zeus övünüp demişti tekmil tanrılara:
'Tanrılar, tanrıçalar dinleyin beni,
ne buyuruyor yüreğim, diyeyim size,
doğum sancılarına bakan Eileithuia
bir insan salacak gün ışığına,
tekmil komşularına buyuracak bir insan,
105 benim kanımdan gelmiş olacak o, benim soyumdan.'
Düzen kuran ulu Here seslendi, dedi ki:
'Sözde kalacak bu senin söylediğin.

Haydi bakalım Olymposlu, şimdi bir büyük ant iç,
110 bugün bir kadının karnından düşecek çocuk,
senin kanından, senin soyundan doğacak çocuk,
geçirecek mi tekmil komşularına buyruğunu?'
Here böyle dedi, Zeus anlamadı düzeni,
büyük bir ant içti, ama sonra çok acındı.

Here fırladı ayrıldı Olympos'un doruğundan,
115 çabucak vardı Akhaialı Argos'a,
Perseusoğlu Sthenelos'un soylu karısı ordaydı,
bir oğlana gebeydi kadın, yedi aylıktı,
daha günü varken gün ışığına çıkarttı çocuğu.
Doğum tanrıçalarını uğraştırdı bu doğumla,
böylece geri bıraktı Alkmene'nin doğumunu.

120 Sonra geldi Kronosoğlu Zeus'a, verdi şu haberi:

- ‘Dinle beni ak yıldırım! Zeus baba,
 senin yüreğine bir sözüm var,
 Argoslulara kral olacak soylu adam doğdu bile,
 adı Eurystheus, Perseusoğlu Sthenelos’un oğlu,
 kral olmasına engel yok, senin soyundan o.’
- 125 Böyle dedi, keskin bir acı düştü Zeus’un derin yüreğine,
 yakaladı Çılgınlık’ı parlak örgülü kafasından,
 yüreği öfke içinde ant içti büyük bir yeminle,
 insanlara yolunu şaşırtan Çılgınlık bir daha
 ayak basmayacaktı Olympos’a, yıldızlı göklere.
 Böyle deyip elinde sallaya sallaya onu
- 130 fırlattı attı yıldızlı gökten aşağı,
 o da düşüverdi insanların tarlasına.
 Sonraları Zeus ona lanet okur dururdu,
 Eurystheus’un verdiği işlerde sevgili oğlunun
 katlandığını gördükçe korkunç çabalara.
 İşte ben de tıpkı bunun gibi,
 görürdüm gemilerimizin gerisinde Argosluları öldürdüğünü
- 135 tolgası ışıldayan büyük Hektor’un,
 beni şaşırtan Çılgınlık’ı unutamazdım.
 İşte Zeus böyle çelmişti aklımı, ama
 ben yine de düzeltmek istedim bozduğum işi,
 razı oldum sonsuz armağanlar vermeye.
 Haydi Akhilleus yürü savaşa, sür ordularını,
 teknil armağanları vermeye hazırım sana şimdi,
- 140 dün senin barakanda Odysseus’un saydığı armağanları.
 İstersen savaşı özle dur, bekle burada,
 gitsin adamların onları gemilerden getirsinler,
 gör bak yüreğini açacak ne armağanlar vereceğim sana.”
- 145 Ayağı tez Akhilleus, ona karşılık verdi, dedi ki:
 “Çok ünlü Atreusoğlu, erlerin başbuğu,
 ister uy geleneğe armağan ver,
 ister armağanlarını kendine sakla,
 biz düşünelim şimdi savaş gücümüzü,
 şurda durup boyuna nutuk çekmek ne,
- 150 vakit yok, önümüzde büyük iş bizi bekler,

herkes görecek yine ön sıralarda Akhilleus'u,
tunç kargısıyla Troyalıları kırıp geçirecek o,
siz de onun gibi savaşmayı koyun aklınıza.”

Çok kurnaz Odysseus karşılık verdi ona:

- 155 “Tanrıya denk Akhilleus, yiğitliğine yiğitsin, ama
Akhaogullarını aç açına İlyon’a yürümeye kıskırtma,
bırakma yürüsünler Troyalılarla dövüşe dövüşe,
tanrı her iki yana verince savaş gücünü,
düşman sıralar birbiriyle kavgaya girişecek,
çok uzun sürecektir kıyasıya kavga.
- 160 Haydi buyur, hızlı gemilerinin yanında Akhalar
ekmekten, şaraptan pay alsınlar,
ekmekten, şaraptan gelir savaş gücü, saldırma gücü,
ekmek yememiş adam karşı koyamaz,
gün batıncaya dek dayanamaz savaşa,
savaşma ateşiyle ne kadar yansa da yüreği,
- 165 ister istemez ağırlaşır eli ayağı,
açlık, susuzluk içini kaplar,
yürürken çözülür dizlerinin bağı.
Oysa etle, şarapla karnı doyan adam,
bütün bir gün savaşır durur düşmanla,
- 170 yüreği atılğan olur, yorulmaz eli ayağı,
yorulmaz savaşa ara verelim denene kadar.
Haydi dağıt ordunu, yemeği hazırlat,
Agamemnon da getirsin armağanları alana,
tekmil Akhalar görsünler onları gözleriyle,
hoşnut olsun senin de yüreğin.
- 175 Argoslular arasında kalksın Agamemnon ayağa,
ant içsin, onunla yatakta yatmadım desin,
olmadı desin kadınla erkek arasındaki birleşme,
senin de yüreğin Kral Akhilleus, rahat etsin.
Sonra da yağlı bir şölen çeksin sana barakanda,
- 180 kalmasın onda senin hiçbir hakkın.
Sen de bundan böyle daha dürüst ol Atreusoğlu,
hem Akhilleus’a dürüst ol, hem de başkalarına,
bir kral alırsa kırdığı adamın gönlünü,
hiç kimse hor görmez, överler onu.”

Erlerin başbuğu Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
 185 “Ne iyi oldu Laertesöglü bu sözü senden duymam,
 gereğince saydın döktün her şeyi.
 Ant içmemi buyuruyor gönlüm bana,
 ben tanrı adına içtiğim andı bozmam.
 Savaşa susamış Akhilleus kalsın burda,
 190 herkes alanda topluca dursun,
 armağanlar getirilsin barakamdan,
 ant içelim çözülmez yeminlerle.
 Sana da şunu buyuruyorum bak dinle,
 en yiğit delikanlılarını seç tekmi Akhaların,
 gidip armağanları getirsinler gemimden,
 195 dün Akhilleus’a ne kadar vereceğim dedimse o kadar,
 birlikte getirsinler kadınları da.
 Talthybios da çabuk gitsin hazırlansın
 Akha ordugâhında bir yabandomuzu,
 kurban edeceğiz onu Zeus’la Helios’a.”

Ayağı tez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
 “Çok ünlü Atreusoğlu, erlerin başbuğu,
 200 bırakalım bu işleri daha uygun bir güne,
 savaşa ara verdiğimiz bir güne bırakalım,
 o zaman böyle ateşli olmaz göğsümde savaş gücü.
 Şu sıra Zeus ün verdi Priamosöglü Hektor’a,
 Hektor alt etti arkadaşlarımızı,
 hepsinin bedenleri oldu paramparça,
 205 sizse yemeğe çağırıyorsunuz bizi,
 oysa ben kışkırtmak isterdim Akhaoğullarını savaşa,
 öğünlerini almadan aç karnına,
 öcümüzü alırdık, temizlerdik ayıbımızı,
 sonra gün batarken yerdik akşam yemeğimizi.
 Daha önce boğazımdan ne içki geçer, ne yemek,
 210 öldü can yoldaşım benim, sivri tunç yırttı etini,
 yüzükoyun yatıyor barakamda,
 çevresinde arkadaşlar kan ağlıyor,
 yüreğim aldırılmaz senin dediklerine,
 düşmana acı gözyaşı döktürmektir benim işim.”

- 215 Çok kurnaz Odysseus karşılık verdi, dedi ki:
“Ey Akhilleus, Peleus’un oğlu, Akhaların başta geleni,
benden çok ustasın kargı salmakta, benden çok üstün,
ama ben aklımla çok geçerim seni,
senden önce doğdum, çok bilirim senden,
- 220 Katlansın yüreğin ben ne dersem.
Savaştan çabuk bıkkınlık gelir insana,
Zeus, insan savaşlarında tek yargıç olan,
eğdiği zaman tartıyı istediği yana,
sapı çok biçer tunç tırpan, buğday tanesini az.
- 225 Akhalar aç açına tutamaz bir ölünün yasını.
Bütün gün bir sürü yiğit düştü üst üste,
bu çabadan ne zaman soluk alınacak, ne zaman?
Ağladıktan sonra bütün bir gün
ölenleri katı bir yürekle gömmeli,
- 230 ama kim sağ kalırsa korkunç savaşta,
bedeni bükülmez tunçlar içinde
dayanıp savaşması için düşmana karşı,
düşünmesi gerek yiyip içmeyi.
Ama sonra geri kalmasın kimse,
beklemesin ikinci bir çağrını,
- 235 gemilerin orda duranlara çok kötü olur bu.
Hep birden saldıralım at sürücüsü Troyalılara,
uyandıralım çevik Ares’i.”

- Böyle dedi, Nestor’un şanlı oğullarını aldı yanına,
Phyleus’un oğlu Meges’i, Thoas’la Meriones’i,
- 240 aldı Kreion’un oğlu Lykomedes’le Melanippos’u da,
gittiler Atreusoğlu Agamemnon’un barakasına.
Söz ağızdan çıkar çıkmaz iş de oldu:
Aldılar barakadan yedi tane üçayak,
pırıl pırıl yirmi leğen, on iki tane at,
- 245 elleri güzel işlere yatkın yedi tane kadın,
aldılar güzel yanaklı Briseis’i de.
Odysseus tarttı tam on külçe altın,
geçti daha bir sürü armağan taşıyan delikanlıların başına.
Hepsini toplantı alanının ortasına koydular,

- Atreusoğlu Agamemnon kalktı ayağa,
 250 Talthybios, sesi tanrı sesine denk,
 kollarında bir erkek domuzla,
 yanındaydı erlerin başbuğu Agamemnon'un.
 Atreusoğlu çekti eliyle bıçağını,
 koca kının yanında asılı dururdu o bıçak,
 kıl kesti erkek domuzdan bir tutam,
 kaldırdı ellerini, yakardı Zeus'a,
 255 oldukları yerde sustu tekmi Akhalar,
 dinlediler krallarını tüze gereğince,
 Agamemnon bakıp engin göğe, yakardı, dedi ki:
 "Önce tanığım olsun Zeus, tanrıların en ulusu,
 tanığım olsun toprak, Güneş, Erinyesler,
 260 andını bozan insanlara yer altında ceza veren,
 elimi sürmüş değilim Briseis kıza,
 ne yatağına girdim, ne de başka bir şey yaptım,
 dokunan olmadı ona, kaldı barakamda tertemiz.
 Yalansa benim bu andım,
 bütün cezalara çarpsın tanrılar beni,
 265 andını bozana ne ceza gerekse, o cezalara."

Böyle dedi, amansız tunçla kesti boğazını domuzun,
 Talthybios aldı hayvanı salladı,
 fırlattı balıklara yem olsun diye,
 attı köpüklü denizin sonsuz uçurumuna.

- Sonra Akhilleus kalktı ayağa,
 savaşı seven Argoslulara dedi ki:
 270 "Zeus baba, ne büyük çılgınlıklar salarsın insanın başına.
 Yoksa Atreusoğlu yüreğini altüst edebilir miydi böyle,
 ben istemeden inadına alıp götürebilir miydi kızı?
 Ama Zeus birçok Akhalının ölmesini istedi.
 Şimdi siz yemeğe gidin haydi,
 275 sonra daha iyi atılırsınız savaşa."

Böyle dedi, toplantı da çabucak dağılıverdi.
 Herkes gitti kendi gemisine doğru,
 ulu yürekli Myrmidonlar aldılar armağanları,

280 taşıdılar onları bir bir Akhilleus'un gemisine,
kadınları da aldılar oturttular barakaya,
soylu seyisler de atları kattılar sürüye.

Ama sonra, altın Aphrodite'ye benzer Briseis
görünce Patroklos'un sivri tunçla yırtılmış gövdesini,
kapandı üstüne, bağırdı çağırdı,
285 parladı göğsünü, incecik tenini, güzelim yüzünü.
Tanrıçalara benzeyen kadın ağlaya ağlaya dedi ki:
"Zavallı Patroklos'um, canım adam,
bu barakadan giderken seni diri bırakmıştım,
şimdi geri geldiğimde, erlerin başbuğu,
ölü buluyorum seni,
290 boyuna dert yüzü görmekmiş kaderim.
Babamla ulu anam bir koca vermişlerdi bana,
sivri tunçla öldürülmüş gördüm onu da ilimizin önünde.
Üç erkek kardeşim vardı bir anadan doğma,
severdim onları gözüm gibi,
hepsini ölüm aldı götürdü.
295 Akhilleus öldürdüğü gün kocamı benim,
tanrısal Mynes'in ilini yaktığı gün
bırakmamıştın beni ağlayayım,
diyordun Akhilleus'un karısı yapacağım seni,
gemilerle götüreceğim diyordun Phthie'ye,
diyordun Myrmidonlar arasında düğün dernek yapacağım.
Bu yüzden ağlıyorum sana boyuna,
300 sen her zaman tatlıydın, yumuşaktın bana karşı."

Ağlaya ağlaya böyle dedi,
kadınlar da hıçkırdı durdu,
hıçkırıklar sözde Patroklos içindi,
gerçekte herkes ağlıyordu kendi derdine.
Akhali büyükler sardı Akhilleus'un çevresini,
yalvarıyorlardı yemek yesin diye,
305 Akhilleus da şöyle diyordu hıçkırığa hıçkırığa:
"Seviyorsanız beni, yalvarırım inanın bana,
kalkmayın yiyecek içecek karnımı doyurmaya,

yüreğim dayanmaz bir acıyla dolu,
dayanırım gün batuncaya dek.”

- Böyle dedi, öbür krallar da dağıldı gitti,
310 iki Atreusoğlu’yla tanrısız Odysseus kaldı,
at sürücüsü yaşlı Phoiniks kaldı bir de,
başladılar onun yaşlı gönlünü avutmaya,
ama bir türlü avutamadılar onu,
yanıyordu atılmak için kanlı savaşın ağzına.
Andı Patroklos’u, seslendi içini çeke çeke:
315 “Sen de, kısa ömürlü sevgili dostum, sen de,
şu barakada güzelim yemekler çıkarırdın karşıma,
Akhalar koştuğu zaman dört dönerdin çevremde
Troyalılara getirmek için gözyaşı döktüren savaş.
Şimdiyse yatıyorsun, gövden parça parça,
320 içerdeki yiyeceği içeceği istemiyor canım,
özleyip duruyor seni yüreğim.
Bundan büyük bela gelmezdi başıma,
böyle dokunmazdı babamın ölüm haberi bile,
o şimdi özler durur yaban ellerdeki oğlunu,
sımsıcak gözyaşı döker Phthie’de,
tüyler ürperten Helene için ben
325 Troyalılara karşı dövüşüyorum diye,
duysaydım aldırılmazdım o kadar
Skyros’ta büyütülen oğlumun öldüğünü,
bilmem tanrıya benzer Neoptolemos yaşıyor mu?
Bir zamanlar düşünürdü göğsümde yüreğim,
ben at besleyen Argos’tan uzakta,
Troya’da öleceğim derdim tek başıma,
330 sense döneceksin derdim Phthie’ye,
kara bir gemiyle gidip alacaksın oğlumu,
götüreceksin Skyros’tan yurda,
bir bir göstereceksin benim varlığımı,
adamlarımı, yüksek büyük evimi.
Peleus da o zaman ölmüş olurdu,
335 şimdi bile çok az günü kaldı,
zorlu yaşlılık yıpratır onu,

kara haberi bekler durur,
benim öldüğümü bildiren haberi.”

Ağlaya ağlaya böyle dedi, Akha büyükleri inlediler,
her biri sarayında bıraktığını düşünüyordu.

- 340 Baktı Kronosoğlu, acıdı onlara,
ossaat kanatlı sözler söyledi Athene’ye:
“Kızım benim, bıraktın büsbütün adamını,
hiç mi aldırılmaz yüreğin Akhilleus’a?
Oturmuş yüksek gagalı gemilerinin önünde,
345 sevgili dostuna sızlanır durur,
ötekiler gittiler yemek yemeye,
oysa o, aç susuz oturur.
Haydi git nektarla ambrosia dök içine,
git dök açlık sarmasın gövdesini.”

Böyle dedi, ateşledi dünden hazır Athene’yi.

- Açtı kanatlarını tanrıça
350 keskin sesli bir şahin gibi,
gökten aşağıya attı kendini havalarda,
vardı yanına Akhilleus’un,
nektarla ambrosia damlattı içine,
sarmasın diye dizlerini yıpratın açlık.
355 Kendi de döndü çok güçlü babasının sağlam evine,
Akhalar da dağıldılar hızlı gemilerinden dışarı.
Ordugâh boyunca çabucak silah kuşandılar.
Nasıl lapa lapa yağarsa Zeus’un kar taneleri,
buz gibi, gökten kopma Boreas’ın hızı altında,
öyle kalabalık çıktı gemilerden,
360 parıldayan tolğalar, göbekli kalkanlar çıktı,
sağlam göğüslüklü zırhlar, dişbudaktan kargılar.
Işıltılar göklere vardı,
tunçtan şimşeklerle güldü baştan başa toprak.
Bir gürültü yükseldi erlerin ayakları altında.
Tanrısal Akhilleus ortalarında kuşandı silahlarını.
365 Bir çatırtı vardı dişlerinde,
alev alev yanıyordu iki gözü,

- dayanılmaz bir acı sarmıştı yüreğini.
 Tanrısal silahları kuşanıyordu öfke içinde,
 Hephaistos'un yaptığı silahları.
 Önce dizlerine güzelim dizlikleri sardı,
 370 örttü topuklarını gümüş topukluklarla,
 sonra geçirdi göğsüne zırhını,
 gümüş kakmalı tunç kılıcını attı omuzlarına,
 aldı en sonra kocaman güçlü kalkanını,
 ay ışınları gibi ışınlar saçıyordu bu kalkan.
 375 Denizde nasıl bir ışık görünürse gemicilere,
 bir ateş yanar dağın tepesinde, ıssız bir ağılda,
 sürüklenirler fırtınalarda istemeye istemeye
 balıklı denizde arkadaşlarından uzağa,
 öyle bir ışık saçıyordu ta göklere değin
 Akhilleus'un güzel işlenmiş kalkanı.
 380 Kaldırdı güçlü kalkanı, geçirdi başına,
 yıldız gibi parladı yeleli tolga,
 altın kıllar sallanıyordu saçak saçak,
 Hephaistos'un sorguçtan aşağıya akıttığı.
 Tanrısal Akhilleus silahları şöyle bir denedi,
 uymuş muydu silahlar bedenine,
 385 rahat mıydı şanlı kolları bacakları?
 Ama büyümüş gibiydi kanatları,
 havaya kaldırdı erlerin başbuğunu bu kanatlar.
 Babadan kalma kargıyı çıkardı kınından,
 hiçbir Akhalının sallayamadığı ağır, güçlü kargıyı,
 bir Akhilleus becerirdi onu sallamasını,
 Pelion ağacındandı o kargı,
 390 Kheiron kesmişti babası için,
 yiğitler arasında ölüm saçsın diye,
 yüksek doruğunda Pelion Dağı'nın.
 Automedon'la Alkimos atları soktular boyunduruğa,
 güzelim kayışları geçirdiler, gemlediler,
 çektiler dizginleri arkaya doğru, arabanın içine.
 395 Automedon aldı eline uyan parlak kamçıyı,
 atladı üstüne arabanın,
 Akhilleus bindi arkasından,

benziyordu ışıklar saçan güneşe.

Korkunç bir sesle bağırdı babasının atlarına:

- 400 “Ksanthos, Balios, ün salmış yavruları Podarge’nin,
gözünüzü dört açın, yeterince savaşın,
efendinizi getirin Danaoların barakasına sağ salım,
Patroklos gibi ölü bırakmayın onu orda.”

Boyunduruk altında titreyen Ksanthos dile geldi,
birden başını eğdi,

- 405 koşumdan çıktı teknil yelesi,
boyunduruğun iki yanından yere sarktı.
Ak kollu tanrıça Here dile getirmişti onu:
“Güçlü Akhilleus kurtaracağız seni yine,
ama çok yakın sana ölüm günü,
bizim burada hiç suçumuz yok,
410 suçu ulu tanrıda, zorlu kaderde ara.
Troyalılar Patroklos’un omuzlarından silahlarını
biz ağır davrandık da ondan aldı sanma.
Onu tanrıların en yararlısı öldürdü,
güzel saçlı Leto’nun oğlu ön sıralarda,
böylece verdi Hektor’a ünü.
415 Hızlı koşarsız biz Zephyros yeli kadar,
en tez giden yel derler ona,
ama yok olmaktır senin de kaderin
bir tanrıyla bir ölümlünün eli altında.”

Ksanthos böyle dedi, Erinyesler sustu.

Ayağı tez Akhilleus öfke içinde dedi ki:

- 420 “Ne diye haber verirsin bana ölümümü
Ksanthos, sana düşmez bu.
Ben biliyorum sen demesen de,
sevgili babamdan, anamdan uzakta,
burada ölmektir benim kaderim,
ama bu hiç de umurumda değil,
kavgayı bırakmam Troyalıları getirmeden amana.”

Ayağı tez Akhilleus böyle dedi,

sürdü tek tırnaklı atlarını ön sıralara naralarla.

XX. Bölüm

- Kıvrık gemilerin yanında, senin çevrende Peleusoğlu,
savaşa doymaz Akhalar silahlanırken,
Troyalılar da silah kuşanıyordu ovadaki tepede.
Zeus çok yarlı Olympos'un doruğundan buyurdu,
5 tanrıları toplantıya çağırın dedi Themis'e.
O da dört bir yana gidip buyurdu tanrılara,
gelin Zeus'un evinde toplanın dedi.
Okeanos'tan başka hiçbir ırmak gelmezlik etmedi,
gelmezlik etmedi hiçbir nymphe,
ne güzel korularda, ne dere kaynaklarında oturanlar,
ne de yeşeren çayırarda oturanlar.
10 Hepsi geldi bulut devşiren Zeus'un evine.
oturdular cilalı kemerlerin altında,
bu kemerleri Zeus baba için Hephaistos yapmıştı.

- Tanrılar toplanadursun Zeus'un çevresinde,
yeri sarsan tanrı bile duydu Themis'in sesini,
geldi denizin dibinden karıştı tanrılara,
15 oturdu ortalarına, sordu Zeus'un niyetini:
“Ne diye çağırdın tanrıları toplantıya ak yıldırımlı?
Troyalılarla Akhalar için bir şeyler mi düşünürsün?
Savaş, kavga alevleri sardı onların dört yanını.”

- Bulut devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:
20 “İyi sezdin göğsümün içindeki niyeti yeri sarsan,
bunun için topladım buraya sizi,
kaygım büyük, yok olup gidecekler nerdeyse.

Ama ben kalacağım burada. Olympos'un bir kıvrımında,
onlara baka baka eğlendireceğim gönlümü,
siz öbür tanrılar gidin istediğiniz yere,
gidin Troyalılarla Akhalar arasına,
25 destek olun gönlünüzün dilediğine.
Akhilleus Troyalılara tek başına saldırırsa bile,
dayanamaz onlar hızlı Peleusoğlu'na.
Onu görür görmez titreyip kaçarlardı önceleri,
ama şimdi dostunun ölümüne fena içerledi,
30 korkarım kadere karşı gelip yıkar duvarı bile.”

Kronosoğlu böyle dedi, uyandırdı çetin savaşı.
Tanrılar da ayrılıp ikiye yürüdüler savaşa,
gemilere doğru yol aldı Here'yle Pallas Athene,
toprağı sarsan Poseidon onlarlaydı,
35 tanrıların habercisi üstün akıllı Hermes de onlarla.
Gücü fışkıran Hephaistos da onlarla gidiyordu,
gidiyordu topallaya topallaya, altında cılız bacakları seke seke.
Troyalılara doğru tolgası ışıldayan Ares yürüdü,
uzun lüleli Phoibos'la okçu Artemis onunlaydı,
40 Leto, Ksanthos, gülümseyen Aphrodite onunla.

Tanrılar uzak kaldıkça ölümlü insanlardan
Akhaların üstünlüğü besbelli,
bunca zaman kavgadan uzak kalan
Akhilleus gelmiş, katılmıştır aralarına.
Troyalıları korkunç bir titreme aldı tepeden tırnağa,
45 gördüler ayağı çabuk Peleusoğlu'nu, ödleri koptu,
insanların belası Ares'e benzemişti pırıl pırıl silahlarıyla.
Ama Olymposlular karışınca erlerin kalabalığına,
orduları sürükleyen zorlu Eris şahlandı,
Athene ilkin surun dışında, açık hendeğin berisinde haykırdı,
50 sonra çınlayan kayalarda durdu, bağırdı avaz avaz.
Öte yandan Ares haykırdı kapkara kasırga gibi,
buyruklar savurdu Troyalıların kalesi üstünden,
Simoeis boyunca koşup dikildi Güzel Tepe'nin üstüne.

- Mutlu tanrılar böylece kışkırtıp birbirlerini
 55 çetin bir savaş kopardılar aralarında.
 Tanrıların, insanların babası da yukardan
 gürül gürül gürlendi gökyüzünü,
 aşağıda Poseidon sarstı sonsuz toprağı,
 sarstı yüce doruklarını dağların.
 Çok pınarlı İda titredi kökünden doruğuna,
 60 titredi Troyalıların ili, Akhaların gemileri.
 Yer altında ölümler kralı Aidoneus'un ödü koptu,
 korkuyla fırladı tahtından bağırdı,
 yeri sarsan Poseidon sakın patlatmasın toprağı,
 65 tanrıların bile tiksindiğı çirkef dolu ülkesini
 sermesin ölümlülerin, ölümsüzlerin gözü önüne.
 Böyle korkunç bir gürültü yükseliyordu işte
 kavgaya tutuşmuş tanrılardan.
 Phoibos Apollon elinde kanatlı oklarıyla,
 tanrı Poseidon'un karşısında duruyordu,
 Enyalios'un karşısında da gök gözlü tanrıça Athene.
 70 Here'nin karşısında altın yaylı Artemis duruyordu,
 Okçu'nun kız kardeşi, gürültülü oklar taşıyan tanrıça.
 Tanrı habercisi güçlü Hermes dikildi Leto'nun karşısına,
 Hephaistos'un karşısına da burgaçlı koca ırmak dikildi,
 tanrıların Ksanthos, insanların Skamandros dediğı.
- 75 İşte böyle karşı duruyordu tanrılar tanrılara.
 Akhilleus kalabalığa bir dalsam diyordu içinden,
 diyordu Priamosoğlu Hektor'la bir karşılaşsam.
 Kanıyla doyurmaya can atıyordu savaşa doymaz Ares'i.
 Ama erleri süren Apollon
 Peleusoğlu'nun karşısına Aineias'ı dikti,
 80 soylu bir güç koydu yüreğine,
 sesini Priamosoğlu Lykaon'a benzetmişti,
 Zeus'un oğlu Apollon onun sesiyle dedi ki:
 "Aienias, Troyalıların danışmanı,
 meydan okumaların hani nerde kaldı?
 Troyalı krallara şarap içerken söz veriyordun hani,
 85 diyordun Peleusoğlu Akhilleus'a karşı savaşıcağım."

Aineias karşılık verdi ona, dedi ki:

“Canım istemezken Priamosoğlu, ne diye buyurursun bana,
taşkın canlı Peleusoğlu’na karşı savaşmayı?

Ayağı tez Akhilleus’a karşı gelmem ilk değil,

90 çok kaçtım ben onun kargısından,

İda yamaçlarında saldırmıştı bizim öküzlere,

Lymessos’la Pedasos’u yıkmıştı,

o zaman Zeus kurtardıydı beni,

güç kattıydı çevik dizlerime,

yoksa alt edecekti beni Akhilleus’un elleri;

95 önünde Athene gidiyordu onun,

diyordu Lelegleri, Troyalıları tunç kargınla kes.

Bu yüzden Akhilleus’la dövüşecek adam yok,

bir tanrı durur yanında, başından belayı savar.

Üstelik kargısı da dümdüz uçar,

100 durmaz delip geçmeden insan etini.

Eşit kılsaydı tanrı savaşın sonucunu,

bu kadar kolay yenemezdi Akhilleus bizi,

övündüğü gibi tunç kesilse tepeden tırnağa.”

Zeus’un oğlu Kral Apollon karşılık verdi, dedi ki:

“Sen ölümsüzler soyundan değil misin yiğidim?

105 Zeus kızı Aphrodite’den doğma derler sana,

oysa Akhilleus daha küçük bir tanrıçanın oğlu,

senin anan onun anasından üstün,

biri Zeus’un kızı, öbürü deniz ihtiyarının.

Haydi dümdüz at bükülmez tuncunu,

boş laflar, meydan okumalar alıkomasın seni.”

110 Böyle dedi, büyük bir güç verdi erlerin başbuğuna.

Yürüdü Aineias ön sıralardan tolgası ışıldayarak,

ama ak kollu Here’den gizli kalmadı yürüdüğü

Ankhisesoğlu’nun erler kalabalığında Peleusoğlu’na doğru.

Aldı tanrıları çevresine, onlara dedi ki:

115 “Gönlünüzde düşünüp taşının Poseidon, Athene,

bakalım nereye varacak bu işin sonu.

Aineias yürüyor tolgası ışıldaya ışıldaya,

- yürüyor Peleusoğlu'na karşı,
 Phoibos Apollon'dur onu kışkırtan.
 Biz de gidelim çabucak geri çevirelim haydi.
- 120 Ya da gitsin birimiz destek olsun Akhilleus'a,
 hiç gevşemesin, koca bir güç verelim ona,
 bilsin ki en seçkin tanrılar onu sever,
 savaşta oldum olası Troyalıları koruyan tanrılar da
 yel gibi güçsüz olduklarını bilsinler.
 Bir bela gelmesin diye bugün Akhilleus'un başına
- 125 Olympos'tan indik topumuz karşı koymak için,
 ama yakında boyun eğecek ömür ipliğine,
 ana karnından doğduğu gün ona kaderin büktüğü.
 Bunları bir tanrı sesi haber vermezse Akhilleus'a,
- 130 savaşta bir tanrıyla karşılaşınca korkacak,
 tanrılarla göz göze gelmek çok zor.”

- Yeri sarsan Poseidon karşılık verdi ona:
 “Here sende bu aşırı öfke ne?
 Doğrusu hiç yakışmaz sana bu.
 Ben de istemem tanrıları kavgaya kışkırtmak,
- 135 çok güçlü de olsak girmeyelim birbirimize.
 Gidelim oturalım yoldan uzak bir yerde,
 bırakalım savaşla insanlar uğraşadursun.
 Ama ya Ares ya da Apollon savaşa girişirlerse,
 durdururlarsa Akhilleus'u, bırakmazlarsa dövüşsün,
- 140 o zaman biz de apar topar karışırız savaşa,
 bir kavga bir kıyamet, savaş sona erer,
 alt olurlar bizim güçlü ellerimizle,
 giderler Olympos'a, öbür tanrılar arasına.”

- Lacivert yeleli tanrı böyle dedi,
- 145 götürdü onları toprakla doldurulmuş yüksek duvara,
 Pallas Athene Troyalıları yapmıştı bu duvarı Herakles'e,
 deniz canavarından kaçıp sığınsın diye;
 canavar kovalıyordu Herakles'i kıyıdan ovaya doğru.
 Poseidon'la tanrılar işte oraya oturdular,
- 150 örttüler omuzlarını ışık geçmez bir bulutla.

Öbür tanrılar da oturdular Güzel Tepe'nin üstüne,
senin çevrende oturdular Okçu Apollon,
iller yıkan Ares'in çevresinde.

Böyle oturup ayrı ayrı, tasarladılar ne yapacaklarını,
göklerde oturan Zeus savaş buyruğunu verin demişti, ama
155 yine de çekiniyordu onlar acı veren savaşa başlamaya.

Erlerle, atlarla doldu ağzına dek koca ova,
tunçlar ıslıl ıslıl ıslıladı,
saldıranların ayakları altında çınladı toprak.
En üstün iki yiğit davrandı,
karşılaştılar sıraların arasında,
savaş ateşiyle yanıp tutuşuyorlardı,
160 bunlar Ankhisesoğlu Aineias'la tanrısal Akhilleus'tu.
İlkin Aineias tolgasını eğip atıldı ileri,
göğsünün önünde yaman kalkanını tutuyordu,
tunç tolgasını salacaktı nerdeyse,
Peleusoğlu da atıldı karşısına bir aslan gibi.
165 Yırtıcı bir aslanı tepelemek için insanlar,
nasıl toplanır gelirlerse bir araya,
aslan ilkin oralı olmaz,
ama kargısıyla vurunca onu delikanlılardan biri,
açar ağzını, toparlanır büzülür,
dişlerinden köpükler akar,
170 kuyruğuyla döver böğrünü, kalçasını,
haydi dayan der kendi kendine,
haydi der, savaşa atıl,
alevli gözleriyle atılır öne,
ya bir adam öldürürüm der,
ya da ön sırada ilkin ben ölürüm.
Tıpkı öyle kışkırtıyordu Akhilleus'u yiğit yüreği,
175 diyordu ulu canlı Aineias'a karşı koy.
Yürüyüp geldiler karşı karşıya,
çevik ayaklı tanrısal Akhilleus dedi ki:
“Ne diye geldin dikildin böyle karşıma?
Ne diye dürttü seni yüreğin?

- 180 Atları iyi süren Troyalılara kral olmak için,
 Priamos'un yerine geçmek için mi?
 Ama sen öldürsen de beni,
 Priamos vermez senin eline onur yerini,
 deli değil o, akli başında,
 hem oğulları var onun.
 Troyalılar sana bir toprak mı ayırdılar yoksa,
 185 güzel bağlar mı, tarlalar mı ayırdılar?
 Onlara mı konacaksın beni öldürürsen,
 hiç de kolay değil bunu yapmak.
 Nasıl kaçmıştın bir gün kargımın önünden,
 sığırlarınla baş başaydın, unuttun mu,
 nasıl püskürttüydüm o gün seni,
 İda yamaçlarından aşağıya koşuyordun,
 çevik ayakların birbirine çarpa çarpa,
 190 dönüp arkaya baktığın bile yoktu.
 Oradan kaçıp sığındın Lyrnessos'a,
 saldırıp yok ettiydim orayı da,
 yardım etmişlerdi bana Athene'yle Zeus baba,
 aldıldım kadınların ellerinden hür günlerini,
 seni o gün Zeus'la öbür tanrılar koruduydu.
 195 Ama sanmam bugün seni korusunlar,
 dinle beni, git karış kalabalığa,
 başına bela gelir, durma bana karşı,
 en aptal adam bile bunu anlar.”

Aineias karşılık verdi ona, dedi ki:

- “Peleusoğlu karşında toy bir çocuk var sanma,
 200 bu sözlerle korkutamazsın beni,
 ben de bilirim çıkışmayı, küfür savurmayı,
 biliriz ikimiz de soyumuzu sopumuzu,
 biliriz anamız babamız kim,
 ne ben senin ananı babanı gördüm,
 205 ne sen benim anamı babamı gördün,
 ama çok şeyler duyduk onları bilenlerden.
 Kusursuz Peleus'un oğlu derler sana,
 Deniz tanrıçası güzel saçlı Thetis'miş anan.

- Ulu yürekli Ankhises'in oğluyum ben de,
övünürüm babamla, anam da Aphrodite.
- 210 Bugün sevgili oğullarına ağlayacak bunlardan biri,
sanmam işi bitirip çocukça laflarla
savaşı bırakıp geri gideceğimizi.
Bilmek istersen daha çok şey,
öğrenesin diye soyumuzu sopumuzu iyicene,
dinle bak, çok insan tanır bizi.
- 215 Bulut devşiren Zeus, baba oldu ilkin Dardanos'a,
Dardanos kurdu Dardanie'i,
o zamanlar kutsal İlyon yoktu,
ölümlü insanların büyük kenti yoktu ovada.
Dardanoslular çok pınarlı İda'nın eteklerinde otururdu.
Dardanos'tan Erikhthonios doğdu kral oldu,
- 220 en varlıklı adamı oldu ölümlü insanların.
On bin kırsığı otlardı çayırlarda,
sevinirlerdi körpe taylarına bakıp.
Boreas otlarken gördü onları, vuruldu,
bir at oldu kara yeleli, bindi kısraklara,
- 225 kısraklar gebe kalıp on iki tay doğurdular,
taylar bereketli tarlada hoplayıp zıpladılar,
koştular başakların tepesinde, başaklara dokunmadılar,
dört döndüler denizin engin sırtında,
alacalı köpükler üstünde dört döndüler.
- 230 Erikhthonios'tan Tros doğdu, Troyalıların kralı.
Kusursuz üç oğlu oldu Tros'un da:
İlos, Assarakos, tanrılara denk Ganymedes.
En güzeliydi Ganymedes ölümlü insanların,
tanrılar kaçırdı onu Olympos'a,
Zeus'a şarap sunan olsun diye,
- 235 dediler güzelliğiyle yaşasın tanrılar arasında,
İlos'un oğlu kusursuz Laomedon'du,
Tithonos'la Priamos doğdu Laomedon'dan,
Lamos, Klytios, Ares'in dölü Hiketaon doğdu.
Assarakos'un oğlu Kapys, Kapys'in oğlu Ankhises'ti.
- 240 Ankhises'ten ben doğdum, Priamos'tan Hektor doğdu.
Övünürüm bu soydan, bu kandan olmakla,

Yiğitliği Zeus çoğaltır, azaltır insanlarda,
 odur ölümsüzlerde en güçlü olan.
 Biz böyle kavga dövüşün ortasında
 245 çocuklar gibi ne diye daldık gevezeliğe,
 birbirimize savuracak küfürler çok,
 yüz sıralı gemi bile taşıyamaz.
 Dili oynaktır insanoğlunun,
 söz tarlasında otlar durur,
 250 ne söylersen onu alırsın geri.
 İllaki kavga etmemiz mi gerek,
 küfürler savurmamız mı gerek birbirimize,
 yürek kemiren kavgaya tutuşmuş kadınlar gibi,
 sokak ortasında öfkeyle birbirine çıkışan;
 255 bir sürü gerçek söylerler, bir sürü de yalan,
 yalanı da, gerçeği de öfkeleridir söyleten.
 Sözle söndüremezsın içimde yanan ateşi
 tunç kargılanımızla karşı karşıya savaşmadan,
 bedenlerimizde tunç kargıları deneyelim haydi.”

Böyle dedi, güçlü kargısını sapladı korkunç kalkana,
 tüyleri ürpertirdi bu kalkan,
 260 güm güm gürlledi temrenin altında.
 Bir korku aldı Peleusoğlu’nu,
 ağır eliyle uzaklaştırdı kalkanı bedeninden,
 kalkanı kolayca delip geçecek sandı
 uzun gölgeli kargısı ulu yürekli Aineias’ın,
 kafasında, gönlünde şunu bilmiyordu aptal,
 265 bir çırpıda yok edilip alt edilemezdi
 tanrıların ünlü armağanları ölümlü insan eliyle.
 Yiğit Aineias’ın güçlü kargısı delemeydi kalkanı,
 tanrı armağanı altın kaplama tuttu onu,
 iki kat tuncu, iki kat kalayı geçti kargı,
 270 topal tanrı kalkana beş kat kaplama koymuştu,
 ikisi tunçtu, ikisi kalay, birisi de altındı,
 işte o tutmuştu dışbudaktan kargıyı.

Sonra Akhilleus uzun gölgeli kargısını saldı,
 vurdu Aineias’ın yusuvarlak kalkanından,

- kalkanın uç çemberinden vurdu,
275 bu çemberde ipincedir tunç kaplama,
üstündeki sıgır derisi de ipincedir,
Pelion dişbudağından kargı geçti kalkanı,
inim inim inledi kalkan,
Aineias korktu, büzüldü, kalkanı kaldırdı,
kargı sırtının üstünden uçtu, saplandı toprağa,
280 delip geçmişti kalkanın iki kat çemberini,
Aineias kurtulmuştu koca kargıdan,
sonsuz bir acı kaplamıştı gözlerini,
baktı yakına saplanan kargıya, kalakaldı.
Akhilleus bu ara çekti keskin kılıcını,
atıldı düşmanının üstüne kükreyerek,
Aineias da bir taş aldı eline,
285 büyük bir işti bu yaptığı,
taşıyamaz bugün o taşı iki adam,
ama o kaldırdı salladı tek başına.
Poseidon keskin gözüyle görmeseydi olup biteni,
Aineias saldırıp taşla vuracaktı
tolgasından ya da kalkanından Akhilleus'u,
kalkanla tolga koruyacaktı kara ölümden,
290 o da kılıcıyla saldırıp alacaktı Aineias'ın canını.
Yeri sarsan tanrı seslendi ölümsüz tanrılara:
"Çok acıyorum ulu yürekli Aineias'a çok,
Peleusoğlu'na yenilip incek Hades'e,
Okçu Apollon'un sözlerine kandı aptal,
295 ama Apollon onu kara ölümden koruyamaz ki.
Hem neden acılar çeksin şimdi bu suçsuz adam,
başkalarının derdi yüzünden boşu boşuna,
armağanlarıyla gönlünü hoş ederdi o
engin gökte oturan tanrılarının.
300 Haydi onu biz kurtaralım bari ölümden.
Akhilleus öldürürse bu adamı
öfkelenir Kronosoğlu bile,
kaderi kurtulmaktır Aineias'ın,
tohum ekmeden, iz bırakmadan ölmemeli,
yok olmamalı Dardanos soyu,

ölümlü kadınların verdiği çocuklar arasında
 305 Kronosoğlu Dardanos'u severdi en çok.
 İğreniyordu artık Priamos'un soyundan,
 güçlü Aineias kral olacak Troyalılara,
 kral olacak çocuklarının çocukları."

İnek gözlü ulu Here karşılık verdi, dedi ki:
 310 "Yeri sarsan tanrı, düşün taşın bir karara var,
 Aineias'ı ister kurtar, ister bırak
 yok olsun eli altında Peleusoğlu Akhilleus'un,
 Biz ant içtik tek mil tanrılar önünde,
 Pallas Athene'yle ben ant içtik,
 315 tek mil Troya yok edici ateşle yansa,
 yakanlar da yiğit Akhaoğulları olsa,
 yine korumayacağız Troyalıları kara ölümden."

Yeri sarsan tanrı duyunca bu sözleri,
 gitti karıştı savaşa, kargı gürültüsüne,
 320 vardı Aineias'la ünlü Akhilleus'un yanına.
 Bir kara bulut döktü gözlerine Akhilleus'un,
 sonra çekti aldı tunç kargıyı
 ulu yürekli Aineias'ın kalkanından,
 serdi onu Akhilleus'un ayakları önüne,
 325 Aineias'ı aldı yerden yukarıya kaldırdı.
 Tanrı eliyle kaldırılan Aineias sıçradı,
 aştı sıra sıra yiğitleri, atları,
 vardı ordan oraya seken savaşın ucuna.
 Orda Kaukonlar silahlarını kuşanıyorlardı.
 330 Yeri sarsan Poseidon yaklaştı orda Aineias'a,
 seslendi ona, söyledi şu kanatlı sözleri:
 "Hangi tanrı buyurdu Aineias sana,
 gidesin savaşasın bir deli gibi
 ulu canlı Peleusoğlu'yla karşı karşıya?
 O hem senden çok üstün, hem de ölümsüzlerin gözbebeği.
 335 Onunla karşılaşınca çekil, dinle beni,
 yoksa boylarsın Hades'in evini vaktin gelmeden.
 Ama Akhilleus'un ömrü tükenir de varırsa ölüme

savaş ön sıralarda, korkma,
Akhaların hiçbirisi öldüremez seni o zaman.”

- 340 Böyle dedi bıraktı onu orada,
dağıttı Akhilleus’un gözlerinden tanrısal bulutu.
Akhilleus da açtı gözlerini iri iri,
öfkeyle söylendi ulu yüreğinde:
“Ne görüyorum böyle, vay anam vay,
345 yerde serilmiş duruyor kargım,
onu bir yiğidin üstüne atmıştım,
o yiğit şimdi ortada yok.
Bilirdim, tanrılar severdi Aineias’ı,
bense boşuna övünüyor bu adam derdim.
Varsın gitsin, cehenneme kadar yolu var,
bir daha benim karşıma çıkamaz o,
350 ölümünden kurtulduğuna sevinsin dursun.
Gideyim ben, uyarayım savaşı seven Danaoları,
sonra çıkayım öbür Troyalıların karşısına.”

- Böyle dedi, atıldı sıralara doğru,
kışkırttı durdu yiğitleri bir bir:
“Böyle uzak durmayın Troyalıları Akhalar,
yürüsün her er bir erin üstüne,
gırsın savaşa, yana tutuşa,
355 yiğitliğime yiğidim, ama yine de çok zor
savaşıp başa çıkmak bu kadar erle.
Ölümsüz Ares bile, Athene bile
baş edemez bu tükenmeyen savaşçı seliyle.
Gevşemeyeceğim ben na şu kadar
360 yettikçe gücüm, tuttukça elim ayağım,
saldıracağım sıralarına dosdoğru,
sanmam sevinsin bir tek Troyalı
düşünce benim kargımın yoluna.”

- Böyle dedi, kışkırttı onları.
Öte yandan Hektor çıkışıyordu Troyalıları,
365 kışkırtıyordu onları Akhilleus’a karşı:

“Taşkın canlı Troyalılar korkmayın Peleusoğlu’ndan,
ben ölümsüzlere karşı bile savaşırım sözle.

Ama kargıyla savaşmak zor iş,
tanrılar bizden çok üstün.

Akhilleus da bütün sözlerini getiremeyecek yerine,
370 kimini sona erdirecek, yarıda bırakacak kimini.
Onun elleri ateş gibi olsa,
kızgın demir gibi olsa gücü,
yine de çıkacağım karşısına dimdik.”

Böyle dedi Troyalılara can gelsin diye.

Troyalılar kaldırdı kargılarını düşmana karşı,
çığlıklar yükseldi, öfkeler, kinler karıştı.

375 Phoibos Apollon geldi Hektor’un yanına, dedi ki:
“Sıralar dışında karşılama sakın Akhilleus’u,
çek onu kalabalığın, kargaşalığın içine,
o zaman saldıramaz üstüne, kılıcıyla vuramaz seni.”

380 Böyle dedi, Hektor da tanrının sesinden ürktü,
daldı gerisingeri erlerin kalabalığına.
Akhilleus da saldırdı Troyalılara bağıra bağıra,
ağzına dek saldırganlıkla doluydu yüreği,
ilkin yakaladı İphition’u, soylu Otrynteusoğlu’nu,
İphition birçok ere önderlik ederdi,
iller yıkan Otrynteus’a bir su perisi doğurmuştu onu,
385 karlı Tmolos’un dibinde, bereketli topraklarında Hyde’nin.
İphition saldırırken dümdüz,
tanrısal Akhilleus vurdu onu kargısıyla,
tam kafasının ortasından vurdu,
tekmil kafa ayrıldı ikiye,
gürültüyle yere yıkıldı yiğit,
tanrısal Akhilleus da övündü:
“Yıkıldın, Otrynteusoğlu, erlerin en korkuncu,
buralarda oldu ölümün,
390 oysa Gygaie Gölü’nün kıyılarında doğmuştun,
orada babanın toprakları vardır,
balığı bol Hyllos Irmağı’nın orda,
burgaçlı Hermos Irmağı’nın kıyılarında.”

- Böyle övündü, karanlık bürüdü İphition'un gözlerini.
Akhaların arabaları, kargaşalığın ön sırasında,
tekerlek çemberleriyle paramparça ettiler onu.
- 395 Sonra Antenor'un oğluna, Demeleon'a saldırdı,
savaşta adamlarını yiğitçe koruyana,
tunç tolgasını delerek vurdu onu şakağından.
Temreni tutamadı tunç tolga,
kargı hızla daldı, paramparça etti kemiği,
- 400 içerde beyin oldu delik deşik,
bu yiğidi de tam saldırırken yere serdi.
Sonra da vurdu kargısıyla sırtından Hippodamas'ı,
arabasından atlayıp tam kaçarken.
Can veren yiğit böğürdü bir boğa gibi,
Helikeli tanrıya kurban etmek için
delikanlıların sürüklediği bir boğa gibi tıpkı.
- 405 Sevinir bu armağana yeri sarsan tanrı.
İşte böyle ayrıldı kemiklerinden ulu canı.
Derken Akhilleus kargısıyla yürüdü
Priamosoğlu tanrıya benzer Polydoros'un üstüne.
Babası bırakmazdı Polydoros'u karışsın savaşa,
çocuklarının en küçüğüydü o,
- 410 en sevgili oğluydu, geçerdi hepsini koşuda.
İşte o gün de çocukça bir gösteriş yapayım dedi,
dedi göstereyim bacaklarımın çevikliğini,
koştı ön sıralara yitirdi tatlı canını.
Ayağı çabuk tanrısal Akhilleus onu
vurdu kargısıyla tam geri döneceği sıra,
iki zırhın üst üste geldiği yerden, bedeninin ortasından,
- 415 kemerde altın kopçaların birleştiği yerden vurdu,
temren göbeği sıyrıp dümdüz daldı etine,
Polydoros inleyerek dizleri üstüne düştü,
kapkara bir bulut kapladı gözlerini,
bağırsaklarını avuçladı devrilirken.
Hektor gördü kardeşi Polydoros'u,
- 420 elleriyle bağırsaklarını bastırıyordu,
bir yas bulutu yayıldı gözlerine,
artık uzakta durup oyalanamazdı,

Akhilleus'un üstüne yürüdü dosdoğru,
alev gibi saran kargısını sallıyordu,
saldırdı Akhilleus onu görür görmez,
seslendi övünerek, dedi ki:

- 425 “İşte yüreğimi en çok dağlayan adam,
en sevgili yoldaşımı öldüren işte bu,
savaş yollarında artık birbirimizden saklanma yok.”

Akhilleus böyle dedi tanrısız Hektor'a,
sonra baktı ona yan yan, ekledi:
“Yaklaş bakalım da düş ölümün ağlarına.”

- 430 Tolgası ısıldayan Hektor karşılık verdi titremeden:
“Böyle sözlerle korkarım sanma Peleusoğlu,
bir çocuk yerine koma beni,
ben de bilirim çıkışmasını, küfretmesini.
Yiğitlikte ben senden aşağıyım, ama
435 her şey tanrıların elinde değil mi?
Kargımı atar alırım belki canını,
keskin olduğu görüldü benim kargımın da.”

- Böyle dedi, kargısını sallayıp attı,
ama Athene kargıyı şöyle bir üfledi,
uzaklaştırdı onu soylu Akhilleus'tan,
440 kargı Hektor'a doğru geri döndü,
gelip düştü ayaklarının dibine,
Akhilleus korkunç çılgınlarla atıldı öne,
Hektor'u öldürmek için yanıp tutuşuyordu.
Ama Phoibos Apollon kaçırdı Hektor'u,
sakladı koyu bir bulutun arkasına,
bir tanrı için işten bile değildi bu.
445 Akhilleus üç kez saldırıdı tunç kargısıyla,
derin buluta üç kez vurdu,
dördüncüsünde saldırıdı bir tanrı gibi,
gürledi korkunç seslerle, kanatlı sözler söyledi:
“Yine kurtuldun ölümden köpek yine,
ölüm ayağının dibine gelmişti,

- 450 seni Phoibos Apollon yine korudu,
ne zaman karışırsan kargı gürültüsüne
adağını ondan eksik etme.
Er geç hesabın görülecek,
yeter ki bana da bir tanrı yardımcı olsun.
Kovalarım öbür Troyalıları şimdi,
öldürürüm karşıma çıkanı.”
- 455 Böyle dedi, kargısıyla vurdu Dryops’u boynundan,
adam yıkıldı ayaklarına, bıraktı onu olduğu yerde,
soylu yiğit Philetoroğlu Demukhos’a saldırdı,
kargısını dizine atıp sapladı yere onu da,
sonra da koca kılıcıyla vurup aldı canını.
- 460 Bias’ın oğulları Laogonos’la Dardanos’a saldırdı,
ikisini de aşağı attı arabadan,
birini kargısıyla, birini yakından kılıcıyla.
Sıra gelir Alastoroğlu Tros’a,
Tros kapanır onun dizlerine,
der canlı alır beni belki, tutsak eder,
- 465 yaşıtına acır belki der, kıymaz canıma.
Kandıramayacağını bilmez aptal,
karşısında tatlı, yumuşak bir adam yok,
azgın bir deli var karşısında,
Tros sarılmıştı dizlerine, yalvarıyordu,
Akhilleus kılıcını onun ciğerine soktu,
ciğer birdenbire dışarıya fırladı,
- 470 kapkara bir kan aktı kucağına,
karanlık kapladı Tros’un gözlerini, oldu canından.
Akhilleus gitti Mulios’u kulağından vurdu,
tunç kargı çıktı öbür kulaktan,
vurdu güzel saplı kılıcıyla Ageneroğlu Ekheklos’u,
vurdu tam kafasının ortasından,
- 475 kılıç kanla sımsıcak oldu,
kapladı adamın gözlerini zorlu kader, kızıl ölüm.
Geldi Deukalion’a, tunç kargısıyla deşti kolunu,
tam dirsek sinirlerinin birleştiği yerden,
adam öylece kalakaldı,

- 480 kolu ağırdı, gözlerinin önündeydi ölüm.
 Akhilleus kılıcıyla kesti boynunu,
 kafayı attı uzağa tolgasıyla,
 ilik fişkırdı kesik kemikten,
 gövde serilmiş kaldı toprakta.
 Sonra düştü Peireos'un oğlu kusursuz Rhigmos'un peşine,
- 485 Rhigmos gelmişti bereketli Trakya'dan,
 bedeninin ortasından vurdu onu,
 tunç kargı saplandı karnına,
 adam yuvarlandı arabadan aşağı.
 Arabayı döndürüp kaçarken Areithoos, arabacısı,
 Akhilleus sapladı sivri kargısını sırtına,
 adam düştü arabadan, atlar girdi birbirine.
- 490 Işıl ısl bir yangın saldırırsa nasıl
 dağda, derin derelerde kuru bir ormana,
 ağaçlar nasıl yanarsa için için,
 yel nasıl bir o yana, bir bu yana uçurursa alevleri,
 tanrıya benzer Akhilleus da oraya buraya saldırıyordu,
 kıyasıya doğruyordu düşmanlarını,
 kara toprak bir kan ırmağı olmuştu.
- 495 Düzenli harman yerinde, çiğnemek için ak arpayı,
 geniş alınlı öküzler nasıl koşulursa sabana,
 arpa çabucak ayıklanırsa nasıl
 ayakları altında böğüren öküzlerin,
 tek tırmaklı atlar da tıpkı öyle,
 ulu canlı Akhilleus'un ayakları altında
 çiğniyorlardı ölüleri, kalkanları.
 Arabanın sandığı altında dingiller,
- 500 çepeçevre parmaklıklar bulanmıştı kana,
 atların ayaklarından, araba tekerleklerinden
 habire kan ve çamur fişkırıyordu.
 Peleusoğlu ün kazanmak için yanıyordu,
 dokunulmaz elleri bulanmıştı kanlı çamura.

XXI. Bölüm

Güzel akan ırmağın sığ yerine gelince,
Zeus'tan doğma anaforu Ksanthos'un sığ yerine,
Akhilleus böldü onları ikiye,
kimini sürdü ovadan kente doğru,
Akhaların palas pandıras kaçıştıkları yoldan,
5 ünlü Hektor kovalamıştı onları bir gün önce,
bugün o yolda Troyalılar kaçıyordu korku içinde,
Here önlerine kopkoyu bir bulut sermişti.
Ordunun öbür yarısı da yığılmıştı ırmağın kıyısına,
derinden akan, gümüş anaforu ırmağın
paldır küldür atlıyorlardı içine,
10 derin sular uğulduyor, kıyılar yankılanıyordu,
bağırarak yüzüyorlardı o yana bu yana,
dönüp duruyorlardı anaforu birlikte.
Nasıl havalanırsa bir sürü çekirge,
ateşten kurtulmak için nasıl kaçırırsa ırmağa doğru,
alev fışkırmış, onları cayır cayır yakacak,
sığınak ararlar suda kendilerine,
15 Akhilleus'un saldırışı altında da tıpkı öyle,
dolar Ksanthos'un derin suları,
karmakarışık insan, at kalabalığıyla.

Zeus'tan doğma yiğit bırakır kargısını kıyıda,
ılgın ağaçlarına dayar kargıyı,
atlar ırmağa bir tanrı gibi,
bir tek kılıcı vardır elinde,
kötü işler geçirir aklından,

- kılıcını dört bir yana savurur durur,
20 yükselir bedenlerden korkunç iniltiler,
sular boyanır kıpkızıl kana.
Kocaman bir yunus balığının önünde,
nasıl kaçışırsa öbür balıklar,
nasıl doldururlarsa koyun dibini,
balığa yem olmaktan ödleri kopar,
25 Troyalılar da tıpkı o balıklar gibi,
güçlü ırmağın suları içinde,
yalçın kıyıların altına sığınırılar.
Öldürmekten yorulunca Akhilleus'un elleri,
on iki delikanlıyı diri diri yakaladı ırmakta,
onları Patroklos'un ölüsüne kurban edecekti.
Çıkardı delikanlıları ırmaktan,
geyik yavrusu gibi şaşakalmışlardı,
30 bağladı ellerini arkadan sağlam kayışlarla,
bu kayışları, onların yumuşak gömleklerinden çıkarmıştı,
sonra verdi onları arkadaşına,
koca karınlı gemilere götürün, dedi.
Saldırdı yine ırmağa, öldürmek ateşiyle yana yana.
Rastladı Dardanosoglu Priamos'un bir oğluna,
35 Lykaon tam o sıra kaçıyordu ırmaktan.
Ta eskiden yakalamıştı bu Lykaon'u,
bir gece yakalamıştı onu babasının bahçesinde,
Lykaon habire dalları kesiyordu
keskin bir bıçakla bir yaban incirinden,
o dallardan rampa yapacaktı arabasına.
Akhilleus da başına bir bela gibi inivermişti.
40 Gemiye bindirmişti, satmıştı güzel Lemnos'ta.
İason'un oğlu satın almıştı Lykaon'u,
bir konuk çok para vermiş, kurtarmıştı,
İmbroslu Eetion'du bu konuk,
göndermişti onu tanrısız Arisbe'ye,
Lykaon da oradan kaçıp babasının evine gelmişti.
On bir gün olmuştu Lemnos'tan döneli,
45 arkadaşlarıyla gönlünü eğlendiriyordu on bir gündür,
ama bir tanrı on ikinci günü

atmıştı onu yine Akhilleus'un avucu içine,
Akhilleus da tutup Hades yolculuğuna atacaktı.

Ayağı çabuk tanrısal Akhilleus gördü onu,
50 çıplaktı, tolgası kalkanı yoktu, kargısı yoktu,
kan ter içinde kalmış, nesi varsa yere atmıştı,
ırnaktan kurtulayım derken çözülmüştü dizlerinin bağı.
Akhilleus kızdı, şöyle dedi ulu canlı yüreğine:
“Neler de görüyor gözlerim bak hele!

55 Demek benim öldürdüğüm Troyalılar dirilip dirilip
yeryüzüne çıkıyorlar sisli karanlıklardan,
işte bu da gelmiş, kurtulmuş kara ölümden,
tanrısal Lemnos'ta satılmıştı hani o.
Demek köpüklü denizin engini almadı onu,
oysa niceleri ister de geçemezler o denizi.

60 Ama kargımın ucunu bir denesin bakalım şimdi,
göreyim onu burda, gözümün önünde,
bakalım ordan da geri gelecek mi,
yoksa bereket kaynağı toprak alıkoyacak mı,
bilir o alıkoymasını en güçlüyü bile.”

Akhilleus durup durup böyle düşünüyordu,
şaşkın, bitkin yaklaştı ötekisi,

65 kapanmak istiyordu onun dizlerine,
kara kaderden kaçsaydı ne olurdu,
ne olurdu kurtulsaydı kötü ölümden.

Tanrısal Akhilleus kaldırdı koca kargısını,
tam vuracakken Lykaon eğdi başını,
koştı iki büklüm, sarıldı dizlerine,
insan etine susamış kargı

70 geçti sırtının üstünden, yere saplandı.

Adam bir eliyle yakaladı Akhilleus'un dizini,
öbür eliyle tuttu keskin kargıyı, koyvermedi,
dile geldi, kanatlı sözlerle dedi ki:

“Ayağına düştüm Akhilleus, acı bana, say beni,
75 yalvarıyorum sana işte tanrı oğlu,
toprak ananın ekmeğini ilkin senin yanında yedim,
beni güzel bağımdan alıp götürdüğün gündü,

- babamdan, dostlarımdan çok uzakta,
tanrısai Lemnos'ta satmıştın beni,
yüz sığır değeri kazandırmıştım sana.
- 80 Bunun üç katıyla kurtarıldım şimdi,
on iki gün oldu bugün İlyon'a geleli,
çektiklerimi bir ben bilirim,
uğursuz kader yine atıyor beni senin eline,
Zeus tanrı benden çok mu tiksiniyor ki?
Kısacık bir zaman için doğurmuş beni anam.
- 85 Laothoe, yaşlı Altes'in kızı.
Altes kralıdır savaşsever Leleglerin,
Satnioeis kıyısında yalçın Pedasos'u tutardı elinde.
Priamos aldı işte onun kızını,
başka karıları da vardı bir sürü.
Biz iki kardeş ondan doğduk,
senin elinden olacak ikimizin de ölümü,
- 90 ön sıralarda alt ettin tanrısai Polydoros'u,
vurdun onu sivri kargınla.
Bela benim başıma geliyor şimdi,
sanmam kurtulacağımı senin elinden,
tanrı sürdü seni üstüme.
Bir şey daha diyeyim sana, iyicene koy kafana:
Senin sevgili, güçlü dostunu öldüren adamla,
- 95 Hektor'la bir anadan doğma değilim ben,
öldürme beni, kıyma bana."

- Böyle diyordu Priamos'un ünlü oğlu,
böyle yalvarıp yakarıyordu Akhilleus'a,
ama karşılığında uzlaşmaz bir ses duydu:
"Kurtulmalıktan dem vurma bana budala,
- 100 Patroklos ulaşmadan kara gününe,
Troyalıları esirgemekten hoşlanırdı yüreğim,
çoğunu diri yakalamış, satmıştım,
ama hiçbirini kurtulamaz artık ölümden,
tanrının elime attığı tekmiil Troyalılardan
sağ kalmayacak bir tek kişi İlyon önünde,
- 105 hele kurtulamaz Priamosoğullarının hiçbirini.

Haydi arkadaş sen de öl,
 ne diye sızlanır durursun böyle?
 Senden çok üstün Patroklos bile öldü,
 Görmez misin ben kimim?
 Güzelim, büyüğüm, oğluyum soylu bir babanın,
 bir tanrıça doğurdu beni,
 110 yine de ölüm var bana, zorlu kader var.
 Bir gün gelecek, akşam vakti, ya da öğle vakti,
 Ares alacak benim de canımı,
 degecek etime bir kargı, yayından fıskıran bir ok.”

Akhilleus işte böyle dedi.
 Lykaon duydu dizlerinin, yüreğinin çözüldüğünü,
 115 kargısı kaydı elinden, yıkıldı kolları önünde.
 Akhilleus sivri kılıcını çekmişti bile,
 boynunun altından vurdu onu, köprücük kemiğinden,
 iki yanı keskin kılıç daldı içeri,
 adam yüzükoyun uzandı serildi yere,
 kanı aktı kara kara, ıslattı toprağı.
 120 Akhilleus kaldırdı onu ayağından, fırlattı ırmağa,
 kanatlı sözler söyledi övüne övüne:
 “Yat bakalım şimdi burda balıklarla,
 onlar rahat rahat yalar senin yaranı,
 ölünü döşeğe serip ağıt yakamayacak anan,
 125 anaforsu Skamandros taşıyacak seni denizin engin kucağına.
 Bir balık sıçrayacak dalgayla,
 suyun ürperten sırtında yüzüp
 gelecek yemeye Lykaon’un ak gövdesini.
 Geberin tanrısal İlyon’a varacağımız ana dek,
 siz kaçanlar ölün, sizi kovalayan ben de öleyim!
 130 Güzel akan, ak anaforsu ırmak da koruyamaz sizi,
 boşuna kurban ediyorsunuz ona bir sürü boğayı,
 tek tırnaklı atları diri diri atıyorsunuz akıntısına,
 topunuz öleceksiniz korkunç bir ölümle,
 topunuz ödeyeceksiniz Patroklos’un ölümünü,
 Akhaların başına gelenleri ödeyeceksiniz,
 135 ben uzaktayken, hızlı gemilerin yanında yaptıklarınızı.”

- Akhilleus işte böyle dedi,
çoğaldı öfke ırmağın yüreğinde,
gönlünde düşündü taşındı ırmak,
nasıl son versindi Akhilleus'un bu işine,
Troyalıların başından belayı nasıl kovsundu?
Derken Peleusoğlu, elinde uzun gölgeli kargısı,
140 öldürmek için Asteropaios'u fırladı öne,
Asteropaios Pelegon'un oğluydu,
Pelegon'u yaygın akışlı Aksios'la Periboia dünyaya getirmişti,
Akessamenos'un en büyük kızı,
derin anaforlu ırmak birleşmişti onunla.
Akhilleus saldırdı Asteropaios'a,
o da ırmaktan çıkıp geldi ona karşı,
145 Ksanthos öfke sokmuştu onun yüreğine,
içerlemişti Akhilleus'un delikanlıları öldürmesine,
onları kesip kesip sulara atmasına hiç acımadan.
Birbirlerinin üstüne yürüyüp gelince karşı karşıya,
ilkin ayağı tez Akhilleus dile geldi:
"Kimsin sen, nereden geliyorsun böyle,
150 nasıl yeltendin karşıma çıkmaya?
Talihsiz insanların oğulları çarpışır benim gücümle."

- Pelegon'un ünlü oğlu karşılık verdi, dedi ki:
"Ulu canlı Peleusoğlu, soyumu ne sorarsın?
Paionia'danım ben, ta uzakta, bereketli Paionia'dan,
ora erlerini getirdim buraya,
155 kargıları uzun gölgeler salan erleri getirdim.
On birinci şafak söktü İlyon'a geleli,
yaygın yaygın akan Aksios'tan gelmedir soyum,
güzel suları yeryüzüne yayan Aksios'tan.
Kargısıyla ün salan Pelegon ondan doğdu,
benim babam Pelegon'muş, öyle derler.
160 Haydi şimdi çarpışalım ünlü Akhilleus gel!"

Böyle konuştu meydan okuya okuya.
Akhilleus, Pelion Dağı'ndan gelme kargısını kaldırdı,
yiğit Asteropaios da saldı iki kargıyı birden,

- onun iki eli de becerikliydi,
 Biri gitti vurdu Akhilleus'un kalkanına,
 ama kargı delemedi kalkanı,
 165 tanrı armağanı altın kaplama tuttu onu.
 Ötekisi çarptı sağ kola, sıyırdı dirseğini,
 bir kan fışkırttı oradan kapkara,
 sonra gitti saplandı toprağa,
 çok susamıştı insan etine.
- 170 Akhilleus öldürmek için Asteropaios'u,
 saldı dümdüz uçan kargısını,
 ama kargı Asteropaios'u vuramadı,
 gitti çarptı yüksek kıyıya,
 kayalığın tam ortasında saplandı kaldı
 dişbudak ağacından kargısı Akhilleus'un.
 Peleusoğlu, kalçası boyunca sarkan sivri kılıcını çekti,
 kudurmuş gibi saldırdı Asteropaios'a.
 Asteropaios sökemiordu yalçın kıyıdan
- 175 Akhilleus'un kargısını kalın eliyle,
 çekip almak için üç kez sarstı onu,
 üçünde de gevşedi gücü,
 dördüncüde dişbudaktan kargısını Aiakosoğlu'nun
 büküp kırmak için yüreği yandı, ama
 Akhilleus yaklaşmış, kılıcıyla almıştı canını.
- 180 Sapladı kılıcını karnına, göbeğinin yanından,
 teknil bağırsakları döküldü yere,
 canını solurken karanlık kapladı gözlerini.
 Akhilleus sıçradı onun göğsüne,
 silahlarını soyup bastı zafer çılgınlığını:
 "Yat bakalım şimdi burda!
 Bir ırmaktan doğmuş olmak neye yarar,
- 185 çok zordur savaşmak güçlü Kronosoğlu'nun çocuklarıyla.
 Diyordun yaygın akan bir ırmağın soyundan doğdum,
 bense övünürüm büyük Zeus'un soyundan gelmekle.
 Aiakosoğlu Peleus'tur benim babam,
 sayısız Myrmidonlara krallık ederdi o,
 Aiakos da oğluydu Zeus'un.
- 190 Zeus ne kadar üstünse denize akan ırmaklardan,

- onun soyu da ırmak soylarından o kadar üstün.
İşte koca bir ırmak var yanı başında,
bak bakalım yarayabiliyor mu işine!
Yok, karşı gelinmez Kronosoğlu Zeus’a,
ne ırmaklar kralı Akheloos denk gelebilir ona,
195 ne derin akışlı, engin güçlü Okeanos,
ondan çıkar teknil ırmaklar, teknil deniz,
teknik kaynaklar, derinden akan kuyular ondan çıkar,
ama Okeanos bile korkar yüce Zeus’un yıldırımından,
göklerde gürlediği zaman ödü kopar.”
- 200 Böyle dedi, yalçın kıydan çekip çıkardı tunç kargısını.
Bıraktı Asteropaios’un ölüsünü olduğu yerde,
kumun üstünde uzanmış yatıyordu,
kara sular ıslatıyordu gövdesini.
Çırpınıyordu çevresinde yılan balıklarıyla öbür balıklar
didiklemek için böbreklerini saran yağları.
- 205 Akhilleus yine sağlam arabalı Paionialıların peşine düştü,
Paionialılar kaçıyordu anafolu ırmak boyunca,
görmüşlerdi en üstün yiğitlerinin zorlu savaşta
Peleusoğlu’nun kılıcıyla yere serildiğini.
Yakaladı Thersilokhos’u, Mydon’u, Astypylos’u,
210 Mnesos’u, Thrasios’u, Ainios’u, Ophelestes’i.
Derin anafolu ırmak, benzetip sesini insan sesine,
derin anafolların altında öfkeyle dile gelmeseydi,
hızlı Akhilleus daha bir sürü Paionialı öldürürdü:
“Hey Akhilleus, teknil insanlardan üstünsün güçte,
kötü işlerde de geçersin hepsini,
215 bütün tanrılar yardım ederler sana.
Bütün Troyalıları öldürmen için Kronosoğlu izin vermişse,
bu korkunç işleri benden uzak yap bari,
sür onların hepsini ovaya.
Güzel sularım dolup taşıyor ölümlerle,
tanrısal denize akıtamıyorum sularımı,
öldürdüğün insanlarla tıkadın beni,
220 boyuna da kesip biçiyorsun hiç acımadan.
Bıktım senden Kronosoğlu, yeter artık.”

Ayağı tez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:

“Tanrısal Skamandros, buyurduğun gibi olsun, ama taşkın Troyalılara hiç aman vermem

225 sürmeden onları kentin önüne, Hektor’la karşılaşmadan.
Bakalım o mu beni alt edecek, yoksa ben mi onu?”

Böyle dedi, saldırdı Troyalılara bir tanrı gibi,
derin anaforu ırmak da seslendi Apollon’a:

230 “Vah Zeus’un oğlu, vah gümüş yaylı tanrı,
unuttun mu buyruklarını Kronosoğlu’nun?
Çoğu zaman nasıl buyururdu sana o,
Troyalıları koru, savun derdi,
gün batıp karanlık yayıncaya dek toprağa.”

İrmak böyle dedi, kargısı ünlü Akhilleus bu ara
atladı kıyıdan ırmağın ortasına.

İrmak şahlanıp şahlanıp saldırdı,
235 altüst etti sularını kabara kabara,
yatağında yığınla yatan ölüleri aldı götürdü,
fırlattı kıyılardan dışarı bir boğa gibi böğürerek.
Kurtanıyordu güzel sularında kimi diri görürse,
saklıyordu kocaman anaforların dibine.

240 Korkunç, bulanık bir dalga sardı Akhilleus’un dört yanını,
kalkanına çarptı, itti onu akıntısıyla.

Yiğit, sağlam basamıyordu ayakları üstünde,
yapıştı elleriyle büyük bir gürgen ağacına,
ağaç kökleriyle sökölerek devrildi,
koca bir parça kıyı götürdü peşinden,
sık dallar durdurdu suyun güzelim akışını,

245 bir köprü kuruldu ırmağın üstünde boydan boya,
Akhilleus böylece çıktı akıntıların içinden,
vardı karaya uçar adımlarla, başladı koşmaya,
derin bir korku sarmıştı yüreğini.

Ama koca tanrı yakasını bırakmadı onun,
kapkara bir dalgayla saldırdı ona,
kesmek istiyordu Akhilleus’un soluğunu,

250 belayı savmak istiyordu Troyalıların başından.

- Peleusoğlu fırladı, bir kargı atımlık yol aldı.
Kara kartalın hızı vardı onda, avcı kartalın,
kuşların en güçlüsü, en hızlısı kartalın,
255 Kurtulmak için kaçıyordu bucak bucak,
ama Ksanthos, gümbür gümbür sularıyla kovalıyordu onu.
Kara bir kaynağın sularını
akıtmak için bahçesindeki bitkilere doğru
kazmayla nasıl su yolları kazarsa bir adam,
olukları tıkayan her şeyi söküp atarsa nasıl,
260 bir sürü çakıtaşı yuvarlanır akıntının hızıyla,
sular şarıl şarıl akar yokuş aşağı,
yolu açan adamı bile geçer çabucak,
işte ırmak da öyle ulaşıyordu Akhilleus'a,
ne kadar hızlı koşarsa koşsun adam,
tanrılar daha güçlüydü insanlardan.
Ayağı tez tanrısal Akhilleus
265 durup karşı komayı geçirdi aklından,
gözüyle görüp anlamayı geçirdi,
onu engin göklerin tek mil tanrıları mı kovalıyordu,
Zeus'tan doğma ırmağın koca dalgası
yukardan aşağı doğru çarpıyordu ona,
sular dökülüyordu omuzlarından.
Sıkıntıyla daralıyordu yüreği,
yaylanıp fırlıyordu daha yükseğe.
270 Irmak yırtıcı sularını aşağıdan akıtarak,
ayaklarının altından yutarak tozu toprağı,
dizlerine gem vuruyordu Akhilleus'un.
Peleusoğlu gözlerini göğe kaldırdı, inledi:
"Zeus baba, yok mu tanrılar arasında bana acıyan?
Bu ırmağın elinden beni kurtaracak tanrı yok mu?
Öyleyse gelsin başıma ne gelecekse!
275 Bence suçlu değil göklü tanrıların hiçbiri,
benim anamdır asıl suçlu olan,
boyuna uyuşturdu beni yalanlarla,
Apollon'un hızlı oklarıyla öleceksin dedi,
zırh giyen Troyalıların surları altında.
Hektor öldürseydi beni keşke,

burda yetişmiş insanların en yiğidi.
 Hiç olmazsa ölürdüm bir yiğidin elinden,
 280 bir yiğit soyardı silahlarımı hiç olmazsa.
 Yürekler acısı bir ölümle can vermekmiş kaderim,
 yem olmakmış azgın bir ırmağa,
 çayı geçeyim derken bir fırtınalı günde
 sellerin sürüklediği bir domuz çobanı gibi.”

Tanrısal Akhilleus böyle dedi.
 Poseidon’la Athene ossaat geldiler yanına,
 285 insan bedenine girmişlerdi ikisi de,
 aldılar elini ellerine, güven verdiler.
 Önce yeri sarsan Poseidon başladı söze:
 “Peleusoğlu o kadar ürkme, titreme öyle,
 bak ne büyük tanrılar yardımcı geldi sana,
 Pallas Athene’yle ben arkadayız,
 290 Zeus tanrı da bizden yana.
 Bir ırmakta ölmek değil senin kaderin,
 göreceksin birazdan yatışacak.
 Sana bir öğüdümüz var, dinlersen:
 Kimseyi esirgemeyen savaştan çekme elini,
 Troya ordusundan kaç kişi kalırsa kalsın,
 295 sür onları İlyon’un ünlü surlarına kadar.
 Alacaksın orda Hektor’un canını,
 sonra döneceksin gemilerine,
 sana zafer payını verdik gitti.”

Böyle dediler, döndüler ölümsüzler arasına.
 Akhilleus da yürüdü ovaya doğru,
 tanrıların öğüdü güç katmıştı yüreğine.
 300 Irmağın taşan suları altında kalmıştı ova,
 sürüyle ölü yüzüyordu suyun üstünde,
 güzel silahları yüzüyordu ölü delikanlıların.
 Dizlerini kaldırıyor Akhilleus akıntıya karşı,
 ilerliyordu sıçraya sıçraya,
 durduramıyordu onu yaygın akışlı ırmak,
 Athene yüreğine büyük bir güç salmıştı.

- 305 Ama Skamandros da azaltmadı gücünü,
daha çok kızılıyordu Peleusoğlu'na,
çoşturdu adamakıllı dalgasını,
çağırdı Simoeis'i bağıra bağıra:
"Karşı duralım bu adamın gücüne
canım kardeşim ikimiz birden,
yok edecek nerdeyse Kral Priamos'un ilini,
310 Troyalılar dayanamayacak bu savaşa.
Çabuk yetiş imdada haydi,
kaynak sularıyla doldur yatağını,
akıt bütün selleri, haydi durma,
bir büyük kasırga kopar,
ağaçlar, taşlar gürlesin çatır çatır,
durduralım şu azgın adamı,
315 gücü taşmış, tanrı gibi saldırıyor.
Gücü de yaramasın işine, güzelliği de,
güzel silahları da yaramasın işine,
bataklığın dibinde kalsınlar çamura gömülü,
kumlarla örteceğim kendisini de,
dökeceğim üstüne yığınlarla çakıl,
öyle bir gömeceğim ki onu
320 kemiklerini bile toplayamasın Akhalar.
Onun mezarı kalacak orda,
artık onu gömmek falan yok,
toprak yığma yok üstüne."

- Böyle dedi, bulanık dalgalarıyla azdı, kabardı,
325 saldırdı Akhilleus'a köpüklerin, kanların, gürültülerin içinde.
Gökten inen ırmağın koca dalgası
kabara kabara kovalıyordu Peleusoğlu'nu.
Bir çığlık attı Here, ödü kopmuştu
alıp götürecekti diye onu derin anaförli ırmak.
330 Ossaat seslendi Hephaistos'a, sevgili oğluna:
"Kalk topal oğlum benim, kalk,
sana denk bir düşman sayarım anaförli Ksanthos'u,
haydi yetiş imdada, bir kocaman alev ışıldat,
ben de gidip kopartayım deniz kıyısında

- 335 Zephyros'la akpak Notos'un korkunç kasırgasını,
 tutuşsun kasıp kavuran yangın,
 kül etsin Troyalıların kafalarını, silahlarını.
 Git Ksanthos'un kıyılarında ağaçları yak,
 Ksanthos'u da ver ateşe,
 tatlı söz, gözdağı alıkoymasın seni,
 340 benim sesimi duymadan hızını gevşetme,
 durdur yılmaz ateşini işte o zaman.”

- Böyle dedi, Hephaistos da şaşılacak bir ateş hazırladı.
 İlk o vada başladı yangın,
 yaktı kurbanlarını Akhilleus'un,
 yaktı ırmaktaki binlerce ölüyü,
 kurudu baştan başa bütün ova,
 345 durdu parlak suyun akışı.
 Güzün yeni sulanmış bir yemiş bahçesini
 Boreas yeli nasıl birdenbire kurutursa,
 bahçeye bakan da sevinirse nasıl,
 bahçenin toprağı kurur, ama
 su geçmiştir ağaçların köklerine,
 tek mil ova öyle kurudu, ateş yaktı ölüleri,
 sonra da ılıdayan alevini çevirdi ırmağa doğru.
 350 Gürgenler, söğütler, demirhindiler yanıyor,
 ırmağın güzel suları boyunca uzanan
 nilüferler, kamışlar, mazılar yanıyordu.
 Yılanbalıklarıyla öbür balıklar sıkıntıdaydılar,
 anaforların, güzelim su akıntılarının içinde
 atıldılar bir o yana, bir bu yana,
 355 dayanamadılar çok hünerli Hephaistos'un nefesine.
 Gücü yanan ırmak konuştu, diller döktü:
 “Seninle Hephaistos, boy ölçüşecek tanrı yok,
 savaşmam senin yalım yalım ateşinle,
 kes kavgayı, tanrısal Akhilleus varsın
 hemen sürsün Troyalıları kentlerinden,
 360 yardım edeceğim diye neden boğuşayım?”

Böyle dedi ateşten yana yana,
 kabarcıklar fışkırıyordu güzel sularından,

büyük bir ateşte nasıl kaynarsa bir kazan,
erir içinde semiz bir domuzun içyağı,
altında yanan kuru odun her yandan kabartır onu,
işte Ksanthos'un güzel suları da, ateşin altında,
365 yalım yalım öyle yanıyor, kaynıyordu.
Ksanthos akamaz olmuş, durmuştu,
boğuyordu onu Hephaistos'un zorlu nefesi,
çok yalvardı Here'ye, söyledi kanatlı sözler:
"Ne diye başkalarına saldırmaz senin oğlun,
kötülük için saldırır benim soyuma.
370 ben o kadar da suçlu sayılmam ki,
baksana Troyalılara yardım eden ne çok.
Sen buyur, ossaat keserim savaşı,
ama o da kessin söyle oğluna.
Bir de ant içeyim istersen:
Tekmil Troya tutuşsa, alev alev yansa,
yakanlar cenkçi Akhaogulları olsa,
375 uzaklaştırmam bir daha Troyalılardan kötü günü."

Ak kollu tanrıça duyar duymaz onu
seslendi Hephaistos'a, sevgili oğluna:
"Dur Hephaistos, şanlı oğlum, dur,
ölümlüler için ölümsüz bir tanrıya
380 böyle çektiirmek sana yaraşmaz."

Böyle dedi, Hephaistos da büyük yangını kesti,
ırmak da geri çekildi, indi sularının güzel yatağına.

Ksanthos'un öfkesi dinince savaş da durdu,
Here gemlemişti onları öfkeliyken bile,
385 ama öbür tanrılar arasında ağır bir kavga koptu,
yürekleri kayıyordu karşılıklı iki yöne,
gürültü patırtıyla girdiler birbirlerine,
inim inim inledi engin toprak,
cınladı savaş borazanı koca gökyüzünde.
Olympos'ta oturan Zeus duydu gümbürtüyü,
kavgaya kapıştığını gördü tanrıların,

- 390 yüreği hopladı sevinçten, güldü.
 Uzun zaman uzak durmadılar birbirlerinden,
 kalkan delen Ares başladı işe,
 Athene'nin üstüne ilkin o atıldı,
 elinde tunç kalkanı, kınadı onu:
 “Ne diye tanrıları birbirine katıyorsun yine a it sineği,
 395 ulu yüreğine uyup çılgın bir güvenle?
 Unuttun mu Diomedes'i üstüme saldıgın günü,
 kışkırtıydın onu beni yaralasın diye,
 sen de bir kargıyla üstüme vardın dosdoğru,
 yırtıydın benim güzel derimi.
 O gün bana yaptığını işte şimdi öde.”
- 400 Böyle dedi, vurdu püsküllü kalkana,
 Zeus'un yıldırımını bile yenemezdi bu zorlu kalkanı,
 öldürücü Ares işte böyle dokundu Athene'ye.
 Athene geriledi, bir taş kaldırdı iri eliyle,
 kocaman bir taşı bu,
 ovada duran, kapkara, pürtüklü,
 405 eskiden bir tarlaya sınır olsun diye konmuştu.
 Athene yapıştırdı o taşı azgın Ares'e,
 vurdu boynundan, çözdü elini ayağını.
 Tanrı yere düştü, yedi dönümlük yer kapladı,
 saçları bulandı toza toprağa,
 silahları cınladı üstünde,
 Pallas Athene bir kahkaha koyverdi,
 kanatlı sözler söyledi övüne övüne:
 410 “Anlamadın mı bugüne dek a budala,
 bak ben ne kadar güçlüyüm senden,
 bana karşı komaya davranmak da ne?
 Ananın Erinyslere borcunu öde şimdi,
 anan kızmış, kötülük hazırlıyor sana,
 övünen Troyalılara yardıma koştun diye,
 sırt çevirdin diye Akhalara.”
- 415 Böyle dedi, çevirdi ondan alevli gözlerini.
 O zaman Aphrodite, Zeus'un kızı geldi,

elinden tutup Ares'i götürmek istedi.

Ama Ares ağır ağır soluyordu,
toparlayamıyordu bir türlü gücünü.

Ak kollu tanrıça Here görünce bunu,
kanatlı sözlerle ossaat seslendi Athene'ye:

420 “Kalkanlı Zeus'un gücü tükenmez kızı, aç gözünü,
bak alıp götürüyor insanların belası Ares'i şu it sineği,
can yakan savaştan çıkaracak onu,
haydi durma, düş peşine.”

Böyle dedi, Athene de saldırdı, sevinmişti gönlünde,
yürüdü üstüne Aphrodite'nin,
indirdi göğsüne geniş elini,

425 çözdü yüreğini, dizlerini olduğu yerde.
İkisi de yuvarlandı bereketli toprağın üstüne,
Athene kanatlı sözler söyledi övüne övüne:
“İşte zırhlı Argoslulara karşı savaşan
Troyalıları kim korursa bu gelecek başına,
430 şu yüz­süz, delibozuk Aphrodite'ye bakın,
benim gücüme karşı yardımcı çıkıyor Ares'e.
O olmasaydı çoktan bitirmiştik biz bu savaşı,
yık­mış­tık düzenli İlyon kentini çoktan.”

Athene böyle dedi, gülümsedi ak kollu tanrıça Here.

435 Yeri sarsan tanrı da seslendi Apollon'a:
“Phoibos ne diye uzak duruyoruz birbirimizden,
ötekiler kapıştı, böyle durmak yakışmaz bize,
ayıp olur savaşmadan dönersek Olympos'a,
Zeus'un tunç eşikli evine.

Kavgaya başlamak bana yaraşmaz,
haydi, benden gençsin, sen başla,
440 ben senden hem büyüğüm, hem bilgili.
Ne vurdumduymaz yürek varmış sende aptal!
İlyon'da çektiklerimizi bir getir aklına,
tanrılardan ikimiz vardık,
Zeus buyurmuştu ikimize,
demişti soylu Laomedon'a yardımcı olun,

- belli bir karşılıkla kiralamıştı bizi bir yıllığına,
 445 iş buyuruyordu bize, efendimizdi.
 Bir surla çevirdim ben Troyalıların kentini,
 geniş, çok güzel bir surdu bu,
 kent bir türlü ele geçemez olmuştu,
 sense, çok kıvrımlı İda'nın ormanlık yarlarında
 paytak paytak yürüyen, boynuzlu sığırlarını güdüyordun.
 450 Ama gülüryüzlü mevsimler gelip geçti,
 geldi yıllığı ödemenin günü,
 yüz­süz Laomedon vermedi karşılığını emeğimizin,
 meydan okudu bir de utanmadan, bizi kovdu,
 dedi ellerinizi ayaklarınızı bağlayacağım,
 dedi satacağım sizi uzak adalara.
 455 Üstelik kulaklarımızı tunç kılıcıyla kesecekti.
 Biz de, yüreğimiz öfke içinde,
 döndük gerisingeri,
 iç­er­le­miş­tik sözünü tutmadığına, yıllığı almadığımıza.
 Sen şimdi dize getirip densiz Troyalıları,
 çocukları ve karılarıyla nasıl yok edeceğimizi düşünecek yerde
 460 yardıma kalkıyorsun bu adamın halkına.”

- Okçu Kral Apollon karşılık verdi, dedi ki:
 “Aklın başında yok derdin bana yeri sarsan tanrı
 ölümlüler uğruna savaşa girişseydim seninle,
 o zavallıklar tıpkı yapraklar gibi,
 465 bakarsın toprağın yemişini yer yaşarlar taptaze,
 kimi zaman bakarsın tükenip yok olurlar.
 Haydi çabuk son verelim bu savaşa,
 bırakalım kozlarını kendileri paylaşsınlar.”

- Böyle dedi, sırtını çevirdi babasının kardeşine,
 çekiniyordu onunla el kavgasına girişmekten.
 470 Ama kız kardeşi, yabani hayvanlar tanrıçası çıkıştı ona,
 konuştu avcı Artemis, küçük düşürdü onu:
 “Kaçıyorsun demek okçu tanrı,
 Poseidon’a bırakıyorsun zaferi büsbütün,
 hak etmediği bir ün veriyorsun ona.

Ne diye bir yayın var senin aptal,
yaramadıktan sonra o yay işine?

475 Bir daha duymayayım babamızın sarayında övündüğünü,
eskiden beri ölümsüz tanrılar arasında yaptığın gibi,
Poseidon'a başkaldırıp karşı karşıya savaşırım diye.”

Böyle dedi, Okçu Apollon da bir karşılık vermedi ona,
ama Zeus'un saygılı eşi öfkelenmişti,

480 çıkıştı kötü sözlerle okçu tanrıya:
“Bana karşı koymak mı şimdi niyetin utanmaz köpek?
İstersen yay taşıyıcısı ol sen,
bir aslan yapsın kadınlara karşı Zeus seni.
İstedigine dış geçir, öldür istediğini,
ama zor ölçersin gücünü benim gücümle.

485 Git dağlara, yabangeyiklerini öldür,
kendinden güçlüyle savaşmaktansa bu daha iyi.
Anlamak istersen savaşı çık karşıma,
gör senden ne kadar üstün olduğumu,
gücünü benim gücümle ölçmek neymiş anla.”

Böyle dedi, sol eliyle bileklerinden yakaladı iki elini,
490 sağ eliyle de okluğunu çıkardı omuzlarından,
sonra gülümsedi, oklukla vurdu yüzüne, kulaklarına,
hızlı oklar yayılırken yere,

Artemis yüzünü çeviriyordu,
başını eğdi, kaçtı gözyaşları içinde,
çaylağın saldırısına uğrayan bir kumru
nasıl uçarsa oyuk bir kayaya doğru,
495 onun yakalanmasını istemez kader,
tanrıça da öyle kaçtı ağlaya ağlaya,
bırakarak oracıkta yayını.

Argos'u öldüren haberci tanrı da Leto'ya dedi ki:

“Seninle savaşmaya kalkmazdım ben Leto,
uğur getirmez girişmek kavgaya
bulut devşiren Zeus'un karlılarıyla,
500 git istersen ölümsüz tanrılar arasında övün,
söyle alt ettiğini beni zorlu gücünle.”

Böyle dedi, Leto da aldı kıvrık yayı,
 ötede beride toza bulanmış okları.
 Kızının yayını, oklarını toplarken o,
 Artemis de döndü Olympos'a,
 505 Zeus'un tunç eşikli sarayına vardı,
 kız ağlaya ağlaya oturdu babasının dizlerine,
 tanrısız rubası titredi çevresinde,
 babası Kronosoğlu kucakladı onu,
 sonra gülümseye gülümseye:
 "Hangi gök tanrısı sevgili yavrum,
 büyük bir kötülük etmişsin gibi,
 510 üzdü seni böyle yok yere?"

Güzel çelenkli avcı tanrıça karşılık verdi, dedi ki:
 "Senin karın ak kollu Here yaptı bana bunları baba,
 ondan gelir tanrılara dövüş, kavga."

Onlar aralarında böyle konuşuyorlardı,
 515 bu ara Phoibos Apollon tanrısız İlyon'a girdi,
 sağlam kentin duvarları için kaygılanıyordu
 Danaolar o gün kadere karşı gelip duvarları ya yıkarlarsa.
 Hep var olan tanrılarsa döndüler Olympos'a,
 kimi öfkeliydi, üzüyle böbürleniyordu kimi,
 520 gidip oturdular kara bulutlu babalarının yanına.
 Tam bu sıra Akhilleus Troyalıları öldürüyordu,
 tepeliyordu tek tırnaklı atlarını.
 Tanrı öfkesiyle ateşe verilmiş bir kentten
 duman nasıl yükselirse engin göklere doğru,
 herkese saygı, birçoğuna da yas getirirse nasıl,
 525 Akhilleus da Troyalıları öyle kaygı, yas getiriyordu.

Yaşlı Priamos da duruyordu tanrısız duvarın üstünde,
 ordan gördü dev gibi Akhilleus'u,
 onun baskısı altında Troyalılar
 durmadan kaçıyordu paldır küldür,
 hiçbir yandan yardım gelmiyordu.
 Priamos inleye inleye indi duvardan aşağıya,

- 530 duvar dibinde duran ünlü bekçileri kışkırttı:
“Ellerinizi açık tutsun kapıları ardına kadar,
kaçan adamlarımız sığınsın kentin içine,
Akhilleus gelmiş sıkıştırıyor onları işte şurada.
Korkarım şimdi yıkım gelip çatacak.
Duvarın içine girip bir parça soluk alınca bizimkiler,
535 birbirine ekli kapı kanatlarını çabuk örtün,
ne yaparız girerse duvardan içeri
bir sıçrayışta bu uğursuz adam?”

- Yaşlı Priamos böyle dedi,
bekçiler de kol demirlerini kaldırıp açtılar kapıları,
kurtuluş ışığı oldu açılan kapılar,
Apollon atıldı Troyalıların önüne,
onların başından belayı savmak istiyordu.
540 Onlar da kaçıştılar dümdüz kente doğru,
susuzluktan boğazları kurumuştı,
üst baş toz toprak içindeydi,
Akhilleus da hızla kovalıyordu onları elinde kargısıyla,
zorlu bir azgınlık vardı yüreğinde
ün kazanmak için yanıp tutuşuyordu.

- 545 Bu sıra Phoibos Apollon öne sürmeseydi tanrısal Agenor’u,
Antenor’un oğlunu, kusursuz güçlü yiğidi,
Akhaogulları yüksek surlu Troya’yı alacaktı,
Apollon atılganlık gücü komuştu onun yüreğine,
ondan uzak tutsun diye ölümün ağır ellerini,
bir meşe ağacına dayalı duruyordu yanı başında,
kopkoyu bir sis sarmıştı çevresini.
550 Ama Agenor kentler yıkan Akhilleus’u görünce durdu,
bekledi, bir sürü düşünce çalkandı içinde.
Ulu canlı yüreğine sıkıntıyla seslendi:
“Zorlu Akhilleus’un elinden kurtulayım diye,
dalarsam bozguna uğrayıp kaçanların içine,
vay o zaman benim başıma gelen,
555 yakalayacak beni, kesecek boğazımı.
Öte yandan bırakırsam bunları

sıkıştırırsın diye Akhilleus, Peleusoğlu,
 ben de kaldırırsam tabanları duvardan uzağa doğru,
 kaçarsam İlyon Ovası'nda, İda yarlarına varırsam,
 dalarsam ta fundalıkların içine,
 560 akşamleyin bir güzel yıkanırım ırmakta,
 terimi kurutur, dönerim İlyon'a.
 Ama gönlüm ne diye girer bu tartışmalara?
 Görmez mi benim kaçtığımı kentten ovaya doğru,
 peşime düşüp hızlı ayaklarıyla yetişmez mi bana?
 565 Artık o zaman kaderden, ölümden kaçamam.
 Tekmil insanlardan çok güçlüdür o.
 Yoksa kentin önünde karşısına mı çıksam?
 Onun da sivri kargıyla yırtılır bir derisi,
 bizimki gibi bir canı olacak,
 söylerler onun da ölümlü olduğunu,
 570 ne var ki Zeus ün bağışlıyor şimdi ona.”

Böyle dedi, kendini toplayıp bekledi Akhilleus'u.
 Saldırgan yüreği kavga için yanıyordu.
 Bir pars nasıl çıkarsa derin bir koruluktan,
 gelip dikilirse avcının karşısına,
 köpeklerin sesinden korku girmezse yüreğine,
 575 kaçmak hiç aklına gelmezse nasıl;
 ilkin avcı onu vuracak olsa bile,
 kargı saplanmış olsa bile etine,
 vazgeçmez saldırmaktan,
 ilkin o saldıracak ya da ölecek.
 Soylu Antenor'un oğlu Agenor da öyle,
 580 kaçmayacak, deneyecekti tanrısız Akhilleus'u.
 Yusuvarlak kalkanını dikti önüne,
 doğrulttu okunu Akhilleus'a, bağırdı:
 “Şanlı Akhilleus, ummuş olacaksın gönlünde
 ünlü Troyalıların kentini bugün yok edeceğini.
 585 Onun yüzünden daha çok sıkıntı var size budala!
 Bu kentte yiğit var daha bir sürü,
 geçeceğiz ana babalarımızın önüne,
 karılarımızın, çocuklarımızın önüne geçeceğiz,

sonuna dek savunacağız İlyon'u,
korkunç, yılmaz bir yiğitsin, ama
kader burada çarpacak seni.”

- 590 Böyle dedi, ağır eliyle attı sivri okunu.
Vurdu Akhilleus'un bacağı dizinin altından,
korkunç bir sesle çınladı baldırı saran kalay dizlik,
ama tunç temren delememi dizliği,
geri tepti çarptığı yerden,
tanrının armağanı Akhilleus'u korumuştı.
- 595 Akhilleus ossaat tanrısız Agenor'a saldırdı,
ama Apollon bu şanı vermedi ona,
koyu bir bulutla sarıp götürdü Agenor'u,
bıraktı savaştan uzak ıssız bir yere.
Sonra Peleusoğlu'na bir tuzak kurdu
çekmek için onu adamlarından uzağa.
- 600 Agenor'un kılığına girip karşısına dikildi,
Akhilleus da hemen saldırıp kovaladı onu,
uzun zaman bereketli ovada koşturdu;
döndürüp getirdi derin anaforsu Skamandros'un kıyısına.
Apollon az bir aralıkla kaçıyor,
aldatıyordu Akhilleus'u düzenle,
- 605 Akhilleus ha yetiştim ha yetişeceğim diyordu.
Bozguna uğramış Troyalılar bu ara,
yığınlarla vardılar kente,
ulaşanlar sevinç içindeydiler,
erlerle doldu kent birdenbire.
Gelenlerin hiçbirinde yürek yoktu
duvarın dışında birbirini beklemeye,
- 610 anlamak için kim öldü, kim kaldı.
Dalıyordu kentin içine tabanını kurtaran.

XXII. Bölüm

Ürkmüş geyikler gibi kente sığındılar.
Güzel surlara dayanıp kurutuyorlar terlerini,
susuzluğu gidermek için içiyorlardı kana kana.
Bu ara Akhalar, kalkanları omuzlarında, yaklaşıyorlardı.

- 5 Bir Hektor duruyordu olduğu yerde,
uğursuz bir kader mıhlamıştı onu
İlyon'un dışında Batı kapılarının önüne.
Phoibos Apollon seslendi Peleusoğlu'na, dedi ki:
“Ne diye kovalarsın beni hızlı adımlarla?
Sen bir ölümlüsün, bense ölümsüz bir tanrı,
ne diye azgınlık eder, direnirsin böyle,
10 benim bir tanrı olduğumu anlamadın mı?
Şu darmadağın ettiğin Troyalılarla
artık istemezsin herhal savaşmayı,
işte onlar sığındılar kentlerine,
oysa sen dönüp dolanıyorsun burada.
Kaderin sana bağışladıklarından değilim,
öldüremezsın beni, bunu anla.”

- Ayağı tez Akhilleus çok kızdı, dedi ki:
15 “Şaşırttın beni okçu tanrı, tanrıların en amansızı,
çektin beni buraya, surlardan uzağa,
oysa daha bir sürü er toprağı ısıracaktı.
Büyük bir ünden ettin beni onları kurtarmakla,
kolaydı bu, senin hiçbir şeyden korkun yoktu.
20 Gücüm yetse de, bir göstersem sana!”

Böyle dedi, alını yukarda kente doğru yürüdü,
yarışta ödül kazanmış bir at nasıl
arkasında kolayca sürdüğü arabasıyla
dört nala koşarsa ovada,
Akhilleus da tıpkı öyle uçuyordu
ayaklarını, dizlerini oynata oynata.

- 25 Onu ilkin yaşlı Priamos gördü,
ovada bir yıldız gibi parlıyordu;
Orion'un Köpeği denen bir yıldız vardır hani,
görünür yaz sonunda, karanlık gecede,
binlerce yıldız arasında alev alev ışınları,
30 yıldızların en parlağıdır, ama uğursuzdur belirtisi,
çok sıtmalar getirir zavallı insanlara;
işte öyle parlıyordu Akhilleus'un göğsünde tunç.
İhtiyar inledi, havaya kaldırdı ellerini,
dövdü başını, yalvardı sevgili oğluna,
35 ama Hektor dikilmiş duruyordu kapının önünde,
Akhilleus'la savaşmak için yanıyordu.
İhtiyar uzattı kollarını, bağırdı acı acı:

- “Hektor yavrum, dostlarından uzak durma öyle,
erişirsin kaderine, bekleme bu adamı,
senden çok üstündür Peleusoğlu,
40 o katı yürekli adam alt eder seni.
Keşke tanrılar onu benim sevdiğim gibi sevse,
şimdi yere serilir, kuşlar kurtlar yerdi leşini.
Korkunç bir acı da uçar giderdi yüreğimden.
Nice yiğit oğullarımdan etti beni o,
45 kimini öldürdü, kimini sattı uzak adalara.
Bugün de göremedim iki oğlumu
kente sığınan Troyalılar arasında,
göremedim Lykaon'la Polydoros'u,
Laothoe, kadınların en soylusu doğurmuştu onları bana.
Sağsalar, Akha ordusu içinde yaşıyorlarsa,
50 tunçla altın verir, satın alırız onları,
bol bol var bizde tunçla altın,

- ünlü Altes büyük bir çeyiz vermişti kızına.
Ya öldürürse, ne büyük acı bu bana,
onları doğuran anaya ne büyük acı.
- 55 Ama sen Akhilleus'a alt olup ölmezsen,
halkımız daha çabuk unuttur bu acıyı.
Haydi yavrum gir surların içine,
Troya'nın kadınlarını, erkeklerini koru,
büyük bir ün bağışlama Peleusoğlu'na,
kendin de olma tatlı canından.
Bana da acı, şu talihsiz babana,
bunca acıdan bir parça aklı kalmış ihtiyarcığa.
- 60 Korkunç bir kaderle Kronosoğlu
yok edecek yaşlılığın eşğinde beni.
Neler, neler çektirmedi bana o:
Gördüm oğullarımın öldürüldüğünü,
yerde sürüklendiğini esir kızlarımın,
kalmadı bir şeyim, yıkıldı evim barkım,
yerlere serpildi torunlarım küçük yaşta,
- 65 gelinlerim kaçırıldı Akhaların kolları arasında.
En sonunda, bir kapının önünde,
yırtıcı köpekler paralayacak beni de,
bir kılıcın ya da bir kargının sivri ucu
alacak canımı bedenimden,
soframın artıklarıyla beslenen köpekler
- 70 azgın bir yürekle sömürecek kanımı,
sonra serilip yatacaklar avlumda.
Her şey yaraşır Ares'in öldürdüğü bir gence,
eti sivri tunçla yırtılsa, bedeni yere serilse,
ölü de olsa güzel görünür her şeyi.
Ama düşün öldürülmüş bir ihtiyarı,
- 75 kirletmiş köpekler ak başını, ak sakalını, hayalarını.
insanoğlu için bundan büyük acı var mı?"

İhtiyar böyle dedi, avuç avuç yoldu ak saçlarını,
yine de kandıramadı yüreğini Hektor'un.

- Öte yandan anası da dolu yaşla ağlıyordu,
80 bir eliyle göğsünü açtı, bir eliyle kaldırdı memesini,

kanatlı sözler söyledi ağlaya ağlaya:

“Hektor yavrucuğum, saygı göster bu memeye,
onu ağzına uzattığım günleri getir aklına,
unuturdun koynumda bütün dertlerini,
surlarımızın içinde yenmeye bak şu domuzu,
85 gir içeri canım oğlum, dışarda dikilme karşısına.
Öldürürse seni bu adam, ey katı yürekli,
bir döşek üstüne koyamayacağız ölünü,
ne ben ağlayacağım senin önünde, seni doğuran,
ne cömert karın ağlayacak, gözümün bebeği,
yiyecek seni çevik köpekler,
bizden uzak, gemilerin orda.”

Böyle yalvardı ikisi de ağlaya ağlaya,

90 ama bir türlü kanmıyordu Hektor’un yüreği,
dev Akhilleus’u bekliyordu olduğu yerde.

Dağ başında bir yılan vardır hani,
deliğinde bekler gelen insanı,

zehirli otlarla beslenmiş, öfke sarmıştır içini,

95 çöreklenmiş deliğin önünde, bakar yalım yalım,

Hektor da tıpkı onun gibi işte,

söndürülmez bir öfkeyle yana yana,

parlak kalkanı duvarın çıkıntısına dayalı,

öylece bekler, gerilemez bir adım.

Bir ara şöyle dedi yüreğine, kızgın kızgın:

“Yazık bana, girersem surların içine,

100 ilkin Pulydamas yağıdırır ayıbı başıma,

tanrısız Akhilleus’un başkaldırdığı o uğursuz gece

buyurmuştu bana, Troyalıları kentin içine al demişti,

dinlememiştim onu, dinleseymişim keşke.

Çılgınlık ettim de ne oldu, yok ettim halkımı,

105 Troya’nın erkeklerinden, kadınlarından utanırım.

Benden değersiz biri bir gün ya derse ki:

“Gücüne çok güvenirdi Hektor, kıydı halkına.”

Çok daha iyi olur karşı durmak Akhilleus’a,

ya öldürüp onu dönerim geri,

110 ya da onun elinden şarla ölürüm kentimin önünde.

- Yoksa göbekli kalkanımı, güçlü tolgamı bırakıp bir yana,
kargımı da duvara dayayıp,
dosdoğru çıksam mı kusursuz Akhilleus'un önüne,
söz versem, desem mi ki geri vereceğiz
- 115 Helene'yi de, teknil mallarını da,
vereceğiz, koca karınlı gemileriyle
Aleksandros'un Troya'ya getirdiği her şeyi.
Bunlar kavgamızın başı değil mi?
Alın diyeceğim, götürün bunları Atreusoğullarına.
Bir de desem mi paylaşalım hepsini
bu kentte nemiz var, nemiz yok.
Ant içireceğim desem Troyalı yaşlılara,
desem saklamayacaklar kente hiçbir şeyi,
- 120 ikiye bölecekler desem, bütün malı mülkü.
Ama yüreğim ne diye oyalanır böyle şeylerle?
Ona karşı olduğum gibi gidersem,
bakalım acıyacak mı bana, saygı gösterecek mi?
Silahsız gidersem böyle çırlçıplak,
- 125 bir kadın gibi öldürebilir beni o.
Böyle enine boyuna düşünmek de ne,
sırası mı bir kızla delikanlı gibi fiskos etmenin,
bir kızla delikanlı gibi tatlı tatlı konuşmanın sırası mı?
En iyisi tezelden paylaşmak kozumuzu.
- 130 Bakalım Olymposlu kime bağışlar ünü?"
- Hektor böyle düşünüyordu olduğu yerde.
Akhilleus da gitgide yaklaşıyordu,
benziyordu tolgası sallanan cenkçi Enyalios'a,
Pelion'un dişbudağından kargısı sallanıyordu sağ omzunda,
gürül gürül yanan ateşin, doğan güneşin ışınları gibi
- 135 çevresini pırıl pırıl aydınlatıyordu tunçlar.
Onu görünce bir titreme aldı Hektor'u,
korktu yüreği, kalamadı olduğu yerde,
kapıları arkada bırakıp başladı kaçmaya.
Peleusoğlu da hızlı ayaklarına güvendi, düştü arkasına.
Dağlarda bir çaylak, kuşların en hızlısı,
- 140 nasıl kolayca saldırırsa ürkek bir kumruya,

- kumru sıvışıp kaçar,
çaylak da keskin seslerle sıçraya sıçraya atılır üstüne,
can atar yakalamak için onu.
Akhilleus da Hektor'a doğru tıpkı öyle uçar,
Hektor da kaçar korkudan titreye titreye,
koşar Troya surlarının dibinde, dizlerinin vargücüyle.
- 145 Geçerler gözetleme yerini, yellerin dövdüğü incir ağacını,
surlardan uzaklaşır, girerler büyük yola,
varırlar güzel güzel akan iki pınara,
burgaçlı Skamandros'un iki kaynağı fışkırır orada,
birinden ılık bir su akar, bir duman tüter üstünde,
- 150 tıpkı ateşten çıkan duman gibi,
öbüründen yaz ortasında bile buz gibi bir su akar,
kar gibi, dolu gibi, donmuş su gibi soğuk.
Yunaklar vardır bu pınarların yakınında,
geniş, güzel, taştan yunaklar,
- 155 Troyalıların karıları, güzel kızları bir zamanlar
parlak rubalarını yıkarlardı bu yunakların içinde,
barış günlerinde, Akhaoğulları gelmeden önce.
Bu pınarın önünden geçtiler koşa koşa,
biri kaçıyor, öbürü arkadan kovalıyordu.
Önde bir yiğit koşuyordu, ama
daha yiğit biri geliyordu arkadan var hızıyla,
- 160 bu yarış bir kurbanlık, bir öküz derisi uğruna değildi,
at sürücüsü Hektor'un canı uğrunaydı bu yarış.
Çok yarış kazanmış tek tırnaklı atlar nasıl
büyük bir hızla dönerlerse sınırı,
bir ölünün şerefine yapılır bu koşu, büyüktür ödülü,
bir üçayaktır ya da bir kadın;
- 165 Hektor'la Akhilleus da koşarak onlar gibi,
dolandı üç kere kentini Priamos'un.
Seyirci olmuştu tanrılar tek mil.
İlkin söze başladı insanların, tanrıların babası:
"Şu surların çevresinde ne görüyorum böyle,
görüyorum sevdiğim bir adamın kovalandığını,
sızlıyor Hektor için sızım sızım yüreğim,
- 170 bana ne çok sığır budu yakmıştı o,

yakmıştı çok yarlı İda Dağı'nın doruklarında,
 Troya Kalesi'nin üstünde yakmıştı.
 Şimdiyse tanrısak Akhilleus kovalıyor onu
 hızlı ayaklarıyla İlyon'un çevresinde.
 Haydi düşünün bakalım tanrılar, danışın,
 175 kurtaracak mıyız Hektor'u ölümden,
 yoksa bırakacak mıyız bu yiğitliğiyle,
 alt etsin onu Akhilleus, Peleusoğlu?"

Gök gözlü tanrıça Athene karşılık verdi, dedi ki:
 "Ne diyorsun kara bulutlu babam, ak yıldırım!l
 Kaderi çoktan belli, ölümlü bir adamdır bu,
 180 kaçırmak mı istersin onu canlara kıyan ölümden?
 Yap yapacağını, ama biz tanrılar onaylamayız yaptığını."

Bulutları devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:
 "Korkma kızım Tritogeneia, konuşmadım açıkyürekle,
 yumuşak davranmak isterim sana.
 185 Gecikme bari, yap düşündüğün gibi."

Böyle dedi, kıskırttı Athene'nin içinde yanan ateşi,
 tanrıça bir sıçrayışta indi Olympos doruklarından aşağı.

Hızlı Akhilleus kovalıyordu Hektor'u durmadan.
 Dağlarda bir köpek nasıl izlerse geyik yavrusunu,
 190 onu ininden kaldırmış, kovalar dere tepe,
 geyik yavrusu sığınıp saklanır çalıların altına,
 izini koklaya koklaya koşar köpek de habire,
 buluncaya dek direnir, bırakmaz peşini,
 işte Hektor da tıpkı onun gibi
 kaçamıyordu ayağı çabuk Peleusoğlu'nun gözünden.
 Yukardakiler kendisini kargılarıyla belki korurlar diye
 ne zaman koşsa Dardanos kentinin kapılarına doğru,
 195 sığınmak istese sağlam duvarların altına,
 Akhilleus davranıyordu ondan önce,
 kentten yana koşup yolunu kesiyordu Hektor'un,
 ovaya doğru sürüyordu onu.

- Düş gören bir adam kaçan birini nasıl kovalayamazsa,
200 kaçan nasıl kaçamaz, kovalayan da yakalayamazsa,
Akhilleus, Hektor'a öyle yetişemiyordu,
Hektor da kaçıp kurtulamıyordu Akhilleus'tan.
Apollon ona son bir kez yaklaşmasaydı,
güç katmasa, çeviklik katmasaydı dizlerine,
Hektor nasıl kaçabilirdi ölüm tanrıçalarından?
205 Bu ara Akhilleus işmar etti adamlarına,
bırakmadı atsınlar Hektor'a acı kargılarını,
biri onu vurunca ün kazanacaktı,
Akhilleus da ikinci gelecekti ün kazanmada.
Ama pınarlara, yunaklara dördüncü gelişlerinde,
bir altın terazi kurdu baba tanrı,
210 acıklı ölümün iki tanrıçasını koydu kefelere,
biri Akhilleus'unkiydi, biri at sürücüsü Hektor'unki,
ortasından tuttu kaldırdı teraziyi,
ağır bastı Hektor'un kara günü,
kefe düştü yuvarlandı Hades'e dek.
Phoibos Apollon da bıraktı onu kaderine.
Gök gözlü tanrıça Athene vardı Peleusoğlu'na,
215 durdu yanında, söyledi kanatlı sözler:
"Şanlı Akhilleus, Zeus'un sevdiği,
umarım ikimiz Akhaların gemilerine
büyük bir ün taşıyacağız şimdi,
tepeleyeceğiz savaşa susamış Hektor'u.
Kalkan taşıyan babamız Zeus'un yuvarlanıp ayaklarına
istediğince çabalasın dursun Okçu Apollon,
tepeleyeceğiz savaşa susamış Hektor'u.
220 Artık kurtulamaz Hektor elimizden.
Ama sen dur biraz soluk al,
gidip kandıracağım ben onu,
bak nasıl savaşıyor seninle yüz yüze."

- Athene böyle dedi, Akhilleus söz dinledi,
sevindi yürekten, öylece durdu,
225 yaslanmıştı tunç temrenli kargısına.
Tanrıça da yürüdü tanrısal Hektor'a doğru,

Deiphobos'a benzetmişti bedenini, yılmaz sesini.
Durdu yanında, söyledi kanatlı sözler:

- 230 “Hızlı Akhilleus fena sıkıştırıyor seni ağabey,
Priamos'un kenti dolayında, çevik ayaklarıyla.
Gel birlikte karşı koyalım, püskürtelim onu.”

Tolgası ışıldayan ulu Hektor karşılık verdi, dedi ki:

- 235 “En sevgili kardeşimdin Deiphobos sen benim,
Priamos'la Hekabe'den doğan çocuklar arasında.
Daha da çok değer veriyor sana gönlüm bugün,
sen görür görmez beni gözlerinle,
yüreğin surlardan dışarı çıkardı seni,
oysa ötekiler surların içinde duruyor.”

Gök gözlü Athene bu sözlere dedi ki:

- 240 “Bir yandan anam, bir yandan babam sırayla
çok yalvardılar bana, sarıldılar dizlerime,
arkadaşlarım da yalvardı, dediler gitme kal,
hepsi korkudan tir tir titriyordu.
Ama yüreğim dağlanıyordu acı bir yasla.
Haydi bir yürekle savaşalım ona karşı,
haydi esirgemeyelim kargılarımızı,
ya Akhilleus öldürecek bizi,
245 götürecekt kanlı soykalarımızı koca karınlı gemilere,
ya da o alt olacak senin kargınla.”

Athene böyle dedi, düzenle yol gösterdi.

Birbirlerine doğru yürüyüp geldiler karşı karşıya.

İlkin tolgası ışıldayan Hektor dile geldi, dedi ki:

- 250 “Artık kaçmam senden Peleusoğlu deminki gibi.
Tanrısız Priamos'un kentini dolandım üç kere,
durup saldırışını beklemeye yüreğim varmadı.
Ama şimdi buyuruyor sana karşı koymayı,
ya sen benim elime geçersin, ya geçerim ben senin eline.
Haydi tanrıları tanık turalım antlaşmalarımıza,
255 olamaz onlardan iyi tanık, onlardan iyi bekçi.
Zeus bana zaferi verir de alırsam canını,

dile gelmez saygısızlıklar göstermem sana,
ünlü silahlarını soyar, ölünü geri veririm Akhalara.
Sen de Akhilleus, yap benim gibi.”

- 260 Ayağı tez Akhilleus yan yan baktı, dedi ki:
“Hektor, düşmanım, antlaşmadan söz açma bana,
böyle şey olamaz insanla aslan arasında,
nasıl uyuşamazsa kurtla kuzunun gönlü,
durmadan kin beslerler birbirlerine,
265 bizim de dostluk yapmamız akla sığmaz,
birimiz düşüp kanıyla doyurmadan Ares’i,
o her zora dayanan savaşçıyı doyurmadan
ikimizin arasında anlaşma olmaz.
Bütün yiğitliğini topla şimdi yüreğine,
her zamandan çok sana şimdi gerek
gözüpek bir kargıcı, bir savaşçı olmak.
270 Sana şu anda artık kaçmak da yok,
Pallas Athene alt edecek seni benim kargımla,
bana verdiği teknil acıları öde şimdi,
kudurmuş kargınla öldürdüğün dostlarımın acısını öde.”

- Böyle dedi, uzun gölgeli kargısını salladı attı.
Ünlü Hektor da karşıdan görüp kargıyı çömeldi,
275 tunç kargı tepesinden uçtu, saplandı toprağa,
Pallas Athene yakaladı kargıyı ossaat,
Hektor’dan gizli Akhilleus’a geri verdi.
Hektor şöyle dedi kusursuz Peleusoğlu’na:
“Vuramadın tanrılara denk Akhilleus,
280 demek öğrenmedindi Zeus’tan ölüm saatimi.
Oysa sözler, yalanlar dokumakta ustaymışsın,
korkarım da yitirir miyim sandın gücümü?
Kaçmam, bunu aklından çıkar,
saplayamazsın kargını sırtıma,
işte yürüyorum üstüne hızla, dosdoğru,
285 tanrı izin verdiyse silahını göğsüme sapla.
Sakın tunç kargımdan en iyisi, haydi durma.
Adamakıllı bir sokabilsem onu etine!

Savaş çok kolay olur Troyalılara sen ölürsen,
sensin başımızda en büyük bela.”

- Böyle dedi, uzun gölgeli kargısını salladı attı,
290 vurdu Peleusoğlu’nu kalkanının göbeğinden,
ama kargı kalkandan çok uzağa tepti.
İçerledi Hektor, kargı elinden boşuna çıkmıştı.
Şaşırp çarpıldı olduğu yerde,
elinde başka dişdubak kargısı yoktu.
Ak kalkanlı Deiphobos’u çağırdı bağıra bağıra,
dedi bana uzun bir kargı getir.
295 Ama Deiphobos’u kodunsa bul.
Hektor yüreğinde anladı olup biteni, dedi ki:
“Eyvah! Demek tanrılar ölüme çağırıyor beni.
Yiğit Deiphobos’u ben yanımda sanıyordum,
aldattı beni Athene, surların içindeymiş o.
Artık uzakta değil kara ölüm,
300 ayağımın dibine geldi, kaçamam ondan.
Öteden beri bunu kuruyorlardı demek
Zeus’la oğlu okçu tanrı,
oysa eskiden beni nasıl korurlardı.
Kaderim beni kısıkvrak bağladı işte.
Yine de kıyasıya dövüşmek düşer bana,
bir yiğitlik göstereyim de öyle öleyim,
305 duysun gelecekteki insanlar bile.”

- Böyle dedi, çekti sivri kılıcını,
böğrüne asılı, kocaman, zorlu bir kılıçtı bu,
kendini toparlayıp atıldı öne,
yükseklerde uçan bir kartal nasıl,
310 kapmak için körpe bir kuzuyu ya da saklanan bir tavşanı,
inirse karanlık bulutlardan aşağı, ovaya,
Hektor da sivri kılıcını sallaya sallaya öyle atıldı.
Akhilleus da saldırdı, yüreği azgın bir güçle dolu,
göğsünü güzel, işli kalkanıyla kapadı,
parlak, dört siperli tolgası vardı başında,
315 güzelim altın yeleler sık sık dökülüyordu

- Hephaistos'un taktığı sorguçtan aşağı.
 Gecenin karanlığında, başka yıldızlar arasında
 Akşam Yıldızı denen bir yıldız vardır hani,
 yıldızların en parlağı, en güzeli,
 sağ elinde sallanan sipsivri kargı öyle parlıyordu.
- 320 Akhilleus bu kargıyla kötülük kuruyordu Hektor'a,
 hesaplıyordu güzel etinin neresine en iyi gireceğini.
 Bütün gövdesi kaplıydı tunç silahlarla,
 zorla öldürdüğü zaman Patroklos'u
 ondan soyduğu güzel silahlardı bunlar.
 Bir tek yeri açık kalmıştı Hektor'un,
 köprücük kemiğinin omzu boyundan ayırdığı yer,
- 325 adamın çok kolay canı alınırdı ordan.
 Ateşli bir saldırıyla sapladı kargıyı oraya.
 Temren dosdoğru girdi yumuşak boğazdan içeri.
 Ama ağır tunç kargı yaramadı gırtlığı,
 Hektor bir iki sözle karşılık verebildi düşmanına,
- 330 yuvarlandı toza toprağa, tanrısız Akhilleus övündü:
 "Soyarken sen Patroklos'un silahlarını Hektor,
 diyordun belki ucuz kurtulurum,
 uzaktın benden, aldırış etmiyordun budala!
 Ama uzakta, koca karınlı gemilerin yanında,
 Patroklos daha yiğit bir koruyucu bırakmıştı,
 beni bırakmıştı, senin dizlerini yere getiren beni;
- 335 seni kuşlar köpekler didik didik edecek hiç acımadan,
 oysa Akhalar ölü töreni yapacaklar ona."

- Tolgası ışıldayan Hektor bitkin bir sesle dedi ki:
 "Yalvarırım canın, dizlerin, anan baban adına,
 Akha gemilerinin yanında köpeklerle bırakma beni.
- 340 Yığınla tunç al, altın al,
 babamla ulu anam armağanlar versin sana,
 ama sen de onlara geri ver gövdem,
 ateş payımı alayım kadın, erkek Troyalılardan."

- Ayağı tez Akhilleus yan yan baktı, dedi ki:
- 345 "Dizlerime sarılma köpek, yalvarma anan baban adına!

Gönlüm, yüreğim kışkırtıyor beni,
 diyor şunun etini parçala, çiğ çiğ ye,
 senin bana bu yaptıklarından sonra,
 kimse uzaklaştıramaz başından köpekleri,
 getirseler bana kurtulmalığının on katını yirmi katını,
 350 tartsalar şurada, daha çok veririz deseler,
 Dardanasoğlu altın koysa teraziye senin ağırlığınca,
 döşegine yatıp ağlayamayacak sana seni doğuran,
 köpekler, kuşlar yiyecek bütün bedenini.”

355 Tolgası ışıldayan Hektor can verirken dedi ki:
 “Senin ne olduğun yüzünden belli,
 demirden bir yürek var göğsünde.
 Ama uyanık ol, uğramayasın tanrı lanetine,
 yiğit de olsan, Paris’le Apollon o gün seni,
 360 öldürecekler Batı kapılarının önünde.”

Söyler söylemez Hektor bu sözleri,
 her şeye son veren ölüm kapladı bedenini.
 Uçtu canı gövdesinden, yollandı Hades’e,
 gücünden, gençliğinden koptu kaderine ağlaya ağlaya.
 Hektor ölmüştü bile, Akhilleus söylerken şu sözleri:
 365 “Sen öl, ben de boyun eğirim kaderime,
 ömrüme son verince Zeus’la öbür ölümsüzler.”

Böyle dedi, tunç kargıyı ölünün gövdesinden çıkardı,
 bıraktı onu bir köşeye,
 sonra da omuzlarından soydu kanlı silahları.
 Akhaoğulları koşuşup geldiler,
 370 şaşırdılar Hektor’un güzelliğine, boyuna bosuna.
 Kim gelirse gitmiyordu vurmadan ona,
 her biri şöyle diyordu bakıp yanındakine:
 “Bu daha yumuşak değil mi, şuna bak,
 gemileri yakan Hektor nerde, bu nerde?”

375 Böyle dediler, hepsi yaklaştı vurdu ölüye.
 Ayağı tez Akhilleus soydu ölüyü,

durdu Akhaların arasında, söyledi kanatlı sözler:
“Arkadaşlar, Argosluların önderleri, komutanları,
380 bütün düşmanlarımızdan çoktu bu adamın kötülüğü,
tanrılar madem bu adamı alt etmeyi nasip ettiler bana,
haydi gidelim, silahlarımızla bir dolanalım kenti,
anlayalım bakalım, Troyalıların niyeti ne,
bize bırakırlar mı dersiniz kalelerini,
Hektor’suz da dayanırlar mı yoksa?
385 Ama ne diye yüreğim tartışır durur böyle?
Gemilerin yanında yatıyor Patroklos’un ölüsü,
ne ağlayanı var, ne gömeni.
Unutamam onu canlılar arasındayken,
dizlerim tutana dek unutamam onu.
Unutulsa bile Hades’te ölüler,
390 ben yine anacağım sevgili dostumu.
Şimdi Akha delikanlıları, dönelim gemilerimize,
alın şunu da, çağırın Paian övgüsünü.
Büyük bir ün kazandık, öldürdük tanrısal Hektor’u,
Troyalılar bir tanrı gibi taparlardı ona.”

Ayağı tez Akhilleus böyle dedi,
395 tanrısal Hektor için düşündü kötü şeyler.
İki ayağını topukla bilek arasından deldi,
kayışlar geçirdi deliklerden, bağladı arabaya,
başı bıraktı yerde sürüklensin diye,
sonra atladı arabaya ünlü silahlarıyla.
400 Kamçıladi atları, atlar öne atılıp coştı.
Yerde sürüklenen gövdenin çevresinde
bir toz bulutu yükseldi birdenbire.
Toz toprak içinde kaldı bütün başı,
kopkoyu saçları darmadağın oldu,
çok güzeldi bu baş eskiden,
şimdi Zeus verdi onu düşmanlarına,
kirletsinler diye yurdunun toprakları üstünde.

405 Bulanırken bu taş toza toprağa,
anası da saçlarını yolup duruyordu,

fırlatıp atmıştı parlak başörtüsünü,
dövünüyor, oğluna baka baka haykırıyordu.
Acıklı acıklı inliyordu babacığı da,
ağlaşıyordu çevrelerinde bütün halk,
410 kent dolmuştu baştan başa hıçkırıklarla.
Kalın kaşlı İlyon sanki ateşe verilmişti,
sanki için için yanıyor, kavruluyordu.
Kendinden geçmiş ihtiyarı tutmak da çok zordu,
dışarı çıkmak istiyordu Dardanos kapılarından.
Yalvarıp yuvarlanıyor toz toprak, gübre içinde,
415 herkese kendi adıyla bağıırıyordu:
“Kaygılanmayın benim için, çekilin dostlar,
bırakın çıkayım, varayım Akhaların gemilerine,
yalvarayım bu azgın, zorba adama,
acır yaşlılığımıza, saygı gösterir belki,
420 onun da benim gibi bir babası var,
Peleus dünyaya getirmiş, yetiştirmiş onu,
bela olsun diye Troyalıların başına,
bana da acılar versin diye,
kimseciklerin katlanamadığı acılar.
Fidan gibi nice oğullarımdan etti beni,
acısı çok büyük onların ayrı ayrı,
ama topunun acısını geçer Hektor’un acısı,
425 dayanamam ona, götürecekt beni Hades’e.
Kollarımın arasında öleydi ne olurdu,
onu kara güne doğuran anasıyla
ağlardık doya doya, tutardık yasını.”

İhtiyar ağlaya ağlaya böyle dedi,
halk karşılık verdi ona hıçkırıklarla.
430 Başladı Hekabe kadınlar arasında uzun bir ağıta:
“Bak anana yavrum, talihsiz anana,
senin acını göreyim, öldüğünü göreyim de,
bundan böyle nasıl yaşayayım ben, nasıl?
Gece gündüz yüreğimin ışığıydın bu kentte,
Troyalı kadınların, erkeklerin gücü desteği,
bir tanrı gibi selamlardı yavrum onlar seni,

435 sen onların büyük şanıydın sağken,
ama yavrum, kaderle ölümün elindesin şimdi.”

Böyle dedi Hekabe ağlaya ağlaya.

Hektor’un karısı henüz bir şey duymamıştı.

Gerçeği söyleyen bir haberci gelmemişti ona,
bildirmemişti kapıların dışında kaldığını Hektor’un,

440 Yüksek bir sarayın odasında kumaş dokuyordu o,
erguvan renginde bir kumaştı bu, iki katlı,
alacalı süsler işliyordu kumaşın içine.

Çağırmıştı güzel örgülü bir hizmetçiyi,
demişti üçayaklı bir büyük kazan koy ateşe,
sıcak suyla yıkansın Hektor savaş dönüşü.

445 Bilmiyordu zavalılık, burdan çok uzakta
Athene alt etmişti Hektor’u Akhilleus’un eliyle.

Ansızın surlardan doğru bir bağrışma, bir inleme duydu,
titredi eli ayağı, mekik elinden yere düştü,
seslendi güzel örgülü hizmetçilerine:

450 “Haydi gelin ikiniz de, bakalım ne oldu.
Saygıdeğer kaynanamın sesini duydum,
ağzıma geldi göğsümde yüreğim,
kaskatı kesiliyor dizlerim altımda.

Bir bela geliyor oğullarına Priamos’un.

Ne olur kulaklarım duymasa bu sözümü!

Ama çok korkuyorum tanrısız Akhilleus’tan,

455 kesmiş olmasın yiğit Hektor’un yolunu,
onu tek başına kovalamasın ovada,
son vermiş olmasın yüreğini kaplayan acıklı yiğitliğine,
erler arasında kalmaz Hektor hiçbir zaman,
üstün bir iç ateşi vardır, koşar önden.”

Böyle dedi, fırladı saraydan deli gibi,

460 hizmetçiler de koştu onun arkasından,
küt küt atıyordu göğsünde yüreği.

Surlara varınca insan kalabalığını gördü,
durdu, bakındı duvardan aşağı,
sürükleniyordu Hektor kentin önünde,

- acımadan sürüklüyordu dört nala koşan atlar
 465 Akhaların koca karınlı gemilerine doğru.
 Bürüdü gözlerini kapkara bir gece,
 yıkıldı arkaya, can verir gibi düştü.
 Başından yere attı parlak şeritlerini,
 örgülü saç ağlarını, tacını attı,
 470 sonra da altın Aphrodite'nin verdiği yaşmağı.
 Gelin olduğu gün vermişti Aphrodite yaşmağı ona,
 o gün, Hektor almıştı onu Eetion'un evinden,
 sayısız armağanlar verip gelin etmişti.
 Görümceleriyle eltileri koşup tuttular onu.
 Kendinden geçmiş, ölecek gibiydi.
 475 Sonra soluk aldı, toparladı kendini,
 ağladı derin hıçkırıklarla, dedi ki:
 "Hektor neler geldi başıma!
 Nasıl da bir kaderle doğmuşuz ikimiz de,
 sen doğmuşsun Troya'da, Priamos'un sarayında,
 480 bense ormanlı Plakos'un eteğinde, Eetion'un konağında,
 talihsiz babanın kara talihli çocuğu,
 keşke dünyaya getirmeseydi o beni!
 Şimdi gidiyorsun Hades ülkesine,
 kuytu derinlikleri altında toprağın,
 dul bırakıyorsun beni bu sarayda,
 zehir zıkkım bir yas içinde,
 485 seninle dünyaya getirdiğimiz çocuk
 daha konuşmasını bilmez zavalıcık,
 sen öldün Hektor, kol kanat olamazsın ona,
 o da sana destek olamaz ilerde.
 Gözyaşı kaynağı savaştan kurtulsa bile,
 Akhaların buraya getirdiği savaştan,
 gelecekte yalnız acıyla kaygı görecektir o,
 yoksun edecekler onu tarlalarından.
 Bir çocuğu yetim bırakan gün
 490 akranlarından da yoksun kılar onu,
 dolaşır boynu bükük, başı önde, gözü yaşlı,
 çaresiz başvurur babasının arkadaşlarına,
 rasgele sarılır onun bunun eteğine,

- şarap tasını uzatsa bile acıyan biri,
495 ıslatıp şarap dudağını, dokunmaz damağına.
Şölenden kovar onu anası babası sağ olan,
eliyle vurur, küçük düşüren sözler eder:
'Haydi,' der, 'kır boynunu burdan,
yok senin baban bu şölende.'
500 Ağlaya ağlaya sığınır dul bir ananın koynuna
Astyanaks, babasının kucağında bir zamanlar
ilikle, koyun yağıyla beslenen çocuk.
Eskiden oyunlarını bitirirdi o,
uykuya daldı yumuşak bir döşekte,
en güzel yemeklerle dolardı gönlü
kolları arasında sütninesinin.
505 Troyalıların Astyanaks dediği bu çocuğu,
şimdi babasından yoksun bekler nice acılar!
Onların kapılarını korurdun, yüksek duvarlarını,
korurdun sen Hektor tek başına.
Şimdiyse koca karınlı gemilerin dibinde,
kurtlar kemirecek etini, anadan babadan uzak,
köpekler doyuracak karınlarını bedeninden.
Burda cırlıçıplaksın, anadan doğma,
510 oysa sarayda ne çok ruban var,
tüy gibi, kadın eliyle dokunmuş süslü rubalar.
Ateşe verip yakacağım hepsini,
madem hiçbiri yaramaz artık işine,
madem onları giydirip yatıramam döşeğe seni,
yakacağım sana şan olsun diye,
gözleri önünde Troyalı erkeklerle kadınların."

Böyle diyordu ağlaya ağlaya Hektor'un karısı.

- 515 Karşılık veriyordu kadınlar hıçkırıklarla.

XXIII. Bölüm

Böyle ağlaşıyorlardı kentte bir baştan bir başa.
Gemilerine, Hellespontos'a varınca Akhalar dağıldı,
her Akhalı gitti kendi gemisine.

Akhilleus Myrmidonlar dağılsın istemedi,

5 seslendi savaşa düşkün arkadaşlarına, dedi ki:

“Atları hızlı Myrmidonlar, sevgili dostlarım,
arabalarınızdan çözmeyin tek tırnaklı atlarınızı,
atlarımız arabalarımızla yaklaşalım Patroklos'a,
ölülere saygı gerek, ağlayalım ölüsüne.

10 Ağlayalım doya doya, çözelim sonra atlarımızı,
hep birden akşam yemeğini yiyelim burada.”

Böyle dedi, inlemeye başladılar bir ağızdan,
en başta Akhilleus inliyordu.

Üç kez sürdüler güzel yeleli atlarını

ölünün çevresinde ağlaya hıçkırığa,

Thetis'ti ağıt yakma isteğini doğuran.

15 Kumsal sıırıslıklamdı gözyaşlarından,

erlerin silahları gözyaşlarıyla sıırıslıklam;

özlediler düşmanı darmadağın eden yiğidi.

Peleusoğlu başladı uzun bir ağıta,

dayadı arkadaşının göğsüne adam öldüren ellerini:

“Patroklos dostum, selam sana,

varsın selamım Hades'in konağına dek,

20 Verdiğim sözleri yerine getireceğim şimdi:

Sürükleyeceğim Hektor'u buraya,

itlere çiğ çiğ parçalatacağım onu,

boğazlayacağım odun yığınının önünde
Troyalıların on iki körpe çocuğunu,
öylesine büyük yüreğimde öfke.”

- Peleusoğlu Akhilleus böyle dedi,
tasarladı tanrısai Hektor’a karşı kötü şeyler,
25 Menoitiosoglu’nun yattığı sedirin yanında
tozun toprağın içine yüzükoyun serdi ölüsünü.
Parlak tunç silahlarını soyundu ötekiler
çözdüler koşumdan kişneyen atlarını,
yerleştiler ayağı hızlı Aiakosoglu’nun gemisi yanına,
binlerceydiler, çok kalabalıktılar,
Akhilleus güzel bir ölüm şöleni verdi onlara.
30 Kesildi bir sürü koyun, meleyen keçi,
böğürdü bıçak altında bir sürü ak boğa,
kızartıldı ak dişli bir sürü domuz,
Hephaistos’un ateşi üstünde fışkırdı yağları.
Ölünün çevresinde kanlar aktı çanak çanak.
35 Bu ara ayağı tez Akhilleus’u
Akha kralları tanrısai Agamemnon’un yanına götürdü,
güçbela kandırmışlardı yanan yüreğini,
varır varmaz Agamemnon’un barakasına,
gür sesli habercilere buyurdular ossaat,
40 konsun dediler ateşe koca bir üçayak,
yıkasın Peleusoğlu üstüne bulaşan kanları.
Ama Akhilleus istemedi, bir de ant içti:
“Tanrıların en ulusu Zeus hakkı için,
doğru değil suyun alnıma değmesi
ateşe vermeden Patroklos’u, doğru değil,
45 üstüne bir mezar dökmeden, kesmeden saçlarımı,
Ne kadar kalırsam kalayım diriler arasında,
bir daha yakmaz yüreğimi böyle acı.
Ama bir kere şu yemek belasını savalım haydi.
Gün doğunca sen Agamemnon, erlerin başbuğu,
50 odun getirsinler buyur adamlarına,
neler gerekse koysunlar yığının üstüne
bir ölünün gölgeli ülkeye doğru yolculuğunda,

tükenmez ateş gözümün önünden siler süpürür onu,
adamlarımız da dönerler işlerinin başına.”

Böyle dedi, hepsi de sözünü dinledi onun.

- 55 Hep birlikte ossaat hazırladılar yemeği,
eş paylı şölenden yakınmadı hiç kimse.
Yenilip içildikten sonra doyasıya,
her biri barakasına yatmaya gitti,
birçok Myrmidon arasında bir Peleusoğlu,
60 kıyıya dalgaların çarptığı yerde, açıkta,
uğultulu denizin karşısında ağır ağır hıçkırıyordu.
Bir ara uyku gelip dağıttı yüreğinin kaygısını,
içine tatlılığını döktü, sarıverdi onu çepeçevre,
Hektor’u kovalarken rüzgârlı İlyon önünde,
Akhilleus’un parlak bedeni çok yorulmuştu.
65 Uyurken geldi zavallı Patroklos’un ruhu,
her şeyi benziyordu ona,
güzel gözleri, sesi, boyu bosu,
yine o rubaları giymişti sırtına.
Durdu Akhilleus’un başucunda, dedi ki:
“Uyuyorsun demek Akhilleus, beni unuttun gitti.
70 Umursardın ben yaşarken, şimdi umursamaz oldun.
Durma çabuk göm de gireyim Hades kapılarından,
ruhlar var burada, göçmüşlerin belirtileri,
giremem içeriye, uzağa sürerler beni,
ırmağı geçip bir türlü karışamam aralarına,
75 boşuna dolanırım Hades’in geniş kapılı evi önünde, boşuna.
El ele ağlayalım, haydi uzat elini,
siz ateş payımı verdikten sonra
bir daha Hades’ten bana dönüş yok.
Arkadaşlardan uzak oturup konuşmayacağız baş başa
sağken konuşup danıştığımız gibi;
uğursuz ölüm çekti beni uçurumun dibine,
buymuş doğduğum gün kaderime düşen pay.
Varlıklı Troyalıların duvarı dibinde ölmek değil mi
80 tanrılara benzer Akhilleus senin kaderin de?
Bir sözüm daha var sana, dinle beni,

- seninkilerden uzak koma benim küllerimi,
bir arada olsun ikimizin külleri de,
birlikte büyümemiş miydik Akhilleus sizin evde,
85 Opoeis'ten beni size Menoitios getirmişti,
ufaktım, bir kaza çıkmıştı elimden,
öldürmüştüm Amphidamas'ın çocuğunu,
yapmıştım bu deliliği istemeye istemeye,
öfkeye kapılmıştım aşık oynarken.
At sürücüsü Peleus evine almıştı beni,
90 özene bezene büyütmüş, seyis yapmıştı sana.
Bir kapta saklasınlar kemiklerimizi de,
ulu ananın sana verdiği altın çanakta.”

- Ayağı tez Akhilleus ona karşılık dedi ki:
“Buraya ne diye geldin iki gözüm,
95 bütün bunları ne diye söylersin bana?
Bilmiş ol yapacağım her dediğini,
haydi yaklaş bana, sarılalım birbirimize,
bir ancık da olsa ağlayalım doya doya.”

- Böyle dedi, uzattı dost ellerini,
ama hiçbir şey tutamadı eliyle,
100 ruh kaçmıştı bir duman gibi
yerin altına, ılık çala çala.
Akhilleus şaşkın şaşkın fırladı ayağa,
cırıptı ellerini, söyledi şu acıklı sözleri:

- “Bir şeyler var insandan Hades ülkesinde bile,
içinde can yoksa bile, bir ruh var, bir gölge.
105 Bütün gece talihsiz Patroklos'un ruhu
başucumda inledi durdu,
yapacağımı sayıyordu bir bir bana.
Patroklos'a ne de çok benziyordu.”

- Böyle dedi, uyandırdı herkeste ağlama isteğini.
110 Yürekler acısı ölünün çevresinde ağlaştılar
gül parmaklı Şafak görününceye dek.

- O zaman Kral Agamemnon buyurdu,
 çıksınlar dedi bütün adamlar barakalardan,
 odun almaya gitsinler dedi katırlarla,
 soylu bir adam gözcülük edecek bu işe,
 Meriones, sevimli İdomeneus'un seyisi.
 Elllerinde baltalar, iyi örülmüş iplerle çıktılar yola,
 115 katırlar en önde gidiyordu.
 Boyuna yokuşlar çıktılar, yokuşlar indiler,
 yürüdüler dağlar boyunca, aş aşı dağları.
 Varınca bol pınarlı İda'nın eteklerine,
 keskin tunç baltalarıyla başladılar kesmeye
 yaprakları yüksekte meşe ağaçlarını,
 ağaçlar gürültüyle yıkıldı yere.
 120 Yardılar onları, bağladılar katırların arkasına.
 Katırlar yutuyordu toprağı ayakları altında,
 sık çalılıklar aşarak özlüyorlardı ovayı.
 Odun kesenlerin hepsi kütükler taşıyordu,
 öyle buyurmuştu Meriones, sevimli İdomeneus'un seyisi.
 125 Bunları yan yana yığdılar kıyıda,
 burası Akhilleus'un gösterdiği mezar yeri.

- Koca bir odun yığını serdikten sonra,
 çöktüler oldukları yere, beklediler.
 Akhilleus buyurdu savaşçı Myrmidonlara,
 130 kuşanın dedi zırhlarınızı, koşun atları arabalara.
 Onlar da kalktılar, kuşandılar silahlarını,
 savaşçılar da bindi arabalara, arabacılar da.
 Önde arabalar gidiyordu, arkada binlerce yaya,
 taşıyorlardı arkalarında arkadaş Patroklos'u.
 135 Ölü boydan boya saçlarla örtülüydü,
 herkes saçını kesmiş, atmıştı ölünün üstüne.
 Başını arkadan tanrısız Akhilleus tutuyordu,
 Hades'e götürüyordu kusursuz yoldaşını.
 Akhilleus'un gösterdiği yere indirdiler ölüyü,
 ossaat bol odun yığdılar oraya.
 140 Bu ara tanrısız Akhilleus düşündü başka bir şey,
 uzaklaştı odun yığınınından, kesti sarı gür saçını,

o saçı Sperkheios Irmağı için uzatmıştı.

Şarap rengi denize bakıp öfkeyle dedi ki:

“Sperkheios, boşuna adanmış babam bu saçları sana;

- 145 döndüğümde sevgili baba toprağına kesecektim saçlarımı,
kutsal kurbanlar kesecektim sana,
sularının aktığı kutsal yerde, ıtırli sunağının orda
kurban edecektim elli tane teke.

Bu adağı yaşlı babam adanmıştı,
ama sen gerçekleştirmedi bu dileğini.

- 150 Madem dönmeyeceğim sevgili baba toprağına,
sunuyorum saçlarımı Patroklos’a, alsın o götürsün.”

Böyle dedi, saçını koydu sevgili dostunun ellerine,
herkeste uyandırdı ağlama özlemini.

Gün ışığı batıncaya dek ağlayacaklardı orda,

- 155 Akhilleus, Agamemnon’un yanına varıp şöyle demeseydi:
“Atreusoğlu, en çok seni dinler Akha ordusu,
doya doğa ağlamak da gerek, ama
dağıt sen şimdi adamları bu yığının çevresinden,
buyur onlara, hazır etsinler yemeklerini.
Öbür işler ölünün daha yakınlarına düşer,
160 onunla biz önderler kalalım burda.”

Duyar duymaz bu sözleri Agamemnon, erlerin başbuğı,
dağıttı orduyu, yolladı düzgün gemilere.

Orada yalnız ölünün yakınları kalmıştı,
bir yığın yaptılar eni boyu yüz ayak,

- 165 koydular yürekleri yana yana yığının tepesine ölüyü.
Yüzüldü bir sürü yağlı koyun derisi,
çarpık yürüyen boynuzlu öküz derisi yüzüldü,
bu iş yapıldı yığının önünde.

Ulu canlı Akhilleus aldı hepsinin yağından bir parça,
sürdü yağı ölünün bütün bedenine,

yüzülmüş kurbanları çevresine yığdı,

- 170 yanına da küpler dayadı balla zeytinyağı dolu,
sonra hıçkırır hıçkırır hızla attı
yığının üstüne geniş enseli dört tane at.

Patroklos'un dokuz köpeği vardı,
 onlar artıklarla beslenirdi sofrasında,
 kesti Akhilleus ikisinin boğazını, attı yığına,
 175 yanlarına on iki Troyalı çocuğu da kattı,
 on ikisini de tunçla öldürdükten sonra.
 Yüreğinin tek isteği canlara kıymaktı.
 Sonra da bütün bunları silsin süpürsün diye
 yaktı ateşin yıkıcı gücünü.
 Arkasından ağlaya ağlaya başladı ağıta:
 "Selam sana Patroklos, selam Hades'e dek!
 180 Verdiğim bütün sözleri getireceğim şimdi yerine.
 Ulu canlı Troyalıların on iki soylu oğlunu
 yutacak alevler seninle birlikte,
 Priamosoğlu Hektor'a gelince,
 ateşe yedirmem onu, yedireceğim köpeklerle."

Akhilleus böyle meydan okudu,
 ama köpekler uğraşamıyordu Hektor'la,
 185 Aphrodite kovuyordu köpekleri yanından,
 Zeus'un kızı gece gündüz,
 gül kokulu tanrısal bir yağ sürmüştü ölünün bedenine,
 Akhilleus onu sürüklerken yüzülmesin diye derisi.
 Phoibos Apollon, gökten ovaya
 onun için kara bir bulut indirmişti,
 190 gözden kaçırmıştı ölünün kapladığı yeri,
 güneşin gücü, gövdesini saran deriyi
 vakitsiz kurutsun istemiyordu.
 Ama odun yığını tutuşmadı bir türlü.
 Derken tanrısal Akhilleus başka bir şey düşündü:
 Yığından uzağa çekilip yakardı iki rüzgâra,
 195 Boreas'la Zephyros'a güzelim adaklar adadı.
 Bol şarap döktü altın bir tasla,
 yalvardı rüzgârlara, dedi gelin,
 bir an önce yanıp tutuşsun odunlar,
 yok olsun odunlar bir an önce.
 İris ossaat ulaştırdı rüzgârlara bu haberi.
 200 Yeller sert Zephyros'un çevresinde şölendeydi.

İris koşageldi, durdu taş eşiğin önünde,
onu görünce hepsi kalktı ayağa,
her biri çağırdı onu, gel yanıma dedi.
Ama İris oturmak istemedi, girişti söze:

- “Oturmanın sırası değil şimdi,
205 yine gideceğim Okeanos kıyılarına,
gideceğim ülkesine Yüzüyanıkların,
orda yüzlük kurbanlar kesiyorlar tanrılara,
gidip alacağım ben de payıma düşeni.
Ama Akhilleus yalvarıyor Boreas’la gürültülü Zephyros’a,
güzel adaklar adıyor gelsinler diye,
tekmil Akhaların ağladığı Patroklos’a kuruldu odun yığını.
210 İstiyor ateşini yakasınız onun.”

- İris böyle dedi gitti,
rüzgârlar kalktı korkunç bir gürültüyle,
katıp önlerine gürül gürül bulutları.
Vardılar denize çabucak ese ese,
gürültülü rüzgârın altında dalgalar yükseldi;
215 bereketli Troya’ya varıp saldırdılar odun yığına,
derken korkunç bir ateş çıkırdadı.
Rüzgârlar bir arada esti bütün gece,
yığını yakan alevler bütün gece canlı durdu,
bütün gece hızlı Akhilleus iki kulplu bir tasla
şarap aldı altın bir çanakdan,
220 şarabı yere döktü, ıslattı toprağı,
ruhunu andı talihsiz Patroklos’un.
Yeni evli oğlunun kemiklerini bir baba
yakarken nasıl ağlarsa,
bu ölüm ananın babanın nasıl yakarsa yüreğini,
Akhilleus da arkadaşına öyle yanıyordu.
225 Çevresinde sürünüp ağlıyordu bağıra bağıra.
Sabah yıldızı dünyaya muştulayınca günü,
safran rubalı Şafak da yayılınca denize,
yığının ateşi yatıştı, alevler söndü.
Rüzgârlar da Trakya Denizi’nin üstünden
döndüler gerisingeri evlerine,

- 230 deniz gürlüyordu kabara kabara.
 Peleusoğlu uzaklaştı ateşin dibinden,
 yorgun argın uzandı tatlı uykuya.
 Atreusoğlu'yla adamları sürüyle sardılar çevresini,
 uyandırdı Akhilleus'u kalabalığın gürültüsü,
- 235 kalkıp oturdu dile geldi, dedi ki:
 "Atreusoğlu, öbür Akhalı yiğitler,
 ilkin ateşi söndürün kızıl renkli şarapla,
 her yerde kırım alevin gücünü,
 sonra toplarız Patroklos'un kemiklerini,
- 240 kolay seçilir onlar, görülür gözle,
 yığının tam ortasındalar hepsi,
 adamlarla atlarsa uzakta yandı.
 Koyalım kemikleri altın bir kaba,
 iki kat yağla kapayalım kabı.
 Öyle kalsınlar Hades'e ineceğim güne dek.
- 245 Çok büyük olmasın üstüne yığacağımız mezar,
 olsun uygun büyüklükte,
 daha sonra büyük bir mezar yapar Akhalar,
 benden sonra çok kürekli gemilerle kalacak olanlar."

Böyle dedi, hızlı Akhilleus'un sözünü hepsi dinledi.

- 250 Önce başladılar ateşi söndürmeye kızıl renkli şarapla,
 yanan alevi, küme küme korları söndürmeye,
 Ağlaya ağlaya topladılar arkadaşlarının ak kemiklerini,
 koydular onları altın bir kaba,
 iki kat yağla kapattılar üstünü,
 barakaya yerleştirip örttüler yumuşak bir kumaşla.
 Sonra odunların yandığı yerde
- 255 bir çember çizip attılar temelini,
 sonra da toprak getirip yığdılar üst üste,
 mezar tamam oldu, onlar da uzaklaştılar oradan.
 Akhilleus orduyu toplu tuttu,
 ödülleri getirtti gemilerden, leğenler, üçayaklar,
- 260 atlar, katırlar, başları kalkık öküzler,
 güzel kemerli kadınlar, alacalı demir.

- Önce koydu parlak ödüller
araba yarışlarında en hızlı gidene:
El işlerinde çok becerikli bir kadın alacaktı birinci gelen,
yirmi iki ölçeklik kulplu bir üçayak alacaktı.
- 265 İkinci gelene bir kısrak vardı altı yaşında,
daha koşulmamış, katıra gebe bir kısraktı bu.
Ateşe değmemiş bir kazan vardı üçüncü gelene,
dört ölçeklik, pırıl pırıl, yepyeni.
İki ölçeklik altın ayırdı dördüncüye,
- 270 beşinciye iki kulplu, ateşe değmemiş bir kap.
Akhilleus kalktı ayağa, Argoslulara şöyle dedi:
“Atreusoğlu, siz güzel dizlikli Akhalar,
yarışlarda kim kazanırsa işte ödülleri.
Bugün Akhalar başka biri için yarış etselerdi,
- 275 ilk ödülü ben alır götürürdüm barakama;
benim atların üstünlüğü sizce de belli.
O ölümsüzleri Poseidon vermişti babam Peleus’a,
Peleus da bana armağan etmişti.
Ama şimdi ben de, onlar da kalacağız olduğumuz yerde,
- 280 yitirdiler yumuşak elli, şanlı arabacılarını.
Yıkamıştı onların bedenlerini ak suda,
nice yağlar akıtmıştı yelelerinden aşağı.
Atlarım durmuş yas tutuyorlar Patroklos’a,
yürekleri burkuk, toprağa değişiyor yeleleri.
Katılsın bu yarışa şimdi başkaları,
- 285 kim varsa Akha ordusunda
atlarına, sağlam arabasına güvenen.”

- İşte Peleusoğlu böyle dedi,
araba sürücüleri de toplandılar ossaat,
hepsinden önce Eumelos kalktı, erlerin başbuğu,
Admetos’un sevgili oğlu, at sürmede usta.
- 290 Sonra Tydeusoğlu güçlü Diomedes kalktı,
Tros atlarını koşmuştu arabasına,
o atları Aineias’tan almıştı
Apollon onu Diomedes’ten kurtardığı gün.
Sarışın Menelaos kalktı sonra, Atreusoğlu,

- tanrısal yiğit koştu arabasına iki at,
 295 Agamemnon'un kısırağı Aithe'yi, kendi atı Podargos'u.
 Aithe'yi Agamemnon'a Ekhepolos armağan etmişti, Ankhisesoğlu,
 böylece kurtulmuştu rüzgârlı İlyon'a gelmekten,
 çok sevinecekti yerinde kalacak olursa,
 Zeus ona bir sürü mal mülk vermişti,
 otururdu engin Sikyon'da.
 Koştu boyunduruğun altına bu Aithe'yi,
 300 kısırak yarış için yanıp tutuşuyordu.
 Sonra da Antilokhos koşum taktı güzel yeleli atlarına,
 Antilokhos, Nestor'un şanlı oğluydu,
 ulu canlı Kral Nestor da Neleus'un soyundandı.
 Pylos'ta doğmuştu arabasını çeken hızlı atlar.
 Antilokhos akli başında bir gençti, ama
 305 babası yine durdu yanında, verdi güzel öğütler:
 "Gençsin ama Antilokhos, Zeus'la Poseidon sever seni,
 atları sürmenin her türlüşünü öğretiler sana.
 Benim öğretecek hiçbir şeyim yok ki.
 Bir sınırı dönmesini iyi bilirsin, ama
 310 çabuk koşmaz atların, sonun kötü.
 Onların atları daha hızlı seninkilerden,
 ne var ki senin gibi iyi düşünemez onlar.
 Haydi yavrum sık kendini, kafanı yor,
 bul ödülü elden kaçırmamanın yolunu.
 315 Kafadır oduncuyu oduncu yapan, gücü değil.
 Şarap rengi denizi allak bullak edince rüzgârlar,
 dümenci kafayla yönetir hızlı gemisini.
 Arabacı da kafayla yener arabacıları.
 Kimi güvenir atlarına, arabasına,
 320 alanın iki ucunda da uzaktan döner sınırı,
 atları dolanır durur, tutamaz onları.
 Kimi daha az değerli atlar sürse de,
 çıkarını düşünür, gözden kaçırmaz sınırı,
 dönüp geçer sınırın dibinden,
 sıkı tutmak gerektiğini hiç unutmaz
 sığır derisinden kayışlarla atlarını,
 325 önde gideni gözleyip durur kazasız belasız.

Kolay görülür bir belirti söyleyeyim sana:

Ötede kuru bir ağaç gövdesi var,
toprakdan bir kulaç yüksek,
yağmurdan çürümez meşe ya da çam gövdesi,
iki yanında iki ak taş destek ona,
durur iki yolun ağzında.

330 Çevresinde dümdüz bir koşu alanı,
eskiden ölmüş bir adamın mezarı mı ne,
eskilerin diktiği bir sınır mı yoksa?
İşte tanrısak Akhilleus yarışa sınır seçti onu.
Sen atlarla arabayı sür bu sınırın çok yakınından,
335 sağlam yapılı arabanda usulca eğil sola,
bağır sağdaki atına, kışkırt atı,
dizginleri gevşek tut elinde,
soldaki at sınırın öyle yakınından geçsin ki,
dingil dönerken sıyrır gibi olsun sınırın ucunu.

340 Ama iyi bak, değmeyesin taşla,
istemezsen atlarım yaralamak, paramparça etmek arabayı,
üstelik rezil olursun, alay ederler seninle.
Aklını başına topla iki gözüm.
Sınırı aşacak olursan yarışta,
345 hiç kimse yetişip geçemez seni,
tanrısak Arion'ı bile sürseler ardından,
Adrestos'un hızlı atıydı Arion,
tanrı soyundan doğmuştu o,
geçemez seni Laomedon'un atları bile,
buralarda en yararlı atlar diye yetişen."

Nestor böyle dedi, döndü oturdu yerine,
350 oğluna her şeyi sonuna dek anlatmıştı.
En son Meriones koşum taktı güzel yeleli atlarına.
Bindiler arabalarına, kuralar atıldı,
tanrısak Akhilleus sallamıştı kuraları,
Nestor'un oğlu Antilokhos'un kurası fırladı ilkin.
Ondan sonra önder Eumelos'un kurası çıktı,
355 sonra Atreusoğlu, kargısıyla ün salmış Menelaos'un ki,
sonraki kura Meriones'i koydu sıraya,

Tydeusoğlu Diomedes'in kurası fırladı en son,
 Diomedes atları sürmede üstündü hepsinden.
 Girdiler sıraya, Akhilleus gösterdi onlara hedefi,
 görülüyordu uzakta, dümdüz ovada,
 360 koymuştu oraya babasının tanrısar arkadaşşı Phoiniks'i,
 yarışı gözlesin, olup biteni söylesin diye.

Hep birden kamçıyı kaldırdılar atlara,
 vurdular dizginlerinin kayışlarıyla,
 çığlıklar atıp sürdüler onları ileri,
 atlar hızla uzaklaşıp gemilerden, yuttular ovayı,
 365 bedenleri altından fırladı toz toprak,
 yükseldi bulut gibi, hortum gibi,
 yeleler dalgalandı durdu rüzgârda.
 Arabalar bereketli toprak üzerine bir kapandı,
 sonra bir sıçrayıp fırladı havaya,
 arabacılar arabaları içinde durdu dimdik,
 370 hepsi can attı yarışı kazanayım diye,
 uçurdular atları coştura coştura,
 atlar da boğdular ovayı tozu dumana.

Hızlı atlar gelince yarışın son kesimine,
 köpüklü denize doğru yol almak üzereyken tam,
 bir bir gösterdiler asıl değerlerini.
 375 Gitgide artıyordu koşuların hızı.
 Pheresoğlu Eumelos'un tez giden kısırakları
 hedefe doğru ilerledi o sıra,
 arkadan Diomedes'in altında Tros'un atları geliyordu,
 sanırdın öndeki arabanın üstüne bindirecekler,
 başlarını Eumelos'un başına dayamış uçuyordu atlar,
 380 soluklarıyla onun sırtını, geniş omuzlarını ısıta ısıta.
 O sıra Phoibos Apollon içerlemeseydi Diomedes'e,
 Tydeusoğlu ya geçecekti Eumelos'u,
 ya da işi sallantıya getirecekti;
 görünce kısırakların atıldığını daha öne,
 ossaat düşürdü elinden parlak kamçısını.
 385 Öfke yaşları fırladı yiğidin gözlerinden,
 atları da dürtüsüz geri kaldı.

- Apollon'un Tydeusoğlu'na oynadığı bu oyun
kaçmadı Pallas Athene'nin gözünden,
koştı erlerin başbuğu Diomedes'in yanına,
390 eline bir kamçı kodu, güç verdi atlarının hızına.
Sonra da içerleyip Admetos'un oğluna,
kırdı kısıraklarının boyunduruğunu,
ayrıldı hayvanlar birbirinden, başladılar koşmaya,
yere düştü arabanın oku.
Eumelos yuvarlandı arabadan aşağı,
bir tekerleğin yanına düştü,
395 sıyrıldı dirsekleri, ağzı burnu,
kaşları üstünde alnı vurdu yere.
Gözleri doldu yaşla, kısıldı güçlü sesi,
Tydeusoğlu saptı yana,
tek tınaklı atlarını ileri sürdü,
hepsini geçmişti bir fırlayıшта,
400 Athene atlarına güç katmış, ona şan vermişti.
Arkasından sarışın Menelaos geliyordu, Atreusoğlu.
Tam bu sıra Antilokhos sesleniyordu babasının atlarına:
"Haydi ileri, hız verin adımlarınıza.
405 Şu öndeki yiğit Diomedes'in atlarıyla yarışın demem,
Athene hız verdi onlara, şan bağışladı sürücülerine.
Ama yetişin Atreusoğlu'nun atlarına, geri kalmayın onlardan.
Haydi, Aithe gibi bir dişi at utandırmasın sizi.
Ne diye geri kalırsınız yiğitlerim, ne diye?
410 Gerçekleşecek olanı diyeyim şimdi size:
Bir şey beklemeyin artık erlerin başbuğu Nestor'dan,
gevşek davranır değersiz bir ödül kazanırsak,
sivri kargısıyla ossaat öldürür o sizi.
Haydi daha tez koşun, kovalayın!
415 Sonrasını bana bırakın, bulurum bir yolunu,
yol daralınca hiç bakmam, geçerim Menelaos'u."

- Böyle dedi, atlar korktu bu bağrıştan,
hızlandırdılar bir ara koşuyu,
ama az sonra güçlü Antilokhos daraldığını gördü yolun.
420 Bir çatlak vardı toprakta, yağmur suyuyla dolu,

bütün çevreyi çukurlaştırıp yolu kesmişti.
 Menelaos çarpışmamak için sürüyordu oraya doğru.
 Antilokhos da tek tırnaklı atlarını aldı yana,
 yoldan bir parça ayrılmış, gidiyordu arkasından.
 425 Atreusoğlu korkuya düştü, bağırdı Antilokhos'a:
 “Sürme deli gibi Antilokhos, tut atlarını!
 Yol burda çok dar, genişleyince geç beni.
 Çarparsan arabama kötü olur ikimiz için de.”

Böyle dedi, ama Antilokhos sürdü daha hızlı,
 430 onu duymamış gibi sıkıştırdı üvendireyle atlarını.
 Gücünü deneyen bir delikanlı disk atınca,
 omzu üstünden attığı disk ne kadar öteye düşerse,
 atlar da o kadar geçmişti Menelaos'unkileri.
 Atreusoğlu'nun atları geride kalmıştı,
 ileri sürmemiş onları, geri bırakmıştı bile bile,
 435 korkuyordu tek tırnaklı atlar çarpar diye yolda,
 devirirler diye iyi örülmüş arabaları,
 kendileri de tozun toprağın içine düşerler diye.
 Sarışın Menelaos Antilokhos'a çıkıştı, dedi ki:
 “Antilokhos senin gibi uğursuz bir ölümlü yok.
 Elbet belanı verir tanrılar sana.
 440 Oysa Akhalar aklın başında sanırdı seni.
 Önce yemin et bana, sonra kazan ödülü.”

Böyle dedi, seslendi, bağırdı atlarına:
 “Ne diye yüreğiniz daralmış durursunuz öyle,
 sizden önce yorulacak onların bacakları, dizleri,
 445 gençlikten yoksun onların her ikisi de.”

Böyle dedi, atlar da korktular bu bağıştan,
 hızlanıp yetiştiler öbür arabaya.

Bu ara Argoslular toplanıp dernek olmuşlardı,
 gözlüyorlardı ovada tozu dumana katan atları.
 450 İlkın Giritlilerin önderi İdomeneus seçti bir arabayı.
 Gözlüyordu koşuyu topluluk dışında yüksek bir tepeden,

- çıkıştığını duymuştu birinin bağıra bağıra,
tanımıştı çok uzaktan gelen bu sesi;
görmüştü bir atın da öne geçtiğini,
besbelliydi at, kıpkızıldı tepeden tırnağa,
455 bir damgası vardı alnında ay gibi ak.
İdomeneus, Giritlilerin önderi, Argoslulara dedi ki:
“Argosluların önderleri, başbuğları, dostlar,
bir ben miyim şu arabayı gören,
yoksa siz de seçebiliyor musunuz onu?
Başka başka atlar geçmiş gibime gelir,
bir başka arabacı belirdi işte,
460 oysa kısıraklar önde gidiyorlardı,
başlarına bir şey gelmiş olacak ovada.
Sınır taşını geçerken görmüştüm onları,
şimdi göremiyorum hiçbir yerde,
tekmil ovayı gözlerimle taradım yoklar.
Dizginler sürücünün elinden mi düştü yoksa,
465 sınırı geçerken tutamadı mı onları, dönemeci alamadı mı?
Yuvarlanmıştı belki orda, paramparça etmiştir arabasını.
Hayvanlar da kaçmıştır başıboş, yüreklerindeki hızla.
Siz de kalkıp bir bakın, seçemiyorum ben iyicene,
470 başa geçen Aitollar soyundan bir adam olsa gerek,
Argosluların bir kralı, at sürücüsü Tydeus’un oğlu,
güçlü Diomedes olsa gerek, tamam o işte.”

- Oileus’un oğlu hızlı Aias fena çıkıştı ona:
“Sanki ortada bir şey varmış gibi,
ne diye konuşursun İdomeneus böyle ileri geri?
Koşuyor baldırları esnek atlar
475 bizden çok uzakta, engin ovada.
O kadar genç de sayılmazsın Argoslular arasında,
kafandaki gözler de o kadar keskin değil.
İleri geri konuşur, coşarsın boyuna,
yakışmaz sana böylesine coşkun olmak,
aramızda senden çok üstünleri var,
480 Eumelos’un kısıraklarıdır hep başta gelen,
kendisi de durur arabada elinde dizginler.”

Giritlilerin önderi içerledi, karşılık verdi Aias'a:

“Aias, kavgacıbaşı, akılsız adam,
Akhalarından geri kalırsın her işte,
senin aklında hiç çeviklik yok.

485 Gel şurda bahse girişelim seninle,
bir üçayağa ya da bir leğene,
yargıç olsun bize Agamemnon, Atreusoğlu,
bakalım hangi araba gelecek başta,
ödediğin zaman anlarsın hangisi olduğunu.”

Böyle dedi, Oileusoğlu hızlı Aias da kalktı ayağa

490 öfke içinde, kaba sözlerle karşılık verecekti,
Akhilleus da ayağa kalkıp söz almasaydı,
aralarındaki kavga sürüp gidecekti:

“Kötü sözlerle çıkışmayın birbirinize,
Aias, İdomeneus, bunlar yakışmaz size.
Başkaları böyle yapsa siz darılırdınız onlara.

495 Oturun herkesin arasına gözleyin koşuyu.
Bütün arabalar koşuyor zafere doğru,
hepsi burada olacak yakında,
hepiniz o zaman anlarsınız işte,
hangi araba birinci gelmiş, hangi araba ikinci.”

İşte böyle konuşurken o,

Tydeusoğlu arabasıyla yetişti ardından,

500 kamçısı omzunun üstünde sürüyordu atlarını.
Atlar da havaya fırlayıp çabucak yol alıyorlar,
arabacının yüzüne çalıyorlardı tozu toprağı,
altın, kalay kakmalı araba

koşuyordu hızlı atların arkasından,

çok hızlı gidiyordu atlar, uçar gibi,

505 iz bırakmıyordu tekerlekler yumuşak toprakta.

Diomedes derneğin önünde durdu,

atlardan buram buram akan terler

boyunlarından, göğüslerinden yerlere dökülüyordu,

atladı pırıl arabasından aşağı,

510 dayadı kamçısını arabanın boyunduruğuna.

Tez davrandı Sthenelos, soylu arabacısı,
ossaat indi arabadan, aldı ödülü,
verdi ulu canlı arkadaşlarına,
kadını, kulplu üçayağı alın götürün dedi,
sonra çözdü atları arabadan.

- Neleusoğlu Antilokhos geldi sürerek atlarını,
515 Menelaos'u çabuklukta değil, kurnazlıkta geçmişti.
Ama Menelaos da hızlı atlarıyla yetişiyordu arkadan.
Efendisini vargücüyle ovada süren bir atla
araba tekerleği arasında ne kadar ara varsa,
kuyruk ucundaki kıllar çembere değer,
520 tekerlek de döner atın yanı başında,
atla araba engin ovada koşar durur,
boşluk kalmamış gibidir aralarında,
Menelaos'la Antilokhos'un arası da bu kadardı işte.
İlkin Antilokhos bir disk boyu geçmişti, ama
Menelaos bir anda kapatıverdi arayı.
525 Agamemnon'un kısrağı güzel yeleli Aithe'nin
durmadan artıyordu coşkunluğu, gücü,
biraz daha sürmüş olsaydı koşu
Menelaos kazanırdı yarışı, geçerdi öne.
Meriones, İdomeneus'un soylu seyisi,
geri kalmıştı Menelaos'tan bir kargı atımı,
530 onun güzel yeleli atlarıdır en ağır giden,
kendisi de en yavaş sürendir yarışta arabasını.
Hepsinden sonra geldi Admetos'un oğlu,
güzel arabasıyla atlarını sürüyordu öne.
Ayağı tez Akhilleus görünce acıdı ona,
535 kalktı, kanatlı sözler söyledi Argoslulara:
"En yararlısı, atlarını sürüp en son gelen.
Ona da bir ödül verelim haydi,
birinci ödülü Tydeus'un oğlu alsın, ikinciye o."

- Böyle dedi, herkes övdü bu sözü.
540 Kısrağı vermek üzereydi tekmil Akhalar,
ama Antilokhos, ulu canlı Nestor'un oğlu,

kalktı, Akhilleus'a karşı payını savundu:

“Ey Akhilleus, bunu yaparsan çok gücenirim sana.

- 545 Arabasıyla, hızlı atlarıyla tökezledi o,
sen yine de elimden almak istersin ödülümü,
onun yiğit olduğuna inandın bir kere.
Ama ne diye yakarmadı ölümsüz tanrılara?
Yakarsaydı yarışta sonuncu gelmezdi.
Acıyorsan ona, o senin yürekten dostunsa,
barakanda bol altın var, bol tunç var,
550 koyun sürülerin var, kadın kölelerin, tek tırnaklı atların,
git onların arasından bir armağan seç,
istersen daha büyüğü olsun,
armağanı bir koşu getir, övsün Akhalar seni.
Ama ben geri vermem bu kısırağı,
varsa isteyen, gelsin çıksın karşıma,
dövüşsün benimle, denesin ellerimi.”

- 555 Böyle dedi, koşuda dayanıklı Akhilleus da gülümsedi,
çok severdi arkadaşı Antilokhos'u.
Kanatlı sözlerle karşılık verdi ona, dedi ki:
“Madem git diyorsun bana Antilokhos,
bir başka armağan getir diyorsun, ver Eumelos'a,
öyle olsun, ben de yapacağım dediğini.
560 Asteropaios'tan aldığım tunç zırhı vereceğim ona,
pırıl pırıl kalaydan bir dökümle çevrili.
Bu armağana büyük bir değer verecek o.”

- Böyle dedi, sevgili arkadaşı Automedon'a buyurdu,
haydi zırhı getir dedi barakadan,
Automedon da getirdi verdi Eumelos'un eline,
565 Eumelos sevinç içinde aldı armağanı.

Derken Menelaos kalktı, kızgın yürekle,
anlatılmaz bir öfke besliyordu Antilokhos'a.
Haberci verdi eline değneği,
susmalarını buyurdu Argoslulara,
tanrıya denk yiğit başladı konuşmaya, dedi ki:

- 570 “Akıllıydın eskiden Antilokhos, ama şimdi yaptığın ne?
Değersiz atlar sürdün atlarımın önüne,
beş paralık ettin yiğitliğimi.
Argosluların önderleri, başbuğları, haydi,
herkesin arasında verin hükmünüzü,
ama istemem, kayırmayın hiçbirimizi,
575 bir gün hiçbir tunç zırhlı Akhalı demesin şöyle:
‘Menelaos zorbalık etti Antilokhos’a yalan dolanla,
kızarak aldı götürdü ödülünü,
oysa çok değersizdi onun atları,
ama gücü, yeri ondan üstündü.’
Haydi gel ben vereyim hükmü,
sanmam Danaoların bir diyeceği olsun buna,
580 ne söylersem hepsi tıpatıp doğru.
Zeus’un beslediği Antilokhos gel buraya,
töresince geç atlarının, arabanın önüne,
demin atları sürdüğün çevik kamçıyı eline al,
tut atlarını, toprağı sarsan Poseidon üstüne ant iç,
585 Menelaos’un arabasına bile bile engel olmadım de.”

- Antilokhos da akıllıca karşılık verdi, dedi ki:
“Hoş gör Kral Menelaos, bağışla beni,
ben çok daha gencim senden,
büyüğömsün, yiğitlikte örneğimsin benim,
bilirsin nice taşkınlıklar yapılır gençlikte,
590 yürek coşkun olur, düşünce toy.
Haydi gönlün uyversin şu olup bitene,
kazandığım kısırağı vereyim sana,
daha büyük başka armağan da istersen
ossaat vermeye razıyım onu da,
tek uzak düşmeyeyim gönlünden senin,
595 tanrılara karşı da suçlu duymayayım kendimi.”

Ulu canlı Nestor’un oğlu böyle dedi,
verdi kısırağı Menelaos’un eline.
Sımsıcak oldu Menelaos’un yüreği,
hasat olgunlaşıp tarlalar dalga dalga

sallandığı zaman bir o yana, bir bu yana,
 nasıl erirse başaklar göğsünde çiy taneleri,
 600 öyle eridi Menelaos'un göğsünde yüreği.
 Dile geldi, söyledi kanatlı sözler:
 “Ben bastıracağım öfkemi Antilokhos bu sefer,
 sen düşüncesiz, akılsız olmadın hiçbir zaman,
 oysa bugün yendi gençliğin senin aklını.
 605 Senden üstün olanları bir daha alaya alma.
 Başka bir Argoslu çok zor yatıştırabilirdi beni,
 ama çok çektiniz, çok yoruldunuz benim uğruma,
 sen, soylu baban, kardeşin, hepiniz.
 İşte bu yüzden kanacağım dileğine,
 610 sana vereceğim aslında benim olan bu kısrak,
 taşkın, yumuşamaz bir yürek yok bende,
 burda kim varsa hepsi anlayacak bunu.”

Böyle dedi, götürsün diye verdi atı Noemon'a,
 Noemon arkadaşıydı Antilokhos'un.
 Kendisi de aldı pırıl pırıl leğeni.
 Meriones iki ölçek altın aldı,
 dördüncü gelmişti, o düştü payına.
 615 En son beşinci ödül kalıyordu,
 bir çanakta bu iki kulplu,
 Nestor'a verdi Akhilleus onu da.
 Aldı çanağı çıktı Argosluların arasından,
 geldi yanına Nestor'un, dedi ki:
 “Al, ihtiyar, bu da olsun senin payın,
 Patroklos'tan bir anı, iyi sakla;
 620 Argoslular arasında göremeyeceksin bir daha Patroklos'u.
 Yarışa girmeden veriyorum sana bu ödülü,
 sen katılamazsın yumruk, güreş oyunlarına,
 kargı atamazsın, giremezsin koşuya,
 çökmüş senin üstüne yaşlılığın ağırlığı.”

Böyle dedi verdi kupayı, o da sevinçle aldı,
 625 dile geldi, söyledi kanatlı sözler:
 “Çok doğru oğlum dediğin, çok doğru,

- artık sağlam basamaz ayaklarım benim,
 çevik uzanamaz kollarım omuzlarımdan.
 Keşke genç olsam, gücüm yerinde olsa,
 Amarynkeus'un toprağa konduğu gün nasılsam öyle.
- 630 Epeiolar krallarını vermişti o gün toprağa,
 Buprasyon'da oğulları şerefine ödülleri koymuşlardı.
 Hiçbir yiğit denk gelemezdi o zaman bana,
 ne Epeiolardan, ne Pyloslulardan, ne ulu canlı Aitollardan.
 Yumruk dövüşünde yenmiştim Enops'un oğlu Klytomedes'i,
- 635 güreşte boy ölçüşmeye kalkan Ankaios'u,
 çok yararlı İphiklos'u geçmiştim koşuda,
 kargı atmakta da Phyleus'la Polydoros'u.
 Araba yarışında Aktor'un iki oğlu geçmişti beni,
 iki kişiydiler, bu yüzden sağladılar üstünlüğü,
 yeneceğiz diyorlardı ne yapıp yapıp
- 640 en büyük ödül kalmıştı ortada.
 Arabayı sürüyordu biri vargücüyle,
 kamçıyla kışkırtıyordu atları ötekisi.
 Ben bir zamanlar böyleydim işte.
 Şimdi daha gençlere kaldı başarmak bu işleri,
- 645 yiğitler arasında parmakla gösterilirken bir zamanlar,
 bugün boyun eğmek zorundayım dertli yaşlılığa.
 Sen yine arkadaşını yarışmalarla anmaya bak,
 alıyorum bu ödülü ben seve seve,
 çok sevindim iyiliklerimi andığına,
 çok sevindim unutmadığına
 Akhalar arasında beni saymak gerektiğini.
- 650 Ne dileğin varsa tanrılar getirsin yerine.”

Böyle konuştu, Peleusoğlu da döndü Akhaların kalabalığına,
 Neleusoğlu'nun övgüsünü sonuna dek dinlemişti.
 Çetin yumruk dövüşünün ödülleri getirdi koydu:
 Dayanıklı bir katır sürdü derneğin ortasına,
 655 evcil olması zor bir hayvandı bu, altı yaşında.
 Yenilecek olana bir sağrak koydu iki kulplu.
 Sonra ayakta seslendi Argoslulara:
 “Atreusoğlu, siz güzel dizlikli Akhalar,

bu ödülleri için çağırıyorum iki adam,
olsunlar en yiğit Akhalardan,
660 dövüşsünler kaldırıp yumruklarını havaya.
Apollon hangisine vermişse dayanıklılığı,
tekmil Akhalar da hangisini üstün görecekse,
o alacak dayanıklı katırı, götürecektir barakasına,
yenilense alacak iki kulplu sağrağı.”

Der demez, soylu soplu bir adam kalktı ayağa,
Panopeus’un oğlu Epeios’tu,
665 çok ustaydı yumrukla dövüşmede,
dayadı elini dayanıklı katırın sırtına, dedi ki:
“Beri gelsin sağrağı kazanacak olan!
Ama başka biri götüremeyecek bu katırı,
övünürüm bu dövüşte en usta yiğit olmakla.
670 Yetmez mi savaşta boyuna geri kalmam?
Anladım her işte usta olamaz bir adam.
Şu dediğim olacak, iyi dinleyin beni:
Derisini patlatacağım bir vuruşta,
çatır çatır kıracağım kemiklerini.
Topluca dursun yakınları na şurada,
675 yıkılır yıkılmaz elimin altında götürsünler onu.”

Böyle dedi herkes sustu, tıs yoktu ortalıkta.
Tanrılara denk Euryalos kalktı ayağa,
Mekisteus’un oğlu, Talaos’un torunu.
Mekisteus bir zamanlar Thebai’a gelmişti,
savaşta düşen Oidipus’un ölüm törenine,
680 tekmi Kadmosoğullarını orada yenmişti.
Diomedes dört döndü Euryalos’un çevresinde,
sözleriyle yürek veriyor, kazansın istiyordu zaferi.
Önce beline bir kemer geçirdi,
sonra öküz derisinden bir kayış verdi eline.
685 İki yiğit, kemerleri sıkıp çıktılar alana.
Yürüyüp karşı karşıya geldiler,
güçlü kollar kalktı havaya,
atıldılar birbirlerinin üstüne,

kenetlediler ağır ellerini.

Çatır çatır çatırdıyordu çeneleri,
kollar, bacaklar, bedenler kalmıştı ter içinde.
Euryalos bakarken dört bir yana şaşalamış gözle;
tanrısız Epeios onun üzerine saldırdı,

- 690 indirdi yumruğunu yanağına,
daha çok tutunamadı ötekisi,
çözüldü eli ayağı, yıkılıverdi yere.
Hani Boreas yeli titretir ya denizi,
işte o zaman nasıl kıvranırsa balık
kara bir dalganın yaladığı yosunlu kıyıda,
Euryalos da işte öyle kıvrandı,
695 ulu canlı Epeios kollarına aldı onu, dikti ayağa,
sevgili yoldaşları sardılar çevresini,
alıp götürdüler onu derneğin içinden,
ayakları sürünüyor, kan kusuyordu parça parça,
başı bir o yana sarkıyordu, bir bu yana.
Bir yerde oturtulan bu adam tüm bitikti.
Almışlardı giderken iki kulplu sağrağı da.
Bundan sonra ortaya Peleusoğlu,
700 üçüncü yarışmanın ödülleri koydu,
ödülleri gösterdi Danaolara zorlu güreşin:
Yenecek olana büyük bir üçayak koydu ateşe dayanan,
Akhalar on iki öküz değeri biçtiler buna,
yenilecek için de bir kadın koydu,
705 eli işe yatkındı, biçildi dört öküz değeri.
Akhilleus kalktı, şöyle dedi Argoslulara:
“Kalksın bu yarışmada kendini deneyecek olan.”

Der demez Telamonoğlu büyük Aias kalktı ayağa,
yol yordam bilen akıllı Odysseus da kalktı.

- 710 Kemerlerini sarıp yürüdüler ortasına alanın,
güçlü elleriyle kenetlendiler birbirlerine,
bir yapı ustasının, zorlu yellerden korumak için evi,
çatıya eklediği tahta direkler gibi.
Çatırdadı yapışan kolların çektiği sırtlar,
715 sicim sicim ter aktı bedenlerinden.

Bir sürü şiş kabarıyor kalçalarında, omuzlarında,
 kan kesiliyordu tenleri kıpkırmızı.
 Güzel işlenmiş üçayak için direniyordu ikisi de.
 Ama ne Odysseus, Aias'ı sendeletip getirebildi yere,
 720 ne de Aias kırabildi Odysseus'un gücünü.
 Bir bıkkınlık gelmişti güzel dizlikli Akhalara,
 Telamonoğlu Aias, Odysseus'a dedi ki:
 "Çok kurnaz Odysseus, Laertesoglu, tanrıdan doğma,
 ya sen beni kaldır ya ben seni kaldırayım,
 ulu Zeus karışsın ötesine."

Böyle dedi, çalıştı onu kaldırmaya.
 725 Ama Odysseus bir düzen kurdu,
 bir çelme attı arkadan, çözdü bacağına,
 Aias'ı sırtüstü düşürdü yere,
 kendi de göğsünün üstüne düştü.
 Şaşkın şaşkın bakakaldı halk.
 Çok sabırlı Odysseus kaldırmak istedi Aias'ı,
 bir parçacık kımıldattı onu yerden,
 730 ama kaldıramadı daha yukarı,
 çelme taktı bacağına, düştü ikisi birden,
 yuvarlandılar toprakta alt alta, üst üste.
 Son güreşe davranırlarken tam,
 Akhilleus kalktı ayağa, tuttu onları:
 735 "Direnmeyin artık, hırpalamayın kendinizi,
 ödüllerinizi eşit, zafer her ikinizin.
 Beri gelin, bırakın yarışsın başka Akhalar."

Böyle dedi, onlar da candan dinlediler sözünü.
 Üstlerinden tozları silkip giydiler rubalarını.
 740 Peleusoğlu tezlik koşusunun ödülleri getirdi koydu,
 bir gümüş testiydi bu, işlenmişti özene bezene,
 gümüş vardı içinde tam altı ölçek,
 güzellikten yana bütün testilerini geçirdi yeryüzünün,
 Sidon'un usta kuyumcuları yapmıştı onu,
 Fenikeliler taşımıştı sonsuzluğa giden denizler üstünde,
 745 limanlara çıkmışlar, sonra armağan etmişlerdi Thoas'a,

İeson'un oğlu Euneos onu yiğit Patroklos'a vermişti,
Priamosoğlu Lykaon'a kurtulmalık diye.

Şimdi Akhilleus dostunun şerefine ödül yapıyordu.

Gidecekti bu ödül hızlı ayakları en çabuk koşana.

750 Yağla dopdolu kocaman bir öküz koydu ikinci gelene.

Yarım ölçek altındı sonuncunun ödülü.

Akhilleus durdu ayakta, Argoslulara şöyle dedi:

“Kalksın bakalım bu yarışa girmek isteyen.”

Der demez, Oileusoğlu çevik Aias fırladı ayağa,

755 Odysseus da kalktı, Nestor'un oğlu Antilokhos da.

Antilokhos teknil delikanlıları geçirdi koşuda.

Dizildiler sıraya, Akhilleus gösterdi onlara hedefi.

Sınır taşı geçildi, koşular tezleşti,

Oileusoğlu hızla koşuyordu hedefe,

arkasından da çok akıllı Odysseus fırlamıştı,

760 bez dokuyan güzel kuşaklı bir kadın,

geçirirken ipliği tezgâhın arasından,

ne kadar yakın getirirse göğsüne mekiği,

Odysseus da o kadar yakın koşuyordu Aias'a.

Toz kapamadan Aias'ın ayak izlerini

Odysseus'un ayakları basıyordu o izlere.

765 Yalıyordu soluğu Aias'ın ensesini,

durmadan koşuyordu Odysseus hızla,

bağrıştı teknil Akhalar, istediler ulaşsın zafere,

daha hızlı koş dediler, daha hızlı.

İşte geldiler koşunun son kesimine,

Odysseus gök gözlü Athene'ye yakardı içinden:

770 “Dinle beni tanrıça, göster iyiliğini, yardım et ayaklarıma.”

Odysseus böyle yakardı, Pallas Athene dinledi onu,

çevikleştirdi ilkin ayaklarını, sonra ellerini.

Tam atılacaklarken ödülün üzerine,

Patroklos uğruna Akhilleus'un kurban kestiği

böğüren öküzlerin pislikleri yanında

birdenbire kaydı Aias'ın ayağı,

775 gök gözlü tanrıça Athene'ydi kaydıran.

Tezek doldu Aias'ın ağzı burnu.
Birinci gelmişti Odysseus, aldı testiyi,
ünlü Aias da öküzü aldı.

- 780 Tuttu eliyle öküzün boynuzunu,
şöyle dedi Argoslulara tezek tüküre tüküre:
“Amma da tökezletti ayaklarımı tanrıça,
oldum olası destek olur Odysseus’a ana gibi.”

- Böyle dedi, tekmi Akhalar tatlı tatlı güldü.
785 Antilokhos da aldı sonuncu ödülü,
şöyle dedi Argoslulara, gülümseye gülümseye:
“Bilirsiniz dostlar ne diyeceğimi,
ölümsüzler oldum olası tutar yaşlıları.
Aias benim yaşça az büyüğüm,
790 ama atalar soyundan o, atalar kuşağından.
Dinç ihtiyar derler ona,
çok zor onunla boy ölçüşmek koşuda,
Akhilleus olmazsa, Akhalara çok zor.”

- Böyle dedi, övmüş oldu Peleusoğlu’nu,
Akhilleus şöyle karşılık verdi ona:
795 “Antilokhos, boşuna övmüş değilsin beni,
yarım ölçek altın katacağım ödülüne.”

- Böyle dedi, verdi altını onun eline,
Antilokhos da sevine sevine aldı.
Peleusoğlu bir kargı getirdi uzun gölgeli,
bir kalkanla bir tolga getirtti, koydu alana.
800 Patroklos’un Sarpedon’dan aldığı silahlardı bunlar.
Ayakta durdu, Argoslulara şöyle dedi:
“İki yiğit çağırıyorum en yiğitlerden,
bu ödüller için yarışmaya,
silahlarını kuşansın, alsınlar keskin kargılarını,
denesinler birbirlerini bu topluluk önünde.
805 Önce kim saldırıp dokunursa ötekinin güzel derisine,
geçip tuncun, kara kanın içinden
önce kim daldırırsa etlere kargıyı,

gümüş kakmalı hançeri vereceğim ona,
bu güzel Trakya hançerini, Asteropaios'tan soyduğum,
pay edecekler aralarında silahları,
810 barakalarda bir güzel şölen çekeceğiz onlara.”

Böyle dedi, Telamonoğlu büyük Aias kalktı ayağa,
Tydeusoğlu güçlü Diomedes de kalktı.
Çekildiler kalabalıktan uzağa,
silah kuşandı her biri bir köşede,
sonra çıktı alana ikisi de yana tutuşa,
çok korkunç bakıyorlardı birbirlerine,
815 bir şaşkınlıktır aldı tekmil Akhaları.
Yürüyüp geldiler karşı karşıya,
ikisi de saldırdı üç kere,
üç kere geldiler göğüs göğüse.
Aias vurdu kargısını Diomedes'in yusyuvarlak kalkanına,
ama değmedi derisine, zırhı korudu onu.
820 Tydeusoğlu, koca kalkanı üstünden Aias'ın boynuna
parlak kargısının temrenini değdirmeye çalışıyordu.
Derken Akhalar düştü Aias için korkuya,
istediler yarışmaya son verilmesini,
ikisi de eşit ödül alsın dediler.
Ama Akhilleus, Tydeusoğlu'na verdi büyük hançeri,
825 verdi kınıyla, güzel kesilmiş kayışıyla birlikte.

Peleusoğlu ham demir getirdi bir külçe,
güçlü Eetion salları atardı onu bir zamanlar,
ama ayağı hızlı Akhilleus öldürünce Eetion'u,
başka mallarla taşımıştı onu gemilerine,
830 Akhilleus durdu ayakta, Argoslulara şöyle dedi:
“Kalksın ayağa bu yarışmaya kim girecekse.
Bu külçeyi kazanacak olanın
bereketli tarlaları ne kadar uzanırsa uzansın,
beş dolu yıl boyunca kullanacak bu demiri,
835 gitmeyecek kente demir kalmadı diye çobanı, çiftçisi,
bu demir ona yeter de artar bile.”

- Böyle dedi, savaşta dayanıklı Polypoites kalktı ayağa,
gücü tanrılara denk Leonteus kalktı,
Telamonoğlu Aias kalktı, tanrısız Epeios kalktı.
Dizilince sıraya, tanrısız Epeios kaldırdı külçeyi,
840 havada sallayıp attı, tekmi Akhalar güldü.
Sonra Ares'in beslediği Leonteus attı,
Telamonoğlu büyük Aias'a geldi sıra,
o attı külçeyi en uzağa güçlü eliyle.
Dayanıklı Polypoites aldı onu Aias'tan sonra,
845 bir sığır çobanı nasıl atarsa değneğini,
değnek uçar havada, varır ta ucuna sürünün,
onun attığı külçe de düştü o kadar uzağa.
Ortalıkta bir bağrısmadır koptu.
Güçlü Polypoites'in dostları fırladı ayağa,
alıp ödülü götürdüler koca karınlı gemilerine.
- 850 Akhilleus okçulara mor ışıklı demirler koydu,
on tane tek ağızlı, on tane iki ağızlı balta.
Dikti sonra uzakta kumların içine
lacivert gagalı bir geminin direğini,
ürkek bir güvercin bağladı direğe,
bağladı ince bir ipe ayağından.
Sonra çağırdı okçuları, dedi ki:
855 "Kim vurursa bu ürkek güvercini,
iki ağızlı baltaları alıp götürecek evine,
alacak tek ağızlı baltaları ipi vuran,
öbürüne yetişemeyen, değdiremeyen okunu kuşa."
- Böyle dedi, güçlü Kral Teukros kalktı ayağa,
860 İdomeneus'un soylu seyisi Meriones de kalktı.
Tunç bir tolgada salladılar kuraları.
İlkin Teukros'un kurası çıktı,
ossaattı okunu vargücüyle,
ama unuttu okçu tanrıya adamaya
ünlü yüzlük bir kurban, yeni doğmuş kuzulardan.
865 Apollon esirgedi başarıyı ondan, vuramadı kuşu,
vurdu güvercini bağlayan ipe, ayağın dibine tam,

- acı ok bir vuruŖta kesiverdi ipi,
güvercin göğē uçtu, ip de düŖtü yere,
bağrıŖtı Akhalar hep bir ağızdan.
- 870 Derken atıldı Meriones, kaptı Teukros'un elinden yayı.
Meriones niŖan alırken oku hazır etmiŖti.
Okçu Apollon'a adadı çabucak
ünlü yüzlük bir kurban, yeni doğmuş kuzulardan.
Havada, bir bulut altında gördü ürkek güvercini,
- 875 kanadının altından vurdu onu uçarken gökte,
ok dümdüz yardı gövdesini, geldi saplandı toprağā,
tam Meriones'in ayakları dibine,
güvercin de kondu direğine lacivert gagalı geminin.
Sarkmıştı boynu, topaç kanatları.
Canı ossaat uçtu gövdesinden,
- 880 düŖtü bedeni direktten aŖağıya.
Halk bakakalmış, ŖaŖırmıştı bu iŖe.
Aldı Meriones iki ağızlı baltaları,
Teukros da götürdü tek ağızlıları koca karınlı gemilere.
- Akhilleus bir kargı getirdi uzun gölgeli,
bir de ateŖe değmemiş bir kazan getirdi,
- 885 bir öküz değerinde, çiçeklerle süslü,
getirdi koydu onları alanın ortasına.
Kargı atacak yiğitler kalktı ayağā,
biri Atreusoğlu, gücü yaygın Kral Agamemnon'du,
öteki Meriones, İdomeneus'un soylu seyisi.
Ayağı tez tanrısal Akhilleus onlara dedi ki:
- 890 "Atreusoğlu, biliriz herkesten ne kadar üstün olduğunu
güçte kuvvette, kargı atmakta.
Al götür koca karınlı gemilerine bu ödölü.
Yiğit Meriones'e verelim kargıyı da.
Ben böyle dilerim, senin gönlün ne der?"
- 895 Böyle dedi, Kral Agamemnon da olmaz demedi.
Akhilleus tunç kargıyı verdi Meriones'e,
yiğit Agamemnon da verdi Talthybios'a güzelim ödölü,
al dedi, koca karınlı gemilere götür.

XXIV. Bölüm

- Toplantı dağıldı, ordular tuttu gemilerin yolunu.
Hepsi düşünüyordu akşam yemeğini,
hepsi tatlı uykuya dalmayı düşünüyordu.
Bir Akhilleus ağlıyordu sevgili dostunu ana ana,
tutmuyordu onu tekml canlıları yenen uyku.
- 5 Bir o yana dönüyordu, bir bu yana,
özlüyordu Patroklos'un insanlarla kavgada
soylu gücünü, olgun diriliğini,
zorlu denizler geliyordu gözünün önüne,
orda çektikleri çileler geliyordu aklına,
paylaştıkları dertler geliyordu, acılar.
Bunları bir bir geçirirken aklından
gözyaşı döküyordu tane tane.
- 10 Yana yatıyor, yüzükoyun uzanıyor ya da sırtüstü.
Sonra kalkıp dolaşıyordu deniz kıyısında deli gibi.
Şafak sökünce denizin, kıyılarında üstünde,
ossaat koştu hızlı atlarını arabasına,
- 15 sürüklemek için bağladı Hektor'u arabanın arkasına.
Menoitiosoglu'nun ölüsü gömülü mezarın çevresinde
üç kere dolaştırdı Hektor'u,
sonra döndü yine barakasına,
toz toprak içinde yüzükoyun bıraktı ölüyü.
Ama Apollon bir pislik değdirmedi gövdesine,
ölüsüne bile acıyordu Hektor'un,
yerde sürüklenirken derisi yüzülmesin diye
- 20 altın kalkanıyla koruyordu tekml bedenini.
Akhilleus böyle saygısızlık ederken tanrısal Hektor'a,

- mutlu tanrıların burkuldu yürekleri,
Hermeias'ı kışkırtılar kaçırısın diye ölüyü.
- 25 Hepsi beğendi bu fikri, içlerinde bir Here,
bir de Poseidon'la gök gözlü kız-tanrı yanaşmadı.
Onların kutsal İlyon'a karşı kinleri
olduğu gibi duruyordu yüreklerinde,
öfkeliydiler Priamos'a, halkına,
Aleksandros'un çılgınlığı yüzündendi bu,
tanrıçalar çoban ağılına geldiğinde
Aleksandros hor görmüştü tanrıçaları,
- 30 iç yakan tanrıçayı güzel bulmuştu.
Ama on ikinci şafak sökünce tanrılar katında,
Phoibos Apollon ölümsüzlere şöyle dedi:
"Amansız tanrılar, işiniz gücünüz kötülükte.
Beneksiz keçilerin, sığırların butlarını,
Hektor hiç mi yakmadı size?
- 35 Ölüyken bile yüreğiniz varmıyor onu kurtarmaya,
onu görmesin mi karısı, anası, çocuğu,
görmesin mi babası Priamos, Troya halkı,
alıp saygı göstermesinler mi ölüsüne,
yakmasınlar, ateş payını vermesinler mi?
Siz şu uğursuz Akhilleus'u tutuyorsunuz demek.
- 40 Oysa bilmez o töresince düşünmesini,
yumuşar bir yürek taşımaz göğsünde,
azgın bir aslan gibidir tıpkı,
yaban gücüne, amansız yüreğine uyar da hani,
bir güzel doyurmak için karnını,
gelir saldırır insan kuzusuna.
Akhilleus da sıyrıldı tıpkı onun gibi
her türlü acıma duygusundan,
- 45 insanlara saygıdan çekti kendini,
hem zararı var, hem yararı bu saygının.
Bir gün sevdiğini yitirebilir insan,
yitirebilir kardeşinden, oğlundan yakın birini,
ağlar sızlar, sonra taş basar bağrına.
Acıya dayanan bir yürek verdi Moiralar insanlara.
- 50 Ama bu adam Hektor'un canını almakla kalmadı ki,

bağladı arabasına, dostunun mezarı çevresinde sürükledi.
 İyi bir şey mi bu, güzel bir şey mi?
 Boş toprağa sövmeye vardırdı işi bu adam.
 Öfkemize dokunup kaldırmazın bizi ayağa, açsın gözünü.”

- 55 Ak kollu Here alındı bu sözlere, dedi ki:
 “Amma da yaptın gümüş yaylı, oldu mu şimdi,
 saygıda bir mi Akhilleus Hektor’la?
 Hektor doğdu bir ölümlüden,
 o bir kadının memesini emdi,
 oysa Akhilleus bir tanrıçanın oğlu,
 60 o tanrıçayı büyüten, yetiştiren, everen benim.
 Onu tanrıların çok sevdiği Peleus’a verdim,
 topunuz ey tanrılar, hazırдыңız düğününde,
 sen de vardın şölende, sazın elindeydi,
 oynak tanrı Apollon, kötülerin dostu.”

- Bulutları devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:
 65 “Tanrılarla kavga etme böyle açıktan açığa.
 Eşit saygı gösterilmeyecek bu iki yiğide.
 Gerçi Hektor tanrılarca İlyon’dakilerin en sevileniydi,
 hoş ederdi gönlümü, severdim onu ben de,
 yoktu armağandan yana bir tek kusuru,
 ne eşit şölenlerden yoksun kalırdı sunağım,
 70 ne de hepimizin pay aldığı şarap, yağ sunularından.
 Ama atılgan Hektor’u kaçırmak fikrinden vazgeçelim,
 olacak şey değil bu Akhilleus’tan gizli,
 anası hazır gece gündüz yardımına koşmaya.
 Bir tanrı gidip çağıramaz mı buraya Thetis’i?
 75 Gelsin de ne tasarladığımı diyeyim ona,
 Akhilleus’un nasıl Priamos’tan armağan alacağını,
 Hektor’u nasıl geri vereceğini babasına.”

Böyle dedi, yel gibi giden İris de fırladı gitti.
 Samos’la kayalı İmbros’un arasından
 atladı kapkara denize,
 sular gümbür gümbür gümbürdedi.

- 80 Sığır boynuzundan sirtinin içindeki kurşun
nasıl dalarsa çiğ et yiyen balıklara doğru,
o da öyle daldı derine.
Buldu Thetis'i oyuk bir mağarada,
deniz tanrıçaları oturuyordu çepeçevre,
85 ortada Thetis ağlıyordu kusursuz oğlunun kaderine;
baba toprağından uzakta, bereketli Troya'da ölecekti.
Ayağı çabuk İris oturdu yanına, dedi ki:
"Kalk Thetis, kesin kararlı Zeus çağırır seni."

- Gümüş ayaklı tanrıça karşılık verdi, dedi ki:
90 "Büyük tanrı ne diye çağırır beni?
Utanırım tanrılar arasına karışmaktan,
sonsuz acılar var yüreğimde.
Haydi geleyim de boşa gitmesin buyruğı."

- Böyle konuştu, aldı koyu yaşmağını,
olmazdı bundan koyu yaşmak,
95 koyuldu yola, yel gibi giden İris kılavuzdu.
Açıldı önlerinde denizin dalgaları.
Kıyıya ayak basar basmaz uçtular göğe.
Öbür ölümsüzler arasında buldular Kronosoğlu'nu,
hep var olan tanrılar çepeçevre oturmuşlardı.
100 Thetis oturdu Zeus babanın yanına,
Athene vermişti ona yerini,
Here altından bir güzel sağrak uzattı,
tatlı sözlerle selamladı onu.
Thetis içti, sonra geri verdi sağrağı.
İnsanların, tanrıların babası dile geldi, dedi ki:
"Geldin Olympos'a dertle dolu Thetis tanrıça,
105 bilirim avutulmaz bir acı var yüreğinde,
yine de söylemem gerek neden çağırdım seni buraya:
Dokuz gündür tartışma var tanrılar arasında,
konumuz kentler yıkan Akhilleus, Hektor'un ölüsü.
Kimi Argos'u öldüren keskin gözlü tanrı kaçırırsın ölüyü der.
110 Ama ben vermek isterim bu ünü Akhilleus'a,
ilerde de saklamak için senin saygını, sevgini.

- Çabuk git orduya, bildir oğluna buyruğumu:
De ki tek mil tanrılar öfke içinde,
ölümsüzlerden de ben kızgınım en çok,
115 koca karınlı gemilerin orda tuttuğu için Hektor'u.
Bakalım benden korkup yanaşacak mı onu geri vermeye.
Ulu yürekli Priamos'a haber salacağım İris'le,
Akhaların gemilerine gitsin, kurtarsın oğlunu,
armağanlarla hoş etsin gönlünü Akhilleus'un."
- 120 Böyle dedi, gümüş ayaklı tanrıça dinledi onu.
Bir sıçrayışta atladı Olympos'un doruklarından aşağı,
vardı oğlunun barakasına, hüngür hüngür ağlar buldu onu.
Çevresinde arkadaşları sabah yemeği hazırlıyordu ona,
125 bol yünlü bir koyun kurban etmişlerdi.
Oturdu ulu anası Akhilleus'un yanı başına,
eliyle okşadı, konuştu, diller döktü:
"Yavrum benim, ne zamana dek yiyeceksin içini,
yemeyi içmeyi unutup ağlaya sızlaya?"
130 Bir kadınla sarmaşdolaş olmak iyi şey,
neden bundan yoksun ediyorsun kendini?
Uzun zaman yaşadığını görmeyecek gözüm,
zorlu kader, ölüm yakın sana.
Ama dinle şimdi beni, haberci geldim Zeus'tan,
tanrılar sana çok kızgın diyor,
135 en çok da kendisi öfke duyuyor yüreğinde,
koca karınlı gemilerin orda tutuyorsun diye Hektor'u.
Haydi geri ver onu, al kurtulmalığını ölüsünün."
- Ayağı tez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
"Öyle olsun, getirsinler kurtulmalığı, alsınlar ölüyü,
140 iyi yürekli Olymposlu'nun buyruğu gelsin yerine."
- Toplu duran gemiler arasında ana oğul,
bir sürü kanatlı sözler söylediler birbirlerine.
Bu ara Kronosoğlu gönderdi İris'i kutsal İlyon'a.
"Durma hızlı İris çık yola, in Olympos'tan aşağı,
145 ulu yürekli Priamos'a İlyon'da ilet şu haberi:

- Gitsin Akhaların gemilerine, geri alsın oğlunu,
armağanlar götürsün, hoş etsin gönlünü Akhilleus'un.
Gitsin tek başına, almasın yanına bir başka adam.
Yaşlı bir uşak götürebilir yanında,
150 katırları, güzel tekerlekli arabayı sürer,
sonra da alıp geri getirir kente
tanrısak Akhilleus'un öldürdüğü Hektor'u.
Girmesin yüreğine ölüm korkusu ya da bir başka kaygı,
Hermeias'ı kılavuz vereceğiz ona,
götürecek onu Akhilleus'un yanına dek.
155 Priamos barakanın içine girdiğinde,
onu ne Akhilleus, ne de başkası öldürecek.
Deli değil Akhilleus, kör değil, sevmez suçu,
saygı duyacak yalvaran adama.”
- Böyle dedi, İris de koştı haberi götürmeye.
160 Ağıtlar içinde buldu Priamos'un evini.
İhtiyarın çevresini sarmıştı oğulları avluda,
üstleri başları gözyaşından sıırıslıklam.
Ortada o, tepeden tırnağa sarılmış abasına,
bulanmıştı çamura başı, boynu.
165 Yerlere yuvarlanmış, avuç avuç sürmüştü çamuru.
Kızları, gelinleri evin içinde ağlaşıyordu,
Argoslular elinde can veren yiğitleri anıyorlardı.
Haberci durdu Priamos'un önünde,
usul usul dil döktü ona;
170 ihtiyar Priamos zangır zangır titriyordu.
“Korkmasın yüreğin Priamos, Dardanosoglu,
kötü haber vermek için gelmedim buraya,
habercisiyim Zeus'un, isterim iyiliğini,
yukarda Zeus dertli, acıyor sana.
175 Tanrısak Hektor'u kurtarmanı buyurdu,
armağanlar götüreceksin Akhilleus'a, gönlünün hoşlandığı,
tek başına gideceksin oraya,
yanına almayacaksın başka bir Troyalı,
bir yaşlı uşak götüreceksin yanında,
katırları, güzel tekerlekli arabayı sürececek,

- 180 sonra da alıp geri getirecek kente
tanrısal Akhilleus'un öldürdüğü Hektor'u.
Girmesin yüreğine ölüm korkusu ya da başka bir kaygı,
Hermeias'ı kılavuz verecek sana,
o götürecektir seni Akhilleus'un yanına dek.
Sen barakanın içine girdiğinde,
185 seni ne Akhilleus, ne de başkası öldürecek.
Deli değil Akhilleus, kör değil, sevmez suçu,
saygı duyacak yalvaran adama."

- Ayağı tez İris böyle dedi, ayrıldı gitti.
Priamos da buyurdu oğullarına,
güzel tekerlekli katır arabasını hazır edin dedi,
190 hasır sepeti de bağlayın üstüne.
Sonra güzel kokulu mahzene indi,
yüksek tavanı servi ağacından, hazineler dolu odaya.
Çağırdı Hekabe'yi, karısını oraya, dedi ki:
"Talihsiz karı, Zeus'tan haberci geldi bana,
195 git Akha gemilerine dedi, kurtar Hektor'u,
gönlünü hoş edecek armağanlar götür dedi Akhilleus'a.
Söyle bakalım sen ne dersin bu işe.
Git diyor bana güçlü yüreğim,
can atıyorum Akhaların ordusu içine girmeye."

- 200 Böyle dedi, kadın da karşılık verdi hıçkırığa ağlaya:
"Amanın nereye uçtu gitti aklın senin,
hani bir zamanlar hem kendi adamların arasında,
hem yaban illerde çok övülen aklın?
Nasıl istersin Akha gemilerine gitmek tek başına,
nice yiğitler öldüren adamın görünmek gözüne?
205 Doğrusu demirden bir yürek varmış sende.
Görür görmez ossaat yakalayacak seni,
saygı göstermez o amansız adam, acımaz sana.
Gel herkesten uzak, oturup ağlayalım evimizde.
Ta eskiden, doğurduğum zaman Hektor'u,
böyle günler dokumuş ona zorlu kader:
210 Çevik köpeklere yem olacak o

zorba bir adamın yanı başında,
anasından babasından, evinden uzakta.
Isırmak isterdim o zorbanın ciğerini,
bir geçse elime, koparır yerdim çiğ çiğ.
Alınsa alınsa böyle alınır oğlumun öcü,
bir korkak gibi ölmedi Hektor'um benim,
215 dayanmasını bildi o erkekçe,
Troya'nın erkekleri, derin kuşaklı kadınları gibi
kaçmayı, korunmayı hiç düşünmeden öldü.”

Tanrı yüzlü Priamos buna karşı dedi ki:
“Sarayın uğursuzluk kuşu musun ne?
Gideceğim, alıkoyamazsın beni,
kandıramazsın beni ne desen.
220 Bir ölümlü insandan gelseydi bu haber,
kurbanları yorumlayan bir biliciden,
ya da bir duacıdan gelseydi,
umursamaz, derdik bir tuzak bu, derdik yalan.
Tanrıçayı duydum ben, gördüm karşımda gözümle,
gideceğim, yabana atamam onun sözünü,
225 kaderim Akha gemilerinde ölmekse,
böyle ölümün başım üstünde yeri var,
Akhilleus hiç durmasın, öldürsün beni,
ama bir kere kollarım arasına alayım oğlumu,
ağlayayım kana kana, doyasıya.”

Böyle dedi, açtı güzel kapaklarını sandıkların,
çıkardı on iki tane çok güzel ruba,
230 on iki tane düz battaniye, bir o kadar kilim,
on iki ak keten çarşaf, on iki gömlek.
On ölçek altın tartıp ayırdı,
iki parlak üçayak ayırdı, dört de leğen,
değer biçilmez çok güzel bir sağrak ayırdı,
235 Trakya'ya elçi gittiğinde armağan etmişlerdi ona,
hiçbirini esirgemiyordu yaşlı adam,
artık hiçbir şeyde gözü yoktu onun,
tek kurtulsundu sevgili oğlu.

Avluda biriken Troyalılara ağır sözlerle çıkıştı:
 “Ciğeri beş para etmez keratalar çekilin karşımdan,
 240 size kendi evinizde yas veren şey yok mu,
 ne diye başıma dert olursunuz burada?
 Zeus’un bana bunca acı vermesi yetmedi mi size,
 en yiğit oğlumu öldürmesi yetmedi mi?
 Sizin de başınıza gelecek bu, sizin de!
 Madem Hektor, benim oğlum öldü,
 artık zor değil Akhalara yakalamak sizi!
 İstemem, bu kenti yerle bir görmesin gözlerim,
 245 Hades’in sarayına ineyim daha iyi.”

Böyle dedi, kovaladı onları sopasıyla,
 onlar da kaçıştılar ihtiyarın önünden.
 Çıkıştı ihtiyar oğullarına da, çattı Helenos’a,
 Paris’e çattı tanrısız Agathon’a, Pammon’a,
 250 Antiphanos’a, gür naralı Polites’e çattı,
 Deiphobos’a, Hippothoos’a, soylu Dios’a.
 Azarladı dokuzunu da, sonra buyurdu:
 “Haydi çabuk olun ödlekler, baş belaları,
 siz öleydiniz keşke Hektor öleceğine,
 öleydiniz hızlı gemiler önünde, topunuz birden!
 Ah alınının kara yazısı,
 255 yiğit oğullar yetiştirdim engin Troya’da,
 hiçbir kalmadı desem yalan değil.
 Tanrıya denk Mestor öldü,
 arabasıyla savaşan Troilos öldü,
 insandan tanrı Hektor öldü,
 bir ölümlünün oğlu değildi o,
 sanki bir tanrının oğluydu.
 Ares aldı hepsinin canını,
 260 bıraktı şu baş belalarını bana.
 Şu yalancıları, oyuncuları bıraktı,
 topu hora tepmekte usta,
 topunun çalmaktır işi gücü
 kendi ilinin kuzularını, oğlaklarını.
 Arabayı koşsanıza, ne durursunuz haydi,
 içine koyun koyacağınızı, çıkalım yola.”

- 265 Böyle dedi, hepsinin ödü koptu.
Bir katır arabası getirdiler güzel tekerlekli,
yeni yapılmış güzelim bir araba,
sepetini bağladılar üstüne arabanın,
boyunduruğu indirdiler askıdan.
Boyunduruk şimşir ağacındandı,
ortası göbekli, güzel halkayla süslü.
- 270 Getirmişlerdi dokuz arşınlık kayışı da.
Cilalı oka dayadılar boyunduruğu,
sonra geçirdiler halkayı değneğe,
göbeğin çevresinde üç kere doladılar kayışı,
okla boyunduruğu eklediler birbirine,
adamakıllı bağladıktan sonra düğümü,
uçları sarkıttılar aşağıya doğru.
- 275 Getirdiler odadan, yüklediler cilalı arabaya
Hektor'un ölüsünü kurtaracak eşsiz armağanları.
Bacakları sağlam, dayanıklı katırları koştular,
bunları Mysialar vermişti Priamos'a armağan diye.
Priamos'un atlarını da koştular boyunduruğa,
- 280 onları ihtiyar kendi yetiştirmişti cilalı ahırda.
- Priamos'la uşak, ağır düşünceler içinde,
sarayın iç avlusunda koşarken atları,
yüreği yaslı Hekabe çıkageldi,
sağ elinde altın bir sağırak vardı şarap dolu,
- 285 sunu yapmadan gitmelerini istememişti.
Durdu atların yanı başında konuştu, diller döktü:
"Al şarap sun Zeus babaya,
madem ben istemeden yüreğin iter seni gemilere,
bari düşman elinden dönmen için adak ada.
- 290 Sonra yakar kara bulutlu Kronosoğlu'na,
İda Dağı'ndan tek mil Troya ilini görür o,
dile ondan hızlı habercisini, kuşunu,
en sevdiği, en güçlü kuşunu göstere sin sana,
sağda uçsun kartalı, göresin onu gözlerinle,
- 295 sonra güvenle gidesin gemilerine çevik atlı Danaoların.
Gür sesli Zeus sana işmarını bağışlamazsa,

git demem Argosluların gemilerine,
çok istesen de salık vermem gitmeni.”

Tanrıya benzer Priamos karşılık verdi, dedi ki:

300 “Madem istersin karı, kırmam seni,
Zeus’a el kaldırıp yakarmak iyi şey,
bakarsın Zeus acır bize.”

İhtiyar böyle konuştu, buyurdu kâhya kadına,
dök dedi ellerime tertemiz sudan.

Kadın da yaklaştı leğen ibrikle.

Priamos yıkadıktan sonra ellerini,
305 aldı sağrağı karısının elinden.

Avlunun ortasında durdu ayakta,
gözlerini kaldırdı göğe, döktü şarabı,
dile geldi, yalvardı yakardı:

“İda’dan hükmeden güçlü tanrı, Zeus baba,
ne olur Akhilleus acısın, dostça karşılāsın beni,
310 gönder kuşunu, hızlı habercini,
en güçlü, en sevdiğin kuşunu.
Uçsun sağdan, göreyim onu gözlerimle,
sonra güvenle gideyim gemilerine çevik atlı Danaoların.”

Böyle yakardı, akıllı Zeus dinledi onu,
315 ossaat gönderdi kartalı, uçan kuşların en hızlısını,
kara kartal denen kapkara avcıyı.

Varlıklı bir adamın yüksek tavanlı evinde
ne kadar büyükse sağlam kilitli kapı kanadı,
bu kartalın kanatları da o kadar büyüktü.

320 Göründü sağda, kent üzerinden salındı uçtu,
görenlerin yüzü güldü, ferahladı yürekleri.

İhtiyar hızla bindi arabasına,

avlunun içinden sürdü arabayı

çınlayan kapı kemerinin altından.

Dört tekerlekli arabayı götürüyordu katırlar,

325 onları uslu akıllı İdaios sürüyordu,

atlar da geliyordu arkadan,
ihtiyar sürüyor, hız veriyordu kamçısıyla
çabuk insinler diye kentten aşağı.
Arkasından koşuyordu tek mil dostları,
ölüme gidiyormuş gibi ağlaşıyorlardı.
Kentten aşağı inip varınca ovaya,
330 oğulları, damatları bile döndü İlyon'a gerisingeri,
kalmıştı ovada kala kala iki adam.
Zeus'un gözünden kaçmadı bu, acıdı ihtiyara,
seslendi sevgili oğlu Hermeias'a, dedi ki:
"En çok sen seversin yoldaşlık etmeyi bir insana,
335 canla başla dinlersin hoşuna gideni,
haydi götür Priamos'u Akhaların koca karınlı gemilerine,
öyle götür ki, hiçbir Danaolu görmesin onu,
görmesin kimse Peleusoğlu'nun yanına varmadan o."

Zeus böyle dedi, Argos'u öldüren tanrı dinledi onu.
340 Ossaat bağladı ayaklarına güzel sandallarını.
Bu tanrısız altın sandalları giyince o,
rüzgârlarla bir olur, uçardı sularda, sonsuz toprakta.
Güçlü tanrı aldı değneğini eline uçtu,
bu değnekle kapardı gözlerini insanların,
345 ya da isterse uyandırırdu uyuyanları.
Vardı çabucak Troya ve Hellespontos Ovası'na,
genç bir soylu kişi kılığında yola çıktı,
bıyıkları yeni terlemiş, en güzel yaşta.

Yolcular bu ara, İlos'un mezarını geçmişlerdi.
350 Hayvanları sulamaya durdular ırmak kıyısında.
Baştan başa karanlık kaplamıştı toprağı.
Priamos'un uşağı Hermeias'ı yanı başında gördü,
dile geldi, Priamos'a dedi ki:
"Aç gözünü Dardanosoğlu, aç gözünü
355 bir adam görüyorum, belki birazdan parçalar bizi.
Ya durmayalım kaçalım atlarımızla,
ya da gidelim yalvaralım, kapanalım dizlerine,
belli olmaz, bakarsın yüreği acır bize."

Uşak böyle dedi, ihtiyarın gücü kurudu,
yamrı yumru gövdesinde tüyleri oldu diken diken.
Öylece durup bakakaldı, ama kılavuz tanrı yaklaştı ona,
360 aldı eline ihtiyarın elini seslendi:

“Nereye götürürsün baba atlarını, katırlarını,
öbür ölümlüler uyurken tanrısız gecede?
Korkmaz mısın öfke soluyan Akhalardan?

365 Senin can düşmanıdır onlar, dururlar az ötede.
Onlardan biri hızla kara gecede ya görürse seni,
görürse bu kadar mal götürürken ne dersin ona?
Sen de yaşlısın, yanındaki de,
saldırırlarsa nasıl savunursunuz kendinizi?
Ama ben kötülük etmem sana,
çok benzersin babama benim.

370 Bütün gücümle korurum seni başkalarından.”

Tanrıya benzer Priamos buna karşı dedi ki:

“Dediğin doğru oğlum, çok doğru.

Ama bir tanrı yine uzatıyor elini üstüme,
375 çıkardı yoluma senin gibi uğurlu bir yolcuyu.
Dipdiri, boylu boslusun, akıllısın da,
mutlu bir ana babanın oğlusun besbelli.”

Argos’u öldüren kılavuz tanrı karşılık verdi ona:

“Gereken neyse onu söyledin ihtiyar,

380 ama apaçık konuş, söyle bana:

Nereye gönderirsin bütün bu hazineyi,
saklansın diye yabancı illere mi?

Yoksa kutsal İlyon’dan göç mü var?

Gücünüz mü kurudu en yiğit adamınız öldü diye,
385 oğlundu o, hiç de geri kalmadı Akhalardan.”

Tanrıya benzer Priamos karşılık verdi, dedi ki:

“Kimsin sen iki gözüm, anan baban kim?

Ne güzel söz edersin bahtı kara oğlumdan benim.”

Argos’u öldüren kılavuz tanrı dedi ki:

390 “Tanrısız Hektor’la ihtiyar, denemek mi istersin beni?

- Erlere ün veren savaşta sık sık gördüm onu,
Argosluları sürüp öldürürken gördüm,
onları kıştır kıştır keserken gördüm sivri tunçla.
- 395 Akhilleus bırakmadı savaşalım, Atreusoğlu'na kızmıştı.
Ben seyisiyim Akhilleus'un,
ikimiz bir gemide geldik buraya, sağlam gemide.
Myrmidonlardanım, Polyktor'dur babam,
varlıklı bir adam, ama senin gibi yaşlı,
altı oğlu var benden başka, ben yedincisi.
- 400 kura bana çıktı geldim buralara.
Şimdi de geldim gemilerden ovaya doğru.
Parlak gözlü Akhalar, şafak sökünce
kentnin çevresinde başlayacak savaşa,
hepsi kudurur aylak oturmaktan,
kralları tutamaz onların savaş coşkunuğunu.”
- 405 Yaşlı Priamos karşılık verdi ona:
“Akhilleus'un seyisiysen söyle bana tam gerçeği,
benim oğlum şu anda gemilerin yanında mı,
Akhilleus parça parça etti de köpeklere mi attı yoksa?”
- 410 Argos'u öldüren kılavuz tanrı da şöyle dedi:
“Yok ihtiyar, ne köpekler yedi onu, ne kuşlar,
durur Akhilleus'un gemisi yanında,
yatar barakada olduğu gibi,
on ikinci şafak söktü orada yatalı,
çürümedi derisi, kurtlar girmedi gövdesine,
- 415 savaşta ölen adamı kemirip bitiren kurtlar.
Gerçi her sabah şafak söktüğünde
sürükler onu hiç acımadan
sevgili dostunun mezarı çevresinde,
ama yine bozamadı onun bedenini.
Kendin de görürsün gitsen, yatar taptaze,
yıkanmış üstündeki kan, pisliği yok,
- 420 kapanmış aldığı tek mil yaralar,
oysa nice adamlar salmıştı tunçlarını üstüne,
Mutlu tanrılar bakıyor senin oğluna,
ölüsünü bile çok seviyorlar, çok.”

Böyle dedi ihtiyar da sevindi, şöyle dedi ona:

“Ölümsüzlere yaraşan armağanları sunmak

425 ne iyi şey yavrum, ne iyi şey!

Bütün sağlığında benim oğlum,

benim oğlum var mıydı bilmem ki!

Olymposlu tanrıları hiç unutmadı.

Tanrılar da düşündü onu ölümünde bile.

Al sen yine benden bu güzel bardağı,

430 kılavuzum ol, tanrılarla koru beni,

varayım gideyim Peleusoğlu’nun barakasına.”

Argos’u öldüren kılavuz tanrı ona dedi ki:

“Sınamak istersin ihtiyar, toy gördün beni,

Akhilleus’tan gizli alamam armağanını.

435 Onu yoksun etmekten korkar yüreğim,

kötü şeyler gelir sonra başıma.

Ama ta ünlü Argos’a dek

canla başla kılavuzluk ederim sana,

ister hızlı gemiyle, ister yaya.

Saldıramaz hiç kimse, hor göremez kılavuzunu.”

440 Der demez bindi atlı arabaya,

çabucak aldı eline kamçıyla dizginleri,

soylu bir güç verdi atlarla katırlara.

Gemileri çeviren duvarla hendeğe vardılar.

Hazırlıyordu bekçiler akşam yemeğini.

445 Kılavuz tanrı uyku döktü hepsinin üstüne,

sürgüleri çekip açtı kapıları,

Priamos’u, parlak armağanları soktu içeri.

Peleusoğlu’nun barakasına vardılar az sonra,

Myrmidonlar yapmıştı ona bu barakayı

450 doğradıkları iri çam kütüklerinden.

Islak ovadan sazlar kesmişlerdi,

örmüşlerdi üstüne sık bir çatı.

Çevresine kazıklar dikmişlerdi yan yana,

bir avlu yapmışlardı efendiye, kocaman.

Çam ağacından koca bir sürgü tutuyordu kapıyı,

- o sürgüyü üç Akhalı koyabilirdi yerine,
455 üç kişi kaldırabilirdi kapıların kilidini,
oysa Akhilleus koyardı yerine onu tek başına.
Kılavuz Hermeias açtı kapıyı ihtiyara,
Peleusoğlu'na gelen armağanları aldı içeri,
yere atladı arabadan, ihtiyara dedi ki:
460 “Seni buraya ölümsüz bir tanrı getirdi,
Hermeias'ım ben, babam beni kılavuz verdi sana.
Artık burda ayrılacağım senden,
görünmek istemem Akhilleus'un gözüne.
Yakışık almaz böyle apaçık uğraşması
ölümsüz bir tanrının ölümlü insanlarla.
465 Gir sen içeri, kapan Peleusoğlu'nun dizlerine,
yakar babası adına, güzel saçlı anası adına,
yakar oğlu adına, yumuşatmaya bak yüreğini.”

- Hermeias böyle dedi döndü Olympos'a.
Priamos da arabadan yere indi.
470 Sen burda kal dedi İdaios'a,
İdaios da kaldı orda atlarla, katırlarla.
Yaşlı Priamos ossaat dalıverdi içeri,
Zeus'un sevdiği Akhilleus'u buldu içerde.
Bir başınaydı, dostları ötede oturmuştu.
Automedon'la Alkimos, Ares'in filizi,
didinip duruyorlardı çevresinde,
475 Akhilleus yemeğini yeni bitirmişti,
yemiş içmiş, masası duruyordu öylece.
Priamos girdi içeri kimseye görünmeden,
gitti durdu Akhilleus'un yanında,
sarıldı dizlerine, öptü ellerini,
nice oğullarının almıştı canını
o korkunç eller, o kanlı eller.
480 Hani bir insan vardır, tanrı karartır gözünü,
yurdunda adam öldürdükten sonra o insan,
yaban ellerde sığınır varlıklı bir adamın evine,
girince içeri şaşakalır onu gören;
Akhilleus da Priamos'u görünce öyle şaşırdı.

- Ötekiler de şaşırıp baktılar birbirlerine.
 485 Priamos dile geldi, yakardı Akhilleus'a:
 "Tanrısız Akhilleus getir aklına babanı.
 Şimdi olmalı o da benim yaşında,
 varmıştır uğursuz ihtiyarlığın eşğine.
 Belki çevresinde komşuları bugün üzer onu,
 belayı savacak kimsesi yoktur yanında.
 490 Ama duyar hiç olmazsa yaşadığını senin,
 gün boyunca sevinir gönlünde,
 oğlum dönecek Troya'dan, göreceğim onu der.
 Oysa benim bahtım ne kadar kara,
 yiğit oğullar yetiştirdim engin Troya'da,
 ama kalmadı bana onların hiçbiri.
 Geldiği gün Akhaogulları buraya,
 495 oğullarım vardı benim elli tane,
 on dokuzu bir ana karnından doğmuştu,
 ötekileri sarayın kadınları vermişti bana.
 Saldırgan Ares kırdı çoğunun dizlerini.
 Biri gözümün bebeğiydi, korurdu kentimi, halkımı,
 500 yurdunu savunurken geçen gün sen öldürdün onu da,
 onun için geldim Akha gemilerine, Hektor için,
 değer biçilmez kurtulmalıklar getirdim sana.
 Saygı göster tanrılara Akhilleus, bana da acı,
 ne olur kendi babanı getir aklına,
 ben daha acınacak durumdayım ondan,
 505 yeryüzünde hiçbir ölümlü katlanmadı benim katlandığıma:
 Oğlumu öldürenin eline uzatıyorum yalvaran dudaklarımı."

- Yaşlı Priamos böyle dedi,
 babasına ağlama isteği uyandırdı Akhilleus'ta.
 Elinden tuttu, yavaşça itti ihtiyarı.
 İkisi de daldılar anılara:
 Priamos yığılıp kalmıştı Akhilleus'un ayağı dibinde,
 510 yiğit öldüren Hektor'a ağlıyordu hıçkırığa hıçkırığa.
 Akhilleus da bir yandan babasına ağlıyordu,
 bir yandan Patroklos'a ağlıyordu bağırarak çağırarak.
 Hıçkırıklar ve çığlıklarla doldu evin içi.

- Tanrısai Akhilleus doya doya ağıladı,
ağılama isteğı birden kesildi yüreğinde, gövdesinde,
oturduğu yerden birden kalktı,
515 tuttu elinden kaldırdı ihtiyarı,
acımişti ak sakalına, ağarmış başına,
Kanatlı sözlerle seslendi ona, dedi ki:
“Talihsiz adam ne acılar çekmiş yüreğın!
Nasıl göze aldın gemilere gelmeyi tek başına,
nasıl göze aldın benim gözüme görünmeyi?
520 Ben ki öldürdüm nice soylu oğullarını senin.
Demirden bir yürek varmış göğsünde.
Haydi gel, otur üstüne şu iskemlenin,
bırak uyusun bağrımızda acılar.
Ne yapalım yasımız çok büyükse,
ne çıkar yürek donduran iniltilerden!
525 Talihsiz ölümlülere tanrılar şu kaderi dokudu:
Yaşayacak insanlar acı içinde.
Ama ölümsüzlerin hiçbir kaygısı yok.
İki tane küp durur Zeus’un eşiğinde,
biri kötü, biri iyi bağışlarla dolu.
530 Zeus karıştırır bunları, sunar ölümlülere,
iyisinden de, kötüsünden de pay alır insanoğlu.
Ama yalnız kötü bağıştan pay alırsa bir adam,
yoksul olur, hor görülür,
zorlu açlıkla sürünür tanrısai toprak üstünde,
tanrılar, insanlar dönüp de bakmaz yüzüne.
Parlak armağanlar verdi tanrılar Peleus’a
535 doğduğu günden ta bugüne dek,
Peleus tekmiil insanları geçerci mutlulukta,
Myrmidonların başına kral olmuştu,
ölümlüydü, ama vermişlerdi koynuna bir tanrıçayı.
Mutsuzluk payı verdi bir gün tanrı ona da,
yerine geçecek çocukları olmuyordu,
540 bir tek oğlu oldu, o da kısa ömürlü.
Ben de bakamıyorum ona yaşlılığında,
yurdundan çok uzakta, Troya’dayım,
sana dert olmaya geldim, çocuklarına dert olmaya.

Bir zamanlar duyardık ihtiyar, senin de mutlu olduğunu:
 Makar'ın ili Lesbos'tan ta Phrygia'ya,
 545 ordan ucu bucağı yok Hellespontos'a dek
 ne kadar toprak varsa, işte oralarda
 zenginliğinle, bol çocuklarınla geçermişsin herkesi.
 Ama göklü tanrılar bela getirdi senin de başına,
 işte ilinin çevresinde hep savaş, hep boğuşma.
 Dayan ihtiyar, böyle ağlayıp sızlama yüreğinde.
 550 Durmadan oğluna yas tutmanın sonu ne?
 Taş çatlasa diriltemezsin onu,
 ne istersin, başına bir başka bela gelmesini mi?"

Tanrıya benzer ihtiyar karşılık verdi, dedi ki:
 "Beni burda oturtma tanrının beslediği,
 bu çatının altında Hektor'un ölüsü
 bakımsız kaldıkça oturtma beni.
 555 Çabuk kurtar onu, göreyim ölüsünü gözümle,
 sana getirdik bu zengin kurtulmalığı, al haydi.
 Madem bağışladın hayatımı bana,
 madem bıraktın göreyim gün ışığını,
 dilerim göresin hayrını, dönesin baba toprağına."

Ayağı tez Akhilleus yan gözle baktı ona, dedi ki:
 560 "Kızdırma artık beni ihtiyar,
 ben de düşündüm Hektor'u sana geri vermeyi,
 Zeus'tan haberci geldi anam bana,
 deniz ihtiyarının kızı geldi, beni doğuran.
 Anladım şunu da, kaçmadı gözümünden,
 seni Akha gemilerine bir tanrı getirdi.
 565 Hiçbir ölümlü, çok genç bile olsa
 gelmeyi göze alamazdı ordumuza dek,
 kimse kaçamazdı gözünden bekçilerin,
 kimse kolay kolay kaldıramazdı kapımızın sürgüsünü.
 Bırak beni, yüreğimdeki acıları kabartma,
 Zeus'a yalvarıcı ol, ne olursan ol,
 570 onun buyruğına karşı gelir, kovarım seni burdan."

- Böyle dedi, ihtiyar da korktu, dinledi onu,
Peleusoğlu bir aslan gibi fırladı kapıdan dışarı,
iki seyisi arkasından gidiyordu,
bunlar yiğit Automedon'la Alkimos'tu,
575 Patroklos'tan sonra onları severdi en çok.
Onlar çözdü boyunduruktan atları, katırları,
aldılar içeri ihtiyarın uşağı gür sesli haberciyi,
oturttular onu bir iskemleye.
Kurtulmalığı indirdiler güzel tekerlekli arabadan,
Hektor'un ölüsü için Priamos'un getirdiği.
580 İki keten çarşafı bir entari bıraktılar arabada,
bunlar ölüyü eve götürürken sarmak içindi.
Akhilleus çağırdı hizmetçileri buyurdu,
gidin dedi, yıkayıp yağlayın ölüyü,
onu gözden ırak bir yere götürmüştü,
Hektor'u görmesini istememişti Priamos'un,
görürse belki taşardı yüreğinde öfkesi,
585 kışkırtırdı Akhilleus'u, Akhilleus da öldürürdü onu,
Zeus'un buyruklarına karşı gelmiş olurdu.
Yıkadı hizmetçiler ölüyü, ovdular yağla,
sardılar bir entariye, güzel bir keten çarşafa.
Akhilleus kaldırıp yatırdı Hektor'u döşeğe,
590 arkadaşları da elbirliğiyle cilalı arabaya taşıdı.
Akhilleus inledi, seslendi sevgili dostuna:
"Darılma bana Patroklos, Hades'in dibinde duyarsan
tanrısal Hektor'u geri verdiğimi babasına!
Yabana atılmaz kurtulmalıklar sundu bana,
595 sana da vereceğim bunlardan gereken payı."

- Tanrısal Akhilleus böyle dedi barakasına döndü.
Oturdu yine çok işlemeli tahtına,
dipte duvara dayalı bu tahttan demin kalkmıştı o.
Dile geldi, Priamos'a dedi ki:
"Oğlun serbest ihtiyar, istediğin oldu,
600 bir döşekte yatar, şafak sökünce götür onu.
Haydi bakalım şimdi doyuralım karnımızı.
Güzel saçlı Niobe'nin de yemek geldi aklına,

oysa on iki çocuğu ölmüştü sarayında,
altı kızı, ergen altı oğlu.

- Apollon öfkelenmişti Niobe'ye,
605 öldürmüştü oğullarını gümüş yayıyla,
kızlarını da okçu Artemis öldürmüştü,
Niobe güzel yanaklı Leto ile bir tutuyordu kendini,
diyordu Leto iki çocuk doğurdu, bense bir düzine.
İki kişi, Apollon'la Artemis öldürdü hepsini.
610 Ölüler yatıp kaldı kanlar içinde,
kimsecikler yoktu onları gömecek,
herkesi taşa çevirmişti Kronosoğlu.
Göklü tanrılar gömdü ölüleri onuncu günü,
işte o gün yemek geldi Niobe'nin aklına,
gözyaşı dökmekten yorgun düşmüştü.
Bugün Sipylos kayalarında, ıssız doruklarında,
Akheloos Irmağı kıyısında oynaşan superilerinin
615 yatakları var derler ya, işte oralarda,
tanrı buyruğuyla taş olmuştur Niobe,
yüreğine sindirir durur acılarını.
Haydi tanrısız ihtiyar biz de doyuralım karnımızı gel,
sonra oturur ağlarsın sevgili oğluna,
620 dönünce İlyon'a ağlarsın bol bol.”

- Ayağı çabuk Akhilleus böyle dedi,
kalktı süt beyaz bir koyun kesti.
Arkadaşları da yüzdüler koyunun derisini,
hazırladılar koyunu töresince,
bir güzel doğrayıp geçirdiler şişlere,
ustalıkla kızartıp çektiler hepsini ateşten.
625 Automedon aldı ekmeği dağıttı sofraya,
ekmek güzel sepetler içindeydi.
Etleri de Akhilleus pay etti.
Hepsi uzattı yiyeceklere ellerini.
Yenilip içildikten sonra doyasıya,
Akhilleus'a şaşakaldı Priamos, Dardanosoğlu,
ne güzeldi Akhilleus, boylu bosluydu,
630 benziyordu yüzü tanrıların yüzüne.

Akhilleus da şaşıyordu Dardanosoglu Priamos'a,
soylu görünüşüne, konuşmasına şaşıyordu.
Doya doya baktıktan sonra birbirlerine,
ilkin Priamos, tanrı yüzlü ihtiyar söz aldı:

- 635 “Çabuk yatır beni Zeus’un beslediği,
yatalım da varalım yumuşak uykunun tadına.
Gözkapaklarım altında hiç kapanmadı gözlerim,
oğlum elinin altında can verdiği günden bu yana
ağladım, ağladım, sindirdim acıları içime,
640 avluda toz toprak içinde yuvarlana yuvarlana.
İlk lokmayı ağzıma bugün koydum,
ışıldayan şarap bugün geçti boğazımdan,
bir lokma yememiş, bir yudum içmemiştim bugüne dek.”

Priamos böyle dedi, Akhilleus da arkadaşlarına buyurdu,
hizmetçi kadınlar bir döşek sersinler dedi avluya,
güzel, alacalı yastıklar koysunlar üstüne,
645 yaysınlar kilimleri, örtsünler yumuşak yün örtüleri.
Hizmetçiler çıktılar odadan ellerinde çırağlarla,
koşuştular sermek için iki döşek.

Ayağı tez Akhilleus şakadan dedi ki:

- “Dışarda yatacaksın çok sevgili ihtiyar,
650 Akhaların bir danışmanı gelebilir buraya,
gelirler, danışırlar bana arada bir.
Çabuk geçen kara gecede onlardan biri görürse seni,
ossaat gider söyler erlerin başbuğu Agamemnon’a,
655 karışmam, gecikebilir kurtulması ölünün.
Ama konuş dosdoğru, söyle bana,
kaç gün istersin gömmek için tanrısız Hektor’u,
kaç gün dersen beklerim o kadar gün,
ötekileri de alıkoyarım savaştan.”

Tanrıya benzer yaşlı Priamos karşılık verdi, dedi ki:

- 660 “Beklersen tanrısız Hektor’un gömme törenini,
çok hoşnut edersin beni Akhilleus, bunu bil.
Biliyorsun, kentte dört yanımız sarılı,
ormandan odun getirmek de uzun iş,

dağlar uzak, Troyalıların korku içinde.
 Haydi dokuz gün sarayda ağlayalım ona,
 665 onuncu gün gömelim, halk da yapsın şöleni.
 on birinci gün bir tümsek yığarız mezarına,
 on ikinci gün yine savaşırız gerekirse.”

Çevik ayaklı Akhilleus da dedi ki ona:
 “Öyle olsun ihtiyar Priamos, olsun buyurduğun gibi,
 670 durduracağım savaşı dilediğin güne dek.”

Böyle dedi, ihtiyarı sağ bileğinden tuttu,
 korku girmesin diye yüreğine.
 Az sonra oracıkta Priamos’la uşağı,
 avluda uyuyakaldılar yumuşak düşler içinde.
 675 Akhilleus da düzenli barakanın dibinde uyudu,
 güzel yanaklı Briseis de uzanmıştı yanına.
 Öbür tanrılar, arabada savaşan yiğitler,
 rahat uykuya daldılar bütün gece.

Ama uyku girmedi koruyucu Hermeias’ın gözüne,
 680 evirip çeviriyordu kafasında şunu:
 Kutsal bekçilerden gizli nasıl götürecekti
 Kral Priamos’u gemilerden dışarı.
 Geldi dikildi Priamos’un başına, dedi ki:
 “Hiç mi kötü şeyler geçmez aklından ihtiyar,
 Akhilleus izin verdi diye sana,
 düşmanlar arasında nasıl uyursun böyle?
 685 Oğlunu kurtardın, ama verdiğin kurtulmalık az mı?
 Bir düşün ya sen yakalanırsan diri diri,
 geride oğulların verecek onun üç katını,
 bir duymayagörsün Agamemnon, Atreusoğlu,
 bilmeyegörsün Akhalar senin burda olduğunu.”

Böyle dedi, ihtiyar korkup uyandırdı uşağını.
 690 Hermeias onlara atları, katırları koştı,
 çabucak götürdü onları ordunun arasından,
 bir tek kişi bile varmadı farkına.

Ölümsüz Zeus'un oğlu, güzel güzel akan
anaforlu Ksanthos'un varınca sığ yerine,
Hermeias tuttu koca Olympos'un yolunu.

695 Safran rubalı Şafak yayılırken yeryüzüne,
onlar da sürdüler atlarını kente doğru,
sürdüler onları ağlaya sızlaya.

Katırlar da ölüyü taşıyordu.

Troyalı erkekler, güzel kemerli kadınlar bir şey görmediler.

Ama altın Aphrodite'ye benzer Cassandra,

700 gördü onları Pergamos Tepesi'nden,
tanıdı arabada duran sevgili babasını,
sesiyle kenti çınlatan haberciyi tanıdı.

Baktı katırların çektiği döşeğe,

gördü döşekte uzanmış ölüyü,

bir çığlık attı, koştu bağıra çağıra,

dolaştı boydan boya bütün kenti:

“Gelin Troyalı erkekler, kadınlar gelin,

gelin görün Hektor'u, gelin,

sağken, savaştan dönerken o

705 nasıl sevinirdiniz nasıl, gelin haydi,
görün kentimizin ışığını, Hektor'umuzu,
tekmil halkın ışığını gelin görün.”

Böyle dedi, kent yerinden oynadı,

durmadı bir tek erkek, bir tek kadın,

dayanılmaz bir yas çökmüştü hepsinin içine.

Kapılar önünde karşıladılar ölüyü getireni,

710 sevgili karısıyla ulu anası en başta,

atılıyorlardı yola yola saçlarını,

güzel tekerlekli arabanın önüne,

başına sarılıyorlardı Hektor'un.

Çevrelerinde kalabalık hüngür hüngür ağlıyordu.

Yaşlı Priamos arabasından seslenmeseydi halka,

715 gün batıncaya dek ağlayacaklardı kapılar önünde:

“Çekilin de geçsin katırlar, ağlayın sonra,

götüreyim eve ölüyü, ağlarsınız doya doya.”

- Böyle dedi, onlar da çekilip yol verdiler arabaya.
 Ünlü sarayına götürdüler ölüyü,
 yatırdılar on delikli bir döşeğe,
 720 ozanlar oturttular yanı başına,
 ağıt yakmada çok ustaydı bunlar,
 yanık yanık ağıta başladılar,
 kadınlar karşılık verdi hıçkırıklarla.
 Ak kollu Andromakhe başladı kadınlar ağıtına,
 aldı elleri arasına adam öldüren Hektor'un başını:
 725 "Erkeğim benim, göçüp gittin genç yaşında,
 gittin, evimizde dul bıraktın beni,
 çocuğumuz da ufacık, körpecik,
 bizden olan, kara talihli ikimizden,
 bilmem gençlik çağına erer mi ki,
 bu kent yerle bir olacak baştan aşağı,
 sen öldün, onun koruyucusu, bekçisi,
 730 sen, soylu anaları, çocukları ayakta tutan.
 Onları koca karınlı gemiler götürecek yakında,
 beni de götürecek gemiler yavrum, beni de,
 sen benim ardından geleceksin belki,
 şurda burda bayağı işler göreceksin yavrum,
 didineceksin katı yürekli bir efendinin gözü önünde,
 735 belki bir Akhalı surlardan aşağı atacak seni,
 Hektor öldürdü diye kardeşini onun,
 babasını ya da oğlunu öldürdü diye,
 böyle alacak öcünü Hektor'dan.
 Amanın, böyle ölüm yürekler acısı!
 Savaşlarda hiç yumuşak değildi senin baban,
 Hektor'un elinden nice Akhalı dipsiz toprağı ısırды,
 740 ona tek mil halkın ağlaması bu yüzden.
 Dile gelmez acılar bıraktın Hektor anana babana,
 ama bana kaldı yine en büyük acı.
 Ölüm döşeğinden uzatmadın ellerini bana,
 şöyle güzel bir söz söylemedin ki,
 745 gözyaşı döke döke gece gündüz anayım onu."

Andromakhe böyle dedi ağlaya ağlaya,
 kadınlar karşılık verdi hıçkırıklarla.

Hekabe aldı sözü, başladı sonsuz bir ağıta:
“Hektor, yüreğimin en çok sevdiği oğul!
Sağlığında gözbebeğiydın sen tanrıların,
750 onlar kaderin yazdığı ölümden de saydılar seni.
Ayağı tez Akhilleus yakalayınca öbür çocuklarımı,
gider satardı ekin vermez denizin ötesinde,
Samos’ta, İmbros’ta, dumanlı Lemnos’ta.
Ama uzun, keskin kargısıyla alınca senin canını,
755 kaç kez sürükledi ölünü Patroklos’un çevresinde,
sendin Patroklos’un canına kıyan,
ne oldu ki, Patroklos’u diriltebildi mi?
Şimdi sen sözümü duyarmış gibi,
yatıyorsun evinde taptaze,
benzersin Apollon’un tatlı okuyla vurduğu insanlara.”

Hekabe böyle dedi ağlaya ağlaya,
760 dinmez bir yas uyandırdı yüreklerde.
Sonra Helene başladı ağıt yakmaya:
“Kayınlarım arasında Hektor, severim en çok seni,
tanrı yüzlü Aleksandros’tur kocam benim,
aldı beni Troya’ya o getirdi,
gelmeseydim, orada öleydim keşke.
Tam yirmi yıl oldu ordan geleli,
765 yirmi yıl oldu ayrılalı baba toprağından,
duymadım senden bir kötü söz, hiç azarlamadın beni,
sarayda biri çıkışacak olsa bana,
kaynım, güzel rubalı görümcelerim, eltilerim, kaynanam,
770 –kayınbabama söz yok, yumuşaktı bir baba gibi–
tatlı sözlerle ossaat susturdun onu.
Hem sana ağlarım bu yüzden,
hem talihsiz başıma ağlarım.
Engin Troya’da dostum yok senden başka.
775 herkes sırt çeviriyor, sevmiyor beni hiç kimse.”

Helene böyle dedi ağlaya ağlaya,
inim inim inledi kalabalık halk.
Sonra yaşlı Priamos seslendi adamlarına:

“Haydi Troyalılar, şimdi odun getirin kente,
korkmayın pusu kurar diye Argoslular;
780 Akhilleus kara gemilerden buraya gönderirken beni,
on ikinci şafak sökmeden size bir şey yapmam dedi.”

Yaşlı Priamos böyle konuştu.
Onlar da öküzleri, katırları koştular arabalara;
az sonra da toplandılar kent önünde.
Dokuz gün odun taşıdılar yığın yığın.
785 Ölümlülere parlayan şafak sökünce onuncu gün,
gözyaşı içinde götürdüler Hektor’un ölüsünü,
koydular yığınların tepesine, verdiler ateşe.
Gül parmaklı Şafak sabah erken parlayınca,
ünlü Hektor’un ölüsü çevresinde toplandı bütün halk.
790 Hepsi geldi bir araya, topluluk kuruldu,
parıldayan şarapla söndürdüler odun yığını,
söndürdüler ateş gücünün sardığı her şeyi,
sonra topladı kardeşleri, dostları ak kemikleri,
hepsinin yanaklarından iri yaşlar dökülüyordu.
795 Kemikleri alıp koydular bir altın kutuya,
erguvan rengi yumuşak örtülerle sardılar kutuyu.
Sarar sarmaz indirdiler derin bir çukura,
ekli kocaman taşlarla ördüler üstünü.
Sonra bir mezar tümseği yapmaya başladılar,
gözcüler diktiler çepeçevre, dört bir yana,
800 mezar bitmeden Akhalar saldırmasın diye.
Bir mezar tümseği olunca toprak kabara kabara,
gerisingeri döndü hepsi kente,
toplanıp bir güzel kutladılar çok ünlü şöleni
Zeusoğlu Kral Priamos’un sarayında.

İşte böyle yapıldı atları iyi süren Hektor’un cenaze töreni.

İlyada'da Geçen Adlar

Aşağıda verdiğimiz ad sözlüğünde İlyada'da geçen bütün adlar sıralanmıştır. Adlar çeviride kullandığımız (transcription) yazılışa göre yazılmış ve dizilmiştir. Bu adların *İlyada* metninde ne gibi durumlarda geçtiği kısaca anlatıldıktan sonra, metindeki yerleri bölüm (romen sayı) ve mısralar (normal sayı) işaretleriyle belirtilmiştir. İlyada'da geçen yer adlarının –özellikle Anadolu'dakilerin– bugünkü karşılığını elden geldiğince göstermeye çalıştık. Ne var ki bu adların birçoğu efsaneye karışmış ve ilkçağ haritalarının yapıldığı zamanlarda kaybolmuş ya da değişmiş olduğundan bu yerleri Heinrich Kiepert'in başvurduğumuz *Atlas Antiquus*'unda bulmak mümkün olmamıştır. Elimizde bir Homeros haritası da yoktur.

Bu sözlüğü hazırlamak için Paul Mazon'un Les Belles Lettres yayınında çıkan *İlyada* metnini ve Fransızca çevirisinin dördüncü cildindeki Index'i esas tuttuk, ancak ad listesini Türkçe yazılışına göre değiştirdik ve adları Yunanca metinle kontrol ederken bulduğumuz bazı yanlışları da düzelttik. Bütün çabalarımıza karşın, bu sözlüğün yanlışsız çıkacağını ummuyoruz. Yine de okuyucularımıza İlyada'nın karışık ve çok adlı metnini okuyup anlamak yönünden bu ad sözlüğünün yararı dokunur düşüncesiyle yayımlıyoruz.

A

ABANTLAR (Abantlar): Euboia Yarımadası'nda yaşayan kavim (II, 536-545; IV, 464).

ABARBAREE (Abarbaree): Bir Nymphe, yani su perisinin adı (VI, 22).

ABAS (Abas): Eurydamas'ın oğlu, Troyalı bir savaşçı. Diomedes tarafından öldürülür (V, 148-151).

ABİO (Abiolar): Nerede oturdukları bilinmeyen bir kavim (XIII, 6).

ABLEROS (Ablers): Troyalı savaşçı, Antilokhos eliyle öldürülür (VI, 32-33).

ABYDOS (Abidos): Çanakkale Boğazı'nda, Sestos'un karşısında bulunan bir şehir, bugün Naraburnu (II, 836; XVII, 584).

ADAMAS (Adamas): Asios'un oğlu, Troyalı savaşçı (XII, 149). Antilokhos'u vuramaz, Merion tarafından öldürülür (XIII, 560-575).

ADMETOS (Admetos): Pheres'in oğlu, Tesalya kralı (II, 713-715).

ADRESTEİA (Adresteya): Mysia'da bir şehir (II, 828).

ADRESTOS (Adrestos): Merops'un oğlu, Troyalı önder (II, 828-834).

ADRESTOS (Adrestos): Argos ve Sikyon kralı (II, 572; XIV, 121).

ADRESTOS (Adrestos): Troyalı savaşçı, Menelaos tarafından yakalanır ve Agamemnon tarafından öldürülür (VI, 37-65).

ADRESTOS (Adrestos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 694).

AGAMEDE (Agamede): Augias'ın kızı, Mulios'un karısı (XI, 740-741).

AGAMEMNON (Agamemnon): Atreus'un oğlu, Argos ve Mykene kralı. Akhilleus ile kavgası (I, 1-317). Öfkesi (I, 318-392). Düşü (II, 5-143; 221-244; 369-393; 402-420; 477-483). Buyruğundaki şehirler (II, 569-580). Arkadialılara bir donanma verir (II, 612-614). Talthybios'u gemilere gönderir (III, 118-120). Görünüşü (III, 166-190). İkili savaş için antlaşma (III, 267-294). Paris'le Menelaos'un ikili savaşında zaferi

Menelaos'a verir (III, 455-461). Yaralı Menelaos'u avutur ve hekim Makhaon'u çağırır (IV, 148-197). Akhalar ordusunu teftiş eder (IV, 223-421). Odios'u öldürür (V, 38-42). Deikoon'u öldürür (V, 528-540). Elatos'u öldürür (VI, 33-35). Adrestos'u öldürür (VI, 53-65). Menelaos'u vazgeçirir Hektor'a karşı gelmekten (VI, 104-121). Akha krallarına bir şölen verir (VII, 313-322). Savaşa ara vermeyi kabul eder (VII, 405-412). Akhalara güç verir (VIII, 217-252). Teukros'u kutlar (VIII, 278-291). Akhalara Troya'dan ayrılmayı salık verir (IX, 9-88). Yaşlılara bir yemek verir (IX, 89-91). Akhilleus'a barışma teklifleri (IX, 114-161; 260-299). Odysseus'a elçiliğin verdiği sonucu sorar (IX, 669-675). Gece Akhaları toplantıya çağırır (X, 1-271). Orduyu savaşa çağırır (XI, 15-46). Yiğitlikleri (XI, 91-247). Bienor ile Oileus'u öldürür (XI, 91-100). İsos ile Antiphos'u öldürür (XI, 101-121). Peisandros ile Hippolokhos'u öldürür (XI, 122-147). İphidamas'ı öldürür (XI, 218-247). Kendisini yaralayan Koon'u öldürür ve savaş meydanından ayrılır (XI, 248-283). Nestor ve öbür Akha önderleri ile konuşup gece kaçmayı teklif eder (XIV, 27-108). Akhilleus'la barışması (XIX, 40-275). Patroklos'un ölüsünü yakmak için odun getirilmesini buyurur (XXIII, 110-112). Kargı yarışmasına katılır (XXIII, 884-897).

AGAPENOR (Agapenor): Ankaios'un oğlu, Arkadialıların önderi (II, 603-614).

AGASTROPHOS (Agastrofos): Paion'un oğlu, Diomedes tarafından yaralanır ve öldürülür (XI, 338-375).

AGATHON (Agaton): Priamos'un oğlu (XXIV, 249).

AGAUE (Agaue): Bir Nereus kızı (XVIII, 42).

AGELAOS (Agelaos): Phradmon'un oğlu, Troyalı savaşçı, Diomedes tarafından öldürülür (VIII, 253-260).

AGELAOS (Agelaos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür (XI, 302).

AGENOR (Agenor): Antenor'un oğlu, Troyalı önder, Elephenor'u öldürür (IV, 464-472). Duvara saldırır (XII, 93). Yaralı Helenos'u tedavi eder (XIII, 598-600). Klonios'u öldürür (XV, 340). Apollon Akhilleus'u aldatmak için Agenor'u kullanır (XXI, 544-611).

AGRİOS (Agrios): Portheus'un oğlu (XIV, 115).

AİAS (Ayas): Oileus'la Eriopis'in oğlu, Lokrislilerin önderi (II, 527-535). Ordusunu Agamemnon teftiş eder (IV, 272-292). Akhaları

savunmaya çağırır (XII, 265-289). Poseidon'u tanır (XIII, 66-75). İmbrios'un silahlarını soyar (XIII, 197-205). Hektor'a karşı koyar (XIII, 673-722). Satnios'u yaralar (XIV, 440-448). Kleobulos'u öldürür (XVI, 330-334). Patroklos'un ölüsünü kaçar (XVII, 700-761). Araba yarışı hakkında İdomeneus'la kavga eder (XXIII, 473-498). Koşuya katılır (XXIII, 740-797).

AİAS (Ayas): Telamon'un oğlu, Selamislilerin önderi (II, 557-558). Akhilleus'tan sonra Akhaların en yiğidi (II, 768-769). Görünüşü (III, 225-229). Ordusunu Agamemnon teftiş eder (IV, 272-292). Simoeisli'yi öldürür (IV, 473-493). Amphios'u öldürür (V, 610-626). Akamas'ı öldürür (VI, 5-11). Hektor'la dövüşür (VII, 175-312). Yaralı Teukros'u korur (VIII, 330-334). Akhilleus'a elçi gider (IX, 169-713). Diomedes tarafından uyandırılır ve gece toplantısına katılır (X, 175-271). Doryklos'u öldürür, Pandokos'u, Lysandros'u, Pyrasos'u, Pylartes'i yaralar, Troyalıları kovalar (XI, 472-497). Geri çekilir (XI, 544-595). Akhaları savunmaya çağırır (XII, 265-289). Menestheus'un yardımına koşup Epikles'i öldürür (XII, 364-405). Hektor'u püskürtüp İmbrios'un silahlarını soyar (XIII, 190-205). Hektor'a dayanır (XIII, 673-722). Hektor'a meydan okur (XIII, 808-828). Hektor'u yaralar (XIV, 402-439). Arkhelokhos'u öldürür (XIV, 459-475). Hyrtios'u yaralar (XIV, 511-512). Birçok Troyalıyı öldürür (XIV, 520-522). Kaletor'u öldürür (XV, 419-421). Teukros'u ok atmaya çağırır (XV, 436-441). Teukros'u kışkırtır (XV, 471-477). Akhalara güç verir (XV, 501-514). Laodamas'ı öldürür (XV, 516-517). Akhalara güç katar (XV, 560-564). Gemileri savunur (XV, 674-746). Troyalıların baskısı önünde geriler (XVI, 101-122). Patroklos'un ölüsünü örter (XVII, 123-139). Menelaos'a yardım istemesini söyler (XVII, 237-245). Hippothoos'u öldürür (XVII, 274-303). Phorkys'i öldürür (XVII, 312-315). Akhalara öğüt verir (XVII, 356-360). Menelaos'a salık verir Antilokhos'u Akhilleus'a göndersin diye (XVII, 626-655). Patroklos'un ölüsünü kaçar (XVII, 700-761). Güreş yarışmasına katılır (XXIII, 700-739). Diomedes'e karşı yumruk dövüşüne girer (XXIII, 798-825). Disk atma yarışmasına katılır (XXIII, 826-849).

AİGAİ (Aygay): Akhaia şehri (VIII, 203).

AİGAİ (Aygay): Poseidon'un denizaltı sarayı (XIII, 21-22).

AİGAİON (Aygayon): Dev (I, 401-406).

AİGIALOS (Aygialos): Akhaia'nın eski adı (II, 575).

AİGIALOS (Aygialos): Paphlagonia'da bir yer (II, 855).

AİGIALEİA (Agialeya): Adrastos'un kızı, Diomedes'in karısı (V, 410-415).

AİGİLİPS (Aygilips): İthake'ye yakın bir ada (II, 633).

AİGİNA (Aygina): Saronik Körfezi'nde bir ada (II, 561).

AİGION (Aygyon): Akhaia şehri (II, 574).

AİNEİAS (Ayneyas): Ankhises'le Aphrodite'nin oğlu, Troyalı önder, (II, 819-823). Pandaros'u kışkırtır Diomedes'e karşı savaşması için (V, 166-275). Diomedes tarafından yaralanır (V, 297-317). Apollon tarafından kurtarılır (V, 431-470). Savaşa döner (V, 512-518). Krethon'la Orsilokhos'u öldürür (V, 541-572). Duvara saldırır (XII, 98-99). İdomeneus'la boy ölçüşür (XIII, 458-505). Aphareus'u öldürür (XIII, 540-544). Medon'la İasos'u öldürür (XV, 332-338). Merion'u vuramaz (XVI, 608-631). Troyalıları kışkırtır ve Leiokritos'u öldürür (XVII, 333-345). Akhilleus'un atlarını ele geçirmeye çalışır (XVII, 491-536). Hektor'la birlikte Akhaları püskürtür (XVII, 753-761). Akhilleus'a karşı savaşır (XX, 75-352).

AİNIENLER (Aynyenler): Tesalyalı kavim (II, 749-750).

AİNİOS (Aynyos): Paionialı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür (XXI, 210).

AİNOS (Aynos): Trakya şehri (IV, 520).

AİPEİA (Aypeya): Messenia şehri (IX, 152; 294).

AİPY (Aypi): Triphylia şehri (II, 592).

AİPYTOS (Aypitos): Eski bir Arkadia kralı (II, 604).

AİSEPOS (Aysepos): Marmara'ya dökülen bir ırmak, bugün Gönençay (II, 825; IV, 91; XII, 17-33).

AİSEPOS (Aysepos): Bukolion'la Abarbaree'nin oğlu, Euryalos tarafından öldürülür (VI, 21-28).

AİSYETES (Aysietes): Troyalı yiğit (II, 791-794).

AİSYME (Aysime): Trakya şehri (VIII, 304).

AİSYMNOS (Aysimnos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür (XI, 303).

AİTHE (Ayte): Agamemnon'un kısırağı (XXIII, 294-300; 409; 524-525).

AİTHİKLER (Aytikler): Tesalyalı kavim (II, 744).

AİTHİOPLAR (Aytioplar, Yüzüyanık, Habeş anlamına gelir): Yüksek Nil bölgesinde oturan bir kavim (I, 423; XXIII, 206).

AİTHON (Ayton): Hektor'un atı (VIII, 185-197).

AİTHRE (Aytire): Pittheus'un kızı, Theseus'un anası (III, 144).

AİTOLIALILAR (Aytolyalılar): Yunanistan'da oturan bir kavim (II, 638-644; IX, 529-599).

AKHİLLEUS (Ahileus): Thetis ile Peleus'un oğlu, Phthie kralı. Agamemnon'la kavgası (I, 1-317). Öfkesi (I, 318-427; 488-492). Ülkesi (II, 681-694). En üstün Akha yiğidi (II, 768-779). Eetion ile oğullarını öldürmesi (VI, 414-428). Akhilleus'a elçi gelmesi (IX, 181-635). Patroklos'u Nestor'a göndermesi (XI, 596-617). Tenedos'u yağma etmesi (XI, 625). Odysseus'la Nestor'u Peleus'un sarayında misafir etmesi (XI, 771-790). Akhalara yardım etmesi için Patroklos'a izin verir (XVI, 1-100; 124-129). Kargısı (XVI, 140-144). Myrmidonları silahlandırır (XVI, 155-211). Zeus'a yakarır (XVI, 220-256). Patroklos'un öldüğü haberini alır (XVIII, 1-21). Thetis'in avutması (XVIII, 22-147). Çılgılığı Troyalılar arasında panik yaratır (XVIII, 148-242). Patroklos'un ölümüne ağlar (XVIII, 314-367). Hephaistos'un yaptığı silahları alır (XIX, 1-39). Agamemnon'la barışır (XIX, 40-275). Patroklos'a ağlar (XIX, 276-348). Yeni silahlarını kuşanır (XIX, 349-403). Aineias'a karşı savaşır (XX, 75-352). Yiğitçe savaşır (XX, 353-503). İphition, Demoleon, Hippodamas, Polydoros'u öldürür (XX, 381-420). Hektor'a saldırır (XX, 419-454). Dryops, Demukhos, Laogonos, Dardanos, Tros, Mulios, Ekheklos, Deukalion, Rhigmos ve Areithoos'u öldürür. Skamandros kıyılarına varır (XXI, 1 -33). Lykaon'u öldürür (XXI, 34-138). Asteropaios'u öldürür (XXI, 139-204). Birçok Troya yiğidini öldürüp ırmağa atar (XXI, 205-323). Troya önüne varınca Phoibos Apollon tarafından aldatılır (XXI, 514-611). Hektor'u kovalar (XXII, 131-187). Tanrıça Athene ona öğüt verir (XXII, 188-246). Hektor'la savaşması, (XXII, 247-305). Hektor'u öldürür (XXII, 306-404). Yine Patroklos'a ağlar (XXIII, 1-107). Patroklos'a cenaze töreni yapar (XXIII, 108-262). Oyunlar tertipler (XXIII, 262-897). Hektor'un ölüsüne saygısızlık eder (XXIV, 1-21). Hektor'un ölüsünü geri vermek için tanrılardan emir alır (XXIV, 120-142). Priamos'a geri verir (XXIV, 440-676).

AKSİOS (Aksyos): Trakya Irmağı, bugün Vardar (II, 849-850; XVI, 288; XXI, 141-143; 157-160).

AKSYLOS (Aksilos): Teuthras'ın oğlu, Troyalı savaşçı, Diomedes tarafından öldürülür (VI, 12-19).

- ALASTOR (Alastor): Pyloslu savaşçı (IV, 295; VIII, 332-334; XIII, 421-423).
- ALASTOR (Alastor): Lykialı savaşçı, Odysseus tarafından öldürülür (V, 677).
- ALEİON (Aleyon Ovası): Kilikya'da bir bölge (VI, 201).
- ALEKSANDROS (Aleksandros): Bkz. Paris.
- ALESİON (Alesyon): Elis'te bir kasaba ve bir tepenin adı (II, 617; XI, 757-758).
- ALİZONLAR (Alizonlar): Bithynialı (?) bir kavim, Troyalıların ortağı (II, 856-857; V, 39).
- ALKATHOOS (Alkatoos): Aisyetes'in oğlu, Hippodamia'nın kocası, Troyalı savaşçı (XII, 93). İdomeneus tarafından öldürülür (XIII, 424-444).
- ALKESTİS (Alkestis): Pelias'ın kızı, Admetos'un karısı (II, 711-715).
- ALKİMOS (Alkimos): Akhilleus'un arkadaşı (XXIV, 473-475; 573-575).
- ALKİMEDON (Alkimedon): Laerkes'in oğlu, Myrmidonların önderi (XVI, 197; XVII, 466-506).
- ALKMENE (Alkmene): Amphitryon'un karısı, Herakles'in anası (XIV, 323-324; XIX, 95-133).
- ALKYONE (Alkione): Kleopatra'nın ek adı (IX, 561-564).
- ALOPE (Alope): Phthie'de bir şehir (II, 682).
- ALPHEİOS (Alfeyos): Triphylia'da bir ırmak (II, 592). Ortilokhos'un babası (V, 541-546; XI, 712, 726-728).
- ALTHAİE (Altaye): Meleagros'un anası (IX, 555).
- ALTES (Altes): Laothoe'nin babası, Leleg'lerin önderi (XXI, 84-87; XXII, 51).
- ALYBE (Alibe): Alizonların başkenti (II, 856-857).
- AMARYNKEUS (Amarinkeus): Epeioların kralı (XXIII, 629-631).
- AMATHYA (Amatiya): Nereus kızı (XVIII, 48).
- AMAZONLAR (Amazonlar): Karadeniz bölgesinden gelme savaşçı kadınlar (III, 189; VI, 186).
- AMİSODAROS (Amisodaros): Karia kralı (XVI, 328-329).
- AMOPAON (Amopaon): Polyhaimon'un oğlu, Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür (VIII, 276).
- AMPHİKLOS (Amfiklos): Troyalı savaşçı, Meges tarafından öldürülür (XVI, 313-316).

AMPHĪDAMAS (Amfidamas): Kythereli bir adam (X, 268-269).

AMPHĪDAMAS (Amfidamas): Opoeisli bir adam, Patroklos oğlunu öldürmüştü (XXIII, 86-88).

AMPHĪGENEĪA (Amfigeneya): Triphylia'da bir şehir (II, 593).

AMPHĪMAKHOS (Amfimahos): Aktor'un torunu, Kteates'in oğlu, Epeioların önderi (II, 615-621). Hektor tarafından öldürülür (XIII, 183-197).

AMPHĪMAKOS (Amfimahos): Nomion'un oğlu, Kariyalı önder, Akhilleus tarafından öldürülür (II, 867-875).

AMPHĪNOME (Amfinome): Nereus kızı (XVIII, 44).

AMPHĪON (Amfyon): Epeiolu savaşçı (XIII, 692).

AMPHĪOS (Amfyos): Merops'un oğlu, Troyalı önder (II, 828-834).

AMPHĪOS (Amfyos): Selagos'un oğlu, Troyalı savaşçı, Aias tarafından öldürülür (V, 610-626).

AMPHĪTHOE (Amfitoe): Nereus kızı (XVIII, 42).

AMPHOTEROS (Amfoteris): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 415-418).

AMYKLAĪ (Amiklay): Lakonia'da bir şehir (II, 584).

AMYDON (Amidon): Paionia'da bir şehir (II, 849; XVI, 288).

AMYNTOR (Amintor): Ormenos'un oğlu, Phoiniks'in babası (IX, 448-461; X, 266).

ANKHAĪOS (Anhayos): Pleuronlu bir kişi (XXIII, 635).

ANKHĪALOS (Anhiyalos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür (V, 608-609).

ANKHĪSES (Anhises): Kapys'in oğlu, Aineias'ın babası (II, 819-821; V, 268-273; XX, 239-240).

ANDROMAKHE (Andromahe): Eetion'un kızı, Hektor'un karısı. Hektor'la buluşması (VI, 369-502). Hektor'un atlarına bakması (VIII, 185-190). Hektor'un öldüğünü öğrenir (XXII, 437-515). Hektor'a ağtları (XXIV, 723-746).

ANEMOREĪA (Anemoreya): Phokis'te bir şehir (II, 521).

ANTEĪA (Anteya): Proitos'un karısı (VI, 160-165).

ANTENOR (Antenor): Troyalı önder (II, 822). Batı kapılarının üstündeki toplantıda bulunur (III, 146-224). Antlaşma sırasında (III, 262-313). Troyalılara Helene'yi geri vermeyi salık verir (VII, 345-354).

ANTHEDON (Antedon): Boiotia'da bir şehir (II, 508).

ANTHEĪA (Anteya): Messenia'da bir şehir (IX, 151; 293).

ANTILOKHOS (Antilohos): Nestor'un oğlu. Ekhepolos'u öldürür (IV, 457-462). Mydon'u öldürür (V, 565-589). Aleros'u öldürür (VI, 32-33). Asios'un arabacısını öldürür (XIII, 394-401). Hypsenor'un ölüsünü korur (XIII, 417-423). Yiğitlikleri (XIII, 540-580). Phalkes'le Mermeros'u öldürür (XIV, 513). Melanippos'u öldürür (XV, 568-591). Atymnios'u öldürür (XVI, 317-329). Akhilleus'a gönderilir (XVII, 656-699). Akhilleus'a Patroklos'un ölümünü bildirir (XVIII, 1-21). Araba yarışına katılır (XXIII, 262-652). Koşuya katılır (XXIII, 740-797).

ANTIMAKHOS (Antimahos): Troyalı (XI, 123-125; 138-142).

ANTI PHATES (Antifates): Troyalı savaşçı, Leonteus tarafından öldürülür (XII, 190-192).

ANTI PHOS (Antifos): Thessalos'un oğlu, Yunan önderlerinden (II, 676-680).

ANTI PHOS (Antifos): Talaimenes'le göl tanrıçası Gygaie'nin oğlu, Maionialı önder (II, 864-866).

ANTI PHOS (Antifos): Priamos'un oğlu, Leukos'u öldürür (IV, 489-493). Agamemnon tarafından öldürülür (XI, 101-121).

ANTI PHONOS (Antifonos): Priamos'un oğlu (XXIV, 250).

ANTRON (Antron): Tesalya şehri (II, 697).

APAİSOS (Apaysos): Anadolu şehri (II, 828).

APHAREUS (Afareus): Kaletor'un oğlu, Akhalı savaşçı (IX, 80-88). Aineias tarafından öldürülür (XIII, 540-544).

APHRODİTE (Afrodite): Aşk tanrıçası, Aineias'ın anası (II, 819-821). Paris'i Menelaos'un elinden kurtarır (III, 373-382). Helene'ye odasına dönmesini söyler (III, 383-425). Paris'in koruyucusu (IV, 10-12). Yaralı Aineias'ı korur (V, 311-317). Diomedes tarafından yaralanıp Olympos'a döner (V, 330-430). Here'ye memeliğini verir (XIV, 187-224). Troyalıların tarafını tutar (XX, 38-74). Ares'in yardımına koşar ve Athene tarafından yaralanır (XXI, 416-433). Hektor'un ölüsünü korur (XXIII, 184-187).

APİSAON (Apisaon): Phausios'un oğlu, Troyalı savaşçı, Eurypylos tarafından öldürülür (XI, 575-580).

APİSAON (Apisaon): Hippasos'un oğlu, Paionialı savaşçı, Lykomedes tarafından öldürülür (XVII, 346-351).

APOLLON: Bkz. Phoibos.

APSEUDES (Apseudes): Nereus kızı (XVIII, 46).

- ARAİTHYREE** (Araytiree): Argos'ta bir şehir (II, 571).
- ARKADIA** (Arkadya): Yunanistan'da bir bölge (II, 603-614).
- ARKADIALILAR** (Arkadyalılar): Yunanistan'da bir kavim (II, 603-614; VII 134).
- AREILYKOS** (Areylikos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 306-311).
- AREITHOOS** (Areytoos): Lykurgos tarafından öldürülür (VII, 136-146).
- AREITHOOS** (Areytoos): Rhigmos'un seyisi, Trakyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür (XX, 487-489).
- ARENE** (Arene): Triphylia şehri (II, 591; XI, 723).
- ARES** (Ares): Zeus ile Here'nin oğlu, Savaş tanrısı. Astyokhe ile birleşir ve Askalaphos'la İalmenes'i meydana getirir (II, 512-516). Athene tarafından savaş dışı edilir (V, 29-34). Yaralı Aphrodite'ye atlarını verir (V, 355-363). Otos'la Ephialtes tarafından hapsedilişi (V, 385-391). Troyalıları savaşa kışkırtır (V, 454-470; 506-518; 592-595). Diomedes tarafından yaralanıp Olympos'a döner (V, 841-909). Oğlu Askalaphos'un ölümü için öz almak ister (XV, 110-142). Troyalıların tarafını tutar (XX, 38-74). Athene'ye saldırır ve yenilir (XXI, 391-415).
- ARETAON** (Aretaon): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür (VI, 31).
- ARETOS** (Aretos): Troyalı savaşçı, Automedon tarafından öldürülür (XVII, 494-542).
- ARGİSSA** (Argissa): Tesalya'da bir şehir (II, 738).
- ARGOS** (Argos): Yunanistan'da bir bölge, Agamemnon'un krallığı (I, 30; II 108; 115; 287; 348; IV, 171).
- ARGOS** (Argos): Argos bölgesinin başkenti (II, 559). Here'nin çok sevdiği şehir (IV, 51-52; XIV, 119; XV, 30; XIX, 115).
- ARGOS** (Argos): Pelasgların Argos'u, Tesalya'da bir ova (II, 681).
- ARIADNE** (Aryadne): Minos'un kızı (XVIII, 592).
- ARİMOS** (Arimos): Kilikya'da bir dağ ya da bir kavim adı (II, 781-783).
- ARİON** (Aryon): Adrastos'un atı (XXIII, 336-347).
- ARİSBE** (Arisbe): Troya bölgesinde bir şehir (II, 836; 838; VI, 13; XII, 96; XXI, 43).
- ARKESİLAOS** (Arkesilaos): Boiotialı önder (II, 495). Hektor tarafından öldürülür (XV, 329-331).

- ARKHELOKHOS (Arhelohos): Antenor'un oğlu, Troyalı önder (II, 819-823). Duvara saldırır (XII, 99-100). Aias tarafından öldürülür (XIV, 459-475).
- ARKEPTOLEMOS (Arheptolemos): İphitos'un oğlu, Troyalı savaşçı (VIII, 128). Teukros tarafından öldürülür (VIII, 309-315).
- ARNE (Arne): Boiotia şehri (II, 507; VII, 9).
- ARSİNOOS (Arsinoos): Tenedoslu bir adam (XI, 626).
- ARTEMİS (Artemis): Zeus ile Leto'nun kızı, Phoibos'un kız kardeşi. Av tanrıçası, Skamandrios'u yetiştirir (V, 51-54). Laodamia'yı öldürür (VI, 205). Oineus'a karşı öfkesi (IX, 532-549). Troyalıların tarafını tutar (XX, 38-74). Phoibos'u Poseidon'a karşı savaşmaya kıskırtırken, Athene tarafından dövülür (XXI, 470-513). Niobe'nin kızlarını öldürmesi (XXIV, 606-609).
- ASAİOS (Asayos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür (XI, 301).
- ASİNE (Asine): Argos bölgesinde bir şehir (II, 560).
- ASİOS (Asyos): Hyrtakos'un oğlu, Troyalı önder (II, 835-839).
- ASKALAPHOS (Askalafos): Ares'le Astyokhe'nin oğlu, Minyoların önderi (II, 512-516; IX, 80-88). Deiphobos tarafından öldürülür (XIII, 516-526; XV, 111-112).
- ASKANİE (Askanye): Mysia veya Bithynia'da (?) bir bölge (II, 862-863; XIII, 793).
- ASKANİOS (Askanyos): Askanialı önder (II, 862-863).
- ASKANİOS (Askanyos): Askanialı savaşçı (XIII, 792).
- ASOPOS (Asopos): Boiotia'da bir ırmak (IV, 383; X, 287).
- ASPLEDON (Aspledon): Minyoların şehri (II, 511).
- ASSARAKOS (Assarakos): Tros'un oğlu, Kapys'in babası (XX, 231-239).
- ASTERİON (Asteryon): Tesalya şehri (II, 735).
- ASTEROPAİOS (Asteropayos): Paionialı savaşçı (XII, 102-104; XVII, 217; 352-355). Achilleus tarafından öldürülür (XXI, 139-204). Zırhı (XXIII, 560-562).
- ASTYANAKS (Astianaks): Öbür adı Skamandrios, Hektor'la Andromakhe'nin oğlu (VI, 399-404; 466-484; XXII, 484-507).
- ASTYNOOS (Astinoos): Troyalı savaşçı, Diomedes tarafından öldürülür (V, 144-148).
- ASTYNOOS (Astinoos): Protiaon'un oğlu, Troyalı savaşçı (XV, 455-457).

ASTYOKHE (Astiohe): Aktor'un kızı, Ares'le birleşip Askalaphos'la İalmenos'u doğurur (II, 512-516).

ASTYOKHEİA (Astioheya): Tlepolemos'un anası (II, 657-660).

ASTYPYLOS (Astipilos): Paionialı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür (XXI, 209).

ASYA ÇAYIRLARI: Eski Maionia, bugünkü Gediz Ovası. Erken ilkçağda Asya bütün kıtaya değil, yalnız Batı Anadolu'ya verilen bir addır (II, 461).

ATHENE (Atene): Yahut Pallas Athene, Zeus'un kızı, Erdem tanrıçası. Akhilleus'un öfkesini yatıştırır (I, 193-2-22). Zeus'un zincire vurmak isteyişi (I, 400). Odysseus'a Akhaların kaçmasını önlemesini buyurur (II, 166-182). Akha ordusunu sıraya dizdirir (II, 445-454). Erekhtheios'u yetiştirmesi (II, 546-551). Menelaos'u koruması (IV, 7-23). Zeus onu Troyalılara gönderir antlaşmayı bozdurmak için (IV, 69-104). Menelaos'tan Pandaros'un okunu uzaklaştırır (IV, 69-104). Akhalara güç verir (IV, 514-516). Diomedes'i tutar ve Ares'i savaştan uzaklaştırır (V, 1-36). Yaralı Diomedes'i avutur (I, 114-133). Aphrodite ile alay eder (V, 418-445). Savaşa karışır (V, 710-909). Hekabe Athene'nin tapınağına gider (VIX, 86-310). Hektor'la bir Akhalı yiğit arasında ikili savaşı kabul eder (VII, 17-43). Zeus'tan Akhaları tutmasını ister (VIII, 30-37). Akhaları desteklemek için araya girmeye çalışır (VIII, 350-437). Zeus'un iradesine boyun eğerek (VIII, 438-484). Diomedes'le Odysseus'a işmar eder (X, 274-298). Tydeus'u desteklemesi (X, 285-290). Diomedes'e gemilere dönmesini salık verir (X, 507-511). Pylosluları toplaması (XI, 714-717). Ares'in savaşa karışmasını önler (XV, 121-142). Phoiniks'in kılığında Menelaos'u kışkırtır (XVIII, 543-573). Kalkanı Akhilleus'a verir (XVIII, 203-206). Akhilleus'u destekler (XIX, 349-356). Akhaların tarafını tutar (33-74). Akhilleus'a cesaret verir (XXI, 284-298). Ares'e üstün gelir (XXI, 391-415). Aphrodite'yi döver (XXI, 416-433). Hektor'un ölümünü geciktirmek istemez (XXII, 177-187). Hektor'la Akhilleus'un savaşına karışır (XXII, 188-246). Diomedes'e bir kamçı verir ve Eumelos'un arabasındaki boyunduruğu kırar (XXIII, 388-392). Araba yarışında zaferi Odysseus'a verir (XXIII, 768-784).

ATİNA (aslı: Athenai): Attika'nın başşehri (II, 546-551).

ATİNALILAR (aslı: Athenaioi): Attika'nın halkı (II, 546-556; IV, 328).

ATHOS (Atos): Khalkidike Yarımadasındaki bir dağ (XIV, 229).

- ATREUS (Atreus): Pelops'un oğlu, Thyestes'in kardeşi. Değneği (II, 105-106).
- ATYMNİOS (Atimnyos): Amisodaros'un oğlu, Maris'in kardeşi, Troyalı savaşçı, Antilokhos tarafından öldürülür (XVI, 317-329).
- AUGEİAİ (Augeyay): Lokris şehri (II, 532).
- AUGEİAİ (Augeyay): Lakonia'da bir şehir (II, 583).
- AUGEİAS (Augeyas): Elis kralı (XI, 701-702).
- AULİS (Aulis): Boiotia Limanı (II, 303; 496).
- AUTOLYKOS (Autolikos): Erkek adı (X, 266-267).
- AUTOMEDON (Automedon): Diores'in oğlu, Akhilleus'un arabacısı (IX, 209; XVI, 145-154; 472-475; 684; 844-867). Aretos'u öldürür (XVII, 423-542; XIX, 395-397; XXIII, 563-564; XXIV, 473-475; 573-575; 625).
- AUTONOOS (Autonoos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür (XI, 301).
- AUTONOOS (Autonoos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 694).

B

- BALİOS (Balyos): Akhilleus'un atı (XVI, 148-154; 423-542; XIX, 400).
- BATHYKLES (Batikles): Khalkon'un oğlu, Myrmidon savaşçısı, Glaukos tarafından öldürülür (XVI, 593-601).
- BATİEİA (Batieya): Troya'ya yakın bir tepe (II, 811-815).
- BELLEROPHONTES (Bellerofontes): Glaukos'un oğlu. Lykia'da yaptığı yiğitlikler (VI, 155-205). Oineus'un konuğu (VI, 216-221).
- BESSA (Bessa): Lokris şehri (II, 532).
- BİAS (Biyas): Pyloslu önder (IV, 296).
- BİAS (Biyas): Akhalı savaşçı (XIII, 690-691).
- BİENOR (Biyenor): Troyalı savaşçı, Agamemnon tarafından öldürülür (XI, 91-100).
- BOAGRİOS (Boagrios): Lokris Irmağı (II, 533).
- BOİBE (Boybe): Tesalya şehri (II, 712).
- BOİBEİS (Boybeyis): Tesalya'da bir göl (II, 711).
- BOİOTIALILAR (Boyotyallılar): Yunanistan'daki bir kavim (II, 494-510; XIII, 685).
- BOROS (Boros): Perieres'in oğlu, Polydore'nin kocası (XVI, 173-177).
- BRIAREUS (Briyareus): Bkz. Aigaion.

BRİSEİS (Briseyis): Brises'in kızı, Lyrnessos'ta Akhilleus tarafından köle edilir (I, 184; 318-348; II, 688-694; IX, 106; 132; 247; XIX, 175-178; 246; 258-264). Patroklos'a ağıt yakar (XIX, 276-346; XXIV, 676).

BRİSES (Brises): Troya ilinde Pedasos şehrinin kralı, Briseis'in babası (XIX, 291).

BRYSEİAİ (Briseyay): Lakonia'da bir şehir (II, 583).

BUDEİON (Budeyon): Phtiotis'te bir şehir (XVI, 572).

BUKOLİON (Bukolyon): Laomedon'un oğlu (VI, 21-26).

BUPRASİON (Buprasyon): Elis'te bir şehir (II, 615; XI, 756; 760; XXIII, 631).

D

DAİDALOS (Daydalos): Giritli heykeltıraş (XVIII, 592).

DAİTOR (Daytor): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür (VIII, 275).

DAMASOS (Damasos): Troyalı savaşçı, Polypoites tarafından öldürülür (XII, 182-186).

DANAE (Danae): Akrisios'un kızı, Perseus'un anası (XIV, 319-320).

DARDANİE (Dardanye): Troya ilinde bir şehir (XX, 216).

DARDANİELİLER (Dardanyeliler): Troya ilinde oturan bir kavim (II, 819-823).

DARDANOS (Dardanos): Zeus'un oğlu, Erikhthonios'un babası (XX, 215-220).

DARDANOS (Dardanos): Bias'ın oğlu, Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür (XX, 460-462).

DARES (Dares): Hephaistos'un rahibi bir Troyalı (V, 9-11).

DAULİS (Daulis): Phokis şehri (II, 520).

DEİKOON (Deykoon): Pergasos'un oğlu, Troyalı savaşçı, Agamemnon tarafından öldürülür (V, 528-540).

DEİOKHOS (Deyohos): Akhalı savaşçı, Paris tarafından öldürülür (XV, 341-342).

DEİOPİTES (Deyopites): Troyalı savaşçı, Odysseus tarafından yaralanır (XI, 420).

DEİPHOBOS (Deyifobos): Priamos'un oğlu. Duvara saldırır (XII, 94-95). Meriones tarafından vurulamaz (XIII, 156-164). Hypsenor'u öldürür (VIII, 402-416). Aineias'tan yardım ister (XIII, 455-468).

Askalaphos'u öldürür ve Meriones tarafından yaralanır (XIII, 516-639).

DEİPYLOS (Deyipilos): Akhalı savaşçı (V, 325-327).

DEİPYROS (Deyipiros): Akhalı savaşçı (IX, 80-88). Helenos tarafından öldürülür (XIII, 576-580).

DEİSENOR (Deyisenor): Lykialı savaşçı (XVII, 217).

DEKSAMENE (Deksamene): Nereus kızı (XVIII, 44).

DEMETER (Demeter): Hasat tanrıçası, Persephone'nin anası (XIV, 326).

DEMOLEON (Demoleon): Antenor'un oğlu, Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür (XX, 395-400).

DEMUKHOS (Demuhos): Philetos'un oğlu, Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür (XX, 457-459).

DEUKALİON (Deukalyon): Minos'un oğlu, İdomeneus'un babası (XIII, 451-453).

DEUKALİON (Deukalyon): Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür (XX, 478-483).

DİOKLES (Diyokles): Orsilokhos'un oğlu, Phere kralı (V, 542-549).

DİOMEDES (Diyomedes): Tydeus'un oğlu, Argos kralı (II, 559-568).

Ordularını Agamemnon teftiş eder (IV, 365-421). Yiğitlikleri (V, 1-26; 84-909). Pandaros tarafından yaralanır (V, 95-120). Astynoo'su, Hypeiron'u, Abas'ı, Polyidos'u, Ksanthos'u, Thoon'u öldürür (V, 144-158). Ekhemmon'la Khromios'u esir alır (V, 159-165). Pandaros'u öldürür (V, 166-269). Aineias'ı yaralar (V, 297-310). Aphrodite'yi yaralar (V, 330-351). Apollon tarafından durdurulur (V, 431-470). Adamlarına gerilemeyi buyurur (V, 596-606). Athene tarafından azarlanıp Ares'i yaralar (V, 792-867). Aksylos'la Kalesios'u öldürür (VI, 12-19). Glaukos'la karşılaşır (VI, 119-236). Paris'in tekliflerini kabul etmemeyi salık verir (VII, 399-404). Nestor'un yardımına koşar (VIII, 90-197). Agelaos'u öldürür (VIII, 253-260). Troya'dan ayrılmayı reddeder (IX, 31-51). Şafakla beraber savaşa tekrar başlamayı teklif eder (IX, 696-713). Nestor tarafından uyandırılıp Alas'la Meges'i uyandırır (X, 150-179). Gece toplantısı (X, 180-271). Odysseus'la birlikte keşfe çıkar (X, 272-579). Dolon'u yakalar ve öldürür (X, 338-464). Rhesos'u öldürür (X, 469-525). Akha ordugâhına döner (X, 526-579). Thymbraios'u ve Merops'un oğullarını öldürür, Agastrophos'u yaralar ve Hektor'la Troyalıları püskürtür (XI, 310-367). Agastrophos'u öldürür ve Paris tarafından

yaralanır (XI, 368-400). Önderlere savaşa dönmeyi salık verir (XIV, 109-134). Araba koşusuna katılır (XXIII, 262-652). Euryalos'u destekler (XXIII, 681-684). Aias'la ikili savaşı (XXIII, 798-825).

DİOMEDE (Diomedes): Phorbas'ın kızı, Akhilleus'un kölesi (IX, 664-665).

DİON (Diyon): Euboia şehri (II, 538).

DİONE (Diyone): Aphrodite'nin anası. Yaralı Aphrodite'ye bakar (V, 370-417).

DİONYSOS (Diyonisos): Zeus ile Semele'nin oğlu, şarap tanrısı (VI, 130-137).

DİORES (Diyores): Amarnkeus'un oğlu, Epeioların önderi (II, 615-622). Peiros tarafından öldürülür (IV, 517-526).

DİOS (Diyos): Priamos'un oğlu (XXIV, 251).

DODONE (veya Dodona): Yunanistan'da bir şehir (II, 749-750; XVI, 233-234).

DOLON (Dolon): Eumedes'in oğlu, Akhaları gözetlemeye çıkar (X, 314-337). Odysseus'la Diomedes'in kurdukları pusuya düşer, öldürülür (X, 338-464).

DOLOPLAR (Doloplar): Tesalya kavmi (IX, 484).

DOLOPION (Dolopyon): Skamandros'un rahibi, Troyalı duacı (V, 76-78).

DOLOPS (Dolops): Klytos'un oğlu, Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür (XI, 302).

DOLOPS (Dolops): Lampos'un oğlu, Troyalı savaşçı, Meges'i vurur ve Menelaos tarafından öldürülür (XV, 525-545).

DORİON (Doryon): Triphylia şehri (II, 594).

DORİS (Doris): Nereus kızı (XVIII, 45).

DORYKLOS (Doriklos): Priamos'un oğlu, Aias tarafından öldürülür (XI, 489-490).

DOTO (Doto): Nereus kızı (XVIII, 43).

DRAKLOS (Drakyos): Akhalı savaşçı (XIII, 692).

DRESOS (Dresos): Troyalı savaşçı, Euryalos tarafından öldürülür (VI, 20).

DRYAS (Drias): Lapithlerden biri (VI, 263).

DRYAS (Drias): Trakyalı, Lykurgos'un babası (VI, 130).

DRYOPS (Driops): Priamos'un oğlu, Akhilleus tarafından öldürülür (XX, 455).

DULIKHĪON (Dulihyon): İonya Denizi'nde bir ada (II, 625).

DYMAS (Dimas): Hekabe'nin babası (XVI, 718).

DYNAMENE (Dinamene): Nereus kızı (XVIII, 43).

E

EERĪBOĪA (Eeriboya): Kadın (V, 389-390).

EETON (Eetyon): Plakos eteğindeki Thebe şehrinin kralı, Andromakhe'nin babası (I, 366; VI, 395-398; 414-420; IX, 188; XXII, 480-481; XXIII, 826-829).

EETĪON (Eetyon): İmroslu bir adam (XXI, 42-43).

EĪONEUS (Eyoneus): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür (VII, 1-12).

EĪONES (Eyones): Argos ilinde bir kasaba (II, 561).

EĪRETRĪA (Eyretriya): Euboia şehri (II, 537).

EĪLESĪOS (Eylesyos): Boiotia'da bir yer (II, 499).

EKHEKLOS (Eheklos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 694).

EKHEKLOS (Eheklos): Agenor'un oğlu, Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür (XX, 474-477).

EKHEKLEUS (Ehekleus): Aktor'un oğlu, Polymele'nin kocası (XVI, 186-190).

EKHEMMON (Ehemon): Priamos'un oğlu, Diomedes tarafından esir edilir (V, 159-165).

EKHEPOLOS (Ehepolos): Thalysios'un oğlu, Troyalı savaşçı, Antilokhos tarafından öldürülür (IV, 457-469).

EKHEPOLOS (Ehepolos): Ankhises'in oğlu, Sikyon sakinlerinden (XXIII, 296-299).

EKHĪNAĪ (Ehinay): Elis karşısında, İonya Denizi'nin adaları (II, 625-626).

EKHĪOS (Ehyos): Akhalı savaşçı, Polites tarafından öldürülür (XV, 339-340).

EKHĪOS (Ehyos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 415-418).

EKSADĪOS (Eksadios): Lapithlerden biri (I, 264).

ELASOS (Elasos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 696).

- ELATOS (Elatos): Troyalı savaşçı, Agamemnon tarafından öldürülür (VI, 33-35).
- ELEON (Eleon): Boiotia şehri (II, 500; X, 266).
- ELEPHENOR (Elefenor): Khalkodon'un oğlu, Abantların önderi (II, 545). Agenor tarafından öldürülür (IV, 463-472).
- ELİS (Elis): Yunanistan'da bir bölge (II, 615-624).
- ELİSLİLER: Elis'in sakinleri (II, 671).
- ELONE (Elone): Tesalya şehri (II, 739).
- EMATHİE (Ematye): Makedonya şehri veya Makedonya'nın eski adı (XIV, 226).
- ENETLER (Enetler): Paphlagonia kavmi (II, 852).
- ENİOPEUS (Enyopeus): Thebaios'un oğlu, Hektor'un seyisi, Diomedes tarafından öldürülür (VIII, 118-123).
- ENİSPE (Enispe): Arkadia'da bir yer (II, 606).
- ENNOMOS (Ennomos): Mysialı önder, Akhilleus tarafından öldürülür (II, 858-861; XVII, 218).
- ENNOMOS (Ennomos): Troyalı savaşçı, Odysseus tarafından öldürülür (XI, 422).
- ENOPE (Enope): Messenia şehri (IX, 150; 292).
- ENYEUS (Enieus): Erkek adı (IX, 668).
- ENYO (Enio): Savaş tanrıçası (V, 333; 592-593).
- EPALTES (Epaltes): Lykialı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 415-418).
- EPEİOLAR (Epeyolar): Elis sakinleri (II, 615-624; IV, 537; XI, 688-695; 707-759; XIII, 686; XXIII, 629-642).
- EPIOS (Epeyos): Penopeus'un oğlu, Akhalı savaşçı (XXIII, 653-699; 826-849).
- EPHİALTES (Efialtes): Aloeus'un oğlu, Ares'in hapsedilmesine katılmış (V, 385-391).
- EPHYRE (Efire): Yunanistan'da bir şehir (II, 660; XV, 531).
- EPHYRE (Efire): Korinthos'un eski adı (VI, 152; 210).
- EPHYREİLER (Efireliler): Yunan kavmi (XIII, 301).
- EPIKLES (Epikles): Lykialı savaşçı, Aias tarafından öldürülür (XII, 378-386).
- EPIDAUROS (Epidauros): Argos ilinde bir şehir (II, 561).
- EPIGEUS (Epigeus): Agakles'in oğlu, Myrmidon savaşçı, Hektor tarafından öldürülür (XVI, 569-580).

EPISTOR (Epistor): Lykialı savaşçı (XVI, 695).

EPISTROPHOS (Epistrofos): İphitos'un oğlu, Phokisli önder (II, 517-526).

EPISTROPHOS (Epistrofos): Euenos'un oğlu, Lyrnessoslu (II, 688-693).

EPISTROPHOS (Epistrofos): Alizonların önderi (II, 856-857).

EREKHTHEUS (Erehteus): Atinalı kahraman (II, 546-549).

EREUTHALION (Ereutalyon): Arkadialı savaşçı, Nestor tarafından öldürülür (VII, 136-160).

ERIKHTONIS (Erihtonyos): Dardanos'un oğlu, Tros'un babası (XX, 219-230).

ERİOPIS (Eriopis): Oileus'un karısı, Aias'ın anası (XIII, 697; XV, 336).

ERYLAOS (Eriaios): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 411-414).

ERYMAS (Erimas): Troyalı savaşçı, İdomeneus tarafından öldürülür (XVI, 345-350).

ERYMAS (Erimas): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 415-418).

ERYTHINOI (Eritinoy): Paphlagonia şehri (II, 855).

ERYTHRAI (Eritray): Boiotia şehri (II, 499).

ETEOKLES (Eteokles): Oidipus'un oğlu (IV, 386).

ETEONOS (Eteonos): Boiotia şehri (II, 497).

EUBOIA (Euboya): Ada (II, 536).

EUDOROS (Eudoros): Hermes'le Polymele'nin oğlu, Myrmidon önderlerinden (XVI, 179-192).

EUIPPUS (Evippos): Troyalı önder, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 415-418).

EUKHENOR (Euhenor): Polyidos'un oğlu, Akhalı savaşçı, Paris tarafından öldürülür (XIII, 660-672).

EUMELOS (Eumelos): Admetos'un oğlu, Tesalyalı önder (II, 711-715). Atları (II, 763-767). Araba koşusuna katılır (XXIII, 262-652).

EUNEOS (Euneos): İason'la Hypsipyle'nin oğlu (VII, 468; XXIII, 747).

EUPHEMOS (Eufemos): Troizenos'un oğlu, Kikonların önderi (II, 846-847).

EUPHETES (Eufetes): Ephyre kralı (XV, 532-533).

EUPHORBOS (Euforbos): Panthoos'un oğlu, Troyalı savaşçı, Patroklos'u yaralar (XVI, 806-816). Menelaos tarafından öldürülür (XVII, 9-60).

EUROPE (Europe): Phoiniks'in kızı, Minos'la Rhadamanthys'un anası (XIV 321-323).

- EURYALOS (Eurialos): Mekisteus'un oğlu Argoslu önder (II, 559-568). Dresos'u, Opheltios'u, Aisepos'u ve Pedasos'u öldürür (VI, 20-28). Yumruk dövüşüne katılır (XXIII, 653-699).
- EURYBATES (Euribates): Agamemnon'un habercisi (I, 320; IX, 170).
- EURYBATES (Euribates): Odysseus'un habercisi (II, 184).
- EURYDAMAS (Euridamas): Troyalı bilici (V, 148-151).
- EURYMEDON (Eurimedon): Ptolemaios'un oğlu, Agamemnon'un seyisi (IV, 227-230).
- EURYMEDON (Eurimedon): Nestor'un seyisi (VIII, 113-114; XI, 620).
- EURYNOME (Eurinome): Okeanos'un kızı (XVIII, 394-405).
- EURYPYLOS (Euripilos): Kos (İstanköy) Adası'nın kralı (II, 677).
- EURYPYLOS (Euripilos): Euaimon'un oğlu, Tesalyalı önder (II, 734-737). Hypsenor'u öldürür (V, 76-83). Melanthos'u öldürür (VI, 36). Apisaon'u öldürür ve Paris tarafından yaralanır (XI, 575-592). Patroklos yardımına koşar (XI, 804-848).
- EURYSTHEUS (Euristeus): Mykene kralı (VIII, 362-369; XIX, 114-124).
- EUTRESİS (Eutresis): Boiotia'da bir yer (II, 502).

G

- GALATEİA (Galateya): Nereus kızı (XVIII, 45).
- GANYMEDES (Ganimedes): Zeus'un şarap sunucusu (V, 266; XX, 231-235).
- GARGARON (Gargaron): İda Dağı'nın bir doruğu (VIII, 48; XIV, 292; XV, 152).
- GLAPHYRAİ (Glaфіray): Tesalya şehri (II, 712).
- GLAUKE (Glauke): Nereus kızı (XVIII, 39).
- GLAUKOS (Glaukos): Hippolokhos'un oğlu, Lykialı önder (II, 876). Diomedes'le karşılaşması (VI, 119-236). İphinoos'u öldürür (VIII, 13-16). Duvara saldırır (XII, 102-104). Sarpedon'la birlikte savaşırken Teukros tarafından yaralanır (XII, 329-391). Can çekişen Sarpedon'un ricası üzerine Lykialılarla Troyalıları öç almaya çağırır (XVI, 490-553). Bathykles'i öldürür (XVI, 593-601). Aias'tan kaçıyor diye Hektor'u ayıplar (XVII, 140-168).
- GLAUKOS (Glaukos): Sisyphos'un oğlu, Bellerophon'tes'in babası (VI, 154-155).
- GLİSAS (Glisas): Boiotia şehri (II, 504).

GONOESSA (Gonoessa): Akhaia şehri (II, 573).

GORGYTHĪON (Gorgityon): Priamos'la Kastianeira'nın oğlu. Teukros tarafından öldürülür (VIII, 302-305).

GORTYN (Gortin): Girit şehri (II, 646).

GRAĪA (Graya): Boiotia şehri (II, 498).

GRENĪKOS (Grenikos): Marmara'ya dökülen ırmak, bugün Kocabaş Çayı (XII, 17-33).

GUNEUS (Guneus): Yunan yiğidi (II, 748-755).

GYGAĪE (Gigaye): Lydia'da bir göl, bugün Marmara Gölü (II, 864-865; 391).

GYRTONE (Girtone): Tesalya şehri (II, 738).

H

HADES (Hades): Yer altı ülkesinin tanrısı. Herakles tarafından yaralanması (V, 395-404). İnsafsızlığı (IX, 158-159). Evrenin bölünmesinde ona düşen pay (XV, 187-193). Ölülerin kralı (XX, 61-66).

HAĪMON (Haymon): Pyloslu önder (IV, 296).

HĀLIARTOS (Haliartos): Boiotia şehri (II, 503).

HALĪE (Haliye): Nereus kızı (XVIII, 40).

HALĪOS (Halyos): Lykialı savaşçı. Odysseus tarafından öldürülür (V, 678).

HARMA (Harma): Boiotia kasabası (II, 499).

HARMON (Harmon): Troyalı sanatçı (V, 59-60).

HARPALĪON (Harpalion): Pylaimenes'in oğlu, Meriones tarafından öldürülür (XIII, 643-659).

HEBE (Hebe): Gençlik tanrıçası. Tanrılara nektar sunar (IV, 2-3). Here'nin arabasını donatır (V, 722-731). Ares'i yıkar (V, 905-906).

HEKABE (Hekabe): Priamos'un karısı. Hektor'la konuşması (VI, 251-285). Athene Tapınağı'na gider (VI, 290-311). Hektor'a yalvarır Troya'ya dönsün diye (XXII, 79-89). Hektor'un ölümüne ağlar (XXII, 430-436). Priamos'u Akhilleus'a gitmekten alıkoymaya çalışır (XXIV, 193-216; 283-305). Hektor'a ağıt yakar (XXIV, 747-760).

HEKAMEDE (Hekamede): Arsinoos'un kızı, Nestor'un tutsağı (XI, 624-641; XIV, 6).

HEKTOR (Hektor): Priamos'la Hekabe'nin oğlu, Andromakhe'nin kocası. Troya ordusunu sıraya dizer (II, 802-810). Paris'i Menelaos'la

teke tek çarpışmaya kışkırtır (III, 38-57). Akhalara başvurup bu çarpışma için savaşa ara verilmesini diler (III, 76-95). Priamos'a haberci gönderir (III, 116-117). Paris'le Menelaos'un çarpışmasını düzenler (III, 314-325). Sarpedon'un öğüdü üzerine Troyalıları savaşa kışkırtır (V, 471-496). Menesthes'le Ankhialos'u öldürür (V, 590-609). Teuthras, Orestes, Trekhos, Oinomaos, Helenos ve Oresbios'u öldürür (V, 669-710). Savaş meydanından uzaklaşır (VI, 73-118). Hekabe ile konuşması (VI, 237-285). Paris'i savaşa çağırır (VI, 312-341). Helene ile konuşması (VI, 342-368). Andromakhe ile buluşması (VI, 369-502). Savaşa döner (VI, 503-529). Eioneus'u öldürür (VII, 1-12). Akhalara meydan okur (VII, 54-91). Aias'la çarpışması (VII, 206-312). Nestor'la Diomedes'i tehdit eder (VIII, 87-197). Teukros'u yaralar (VIII, 316-334). Akhaları püskürtür (VIII, 335-349). Gece için talimat verir (VIII, 489-542). Akhilleus'tan çekinmesi (IX, 352-355). Dolon'u gemilere gönderir (X, 299-337). Zeus'un buyruğuna uyarak Troyalıları kışkırtır (XI, 197-217). Asaios'u, Autonos'u, Opites'i, Dolops'u, Opheltios'u, Agelaos'u, Aisymnos'u, Oros'u, Hipponoos'u öldürür (XI, 284-309). Diomedes tarafından püskürtülür (XI, 343-367). Başarılı bir saldırıya girişir (XI, 497-595). Duvara saldırışı idare eder (XII, 35-107). Pulydamas'ı dinlemek istemez (XII, 195-264). Kapıların birini kırar (XII, 437-471). Troyalıların başında saldırır (XIII, 136-155). Amphimakhos'u öldürür (XIII, 183-194). Aiasların tuttuğu cepheye saldırır (XIII, 673-722). Yeni bir hücum için Troyalıları toplar (XIII, 723-837). Aias'ın meydan okuyuşuna cevap verir (XIII, 823-837). Aias tarafından yaralanır (XIV, 402-439). Phoibos tarafından avutulur (XV, 239-262). Cepheye döner (XV, 263-305). Stikhios'la Arkesilaos'u öldürür (XV, 329-331). Troyalıları buyurur gemilere doğru yürüsünler (XV, 343-355). Lykophron'u öldürür (XV, 422-435). Troyalıları güç katar (XV, 484-500). Skhedios'u öldürür (XV, 513-518). Melanippos'u kışkırtır (XV, 545-559). Gemilere son bir saldırı yapar (XV, 592-726). Periphetes'i öldürür (XV, 638-652). Gemileri tutuşturur (XVI, 101-129). Geriler (XVI, 358-369). Epeigeus'u öldürür (XVI, 569-580). Troya'ya kaçar (XVI, 656-658). Patroklos'la çarpışması, Patroklos'u öldürür (XVI, 712-867). Patroklos'un silahlarını soyar (XVII, 61-187). Patroklos'un silahlarını kuşanmış olarak savaşa döner (XVII, 188-261). Skhedios'u öldürür (XVII, 304-311). Akhilleus'un atlarını

ele geçirmeye çalışır (XVII, 483-536). Leitos'u yaralar ve Koiranos'u öldürür (XVII, 601-619). Aineias'la birlikte Akhaları püskürtür (XVII, 753-761). Patroklos'un ölüsünü kaçırmaya çalışır (XVIII, 151-168). Troyalılara ovada kamp kurmalarını buyurur (XVIII, 284-313). Troyalıları Akhilleus'a karşı gelmeye çağırır, ama kendi kalabalıktan çıkmaz (XX, 364-380). Akhilleus'u vuramaz, Phoibos tarafından kurtarılır (XX, 419-454). Akhilleus'un karşısına mı çıksın, yoksa Troya'ya mı dönsün diye ikirciklidir (XXII, 90-130). Akhilleus'un kovalaması (XXII, 131-187). Athene onu kandırır (XXII, 188-246). Akhilleus'la çarpışır (XXII, 247-305). Akhilleus tarafından öldürülür (XXII, 306-404). Ölüsünün geri alınması (XXIV, 1-676). Troya'ya getirilir (XXIV, 677-781). Cenazesi (XXIV, 782-804).

HELENE (Helene): Tyndareos'un kızı, Menelaos'un karısı. Paris tarafından zorla kaçırılması (II, 590). Paris'le Menelaos'un teke tek savaşını seyre gelir (III, 121-244). Aphrodite'nin emri üzerine saraya dönüp Paris'i karşılar (III, 383-448). Hektor'u karşılar (VI, 342-368). Hektor'a ağt yakar (XXIV, 761-776).

HELENOS (Helenos): Oinops'un oğlu, Akhalı yiğit. Hektor tarafından öldürülür (V, 707).

HELENOS (Helenos): Priamos'un oğlu. Hektor'u savaş meydanından geri gelmeye çağırır (VI, 73-101). Hektor'un Akhalara meydan okumasını ister (VII, 46-53). Duvara saldırır (XII, 94-95). Deipyros'u öldürür (XIII, 576-580). Menelaos'u vuramaz, onun tarafından yaralanır (XIII, 581-600).

HELİKAON (Helikaon): Antenor'un oğlu (III, 121-124).

HELİKE (Helike): Akhaia şehri (II, 575; VIII, 203; XX, 404).

HELLAS (Hellas): Tesalya'da bir bölge (II, 683).

HELLENLER (Hellenler): Yunanistan'da bir kavim adı (II, 684).

HELLESPONTOS (Hellespontos): Çanakkale Boğazı (II, 845; VII, 86; IX, 360; XII, 30; XV, 235; XVII, 432; XVIII, 150; XXIV, 346; 545).

HELOS (Helos): Lakonia şehri (II, 584).

HELOS (Helos): Triphyliya kasabası (II, 594).

HEPHAİSTOS (Hefaystos): Zeus ile Here'nin oğlu, Ateş ve Demircilik tanrısı. Here'nin öfkesini yatıştırır (I, 571-600). Zeus için bir asa yapar (II, 101-102). İdaios'u kurtarır (V, 23-24). Diomedes için yaptığı zırh (VIII, 194-195). Thetis'i kabul eder (XVIII, 368-467). Akhilleus'un silahlarını yapar (XVIII, 468-617). Akhaların tarafını tutar (XX, 33-74). Skamandros'a karşı yangın salar (XXI, 342-382).

- HEPTAPOROS** (Heptaporos): Troya ilinde akan bir dere (XII, 17-33).
- HERAKLES** (Herakles): Zeus ile Alkmene'nin oğlu, Tlepolemos'un babası (II, 657-660). Here ile Hades'i yaralaması (V, 392-404). İlyon'u altüst etmesi (V, 638-642). Çabaları (VIII, 362-369). Pylos'taki savaşları (XI, 690-691). Troya'ya dönüşü (XIV, 249-256; XV, 24-30). Ölümü (XVIII, 117-119). Doğuşu (XIX, 95-133).
- HERE** (Here): Zeus'un kardeşi ve karısı. Athene'yi Akhilleus'a gönderir (I, 195-209). Zeus'u zincire vurmaya girişmişti (I, 400). Zeus'a öfkelenir (I, 517). Athene'yi Akhalara gönderir (II, 155-165). Zeus'u Troyalılara antlaşmayı bozdurtsun diye kışkırtır (IV, 5-68). Herakles tarafından yaralanması (V, 392-394). Savaşa karışır (V, 710-909). Poseidon'u Akhalara yardım etmeye çağırır (VIII, 198-212). Akhaların lehine savaşa karışır (VIII, 350-437). Zeus'un iradesine boyun eğer (VIII, 438-484). Zeus'u uyutmaya hazırlanır (XIV, 153-291). Zeus'u koynunda uyutur (XIV, 292-351). Zeus'un öfkesi (XV, 1-77). Zeus'un buyruğu üzerine Phoibos'tan başka öbür tanrılara araya girmelerini yasak eder (XV, 78-217). Sarpedon'un ölümünü geciktirmek isteyen Zeus'u bu fikrinden vazgeçirir (XVI, 439-457). İris'i Akhilleus'a gönderir ve günü kısaltır (XVIII, 165-242). Troyalılara karşı davranışını haklı gösterir (XVIII, 360-367). Zeus'u aldatması (XIX, 95-133). Akhaların tarafını tutar (XX, 33-74). Akhilleus'u savunur (XX, 112-181). Poseidon'u Aineias'ı kurtarmakta serbest bırakır (XX, 309-317). Hephaistos'a rica eder Skamandros'u ateşle boğsun, sonra da yangını durdursun diye (XXI, 328-341; 367-380). Aphrodite'nin yaklaştığını Athene'ye bildirir (XXI, 418-422). Artemis'i döver (XXI, 478-513). Akhilleus için tanrılara başvurur (XXIV, 55-63).
- HERMEİAS** (Hermeyas) veya **HERMES**: Zeus'un oğlu, tanrıların ulağı. Pelosps'a bir kral değneği vermesi (II, 103-104). Ares'i kurtarır (V, 389-391). Polymele ile birleşerek Eudoros'u meydana getirir (XVI, 179-186). Akhaların tarafını tutar (XX, 33-74). Leto ile savaşmaya cesaret edemez (XXI, 497-501). Zeus'un buyruğu üzerine Priamos'u Akhilleus'un barakasına götürür (XXIV, 331-469). Priamos'u Troya'ya geri getirir (XXIV, 679-694).
- HERMİONE** (Hermiyone): Argos ilinde bir liman (II, 560).
- HERMOS** (Hermos): Lydia Nehri, bugün Gediz (XX, 392).
- HESTİAİA** (Hestiaya): Eubolia şehri (II, 537).

- HİKETAON (Hiketaon): Laomedon'un oğlu, Priamos'un kardeşi (III, 147; 237-238).
- HİPPEMOLGOLAR (Hippemolgolar): İskit budunu (XIII, 5).
- HİPPOKOON (Hippokoon): Trakyalı savaşçı, Rhesos'un amcaoğlu (X, 519-525).
- HİPPODAMAS (Hippodamas): Troyalı savaşçı Akhilleus tarafından öldürülür (XX, 402-406).
- HİPPODAMEİA (Hippodameya): Peirithoos'un karısı (II, 742).
- HİPPODAMEİA (Hippodameya): Ankhises'in kızı, Alkathoos'un karısı (XIII, 427-433).
- HİPPODAMOS (Hippodamos): Troyalı savaşçı Odysseus tarafından öldürülür (XI, 335).
- HİPPOLOKHOS (Hippolohos): Bellerophontes'in oğlu, Glaukos'un babası (VI, 196-197; 206).
- HİPPOLOKHOS (Hippolohos): Antimakhos'un oğlu, Troyalı savaşçı. Agamemnon tarafından öldürülür (XI, 122-147).
- HİPPOMAKHOS (Hippomahos): Antimakhos'un oğlu, Troyalı savaşçı. Leonteus tarafından öldürülür (XII, 188-189).
- HİPPONOOS (Hipponoos): Akhalı savaşçı. Hektor tarafından öldürülür (XI, 303).
- HİPPOTHOOS (Hippotoos): Lethos'un oğlu, Pelasgoların önderi (II, 840-843; XVII, 217; 288-303).
- HİPPOTHOOS (Hippotoos): Priamos'un oğlu (XXIV, 251).
- HİPPOTİON (Hippotyön): Askanialı savaşçı. Meriones tarafından öldürülür (XIV, 514).
- HİRE (Hire): Messenia şehri (IV, 150; 292).
- HYADLAR (Hiadlar): Bir burç (XVIII, 486).
- HYAMPOLİS (Hiampolis): Phokis şehri (II, 521).
- HYDE (Hide): Lydia şehri (XX, 385).
- HYLE (Hile): Boiotia şehri (II, 500; V, 708; VII, 221).
- HYLLOS (Hillos): Lydia'da bir ırmak, bugün Kum Çayı (XX, 392).
- HYPEİRON (Hipeyron): Troyalı savaşçı, Diomedes tarafından öldürülür (V, 144-148).
- HYPEREİA (Hipereya): Tesalya'da bir kaynak (II, 734; VI, 457).
- HYPERENOR (Hiperenor): Troyalı savaşçı, Menelaos tarafından öldürülür (XIV, 516-519; XVII, 24-27).
- HYPERESİE (Hiperesiye): Akhaia şehri (II, 573).

- HYPEROKHOS** (Hiperohos): Troyalı savaşçı. Odysseus tarafından öldürülür (XI, 335).
- HYPNOS** (Hipnos): Uyku tanrısı. Here'ye Zeus'u uyutmaya söz verir (XIV, 231-291). Poseidon'a Zeus'un uyuduğunu haber verir (XIV, 354-362).
- HYPOTHEBAI** (Hipotebay): Thebai'in yanındaki bir şehir (II, 505).
- HYPSENOR** (Hipsenor): Dolopion'un oğlu, Troyalı savaşçı. Eurypylos tarafından öldürülür (V, 76-83).
- HYPSENOR** (Hipsenor): Hippasos'un oğlu, Akhalı savaşçı. Deiphobos tarafından öldürülür (XIII, 402-416).
- HYRIE** (Hiriye): Boiotia şehri (II, 496).
- HYRMINE** (Hirmine): Elis şehri (II, 616).
- HYRTIOS** (Hirtyos): Mysialı önder. Aias tarafından yaralanır (XIV, 511-512).

İ

- İAİRA** (İayra): Nereus kızı (XVIII, 42).
- İALMENOS** (İalmenos): Ares'le Astyokhe'nin oğlu, Mynioluların önderi (II, 512-516; IX, 80-88).
- İAOLKOS** (İyaolkos): Tesalya şehri (II, 712).
- İAMENOS** (İyamenos): Troyalı savaşçı (XII, 139). Leonteus tarafından öldürülür (XII, 193-194).
- İANASSA** (İyanassa): Nereus kızı (XVIII, 47).
- İANEİRA** (İyaneyra): Nereus kızı (XVIII, 47).
- İAPETOS** (İyapetos): Prometheus'un babası (VIII, 477-481).
- İARDANOS** (İyardanos): Elis'te bir ırmak (VII, 135).
- İASOS** (İyasos): Sphelos'un oğlu, Atinalı önder. Ainaias tarafından öldürülür (XV, 332-338).
- İDA** (İda veya İDE): Mysia Dağı, bugün Kazdağ (VIII, 47; 397; 410; XIV, 283; 332; XV, 151; XX, 91; 189).
- İDAİOS** (İdayos): Troyalı haberci (III, 247-258; VII, 273-282; 381-417; XXIV, 324-325; 352-357; 470).
- İDAİOS** (İdayos): Dares'in oğlu, Troyalı savaşçı (V, 9-29).
- İDES** (İdes): Kleopatra'nın babası (IX, 556-564).
- İDOMENEUS** (İdomeneus): Deukalion'un oğlu, Giritli önder (II, 645-652). Görünüşü (III, 230-233). Orduları Agamemnon tarafından

teftiş edilir (IV, 251-271). Phestos'u öldürür (V, 43-48). Yaralı Makhaon'u götürmesini Nestor'a söyler (XI, 510-515). Yiğitlikleri (XIII, 206-401). Othryoneus'u öldürür (XIII, 363-382). Asios'u öldürür (XIII, 388-393). Alkathoos'u öldürür (XIII, 506-515). Erymas'ı öldürür (XVI, 345-350). Hektor'u vurur (XVII, 605-625). Araba yarışı hakkında Oileusoğlu Aias'la kavga eder (XXIII, 450-498).

İELYSOS (İyelisos): Rodos şehri (II, 656).

İLİONEUS (İlyoneus): Phorbas'ın oğlu, Troyalı savaşçı. Peneleos tarafından öldürülür (XIV, 487-505).

İLOS (İlos): Dardanos'un torununun oğlu, Tros'un oğlu, Laomedon'un babası (XI, 166; 372; XX, 231-236; XXIV, 349).

İMBRİOS (İmbriyos): Mentor'un oğlu, Troyalı savaşçı. Teukros tarafından öldürülür (XIII, 170-205).

İMBROS (İmbros): Ege Denizi'nde ada, bugün İmroz (XIII, 33; XIV, 281; 43; XXIV, 78; 753).

İONLAR (Homeros'ta İAONES): Ege kıyılarında oturan kavim (XIII, 685).

İPHEUS (İfeus): Lykialı savaşçı. Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 415-418).

İPHİANASSA (İfiyanassa): Sonradan adı İphigeneia diye geçen Agamemnon'la Klytaimnestre'nin kızı (IX, 144-148; 286-290).

İPHİKLOS (İfıklos): Erkek adı. (XXIII, 636).

İPHİDAMAS (İfidamas): Antenor'un oğlu. Agamemnon tarafından öldürülür (XI, 221-247).

İPHİNOOS (İfinoos): Deksios'un oğlu, Akhalı savaşçı. Glaukos tarafından öldürülür (VII, 13-16).

İPHİS (İfis): Akhilleus'un tutsağı, Skyroslu kadın (IX, 666-668).

İPHİTOS (İfitos): Naubolos'un oğlu (II, 518).

İPHİTİON (İfityon): Otrynteus'un oğlu, Troyalı savaşçı. Akhilleus tarafından öldürülür (XX, 381-395).

İRİS (İris): Tanrıların habercisi (II, 786-808). Helene'ye Paris'le Menelaos arasındaki çarpışmayı haber verir (III, 121-140). Yaralı Aphrodite'yi götürür (V, 353-369). Here ile Athene'ye Zeus'un buyruğunu bildirir (VIII, 397-425). Hektor'a Zeus'tan haber götürür (XI, 195-210). Zeus'un buyruğu üzerine Poseidon'u savaştan uzaklaştırır (XV, 143-217). Here'nin buyruğunu Akhilleus'a ulaştırır (XVIII, 165-202).

Rüzgârlara Patroklos'un odun yığınınca üflemeği buyurur (XXIII, 198-212). Thetis'i almaya gider (XXIV, 77-88). Priamos'a Hektor'un ölüsünü gidip almasını buyurur (XXIV, 143-178).

İSANDROS (İsandros): Bellerophontes'in oğlu (VI, 196-197; 203-204).

İSOS (İsos): Priamos'un oğlu. Agamemnon tarafından öldürölür (XI, 101-121).

İTHAKE (İtake): İonya Denizi'nde bir ada, Odysseus'un yurdu (II, 632; III, 201).

İTHOME (İtome): Tesalya şehri (II, 729).

İTON (İton): Tesalya şehri (II, 696).

İTOMENEUS (İtomeneus): Hyperokhos'un oğlu, Elisli savaşçı. Nestor tarafından öldürölmesi (XI, 672-676).

K

KABESOS (Kabesos): Çanakkale Boğazı'nda bir şehir (?) (XIII, 363).

KADMOSOĞULLARI: Boiotia'da bir kavmin adı (IV, 385).

KALESİOS (Kalesyos): Aksylos'un seyisi. Diomedes tarafından öldürölür (VI, 12-19).

KALETOR (Kaletor): Klytios'un oğlu, Troyalı savaşçı. Aias tarafından öldürölür (XV, 419-421).

KALKHAS (Kalhas): Thestor'un oğlu, Akhaların bilicisi. Apollon'un öfkesinin sebebini açıklar (I, 68-120). Troya savaşının süresini bildirir (II, 299-332).

KALLİANASSA (Kallianassa): Nereus kızı (XVIII, 46).

KALLİANEİRA (Kallianeyra): Nereus kızı (XVIII, 44).

KALLİAROS (Kalliaros): Lokris şehri (II, 531).

KALYDNAİ (Kalidnay): Sporad Takımadaları'ndan (II, 677).

KALYDON (Kalidon): Aitolia şehri (II, 640; IX, 530-599; XIII, 217; XIV, 116).

KAMEİROS (Kameyros): Rodos şehri (II, 686).

KAPYS (Kapis): Assarakos'un oğlu, Ankhises'in babası (XX, 239).

KARDAMYLE (Kardamile): Messenia şehri (IX, 150; 292).

KARESOS (Karesos): Troya ilinde bir çay, bugün Koca Çay (?) (XII, 17-33).

KARİALILAR: Güney Ege kıyılarında oturan bir kavim (II, 867-871; X, 428).

KARYSTOS (Karistos): Euboia şehri (II, 539).

KASOS (Kasos): Kyklad Takımadaları'ndan biri (II, 676).

KASSANDRA (Kassandra): Priamos'la Hekabe'nin kızı. Othryoneus'a nişanlandırılması (XIII, 365-369). Troya'ya Hektor'un ölüsüyle dönen Priamos'u görür (XXIV, 697-706).

KASTIANEİRA (Kastineyra): Priamos'un karısı (VIII, 302-305).

KASTOR (Kastor): Leda'nın oğlu, Polydeukes'in kardeşi (III, 236-242).

KAUKONLAR: Paphlagonialı bir kavim (X, 429; XX, 329).

KAYSTROS (Kaistros): Küçük Menderes Irmağı (II, 461).

KEBRİONES (Kebriyones): Priamos'un oğlu (VIII, 317-319). Hektor'a Aias'ın yaptıklarını bildirir (XI, 521-530). Hektor'un peşinden duvara saldırır (XII, 91). Patroklos tarafından öldürülür ve Akhalar tarafından silahları soyulur (XVI, 726-783).

KELADON (Keladon): Elis Irmağı (VII, 133).

KAİNEUS (Kayneus): Lapithlerden biri (I, 264).

KENTAURLAR (Kentaurlar): İnsan kafalı ve göğüslü, at bedenli yaratıklar, İlyada'da ya "dağ azmanları" diye anılırlar (I, 268) ya da "kıllı azmanlar" diye (II, 743).

KEPHALLENLER (Kefallenler): Odysseus'un ülkesinde bir kavim (II, 631; IV, 330).

KEPHİSOS (Kefisos): Phokis ile Boiotia'da akan bir ırmak (II, 522; V, 709).

KERİNTHOS (Kerintos): Euboia şehri (II, 538).

KHALKİS (Halkis): Euboia şehri (II, 537).

KHALKİS (Halkis): Aitolia şehri (II, 640).

KHARİS (Haris): Hephaistos'un karısı. Thetis'i kabul eder (XVIII, 382-392).

KHAROPS (Harops): Hippasos'un oğlu. Odysseus tarafından yaralanır (XI, 426-427).

KHERSİDAMAS (Hersidamas): Troyalı savaşçı. Odysseus tarafından öldürülür (XI, 423).

KHİMAİRA (Himayra): Lykialı canavar. Bellerophontes tarafından öldürülür (VI, 179-183; XVI, 328-329).

KHEİRON (Heyron): Tesalyalı kentaur. Asklepios'a ilaçları öğretir (IV, 219). Akhilleus'a hekimlik öğretir (XI, 832). Peleus'a bir kargı armağan eder (XVI, 140-144; XIX, 387-391).

KHROMİOS (Hromyos): Neleus'un oğlu, Pyloslu (IV, 295).

KHROMİOS (Hromyos): Priamos'un oğlu. Diomedes tarafından esir edilir (V, 159-165).

KHROMİOS (Hromyos): Lykialı savaşçı. Odysseus tarafından öldürülür (V, 677).

KHROMİOS (Hromyos): Troyalı savaşçı. Teukros tarafından öldürülür (VIII, 275).

KHROMİOS (Hromyos): Lykialı savaşçı (XVII, 218).

KHROMİS (Hromis): Mysialı önder (II, 858-861).

KHRYSE (Hrise): Mysia şehri (I, 37; 100; 390; 428-487).

KHRYSEİS (Hriseyis): Khryses'in kızı (I, 111; 143; 182; 310; 439).

KHRYSES (Hrises): Apollon rahibi (I, 8-52; 369; 428-487).

KHRYSOthemİS (Hrisotemis): Agamemnon ile Klytaimnestre'nin kızı (IX, 144-148; 286-290).

KİKONLAR: Trakya kavmi (II, 846-847).

KİLLA (Killa): Troya ilinde bir şehir (I, 38; 452).

KİNYRES (Kinires): Kıbrıs kralı (XI, 20).

KİSSES (Kisses): Theano'nun babası (XI, 223-226).

KLEİTOS (Kleytos): Peisenor'un oğlu, Troyalı savaşçı. Teukros tarafından öldürülür (XV, 442-453).

KLEOBULOS (Kleobulos): Troyalı savaşçı. Oileusoğlu Aias tarafından öldürülür (XVI, 330-334).

KLEONAI (Kleonay): Argos ilinde bir şehir (II, 570).

KLEOPATRA (Kleopatra): Marpessa ile İdes'in kızı, Meleagros'un karısı (IX, 556-596). Bkz. Alkyone.

KLONİOS (Klonyos): Boiotialı önder (II, 495). Agenor tarafından öldürülür (XV, 340).

KLYMENE (Klimene): Helene'nin hizmetçisi (III, 144).

KLYMENE (Klimene): Nereus kızı (XVIII, 47).

KLYTAİMNESTRE (Klitaymnestre): Tyndareos'un kızı, Agamemnon'un karısı (I, 113).

KLYTİOS (Klityos): Laomedon'un oğlu, Troyalı ihtiyar (III, 147; XX, 237-238).

KLYTOMEDES (Klitomedes): Enops'un oğlu (XXIII, 634).

KNOSSOS (Knossos): Girit şehri (II, 646; XVIII, 591).

KOİRANOS (Koyranos): Lykialı savaşçı. Odysseus tarafından öldürülür (V, 677).

KOİRANOS (Koyranos): Akhalı savaşçı, Meriones'in seyisi. Hektor tarafından öldürülür (XVII, 605-619).

KOON (Koon): Antenor'un oğlu. Yaraladığı Agamemnon onu öldürür (XI, 248-263; XIX, 52-53).

KOPAİ (Kopay): Boiotia şehri (II, 502).

KOPREUS (Kopreus): Pelops'un oğlu (XV, 639-640).

KORİNTHOS (Korintos): Yunanistan şehri (II, 570).

KORONOS (Koronos): Kaineus'un oğlu (II, 746).

KORONEİA (Koroneya): Boiotia şehri (II, 503).

KOS (Kos): İstanköy Adası (II, 677; XIV, 255; XV, 28).

KRANAE (Kraanae): Ada (III, 445).

KRAPATHOS (Krapatos): Girit ile Rodos arasında bir ada (II, 676).

KRETE: Girit Adası (II, 645-652; XIII, 450; 453). Giritliler (IV, 251-271).

KRETHON (Kreton): Diokles'in oğlu, Akhalı savaşçı. Aineias tarafından öldürülür (V, 541-560).

KRİSA (Krisa): Phokis'te bir şehir (II, 520).

KROKYLEİA (Krokileya): İthake'ye komşu bir ada (II, 633).

KROİSMOS (Kroismos): Troyalı savaşçı. Meges tarafından öldürülür (XV, 520-524).

KROMNA (Kromna): Paphlagonia şehri (II, 855).

KRONOS (Kronos): Zeus'un babası (VIII, 477-481; XIV, 203). İlyada'da Zeus çoğu zaman Kronosoğlu diye adlandırılır.

KSANTHOS: Bkz. Skamandros.

KSANTHOS (Ksantos): Lykia Irmağı (II, 877; V, 479).

KSANTHOS (Ksantos): Phainops'un oğlu. Diomedes tarafından öldürülür (V, 152-158).

KSANTHOS (Ksantos): Hektor'un atı (VIII, 185-197).

KSANTHOS (Ksantos): Akhilleus'un atı (XVI, 148-154; 423-542; XIX, 400-424).

KURETLER: Bir Aitolia kavmi (IX, 529-599).

KYLLENE (Killene): Arkadia'da bir dağ (II, 603).

KYMODEKE (Kimodoke): Nereus kızı (XVIII, 39).

KYMOTHOE (Kimotoe): Nereus kızı (XVIII, 41).

KYNOS (Kinos): Opoeis Limanı (II, 531).

KYPARESSEİS (Kiparesseyis): Bir şehir adı (II, 593).

KYPARISSOS (Kiparissos): Phokis'te bir şehir (II, 519).

KYPHOS (Kifos): Peraiboların şehri (II, 748).

KYTHERA (Kitera): Lakonia kıyısına karşı bir ada (XV, 431; 438).

KYTOROS (Kitoros): Paphlagonia şehri (II, 853).

L

LAAS (Laas): Lakonia şehri (II, 585).

LAKEDAMİON (Lakedaymon): Lakonia ili, sonradan şehir adı olur (II, 581; III, 239; 387; 443).

LAMPOS (Lamos): Laomedon'un oğlu, Troyalı ihtiyar (III, 147; XX, 237-238).

LAMPOS (Lamos): Hektor'un atı (VIII, 185-197).

LAODAMAS (Laodamas): Antenor'un oğlu, Troyalı savaşçı. Aias tarafından öldürülür (XV, 516-517).

LAODİKE (Laodike): Priamos'un kızı, Helikaon'un karısı (III, 121-124; VI, 196-199).

LAODİKE (Laodike): Agamemnon ile Klytaimnestre'nin kızı (IX, 144-148; 286-290).

LAODOKOS (Laodokos): Antenor'un oğlu, Troyalı savaşçı. Athene ona benzetir kendini (IV, 86-88).

LAOGONOS (Laogonos): Onetor'un oğlu, Troyalı savaşçı. Meriones tarafından öldürülür (XVI, 603-607).

LAOGONOS (Laogonos): Bias'ın oğlu, Troyalı savaşçı. Akhilleus tarafından öldürülür (XX, 460-462).

LAOMEDON (Laomedon): İlos'un oğlu, Priamos'un babası, Troya kralı (V, 640-642; 648-651; VII, 453; XX, 236-238; XXI, 441-457; XXIII, 348).

LAOTHOE (Laothoe): Altes'in kızı, Lykaon'la Polydoros'un anası (XXI, 91; XXII, 46-53).

LAPİTHLER (Lapitler): Tesalya kavmi. Duvarı savunurlar (XII, 127-194).

LARİSA (Larisa): Ege kıyılarında, İzmir'in kuzeyinde bir şehir (II, 841; XVII, 301).

LEİOKRİTOS (Leyokritos): Arisbas'ın oğlu, Akhalı savaşçı. Aineias tarafından öldürülür (XVII, 344-345).

LEİTOS (Leitos): Alektryon'un oğlu, Boiotialı önder (II, 494). Phylakos'u öldürür (VI, 35-36). Hektor tarafından yaralanır (XVII, 601-604).

LEKTOS (Lektos): Troya ilinde bir burun, bugün Baba Burnu (XIV, 284).

LELEGLER: Kariyalı bir kavim (X, 429; XXI, 86).

- LEMNOS (Lemnos): Anadolu'nun karşısında bir ada (I, 593; II, 722; VII, 467; VIII, 230; XIV, 230; 281; XXI, 40; 46; 58; 79; XXXIV, 753).
- LEONTEUS (Leonteus): Koronos'un oğlu, Tesalyalı önder (II, 745-747). Duvarı savunurken Hippomakhos'u, Antiphates'i, Menon'u, İamenos'u ve Orestes'i öldürür (XII, 127-194). Disk atma yarışmasına girer (XXIII, 826-849).
- LESBOS (Lesbos): Ege Adası, bugün Midilli (IX, 129; 271; 664; XXIV, 544).
- LETO (Leto): Phoibos Apollon'la Artemis'in anası (XIV, 327; XX, 38-74; 496-504).
- LETHOS (Letos): Teutamos'un oğlu, Pelasgların kralı (II, 840-843).
- LEUKOS (Leukos): Odysseus'un arkadaşı, Antiphos tarafından öldürülür (IV, 489-493).
- LİLAİA (Lilaya): Phokis şehri (II, 523).
- LİKYMNIOS (Likimnyos): Herakles'in dayısı (II, 661-663).
- LİMNOREİA (Limnorea): Nereus kızı (XVIII, 41).
- LİNDOS (Lindos): Rodos şehri (II, 656).
- LOKRİS (Lokris): Yunanistan'da bir bölge (II, 527-535; XIII, 686; 712-722).
- LYKAON (Likaon): Priamos'la Laothoe'nin oğlu (III, 333). Akhilleus tarafından öldürülür (XXI, 34-138; XXII, 46-53). Kurtarılması (XXIII, 746).
- LYKAON (Likaon): Pandaros'un babası bir Lykialı (V, 193-200).
- LYKASTOS (Likastos): Girit şehri (II, 647).
- LYKİA (Likya): Troya ilinin bir bölgesi (V, 105; 173).
- LYKİA (Likya): Akdeniz kıyısında Fethiye ile Antalya arasındaki bölgenin adı (V, 479-481; 645; XII, 312; XIV, 437; 514; 673; 683).
- LYKİALILAR: Anadolu kavmi (II, 876-877; X, 430; XII, 315-438; XVI, 659-662).
- LYKOMEDES (Likomedes): Kreon'un oğlu, Akhalı savaşçı (IX, 80-88). Apisaon'u öldürür (XVII, 346-351).
- LYKON (Likon): Troyalı savaşçı. Peneleos tarafından öldürülür (XVI, 335-341).
- LYKOPHONTES (Likofontes): Troyalı savaşçı. Teukros tarafından öldürülür (VIII, 275).
- LYKOPHRON (Likofron): Mastor'un oğlu Aias'ın seyisi, Hektor tarafından öldürülür (XV, 422-435).

LYKTOS (Liktos): Girit şehri (II, 647; XVII, 611).

LYKURGOS (Likurgos): Dryas'ın oğlu (VI, 130-140).

LYKURGOS (Likurgos): Arkadia kralı. Areithoos'u öldürür ve silahlarını soyar (VII, 142-149).

LYRNESSOS (Lirnessos): Troya ilinde bir şehir (II, 690-691; XIX, 60; XX, 92; 191).

LYSANDROS (Lisandros): Troyalı savaşçı. Aias tarafından yaralanır (XI, 491).

M

MAGNETLER: Bir Yunan kavmi (II, 756-759).

MAİANDROS (Mayandros): Menderes Irmağı (II, 869).

MAİRA (Mayra): Nereus kızı (XVIII, 48).

MAKAR (Makar): Lesbos kralı (XXIV, 544).

MAKHAON (Mahaon): Asklepios'un oğlu, Akha ordusunun hekimi (II, 729-733). Yaralı Menelaos'un yanına çağrılır (IV, 193-219). Paris tarafından yaralanır (XI, 504-520). Nestor'un barakasına alınır (XI, 618-642; 833-837).

MANTİNEE (Mantinee): Arkadia şehri (II, 607).

MARİS (Maris): Amisodaros'un oğlu, Atymnios'un kardeşi, Troyalı savaşçı, Thrasymedes tarafından öldürülür (XVI, 319-329).

MASES (Mases): Argos ilinde bir şehir (II, 562).

MEKİSTEUS (Mekisteus): Talaos'un oğlu, Euryalos'un babası (II, 566).

MEKİSTEUS (Mekisteus): Ekhios'un oğlu, Akhalı savaşçı (VIII, 332-334). Hypsenor'un ölüsünü kaçıır (XIII, 421-423).

MEKİSTEUS (Mekisteus): Akhalı savaşçı, Pulydamas tarafından öldürülür (XV, 339).

MEDEON (Medeon): Boiotia şehri (II, 501).

MEDESİKASTE (Medesikaste): Priamos'un kızı, İmbrios'un karısı (XIII, 173).

MEDON (Medon): Oileus'la Rene'nin oğlu, Tesalyalı önder (II, 726-728). Phthielilerin başında (XIII, 693-700). Aineias tarafından öldürülür (XV, 332-336).

MEDON (Medon): Troyalı savaşçı (XVII, 216).

MEGES (Meges): Phyleus'un oğlu, Akhalı önder (II, 625-630). Pedaios'u öldürür (V, 59-75). Diomedes tarafından uyandırılıp gece toplantısına

katılır (V, 175-271). Epeioların başına geçer (XIII, 691-692). Kroismos'u öldürür ve Dolops'u vurur (XV, 520-539). Amphiklos'u öldürür (XVI, 313-316).

MELANİPPPOS (Melanippos): Troyalı savaşçı. Teukros tarafından öldürülür (VIII, 276).

MELANİPPPOS (Melanippos): Hiketaon'un oğlu, Troyalı savaşçı. Antilokhos tarafından öldürülür (XV, 545-583).

MELANİPPPOS (Melanippos): Troyalı savaşçı. Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 695).

MELANİPPPOS (Melanippos): Akhalı savaşçı (XIX, 240).

MELANTHİOS (Melantynos): Troyalı savaşçı. Eurpylos tarafından öldürülür (VI, 36).

MELAS (Melas): Potheus'un oğlu (XIV, 115-117).

MELEAGROS (Meleagros): Oineus'un oğlu (II, 642). Kalydon domuzunu öldürür (IX, 543-549). Kuretları püskürtür (IX, 550-599).

MELİBOİA (Meliboya): Tesalya şehri (II, 717).

MELİTE (Melite): Nereus kızı (XVIII, 42).

MENELAOS (Menelaos): Atreus'un oğlu, Agamemnon'un kardeşi, Lakedaimon kralı. Krallığının şehirleri (II, 581-590). Paris'le teke tek dövüşmeyi kabul eder (III, 20-120). Troya'ya elçiliği (III, 203-224). Paris'le çarpışması (III, 310-382). Kalabalıkta Paris'i arar (III, 448-461). Zeus zaferini kabul eder (IV, 719). Pandaros tarafından yaralanır (IV, 93-187). Skamandrios'u öldürür (V, 49-58). Aineias'ın karşısına çıkar ve Pylaimenes'i öldürür (V, 561-579). Adrestos'u yakalar (VI, 37-65). Hektor'la karşılaşmayı kabul eder (VII, 94-122). Agamemnon'dan gece toplantısı yapmak emrini alır (X, 25-72). Aias'a Odysseus'un yardımına koşmasını buyurur (XI, 459-471). Odysseus'a yardım eder (XI, 472-481). Yiğitlikleri (XIII, 581-672). Helenos'u yaralar (XIII, 581-600). Peisandros'u öldürür (XIII, 601-642). Hyperenor'u öldürür (XIV, 516-519). Dolops'u öldürür (XV, 540-545). Antilokhos'a güç verir (XV, 568-572). Thaos'u öldürür (XVI, 311-312). Patroklos'un ölüsünü korurken, Euphorbos'u öldürür (XVII, 1-60). Patroklos'un ölüsünü tek başına korumaktan çekinir ve Aias'ı yardıma çağırır (XVII, 89-122). Önderleri Aias'a yardıma çağırır (XVII, 246-255). Athene'nin kışkırtmasıyla Podes'i öldürür (XVII, 558-581). Aias'ın öğüdüne uyarak, Antilokhos'u Akhilleus'a gönderir (XVII, 656-699). Patroklos'un ölüsünü kaçıır (XVII, 700-761). Araba yarışına katılır (XXIII, 262-652).

MENESTHES (Menestes): Akhalı savaşçı. Hektor tarafından öldürülür (V, 608-609).

MENESTHEUS (Menesteus): Peteos'un oğlu, Atinalıların önderi (II, 546-556). Agamemnon ordularını teftiş eder (IV, 327-364). İki Aias'ı yardıma çağırır (XII, 331-363). Amphimakhos'un ölüsünü götürür (XIII, 195-196). Atinalıların başına geçer (XIII, 689-690).

MENESTHIOS (Menestynos): Areithoos'la Philomedusa'nın oğlu. Paris tarafından öldürülür (VII, 1-12).

MENESTHIOS (Menestynos): Sperkheios'la Polydore'nin oğlu, Myrmidon önderi (XVI, 173-178).

MENOITIOS (Menoytyos): Aktor'un oğlu, Patroklos'un babası. Patroklos'a öğütleri (XI, 765-790). Patroklos'u Peleus'a getirmesi (XXIII, 85-88).

MENON (Menon): Troyalı savaşçı. Leonteus tarafından öldürülür (XII, 193-194).

MEONIE (Meoniye): Lydia'nın eski adı (III, 401; XVIII, 391).

MEONIELİLER: Lydia kavmi (II, 864-866; X, 431).

MERIONES (Meryones): Molos'un oğlu, Giritli önder (II, 645-652; IV, 253-254). Phereklos'u öldürür (V, 59-68). Ön sıralara gider (IX, 80-88). Gece toplantısına katılır (X, 196-197). Tolgasını Odysseus'a ödünç verir (X, 260-271). Deiphobos'u vuramaz (XIII, 159-168). İdomeneus'un ardından savaşa gider (XIII, 246-329). Deiphobos'u yaralar (XIII, 528-533). Adamas'ı öldürür (XIII, 567-575). Harpalion'u öldürür (XIII, 643-659). Morys'le Hippotion'u öldürür (XIV, 514). Akamas'ı öldürür (XVI, 342-344). Laogonos'u öldürür (XVI, 603-607). Aineias onu vuramaz (XVI, 608-631). İdomeneus'a gemilere doğru kaçmayı salık verir (XVII, 620-623). Patroklos'un ölüsünü kaçıır (XVII, 700-701). Patroklos'un ölüsünü yakmak için odun toplatır (XXIII, 112-126). Araba yarışına katılır (XXIII, 262-652). Ok atma yarışmasına katılır (XXIII, 850-883). Kargı atışı için sıraya girer (XXIII, 884-897).

MERMEROS (Mermeros): Troyalı savaşçı. Antilokhos tarafından öldürülür (XIV, 513).

MEROPS (Merops): Perkoteli bilici (II, 828-834). İki oğlu da Diomedes tarafından vurulur (XI, 328-334).

MESSE (Messe): Lakonia Limanı (II, 582).

MESSEIS (Messeyis): Yunanistan'da bir kaynak (VI, 457).

- MESTHLES** (Mestles): Talaimenos'la Gygaie Gölü tanrıçasının oğlu, Maionialı önder (II, 864-866).
- MESTOR** (Mestor): Priamos'un oğlu (XXIV, 257).
- METHONE** (Metone): Tesalya şehri (II, 716).
- MİDEİA** (Mideya): Boiotia şehri (II, 507).
- MİLETOS** (Miletos): Girit şehri (II, 647).
- MİLETOS** (Miletos): Karia şehri (II, 868). Bugün Menderes Ovası'nda Balat Köyü.
- MİNOS** (Minos): Zeus'la Europe'nin oğlu, Deukalion'un babası (XIII, 448-451; XIV, 322).
- MİNYEİOS** (Minieyos): Yunanistan'da bir ırmak (XI, 722-724).
- MNESOS** (Mnesos): Paionialı savaşçı. Akhilleus tarafından öldürülür (XXI, 210).
- MOLOS** (Molos): Meriones'in babası (X, 269-270).
- MOLİON** (Molyon): Thymbraios'un seyisi, Odysseus tarafından öldürülür (XI, 321-323).
- MOLİON** (Molyon): İki kardeş, Kteatos ve Eurytos (XI, 709-752).
- MORYS** (Moris): Hippotion'un oğlu, Askanialı savaşçı (XIII, 792). Meriones tarafından öldürülür (XIV, 514).
- MULİOS** (Mulyos): Augias'ın damadı. Nestor tarafından öldürülür (XI, 737-743).
- MULİOS** (Mulyos): Troyalı savaşçı. Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 696).
- MULİOS** (Mulyos): Troyalı savaşçı. Akhilleus tarafından öldürülür (XX, 472-474).
- MYKALE** (Mikale): Samsun Dağı ve Burnu (II, 869).
- MYKALESSOS** (Mikalessos): Boiotia şehri (II, 498).
- MYKENE** (Mikene) veya **MYKENAI** (Mikenay): Argos ilinde bir şehir (II, 569). Here'nin sevdiği şehir (IV, 51-52). Tydeus'un Mykene'ye elçi gelmesi (IV, 376). Zenginliği (XI, 46).
- MYDON** (Midon): Atymnios'un oğlu. Antilokhos tarafından öldürülür (V, 580-589).
- MYDON** (Midon): Paionialı savaşçı. Akhilleus tarafından öldürülür (XXI, 209).
- MYGDON** (Migdon): Phrygia kralı (III, 186).
- MYNES** (Mines): Euenos'un oğlu, Lyrnessos kralı (II, 688-693; XIX, 296).

MYRRHİNE (Mirine): Bkz. Batieia.

MYRMİDONLAR (Mirmidonlar): Yunan kavmi (II, 681-694). Savaşa hazırlanılar (XVI, 130-277).

MYRSİNOS (Mirsinos): Elis şehri (II, 616).

MYSİALILAR (Misyalılar): Troya iliyle Lydia bölgesi arasında uzanan bölgede oturanlar (II, 858-861; X, 430).

MYSİALILAR: Trakya kavmi (XIII, 5).

N

NASTES (Nastes): Nomion'un oğlu, Kariyalı önder (II, 867-871).

NELEUS (Neleus): Nestor'un babası (XI, 863-684).

NEMERTES (Nemertes): Nereus kızı (XVIII, 46).

NEOPTOLEMOS (Neoptolemos): Akhilleus'un oğlu (XIX, 326-327; 331-333).

NERİTON (Neriton): İthake'de bir dağ (II, 632).

NESAİE (Nesaye): Nereus kızı (XVIII, 40).

NESTOR (Nestor): Neleus'un oğlu, Pylos kralı. Agamemnon'la Akhilleus'u yatıştırmaya çalışır (I, 247-248). Öbür kralları Agamemnon'un fikrine uymaya teşvik eder (II, 75-84). Akhaları savaşa çağırır (II, 336-368). Akhaların toplanmasını buyurur (II, 432-440). Krallığının şehirleri (II, 591-602). Orduları Agamemnon tarafından teftiş edilir (IV, 293-325). Akhaları ateşlendirir (VI, 66-72). Ereutalion'u yenmesi (VII, 123-160). Hektor'a karşı kimin savaşacağını kura çektirir (VII, 170-182). Bir duvarın yapılmasını salık verir (VII, 323-344). Ön sıralarda yalnız kalır (VIII, 80-159). Diomedes'in görüşünü destekler (IX, 52-78). Akhilleus'un öfkesi yatıştırılmalı fikrini ileri sürer (IX, 92-113). Akhilleus'a elçi gönderilmesini salık verir (IX, 162-181). Agamemnon tarafından uyandırılıp Odysseus'la Diomedes'i uyandırır (X, 73-176). Gece toplantısı (X, 180-271). Odysseus'la Diomedes'i kabul eder (X, 531-553). Yaralı Makhaon'u götürür (XI, 516-520). Barakasına döner (XI, 618-642). Patroklos'a söylevi (XI, 645-804). İtymeneus'u öldürmesi (XI, 672-676). Peleus'u ziyareti (XI, 767-790). Barakasından çıkıp Akha önderleriyle karşılaşması (XIV, 1-63). Zeus'tan Akhaların yardımına gelmesini diler (XV, 367-378). Akhaları ateşlendirir (XV, 659-667). Araba koşusu için Antilokhos'a öğütleri (XXIII, 304-350). Akhilleus'un elinden bir sağrak alır (XXIII, 615-652).

NİOBE (Niyobe): Tantalos'un kızı, Amphion'un karısı (XXIV, 602-617).
NİREUS (Nireus): Kharops'la Agiaie'nin oğlu, Simelilerin önderi (II, 671-675).

NİSA (Nisa): Boiotia'da bir şehir (II, 508).

NİSYROS (Nisiros): Ege'de, Tekirburnu'nun karşısına düşen bir ada (II, 676).

NOEMON (Noemon): Lykialı savaşçı. Odysseus tarafından öldürülür (V, 678).

NOEMON (Noemon): Pyloslu savaşçı (XXIII, 612-613).

NYSEİON (Niseyon): Trakya'da (?) bir dağ (VI, 133).

O

ODİOS (Odyos): Akhalı haberci (IX, 170).

ODİOS (Odyos): Alizonların önderi (II, 856-857). Agamemnon tarafından öldürülür (V, 38-42).

ODYSSEUS (Odiseus): Laertes'in oğlu, İthake kralı. Khryseis'i babasına geri götürür (I, 308-312; 430-447). Akhaların kaçmasını önler (II, 166-207). Thersites'i döver ve Akhaları Troya'da kalmaya kandırır (II, 244-335). Krallığı (II, 631-637). Görünüşü, Troya'ya elçi gitmesi (III, 191-224). Paris'le Menelaos'un çarpışmasını düzenler (III, 314-325). Orduları Agamemnon tarafından teftiş edilir (IV, 329-364). Demokoon'u öldürür (IV, 494-504). Koiranos'u, Alastor'u, Khromios'u, Alkandros'u, Halios'u, Noemon'u, Prytanis'i öldürür (V, 669-680). Pidytes'i öldürür (VI, 30-31). Savaşta kaçır (VIII, 92-98). Akhilleus'a elçi gider (IX, 169-173). Nestor tarafından uyandırılıp gece toplantısına katılır (X, 137-271). Diomedes'le birlikte keşfe çıkar (X, 272-579). Dolon'a pusu kurar (X, 338-468). Athene'ye Dolon'un silahlarını adar (X, 458-468). Rhesos'un atlarını kaçıtır (X, 469-525). Akha ordugâhına döner (X, 526-579). Molion, Hippodamos, Hyperokhos'u öldürür ve Troyalıları püskürtür (XI, 310-367). Yaralı Diomedes'e destek olur ve ön sıralarda yalnız kalır (XI, 396-471). Deiopites'i yaralar, Thoon'u, Ennomos'u, Khersidamas'ı öldürür, Kharops'u yaralar (XI, 420-427). Sokos tarafından yaralanıp onu öldürür ve imdat ister (XI, 428-471). Aias'la Menelaos yardımına koşarlar (XI, 472-488). Peleus'a ziyareti (XI, 767-790). Kaçma fikrini reddeder (XIV, 82-102). Akhalara savaştan önce yemek yemelerini

salık verir (XIX, 154-183; 215-237). Güreşir (XXIII, 700-739).

Koşuya katılır (XXIII, 749-797).

OİDİPUS (Oydipus): Laios'la İokaste'nin oğlu (XXIII, 679).

OİKHALİA (Oyhalya): Tesalya şehri (II, 596; 730).

OİLEUS (Oyleus): Aias'la Medon'un babası (II, 272-728).

OİLEUS (Oyleus): Troyalı savaşçı. Agamemnon tarafından öldürülür (XI, 91-100).

OİNEUS (Oyneus): Portheus'un oğlu, Meleagros, Tydeus ve Deianeira'nın babası, Kalydon kralı. Bellerophontes'i konuklar (VI, 215-221). Artemis'in öfkesine uğrar (IX, 533-549). Meleagros'a yalvarır (IX, 581-583). Soyu (XIV, 115-119).

OİNOMAOS (Oynomaos): Akhalı savaşçı. Hektor tarafından öldürülür (V, 706).

OİNOMAOS (Oynomaos): Troyalı savaşçı (XII, 140). İdomeneus tarafından öldürülür (XIII, 506-511).

OİTYLOS (Oytilos): Lakonia şehri (II, 585).

OKALEE (Okalee): Boiotia'da bir kasaba (II, 501).

OKEANOS (Okeanos): Tanrıların babası (XIV, 200-210; 301-306).

OLENİE (Olenye) kayalığı: Elis'le Akhaia arasındaki bir dağ (II, 617; XI, 757).

OLENOS (Olenos): Aitolia şehri (II, 639).

OLİZON (Olizon): Tesalya şehri (II, 717).

OLOOSSON (Oloosson): Tesalya şehri (II, 739).

ONKHESTOS (Onhestos): Boiotia şehri (II, 506).

OPHELESTES (Ofelestes): Troyalı savaşçı. Teukros tarafından öldürülür (VIII, 274).

OPHELESTES (Ofelestes): Paionialı savaşçı. Akhilleus tarafından öldürülür (XXI, 210).

OPHELTİOS (Ofeltyos): Troyalı savaşçı. Euryalos tarafından öldürülür (VI, 20).

OPHELTİOS (Ofeltyos): Akhalı savaşçı. Hektor tarafından öldürülür (XI, 302).

OPİTES (Opites): Akhalı savaşçı. Hektor tarafından öldürülür (XI, 301).

OPOEİS (Opoeys): Lokris başkenti (II, 531; XVIII, 326; XXIII, 85).

ORKHOMENOS (Orhomenos): Arkadia şehri (II, 605).

ORKHOMENOS (Orhomenos): Minyoların bir şehri (II, 511; IX, 381).

ORESBİOS (Oresbyos): Akhalı savaşçı. Hektor tarafından öldürülür (V, 707).

- ORESTES (Orestes): Akhalı savaşçı. Hektor tarafından öldürülür (V, 705).
- ORESTES (Orestes): Agamemnon'la Klytaimnestre'nin oğlu (IX, 142-143; 284-285).
- ORESTES (Orestes): Troyalı savaşçı (XII, 139). Leoriteus tarafından öldürülür (XII, 193-194).
- ORİON (Oryon): Burç (XVIII, 486-489).
- OREİTHUİA (Oreytuya): Nereus kızı (XVIII, 48).
- ORMENOS (Ormenos): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür (VIII, 274).
- ORMENOS (Ormenos): Troyalı savaşçı, Polypoites tarafından öldürülür (XII, 187).
- ORMENİON (Ormenyon): Yunan şehri (II, 734).
- ORNEİAİ (Orneyay): Argos ilinde bir şehir (II, 571).
- OROS (Oros): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür (XI, 303).
- ORSİLOKHOS (Orsilohos): Diokles'in oğlu, Akhalı savaşçı, Aineias tarafından öldürülür (V, 541-560).
- ORSİLOKHOS (Orsilohos): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür (VIII, 274).
- ORTHAIOS (Ortayos): Troyalı savaşçı (XIII, 791).
- ORTHE (Orte): Tesalya şehri (II, 739).
- ORTİLOKHOS (Ortilohos): Alpheus'un oğlu, Diokles'in babası (V, 541-549).
- OTHRYONEUS (Otrioneus): Troyalı savaşçı. İdomeneus tarafından öldürülür (XIII, 363-382).
- OTOS (Otos): Aloeus'un oğlu. Ares'i zincire vurur (V, 385-391).
- OTOS (Otos): Epeioların önderi. Pulydamas tarafından öldürülür (XV, 518-519).
- OTREUS (Otreus): Phrygia kralı (III, 186).
- OTRYNTEUS (Otrinteus): İphition'un babası (XX, 382-385).
- OUKALEGON (Ukalegon): İhtiyar Troyalı (III, 148).

P

- PAİEON (Paian, Payan): Tanrıların hekimi, Hades'i iyileştirir (V, 401-404). Ares'i iyi eder (V, 899-906).
- PAİONİA (Payonya): Kuzey Makedonya'da bir bölge (XVII, 350; XXI, 154).

- PAİONİALILAR:** Troyalılarla ortak Makedonya kavmi (II, 848-850; X, 428; XVI, 284-293; XXI, 155; 205-212).
- PALMYS (Palmis):** Askanialı savaşçı (XIII, 792).
- PAMMON (Pammon):** Priamos'un oğlu (XXIV, 250).
- PANDAROS (Pandaros):** Lykaon'un oğlu, Troya ilindeki Lykia'nın kralı (II, 824-827). Athene onu antlaşmayı bozmaya kışkırtır (IV, 86-147). Diomedes'i yaralar (V, 95-120). Diomedes tarafından öldürülür (V, 166-296).
- PANDİON (Pandyon):** Akhalı savaşçı (XII, 372).
- PANDOKOS (Pandokos):** Troyalı savaşçı, Aias tarafından yaralanır (XI, 490).
- PANOPE (Panope):** Nereus kızı (XVIII, 45).
- PANOPEUS (Panopeus):** Phokis şehri (II, 520; XVII, 307).
- PANTHOOS (Pantoos):** İhtiyar Troyalı, Apollon'un rahibi (III, 146).
- PAPHLAGONİALILAR (Paflagonyalılar):** Troyalılarla ortak kavim (II, 851-855; XIII, 656).
- PARİS (Paris):** Öbür adı Aleksandros, Priamos'un oğlu, Menelaos'a meydan okur (III, 15-75). Menelaos'la teke tek çarpışması (III, 310-382). Helene ile konuşması (III, 383-448). Menelaos tarafından aranır (III, 448-461). Hektor savaşa dönmesini buyurur (VI, 312-341). Cepheye döner (VI, 503-529). Menesthios'u öldürür (VII, 1-12). Helene'yi geri vermek istemez (VII, 354-365). Nestor'un bir atını öldürür (VIII, 80-86). Diomedes'i yaralar (XI, 369-395). Makhaon'u yaralar (XI, 504-507). Eurypylos'u yaralar (XI, 581-584). Duvara saldırır (XII, 93). Eukhenor'u öldürür (XIII, 660-672). Hektor'u öfkeliendirir (XIII, 765-787). Deiokhos'u öldürür (XV, 341-342). Akhilleus'u öldürecek (XXII, 359-360).
- PARRASİE (Parrasie):** Arkadia şehri (II, 608).
- PARTHENİOS (Partenyos):** Karadeniz'e dökülen bir ırmak, bugün Bartın Çayı (II, 854).
- PASİTHEE (Pasitee):** Kharit, yani zarafet tanrıçalarından biri (XIV, 275-276).
- PATROKLOS (Patroklos):** Menoitios'un oğlu, Briseis'i Agamemnon'un adamlarına verir (I, 337-347). Akhilleus'un yanında durup elçileri kabul eder (IX, 190-221). Phoiniks için bir yatak serip kendi de yatar (IX, 558-668). Akhilleus tarafından Nestor'a gönderilir (XI, 596-617). Nestor'la görüşmesi (XI, 642-805). Yaralı Eurypylos'un

yardımına koşar (XI, 804-848). Akhilleus'un barakasına döner (XV, 390-404). Akhilleus'tan izin alır Akhaların yardımına gitmek için (XVI, 1-100). Savaşa hazırlanır (XVI, 130-277). Yiğitliği (XVI, 278-363). Pyraikhmes'i öldürür (XVI, 284-293). Areilykos'u öldürür (XVI, 306-311). Kaçışan Troyalıları kovalarken, Pronoos'u, Thestor'u, Erylas'ı, Erymas'ı, Amphoterös'u, Epaltes'i, Tlepolemos'u, Ekhios'u, Pyris'i, İpheus'u, Euhippos'u ve Polymelos'u öldürür (XVI, 364-418). Sarpedon'u öldürür (XVI, 419-568). Thrasyamedes'i öldürür (XVI, 463-465). Aiasları Sarpedon'un ölüsünü elde etmek için savaşımaya çağırır (XVI, 553-561). Sthenelaos'u öldürür (XVI, 581-587). Meriones'i azarlar (XVI, 626-632). Troyalıları kovalar (XVI, 684-776). Adrastos'u, Autonoos'u, Perimos'u, Epistor'u, Melanippos'u Elastos'u, Mülis'u, Pylartes'i öldürür (XVI, 692-697). Phoibos Apollon tarafından püskürtülür (XVI, 698-711). Kebriones'i öldürür (XVI, 726-783). Kendisi Hektor tarafından öldürülür (XVI, 777-867). Ölüsü çevresindeki çarpışma (XVII, 1-187; 262-422; 543-665). Ölümü Akhilleus'a bildirilir (XVIII, 1-21). Troyalıları ölüsünü elde etmekten vazgeçerler (XVIII, 151-202). Akhilleus ölüsünün üzerinde ağlar (XIX, 276-348). Ruhu Akhilleus'a görünür (XXIII, 1-107). Cenazesi (XIII, 108-261). Şerefine tertiplenen yarışmalar (XXIII, 262-897).

PEDAİOS (Pedayos): Antenör'un oğlu, Troyalı savaşçı Meges tarafından öldürülür (V, 59-75).

PEDASOS (Pedasos): Troya ilinde bir şehir (VI, 35; XX, 92; 191; XXI, 87).

PEDASOS (Pedasos): Messenia şehri (IX, 152; 294).

PEDASOS (Pedasos): Akhilleus'un atı (XVI, 152-154). Sarpedon tarafından öldürülür (XVI, 466-469).

PEDAİON (Pedayon): Troya ilinde bir yer (XIII, 172).

PEİRİTHOOS (Peyritoos): Tesalya'yı yiğit, Zeus'la Dia'nın oğlu, Lapithlerin kralı (I, 263; II, 740-744; XIV, 318).

PEİROOS (Peyroos): İmbrasos'un oğlu, Trakyalı önder (II, 844-845). Diores'i öldürür ve Thoas tarafından öldürülür (IV, 517-538).

PEİSANDROS (Peysandros): Antimakhos'un oğlu, Troyalı savaşçı, Agamemnon tarafından öldürülür (XI, 122-147).

PEİSANDROS (Peysandros): Troyalı savaşçı, Menelaos tarafından öldürülür (XIII, 601-642).

PEİSANDROS (Peysandros): Maimalos'un oğlu, Myrmidonların önderi (XVI, 193-195).

PELAGON (Pelagon): Pyloslu asker (IV, 295).

PELAGON (Pelagon): Lykialı asker (V, 694-695).

PELASGLAR (Pelasglar): Anadolu kavmi (II, 840-843; X, 429).

PELEUS (Peleus): Aiakos'un oğlu, Thetis'in kocası, Akhilleus'un babası (VII, 125-131). Akhilleus'a öğütleri (IX, 252-259; 394). Phoiniks'i karşılaması (IX, 478-484). Odysseus'la Nestor'u kabul eder (XI, 767-790). Silahları (XVII, 194-197). Kargısı (XIX, 387-391). Soyü (XXI, 188-189). Patroklos'u yanına alması (XXIII, 89-90). Durumu (534-542).

PELEGON (Pelegon): Aksios Irmağı ile Peripoia'nın oğlu (XXI, 141-143; 157-160).

PELIAS (Pelyas): Poseidon'un oğlu, Alkestis'in babası (II, 711-715).

PELION (Pelyon): Tesalya Dağı (II, 744; 757; XVI, 143-144; XIX, 390-391; XX, 277; XXII, 133).

PELLENE (Pellene): Akhaia şehri (II, 574).

PELOPS (Pelops): Tantalos'un oğlu. Atreus ve Thyestes'in babası, krallık değneğı (II, 104-105).

PENEIOS (Peneyos): Tesalya Irmağı (II, 751-755; 757).

PENELEOS (Peneleos): Boiotialı önder (II, 494). İlioneus'u öldürür (XIV, 487-505). Lykon'u öldürür (XVI, 335-341). Pulydamas tarafından yaralanır (XVII, 597-600).

PERAIBOLAR (Peraybolar): Tesalya kavmi (II, 749-750).

PERKOTE (Perkote): Troya ilinde bir şehir (II, 835; XI, 229; XV, 547).

PERGAMOS (Pergamos): Troya'nın kalesi (IV, 508; V, 446; 460; VI, 512).

PERİBOİA (Periboya): Akessamenos'un kızı, Pelegon'un anası (XXI, 141-143).

PERİMOS (Perimos): Megas'ın oğlu, Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürölür (XVI, 695).

PERİPHAS (Perifas): Okhesios'un oğlu, Aitolialı savaşçı, Ares tarafından öldürölür (V, 842-843; 847-848).

PERİPHAS (Perifas): Epytos'un oğlu, Troyalı haberci (XVII, 323).

PERİPHETES (Perifetes): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürölür (XIV, 515).

PERİPHETES (Perifetes): Kopreus'un oğlu, Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürölür (XV, 638-652).

PERSEUS (Perseus): Zeus'la Danae'nin oğlu (XIV, 320).

PETEEON (Peteon): Boiotia kasabası (II, 500).

PHAİNOPS (Faynops): Troyalı (V, 152-158; XVII, 583-585).

PHAİSTOS (Faystos): Girit şehri (II, 648).

PHAİSTOS (Faystos): Boros'un oğlu, Maionialı savaşçı, İdomeneus tarafından öldürülür (V, 43-48).

PHALKES (Falkes): Troyalı savaşçı (XIII, 791). Antilokhos tarafından öldürülür (XIV, 513).

PHARİS (Faris): Lakonia şehri (II, 582).

PHEGEUS (Fegeus): Dares'in oğlu, Troyalı savaşçı, Diomedes tarafından öldürülür (V, 9-29).

PHEİA (Feya): Elis şehri (VII, 135).

PHEİDAS (Feydas): Akhalı savaşçı (XIII, 690-691).

PHEİDİPPPOS (Feydippos): Thessalos'un oğlu, Yunan önderi (II, 676-680).

PHENEOS (Feneos): Arkadia şehri (II, 605).

PHERAİ (Fera): Tesalya şehri (II, 711).

PHERE (Fere): veya PHERAİ (Fera): Messenia şehri (V, 544; IX, 151; 203).

HEREKLOS (Fereklos): Tekton'un oğlu, Troyalı savaşçı, Meriones tarafından öldürülür (V, 59-68).

PERUSA (Feresa): Nereus kızı (XVIII, 43).

PHİLOKTETES (Filoktetes): Tesalyalı önder (II, 716-725).

PHLEGYALILAR (Flegiyalılar): Yunan kavmi (II, 676-680).

PHOİBOS APOLLON (Foybos Apollon): Güneş tanrı, Zeus ile Leto'nun oğlu. Salgın (I, 1-52). Admetos'un atlarını terbiye etmesi (II, 763-767). Troyalılara güç verir (IV, 507-513). Aineias'a siper olur (V, 244-346). Diomedes'i durdurur ve Aineias'ı kurtarır (V, 431-470). Aineias'ı savaşa geri getirir (V, 508-518). Hektor'la bir Akha yiğidi arasında teke tek bir çarpışma teklif eder (VII, 17-43). Laomedon için bir sur yapması (VI, 452-453). Delphoi'daki tapınağı (IX, 404-405). Hippokoon'u uyandırır (X, 515-522). Akha duvarını yıkması (XII, 1-33). Zeus'un buyruğu ile Hektor'u destekler ve Troyalıların yardımına gelir (XV, 143-156; 220-261; 355-366). Glaukos'un acılarını dindirir (XVI, 513-531). Sarpedon'un ölüsünü kaçıır (XVI, 676-683). Patroklos'u püskürtür (XVI, 698-711). Asios'un kılığına girerek, Hektor'u Patroklos'la savaşmaya çağırır (XVI, 712-725). Patroklos'u vurur

ve silahlarını soyar (XVI, 788-806). Mentos'in kılığına girerek Hektor'u azarlar (XVII, 70-82). Periphas'ın kılığında Aineias'ı kışkırtır (XVII, 322-334). Phainops'un kılığında Hektor'u kışkırtır (XVII, 582-590). Troyalılardan yana çıkar (XX, 38-74). Lykaon'un kılığında Aineias'ı Akhilleus'a karşı gelmeye kışkırtır (XX, 79-110). Hektor'a kalabalıktan çıkmamasını salık verir (XX, 375-378). Hektor'u Akhilleus'a saklar (XX, 441-454). Poseidon'un meydan okumasına karşılık vermez (XXI, 435-469). Troya'ya gider (515-517). Akhilleus'u aldatmak için Agenor'u kullanır (XXI, 544-611; XXII, 1-20). Hektor'un ölüsünü korur (XXIII, 188-191). Diomedes'in kamçısını yere düşürür (XXIII, 382-384). Tanrılara ölü Hektor'u korumaları için başvurur (XXIV, 22-54). Niobe'nin çocuklarını öldürmesi (XXIV, 605-606).

PHOİNİKES (Foynikes): Fenikeliler (XXIII, 744-745).

PHOİNİKS (Foyniks): Amyntor'un oğlu, Akhilleus'un eğitmeni, Akhilleus'a giden elçilere katılır (IX, 168). Akhilleus'a söylevi (IX, 430-605). Akhilleus'un barakasında kalır (IX, 658-662). Myrmidonları savaşa götürür (XVI, 196). Araba yarışını gözetler (XXIII, 259-361).

PHOKİSLİLER (Fokisliler): Yunan kavmi (II, 517-526).

PHORKYS (Forkis): Phrygalı önder (II, 862-863; XVII, 213; 312-315).

PHRONTİS (Frontis): Troyalı kadın (XVII, 40).

PHRYİGİE veya **PHRYİGİA** (Frigya): Anadolu'nun bir bölgesi (III, 84-190; 401; XVIII, 291; XXIV, 545).

PHRYGİALILAR (Frigyalılar): Anadolulu bir kavim (II, 862-863; III, 184-190; X, 431).

PHTHİE (Ftiye): Yunanistan bölgesi, Akhilleus'un krallığı (I, 165; 169; II, 683; IX, 253; 363; 395; 439; 479; XI, 766; XIX, 323; 330).

PHTHİE veya **PHTHİALILAR**: Yukarıda adı geçen bölgenin sakinleri (XIII, 686).

PHTHİRON (Ftiron): Karia'da bir dağ (II, 868).

PHYLAKE (Filake): Tesalya şehri (II, 695; 700; XIII, 696; XV, 335).

PHYLAKOS (Filakos): Troyalı savaşçı, Leitos tarafından öldürülür (VI, 35-36).

PHYLAS (Filas): Polymele'nin babası, Eudoros'un dedesi (XVI, 191-192).

PHYLEUS (Fileus) Augias'ın oğlu, Meges'in babası (XI, 530-534; XXIII, 637).

- PİDYTES (Pidites): Troyalı savaşçı; Odysseus tarafından öldürülür (VI, 30-31).
- PİERİE (Pierie): Makedonya'da bir bölge (II, 766; XIV, 226).
- PİTYEİA (Pitieya): Mysia şehri (II, 829).
- PLAKOS (Plakos): Mysia Dağı (VI, 396; 425; XXII, 479).
- PLATAİA (Plataya): Boiotia şehri (II, 504).
- PLEİADLAR (Pleyadlar): Burç (XVIII, 486).
- PLEURON (Pleuron): Anadolu şehri (II, 639; XIII, 217; XIV, 116; XXIII, 635).
- PODALEİROS (Podaleyros): Asklepios'un oğlu, Yunan ordusunun hekimi (II, 729-733; XI, 833-837).
- PODARGE (Podarge): Akhilleus'un atlarını doğuran kasırga (XVI, 145-151).
- PODARGOS (Podargos): Hektor'un atı (VIII, 185-197).
- PODARKES (Podarkes): İphiklos'un oğlu, Tesalyalı önder (II, 695-700). Phthielerin başına geçer (XIII, 693-700).
- PODES (Podes): Eetion'un oğlu, Troyalı savaşçı, Menelaos tarafından öldürülür (XVII, 575-581).
- POLİTES (Polites): Priamos'un oğlu (II, 791-795). Yaralı Deiphobos'u götürür (XIII, 533-539). Ekhios'u öldürür (XV, 339-340).
- POLYDEUKES (Polideukes): Leda'nın oğlu, Kastor'un kardeşi (III, 236-242).
- POLYKTOR (Poliktor): Myrmidon (XXIV, 397-399).
- POLYDORE (Polidore): Peleus'un kızı, Boros'un karısı, Menesthios'un anası (XVI, 173-178).
- POLYDOROS (Palidoros): Priamos'la Laothoe'nin oğlu, Akhilleus tarafından öldürülür (XX, 407-420; XXI, 88-91; XXII, 46-53).
- POLYDOROS (Polidoros): Erkek adı (XXIII, 637).
- POLYİDOS (Poliidos): Eurydamas'ın oğlu, Troyalı savaşçı Diomedes tarafından öldürülür (V, 148-151).
- POLYİDOS (Poliidos): Akhalı savaşçı, oğlu Eukhenor'a öleceğini bildirir (XIII, 666-668).
- POLYMELE (Polimele): Phylas'ın kızı Ekhekleus'un karısı, Hermes'le birleşip Eudoros'u doğurur (XVI, 179-192).
- POLYMELOS (Polimelos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 415-418).
- POLYNEİKES (Polineikes): Oidipus'un oğlu (IV, 377).

POLYPHEMOS (Polifemos): Bir yiğit (I, 264).

POLYPHETES (Polifetes): Troyalı savaşçı (XIII, 791).

POLYPHONTES (Polifontes): Autophonos'un oğlu, Boiotialı önder (IV, 393-397).

POLYPOİTES (Polipoytes): Peirithoos'un oğlu, Tesalyalı önder (II, 738-747). Astyalos'u öldürür (VI, 29). Duvarı savunurken Damasos'u, Pylon'u, Ormenos'u öldürür (XII, 127-194). Disk atma yarışmasına katılır (XXIII, 826-949).

POLYKSEİNOS (Polikseynos): Agathenes'in oğlu, Epeioların önderi (II, 615-624).

PORTHEUS (Porteus): Oineus'un babası (XIV, 115-117).

POSEİDON: Deniz tanrısı. Zeus'u zincire vurmamak istemesi (I, 400). Duvarın yapılmasını önlemek ister (VII, 442-453). Savaşta taraf tutmaktan çekinir (VIII, 198-212). Zeus'un atlarını çözer (VIII, 440-441). Akhaların duvarını yıkacaktır (XII, 1-33). Akhaların yardımına koşar (XIII, 1-135). Kalkhas'ın kılığında iki Aias'a güç verir (XIII, 43-65). Teukros ile başka Akhalı savaşçıları kışkırtır (XIII, 89-135). Thoas'ın kılığında İdomeneus'u kışkırtır (XIII, 206-239). Akhaları dayanmaya çağırır (XIV, 135-152). Akhaları destekler (XIV, 351-401). Zeus'un buyruğuna uyarak savaştan uzaklaşır (XV, 168-219). Dünyanın bölümünde kendisine düşen pay (XV, 187-193). Zeus'un fikrini sorar (XX, 13-18). Tanrıların uzakta kalmalarını salık verir (XX, 132-155). Aineias'ı kurtarır (XX, 290-340). Akhilleus'u destekler (XXI, 284-298). Phoibos'a meydan okur (XXI, 435-469).

PRAKTİOS (Praktyos): Troya ilinde bir şehir veya bir göl (II, 835).

PRİAMOS (Priyamos): Laomedon'un oğlu, Troya kralı. Batı kapılarındaki ihtiyarlar toplantısında Helene'ye sorular sorar (III, 146-244). Antlaşma (III, 245-313). Troyalılara savaşa ara verilmesini istemelerini salık verir (VII, 365-378). Soy (XX, 237). Karısı Laothoe ona Lykaon'la Polydoros'u doğurmuş (XXI, 84-91). Kapı bekçilerini kışkırtır (XXI, 526-536). Hektor'a Troya'ya dönmesini yalvarır (XXII, 21-78). Hektor'un ölümüne ağlar (XXII, 405-429). Hektor'un ölüsünü geri almak buyruğunu kabul eder (XXIV, 143-187). Gemilere gitmeye hazırlanır (XXIV, 188-321). Akha ordugâhına doğru gider (XXIV, 322-439). Akhilleus'un karşısında (XXIV, 440-676). Troya'ya döner (XXIV, 677-781).

- PROİTOS** (Proytos): Tıryns kralı. Bellerophontes'i Lykia'ya gönderir (VI, 157-170).
- PROMAKHOS** (Promahos): Alegenor'un oğlu, Boiotialı önder, Akamas tarafından yaralanır (XIV, 476-485).
- PRONOOS** (Pronoos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 399-401).
- PROTESİLAOS** (Protesilaos): İpliklos'un oğlu, Tesalyalı önder (XIII, 681; XV, 705).
- PROTHOENOR** (Protoenor): Areilykos'un oğlu, Boiotialı önder (II, 495). Pulydamas tarafından yaralanır (XIV, 449-474).
- PROTHOON** (Protoon): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür (XIV, 515).
- PROTHOOS** (Protoos): Tenthredon'un oğlu, Magnetlerin önderi (II, 756-759).
- PROTO** (Proto): Nereus kızı (XVIII, 43).
- PRYTANİS** (Pritanis): Lykialı savaşçı, Odysseus tarafından öldürülür (V, 678).
- PTELEOS** (Pteleos): Tesalya'da bir yer (II, 697).
- PTELEOS** (Pteleos): Yunanistan'da bir yer (II, 594).
- PULYDAMAS** (Pulidamas): Panthoos'un oğlu, Troyalı savaşçı, duvara saldırış için bir plan hazırlar (XII, 60-80). Hektor'la saldırır (XII, 88). Duvara saldırmaktan vazgeçer (XII, 195-229). Hektor'a yiğitleri toplamasını salık verir (XIII, 723-757). Prothoenor'u yaralar (XIV, 449-474). Mekistes'i öldürür (XV, 339). Atlarını Astynoo's'a emanet eder (XV, 453-457). Otos'u öldürür (XV, 518-519). Peneleos'u yaralar (XVII, 597-600). Troyalılara İlion'a sığınmalarını salık verir (XVIII, 251-283).
- PYGMELER** (Pigmeler): Yüksek Nil bölgesinde oturduğu sanılan bir cüceler kavmi (III, 6).
- PYLARTES** (Pilartes): Troyalı savaşçı, Aias tarafından yaralanır (XI, 491).
- PYLARTES** (Pilartes): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 696).
- PYLAİOS** (Pilayos): Lethos'un oğlu, Pelasgların önderi (II, 840-843).
- PYLAİMENES** (Pilaymenes): Paphlagonialıların önderi (II, 851-855). Menelaos tarafından öldürülür (V, 576-579).

PYLENE (Pilene): Aitolia şehri (II, 639).

PYLON (Pilon): Troyalı savaşçı, Polypoites tarafından öldürülür (XII, 187).

PYLOS (Pilos): Yunanistan şehri, Nestor'un krallığı (I, 252; 269; II, 59; V, 397; IX, 153; 295; XI, 682; 712; XXIII, 303).

PYLOSLULAR (Piloslular): Yukarda adı geçen şehir ve bölgenin sakinleri (VII, 134). Epeiolara karşı savaşları (XI, 706-761).

PYRAIKHMES (Pirayhmes): Paionialıların önderi (II, 848-850). Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 284-293).

PYRASOS (Pirasos): Tesalya şehri (II, 695).

PYRASOS (Pirasos): Troyalı savaşçı, Aias tarafından yaralanır (XI, 491).

PYRİS (Piris): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından yaralanır (XVI, 415-418).

PYTHO (veya PYTHON: Pito): Phokis'te bir şehir, sonradan adı Delphoi, bugün de Delfi (II, 519; IX, 405).

R

R: Eski Yunancada genel olarak RH okunur, onun için R ile başlayan çoğu adların bugünkü dillere geçişinde bir RH görülür. Bizim çeviride bu, bazen RH, bazen de yalnız R olarak alınmıştır.

RHADAMANTHYS (Radamantis): Zeus ile Europa'nın oğlu (XIV, 322).

RHEİE (veya RHEİA; Reye, Reya): Kronos'un karısı, Zeus ile Here'nin anası (XIV, 203).

RHENE (Rene): Medon'un anası (II, 727-728).

RHESOS (Resos): Troya ilinde bir ırmak (XII, 17-33).

RHESOS (Resos): Eioneus'un oğlu, Trakya kralı (X, 435-441). Diomedes tarafından öldürülür (X, 469-525).

RHİGMOS (Rigmos): Peireos'un oğlu, Trakyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür (XX, 484-487).

RHİPE (Ripe): Arkadia şehri (II, 606).

RHODİOS (Rodyos): Troya ilinde bir ırmak (XII, 17-33).

RHODOS (Rodos): Ada (II, 653-670).

RHODOSLULAR (Rodoslular): Rodos Adasının sakinleri (II, 653-670).

RHYTION (Rityon): Girit şehri (II, 648).

S

- SALAMİS (Salamis): Saronik Körfezi'nde, Pire'nin karşısında bir ada (II, 557-558; VII, 199).
- SAMOS (Samos): İonya kıyılarında bir ada, bugün Sisam (II, 634; XXIV, 78; 753).
- SAMOTHRAKE (Samotrake): Trakya karşısındaki ada, bugün Semendirek (XIII, 11-12).
- SANGARİOS (Sangaryos): Bithynia Irmağı, bugün Sakarya (III, 187; XVI, 719).
- SARPEDON (Sarpedon): Zeus ile Laodamia'nın oğlu, Lykialı önder (II, 876-877). Hektor'u savaşa kıskırtır (V, 471-492). Tlepemos tarafından yaralanır (V, 627-698). Soyu (VI, 198-199). Duvara saldırır (XII, 101-104; 290-412). Alkmaon'u öldürür (XII, 392-396). Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 419-568). Pedasos atı öldürür (XVI, 466-469). Ölüsü için çarpışma (XVI, 560-683).
- SATNİOEİS (Satnyoeys): Troya ilinde bir ırmak (VI, 34; XIV, 445; XXI, 87).
- SATNİOS (Satnyos): Enops'un oğlu, Troyalı savaşçı, Aias tarafından yaralanır (XIV, 440-448).
- SELLEİS (Selleys): Elis Irmağı (II, 659; XV, 531).
- SELLEİS (Selleys): Troya ilinde bir ırmak (II, 839; XII, 97).
- SEMELE (Semele): Kadmos'un kızı, Dionysos'un anası (XIV, 323-325).
- SESAMOS (Sesamos): Paphlagonia şehri (II, 853).
- SESTOS (Sestos): Çanakkale Boğazı kıyısında bulunan bir şehir, bugün Nara Burnu (II, 836).
- SİKYON (Sikion): Akhaia şehri (II, 572; XXIII, 299).
- SİDONLULAR (Sidonlular): Fenikeliler (XXIII, 743).
- SİMOEİS (Simoeys): Troya Ovası'ndan akan ırmak, bugün Dümrek Çayı (IV, 475; V, 773-777; VI, 4; XII, 17-33; XX, 53).
- SİMOEİSİOS (Simoeysyos): Anthemion'un oğlu, Troyalı savaşçı, Aias tarafından öldürülür (XVII, 304, 3).
- SİPYLOS (Sipilos): Lydia'da bir dağ, bugün Manisa Dağı (XXIV, 615).
- SİNTİLER (Sintiler): Lemnos kavmi (II, 594).
- SİSYPHOS (Sisifos): Aiolos'un oğlu, Ephyre kralı (VI, 152-154).
- SKAİAİ PYLAİ (Skaia kapıları, yani Batı kapıları): Troya'nın kapıları (III, 145; 149; 263; VI, 237; 393; IX, 354; XI, 170; XVI, 712; XXII, 360).
- SKAMANDRİOS (Skamandryos): Strophios'un oğlu, Troyalı savaşçı, Menelaos tarafından öldürülür (V, 49-58).

- SKAMANDRİOS (Skamandryos): Bkz. Astyanaks.
- SKANDEİA (Skandeya): Kythere Adası'nın limanı (X, 268).
- SKARPHE (Skarfe): Lokris şehri (II, 532).
- SKHEDİOS (Shedyos): İphitos'un oğlu, Phokisli önder (II, 517-526).
Hektor tarafından öldürülür (XVII, 304-311).
- SKHEDİOS (Shedyos): Perimedes'in oğlu, Phokisli önder, Hektor tarafından öldürülür (XV, 515-516).
- SKHOİNOS (Shoynos): Boiotia şehri (II, 497).
- SKOLOS (Skolos): Boiotia kasabası (II, 497).
- SKYROS (Skiros): Ada (IX, 668; XIX, 326).
- SOLYMOLAR (Solimolar): Lykia kavmi (VI, 184-185; 203-204).
- SOKOS (Sokos): Hippiasos'un oğlu, Odysseus'u yaralar, Odysseus tarafından öldürülür (XI, 428-458).
- SPARTE (veya Sparta): Lakonia'nın başkenti (II, 582). Here'nin en çok sevdiği ve tuttuğu Yunan şehri (IV, 51-52).
- SPEİO (Speyo): Nereus kızı (XVIII, 40).
- SPERKHEİOS (Sperheyos): Tesalya Irmağı, Menesthios'un babası (XVI, 173-177; XXIII, 142-151).
- STENTOR (Stentor): Akhalı savaşçı (V, 784-791).
- STHENELAOS (Stenelaos): Troyalı savaşçı. Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 581-587).
- STHENELOS (Stenelos): Kapaneus'un oğlu, Argoslu önder (II, 559-568; IV, 367-418; V, 106-123; 241-274; 318-330; 835-836; VIII, 133-134; XXIII, 510-513).
- STİKHİOS (Stihyos): Akhalı savaşçı (XIII, 195-196; 690-691). Hektor tarafından öldürülür (XV, 329-331).
- STRATİE (Stratye): Arkadia şehri (II, 606).
- STYMPHELOS (Stimfelos): Arkadia şehri (II, 608).
- STYRA (Stira): Euboia şehri (II, 539).
- STYKS (Stiks): Yer altı ırmağı (II, 755; VIII, 369).
- SYME (Sime): Karia kıyılarında bir ada (II, 671).

T

- TALAOS (Talaos): Argo gemicilerinden, Mekisteus'un babası (XXIII, 678-680).
- TALTHYBİOS (Taltibyos): Agamemnon'un habercisi (I, 320). Gemilere bir kuzu almaya gider (III, 118-120). Makhaon'u almaya gider (IV,

112-209). Hektor'la Aias arasındaki çarpışmayı durdurur (VII, 273-282). Bir kurbanlık almaya gider (XIX, 196-286). Agamemnon'un ödülünü götürür (XXIII, 896-897).

TARNE (Tarne): Maionia şehri (V, 44).

TARPHE (Tarfe): Lokris şehri (II, 533).

TARTAROS (Tartaros): Yer altı dünyasında bir bölge (VIII, 13; 481).

TEGEE (Tegee): Arkadia şehri (II, 607).

TELAMON (Telamon): Aiakos'un oğlu, Aias'ın babası (VIII, 281-285).

TELEMAKHOS (Telemahos): Odysseus'un oğlu (II, 260).

TENEDOS (Tenedos): Troya ilinin karşısındaki ada, bugün Bozcaada (I, 38; 452; XI, 625; XIII, 33).

TEREİE (Tereye): Mysia Dağı (II, 829).

TETHYS (Tetis): Tanrıların anası (XIV, 200-210; 301-306).

TEUKROS (Teukros): Telamon'un oğlu, Aias'ın kardeşi. Aretaon'u öldürür (VI, 31). Arsilokhos'u, Ormenos'u, Opholestes'i, Daitor'u, Khromios'u, Lykophontes'i, Amopaon'u, Melanippos'u, Gorgythion'u, Arkheptolemos'u öldürür (VIII, 266-334). Glaukos'u yaralar (XII, 370-391). İmbros'u öldürür (XIII, 170-187). Prothoon ile Periphetes'i öldürür (XIV, 515). Kleitos'u öldürür (XV, 442-453). Hektor'u vuramaz (XV, 458-483). Ok atma yarışmasına katılır (XXIII, 850-883).

TEUTHRAS (Teutras): Akhalı savaşçı. Hektor tarafından öldürülür (V, 705).

THALEİA (Taleya): Nereus kızı (XVIII, 39).

THALPIOS (Talpyos): Aktor'un torunu, Eurytos'un oğlu, Epeioların önderi (II, 615-621).

THAMYRİS (Tamiris): Trakyalı şarkıcı (II, 594-600).

THAUMAKİE (Taumakiye): Tesalya şehri (II, 716).

THEANO (Teano): Antenor'un karısı, Athene'nin rahibesi, Pedaios'u yetiştirmesi (V, 69-71). Troyalı kadınları tapınakta karşılar (VI, 297-310).

THEBAİ (Tebay): Mısır'da bir şehir (IX, 381-384).

THEBE (Tebe): Kilikya şehri (I, 366; II, 691; VI, 397; 415-516; XXII, 479).

THEBE (veya THEBAİ; Tebay): Boiotia şehri (IV, 378; 406; V, 804; VI, 233; X, 286; XIX, 99; XXIII, 679).

THEMİS (Temis): Uranos'la Gaia'nın kızı, Adalet tanrıçası (XV, 87-99; XX, 4-6).

- THERSİLOKHOS** (Tersilohos): Paionialı savaşçı (XVII, 216). Akhilleus tarafından öldürülür (XXI, 209).
- THERSİTES** (Tersites): Akhalı asker, Odysseus tarafından dövülür (II, 212-277).
- THESEUS** (Teseus): Aigeios'un oğlu, Atinalı yiğit (I, 265).
- THESPEİA** (Tespeya): Boiotia şehri (II, 498).
- THESTOR** (Testor): Enops'un oğlu, Troyalı savaşçı. Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 401-410).
- THETİS** (Tetis): Deniz tanrıçası, Deniz İhtiyarı'nın kızı, Peleus'un karısı, Akhilleus'un anası. Akhilleus'u Zeus'a destekleteceğine söz verir (I, 348-430). Zeus'a yalvarır (I, 493-533). Dionysos'u kabul eder (VI, 135-137). Akhilleus'a kaderini açıklar (IX, 410-416). Akhilleus'u avutmaya gelir (XVIII, 22-147). Hephaistos'a Akhilleus için silah yapmasını rica eder (XVIII, 368-467). Hephaistos'un yaptığı silahları Akhilleus'a getirir (XIX, 1-39). Zeus'un buyruğunu dinlemeye gelir (XXIV, 77-119). Akhilleus'a Hektor'un ölüsünü geri verme buyruğunu iletir (XXIV, 120-142).
- THİSBE** (Tisbe): Boiotia şehri (II, 502).
- TİTHONOS** (Titonos): Laomedon'un oğlu (XX, 237).
- THOAS** (Toas): Andraimon'un oğlu, Aitolialıların önderi (II, 638-644). Perioos'u öldürür (IV, 527-538). Akha önderlerine Hektor'a karşı gelmelerini salık verir (XV, 281-305).
- THOAS** (Toas): Hypsipyle'nin babası, Lemnos kralı (XIV, 230; XXIII, 745).
- THOAS** (Toas): Troyalı savaşçı, Menelaos tarafından öldürülür (XVI, 311-312).
- THOE** (Toe): Nereus kızı (XVIII, 40).
- THOON** (Toon): Phainops'un oğlu, Troyalı savaşçı, Diomedes tarafından öldürülür (V, 152-158).
- THOON** (Toon): Troyalı savaşçı, Odysseus tarafından öldürülür (XI, 422).
- THOON** (Toon): Troyalı savaşçı (XII, 140). Antilokhos tarafından öldürülür (XIII, 545-551).
- THOOTES** (Tootes): Akhalı haberci (XII, 342-363).
- THRAKİALILAR** (Yunancası: **THREİKES**): Troyalılarda ortak kavim (II, 844-845; IV, 532-538; X, 434; 469-525; XIII, 4; XIV, 227; XXIV, 234).
- THRASIÖS** (Trasyos): Paionialı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür (XXI, 210).

- THRASYDEMOS** (Trasidemos): Sarpedon'un seyisi, Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 463-465).
- THRASYMEDES** (Trasimedes): Nestor'un oğlu. Ön sıralara gider (IX, 80-88). Gece toplantısına katılır (X, 196-197). Silahlarını Diomedes'e verir (X, 255-259). Maris'i öldürür (XVI, 317-329).
- THRONION** (Tronyon): Lokris şehri (II, 533).
- THRYON** (Trion): Pylos'a yakın, Alpheios Irmağı üstünde Yunan şehri (II, 592).
- THRYOESSA** (Trioessa): Aynı bölgede bir şehir (XI, 711-713).
- THYESTES** (Tiestes): Pelops'un oğlu, Atreus'un kardeşi, kral değneği (II, 106-108).
- THYMBRAIOS** (Timbrayos): Troyalı savaşçı. Diomedes tarafından öldürülür (XI, 320-323).
- THYMBRE** (Timbre): Troya ilinde bir şehir (X, 430).
- THYMOITES** (Timoytes): Troyalı ihtiyar (III, 146).
- TIRYNS** (Tirins): Argos ilinde bir şehir (II, 559).
- TITANOS** (Titanos): Tesalya'da bir dağ (II, 735).
- TITARESİOS** (Titaresyos): Tesalya Irmağı (II, 751-755).
- TLEOPOLEMOS** (Tleopolemos): Herakles ile Astyokhe'nin oğlu, Rodosluların önderi (II, 653-670). Sarpedon tarafından yaralanır (V, 627-669).
- TLEPOLEMOS** (Tlepolemos): Damastor'un oğlu, Troyalı savaşçı. Patroklos tarafından öldürülür (XVI, 415-418).
- TMOLOS** (Tmolos): Lydia Dağı, bugün Bozdağ (II, 866; XX, 385).
- TREKHIS** (Trehis): Tesalya şehri (II, 682).
- TREKHOS** (Trehos): Akhalı savaşçı. Hektor tarafından öldürülür (V, 706).
- TRIKKE** (Trikke): Tesalya şehri (II, 729; IV, 202).
- TROİLOS** (Troylos): Priamos'un oğlu (XXIV, 257).
- TROİZEN** (Troyzen): Argos ilinde bir şehir (II, 561).
- TROS** (Tros): Erikhthonios'un oğlu, Troya'nın kurucusu (V, 222; 261-273; VIII, 106). İlos'un, Assarakos'un ve Ganymedes'in babası (XX, 230-231; XXIII, 291; 378).
- TROS** (Tros): Alastor'un oğlu, Troyalı savaşçı. Akhilleus tarafından öldürülür (XX, 463-472).
- TYDEUS** (Tideus): Oineus'un oğlu, Diomedes'in babası (IV, 372-400; V, 126; 800-813; VI, 222-223; XIV, 113-125).

TYKHİOS (Tihyos): Boiotialı bir sanatçı (VII, 220).

TYPHEUS (Tifeus): Bir dev (II, 781-783).

Z

ZAKYNTHOS (Zakintos): İonya Denizi'nde bir ada (II, 634).

ZELEİA (Zeleya): Troya ilinde bir şehir (II, 823; IV, 103; 121).

ZEPHYROS (Zefiros): Kuzeybatı rüzgârı (XXI1II, 194-230).

ZEUS (Zeus): Kronos'un oğlu, Here'nin kardeşi ve kocası, tanrıların babası ve kralı. Thetis'e Troyalılara güç vereceğine söz verir (I, 488-611). Agamemnon'a bir düş gönderir (II, 1-15). Değneği (II, 102-103). Rodos'u zengin kılar (II, 668-670). Typheus'a karşı gösterdiği yararlık (II, 780-785). Here'nin ısrarı üzerine Troyalılara antlaşmayı bozdurmaya karar verir (IV, 1-73). Tros'a atlar armağan eder (V, 265-267). Aphrodite'ye savaştan uzak durmasını salık verir (V, 418-430). Here ile Athene'ye savaşa karışmaları için izin verir (V, 753-766). Yaralı Ares'i karşılar (V, 868-899). Lykurgos'u kör eder (VI, 138-139). Sarpedon'a baba oluşu (VI, 198-199). Poseidon'a savaştan sonra duvarı yıkması için izin verir (VII, 454-463). Tanrılara savaşa karışmalarını yasak eder (VIII, 1-52). İki tarafın kaderlerini tartar (VIII, 68-77). Akhalara bir işmar verir (VIII, 237-252). Here ile Athene'nin karışmasını önler (VIII, 397-437). Troyalıları desteklemek kararını bildirir (VIII, 438-484). İris'i Hektor'a gönderir (XI, 181-194). Savaşa bakmaz olur (XIII, 1-9). Here'nin kollarında uyuyakalır (XIV, 292-351). Uyanır ve öfkelenir (XV, 1-77). Dünyanın bölünmesinde kendisine düşen pay (XV, 187-193). Phoibos'a Troyalılara yardım etmesini buyurur (XV, 220-261). Sarpedon'u istemeyerek kaderine bırakır (XVI, 431-461). Patroklos'un ölümünü kurar (XVI, 644-658). Phoibos'a Sarpedon'un ölüsünü kaldırmasını buyurur (XVI, 666-675). Hektor'a ölümünden önce ün sağlar (XVII, 198-211). Akhilleus'un atlarına acır (XVII, 441-456). Here'ye çıkarır (XVIII, 356-359). Here tarafından aldatılması (XIX, 85-133). Athene'ye Akhilleus'u desteklemesini söyler (XIX, 340-348). Themis'e tanrıları toplantıya çağırmasını buyurur, tanrılara savaşa karışmak iznini verir (XX 1-74). Dardanos'un babası (XX, 215). Egemenliği (XXI, 190-199). Artemis'i avutur (XXI, 505-513). Hektor'un ne zaman öleceği konusunda tanrılarla tartışır (XXII, 166-187). Hektor'un öleceğine

karar verir (XXII, 208-213). Priamos Hektor'un ölüsünü kurtarsın diye tanrılara teklifte bulunur (XXIV, 67-76). Thetis'i Hektor'un ölüsünü geri versin buyruğuyla Akhilleus'a gönderir (XXIV, 103-119). İris'i Priamos'a yollar (XXIV, 143-158). Hermes'i Priamos'a kılavuz olarak gönderir (XXIV, 331-338). Zeus'un mutluluk ve mutsuzluktan insanlara pay vermesi (XXIV, 527-533).